

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER DOKTORA PROGRAMI

**21. YÜZYIL HİNDİSTAN DIŞ POLİTİKASI'NDA 'HİNT-PASİFİK' KAVRAMI
TARTIŞMALARI**

DOKTORA TEZİ

Duygu Çağla BAYRAM

EYLÜL-2020

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER DOKTORA PROGRAMI

21. YÜZYIL HİNDİSTAN DIŞ POLİTİKASI'NDA 'HİNT-PASİFİK' KAVRAMI
TARTIŞMALARI

DOKTORA TEZİ

Duygu Çağla BAYRAM

ORCID: 0000-0003-0353-1176

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mohammad ARAFAT

EYLÜL-2020

TRABZON

ONAY

Duygu Çağla BAYRAM tarafından hazırlanan “21. Yüzyıl Hindistan Dış Politikası’nda ‘Hint-Pasifik’ Kavramı Tartışmaları” adlı bu Çalışma2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Doktora Programı’nda **doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı – Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
	Başkan	☐	☐	
	Üye	☐	☐	
	Üye	☐	☐	
	Üye	☐	☐	
	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Duygu Çağla BAYRAM

15.9.2020

ÖNSÖZ

Coğrafya tarih boyunca önemli olmuştur. Jeopolitik açıdan bakıldığında politik güçlerin çıkarları doğrultusunda coğrafya algısına yön verdiği görülür. Çalışmanın tartıştığı Hint-Pasifik kavramsallaştırması tam olarak böyle bir yaklaşımın ürünüdür. XIX. yüzyılda büyük bir güç ve bölgesel bir hegemon olarak ortaya çıkan ABD'nin uluslararası sistemdeki gücü sorgulanmaktadır. Çin'in hızla yükselişi nedeniyle Asya'ya yüzünü yeniden çeviren ABD kurduğu düzeni korumaya çalışmaktadır. Burada bir diğer yükselen güç olarak Hindistan önem kazanır. Çin'e yönelik benzer kaygılar taşıyan ve Çin'in hegemon oyuncu olduğu bir düzeni istemeyen ABD ve onun bölgesel müttefikleri ve diğer bölge devletleri ile Hindistan ortak paydada buluşmaktadır. Bu sayede vücut bulan Hint-Pasifik anlatısı XX. yüzyılda Asya-Pasifik fikriyle kurulan bölgesel düzenin XXI. yüzyıldaki uyarlamasıdır. Kavramın jeopolitik eksende akademik literatüre kazandırılması 13 yıllık bir zaman dilimine denk gelse de son 9 yıldır bölge devletlerinin dış politika sözlüğünde yer almaya başlamıştır.

Çalışmada Hint-Pasifik anlatısına yön veren temel dinamikler olarak ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ın politikaları mercek altına alınmıştır. Çalışmada ayrıca Hint-Pasifik'in doğmasına yol açan Çin faktörü de tartışılmaktadır. Çizilen bu çerçeveden hareketle Hindistan'ın XXI. yüzyıldaki dış politika davranışı çalışmanın odak noktasıdır. Çalışmanın amacı bugün uluslararası ilişkilerde yavaş yavaş yer edinen Hint-Pasifik düşüncesi ve Hindistan Dış Politikası üzerine kavramsal, söylemsel, teorik ve uygulama ekseninde özgün, sistematik, kapsamlı ve akıcı bir tartışma yürüterek Türkçe akademik yazındaki boşluğu doldurmaktır.

Çalışma süresince desteğini esirgemeyen ve her zaman motivasyonumun yüksek kalmasını sağlayan Danışmanım Sayın Prof. Dr. Mohammad ARAFAT'a teşekkürü bir borç bilirim. Akademik yaşamımda bana her zaman yol gösteren Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Sayın Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI'ya ve bu çalışmaya ufuk açıcı ve çok değerli düşünsel katkıları nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Siyaset Planlama Genel Müdürü ve Hindistan Büyükelçisi Sayın Doç. Dr. Burak AKÇAPAR'a sonsuz teşekkürlerimi ayrıca sunmam gerekir. Değerli görüşleriyle çalışmaya katkı sağlayan Hindistan Deniz Kuvvetleri'nden Sayın Dr. Gurpreet S. KHURANA, Hindistan Jawaharlal Nehru Üniversitesi'nden Sayın Prof. Dr. Srikanth KONDAPALLI ve Singapur Ulusal Üniversitesi'nden Sayın Prof. Dr. C. Raja MOHAN'a çok teşekkür ederim.

Eylül, 2020

Duygu Çağla BAYRAM

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT.....	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ	1-6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HİNT-PASİFİK KAVRAMSALLAŞTIRMASI.....	7-45
1.1. Kavramın Niteliği ve Kapsamı.....	7
1.1.1. Hint-Pasifik'e Getirilen Eleştiriler.....	11
1.1.2. Kilit Oyuncu Neden Hindistan?.....	13
1.2. Hint-Pasifik Anlatısının Gelişim Süreci.....	16
1.3. Uluslararası İlişkiler Teorisi ve Hint-Pasifik.....	21
1.3.1. Realist Prizma Ne Diyor?.....	27
1.3.2. Konstrüktivist Okuma Nasıl Yapılabilir?.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

2. TEMEL DİNAMİKLERİ EKSENİNDE HİNT-PASİFİK TARTIŞMALARI.....	46-87
2.1. Çin Faktörü: Batı'ya İlerleyiş: 'Barışçı Yükseliş'ten 'Çin Rüyası'na.....	46
2.2. Hint-Pasifik'e Yönelik Genel Tartışmalar.....	51
2.2.1. Quad: Dörtlü Güvenlik Mimarisi?.....	52
2.2.2. Stratejik Üçgen: Üç Stratejinin Çakışması?.....	54
2.3. Temel Dinamiklerin Hint-Pasifik Yorumu.....	57
2.3.1. ABD: Asya'ya Dönüş: 'Mihver'den 'Hint-Pasifik'e Denge Stratejisi.....	62
2.3.2. Japonya: Shinzo Abe'nin Hint-Pasifik 'Stratejisi' ya da 'Vizyonu'?.....	67
2.3.3. Avustralya: İki Okyanuslu Ülkenin İki Okyanuslu 'Hint/Pasifik' Çizgisi.....	72
2.3.4. Hindistan: Doğu'ya Bakış Politikası'ndan 'Doğal' Hint-Pasifik Anlayışına.....	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HİNT DIŞ POLİTİKASI'NIN DÖNÜŞÜMÜ: 'KONJONKTÜREL BAĞLANTISIZLIK'..	88-174
3.1. <i>Samudra Manthan</i> : Hint-Pasifik'te Hindistan-Çin 'Jeopolitik' Rekabeti.....	88
3.2. Hindistan ve Temel Hint-Pasifik Dinamiklerinin Etkileşimi.....	116
3.2.1. Hindistan-ABD İlişkileri: İş Birliği? Stratejik Ortaklık? İttifak?.....	117
3.2.2. Japonya ve Avustralya ile İlişkiler: Korunma? Yumuşak Dengeleme?.....	134
3.3. Hindistan Ölçeğinde Hint-Pasifik Tartışmaları.....	144
3.3.1. 'Süreklilik Yanlıları' ve 'Değişimciler'.....	146
3.4. Hindistan Dış Politikası'nın 'Sürekliliği' ve 'Düşünsel Değişimi'.....	150
3.4.1. 'Konjonktürel Bağlantısızlık' ve 'Bağlantısız Dengeleme'.....	169
SONUÇ.....	175
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	181
ÖZGEÇMİŞ.....	218

ÖZET

Asya jeopolitiğinde Çin, ABD ve Hindistan denkleminde üç büyük değişim yaşanmaktadır. Asya'nın iki devinden biri olan Çin'in 'Batıya İlerleyiş' söylemiyle 'Barışçı Yükselişi', Hint Okyanusu bölgesindeki stratejik varlığı nedeniyle ortaya çıkan 'İnci Dizisi' teorisi ve 'Çin Rüyası' söylemiyle ortaya koyduğu hegemonik 'Kuşak ve Yol Girişimi' ilk değişimdir. İkinci değişim ABD'nin 'Çin faktörü' ve kendi güç projeksiyonunda yaşanan düşüşün etkisiyle 'Asya'ya dönüşü' ve 'dengeleyici rol' biçtiği Asya'nın diğer devi Hindistan'a 'özel ilgi' göstermeye başlamasıdır. Hindistan'ın Çin'den daha yavaş ancak daha emin yükselişi ve 'Doğu'ya Bakış/Doğu'ya Hareket' politikası ise üçüncü değişimdir. Bu üç büyük jeopolitik değişim 'Hint-Pasifik' kavramının doğmasına ve temel dinamikleri ekseninde bir 'denge stratejisi' olarak gelişmesine yol açmıştır. Hint ve Pasifik Okyanuslarının tek bir stratejik birim olarak düşünüldüğü 'jeopolitik bir bölge' olarak ortaya çıkan Hint-Pasifik üzerine ABD-Çin-Hindistan 'stratejik üçgeni' iki temel tartışmadan biri olmakla beraber ikinci tartışma olan 'Quad' oluşumu Çin'in dengelenmesine yönelik dört temel Hint-Pasifik aktörünün farklı Hint-Pasifik yorumlarına sahne olmaktadır. Çalışma Hint-Pasifik anlatısına ilişkin temel Hint-Pasifik dinamikleri olarak ABD ve geleneksel müttefikleri Japonya ve Avustralya ile 'stratejik ortağı' Hindistan'ın politikalarına ve ayrıca Hindistan'ın bu üç ülkeyle ve Çin'le ilişkilerine yoğunlaşmaktadır.

Kavramsal olarak, süreç odaklı ve söylem ve belge analizi yöntemleriyle ve ayrıca konuya ilişkin önemli isimlerle sağlanan kişisel görüşmelerle ortaya konan bu çalışma Uluslararası İlişkiler Teorisi olarak Realist ve onun yol arkadaşı Jeopolitik ve ayrıca Konstrüktivist prizmadan uygulamalı yaklaşımlar geliştirmektedir. Hindistan'ın geleneksel 'ittifak karşıtlığına' verdiği önem ve aynı zamanda geliştirdiği 'hijerarşik stratejik ortaklıklarla' proaktif dış politika yapısından hareketle bu çalışma odak aldığı 21. yüzyıl Hindistan Dış Politikası üzerine ülke içindeki politik ve akademik tartışmaları dikkate alan yeni bir bakış açısı sunarak 'Konjonktürel Bağlantısızlık' ve 'Bağlantısız Dengeleme' kavramsallaştırmalarını önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hint-Pasifik, Hindistan, Konjonktürel Bağlantısızlık, Çin, ABD.

ABSTRACT

There are three major changes in the equation of China, the US and India in Asian geopolitics: The 'Peaceful Rise' of China, one of the two giants of Asia, with the discourse of 'March West', the 'String of Pearls' theory, which emerged due to its strategic presence in the Indian Ocean Region (IOR) and the hegemonic 'Belt and Road Initiative' (BRI) that presents with the 'Chinese Dream' rhetoric are the first changes. The second change is that the US' 'return to Asia' and has begun to show the 'special interest' to India, the other giant of Asia, which it assigns a 'balancing role', with the effect of the 'China factor' and the decline in its power projection. The third change is India's slower but more consistent rise than China and its 'Look East/Act East' policy. These three major geopolitical changes have led to the emergence of the 'Indo-Pacific' concept and its development as a 'balance strategy' in the axis of its fundamental dynamics. The US-China-India 'strategic triangle' on the Indo-Pacific, which emerged as a 'geopolitical region' where the Indian and Pacific Oceans are considered as a single strategic unit, is one of the two main debates, while the 'Quad' formation as the second debate witnesses of different Indo-Pacific interpretations of the four main Indo-Pacific actors towards balancing China. The study concentrates on the policies of the US and its traditional allies Japan and Australia and its 'strategic partner' India as fundamental Indo-Pacific dynamics regarding the Indo-Pacific narrative, and also India's relations with these three countries and China.

This study, which is presented conceptually, process driven and through discourse and document analysis methods, as well as personal interviews with important names on the subject, develops practical approaches from the Realist and its bedfellow Geopolitics as well as Constructivist prism as the International Relations (IR) Theory. This study proposes the conceptualisations of 'Conjunctural Non-Alignment' (CNA) and 'Non-Aligned Balancing' (NAB) on the 21st century Indian Foreign Policy, which this study focuses, by presenting a new perspective considering domestic political and academic debates, as the importance India attaches to its traditional 'anti-alliance' and its proactive foreign policy structure with its own 'hierarchical strategic partnerships'.

Keywords: Indo-Pacific, India, Conjunctural Non-Alignment (CNA), the US, China.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Hint-Pasifik: Önemli Olayların Zaman Çizelgesi.....	20

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Hint-Pasifik Bölgesi.....	8
2	Temel Dinamiklerin Perspektifinden Hint-Pasifik Bölgesi.....	9
3	Hint-Pasifik'teki Önemli Geçitler ve Deniz Ulaşım Yolları.....	10
4	Hint Okyanusu Bölgesi.....	14
5	Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ve İnci Dizisi.....	50
6	Hindistan'ın Birincil ve İkincil Alanları ve Genişleyen Jeostratejik Sınırları.....	87
7	Hindistan ve Çin'in Sorunlu Bölgeleri.....	92
8	Hindistan ve Japonya'nın Asya-Afrika Büyüme Koridoru.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

AAGC	: Asia-Africa Growth Corridor
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
APEC	: Asia-Pacific Economic Cooperation
ASEAN	: Association of Southeast Asian Nations
ARF	: ASEAN Regional Forum
ADMM	: ASEAN Defence Minister's Meeting
ADB	: Asian Development Bank
AUSINDEX	: Australia-India Exercise
AP6	: Asia-Pacific Partnership on Clean Development and Climate
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BRI	: Belt and Road Initiative
BJP	: Bharatiya Janata Party (India)
CNA	: Conjunctural Non-Alignment
CPEC	: China-Pakistan Economic Corridor
CTBT	: Comprehensive Test Ban Treaty
DÇD	: Doğu Çin Denizi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
EAS	: East Asia Summit
FENC	: Far Eastern Naval Command
GÇD	: Güney Çin Denizi
G2	: Group of Two
G20	: Group 20
IAEA	: International Atomic Energy Agency
INSTC	: International North-South Transport Corridor
IMF	: International Monetary Fund
IMNEX	: India-Myanmar Naval Exercise
IONS	: Indian Ocean Naval Symposium
IPSR	: Indo-Pacific Strategy Report (US)
JIMEX	: Japan-India Maritime Exercise
JEG	: Joint Economic Group

LAC	: Line of Actual Control
NAB	: Non-Aligned Balancing
NAM	: Non-Aligned Movement
NDA	: National Democratic Alliance (India)
NEFA	: North-East Frontier Agency
NSG	: Nuclear Suppliers Group
NDS	: National Defense Strategy (US)
NSS	: National Security Strategy (US)
NSSP	: Next Steps in Strategic Partnership
NPT	: Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons
PLA	: People's Liberation Army
PPP	: Purchasing Power Parity
P-5	: Permanent-5
Quad	: Quadrilateral Security Dialogue
RSCT	: Regional Security Complex Theory
SAGAR	: Security and Growth for All in the Region
SLOCs	: Sea Lines of Communications
SIMBEX	: Singapore-India Maritime Bilateral Exercise
SITMEX	: Singapore-India-Thailand Maritime Exercise
TICAD	: Tokyo International Conference on African Development
UNCLOS	: United Nations Convention on the Law of the Sea
UPA	: United Progressive Alliance (India)
USPACOM	: United States Pacific Command
USINDOPACOM	: United States Indo-Pacific Command
WEO	: World Economic Outlook

GİRİŞ

Çalışmanın temel iki amacı vardır: ilk olarak kurgusal bir bölge olan Hint-Pasifik anlatısının jeopolitik düzlemde akademik yazına ve ilgili devletlerin dış politika söylemlerine nasıl dahil edildiğini ve bu yönde ne tür bir gelişme kaydettiğini söylem ve belge analizleriyle ve kişisel görüşmelerle ortaya koymaktır. Bu doğrultuda Hint-Pasifik anlatısında ön plana çıkan ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ın politik açımları ve birbirlerine olan yaklaşımları Uluslararası İlişkilerin Realist, Jeopolitik ve Konstrüktivist görüşlerinden yardım alınarak Çin faktörü ekseninde analiz edilmektedir.

İkinci olarak sağlanan bu zemin çerçevesinde çalışmanın ilk amacında uygulanan yöntemler izlenerek Hindistan'ın Hint-Pasifik anlatısına yön veren temel aktörlerle ikili ilişkilerini irdelemek ve 21. yüzyıldaki dış politika yapısının nasıl konumlandığını saptamaktır. Bu noktada 20. yüzyılın ortalarında bağımsızlığını kazanan Hindistan'ın 21. yüzyılın başlarından itibaren dış politika davranışında önemli bir 'düşünsel değişim' görülmektedir. Konstrüktivist bir yaklaşımla irdelenen değişim pragmatist ve realist bir yönelimle proaktifleşmeyi beraberinde getirmektedir. Ancak burada ileri sürülen argümanlar Hindistan'ın dış politikasında saptanan düşünsel değişimin 'süreklilikten' kopmadığıdır. Başka anlatımla geleneksel dış politika temelini korunarak 'konjonktürel' bir değişimle harmanlanmasıdır. Bu noktada bu çalışma ayrıca iki önemli kavramsallaştırma önerir. 'Konjonktürel Bağlantısızlık' (Conjunctural Non-Alignment-CNA) olarak ortaya konan ilk kavramın Hindistan'ın 'süreklilik' ve 'düşünsel değişimle' sentezlediği 21. yüzyıl dış politika 'dönüşümüne' uygun bir tanımlama getirdiği savunulmaktadır. Sürekliliğin niteliği Hindistan'ın geleneksel Bağlantısız duruşunun ne derece önemli olduğunu ifade eder. Düşünsel değişim Bağlantısız duruşun özü korunarak konjonktürel gerekliliklere göre uyarlandığını açıklar. Dolayısıyla süreklilik ve düşünsel değişimin harmanlandığı bir dönüşüm ortaya çıkmaktadır.

'Bağlantısız Dengeleme' (Non-Aligned Balancing-NAB) olarak ortaya konan ikinci kavram ise 'Konjonktürel Bağlantısızlık' olarak tanımlanan 21. yüzyıl Hindistan Dış Politikası'nda Çin'in yükselişi ve Hint-Pasifik anlatısının ortaya çıkardığı etkilere verdiği tepkilerin tanımı olarak sunulur. Diğer deyişle Çin'in yükselişini kontrol etme zemininde jeopolitik ve realist görüşlerden beslenen Hint-Pasifik anlatısına kendi açımlarının 'doğal' bir uzantısı gözüyle bakan Hindistan için sahip olduğu devlet kimliğiyle ve kimliği ekseninde sahip olduğu beklentileriyle şekillendirdiği dış ilişkiler ya da stratejik ortaklıklar zemininde geliştirilen stratejilere en uygun kavram 'Bağlantısız Dengeleme'dir.

Söz konusu kavramsallaştırmalar yapılırken bölgesel ve küresel denklemde uluslararası sistemin yapısındaki parametreler gözetilmekle beraber Hindistan'ın iç dinamikleri dikkate alınmıştır. Bir başka söylemle değişen koşullar ve Hint-Pasifik anlatısı ekseninde Hindistan'ın akademik ve stratejik çevrelerinde veya kamuoyunda görülen tartışmalar ve beklentiler ile hükümet düzeyinde gerçekleşen davranış kalıbı değerlendirilerek bir çıkarım yapılmaktadır.

Buradan hareketle çalışmanın önemi çalışmanın amacına paralel olarak iki yönlüdür: Öncelikle Uluslararası İlişkilerde yeni ortaya çıkan ancak ilgili devletlerce kabul gören Hint-Pasifik kavramı Türkçe akademik yazında henüz yer almamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın Türkçe literatürdeki mevcut boşluğu dolduracağı inancı vardır.

Diğer yandan Hindistan Dış Politikası'yla ilgili güncel, kapsamlı, çok boyutlu, sistematik ve en önemlisi Hint-Pasifik anlatısı çerçevesinde değerlendirilen çalışmaların ulusal ve uluslararası akademik literatürde yok denecek kadar az olması ya da yeterli hacimde olmamasıdır. Bu çalışma hem Hint-Pasifik gelişmelerini en başından bugüne dek sistematik bir biçimde analiz etmekte hem Hindistan'ın Çin, ABD, Japonya ve Avustralya olmak üzere dört ülkeyle ikili ilişkilerini başlangıçtan günümüze taşıyan bir yaklaşımla önemli gelişmeleri ön plana çıkararak tartışmakta hem de aynı yaklaşımla Hindistan Dış Politikası'nı ele alarak bu yönde yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Bu yönde ayrıca Hindistan Dış Politikası özelinde iki yeni kavramsallaştırma önermektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın hem ulusal hem de uluslararası akademik yazına ciddi bir katkı yapacağı ve Hindistan Dış Politikası özelinde literatüre yenilik getireceği düşünülmektedir.

Ayrıca Hint-Pasifik gelişmeleri kapsamında Çin, ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan olmak üzere bu beş ülkeden her birinin dış politikası ayrı ayrı tartışılmaktadır. Bunun yanı sıra belirlenen teorik çerçeve çalışmanın tüm kapsamına uygun yerlerde serpiştirilmiştir. Bu sayede literatürdeki yaygın geleneksel kalıbın dışına çıkılarak daha özgün bir yaklaşım sergilenmiştir. Bu sayede ayrıca çalışmada ileri sürülen savlar daha destekleyici, daha açık ve anlaşılır bir biçimde ortaya konmuştur. Son olarak çalışmada tartışılan konuların sınırları büyük bir titizlikle çizilerek çalışmanın çok boyutlu ve kapsamlı yapısı çok daha öz bir biçimde aktarılmıştır.

Çalışmada uygulanan yöntemler söylem analizi, belge analizi ve kişisel görüşmedir. Ayrıca ağırlıklı olarak süreç odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Hint-Pasifik üzerine kavramsal olarak yeni ve dinamik yapısı nedeniyle az olan yabancı yazının özellikle İngilizce dilinde hemen hepsinin tüketildiğine inanılmaktadır. Bunun beraberinde özellikle Hindistan üzerine mevcut akademik yazın mümkün olduğunca tüketilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ayrıca başta Hindistan'ın olmak üzere bölgedeki önemli düşünce kuruluşlarından ulaşılan veriler incelenmiş ve çalışma için gerekli görülenlerden yararlanılmıştır. Bununla birlikte Hindistan'ın Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere çalışma için gerekli kamu kurumlarının sağladığı veriler dikkatle takip edilmiş ve büyük çoğunluğu çalışmada özenle kullanılmıştır. Öte yandan bu çalışma konusuna ilişkin Hindistan'ın önemli

isimleriyle iletişim kurularak elde edilen bilgi ve görüşler bu çalışmada önemli bir yol gösterici olmuş ve büyük ölçüde çalışmaya dahil edilmiştir. Son olarak çalışmanın güncel karakterinden dolayı konuya ilişkin özellikle Hindistan'ın ulusal ve uluslararası gazeteleri günlük düzenli olarak takip edilmiş ve gerekli görülen gelişmeler çalışmaya eklenmiştir. Ayrıca çalışmanın ilgilendiği ülkelerin politika yapıcılarının kendi çalışmaları ve yazınları incelenmiş ve gerekli noktalarda bu çalışmanın yararlandığı kaynaklar arasında yer almıştır.

Çalışmada teorik çerçeve belirlenirken çalışmanın özü itibarıyla Hint-Pasifik anlatısının jeopolitik doğası ve Hindistan'ın dış politika yaklaşımının mevcut özellikleri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda Uluslararası İlişkilerin sağladığı teorik çerçevelerden Realizm (çoğunlukla Neorealizm veya Yapısal Realizm), Jeopolitik (Geleneksel yapısı) ve Konstrüktivizm (Geleneksel ve Eleştirel yaklaşımları) uygun görülmüştür.

Çalışmanın araştırma soruları ve kurgulanan hipotezler beş kategoride toplanmıştır. Buna göre ilk soru: Hint-Pasifik anlatısında biçimlendirici rol oynayan ülkeler hangileridir ve bu ülkelerin yaklaşımları Hint-Pasifik anlatısını nasıl şekillendirmektedir? Oluşturulan hipotez: Hint-Pasifik'e yön veren beş başat ülke olarak Çin, ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ı belirlemiş ve diğer dört ülkenin Çin faktörüyle şekillenen yaklaşımları çerçevesinde Hint-Pasifik'in Çin'e karşı bir 'denge mekanizması' olarak geliştiği üzerine kurgulanmıştır.

İkinci soru: Hint-Pasifik'e yönelik ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ın yaklaşımları onu bir 'denge stratejisi' olarak şekillendirmesine karşın neden özellikle Avustralya ve Hindistan bunu kabul etmemektedir? Oluşturulan hipotez: Çin'i 'dışlayıcı' bir strateji geliştiren ABD ve Japonya'nın aksine Avustralya ve Hindistan'ın 'kapsayıcı' bir tutum benimsediği ve bunun da en önemli nedeninin 'orta güç' kimliğiyle hareket eden Avustralya için Çin'le ekonomik ilişkilerin çok değerli olduğu ve Hint-Pasifik fikrini kendi 'norm girişimcisi' rolüyle şekillendirmek istediği; Hindistan için 'tehdit dengesini' gözettiği ve 'büyük güç statüsüyle' hareket ettiği kurgusuna ulaşmıştır. Oluşturulan hipotez ayrıca Japonya'yla birlikte her iki devletin de ABD-Çin rekabetinin getireceği 'risklerden korunmak' istediği ve 'yumuşak bir denge' izlediği şeklinde kurgulanmıştır.

Üçüncü soru: Hindistan'ın Çin, ABD, Japonya ve Avustralya ikili ilişkilerinin niteliği nedir? Oluşturulan hipotez: Hindistan'ın Çin'le 'güvensizlik' temelinde gelişen ikili ilişkilerini dikkate alarak iki ülkeyi 'güvenlik ikileminin' etkisiyle birbirlerine 'karşı-önlem' ya da 'karşı-denge' gözetken ancak birbirlerine açıktan 'çevreleme' yaklaşımı geliştirmeyen ya da açıktan birbirlerini 'düşman' olarak görmeyen aksine aralarında diyalog mekanizmalarını açık tutan ve ilişkilerinde iş birliği alanları açmaya çalışan iki 'jeopolitik rakip' olarak kurgulanmıştır. Oluşturulan ikinci hipotez: Hindistan'ın ABD'yle ikili ilişkilerinin sanılanın aksine 'ittifak' olarak değil, 'eşit statülü bir stratejik ortaklık' zemininde şekillendiğini ve beklenenin aksine Hindistan'ın ABD'yle veya herhangi bir ülkeyle 'ittifak oluşumuna' girmeyeceğini savunmaktadır. Oluşturulan diğer hipotez:

Hindistan'ın Japonya ve Avustralya'yla gelişen ikili ilişkilerini Hindistan'ın kendi stratejik hedeflerini ve Çin'in yükselişinin belirsizliğini gözeten bir çerçevede yönlendirdiğini kurgulamış ve ayrıca Hindistan için bu iki ülkeden Japonya'nın daha önemli görüldüğünü ortaya koymuştur.

Dördüncü soru: Hindistan ölçeğinde Hindistan'ın günümüz dış politika davranışı ve Hint-Pasifik kavramı üzerine tartışmaları şekillendiren kimlerdir, bu tartışmalar nasıl şekillenmektedir ve hükümet düzeyinde hangi görüşler kabul görmektedir? Oluşturulan hipotezler kapsamında; stratejik ve akademik çevreler, kamuoyu ve politika yapıcılarını ekseninde Hindistan'da iki önemli grubun ön plana çıktığı, bu çalışmada 'Süreklilik Yanlıları' olarak kategorize edilen ilk grubun Hint-Pasifik kavramını reddeden ve Hindistan'ın dış politika davranışının geleneksel yapısıyla sürdürülmesi gerektiğini savunan kesimden ve bu çalışmada 'Değişimciler' olarak kategorize edilen ikinci grubun Hint-Pasifik kavramını sahiplenen ve Hindistan'ın dış politika davranışının geleneksel kalıpların ötesine geçmesi gerektiğini savunan kesimden oluştuğu saptanmıştır. Bu bağlamda hipotez: Hindistan hükümeti düzeyinde Hint-Pasifik kavramının benimsendiği ancak kavram üzerine strateji geliştirilmediği ve dış politika davranışının mevcut iki grubun görüşlerinin sentezlenerek şekillendirildiğini ileri sürmektedir.

Beşinci soru: Hindistan'ın günümüz dış politika davranışı nasıldır, stratejik hedefleri ve beklentileri nelerdir? Oluşturulan hipotez: Hindistan'ın 'çeşitlendirilmiş' ve 'hiyerarşik' ancak 'eşit muameleli' stratejik ortaklık anlayışıyla ikili ve üçlü ilişkiler kurarak ve dış ilişkilerinde geleneksel 'Bağlantısız' (veya Özerk ya da bağımsız) yapısını koruyarak hem bu ilişkilerin getirdiği stratejik fırsatlardan yararlandığını hem ittifak yapılanmalarının tuzaklarından korunduğunu hem Çin yükselişini ve Çin ilişkilerini kontrol etmeye çalıştığını ve hem de nihai olarak hayal ettiği 'çok kutuplu' düzende kendi 'devlet kimliğine' dayanan 'lider güç statüsünü' kazanmaya çalıştığını savunmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hint-Pasifik kavramsallaştırması analiz edilmektedir. Bu yönde kavramın niteliği ve kapsadığı alanlar açıklanmış ve kavrama yönelik söz konusu olan eleştiriler işlenmiştir. Bununla birlikte kavramda kilit oyuncu olan Hindistan'a neden böyle bir öncelik verildiği Hint Okyanusu'nun önemi ve Hindistan'ın Hint Okyanusu'ndaki coğrafi avantajı kapsamında değerlendirilmiştir. Ardından süreç odaklı bir yaklaşımla Hint-Pasifik kavramının gelişimi aktarılmıştır. Son olarak Uluslararası İlişkiler Teorisi özelinde Hint-Pasifik'in yapısı tartışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü temel dinamikleri ekseninde Hint-Pasifik tartışmalarına çok boyutlu bir biçimde yer vermektedir. İlk olarak Çin faktörü işlenmiştir. Çin'in 'Batı'ya İlerleyiş' (March West) mantığı çerçevesinde 'Barışçı Yükseliş'ten (Peaceful Rise) 'Çin Rüyası'na (Chinese Dream) evrilen yaklaşımı 'İnci Dizisi' (String of Pearls) teorisi ve 'Kuşak ve Yol Girişimi' (Belt and Road-BRI) paralelinde aktarılmaktadır. Bu arka plandan hareketle çalışmada önce Hint-

Pasifik'e ilişkin mevcut iki genel tartışma, ardından Hint-Pasifik'i şekillendiren temel dört ülkenin politikaları ele alınmıştır. Genel Hint-Pasifik tartışmalarından ilki 'stratejik üçgen' (strategic triangle) ve ikincisi 'Quad' (Quadrilateral Security Dialogue/Dörtlü Güvenlik Diyalogu) kavramıdır. Stratejik üçgen olarak ABD-Çin-Hindistan ifade edilirken Quad oluşumu ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya'nın bir araya geldiği gayriresmi (track two) ya da yarı resmi (track one and a half) düzeyde gelişen ancak Çin tarafından kendine yönelik potansiyel bir 'ittifak oluşumu' olarak algılanan bir 'forum' olarak değerlendirilmektedir. Ardından Hint-Pasifik anlatısına yön veren temel dört dinamik olarak ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ın Hint-Pasifik'i nasıl yorumladıkları tartışılmaktadır. Bu amaçla ilk olarak ABD'nin Asya'ya dönüşü üzerine eski ABD Başkanı Barack Obama'yla gündeme gelen 'Asya'yı Mihver Alma' (Pivot to Asia) ve 'Asya'yı Yeniden Dengeleme' (Rebalance to Asia) politikaları ve günümüz ABD Başkanı Donald Trump'ın 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' (Free and Open Indo-Pacific) Stratejisi aktarılmıştır. Diğer yandan Başbakan Shinzo Abe'yle Japonya'nın Barışçı Anayasası'nda gerçekleşen esnetmeler ve bu sayede olanaklı hale gelen proaktif dış politika davranışı ile önce 'strateji' olarak açıkladığı, sonra 'vizyon' olarak lanse ettiği 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi/Vizyonu' ele alınmıştır. Sonrasında Avustralya'nın dış politika gelişimi ve iki okyanuslu yapısıyla yön verdiği Hint-Pasifik yaklaşımı ortaya konmuş ve bu yaklaşım 'Hint/Pasifik' olarak yorumlanmıştır. Son olarak Hindistan'ın en önemli dış politika açılımı olan 'Doğu'ya Bakış' (Look East) politikasının evreleri irdelenerek bu politikanın Başbakan Narendra Modi'yle beraber güncellenen versiyonu olan 'Doğu'ya Hareket' (Act East) politikası aktarılmış ve bu sayede Modi'nin 'SAGAR' açılımı ile Hint Donanması'nın Hint ve Pasifik sularında çeşitli ülkelerle vücuda getirdiği tatbikat ve faaliyetlerine değinilmiştir. Buradan hareketle Hindistan'ın Hint-Pasifik duruşu ortaya konmuş ve Hindistan'ın Hint-Pasifik'i neden 'doğal bir bölge' ve neden 'kendi politik açılımlarının doğal bir uzantısı' olarak gördüğüne ilişkin veriler ve buna getirilen eleştiriler ve öneriler aktarılmıştır.

Çalışmanın en kapsamlı olan üçüncü bölümünde ilk olarak Hint-Pasifik'te Hindistan ve Çin'in jeopolitik rekabeti tartışılmaktadır. Burada Hint mitolojisinden *Samudra Manthan* (Okyanusların Çalkalanması) isimli popüler bir anekdotla kısa bir başlangıç yapılarak Hindistan ve Çin'in önce Himalayalar'da başlayan ve Hint Okyanusu sularında hız kesmeden devam eden jeopolitik mücadelesi ile ayrıca çatışma düzleminde gelişen rekabet ilişkilerinin normalleştirilmesi ve kontrol altında tutulması amacıyla gerçekleşen diplomatik çabaları Hindistan perspektifiyle ayrıntılı olarak işlenmiştir. Akabinde Hindistan'ın ABD'yle gelişen ilişkileri tartışılmıştır. Bunun için öncelikle Hindistan-ABD ilişkilerinin 'niteliği' açıklığa kavuşturulmaktadır. Bu bağlamda 'iş birliği' çatısında yer alan 'ittifak' ve 'stratejik ortaklık' modelleri açıklanmakta ve Hindistan'ın ABD'yle olan ilişkilerinin 'stratejik ortaklık' olarak nitelenmesinin daha doğru bir yaklaşım olduğu ortaya konmaktadır. İlişkilerinin niteliğine ilişkin gerekli olduğu düşünülen söz konusu açıklığın getirilmesinin devamında ikili ilişkiler önemli detaylarıyla değerlendirilmektedir. Ardından Hindistan'ın Japonya ve Avustralya'yla geliştirdiği ikili ilişkiler karşılaştırmalı olarak ve 'riskten

korunma' (hedging) ile 'yumuşak ve dolaylı dengeleme' gibi stratejiler çerçevesinde analiz edilmektedir. Bunun beraberinde Hint-Pasifik tartışmalarının Hindistan özelindeki gelişimi bu çalışmada 'Süreklilik Yanlıları' ve 'Değişimciler' olmak üzere iki kategoride irdelenmiştir. Son olarak Hindistan Dış Politikası'nın 'sürekliliği' ve 'düşünsel değişimi' Konstrüktivist yaklaşımlar yardımıyla ortaya konmuş ve hükümet düzeyinde süreklilikle değişimin harmanlandığı bir 'dönüşümün' yaşandığı ileri sürülerek Hindistan'ın dış politika yapısı 'Konjonktürel Bağlantısızlık' olarak kavramsallaştırılmıştır. Bunun yanı sıra Hindistan'ın dış politika yapısından ileri gelen stratejileri içinse 'Bağlantısız Dengeleme' kavramsallaştırması önerilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HİNT-PASİFİK KAVRAMSALLAŞTIRMASI

1.1. Kavramın Niteliği ve Kapsamı

21. yüzyılın önemli 'jeopolitik' söylemlerinden olan 'Hint-Pasifik' kavramı Asya-Pasifik olarak adlandırılan bölgenin Hint Okyanusu yönünde genişletilmesi anlamına gelmektedir. Asya-Pasifik Asya'nın doğusu ile Pasifik'in batı kıyılarını kapsar. Bu kapsamın Afrika'nın doğu kıyılarına kadar genişletilmesiyle Hint-Pasifik'in genel çerçevesi çizilmektedir. Salt bir coğrafi kavram olmasının dışında Hint-Pasifik'te coğrafyanın politik bir perspektifle resmedilmesi söz konusudur. Dolayısıyla kavram jeopolitik bir zemine dayanır. 20. yüzyılın jeopolitiğini belirleyen Asya-Pasifik kavramının 21. yüzyılda Hint-Pasifik olarak güncellenmesinde üç temel neden bulunmaktadır: ABD'nin görece düşüşü ve Asya'nın 'iki devi' olarak tabir edilen Çin ile Hindistan'ın bölgesel ve küresel yükselişleri. Başka söylemlerle sözü edilen coğrafyada yeni bir kavramsallaştırmanın yapılmasında bölgede meydana gelen bu üç büyük jeopolitik değişim itici güçtür. Bununla beraber kavramsallaştırmanın dayanak noktası yükselen Hindistan'ın Güney Asya sınırları dışında ön plana çıkarılmak istenmesidir.

Kurgusal bir bölge olan Hint-Pasifik'in coğrafi sınırları üzerinde tek bir tanımdan söz etmek mümkün değildir. Hindistan merkezli bir tanım yapıldığında söz konusu ülke Güneydoğu Asya'yla beraber Hint-Pasifik bölgesine dâhil edilmektedir. Ancak Hint Okyanusu dinamikleri geniş kapsamda düşünüldüğünde bölgenin en geniş tanımı Afrika'nın doğu kıyılarına kadar uzanır. Böylece kavram Asya-Pasifik bölgesine asgari düzeyde Hindistan'ı, azami boyutta tüm Hint Okyanusu çevresini ekler. Hint-Pasifik'in geniş tanımı Hindistan'ın 'stratejik ilgi alanını' yansıtan Doğu Afrika'nın da yer aldığı Hint Okyanusu bölgesinin tamamını dâhil etme eğiliminin bir yansımasıdır. Dolayısıyla kavramın aynı zamanda 'stratejik' bir kaygısı bulunmakta ve sözü edilen stratejik çerçevede 'güvenlik' öncelenmektedir. Güvenliğin gerekçesi ekonomi temelindeki kaygılardır. Buradan hareketle Hint-Pasifik jeopolitik ve onun türevleri olan jeostratejik ve jeoekonomik kavramlarıyla doğrudan bağlantılıdır.

Söz konusu kavramlar üzerine genelgeçer bir tanım yoktur aksine öznel bir nitelik taşır ve bu nedenle birçok tanımı bulunur. Ancak her üç kavramda da 'coğrafya' ana faktördür. Jeopolitikte dış politikanın coğrafi koşulların dikkate alınarak oluşturulması söz konusuyken jeostratejik yaklaşım devlet stratejilerinin coğrafya temelinde geliştirilmesini koşullar, jeoekonomik ise coğrafyanın

ekonomik güçle bağlantılı olduğu noktalar üzerine yoğunlaşır. Öncelikle ‘strateji’ kavramı devletlerin genellikle uzun vadeli dış politika çıkarlarına ulaşmak için atabilecekleri adımları hesaplaması, planlaması ve bu doğrultuda sistemli olarak ilerlemesiyle doğan süreç olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla ‘jeostratejik’ perspektifte devletler politik çıkarlarına ulaşmak için coğrafyalarını göz önünde bulundurarak strateji oluştururlar. ‘Jeoekonomik’ yaklaşım devletlerin coğrafi konumlarının ekonomik açıdan avantajlı (doğal kaynaklar veya ticari bakımdan kolay bağlantı sağlanan bir konum) ve avantajsız (kurak iklim veya izole yapı) faktörleri çerçevesinde politik olarak avantajlı yapısını verimli ve etkin kullanarak ve avantajsız yapısını avantaja çevirmeye çalışarak ekonomik güç sağlamasıdır. ‘Jeopolitik’ ise Evans ve Jeffrey (1998: 197) tarafından şöyle tanımlanır:

Uluslararası politik davranışı öncelikle konum, büyüklük, iklim, topoğrafya, demografi, doğal kaynaklar ve teknolojik gelişme potansiyeli gibi coğrafi değişkenler bakımından anlamayı, açıklamayı ve öngörmeyi amaçlayan dış politika analiz yöntemidir. Böylece politik kimlik ve eylemin (az çok) coğrafya tarafından belirlendiği görünür.

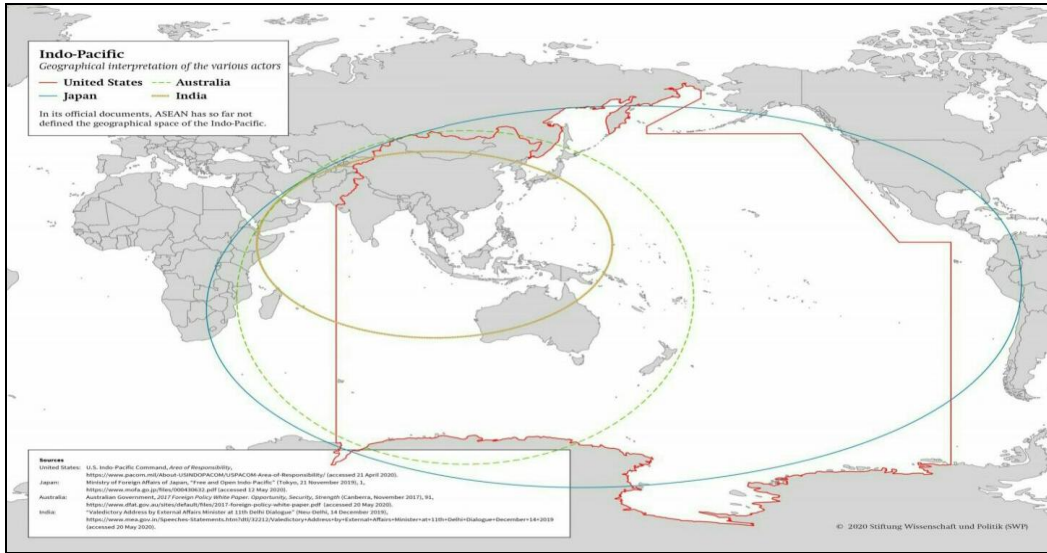
Sempa’nın (2002: 5-6) anlatımıyla ‘jeopolitik’ belirli bir coğrafi ortamda devletler arasındaki etkileşimi konu alır. ‘Alan’ ve ‘güç’ mücadelesinin hâkim olduğu uluslararası politikada ‘coğrafya’ en temel faktördür çünkü kalıcıdır ve devletlere hem fırsatlar sunar hem de sınırlamalar getirir. Bu nedenle coğrafya devlet liderlerinin bakış açılarında belirleyici bir rol oynar ve böylece dış politika konularında karar vermelerini etkiler. Öte yandan uluslararası politikanın nüfus, ekonomi, teknoloji, askeri güç ve hükümetin karakteri gibi diğer faktörleri coğrafyadan farklı olarak zaman içinde değişebilir ve aynı zamanda yapı olarak sabit olan coğrafyanın etkisini değiştirebilir. Böylelikle devletlerin ‘coğrafi konumları’ genel olarak sabit kalırken ‘jeopolitik durumları’ değişkenlik gösterir. Aynı zamanda “jeopolitik perspektifle ilgilidir. Kişinin dünyaya nasıl baktığıyla ilgilidir” (Sempa, 2002: 4). Jeopolitik gözlükle bakıldığında coğrafi konumun devlet politikaları üzerinde belirleyici bir gücü bulunurken paralel olarak politik çıkarların coğrafya algısına yön verdiği görülür. Bu bağlamda bütün bölgeler bir ‘kurgu ürünüdür’ ve devletler genellikle bölgelerin tanımlarını kendi amaçları doğrultusunda geliştirir (McDougall, 2016: 6).

Şekil 1: Hint-Pasifik Bölgesi

ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan ile sonrasında Endonezya, Tayvan ve hatta Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) gibi güçlerin dış politika kazanımları için oluşturduğu jeostratejik bir hamle olarak uluslararası politika söyleminde popüler olan Hint-Pasifik kavramı jeopolitik temelde gelişme kaydeden yeni bir bölgesel kavramdır. Genişleyen coğrafi çıkarları ile Hindistan ve Çin'in hamleleri ekseninde jeostratejik bir çerçevede ortaya çıkan kavram Batı Pasifik'ten Hint Okyanusu'na uzanan bir 'deniz stratejisi' sistemini temsil etmektedir. Bu stratejik sistemin temel gerekçesi önemli enerji ve ticaret ağlarının bulunduğu bölgede 'deniz güvenliğini' sağlamaktır. Bu açıdan kavram aynı zamanda 'güvenlik odaklı' bir oluşumu sembolize eder. Bölgede sağlanan ticaretin ve enerji akışının 'güvenleştirilmesi' çabaları dikkate alındığında kavramın 'ekonomik dinamiklerin güvenliğini önceleyen' bir niteliği bulunmaktadır. Scott'un (2008: 19) ifadelerinden hareketle devletler için özellikle enerji kaynaklarına erişimin ne kadar kolay veya zor olabileceği soruları söz konusu olduğunda jeopolitik aynı zamanda jeoekonomiyi içerir ve bu bağlamda 'Deniz Ulaşım Yolları' (Sea Lines of Communication-SLOCs)¹ jeopolitiğin konusu olmakla beraber aynı zamanda jeoekonominin bir konusudur. Bu çerçevede Hint-Pasifik iki Asya devinin hızlı ekonomik gelişimi ile Hint ve Pasifik Okyanuslarının bölgesel ve küresel ticaretteki kilit rollerini vurgulamanın yanı sıra Deniz Ulaşım Yolları başta olmak üzere ekonomik güç projeksiyonundaki kritik noktalar (chokepoints)² üzerinde aktörlerin 'alansal üstünlüğü' ve 'güvenliği' sağlama çabalarının bir çıktısıdır.

Şekil 2: Temel Dinamiklerin Perspektifinden Hint-Pasifik Bölgesi (— Hindistan, — ABD, — Japonya ve --- Avustralya Hükümetlerinin Coğrafi Hint-Pasifik Yorumu).

Kaynak: Heiduk ve Wacker, 2020: 10.

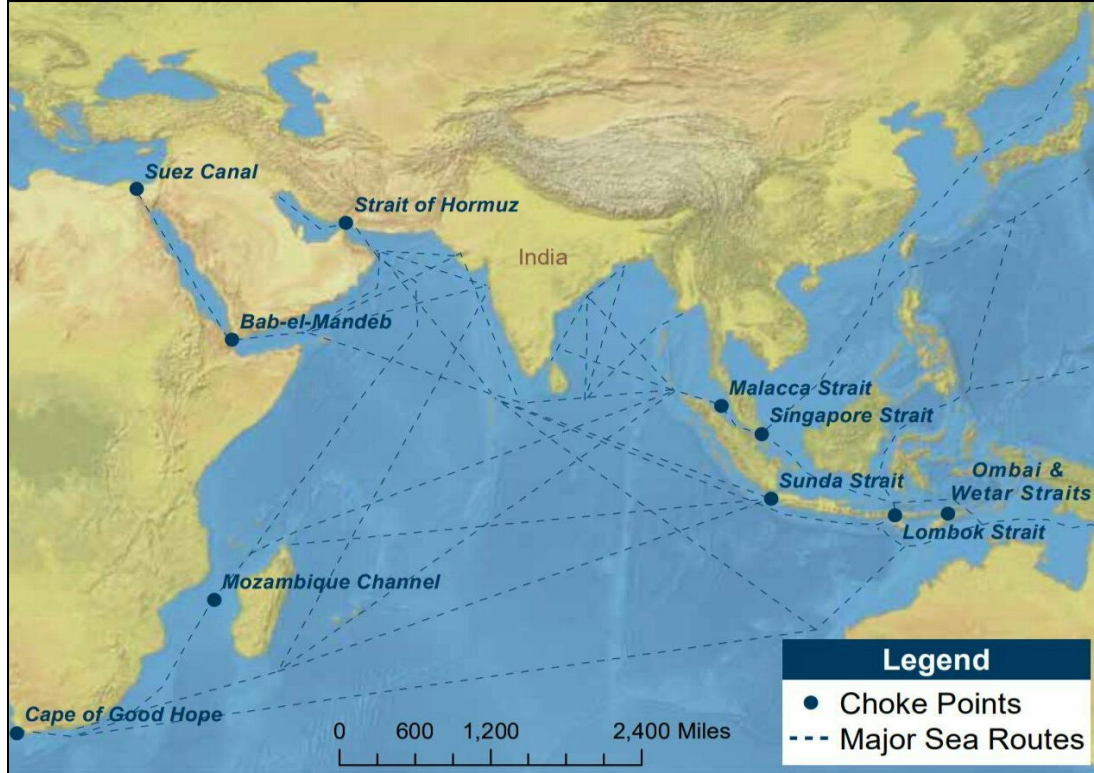
¹ Deniz Ulaşım Yolları (SLOCs) geniş ticaret akışlarının ve deniz taşımacılığının deniz yollarıdır. Uluslararası ticaretin bölgesel SLOC'lara özellikle Güneydoğu Asya su yollarına büyük bağımlılığı nedeniyle SLOC'ların güvenliği ve bunlara erişim kritik önemdedir. Güneydoğu Asya SLOC'ları hem ticari hem de deniz taşımacılığı için stratejik öneme sahiptir çünkü Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusu'nu birbirine bağlar.

² Uluslararası Suların iki ayrılmış bölümünü birbirine bağlayan Bölgesel Sularla kesişen boğaz gibi dar geçitler.

Asya-Pasifik'in çok daha geniş bir versiyonu olan Hint-Pasifik kavramı iki okyanusu birleştiren kurgusuyla hem kara hem de su alanları bakımından oldukça büyük bir bölgeyi ifade eder. Karasal alanlar olarak Doğu Afrika, Batı Asya/Orta Doğu, Güney Asya, Güneydoğu Asya, Avustralasya, Doğu Asya ve Amerika bölgelerini tek çatı altında toplar. Kapsadığı stratejik su alanları ise şöyledir:

- Akdeniz'den Kızıldeniz'e ve Kızıldeniz'den Aden Körfezi yoluyla Umman Denizi'ne yani Hint Okyanusu'nun batısına bağlanan 'Süveyş Kanalı' ile bağlantıyı sağlayan 'Bab'ül Mendep Boğazı',
- Basra Körfezi'ni Umman Denizi'nden Hint Okyanusu'na bağlayan 'Hürmüz Boğazı',
- Hint Okyanusu'nun doğusundaki 'Bengal Körfezi' ve Pasifik Okyanusu'na açılan kapısı olan 'Malakka Boğazı',
- Malakka Boğazı'nın bağlandığı 'Güney Çin Denizi' (GÇD) ve GÇD'nin Malakka'yla beraber Sunda ve Lombok Boğazları ve ayrıca GÇD'yi Filipin Denizi'nden Pasifik Okyanusu'na bağlayan Luzon Boğazı.

Şekil 3: Hint-Pasifik'teki Önemli Geçitler (Choke Points) ve Deniz Ulaşım Yolları (SLOCs)

Kaynak: Indian Navy, 2015.

1.1.1. Hint-Pasifik'e Getirilen Eleştiriler

Hint-Pasifik'in her türlü amaç için stratejik bir sistem olarak kullanışlı olamayacağı üzerine bazı argümanlar söz konusudur ve bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Tutarlı bir stratejik sistem olamayacak kadar büyük bir alanı kapsamaktadır.
- Hint ve Pasifik Okyanuslarındaki deniz mücadelelerinin doğasının oldukça farklı olduğu gerçeğini göz ardı etmektedir. Batı Pasifik'teki güvenlik zorlukları çoğunlukla geleneksel güvenlik alanına girme eğilimindeyken Hint Okyanusu'ndaki tehdit unsurları genel olarak insan güvenliği, kaynak yönetimi, iklim değişikliği, göç ile korsanlık ve deniz terörizmi gibi devlet dışı meseleleri içeren ve geleneksel olmayan güvenlikle ilgilidir.
- Anılan coğrafi bölgedeki tüm ülkeleri içeren uluslararası grup(lar) oluşturma fikri pratikte işlevsel görünmemektedir.
- Büyük deniz ticaretinin ve stratejik güçlerin kesişen çıkarlarıyla ilgilidir. Dolayısıyla iki okyanusu çevreleyen daha küçük ülkelerin çıkarlarını dikkate almamaktadır.
- Son olarak Hint-Pasifik fikri genel anlamda Çin'in dengelenmesi üzerine kuruludur. Bu bağlamda Çin'i kapsayan ortak bir vizyon oluşturmak oldukça güçtür.

Hint-Pasifik alışılmış bir bölgeden çok alt bölgelerin önemini yitirmediği oldukça geniş bir 'süper-bölge' niteliğindedir. Bu nedenle tek bir stratejik sistemi simgeleyen kavrama yönelik kapsamının genişliği konusunda anlaşmazlık ve kuşku vardır. Görüş ayrılığı ve kuşkunun en temel dayanağı kavramsallaştırmanın güvenlik boyutundadır. Kavramın çatısı altındaki herhangi bir alt bölgeye özgü bir güvenlik probleminin diğer alt bölgeleri ilgilendirmeyeceği ve dolayısıyla bütünsel bir Hint-Pasifik güvenlik yaklaşımının hayali olduğu düşüncesi hakimdir. Örneğin, Kore Yarımadası'ndaki gerginlikler ile Doğu Çin Denizi'ndeki (DÇD) Çin-Tayvan uyuşmazlığı veya Çin-Japonya sürtüşmesi gerçekte Doğu Asya'nın problemi olarak görülürken Hindistan-Pakistan çatışması ise Güney Asya'ya özgü bir endişe kaynağı olarak algılanmaktadır. Bu algı bir bakıma doğrudur. Ancak Hint-Pasifik bölgesinin dünya ekonomisinin ağırlık merkezi olduğu dikkate alındığında bölgedeki herhangi bir çatışmaya en başta ABD, Çin ve Hindistan'ın katılma olasılığı oldukça yüksektir. Örneğin, Çin'in 'temel çıkarları' (core interests) listesine dahil ettiği, Kaplan'ın (2011) 'çatışmanın geleceği' (future of conflict) olarak nitelediği ve deniz ticareti yapan bölge devletlerinin çıkarlarının çatıştığı bir bölge olan GÇD (Medcalf vd. 2011) yalnızca Çin'in kendi haline bırakılabileceği bir Doğu Asya konusu değildir. Bu açıdan Hint-Pasifik'in üç büyük gücü ABD, Çin ve Hindistan ile bu ülkelerin güvenlik ilişkileri hem bölgesel hem de küresel düzeni şekillendirecek veya sarsacak potansiyeldedir (Medcalf, 2012a; 2012b; 2013a). Öte yandan kavramın oldukça büyük bir alana yayılıyor olması onun güvenlik çerçevesini de büyük ölçüde genişletmektedir. Geleneksel tehditlerle birlikte korsanlık, kaçakçılık, terörizm ve doğal afetler gibi geleneksel olmayan tehditlerin ve sınıraşan suçların yanında GÇD üzerindeki hak iddiaları ve karasuları anlaşmazlıkları gibi bir dizi uyuşmazlıkların da ticaret ve enerji akışını kesintiye uğratma

riski bölgedeki Deniz Ulaşım Yolları'nın güvenliğini kritik hale getirmektedir (Michel ve Passarelli, 2014). Bu bağlamda Hint-Pasifik'in sözü edilen farklı boyutlardaki güvenlik unsurlarını aynı potada eritmesi epey güçtür.

Hint-Pasifik fikrinin ekonomik yönden zayıf bir temele oturtulmuş olması ya da ekonomik temelini henüz hiç bulunmaması da kavrama yönelik bir diğer eleştiri kaynağıdır. Güvenliği önceleyen bölgesel bir oluşum olarak lanse edilen kavramı bölgeselleşme ve kurumsallaşma boyutlarıyla ele alanlar bölgeselciliğin ekonomi temelinde bir oluşum olduğu gerçeğine dayanarak Hint-Pasifik oluşumuna kuşkuyla yaklaşmaktadır (Beeson ve Lee-Brown, 2017: 195-206; Wilson, 2017: 1-16; 2018: 177-196; Beeson, 2018: 85-98). Bu tür eleştirilerin temel dayanak noktası kavramın bölgesel iş birliği algısını ekonomi temelinden güvenlik temeline dönüştüren bir süreci doğurduğuna yönelik yaklaşımlardır. Bu doğrultuda geniş sınırlar çizen ve iki ayrı stratejik sistemi tek çatı altında toplayan oluşumun ne derece etkili olabileceğinin sorgulanması, Hint-Pasifik özelinde kurumsallaşmanın veya kurumsallaşma çabasının olmaması ve Asya-Pasifik kurumlarının Hindistan dahilinde dönüştürülmeye çalışılması temel gerekçeler olarak sunulmaktadır (Beeson ve Lee-Brown, 2017: 195-206; Wilson, 2018: 177-196). Bu anlayışla Hint-Pasifik yalnızca Asya-Pasifik'in konumsal bir uzantısı değil, bölgeyi kimin oluşturduğu ve bölgesel kurum ve kuruluşların oluşumunda hangi konuların itici güç olduğuyla ilgili tamamen yeni bir kavramsallaştırma olarak görülmektedir (Wilson, 2018: 181-182).

Hint-Pasifik zihinlerde ve literatürde henüz oldukça dinamik ve tartışmaya açıktır. Bölgedeki sorunları ve güvensizliği çözebilecek herhangi bir mekanizmanın olmayışı bölgenin istikrarı ile kendi ulusal çıkarlarını dengeleme önceliğini her devletin kendi sorumluluğuna bırakmaktadır (Auslin, 2011: 151). Bölgedeki her devlet kendi jeopolitik önceliklerini yansıtan bir Hint-Pasifik görüşü benimseme eğilimindedir. Diğer deyişle Hint-Pasifik dinamiklerinin kavramı içselleştirdiği şekilde strateji geliştirdiğidir. Dinamiklerinin söylemleri eksenindeki olgunlaşma süreciyle beraber niteliği de dikkate alındığında Hint-Pasifik karakteristik bir bölgeselleşme eyleminden çok kendine özgü bir bölgesel düzen ve istikrar oluşturma çabası olarak lanse edilmektedir. Bu eksende kavramsallaştırmanın bir strateji ya da stratejiler sistemi biçiminde tezahür ettiği görülür. Ancak burada stratejinin neyi ifade ettiği önemlidir. Başka anlatımla Hint-Pasifik dinamiklerinin kavrama hangi anlamı yüklediğinin anlaşılması gerekir. Bu çerçevede öncelikle kavramın dinamiklerinden kilometre taşı olan Hindistan mercek altına alınmalıdır. Dengeleme stratejisi olarak ilerleme kaydeden kavramsallaştırmada Hindistan kilit önemdedir. Hindistan'a yüklenen bu önem ise ülkenin jeopolitik durumu başta olmak üzere demokratik ve demografik yapısı, ekonomik yükselişi ve yükselmenin paralelinde izlediği politik, diplomatik ve askeri açılımlarından ileri gelir ya da kısaca potansiyel olarak Çin'i dengeleyebileceği düşünüldüğündendir.

1.1.2. Kilit Oyuncu Neden Hindistan?

Hint-Pasifik'in mevcut Asya-Pasifik algısına Hint Okyanusu'nu eklediği ifade edilmiştir. Kavramın içerdiği 'Hint' sözcüğünün Hint Okyanusu'na işaret ettiği ve Hint Okyanusu'nun da Hindistan'ı çağrıştırdığı açıktır. Söz konusu çağrışım kuşkusuz salt isim benzerliğiyle açıklanamaz. Bu noktada birçok etken söz konusudur. Öncelikle Hindistan Hint Okyanusu'nda merkezi bir konumda yer almaktadır. Bunun yanında 21. yüzyılın küresel ve bölgesel denkleminde sözü geçen ülkenin ekonomik yükselişi ile politik, diplomatik ve askeri gelişimi önemli birer faktördür. Ayrıca Hindistan'ın Hint Okyanusu bölgesi üzerinde geçmişten gelen bir 'üstünlük' bilinci egemendir. Ülkenin bu bilinçle bölgede birtakım jeopolitik çıktıları görülmektedir. Bu bağlamda Hint-Pasifik kavramının temel amacı Hint Okyanusu bölgesinin güçlü bir aktörü olan Hindistan'ın aynı zamanda bir Asya-Pasifik gücü olarak kabul görmesini sağlayabilmektir. Bunun başka bir okuması Çin'in Asya-Pasifik'teki artan güç algısını 'dengelemek' için Hindistan'ın güç algısını Hint-Pasifik'le ön plana çıkarmaktır. Dolayısıyla Hint-Pasifik kavramı 'bölgede doğal bir dengeleyici olarak görülen' Hindistan'ı kilit oyuncu konumuna getirir.

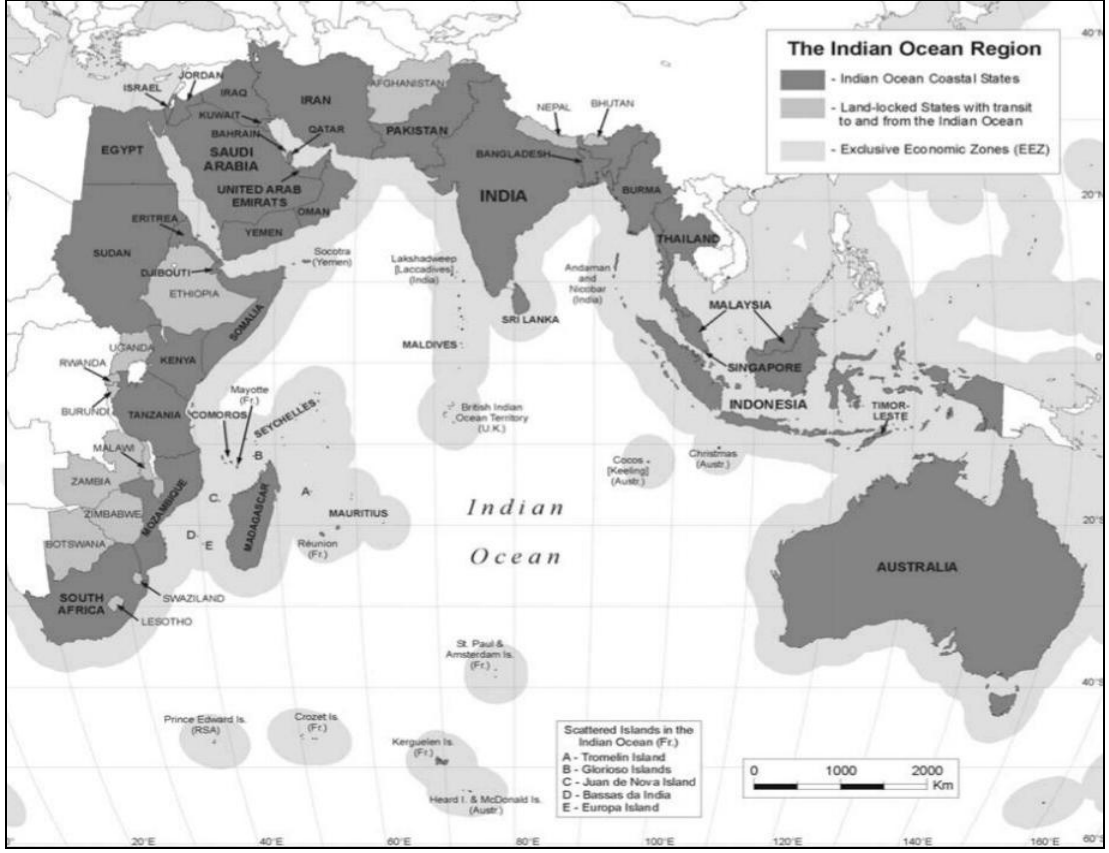
Hindistan'ın önemli jeopolitik düşünürlerinden Panikkar (1945: 7) Hindistan ile Hint Okyanusu arasındaki bağı şöyle açıklar:

Barbaros Hayreddin Paşa Kanuni Sultan Süleyman'a "Suyu yöneten toprağı da yönetecektir" demiştir. Hiçbir ülkenin tarihi bu prensibi Hindistan'dan daha iyi örneklememiştir. Hindistan'a geçmişte karadan birçok istila ve fetihler olmuştur fakat bu istila ve fetihler ya geçici politik değişikliğe ya da kısa sürede ulusal olan ve Hintleşen³ yeni hanedanlıkların kuruluşuna neden olmuştur. Öyle ki Hindistan 16. yüzyılın ilk on yılında sulardaki hakimiyetini kaybedene dek hiçbir zaman bağımsızlığını kaybetmemiştir.

Hindistan'ın geniş ve açık kıyı şeridiyle birlikte Hint Okyanusu'nda yarımada şeklindeki statüsünün ülkeyi güvenlik, ekonomik ve politik açılardan Okyanus'a bağımlı kıldığı açıktır. Hint Okyanusu üzerinde Hindistan 5.422 km'si anakaradan oluşmak üzere Birlik Toprakları olan 132 km uzunluğundaki 27 Lakşadvip (Lakshadweep) Takımadası ve 1.962 km uzunluğundaki 572 Andaman ve Nikobar Takımadası'yla beraber totalde 7.516 km kıyı hattı uzunluğuna sahiptir. Hindistan Hint Okyanusu'nun kuzey kesiminde tam ortada konumlanmıştır. Hint Okyanusu'nun güney yönünde 2.000 km ötesine uzanan Hint Yarımadası doğuda Bengal Körfezi'ni ve batıda Umman Denizi'ni görmektedir (Scott, 2013: 486).

³ Türkçede yaygın olarak yerleşen 'Hintli' ifadesi yanlıştır. Hindistan'dan ulus olarak söz edildiğinde doğrusu 'Hint' ifadesidir. Dolayısıyla burada da Hinlileşen değil, Hintleşen ifadesi yer alır.

Şekil 4: Hint Okyanusu Bölgesi

Kaynak: Bouchard ve Crumplin, 2010: 34.

Büyükölük bakımından dünyanın beş okyanusu arasında üçüncü sırada yer alan Hint Okyanusu'nun coğrafi yapısı özellikle önemlidir. Üç tarafı karayla çevrili olan Hint Okyanusu'nda Asya'nın güney kısmının bir çatı oluşturmasıyla birlikte batı duvarını Afrika Kıtası ve doğu kesimini Myanmar (Burma/Birmanya) ile Malay (Malakka) Yarımadası oluşturmaktadır. Kuzeyde Asya, güneyde Antarktika, doğuda Hindîçin, batıda Afrika'ya uzanmaktadır. Başka bir ifadeyle Afrika Boynuzu'na kadar Afrika'nın bütün doğu kıyıları ile Arap Yarımadası, İran, Pakistan ve Hint Yarımadası'nın güney kıyıları, Myanmar, Malay Yarımadası ve Sumatra Adası'nın (Endonezya) batı kıyılarına ulaşır. Süveyş Kanalı, Bab'ül Mendep Boğazı, Hürmüz Boğazı ve Malakka Boğazı gibi dört önemli su yolunu (chokepoint) kapsar. Hint Okyanusu'nun doğu girişinde bulunan Bab'ül Mendep Boğazı Kızıldeniz'e, batı girişinde bulunan Malakka Boğazı Pasifik Okyanusu'na bağlanır. Bunun yanında Batı Asya/Orta Doğu, Afrika ve Doğu Asya'yı Avrupa ve Amerika'ya bağlar. Hint Okyanusu'nu Pasifik ve Atlantik'ten ayıran en önemli özellik ise incelen ucu Kanyakumari (Cape Comorin/Komorin Burnu) ile denize kadar 1.000 mil çıkıntı yapan Hint alt kıtasıdır. Diğer deyişle "Hint Okyanusu'nun karakterini değiştiren Hindistan'ın coğrafi konumudur" (Panikkar, 1945: 19).

Hindistan'ın coğrafi avantajı onu gerek Hint Okyanusu bölgesinde gerek geçmiş yönetim deneyimlerinde gerekse günümüz Hint-Pasifik kavramsallaştırmasında merkezi konuma taşımıştır. Jeopolitik algı açısından Hindistan'ın Hint Okyanusu üzerindeki 'üstünlük' ve 'liderlik' geleneğini ülkenin bağımsızlık öncesi yakın geçmişi açıklar. 'Raj' geleneği olarak adlandırılan yaklaşık 200 yıllık Britanya deneyimi Hindistan'a şimdiye dek bölge üzerinde bütünsel ve sahiplenici bir bilinç kazandırmıştır. 1757 Plassey Zaferi sonrası başlayan Hindistan'daki İngiliz yönetimi bu tarihten itibaren Raj olarak anılmış ve ülkenin bağımsızlık tarihi olan 1947'ye dek devam etmiştir. Sanskrit temelli Hintçede yönetim anlamına gelen Raj döneminde Hindistan Britanya İmparatorluğu'nun en önemli parçası olmuştur. O dönem resmi adı 'Britanya Hindistan İmparatorluğu' olan ülkenin sınırları günümüzdekenden çok daha geniş bir alanı kapsamıştır. Britanya Hindistanı'nın yönetim geleneğinin kapsadığı sınırlar şöyle resmedilebilir: Hint alt kıtası (Hindistan, Pakistan, Bangladeş), Myanmar, Arap Yarımadası'nda bulunan ve bugün Yemen'in bir şehri olan Aden ve Afrika Boynuzu'nda yer alan Britanya Somalilandı ile Andaman ve Nikobar Adaları (New World Encyclopedia, t.y). Çizilen çerçeveden hareketle Hint Okyanusu bölgesine yaklaşık 200 yıl egemen olan Britanya İmparatorluğu bölge üzerinde bütünsel bir yönetim sistemi inşa etmiş ve Britanya Hindistanı bu stratejik sistemin merkezinde yer almıştır.

20. yüzyılın başlarında Britanya Hindistanı'nın İngiliz Valisi olan Lord Curzon Britanya Hindistanı'nın Hint Okyanusu bölgesindeki stratejik merkezi rolüyle yakından ilgilenmiştir. Bu bakımdan Curzon Britanya Hindistanı'nın sınırlarını 'hükümetin kendi yetkisini tamamıyla kullandığı', 'özerk olarak yönetilen' ve 'hükümete özel antlaşmalarla bağlanarak Britanya Hindistanı tarafından kontrol edilip korunan ancak bağımsızlığı devam eden' bölgeler olmak üzere 'Üçlü Sınır' şeklinde çerçevelemiştir. Curzon ayrıca Britanya Hindistanı'nın güvenliğini sağlamak adına onun diğer imparatorluklarla doğrudan bağlantısını izole etmeye yarayacak tampon devletler oluşturmak ve Hint Okyanusu'ndaki deniz yollarının kontrolünü elde etmek için 'Saldırı Politikası' (Forward Policy) denilen bir politikayı savunmuştur. Bu ekseninde oluşturulan tampon devletler ya İngiliz çıkarlarına bağımlı kılınmış ya da Rusya, Çin veya Fransa gibi potansiyel rakip güçlerin olası etkisine karşı korunmuştur. Nitekim Rus etkisinin 19. yüzyılda Güney Asya'ya yayılması ('Büyük Oyun' olarak adlandırılan) Britanya'ya yönelik tehditler arasında görülürken İngilizler Britanya Hindistan İmparatorluğu'nun dış ve iç güvenliğini bir bütün olarak değerlendirme eğiliminde olmuştur (Brewster, 2015a: 221-222).

Genel çerçevesi çizilen Hindistan'ın yakın geçmişi ile İngilizlerin Hint Okyanusu bölgesini yönetme stratejisinin verileri ekseninde Hindistan'ın kendi çıkarına olmasa da bağımsızlık öncesinden gelen bir merkezi/bütünsel bölge liderliği deneyimi söz konusudur. Bugünün bağımsız ve yükselen Hindistanı'nın İngilizlerden teslim aldığı mirası bu kez kendi çıkarına olmak üzere yeniden canlandırmaya yönelik bir devinim içinde olduğu görülür. Bu konudaki ayrıntılar ilerleyen bölümlerde tartışılmaktadır. Ancak Hint Okyanusu neden önemli? İlk olarak dünya deniz ticaretinin neredeyse yarısı Hint Okyanusu üzerinden gerçekleştirilmekte ve bu ticaretin de

yaklaşık %20'si enerji kaynaklarından oluşmaktadır. Bununla beraber Okyanus'a kıyıdaş devletlerin dünya petrolünün %65'i ile gaz rezervlerinin %35'ini sınırlarında buldurması nedeniyle dünyanın açık deniz petrol üretiminin yaklaşık %40'ının Hint Okyanusu'ndan sağlandığı tahmin edilmektedir. Pasifik ve Atlantik'in aksine bölge dışı devletlere yönelik petrol ve gaz ticaretinin yaklaşık 3/4'ü Hint Okyanusu yoluyla gerçekleştirilmektedir (Pant, 2009a: 279-280). Bu nedenle Deniz Ulaşım Yolları ile petrol ve ticari mal akışının serbest ve kesintisiz olması küresel ekonomi için büyük önem taşımakla beraber Okyanus'taki güvenlik ve istikrarı oldukça önemli duruma getirir. Kavramsallaştırmanın stratejik amacı Hint Okyanusu'nda bulunan Deniz Ulaşım Yolları'nı, dolayısıyla bölgedeki ticaret ve enerji akışını güvence altına alacak bir bölgesel düzen inşa etmektir. Bu noktada jeopolitik açıdan Hint Okyanusu'nda önemli bir aktör olan Hindistan önem kazanır. Hindistan'a böyle bir önem yüklenmesi ayrıca ülkenin ABD'yle ilişkilerinin gelişmesi ve Çin karşısında 'doğal bir dengeleyici' olarak görülmesiyle şekil almıştır. Bunun önemli bir çıktısı yükselen Hindistan'ın bölge dinamiklerinde yükselen Çin kadar tehdit uyandırmadığı gerçeğidir. Başka yaklaşımla Çin'in bölgede tehlike çanlarını çalmaya başlaması üzerine Hint-Pasifik kavramı vücuda gelmiş ve bir denge unsuru olarak karakterize edilen Hindistan'a kavramsallaştırmanın lokomotif işlevi yüklenmiştir.

1.2. Hint-Pasifik Anlatısının Gelişim Süreci

Jeopolitik tanımlamalarla 2000'lerden itibaren literatürde görünürlük kazanmaya başlayan Hint-Pasifik kavramsal bir çerçeve olarak çok daha eskiye dayanmaktadır. Geçmişte farklı konularla ilgili anlatıları aktarmak için kullanılan kavrama çoğunlukla deniz biyolojisi alanındaki biyocoğrafik bölge tanımlamalarında rastlanır. Bu açıdan *Google* arama motoruna Hint-Pasifik veya İngilizce karşılığı olan *Indo-Pacific* sözcüğü sorgulandığında ulaşılabilecek ilk veriler bölgenin kendine özgü deniz ekolojisi tanımlamaları olacaktır. Deniz biliminde ayrı bir biyocoğrafik bölge olarak uzun bir geçmişi olan kavramın 1850'lerden bu yana etnografya literatüründe de Endonezya halkını 'Hint-Pasifik adalıları' olarak tanımlamanın bir yolu olarak görülmüştür (Medcalf, 2012a).

Kavramın jeopolitik anlamda ilk kullanımı 1920 ve 1930'larda Alman stratejist Haushofer'la (1924; Sempa, 2015) birlikte Avrupa yayınlarında görülmüşse de fazla ilgi çekici olmamıştır. Sonrasında kavramın Avustralya'da 1950, 1960 ve 1970'lerde dış politika tartışmaları üzerine kullanımı söz konusudur. 1950'lerde Avustralya'yı çevreleyen sömürgelerin dekolonizasyonu ile 1960 ve 1965'lerde bölge içindeki nükleer silahların yayılması ve devletlerin sorumlulukları tartışmalarında kullanılan kavram 1970'lerde ise Avustralya'nın güvenliğini sağlayabilecek bir Hint-Pasifik dengesinin tanımlanması için gündeme gelmiştir (Tyler ve Shearman, 2014: 42). Ancak kavramın kullanımı Avustralya için 2000'li yıllara dek belirtilen örneklerle sınırlı kalmıştır.

Hint-Pasifik'in bu istisna kullanımları dışında 2007'de kavramı günümüzün jeopolitik gerçeklerini yansıtan niteliğiyle yeniden literatüre kazandıran ilk isim olarak Hindistan Deniz

Kuvvetleri'nden Kaptan Dr. Gurpreet Khurana kabul görmektedir. Gelişen Hindistan-Japonya ilişkileri üzerine kaleme aldığı çalışmasında Khurana (2007: 150) Hint-Pasifik'i stratejik/jeopolitik bir eksende Hint Okyanusu ile Batı Pasifik'i kapsayan bir deniz bölgesi olarak tanımlamış ve Asya (Batı Asya/Orta Doğu dâhil) ile Doğu Afrika devletlerini bölgenin kıyıdaşları olarak belirtmiştir. Aynı yıl Hindistan Parlamentosu'ndaki 'İki Deniz'in Birleşmesi' (Confluence of the Two Seas) başlıklı konuşmasında Japonya Başbakanı Shinzo Abe "Hint ve Pasifik Okyanuslarının özgürlük ve refah denizleri olarak güçlü bir birliktelik" meydana getirdiğini söyleyerek Hint-Pasifik bölgesini 'genişletilmiş Asya' olarak yorumlamıştır.

Ancak Hint-Pasifik kavramının esas gelişimi 2010'dan itibaren başlamıştır. Bu tarihten itibaren kavramın dış politika gündeminde popüler bir söylem olarak gelişmesinde lokomotif görevi gören ABD'dir. Anılan ülkenin kavramı sahiplenmesi dönemin Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ile sağlanmıştır. Clinton 2010'da Hawaii Honolulu'daki konuşmasında Hint-Pasifik havzasının küresel ticaretteki önemine işaret ederek Hindistan Deniz Kuvvetleri ile Pasifik'te geliştirdikleri ilişkilerin altını çizmiştir. Ertesi yıl *Foreign Policy* dergisindeki 'Amerika'nın Pasifik Yüzyılı' (America's Pacific Century) başlıklı makalesinde ise Clinton (2011a) Asya-Pasifik'i güncelleyerek Hint-Pasifik'e işaret etmiş ve "ABD'nin Avustralya ile ittifakını Pasifik ortaklığından Hint-Pasifik ortaklığına genişletme niyetinde olduğuna" vurgu yapmıştır.

Dönemin Hindistan Başbakanı Manmohan Singh (2012; 2013) Aralık 2012 tarihli Hindistan-ASEAN Zirvesi'ndeki konuşmasında Hindistan ile ASEAN bağlılığının derinleşmesi çağrısında bulunmak için Hint-Pasifik kavramını benimserken Mayıs 2013'te Japonya'daki konuşmasında ise sosyal ve ekonomik sorunların altını çizmek amacıyla kavramı bir 'bölge' niteliğinde gündemine almıştır. Öte yandan Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri ve eski Ulusal Güvenlik Danışmanı Shivshankar Menon (2013) bölge güvenliğinin bağlantılı olmasına karşın Hint-Pasifik bölgesini tek bir jeopolitik birim olarak görmediğini ifade etmiştir. Shinzo Abe (2013) ise ABD'deki 'Japonya Geri Dönüyor' (Japan is Back) başlıklı konuşmasında "Asya-Pasifik veya Hint-Pasifik bölgesinde hızlı bir refah artışına tanıklık edilirken Japonya bölgedeki ticaret, yatırım, fikri mülkiyet, işgücü, çevre ve benzeri kuralları düzenlemekte öncü rolünü sürdürmelidir" sözleriyle ülkesinin Hint-Pasifik yaklaşımını dile getirmiştir.

Görüldüğü üzere Hint-Pasifik kavramsallaştırma süreci ABD'nin etkisiyle hız kazanmıştır. Kavrama yıllar sonra ABD tarafından dış politika söyleminde yer verilmiş olması Hint-Pasifik'in gelişimi açısından bir domino etkisi yaratmıştır. Bununla beraber kavramı bir hükümet belgesiyle ilk taçlandıran ülkenin Avustralya olduğu ifade edilmelidir. Hint-Pasifik'i salt söylem dışında resmi düzeyde kullanan ilk aktör niteliğiyle Avustralya ilk kez '2013 Savunma Beyaz Kitabı'nda kendi iki okyanuslu bölgesini Hint-Pasifik stratejik alanı içinde tanımlamıştır (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2013: 7).

Yukarıda açıklık getirilen Hint-Pasifik kullanımının ilk örnekleri irdelendiğinde kavramın Avustralya istisnası dışında öncelikle ‘söylem’ düzeyinde bir olgunlaşma süreci yaşadığının altı çizilmelidir. Bununla beraber Hint-Pasifik’in ilk etapta düşünce kuruluşları (think tanks) eliyle akademik seviyede sahiplenildiği belirtilmelidir. Akabinde kavramın hükümet söylemlerinde yer edinmeye başladığı görülür. Dolayısıyla kavram doğrudan bir hükümet veya politika yapıcılar tarafından geliştirilen ‘tepeden inme’ bir nitelik taşımaz, aksine ‘tabandan tepeye’ bir oluşum söz konusudur. Bu nedenle daha önce ifade edildiği üzere bölge dinamikleri kavramı özümlediği şekilde söylemlerine taşımış ve kendi jeopolitik öncelikleri ekseninde strateji geliştirmiştir. Görece düşüş yaşayan ABD bölgedeki ağırlığını korumak niyetindeyken istikrarlı yükselen görüntüsüyle Hindistan özellikle Güneydoğu Asya ülkeleriyle bağlarının güçlenmesi için izlediği diplomatik, politik ve ekonomik açılımlarını sürdürme çabasıdır. Öte yandan 2. Dünya Savaşı’ndaki ağır yenilgisinin ardından uzun bir dönem kendi kabuğuna çekilmek durumunda kalan Japonya değişen koşullarla beraber yeniden söz sahibi olmaya çalışmaktayken iki okyanuslu eşsiz bir karakteri bulunan Avustralya coğrafi avantajından yararlanmayı amaçlamaktadır. Hint-Pasifik’in söze konu dört temel dinamik çerçevesinde şekillenmesi bir sonraki bölümde tartışılmıştır. Burada politik söylemdeki gelişimine yer verilen kavramın akademik söylemde öne çıkan ilk yansımalarına da bakmak gerekir.

Hindistan’ın önemli stratejistlerinden Raja Mohan’a (2012: 212) göre “Çin ve Hindistan’ın iki büyük güç olarak ortaya çıkması Batı Pasifik ve Hint Okyanusu’nun bütünleşmiş tek bir jeopolitik alan yani Hint-Pasifik olarak görülmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir”. Öte yandan Rumley, Doyle ve Chaturvedi (2012: 1-20) kavramın ABD merkezli ve Çin’i dışlayıcı olduğuna dikkat çekmiştir. Paralel olarak Pan’a (2014: 453) göre Hint-Pasifik Çin’in Asya’da artan etkisine yönelik ortak kaygılardan beslenen niteliğiyle tarafsız bir tanımlama değildir, algılanan Çin merkezli bölgesel düzeni sınırlandırmak için tasarlanan ve çeşitli diğer bölgeleri kapsayan “üretmiş bir süper bölgedir”. Benzer biçimde Bisley ve Phillips (2012) kavramın bölgesel rekabeti artırma riskini sorgulamıştır. Avustralya’nın önemli akademisyenlerinden Medcalf (2013a; 2013b) ise Raja Mohan’la paralel bir görüş çerçevesinde Hint-Pasifik’in Çin yükselişine ket vurma amacını taşıyan ya da Çin’i bölgesel düzenlemelerin dışında tutmaya çalışan stratejik bir proje olmadığını, jeoekonomik bir realite olduğunu iddia etmektedir. Bunun aksine Pan (2014) bir bölge olarak Hint-Pasifik’in doğallığını sorgulayarak jeopolitik kaygılar nedeniyle hayali/tasarımlanmış bir coğrafya olduğuna vurgu yapmıştır. Hindistan’ın önemli akademisyenlerinden Srikanth Kondapalli (kişisel görüşme, 31.8.2020) ise Hint-Pasifik’in daha istikrarlı bir düzen için bağlayıcı kurallar ve düzenlemeler yoluyla Asya-Pasifik’teki hataları düzeltmeyi amaçladığını ileri sürmektedir.

Gerek hükümet düzeyinde gerekse akademik düzlemde görüldüğü üzere Hint-Pasifik oldukça dinamik ve tartışmalı bir süreci niteler. Kavramın önceki birtakım istisna kullanımlarının dışında 2010’dan itibaren ilgi uyandırmaya başlaması nedeniyle devinim içinde bulunması doğaldır. Hint-Pasifik’in 10 yıllık bir arka planının olduğu ve belirtilen sürenin politik sistem nezdinde epey kısa

bir zaman dilimine denk geldiği dikkate alındığında Asya-Pasifik yerine ileri sürülen bir model olmaktan çıkıp bir bölge ismi olarak genelgeçer bir nitelik kazanması için uzun bir sürece gereksinimi vardır. Ancak kavramın çoğunlukla bir ‘çatı strateji’ karakteristiğinin bulunması göz önünde tutularak değişkenlerin öngörülemez olduğuna vurgu yapılmalıdır. Başka anlatımla olabilirliği çok düşük de olsa kavramın bir süre sonra işlevsizleşmesi olasılığı vardır. Bunun yanı sıra gelinen süreçte farklı açılardan da olsa bölgenin güçlü ülkelerinin olumlu anlamda yararlanabildiği bir kavram olması bakımından bir gelecek umudu vermektedir. Çalışmanın üzerinde yoğunlaştığı başat bir Hint-Pasifik dinamiği olan Hindistan bölge vizyonunun ‘doğal’ bir uzantısı olarak şimdiden kavramı kendi dünya görüşüyle örtüştürmüştür. Ayrıca Hint vizyonunda da merkez alınan ASEAN ülkelerinin 22-23 Haziran 2019’daki 34. Zirvesi’yle Güneydoğu Asya liderlerinin ortak bir vizyon çerçevesinde Hint-Pasifik’i gündeme taşımaları da kavramın pozisyonunu sağlamlaştırmıştır. Bu Zirve sonrası 10 ASEAN ülkesinin yayımladığı 23 Haziran 2019 tarihli ‘Hint-Pasifik’e ASEAN Bakışı’ isimli belge ile kavramın ilk kez ASEAN nezdinde de resmîyet kazanması önemli bir gelişmedir.

Think tank raporları, resmi söylemler, Beyaz Kitaplar ve bilimsel çalışmalar sözlüğünde yer almaya başlayan kavramın kullanımını sayısal bir bakış açısıyla literatüre taşıyan He (2018: 150) Hint-Pasifik’i en çok kullanan ülkenin Hindistan olduğuna dikkati çekmiştir. Uluslararası haber ajansı veritabanı *Factiva* aracılığıyla 29 Haziran 2017’de Hint-Pasifik anahtar sözcüğünü kullanarak medyadaki haber manşetlerini tarayan He 1998-2017 yılları arasında kavramın dünya genelinde 2899 kez kullanıldığı sonucuna varmıştır. Bu çerçevede Hindistan’ın 1130, ABD’nin 905, Çin’in 674, Avustralya’nın 646, Japonya’nın 465, Endonezya’nın 125, Vietnam’ın 74 ve Singapur’un 64 kez bu kavramı kullandığını saptamıştır.

Bunun yanı sıra He’nin referans olarak alınan sayısal araştırması 2017’nin ilk 6 ayını içermektedir. Ancak belirtilen yıldan itibaren kavramın popülaritesi çok daha fazla artmaya başlamıştır. “Neden 2017 yılının fikri Hint-Pasifik’tir?” sorusunu yönelten Jaishankar (2017) benzer bir biçimde anılan yıla dikkati çekmiştir. Nitekim 2017’yi ‘Hint-Pasifik yılı’ olarak nitелеmek olanaklıdır. Bunun temel nedeni Ocak 2017’de ABD’nin başkanlık koltuğuna oturan Donald Trump’ın kavramı alışılmışlıktan çok gündemine almaya başlamasıdır. Özellikle Trump’ın 3-15 Kasım 2017’de gerçekleştirdiği 12 günlük ‘tarihi’ Asya gezisinde Asya-Pasifik kullanımına yer verilmezken Hint-Pasifik’in defalarca kullanılması (The White House, 2017a) kavram için bir ‘milat’ olarak görülmüştür. Ardından ABD hükümetinin yayımladığı 18 Aralık 2017 tarihli ‘Ulusal Güvenlik Strateji’ (NSS) belgesinde Hint-Pasifik kullanımının yer aldığı ve bu sayede Donald Trump’la birlikte kavramın Beyaz Saray nezdinde de salt söylem düzeyinden çıkıp yazılı olarak resmîyet kazandığı önemle belirtilmelidir. Bir ay sonrasında ABD Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yalnızca 11 sayfalık özeti yayımlanan ‘2018 Ulusal Savunma Strateji’ (NDS) belgesinde de Hint-Pasifik temel konu olarak alınmaktadır. 19 Ocak 2018’de yayımlanan söze konu çalışma Trump’ın Ulusal Güvenlik Stratejisi’ne destek amacı taşıyan daha ayrıntılı bir belge

niteliğindedir. Bunun beraberinde 30 Mayıs 2018’de ‘Pasifik Komutanlığı’nın (USPACOM) ismini ‘Hint-Pasifik Komutanlığı’ (USINDOPACOM) olarak değiştiren Pentagon yayımladığı 1 Haziran 2019 tarihli ‘Hint-Pasifik Strateji Raporu’yla (IPSR) kavramı Amerikan ölçeğinde operasyonel ve spesifik anlamda taçlandırmıştır.

Tablo 1: Hint-Pasifik: Önemli Olayların Zaman Çizelgesi

Tarih	Ülke	Gelişme
22 Ağustos 2007	Japonya	Japonya Başbakanı Shinzo Abe Hint Parlamentosu’ndaki konuşmasında Hint ve Pasifik Okyanuslarını ortak bir alan olarak adlandırdı.
10 Kasım 2011	ABD	ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton kamuya yönelik konuşmasında ABD’nin Asya politikası bağlamında Hint-Pasifik’ten söz etti.
3 Mayıs 2013	Avustralya	Hint-Pasifik kavramı ilk kez Avustralya tarafından hükümet belgesinde görüldü.
7 Eylül 2013	Çin ⁴	Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ‘Bir Kuşak Bir Yol’ projesini (şimdi ‘Kuşak ve Yol Girişimi’-BRI) duyurdu.
12 Aralık 2015	Hindistan ve Japonya	İki ülke Hint-Pasifik’in yer aldığı ilk ortak bildiri yayınladı. (Hindistan ve Japonya 2025 Vizyonu: Hint-Pasifik Bölgesi ve Dünyanın Barış ve Refahı için Birlikte Çalışan Özel Stratejik ve Küresel Ortaklık)
10 Ekim 2015	Hindistan	Hindistan Donanması Hint-Pasifik’e geçişi tanımlayan Hindistan deniz güvenliği stratejisini yayınladı.
27 Ağustos 2016	Japonya	Japonya Başbakanı Shinzo Abe 6. Tokyo Uluslararası Afrika Kalkınma Konferansı’nda Hint-Pasifik vizyonunu açıkladı.
Nisan 2017	Japonya	Japonya ‘Özgür ve Açık Hint-Pasifik Strateji’ belgesini yayınladı.
6-11 Kasım 2017	ABD	ABD Başkanı Donald Trump Asya-Pasifik Ekonomik İş Birliği zirvesinde (APEC) ABD’nin Asya politikasının odak noktasının ‘Özgür ve Açık Hint-Pasifik’ olduğunu ifade etti.

⁴ Çin hükümeti şu ana dek Hint-Pasifik kavramını hiç kullanmamıştır.

Tablo 1: (Devamı)

Tarih	Ülke	Gelişme
18 Aralık 2017	ABD	ABD Hint-Pasifik'i 'Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde yeni bir alan olarak tanımladı.
2 Mayıs 2018	Fransa ⁵	Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron Avustralya'daki konuşmasında Fransa'nın Hint-Pasifik stratejisinden söz etti.
30 Mayıs 2018	ABD	ABD Pasifik Komutanlığı'nı Hint-Pasifik Komutanlığı olarak yeniden adlandırdı.
1 Haziran 2018	Hindistan	Hindistan Başbakanı Narendra Modi Shangri-La Diyalogu'nda Hindistan'ın Hint-Pasifik vizyonunu açıkladı.
Eylül 2018	Japonya	Japonya 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik'i artık 'strateji' olarak adlandırmaktan vazgeçip, 'vizyon' olarak ifade etmeye başladı.
Mayıs 2019	Fransa	Fransa Savunma Bakanlığı 'Fransa ve Hint-Pasifik'te Güvenlik' isimli strateji belgesini yayınladı.
1 Haziran 2019	ABD	ABD Savunma Bakanlığı 'Hint-Pasifik Strateji Raporu'nu yayınladı.
22 Haziran 2019	ASEAN	ASEAN 'Hint-Pasifik'e ASEAN Bakışı' isimli belgesini yayınladı.
4 Kasım 2019	ABD	ABD Savunma Bakanlığı 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik: Ortak Bir Vizyon Geliştirmek' isimli belgesini yayınladı.

1.3. Uluslararası İlişkiler Teorisi ve Hint-Pasifik

Çin ve Hindistan'ın yükselişleri 21. yüzyılın uluslararası sisteminde en önemli gelişmelerden biridir. Çin'in ve Hindistan'ın eşzamanlı yükselişleri ve Çin'in hızla yükselişi paralelinde ABD'nin görece düşüşü bugün dünya politikasında belki de en çok tartışılan, üzerine teorik analizler sunulan ve öngörüler geliştirilen konudur. Çin'in yükselişine odaklanan çalışmaların çoğu ABD ve Çin arasındaki rekabeti tartışırken Hindistan ve Çin'in bir arada değerlendirildiği çalışmalar yine ikili rekabet ilişkilerine yoğunlaşmaktadır. ABD, Çin ve Hindistan'ın oluşturduğu 'stratejik üçgende' en önemli ortak nokta 'rekabet' faktörüdür ve bu rekabetin en kritik boyutu (jeoekonomik türeviyle birlikte) 'jeopolitiktir'. Burada Osterud'un (1988: 192) özeti yararlı olmaya devam etmektedir:

⁵ Fransa'nın Hint ve Pasifik Okyanuslarında Denizaşırı Toprakları bulunmaktadır.

Özet olarak, 'jeopolitik' geleneksel olarak politik güç ile coğrafi alan arasındaki bağları ve nedensel ilişkileri belirtir; somut kavramlarla, genellikle dünya tarihinde kara gücü ve deniz gücünün görece önemine dayanan belirli stratejik reçeteler taşıyan bir düşünce yapısı olarak görülür. (...) [Bu nedenle] jeopolitik geleneğin dünya politikasındaki jeopolitik güç ilişkileri, uluslararası çekirdek alanların belirlenmesi ve deniz ve kara yetenekleri arasındaki ilişkiler gibi bazı bağıntılı kaygıları vardır.

Son zamanlarda yayılan Hint-Pasifik anlatısının stratejik dilde iki nedeni vardır: biri jeoekonomik, diğeri jeopolitik. Jeoekonomik dinamik özellikle Hint ve Pasifik Okyanuslarında bulunan 'Deniz Ulaşım Yolları' başta olmak üzere enerji akışı ve genel ticaret hacmiyle ilgilidir. Jeopolitik dinamik ise Çin'in ve Hindistan'ın bölgedeki yükselişiyle ilgilidir. Bugün ABD, Japonya ve Avustralya Batı Pasifik'te; ABD ve Hindistan Hint Okyanusu'nda artan bir Çin varlığıyla karşı karşıyadır. 1945'ten bu yana Pasifik'te lider güç ve 1980'lerden bu yana Hint Okyanusu'nda önemli bir güç ve aynı zamanda dünyada hala tek süper güç olan ABD şimdi artan Çin varlığını kontrol etmek zorundadır. Donald Trump başkanlığındaki ABD hükümeti Asya-Pasifik'ten Hint-Pasifik'e taşınan Asya bölgesine ABD müdahalesinin mantığını değiştirmiştir. Ancak her iki stratejik mantığı da karakterize eden temel özellik aynıdır: 'Çin'in çevrelenmesi'. Bununla birlikte odağın Hint-Pasifik'e kayması da bu amaca ulaşmak için izlenen yöntemi değiştirmiştir. Asya-Pasifik'in genel amacı denizin ve tarihi ABD müttefiklerinin kullanımına güvenerek Çin'i kontrol altına almakken yeni Hint-Pasifik stratejik çerçevesi Hindistan ve Avustralya gibi yeni devlet aktörlerini dahil etmenin yanı sıra bölgesel altyapı ve ekonomik kalkınma gibi daha gelişmiş yollarla Çin'i kontrol altına almaktır. Aynı zamanda Hint-Pasifik Çin'in hem karada hem de denizde yükselişini kontrol edebilecek kapsamlı bir 'stratejik ortaklık' oluşturmaya dayanmaktadır.

Hint-Pasifik kavramının 21. yüzyılın başında Hindistan'ın artan görünürlüğüyle çok ilgisi vardır. Asya'nın jeopolitik ve güvenlik yapısında Hint Okyanusu bölgesinin önemini kabul eden Hint-Pasifik kavramı bu bölgenin dahil edilmediği Asya-Pasifik kavramına kıyasla daha bütünsel kavrayış getirmekle beraber kavramın bileşimindeki 'Hint' Hindistan yerine Hint Okyanusu anlamına gelse de 'coğrafi olarak' Asya-Pasifik'e uzak olan Hindistan'ı bölgeye dahil etmiştir. Öte yandan Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi Mart 2018'de Hint-Pasifik'i "okyanus köpüğü gibi dağılacak dikkat çekici bir fikir" olarak reddederken (Emmerson, 2018) Çin akademik yazını Çin'in 'Deniz İpek Yolu' girişiminden "Çin karakteristiğinde Hint-Pasifik" olarak söz etmektedir (Khurana, 2019: 30). Çin'in eski reformist ve *de facto* Devlet Başkanı Deng Xiaoping'in dediği gibi "Bir kedinin fareyi yakaladığı sürece siyah veya beyaz olması önemli değildir" (China Daily, 2014). Buna göre Çin Hint Okyanusu bölgesindeki ülkelerle jeopolitik bağlantılarını güçlendirerek Hint-Pasifik kavramını kendi çıkarları için kullanmaktadır. Bu bağlamda Hint-Pasifik kavramı Hint Okyanusu'ndaki Çin varlığının meşruiyetini de artırmıştır. (Khurana, 2019: 30). Dolayısıyla Çin'e karşı bir anlatı olan Hint-Pasifik ironik olarak Çin'i olumlu yönde beslemektedir.

Hint-Pasifik kavramının temel katalizörü Çin'in artan politik ve askeri atılganlığına ilişkin Hindistan ve Japonya arasında büyüyen stratejik yakınlaşmadır. Japonya Deniz Ulaşım Yolları'nın

güvenliğini artırmaya çalışırken Hindistan ayrıca 'Hint Okyanusu'ndaki Çin 'stratejik' varlığının belirginleşmeye başlaması nedeniyle stratejik görüşünü gözden geçirme gereksinimi duymuştur. Dış politika ve askeri strateji için bazı önemli parametreler coğrafi koşullar üzerinden belirlenir (Osterud, 1988: 191). Kelly'nin (2002) tanımı özellikle uygundur: "Jeopolitik, bir dış politika yaklaşımı ve ülkeler arasındaki göreceli konum farkındalığını vurgulayan uluslararası ilişkiler teorisi ve devlet adamlarının bölgesel ve deniz alanlarının dış ilişkiler ve ulusal alanlara getirebileceği avantajlara ve kırılganlıklara karşılık gelen bir tepkiyi vurgular". Hindistan'ın Asya'daki en önemli ve en karmaşık ilişkileri Çin'ledir. Küresel düzeyde Kenneth Waltz'un 'Güç Dengesi' (Balance of Power) dinamikleri doğrultusunda iki ülkenin ABD'ye ilişkin bir dereceye kadar 'çok kutupluluk' ekseninde iş birliği bulursa da bölgesel düzeyde stratejik farklılık çok daha ön plandadır ve Hindistan'ın dış politikasını daha çok şekillendirmektedir. Burada Stephen Walt'un 'Tehdit Dengesi' (Balance of Threat) dinamikleri Hindistan için belirgindir. Jeopolitik açıdan Walt'un 'coğrafi yakınlık' tehdit kriteri burada önemli bir faktör olarak ortaya çıkar. Himalayalar boyunca çözülmemiş toprak anlaşmazlıkları başta olmak üzere Pakistan konusunda ve Güney Asya ile Hint Okyanusu'ndaki diğer yerler üzerine çeşitli boyutlarda ve alanlarda kayda değer bir stratejik rekabet yaşayan iki ülke aynı coğrafyada 'Büyük Güç rakipleri' olarak karşı karşıya gelmektedir (Malik, 2011). Raja Mohan (kişisel görüşme, 10.9.2020) Hindistan'ı kuşatmak istese de istemese de büyük bir güç olarak Güney Asya ve Hint Okyanusu'ndaki nüfuzunu genişletmek isteyen Çin'in hızlı yükselişinin bir getirisi olarak 'kuşatmanın' (encirclement) söz konusu olduğunu ve bu durumun da Hindistan'la 'güvenlik ikilemini' (security dilemma) tetikleyeceğini ileri sürmektedir. Örneğin, Çinli politik liderler Hint Okyanusu boyunca 'Deniz Ulaşım Yolları'nın kırılganlığını tanımlamak için 'Malakka İkilemi'nden (Malacca Dilemma) söz ettiklerinde ya da Batı prizmasından popüler 'İnci Dizisi' (String of Pearls) teorisi yayılmaya başladıkça 'güvenlik ikilemi' anlatısı genel bir retorik haline gelmiştir. Hint Okyanusu bölgesindeki çeşitli liman ve diğer altyapı projelerinde Çin'in çıkarlarının doğası gereği 'stratejik' olduğu ve Hindistan için potansiyel bir 'tehdit' oluşturduğu varsayılmaktadır. Öte yandan Hindistan'ın GÇD'deki artan görünümü Çin için kaygı oluşturmaya başlamıştır.

Buna karşın Realist prizmadan Hint-Pasifik'i Çin'e karşı bir 'dengeleme stratejisi' olarak belirten He (2018) bu yaklaşımın bölgesel anlamda bir 'tehdit yetersizliği' ikilemiyle karşılaştığını ileri sürmektedir. Hint-Pasifik dinamiklerinde ortak bir 'Çin tehdidi' göz ardı edilemez ancak burada algılanan 'tehdit düzeyindeki farklılaşmaya' vurgu yapılmalıdır. Genel anlamda düşünülürse Hint-Pasifik aktörlerinden her biri ya da birçoğu aynı ölçekte bir tehdit algısına sahip değildir. Çin'in bölgede 'ekonomik güç merkezi' konumuna erişmiş olması bunun başlıca nedenidir. Bugün Çin bölge ülkelerinden Hindistan, Japonya, Avustralya, Güney Kore, Rusya ve Güney Afrika'nın bir numaralı; ABD ve Endonezya'nın ise iki numaralı ticaret ortağıdır (Guruswamy, 2014: 118). ABD'ye karşın dünya ticaretinde öncü rol üstlenmeye başlayan Çin Hint-Pasifik devletleriyle ikili ekonomik ilişkiler geliştirerek bölgede 'ekonomik karşılıklı bağımlılığı' artırmaktadır. Bu durum 20. Yüzyılda Sovyetler Birliği'ne uygulanan 'çevreleme

politikasının' (containment policy) 21. yüzyılda Çin'e uyarlanmasındaki en temel handikaptır. Başka söylemle Çin'in bölge devletlerinin ana ticaret ortağı olması komşularının diplomatik bağlarını nasıl yöneteceklerini dikkatlice düşünmeleri gerektiği anlamına gelen maddi bir gerçeklik ortaya koymaktadır. Ekonomik gelişimlerinde yabancı yatırımlar ile bölgesel istikrara bağımlı olan bölge devletleri ABD ve müttefiklerinin güvenlik rekabetine katkıda bulunacak Çin karşıtı önlemler olarak görülen Hint-Pasifik yaklaşımından kaçınmaya daha eğilimlidir (Chacko ve Willis, 2018: 145). Hindistan prizmasından Çin Hindistan'ın altyapı projeleri için önemli bir yatırımcıdır. Hindistan'ın Çin'e karşı bir 'tehdit algısı' olsa da onu dengelemek için ABD kartını oynarken aynı zamanda ABD-Çin rekabetinden uzak durmaya çalışmaktadır (Buzan, 2011: 8). Bu nedenle bir yandan da Çin ilişkilerini kontrol etmek için birtakım girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin, Çin'in 'Kuşak ve Yol Girişimi'ne (Belt and Road Initiative-BRI) katılmayı resmi olarak reddetse de Girişim'in amaçları kapsamında olan ve Hindistan için Hint alt kıtasının bir parçası olan (Kaplan, 2010: 3) Afganistan'a yönelik ortak ekonomik proje kapsamında Çin'le iş birliğine isteklidir (Chacko ve Willis, 2018: 139). Uluslararası İlişkiler Liberalizmi' küreselleşmiş bir dünyada ekonomik karşılıklı bağımlılığın yumuşatıcı etkilerini vurgular. Bu anlamda Hint-Pasifik bölgesinin merkezi olan ASEAN'ın 23 Haziran 2019'da yayımladığı 'Hint-Pasifik'e ASEAN Bakışı' isimli 5 sayfalık belgeyle Güneydoğu Asya'nın 10 ülkesi kendi ortak görüşünü açıklamıştır. Hint-Pasifik'in herkes için barış, istikrar, kalkınma ve refahın sağlanması amacıyla rekabet yerine diyalog ve iş birliği bölgesi olarak görüldüğü 23 maddelik belgede ağırlıklı olarak iş birliği vurgusunun yapılması önemlidir. Bunun yanında ASEAN mekanizmalarının daha da güçlendirilmesi ile optimizasyonu önerilen belgede 3 maddede toplanan temel Hint-Pasifik ilkelerinin ilk maddesi şu şekilde sıralanmıştır (ASEAN, 2019):

ASEAN'ın merkezi konumunun güçlendirilmesi; açıklık, şeffaflık, kapsayıcılık, kurallara dayalı bir sistem; iyi yönetim; egemenliğe saygı; müdahale etmeme; var olan iş birliği çerçevelerini tamamlayıcılık; karşılıklı saygı; karşılıklı güven; karşılıklı çıkar; Birleşmiş Milletler (BM) Şartı, 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) ve diğer ilgili BM anlaşma ve sözleşmeleri; ASEAN Şartı ve çeşitli ASEAN anlaşma ve sözleşmeleri ile Karşılıklı Faydalı İlişkiler için Doğu Asya Zirvesi (EAS) İlkeleri gibi uluslararası hukuka saygı.

Uluslararası İlişkiler Liberalizmi 'İşlevselcilik' (Functionalism) teorisi devletlerin doğal olarak iş birliğine yöneliminin olduğunu ve ikili ve çok taraflı ortamlarda ortak çıkarlara ulaşma eğiliminde olduğunu savunur. Endonezya başta olmak üzere 'orta veya küçük güçte' olan Güneydoğu Asya (ASEAN) ülkelerinin Hint-Pasifik yaklaşımı 'en azından resmi düzlemde' başından beri hiç değişmemiştir: çok taraflı bir kurum olarak ASEAN çatısı altında ortak çıkarlar için iş birliği. Teoriye göre Hindistan, Çin ve Japonya iş birliğine dayalı ASEAN merkezli Asya güvenlik sistemi ortaya çıkabilir ancak pratikte henüz böyle bir beklentiye girmek için yeterli veri yoktur. Özellikle temel Hint-Pasifik dinamikleri için ne bölgesel ve uluslararası kuruluşlar ne de ticaret faktörü güçlü pozitif bağlar oluşturacak potansiyeldedir. Bugün Hint-Pasifik denklemine ABD ve Japonya ikilisine karşı Çin ve Rusya söz konusudur. Hindistan'ın iş birliği ise ABD-Japonya ekseninde daha aktif görünmektedir.

Başta Hindistan olmak üzere Hint-Pasifik aktörleri çerçevesinde ‘Çin faktörü’ girift bir yapıdadır. Dolayısıyla Hint-Pasifik’in doğrudan ABD çizgisindeki dengeleme stratejisi olarak okunmasında ‘tehdit yetersizliği’ sorunsalıyla karşılaşıldığı doğrudur. Ancak bu Hindistan ekseninde yorumlandığında salt ekonomik boyut değil, Hindistan’ın ‘denge yöntemi’ bağlamından da değerlendirilmelidir. Burada Hindistan Başbakanı Narendra Modi’nin ülkesinin Hint-Pasifik vizyonunu açıkladığı 1-3 Haziran 2018 tarihli 17. Asya Güvenlik Zirvesi’ndeki (Shangri-La Diyalogu veya son zamanlarda anıldığı üzere ‘Hint-Pasifik’ Diyalogu) açılış konuşmasından yola çıkmak önemlidir. Hindistan’ın Hint-Pasifik vizyonunu 7 maddede sunan Modi Hint-Pasifik’in Hindistan için bir ‘strateji’ değil ‘doğal’ bir bölge olduğu, dolayısıyla sınırlı üyelerin bir kulübü ya da hükmetme arayışındaki bir grup olarak görülmediği ve özgür, açık ve kapsayıcı bir bölgeyi temsil ettiği, Güneydoğu Asya’nın (ASEAN) merkez alındığı ve ortak refah ve güvenlik için ortak kurallara dayalı düzenin gerekliliğini vurgulamıştır. Beraberinde altını çizdiği düzende devletlerin büyüklüğüne ve gücüne bakılmaksızın tüm devletlerin eşitliği ile egemenlik ve toprak bütünlüğünün önemine değinmiştir. Ayrıca bölgede serbest, dengeli ve istikrarlı bir ticareti destekleyeceklerini belirtmiş ve ortak deniz ve hava alanlarında uluslararası hukuk uyarınca herkesin eşit kullanım hakkını saklı bulundurduğunu vurgulayarak hukukun üstünlüğü, gidiş geliş özgürlüğü, serbest ticaret ve uluslararası hukuk gereğince anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümüne dikkati çekmiştir. Bununla beraber bölgede birçok bağlantı girişimlerinin bulunduğu ve bunların stratejik rekabeti değil, ticareti desteklemek zorunda olduğuna değinen Modi ‘büyük güç rekabetlerinin’ yaşandığı dönemlere gönderme yaparak “Rekabet Asyası bizi geriye götürür, iş birliği Asyası bu yüzyılı şekillendirir” anlatısıyla demokratik ve kural tabanlı bir uluslararası düzene katkıda bulunacaklarını belirtmiştir. Narendra Modi’nin bu konuşmasının içeriği oldukça önemlidir çünkü Hint-Pasifik anlatısında kilit konumda olan Hindistan’ın Hint-Pasifik yaklaşımına ilişkin şu ana kadar ‘ilk ve tek resmi söylemi ve metnidir’. İçerikten de anlaşıldığı üzere Hindistan için her ne kadar ‘Çin faktörü’ önemli bir ‘tehdit’ veya kaygı uyandırıyor da en azından ‘resmi olarak’ bu yansıtılmamaktadır. Aksine Hindistan için Çin’e yönelik herhangi bir ‘denge oyununda’ Çin’in ‘oyunda tutulması’ istenmektedir.

Hint-Pasifik özelde Çin’i dengeleme anlamı taşıırken genelde ‘deniz güvenliğini’ sembolize eder. Daha önce belirtildiği üzere Hint-Pasifik anlatısının ‘güvenliği bölgeselleştiren’ bir karakteri bulunmaktadır. Hint-Pasifik oluşumunda öne çıkan dört demokratik ülkenin gerçekleştirdiği ABD-Japonya-Avustralya, ABD-Japonya-Hindistan ve Japonya-Hindistan-Avustralya üçlü diyaloglarının gelişimi ‘deniz güvenliği’ temelinde bir oluşumu karakterize etmektedir (Lee-Brown, 2018: 164,174). Buradan hareketle Hindistan’ın batısından Avustralya’ya ve Japonya’nın güney kesimine kadar uzanan bir bölge olarak kurgulanan Hint-Pasifik’in coğrafi olarak bir ‘süper kompleks’ görünümü uyandırdığına dikkat çekilmelidir. Bu noktada Kopenhag Ekolü’nün temsilcilerinden Barry Buzan’ın ilk kez 1983’te ‘İnsanlar, Devletler ve Korku’ (People, States, and Fear) kitabında yer verdiği, akabinde 2003’te Ole Waever’la birlikte geliştirdiği ‘Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi’ (Regional Security Complex Theory-RSCT) akla gelmektedir. Paul Samuel Huntington

tarafından ortaya atılan ve oldukça popüler ve tartışmalı olan ‘Medeniyetler Çatışması’ (Clash of Civilisations) tezine bir alternatif olarak teoride Soğuk Savaş sonrası dönemde çatışmaların medeniyetler arasında değil, bölgesel dinamiklerden kaynaklanacağı ileri sürülmüştür (Buzan ve Waever, 2003: 40-45). Gerçekte ‘Neorealizm’ (Yapısal Realizm) ile ‘Konstrüktivizmin’ bir sentezini sunan teoride kompleksin oluşumu için bir ‘güvenikleştirme’ (securitisation) süreci yaşanır. ‘Güvenikleştirme’ bir sorunun ya da tehdidin nasıl ve hangi biçimde politik bir temele oturtularak ‘güvenlik sorununa’ dönüştürüldüğüdür. Bunun çıkış noktası ise sistemik (daha çok bölgesel tabanda) ‘güç dağılımı’ ile ‘hayatta kalmaya’ yönelik ‘tehdit’ kavramlarıdır. Bu nedenle Neorealist yansıma görülür. Güvenikleştirme ise ‘söylemle’ (söz eylemi-speech act) meydana gelmektedir. Bu nedenle de Konstrüktivist yansıma görülür (Buzan ve Waever, 2003: 4, 70-73). Teoriye göre benzer güvenlik sorunları yaşayan bölgeler ya da coğrafi alanlar bir kompleks oluşturur. Başka anlatımla ulusal güvenlikleri birbirlerinden ayrı düşünülemez kadar yakından birbirine bağlantılı güvenlik kaygıları taşıyan devletlerin bir güvenlik sistemi oluşturmasıyla güvenlik kompleksi oluşur (Buzan, 1983: 106). Güvenlik kompleksinin oluşumu için örtüşen jeostratejik çıkarlar ile güç ilişkileri ve rekabetin varlığı, ülkelerin coğrafi yakınlığı ve güvenlik dinamiklerinin birbirleriyle bağlantılı olması gerekir (Buzan ve Waever, 2003: 45-51).

Buzan ve Waever (2003: 93-182) geliştirdiği teoriyle Hint-Pasifik bölgesini çerçeveleyen bir ‘Asya Bölgesel Süper Kompleksi’ oluşumunu öngörmüştür. Bu öngörü ekseninde gücü azalan ABD ile yükselen Çin’e bölge dinamiklerinin vereceği tepkiler arasındaki karşılıklı etkileşim Asya süper bölgesini şekillendirecektir (Buzan, 2011: 14). Bu bağlamda Asya-Pasifik’ten Hint-Pasifik’e doğru yaşanan dönüşüm gelişmekte olan ‘güvenlik bölgeselciliğinin’ bir göstergesi olarak kabul görmektedir. Daha önce değinildiği üzere Hint-Pasifik ‘süper kompleksi’ kapsadığı Hint ve Pasifik Okyanuslarının bölgesel ve küresel ticaretteki önemini dikkate almaktadır. Deniz odaklı bir düşünce olan Hint-Pasifik Süveyş Kanalı, Bab’ül Mendep Boğazı, Basra Körfezi, Hürmüz Boğazı, Bengal Körfezi, Malakka Boğazı, GÇD, Sunda, Lombok ve Luzon Boğazları gibi birçok ‘kilit noktada’ (chokepoint) ve ‘Deniz Ulaşım Yolları’nda sağlanan ticareti güvence altına alma girişiminin bir yansıması olarak sunulmaktadır. Söz konusu alanlarda gerçekleştirilen enerji ve ticaret akışına ve aynı zamanda o alanlardaki devletlerin varlığına yönelik gerek geleneksel gerekse korsanlık, deniz terörü, göç, iklim değişikliği, insan güvenliği gibi geleneksel olmayan bir dizi tehdit faktörü gündeme alınmaktadır. Bu ekseninde Hint Okyanusu ile Batı Pasifik arasındaki jeopolitik bağlantı jeoekonomik ve güvenlik boyutlarıyla belirginleştirilerek ‘kompleks’ bölgenin bir bütün olarak düşünülmesini kaçınılmaz kılar. Başka bir söylemle her ne kadar engin bir coğrafyanın tüm güvenlik skalasının tek bir merceğe indirgenmesi çok sağlıklı görülmesine de Hint Okyanusu kıyıdaşları ile Pasifik kıyılarının jeopolitik dinamiklerini bütünleştirmek için bölgedeki stratejik ‘su alanları’ ve tüm bu alanlar eksenindeki tehditler aynı potada eritmeye çalışılmaktadır. Böylece meydana gelen Hint-Pasifik oluşumundaki itici güçlerin ABD’nin göreceli düşüşü ile buna paralel olarak Çin’in yükselişi ve aynı zamanda Hindistan’ın dengeleme potansiyeli olduğu dikkate alındığında Hint-Pasifik anlatısında baskın bir ‘Realist anlayış’ vardır.

1.3.1. Realist Prizma Ne Diyor?

Nasıl ki Realist anlayış Uluslararası İlişkiler Teorisi'nin 'Büyük Teori' (Grand Theory) olma hakkını elinde tutuyorsa benzer olarak Hint-Pasifik düşüncesinin de 'Büyük Teorisi'dir. Realizmin entelektüel kurucularından Yunan filozof Thucydides'in başyapıtı 'Peloponez Savaşı'ndaki Atina'nın yükselişiyle yerleşik güç Sparta'nın savaşı kaçınılmaz kılan aforizması uzun süredir Çin ve ABD'ye uyarlanmaktadır. Hint-Pasifik kavramını ortaya çıkaran en temel parametrenin ABD ve Çin'in göreceli güçlerindeki yaşanan 'ters orantılı' değişim dikkate alındığında Thucydides'in Peloponez Savaşı anlatısının çağdaş versiyonunu sunan Kenneth Organski Çin'in uluslararası sistemin kurulu düzenine en ciddi tehdidi oluşturacağını 60 yıl öncesinden açıkça belirtmiştir (Organski ve Kugler, 1980: 226). Klasik 'Güç Dengesi' paradigmasına meydan okuyan ilk isim olarak 1958'de 'Güç Geçişi' (Power Transition) teorisini geliştiren Organski'nin 'hijerarşik' uluslararası sistemdeki güç dağılımını betimlediği 'piramidin' en tepesinde uluslararası düzeni kuran ya da miras alan dominant güç yer alır ve ardından piramitteki devletler büyük, orta ve küçük güçler biçiminde sıralanır. Hijerarşik düzendeki barışın veya çatışmanın temel iki belirleyicisi devletlerin 'gücü' ve 'tatmin düzeyidir'. Büyük güçlerin çoğu uluslararası düzenin yönetilme şekline memnundur ve dominant güç genellikle büyük güçlerle iş birliği içindedir. Ancak ne zaman bir güç dominant güçten daha hızlı büyür ve hijerarşik düzendeki konumundan tatmin olmaz ise uluslararası düzende istikrarsızlık ve çatışma olasılığı artar (Organski, 1958: 338-376; Organski ve Kugler, 1980: 19-63; Tammen vd. 2000: 3-43; Kugler ve Organski, 1989: 171-194; Tammen vd. 2011: 714). ABD ile Asya-Pasifik geleceğinin girift yapısını vurgulayarak Hint-Pasifik oluşumuna kapı aralayan Hillary Clinton'un (2011a) "gelecek politikaların Afganistan veya Irak'ta değil, Asya'da belirleneceği ve ABD'nin de sürecin tam merkezinde yer alacağı" söylemi eski Başkan Barack Obama döneminde 'güç geçişi' süreciyle karşı karşıya olunduğunun itirafı niteliğindedir. Bugün gelinen noktada ABD hegemonyasına meydan okuyabilecek Çin potansiyeli ABD'yi Hint-Pasifik anlatısıyla bir 'güvenlik mimarisi' oluşturmaya zorlamaktadır. Başta Orta Doğu olmak üzere diğer coğrafyalarda tasarrufta bulunmaya çalışan ABD enerjisini Çin endeksli kullanmaya çalışmaktadır.

"En iyi savunma saldırıdır" söylemiyle 'Saldırgan Realizm' (Offensive Realism) çizgisinde görülen John Mearsheimer (2001: 35-36; 2005: 47) bu konuda şöyle diyor: "Çin barışçı bir şekilde yükselmez ve önümüzdeki birkaç on yıl içinde etkili ekonomik büyümesini sürdürürse, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin büyük olasılıkla önemli bir savaş potansiyeli olan yoğun bir güvenlik rekabetine gireceklerdir". Saldırgan Realistlere göre büyük güçler anarşik sistemde çıkarlarını sürdürmek ve ilerletmek için kendi etki alanlarındaki ekonomik, politik ve diğer ilişkiler ağını düzenleyerek sistemdeki işleyişi birlikte yönetirler. Bu nedenle anarşi sistemin düzenleyici ilkesidir ve uluslararası sistemde büyük güçlerin güç ve prestij hiyerarşisi söz konusudur (Gilpin, 1981: 28-30; Mearsheimer, 2001: 334-335; 2013: 79). Buna karşın her büyük gücün amacı 'hegemonyadır' çünkü bölgesel hegemon her devlet için en iyi güvenlik garantisidir (Mearsheimer 2001: 138, 141).

Saldırgan Realist gözlüğüyle Çin'in davranışı 19. yüzyılda yalnızca büyük güç olarak değil aynı zamanda Amerika'da bölgesel hegemon olarak ortaya çıkan ABD'nin durumuna benzemektedir ancak dünyada tek bölgesel hegemon olan ABD başka bir hegemon güç istemeyecektir çünkü bu kendi hegemon pozisyonuna da potansiyel tehdit demektir. Buradan hareketle Thucydides ve Kenneth Organski prizmasından sistemde bir 'güç geçişi' sürecinin yaşanmakta olduğu varsayımıyla yükselen güç ile yerleşik gücün kaçınılmaz savaşını simgeleyen 'Thucydides tuzağı' yeniden ilgi uyandırmaya başlamıştır.

Ancak 1960'larda 'Güç Döngüsü' (Power Cycle) teorisini geliştiren Charles Doran merceğinden bakıldığında savaş kaçınılmaz değildir, barışçı bir değişim de olanaklıdır. Burada devletlerin görelî güçleriyle birlikte 'rolleri' ve 'beklentileri' de sistemdeki değişimi, çatışmayı ya da savaşı tetikleyecek olan önemli değişkenlerdir. Görelî gücü azalmakta olan bir devlet gücünü ve sistemdeki konumunu kaybetmemek için daha saldırgan politikalara başvurabilir. Benzer olarak görece gücü artan bir devlet sistemdeki statüsü beklentilerini karşılamakta yetersiz kalıyorsa saldırgan tavırlar geliştirmeye başlayabilir. Bununla birlikte 'Güç Döngüsü' sistemin barışçı bir değişimi yaşayabileceğine inanır. Böyle bir değişime olanak tanıyacak temel faktör ise sistemdeki yükseliş ile düşüş yaşayan devletlerin 'tutumlarıdır' (Doran, 2000: 332-365). Tarih 20. yüzyılın başlarında İngiltere ve ABD arasında böyle bir değişim kaydetmiştir ancak bugün olası değişimi yaşayacak olan ABD ile Çin'in tutumu dikkate alındığında iyimserlik seçeneği bulanıklaşmaktadır.

Öte yandan dünya politikasına 'Güç Dengesi'nden (Balance of Power) farklı bakışlar sunan 'Güç Kayması' (Power Shift) teorileri "Çin'in yükselişini önümüzdeki on yılların önde gelen jeopolitik olayı olarak tanımlamak için doğrudur ancak küresel hiyerarşi üzerindeki etkisine çok fazla vurgu yapar ve Asya hiyerarşisine yeterince vurgu yapmaz" (Levy, 2008: 32). Burada Hindistan faktörü gözden kaçmamalıdır. Çin'in güç artırımı ve uluslararası sistemdeki yükselen görüntüsü başta ABD olmak üzere Çin'den rahatsız olmaya ya da tehdit algılamaya başlayan Japonya ve Avustralya gibi bölge devletleri tarafından Hindistan'ı kapsayan dengeleme stratejilerinin geliştirilmesine yol açmaktadır. Çin yükselişinin tehdit olarak algılanıp Hindistan yükselişinin desteklenmesi bunu kanıtlar niteliktedir. Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) ifade ettiği üzere

Hem Japonya hem de Avustralya Hindistan'ı yükselen, sorumlu ve kurallara dayalı bir düzeni takip eden bir ülke olarak görmektedir. Hindistan'ın Bangladeş'le olan deniz anlaşmazlığında Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) kararına ilişkin Lahey Mahkemesi'ne uduğunu ve Güney Çin Denizi'ndeki Çin'in aksine 2 adayı teslim ettiğini görmektedir.

Nitekim Asya'da Hindistan'ın 10 veya 20 yıllık bir gecikmeyle Çin yükselişini takip etmesi beklenmektedir (Tammen vd. 2017: 21-23). Çin'le beraber Hindistan'ın da yükseliş yaşaması Hindistan'a 'doğal bir dengeleyici' görevini yüklemektedir. Kaçınılmaz olarak 'Sorumluluğu Üstlenen Devlet' (Buck-Catcher) görünümünde olan Hindistan (Japonya'yla birlikte) bölgede hem

kendi hem de ABD ve diğer bölge ülkeleri için Çin'i dengeleyebilecek tek potansiyel aktör olsa da ABD'nin desteği olmadan Çin'in dengelenmesi zordur. Bu bağlamda ABD şu an için bölgede hem Hindistan (ve Japonya) üzerinden 'Sorumluluğu Başkasına Yükleyen Devlet' (Buck-Passer) gibi davranmakta hem de 'Uzaktan Dengeleyici' (Offshore Balancer) rolünü oynamaktadır.

John Mearsheimer'a (2001: 42,138,141) göre "bir büyük güç için en ideal olanı dünyada yalnızca tek bölgesel hegemon olmaktır" çünkü büyük güçler bütün dünyaya egemen olamayacakları ve engin bir coğrafya üzerinden güç yönetimi zor olacağından dolayı kendi bölgelerinde hegemonya için çabalar ve dünyada tek bölgesel hegemon güç olmak ister. Bu çerçevede büyük güçlerin yalnızca kendi bölgelerinde hegemon güç olmayı amaçlamadığını, aynı zamanda potansiyel hegemonların kendi nüfuz bölgesindeki güç dengesini bozarak hegemon pozisyonunu riske atacağı için başka bölgelerde potansiyel hegemon güçleri engellemeye çalıştığını ileri sürmektedir. Bu nedenle bölgesel hegemonlar diğer bölgelerde birbirlerine 'konumsal olarak yakın olan en az iki büyük güç' olmasını ister. Böylece onların 'coğrafi yakınlıkları' dikkatlerini uzaktaki hegemon yerine birbirlerine yoğunlaştırmaya zorlayacaktır. Bölgesel bir hegemonun başka bölgelerdeki potansiyel hegemon güçleri önlemesi o bölgelerde güç dengesinin olmasına bağlıdır. Bölgedeki güç dağılımı büyük güçler arasında eşit ağırlıktaysa o bölgede potansiyel hegemon güçlerin ortaya çıkma olasılığı yoktur ve bu durumda uzaktaki hegemon güç bölgesel çatışmalardan uzak durur. Potansiyel bir hegemonya belirir ise hegemon güç öncelikle tarafsız olmayı seçer ve bölgedeki büyük güçlerin tehdidi kontrol altına almalarına olanak tanır. Bunun adı 'Sorumluluğu Başkasına Yükleme' (Buck-Passing) stratejisidir. Ancak rakibin gerçekten tehlike uyandırdığı durumlarda ya da bölgesel güçler tehdidi bertaraf etmekte tek başına yeterli değilse hegemon devlet bu strateji yerine 'Dengeleme' (Balancing) seçimini kullanır. Dolayısıyla hegemon devlet dünyanın başka bölgelerinde 'Uzaktan Dengeleyici' (Offshore Balancer) gibi davranır. Bugün ABD'nin 'Hint-Pasifik' stratejisi tam olarak 'Uzaktan Dengeleme' (Offshore Balancing) stratejisidir. Bu açıdan ABD'nin Hindistan'a gösterdiği 'özel ilgi' daha çok anlam kazanır.

Burada Narendra Modi'nin (2018) 17. Shangri-La Diyalogu'ndaki açılış konuşmasına yeniden göz atmakta yarar var. "Hindistan ile Çin güven içinde ve birbirlerinin çıkarlarına duyarlı olarak birlikte çalıştığında Asya'nın ve dünyanın daha iyi bir geleceğe sahip olacağına kesinlikle inanıyorum" söylemi bölgede 'kapsayıcı' (inclusive) bir denge gözetmeye çalışan Hindistan'ın çoğunlukla 'dışlayıcı' (exclusive) bir denge mekanizması kurmaya çalışan ABD ve Japonya'ya açık bir mesajı niteliğindedir. ABD-Çin ekseninde kendi 'riskten korunma' (hedging)⁶ stratejileri çerçevesinde Hindistan için Stephen Walt'un tehdit bileşenlerinden biri olan 'coğrafi yakınlık' Bangladeş (4.096 km) dışında yaklaşık 4.000 km uzunluğuyla en uzun kara sınırını paylaştığı Çin ilişkilerinde göz ardı edilme lüksü yoktur. 'Güç Dengesi' (yapısal realizm) teorisini rötuşlayan bir alternatif olarak Stephen Walt'un (1987: 5,17-28) 'Tehdit Dengesi' teorisine göre tehlike hisseden

⁶ Hindistan'ın Japonya ve Avustralya'yla ilişkilerinin tartışıldığı bölümde açıklanmaktadır.

devletler her zaman algılanan gücü değil, algılanan tehdidi de dengeleme yoluna gider. Burada ‘tehdit algısı’ devletin gücüne değil, güçlü devletin durumuna göre değişir. Başka anlatımla güç olmadan tehdit olmak zordur ancak güç olduğunda bu kesinlikle tehdit olacağı anlamına gelmez. Tehdit düzeyi bileşenlerinin ‘toplam güç’ (aggregate power), ‘coğrafi yakınlık’ (geographic proximity), ‘saldırgan güç’ (offensive power) ve ‘saldırgan niyetler’ (aggressive intentions) olduğunu belirterek Stephen Walt bunu açıklığa kavuşturur. Örneğin, bugün ABD Çin’den daha güçlüdür ancak Hindistan’ın tehdit olarak algıladığı güç Çin’dir. Ayrıca Hindistan ve Çin arasında Hindistan aleyhine güç asimetrisi olduğu kadar ‘tehdit algısı’ da asimetriktir (Garver, 2002; Pew Research Center, 2014). Bu durum Hindistan’ın Çin’e kıyasla görece daha düşük ekonomik ve askeri gücünün olmasından kaynaklanır ancak aynı zamanda Çin’in ilk dönemlerde ‘Barışçı Yükseliş’ (Peaceful Rise) retoriğiyle ikilem oluşturmaması için ‘tehdit’ türü söylem ve eğilimlerden kaçınmasıyla da çok ilgisi vardır. Ayrıca politik sistemlerindeki farklılıktan dolayı yani Çin’in daha kapalı olması ve Hindistan’ın dış dünyaya açıklığı dikkate alındığında iki ülkenin tehdit algısını gözlemlemek için de asimetrik bir olanak ortaya çıkmaktadır.

‘Tehdit algısı’ bağlamında Hindistan’ın kullandığı iki kavram GÇD’yi stratejik görüşüne eklemiştir: biri ‘Genişletilmiş Komşuluk’ ve diğeri ‘Hint-Pasifik’. Hindistan hükümeti bu tür Çin çağrışımını resmen reddetse de Hindistan’ın ‘Genişletilmiş Komşuluk’ konseptiyle GÇD’ye açılmasının Çin merkezli olduğunu ileri süren Hint analistler kamu diplomasisi çalışmalarında daha az kısıtlanmaktadır. GÇD’ye açılım çerçevesinde dikkat çeken Vietnam ‘Kapsamlı Stratejik Ortaklığı’ Çin-Pakistan eksenine bir karşılık niteliği taşır. Hem Hindistan (1962) hem de Vietnam (1979) Çin’le çetin bir savaş vermiştir ve Hindistan ile Vietnam ‘komşu’ Çin’in ‘toplam gücünü’, ‘coğrafi yakınlığını’, ‘saldırgan askeri yeteneğini’ ve ‘algılanan saldırı niyetlerini’ düşündüklerinde Stephen Walt’un ‘tehdit dengesi’ aynı dengeli sonucu sağlar. Ayrıca Hindistan için Kautilya’nın ‘komşunun (Çin) olası düşman olduğu ancak bu komşunun komşusunun (Vietnam) olası destekleyici olduğu jeopolitik *Mandala* (Çember) diplomasisi’ de geçerlidir (Bayram, 2020c). Bugün popüler olan ‘Hint-Pasifik’ anlatısının da arka planında Hindistan’ın Çin’e yönelik jeopolitik kaygıları bulunur. Nitekim kavramın mimarı Gurpreet Khurana’nın (kişisel görüşme, 28.8.2020) anlatımıyla

Hindistan’ın Doğu Afrika kıyılarından Kuzeydoğu Asya’ya kadar uzanan Asya’nın deniz bölgesinde daha aktif bir rol oynamasını sağlayacaktım. Bu bölgeye “Asya’nın yumuşak deniz karnı” adını verdim. Açıkçası Hindistan (APEC ekonomik gruplaşmasına yol açan) Asya-Pasifik düzenlemesinin bir parçası değildi. Dolayısıyla Yeni Delhi böyle bir rol oynayamazdı. Ancak şu var ki Hint-Pasifik düzenlemesi Hint Okyanusu’nu (ve dolayısıyla Hindistan’ı da) deniz-Asya’ya dahil etti. Doğrusu Hindistan özellikle Çin’in yükselişini yönetmek için doğu yönünde daha aktif bir rol oynayamamıştı.

Hint-Pasifik anlatısı Hindistan-Çin ilişkilerine indirgenğinde Uluslararası İlişkilerin Realizmi ve onun yol arkadaşı ‘jeopolitik’ açık bir öneme sahiptir. Dutta’nın (1998: 92) belirttiği üzere “Çin ve Hindistan Himalayalar ile Güney, Güneybatı ve Güneydoğu Asya boyunca ortak bir

jeopolitik alanda yer almaktadır. Bu stratejik ve jeopolitik rekabeti beraberinde getirir”. Gurpreet Khurana’nın (2016: 73) tanımıyla jeopolitik:

Uluslararası ilişkilerin alansal, zamansal, politik, ekonomik, güvenlik ve hukuki durumlarına bağlı olan görece Kapsamlı Ulusal Güçlerine (CNP) dayalı -iki taraflı ve çok taraflı- ülkeler arasındaki karşılıklı etkileşimdir. Çoğunlukla ‘güç politikası’ olarak anılan bu çağrışım hem ‘sert’ hem de ‘yumuşak’ (ekonomik dâhil) güç olarak daha geniş anlamda olsa da günümüzde moda olmaya devam eden eski (askeri) Güç Dengesi kavramıyla yakından ilgilidir.

Uluslararası İlişkiler ‘Güç Dengesi’ teorisinde çeşitli tonlar vardır. Kenneth Waltz’un (1979: 128) ‘Savunmacı Realizmi’ (Defensive Realism) dengelemeyi uluslararası davranışın doğal bir parçası olarak görür. Başka söyleyişle ‘Neorealizm/Yapısal Realizm’ (Structural Realism) teorisine “dengelenen gücün eylemlerinin sonu olsun ya da olmasın devletlerin dengeleyici davranışa girecekleri öngörülmektedir”. Dengeleme mekanizmalarından biri ‘açık çevreleme ittifakları yoluyla dış dengelemedir’ (external balancing), diğer deyişle ‘sert dengelemedir’ (hard balancing). Bu yöntem devletler tarafından bilinçli olarak gerçekleştirilir ve John Mearsheimer’in ‘Saldırgan Realizminin’ Çin gibi yükselen bir güce karşı kaçınılmaz olarak önereceği bir yoldur. Ancak hem Hindistan hem de Çin birbirlerine karşı bu tür açık ve sert dengeleyici ittifaklardan kaçınmaktadır. Bu noktada Stephen Walt’un ‘Tehdit Dengesi’ çerçevesi klasik güç dengesi gerekliliklerini yumuşatır. Başka bir ‘dış dengeleme’ sistemi T. V. Paul’un (2004; 2018) geliştirdiği ‘yumuşak dengeleme’ (soft balancing) olarak bilinen dolaylı sınırlama anlayışları aracılığıyla görülür. Bugün popüler olan ‘stratejik ortaklık’ ilişkileri tam olarak buna hizmet etmektedir. Çin’in Pakistan’la ve Hindistan’ın ABD ve Japonya’yla sürdürdüğü ‘stratejik ortaklıkları’ Hindistan ve Çin ilişkilerine kapıyı kapatmayan daha esnek ‘korunma’ (hedging) düzenlemeleri ortaya koymaktadır. Üçüncü dengeleme alternatifi hem Hindistan’ın hem de Çin’in kendi gücünü geliştirdiği ‘iç dengelemedir’ (internal balancing).

Dış ve iç dengeleme çoğu zaman ‘güvenlik ikilemi’ gerçeğini beraberinde getirir. Uluslararası İlişkiler düşüncesinin temel bir parçasını oluşturan ‘güvenlik ikilemi’ niyetlere güvensizlikten kaynaklanan bir etki-tepki sarmalıdır. Bu fikri ilk ifade eden John Herz (1950: 157) onu şöyle tanımlar: “Devletlerin güvenlik kaygılarından yola çıkarak gerçekleştirdikleri savunma girişimleri aynı zamanda diğer devletleri güvensiz duruma getireceğinden onların da kendilerini en kötüsüne hazırlamak için savunma artırımına gitmeleridir”. Fikir Uluslararası İlişkilerdeki birkaç farklı gelenekte biraz farklı tonlarda da olsa önemli bir yere sahiptir. Stephen Walt (1987) gibi ‘Savunmacı Realistler’ güvenlik ikileminin bazı durumlarda ortaya çıkacağını çünkü devletlerin her zaman kendi güvenliklerini en üst düzeye çıkarmaya çalışacaklarını ve diğer devletlerin niyetlerine güvensiz olduklarını iddia ederler. John Mearsheimer (2001) gibi ‘Saldırgan Realistler’ güvenlik ikileminin kaçınılmaz olduğunu çünkü anarşinin tüm devletleri her zaman başkalarının pahasına kendi güçlerini artırmaya yönlendirdiğini savunurlar. Alexander Wendt (1992:397) gibi

‘Konstrüktivistler’ özneye odaklanırlar ve güvenlik ikilemelerinin devletlerin birbirlerinin niyetleri konusunda en kötüsünü varsaydığı öznelarası anlayışlar nedeniyle ortaya çıktığını ileri sürerler.

İster güvensizlik kaygısıyla olsun ister uluslararası sistemin anarşik yapısından kaynaklansın isterse algılanan niyetlerin kötüye yorumlanmasıyla olsun ikilemin özü kendi güvenliğini artırmak için devletlerin attığı adımların çoğunun diğer devletlerin güvenliğini azaltmasıdır. Thomas Hobbes (1651: 76-79) ya da Hans Morgenthau (1948: 13; 1993: 12) gibi ‘ilk dönem Klasik Realistler’ için ikileme ve güç artırımına neden olan ‘kötü insan doğasıdır’ ve ‘hayatta kalma’ gibi ‘gücün’ de ‘amaç’ olduğunu düşünen devletler ‘sonsuz güç artırımına’ gider; Kenneth Waltz (1979: 91,99) ve John Mearsheimer (2013: 78) gibi ‘Neorealistler (Yapısalcı Realistler)’ için ikileme ve devletlerin güç maksimizasyonuna yön veren temel parametre uluslararası sistemin yapısı, diğer deyişle ‘anarşik’ sistemdeki güç dağılımıdır ve ‘hayatta kalma’ amacı için gücü ‘araç’ olarak kullanan devletler ‘sonsuz’ değil, güvenlikleri için ‘görece’ yeterli olabilecek bir güç maksimizasyonuna giderler. Burada sorulması gereken soru şudur: devlet ‘davranışları’ veya ‘algıları’ nedeniyle bir güvenlik ikilemi ortaya çıkabiliyorsa ikilem düzeyi neden bazı durumlarda diğerlerinden daha yoğun olmaktadır?

‘Savunmacı Realistlerden’ Robert Jervis (1978) geliştirdiği ‘Saldırı-Savunma’ (Offense-Defense) teorisiyle sorunun yanıtını vermektedir. Jervis için güvenlik ikileminin yoğunluğunu anlamının yolu verilen koşullarda ‘saldırgan ve savunmacı davranış’ ile ‘saldırı ve savunmanın görece avantajı’ arasında ayırım yapmanın ne ölçüde kolay olduğudur. Buna göre farklı derecelerde bir güvenlik ikileminin ortaya çıkacağı koşulları tanımlamak için dört senaryo ortaya koymuştur. İlk olarak saldırgan ve savunmacı davranış ayırt edilebilir olmadığı ancak saldırı stratejik bir avantaja sahipse o zaman ortam iki kat tehlikeli ve güvenlik ikilemi çok yükündür. Burada saldırgan davranış ve silahlanma yarışı olasılığı doğacaktır. İkinci olarak saldırgan ve savunmacı davranışın ayırt edilebilir olmadığı ancak savunmanın stratejik bir avantaja sahip olduğu durumlarda güvenlik ikilemi yoğun olacaktır. Bu durumda devletler birbirleri için tehdit oluşturmadan ve birbirlerinin güvenliğini tehlikeye atmadan kendi güvenliğini artırabilir. Üçüncü olarak saldırgan ve savunmacı davranışın ayırt edilebilir olduğu ancak saldırının stratejik bir avantaja sahip olduğu durumlarda güvenlik ikilemi yoğun değildir. Ortam görece olarak güvenli olsa da saldırgan davranışın ileride saldırganlıkla sonuçlanabilecek bir avantajı vardır. Dördüncü olarak saldırgan ve savunmacı davranışın ayırt edilebilir olduğu ve savunmanın stratejik bir avantaja sahip olduğu ortam iki kat daha güvenli ve güvenlik ikileminin yoğunluğu çok azdır ya da güvenlik ikilemi yoktur. Ancak bir devlet askeri yeteneğini savunma amaçlı geliştirebilir, bu durum diğer devletler tarafından saldırgan olarak yorumlanabilir ve devletlerin saldırgan bir tavır almasıyla sonuçlanabilir ve bu da silahlanma yarışına yol açabilir. Özellikle saldırı davranışının savunmaya göre stratejik bir avantaja sahip olduğu algılanırsa güvenlik ikilemi devletleri yeni ‘ittifaklar’ kurmaya da zorlayabilir (Jervis, 1978).

Robert Jervis'in güvenlik ikilemi üzerine geliştirdiği senaryolara dayanarak Hint-Pasifik'teki stratejik ortamın şimdilik birinci ve ikinci senaryo arasında bulanık bir pozisyonda olduğu sonucuna varılabilir. Başka anlatımla saldırgan ve savunmacı davranışın ayırt edilebilir olmadığı ve henüz tam olarak saldırı ile savunma avantajının netleşmediği ya da genel veya özel duruma göre değişebileceği, diğer deyişle sınırlı çerçevede 'güç gösterisi' için saldırının avantajlı görülebileceği ancak güvenlik ikilemindeki yoğunluğun dikey düzeyde ilerlediği söylenebilir. Hint-Pasifik bölgesinin en önemli iki fay hattından biri olan Hint Okyanusu'nda Hindistan ve Çin'in güvenlik ikilemi çok yoğundur. Ancak Hindistan'ın burada hem coğrafya olarak doğal bir avantajı hem önemli noktadaki mevcut üsleri ve kaynakları hem de Deniz Kuvvetleri'nin üstünlüğü söz konusudur. Bugün 'İnci Dizisi' anlatısı çerçevesinde Çin bu dezavantajını aşmaya çalışmaktadır ancak bu 'inciler' Hindistan'ın lehine olan dengeyi şu an için etkilemez. Çin'in Hint Okyanusu'na yönelik 'saldırı' yerine 'savunma' hamlelerini veya 'sınırlı saldırı' taktiklerini geliştirmesi daha olasıdır. Her şeyden önce Çin'in kaynaklarını Batı Pasifik'te tutması çok daha değerli görülmektedir. Henüz Tayvan'ın statüsü Çin lehine değildir. Ayrıca GÇD Hint-Pasifik'in bir diğer fay hattıdır ve Çin için bu bölge çok kritiktir. Bu nedenle Çin daha yavaş ve temkinli bir yol izlemekte ve Hint Okyanusu bölgesindeki ülkelerde başta ekonomik olmak üzere politik ve diplomatik nüfuz geliştirmektedir. Öte yandan daha önce söz edildiği üzere Hindistan ve Çin algısında birbirlerine yönelik 'asimetrik tehdit' anlayışı vardır ve Çin için öncelik ABD'dir ve hatta Japonya'dır. Başka söylemlerle Çin'in güvenlik ikilemi bu iki ülkeyle daha yoğundur. Dolayısıyla öncelik Batı Pasifik'tir ve Tayvan konusu ile GÇD başta olmak üzere Çin'in stratejik savunmasızlıkları bulunmaktadır. Ancak Himalayalar ise Hindistan için stratejik savunmasızlık doğurmaktadır. Bu bağlamda Hindistan'ın yüksek riskli bir strateji olarak ABD ve müttefikleriyle beraber Çin'in stratejik savunmasızlıklarından yararlanmaya çalışmak yerine resmi retorikte Çin ilişkilerini yönetmeye çalışan ve ABD, Japonya ve diğer Hint-Pasifik devletleri ekseninde 'stratejik ortaklık' çalışmaları yoluyla Çin'i 'kısıktırmadan' Hint Okyanusu'ndaki coğrafi avantajını korumayı amaçlayan bir strateji izlediği görülmektedir. Pant ve Joshi (2016) Hindistan'ın bu yöntemine 'dengelemenin yerelleştirilmiş hali' (localised form of balancing) demektedir. Şu ana dek ne Çin Hint Okyanusu'nda ne de Hindistan GÇD'de ya da Batı Pasifik'te 'stratejik' askeri varlık oluşturma yolunu seçmiştir. İkili ilişkiler karmaşıktır, iki ülke için de hem birincil ve ikincil alanlar hem de tehdit algıları olmak üzere bölgesel öncelikler farklıdır ve genel anlamda bölge dinamikleri belirsizdir. Bu nedenle her iki ülke de şimdilik kontrollü bir rekabet çerçevesinde hareket etmeye özen göstermektedir.

Stephen Walt (1985: 13) baskın bir dengeleme yönelimi gün yüzüne çıktığında tehdit uyandıran devletlerin de başka devletlerle iş birliğine yöneleceği ve bu nedenle kısıktırcı herhangi bir etki benzer biçimde provoke edici bir tepkiyi doğuracağı ve istemli veya istemsiz karşılıklı bir kutuplaşma eğilimini tetikleyeceğini söylemektedir. Bugün Hindistan ve Çin'in stratejik rekabetlerini kontrol altına almaya çalışmasının temelinde de bu kaçınma eğilimi yatar. Bu noktada Hindistan ekseninde ABD ve Japonya'nın beklentisi karşılanmamaktadır. Stephen Walt'a (1985:

19) göre ideolojik yakınlıkların çok önemli olduğu inancı bir tarafla ittifak yapmaya ya da diğer tarafa karşı ittifakı haklı göstermeye çalışan devlet liderlerinin retoriğinde ortaya çıkmaktadır. Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin (2013) "En eski ve en büyük deniz demokrasisi ABD ile Asya'nın en deneyimli ve en büyük liberal demokrasisi ve okyanus ülkesi Japonya'nın doğal bir uyum içinde olması kimseyi şaşırtmamalıdır" söylemi akla gelir. Bugün Japonya'nın Çin'e yönelik güvenlik ikilemi de çok yoğundur. Üstelik her ikisinin de birincil ilgi alanı aynıdır. Japonya ve Çin açısından bakıldığında GÇD başta olmak üzere Batı Pasifik bölgesi güvenlik ikileminin en yoğun olduğu alandır. Geleneksel ABD müttefikliği bağıyla 'dışlayıcı' bir Hint-Pasifik yaklaşımı sergileyen Japonya'nın 'ittifak' çerçevesinde Hindistan'ı da aynı çizgiye getirmeye çalışması şaşırtıcı değildir. Bunu 'demokratik' bir retorikte yapması da rastlantı değildir.

1.3.2. Konstrüktivist Okuma Nasıl Yapılabilir?

Uluslararası İlişkilerde en ilginç şeylerden biri dünyada gerçekte neler olup bittiğine dair son derece farklı görüşlere varılabilesidir. Ancak bu durum yine de Realist yaklaşımın baskın doğasını engellememiş olsa da Uluslararası İlişkiler analizlerine farklı bakış açıları getirir ve bir anlamda resmi tamamlamaya çalışır. Bugün Çin fikirlerinin çekiciliğinden değil, ekonomik önemi nedeniyle etkilidir. Çin'in hızla yükselen ekonomik gücü sayesinde genişlemeye başlaması ve ABD'nin güç kaybettiğine yönelik hızla güçlenen kanı ve ayrıca Hindistan'ın Çin'le aynı coğrafyada eşzamanlı yükselişi ya da Japonya'nın Çin'le aynı coğrafyada geçinememesi tam olarak Realistlerin doğasına uygun bir senaryo ortaya koyar: gücün maddi yeniden dağıtımı. Buna karşın salt Realist gelenek Hint-Pasifik'te tüm resmi ortaya koymaz. Örneğin, Japonya'nın 'demokratik devlet kimliği' modeliyle Hint-Pasifik anlatısına yön vermeye çalışması nasıl yorumlanabilir? Çin'le ekonomik ilişkilerini çok değerli gören Avustralya'nın Çin karşıtlığı uyandıran Hint-Pasifik kavramını ilk sahiplenen ülke olmasının nedeni nedir? Hindistan-Çin ilişkilerinde jeopolitik rekabet, güvenlik ikilemi, dengeleme gibi baskın Realist varsayımlar görülürken beklenenin aksine Hindistan'ın 'ikircikli' yaklaşımının perde arkasında ne vardır?

Hint-Pasifik'in baskın bir jeopolitik ve realist karakterinin bulunmasına karşın yukarıdaki sorulara Konstrüktivist bir yaklaşımla yanıt aranabilir. Ancak öncesinde Konstrüktivist görüş ile Realist görüşü yansıtan iki cümlemin karşılaştırılmasıyla Konstrüktivizmi özetlemek daha iyi bir arka plan sunar. Konstrüktivist yaklaşımın temsilcilerinden Alexander Wendt'e (1995: 73) göre "500 İngiliz nükleer silahı Amerika Birleşik Devletleri için 5 Kuzey Kore nükleer silahından daha az tehdit eder". Buna karşın Realist akımın temsilcilerinden John Mearsheimer'a (1994/95: 91) göre "Maddi yeteneklerin devletler arasında dağılımı dünya politikasını anlamak için kilit faktördür". Birbirlerine çok zıt anlayış geliştiren bu iki cümle de Uluslararası İlişkilerde tamamlayıcı bir bakış açısı sunmaya çalışır. Mearsheimer'ın kurduğu cümle dikkate alınırsa Wendt'in yaklaşımının nasıl değerlendirilmesi gerekir? İngiliz nükleer silahı ve Kuzey Kore nükleer silahı ABD için aynı yıkıcılığı oluşturacaktır. Dolayısıyla her ikisi de aynı maddi tehdidi ortaya koyar.

Ancak ABD için İngiliz füzeleri Kuzey Kore füzelerinden daha az tehdit uyandırmaktadır. Bu nedenle materyalist bakış açısı bunu açıklamakta yetersiz kalır. Alexander Wendt tarafından kurulan ilk cümle Konstrüktivist yaklaşımın ardındaki temel anlayışı yansıtır. Burada ABD'nin İngiltere'yi ve Kuzey Kore'yi nasıl gördüğü önemlidir. Hurd'un (2008: 301) sözleriyle

İkisi arasındaki fark birçok Amerikalı liderin Kuzey Korelilerin ABD'ye karşı İngilizlere göre daha saldırgan davranma olasılığının daha yüksek olduğuna dair inançlarıdır. Bu inanç tarih, retorik ve davranış yorumlarına dayanır ve Kuzey Kore'yle savaşın İngilizlerle savaştan daha muhtemel olduğu beklentisini doğurur ve onların silahlarına karşılık olarak farklı politika stratejilerine yol açar.

Uluslararası İlişkileri açıklamaya yönelik 'sosyal' bir pencere açan Konstrüktivist yaklaşım ampirik çalışmalara odaklanan ana akım teorilerin göz ardı ettiği tarih, kimlik, kültür, söylem ve dil gibi soyut ve sosyal faktörler ile normatif değerlere odaklanır. Konstrüktivistler güç ve maddi yetenekler gibi Realistlerce kullanılan argümanları dışlamaz aksine 'öznelerarası paylaşılan anlamlar' çerçevesinde 'düşünsel' faktörleri ekleyerek iç kaynaklı tercih oluşturmanın nasıl gerçekleştiğini inceler. Başka anlatımla devlet davranışını ve dünya politikasını oluşturmada inançların, fikirlerin, değerlerin ve normların rolünü vurgular ve maddi güçlerin insan yaşamı için anlamlarını tanımlayan 'sosyal' kavramlar aracılığıyla anlaşılması gerektiğini ileri sürer (Wendt, 1999). Bu bağlamda Konstrüktivizme göre gerçeklik ve bilgi sosyaldir. Aktörler çevreleriyle bu ortamların kendilerine sunduğu anlamlar temelinde etkileşim kurar. Bunlar politika yapıcılarının ve sosyal gerçekliği oluşturan diğerlerinin yorumlarıyla üretilen öznelerarası ilişkilerdir. Dünya hakkındaki bilgiler nesnel gerçeklik olarak ele alınamaz çünkü gerçeklik belirli kategoriler ve kavramlar aracılığıyla anlaşılabilir. Dünyaya ilişkin bilgi ve temsiller yalnızca dışarıdaki bir gerçekliği yansıtmaz, aynı zamanda dünyanın nasıl kategorize edildiğinin bir sonucudur (Burr, 2003: 2-3) Dolayısıyla gerçekliğin sosyal yapısı ve bilgi karşılıklı olarak birbirini oluşturur. Fierke'in (2005: 7) ifadesiyle "varlığın doğası (ontoloji) bilme biçimlerinden (epistemoloji) ayrılamaz". Kısacası Konstrüktivist perspektiften bilginin temeli sosyal gerçeklerdir yani ilgili aktörlerin dünyayı anlamlandırdıkları öznelerarası ve kültürel olarak gömülü temsillerdir. Pouliot'ın (2010: 58) anlatımıyla

Odak noktası, analistlerin aksine, sosyal faillerin gerçek olduğunu kabul ettikleri şeydir. Bu epistemolojik bağlamda, sosyal gerçekler konstrüktivizmin özüdür. Sosyal dünyaları var eden şeyleştirilmiş bilgidir. Sonuç olarak, sosyal bir gerçeğin gerçekten gerçek olup olmadığını bilmek analitik bir fark yaratmaz; önemli olan, faillerin bunu gerçek kabul edip etmediğini gözlemek ve takip eden sosyal ve politik çıkarımları yapmaktır.

Buradan hareketle daha önce dikkat çekilen birinci soru çerçevesinde Hint-Pasifik anlatısının ortaya çıkmasını sağlayan ilk faktör olarak Shinzo Abe'nin (2007) Hindistan Parlamentosu'ndaki söylemleri önemlidir. Oldukça uzun bir konuşma metninden öne çıkan noktalar şöyledir:

Asya'yı eşit derecede temsil eden başka bir demokrasi [olarak] Japonya Hindistan'ı aynı değerleri ve çıkarları paylaşan bir ortak ve aynı zamanda herkese açık ve şeffaf olacak özgürlük ve refah denizlerini zenginleştirmek için bizimle birlikte çalışacak bir dost olarak [görmektedir]. (...) Hindistan'ın dünya tarihine yapabileceği pek çok katkı arasında öncelikle hoşgörü ruhu olduğunu iddia ediyorum. (...) [Japonya ve Hindistan'ın Stratejik Küresel Ortaklığı] özgürlük, demokrasi ve temel insan haklarına saygı gibi temel değerleri ve stratejik çıkarları paylaştığımız bir birliktir. (...) Japonya ve Hindistan'ın bu şekilde bir araya gelmesiyle "genişletilmiş Asya", Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya'yı dahil eden, Pasifik Okyanusu'nun tamamını kapsayan muazzam bir ağa dönüşecek. (...) Bu engin, açık, genişletilmiş Asya'ya dayanarak bölgede özgürlük ve refah arayışını yürütmek bizim iki demokrasinin, Japonya ve Hindistan'ın sorumluluğunda olduğunu söyleyemez miyiz? (...) Şu andan itibaren bize emanet edilen bu ağır sorumluluğu benzer düşünen ülkelerle güçlerimizi birleştirerek birlikte taşıyalım. (...) Size iletmek istediğim şey (...) "Japonya-Hindistan ilişkisinin dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir ikili ilişkinin gelişmesi için en büyük potansiyele sahip olduğuna ikna olduğumuzdur". Ayrıca "güçlü bir Hindistan'ın Japonya'nın çıkarına, güçlü bir Japonya'nın Hindistan'ın çıkarına en iyi şekilde hizmet edeceği" konusunda da mükemmel bir anlaşma içindeyiz. Şimdi bu yeni "genişletilmiş Asya" Hint ve Pasifik Okyanuslarının iki denizinin birleştiği noktada şekillenirken bu denizlerin zıt kenarlarında bulunan demokratik ulusların vatandaşları arasındaki [tarihi ve kültürel] dostluğu mümkün olduğunca derinleştirmesinin zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Kimlik üzerine odaklanma Konstrüktivistlerin Uluslararası İlişkilere yaptığı en önemli yeniliklerden biridir. Geleneksel Konstrüktivistler kimliğin sosyal ilişkilerle oluştuğunu ileri sürerek onun varlığını kabul eder ve yeniden üretimi ve uluslararası ilişkilerdeki etkisini anlamaya çalışır. Eleştirel Konstrüktivizm nesnelere ve olayların verili olmadığı ve yorumlanması gerektiği varsayımıyla tarihsel ve söylemsel uygulamaların rolüne odaklanarak kimliğin kökenine dair anlayışları ya da diğer deyişle devlet yetkililerinin dış politika yapımında kimlikleri nasıl ürettiğini analiz etmeye çalışır (Weldes, 1996; Hobf: 1998; Wendt, 1999; Buzan ve Hansen 2009: 197-199). Benzer olarak Uluslararası İlişkilerdeki kavramların söylemsel olarak oluşturulduğu varsayımına dayanan Eleştirel Konstrüktivistler bu kavramların nasıl oluşturulduğunu ortaya koymak için söylemdeki anlam ve temsil sistemlerini anlamaya çalışırlar (Weldes, 1996; Fierke, 2007). Söylemler sosyal dünyayı anlam içinde oluşturan anlamlandırma sistemleri olarak tanımlanabilir. (Milliken, 1999: 229). Dili şeffaf bir araç olarak ele alan Geleneksel Konstrüktivist yaklaşımların aksine Eleştirel Konstrüktivistler maddi dünyanın kendisi doğrudan bir anlam taşımadığından aktörlerin dünyayı nasıl anlamlandırdığına odaklanır çünkü belirli anlamların üretimi zorunlu olarak belirli aktörlere, değerlere veya çıkarlara öncelik verirken diğerleri ötekileştirilir veya dışlanır. Bu nedenle Eleştirel Konstrüktivistler hem kimlik hem de kavram analizlerinde dil çözümlemeleri ya da söylem analizleri ile ayrıntılı metin çalışmaları yaparlar.⁷

⁷ Eleştirel Konstrüktivizmin kimliğin oluşumu ile temsiller ve politika arasındaki bağlantı odağı Postyapısalcılık yaklaşımıyla benzerdir. Ancak Eleştirel Konstrüktivistler genellikle dil oyunlarını veya anlatıları Postyapısalcılar gibi deneysel yollarla değil, mantıksal veya varsayımsal bir bakış açısıyla inceler. Ayrıca Eleştirel Konstrüktivistler kimlik üzerine söylemsel olarak oluşturulmuş özneler olarak değil, aktörler olarak devletler hakkında konuşur. Bir diğer farklılık olarak Eleştirel Konstrüktivistler genellikle incelenen metinlerde bulunan açık sözcükler veya kavramlar temelinde özdeşlikler kurar ancak Postyapısalcılar bunların daha derin kimliklerle nasıl bağlantılı olduğunun izini sürer (Buzan ve Hansen 2009: 199).

Eleştirel Konstrüktivist bir yaklaşımla Shinzo Abe'nin söylemleri iki açıdan yorumlanabilir. İlk olarak Japonya'nın 'demokratik devlet kimliğine' vurgu yapmaktadır. Bunun üç temel nedeni var: Birincisi, 'genişletilmiş Asya' olarak ifade ettiği bölgede oluşturmak istediği düzene yönelik kendisi gibi 'demokratik devlet kimliğine' sahip olan Hindistan'la 'stratejik ortaklığını' pekiştirmek için mantıklı bir dayanak oluşturmasıdır. İkincisi, bölgede oluşturmak istediği düzende 'demokratik devlet kimliğine' sahip olan ve aynı zamanda 'ittifak' bağı bulunan ABD ile ayrıca ABD'nin 'müttefiki' olan Avustralya'yı Japonya ve Hindistan'la bir araya getiren 'demokratik güvenlik eksenini' oluşturma isteğidir. Üçüncüsü, iki savaş arası dönemde (1. ve 2. Dünya Savaşları) Japonya'da yükselen 'faşizm' ile bölgede izlediği 'yayılmacı' politikalar nedeniyle Japon devlet kimliğinde bir 'militarist güç' imajı söz konusudur. 2. Dünya Savaşı'nda ABD işgaliyle kendisi için oluşturulan Barış Anayasası uyarınca 'askeri güç' olması engellenen ve bugün ABD ittifakında ve Barış Anayasası'nda esnetmeler yaparak yavaş da olsa yeniden 'askeri güç' olma yolunda ilerleyen Japonya'nın bölgede söz sahibi olma isteğiyle oluşturmaya çalıştığı düzende olası 'militarist canlanma' algısını kırma amacıdır. Nitekim Alexandrov (2003: 40) Japon dış kimliğinin hala pek çok Asya ülkesindeki yerel seçkinlerin bilinçli olarak sürdürdüğü ve pekiştirdiği üzere potansiyel bir 'militarist güç' olarak temsil edildiğini ileri sürmektedir. Bu nedenle bugün bölgedeki Japon etkisinin genişlemesine karşı koymak için başta Çin ve Güney Kore olmak üzere bazı ülkelerin Japonya'nın 'militarist güç' tarihinden yararlanarak Japon dış politikasında potansiyel 'militarist canlanma' olarak temsil edilebilecek herhangi bir araç geliştirebileceğini düşünmektedir.

Eleştirel Konstrüktivizmin Shinzo Abe'nin konuşma metnine ikinci yorumu 'genişletilmiş Asya' olarak ifade ettiği Hint-Pasifik'te Japonya'nın Çin'e karşı 'dışlayıcı' bir yöntem izlediğinin işaretidir. Başka anlatımla Japonya'nın Çin temelinde bir 'ötekileştirme' süreci oluşturduğunun göstergesidir. Bu bağlamda 'Ben' ve 'Öteki' Konstrüktivist literatürde bulunan önemli analitik araçlardır. Eleştirel Konstrüktivistler kimlik oluşumu sürecinde 'ötekileştirme' uygulamalarının oynadığı role odaklanır ve onlar için kimlik oluşumu 'Öteki'nin varlığıyla tamamlanır (Fierke, 2007: 77). Bu noktada Japonya, 'Ben'i (kendini) 'demokratik' olarak olumlayan bir pozisyonda oluştururken 'Öteki'sini (Çin'i ve ayrıca Kuzey Kore'yi) 'demokratik olmayan' bir pozisyonda olumsuz olarak oluşturmaktadır. Benzer bir biçimde Hint-Pasifik anlatısında 'demokrasi değerlerini' ön plana çıkararak Hint-Pasifik'in 'Ötekisi'ni 'demokrasinin dışındakiler' (özellikle Çin ve Kuzey Kore) olarak tanımlamaktadır. Metindeki 'benzer düşünen ülkeler' vurgusu bunu kanıtlar. Bu yorum Çin'in yükselişine karşı Japonya'nın 'demokratik denge mekanizması' oluşturma isteğini açığa çıkarır. Mekanizmadaki liderler metinde açıkça belirtilmektedir: Japonya, Hindistan, ABD ve Avustralya. Dolayısıyla Hint-Pasifik kavramına 'demokratik' bir kimlik kazandırılarak Hint-Pasifik çatısı altında oluşacak düzenin liderleri olarak söze konu 'dört demokratik ülke' demokratik olmayan Çin'in yükselişinden kaynaklanan belirsizliğe karşı bölgede bir 'demokratik koruma kalkını' oluşturacaktır. Daha sonra tartışılacağı üzere 'Quad' olarak kavramsallaşan oluşum tam olarak bunun ifadesidir ve Quad girişiminin öncüsü de Japonya'dır.

Nitekim Shinzo Abe'nin (2012) 5 yıl sonra kaleme aldığı bir makalede bu düşünceler daha açık bir dille ifade edilmiştir. 'Asya'nın Demokratik Güvenlik Elması' (Asia's Democratic Security Diamond) önerisini taşıyan söz konusu metinde şu ifadeler önemlidir:

Pasifik Okyanusu'ndaki barış, istikrar ve dolaşım özgürlüğü Hint Okyanusu'ndaki barış, istikrar ve dolaşım özgürlüğünden ayrılamaz. Asya'daki en eski deniz demokrasilerinden biri olan Japonya her iki bölgede de ortak çıkarın korunmasında daha büyük bir rol oynamalıdır. Güney Çin Denizi giderek bir "Pekin Gölü" haline gelecek gibi görünüyor. (...) [Çin] Halk Kurtuluş Ordusu donanmasının nükleer savaş başlıklarıyla füzeler fırlatabilen nükleer saldırı denizaltıları üssü için yeterince derin bir deniz. PLA [Çin] Donanması'nın yeni inşa edilen uçak gemisi Çin'in komşularını korkutmak için fazlasıyla yeterli olacak. Bu nedenle Japonya, Çin hükümetinin Doğu Çin Denizi'ndeki Senkaku Adaları çevresindeki günlük baskı uygulamalarına boyun eğmemelidir. Japonya boyun eğerse Güney Çin Denizi daha da güçlenir. Japonya ve Güney Kore gibi ticaret ülkeleri için hayati önem taşıyan dolaşım özgürlüğü ciddi şekilde engellenecektir. İki Çin denizinin çoğunluğu uluslararası su olmasına karşın Japonya'nın yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri'nin deniz varlıkları da tüm bölgeye girmekte zorlanacaktır. Böyle bir gelişmenin ortaya çıkabileceğinden kaygılanarak Hindistan'da Hint ve Japon hükümetlerinin Pasifik ve Hint okyanuslarında dolaşım özgürlüğünün koruyucuları olarak daha fazla sorumluluk üstlenmek için bir araya gelme ihtiyacından bahsettim. (...) Japonya olgun bir deniz demokrasisidir ve yakın ortak seçimi bu gerçeği yansıtmalıdır. Avustralya, Hindistan, Japonya ve ABD'nin Hawaii eyaletinin Hint Okyanusu bölgesinden batı Pasifik'e uzanan ortak deniz varlıklarını korumak için elmas oluşturduğu bir strateji öngörüyorum. (...) İki ülkeden [Avustralya ve Hindistan'dan] Hindistan -Malakka Boğazı'nın (dünya ticaretinin yaklaşık %40'ının geçtiği) batı ucunda yer alan Andaman ve Nikobar Adaları'yla Doğu Asya'da yerleşik bir güç [olarak]- daha fazla vurguyu hak ediyor. (...) Japonya'nın diplomasisi her zaman demokrasiye, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygıya dayanmalıdır. Bu evrensel değerler Japonya'nın savaş sonrası gelişimine rehberlik etmiştir.

Devletlerin diğer devletlerle etkileşim sürecinde belirli kimlikleri nasıl kazandıkları ve uluslararası politikanın yapısı ekseninde kendilerini ve birbirlerini nasıl tanımladıklarıyla ilgilenen Geleneksel Konstrüktivistler için kimlik oluşum sürecinde 'Ben' ve 'Öteki' karşılıklı olarak birbirini şekillendirir ve etkileşim süreci yaşamayan kimlik ve çıkarlar 'Ben' ve 'Öteki'nin tanımlanabileceği deneyimden yoksun demektir. Devletlerin etkileşimindeki belirleyici faktör ise iş birliği ya da çatışma ekseninde paylaşılan fikirlerdir (Wendt, 1992: 402;1999: 224-225,255). Shinzo Abe'nin ikinci metnine Geleneksel Konstrüktivist gözlükle bakmak Japonya ile Çin'in karşılıklı olarak 'Ben' ve 'Öteki'yi oluşturma sürecinde kötü bir etkileşim yaşadığını ortaya koyar. Tarihsel olarak iki ülke ilişkilerinde işgal, savaş, katliam ve çatışma deneyimleri bulunmaktadır. İki ülke arasında bugün için üç kritik sorun söz konusudur. İlk olarak her iki ülke de Doğu Çin Denizi'nde bulunan Senkaku/Diaoyu Adaları üzerinde hak iddia etmektedir. İkincisi, Çin'in Güney Çin Denizi'nin tamamına yakınında hak iddia etmesine ABD ve kıyıdaşlar başta olmak üzere diğer ülkelerle beraber Japonya da karşı çıkmaktadır. Üçüncü olarak 2. Dünya Savaşı'nın ardından ABD'yle beraber Tayvan'ı resmi olarak tanıyan Japonya'nın Tayvan'la geliştirdiği ticari ilişkiler 'Tek Çin' politikasını savunan Çin'le ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca ABD-Japonya ittifakı da Çin-Japonya ilişkilerinde etkilidir. Bununla birlikte bugün Çin'in 'Kuşak ve Yol Girişimi'ne Hindistan'la beraber Japonya da soğuk bakmaktadır ve alternatif projeler geliştirmektedir. İki ülkenin özetlenen etkileşimi çerçevesinde her iki metinde de Shinzo Abe'nin Çin'e karşı 'demokratik eksen' oluşturma isteği daha çok anlam kazanır.

Ancak He'nin (2018: 160) dikkat çektiği üzere Japonya'nın Hint-Pasifik'te bölgesel entegrasyonu güçlendirmek için demokrasi temelinde değer odaklı bir diplomasiyi ön plana çıkarması ters etki oluşturmaktadır. Bu durum bölgedeki demokratik yönetime sahip olmayan çoğu ülkenin dışlanması ya da kasıtlı olarak Japonya'nın sunduğu öneriden uzak durmasına yol açar. Bu nedenle değere dayalı Hint-Pasifik kavramının kapsamı hem jeopolitik hem de jeostratejik eksende kalacaktır. Daha da önemlisi Japon yaklaşımı Çin'i 'dışlayıcı' bir politika geliştirmek istemeyen Hindistan'ın stratejik görüşüne ve çıkarlarına uymamaktadır. Japonya'nın Hint-Pasifik yaklaşımını önce 'strateji', ardından 'vizyon' olarak lanse etmesi bu tür ters etkileri yumuşatmanın bir yolu olarak görülebilir. Ancak hala Çin'i 'dışlayıcı' bir yaklaşımı bulunduğu için fikir birliğinin oluşması zor bir olasılıktır. Örneğin, farklı düzeylerde de olsa her dört ülkenin ortak paydada bulunduğu bir 'yükselen Çin belirsizliği' ve farklı yöntemlerde de olsa ortak amaç güttüğü bir 'Çin dengesi' yadsınmaz. Öte yandan Hint-Pasifik'i açıktan Çin karşıtı olarak 'dışlayıcı' bir yaklaşımla ele alan Japonya'yla beraber ABD'dir. Hindistan'la birlikte Avustralya 'kapsayıcı' bir çizgide yaklaşım geliştirme çabasındadır.

Bugün ana ticaret ortağı olan Çin'le ekonomik ilişkilerine çok değer veren Avustralya'nın Çin karşıtlığı uyandıran Hint-Pasifik kavramını ilk sahiplenen ülke olmasının nedeni yalnızca Çin dengesi gözetmek midir? Uluslararası İlişkilerde Geleneksel Konstrüktivizm bir devletin kimliğinin çıkarlarını ve dolayısıyla uluslararası sahnedeki davranışlarını şekillendirdiğini iddia eder. Ancak bu uluslararası olayları anlamak için tek önemli faktör fikirlermiş gibi anlaşılmalıdır. Alexander Wendt'in (1995) savunduğu gibi uluslararası politika sosyal olarak oluşturulsa da bu yapılar maddi kaynakları da içerir. İki okyanuslu coğrafyasıyla Avustralya için Hint-Pasifik hem maddi hem de düşünsel faktörlere dayanır ancak düşünsel faktörler biraz daha ön plandadır. Bu Avustralya'nın 'orta güç' olmasından ileri gelir. 2. Dünya Savaşı sonrasında Avustralyalı politika yapımcılar uluslararası ilişkilerini orta güç çatısı altında oluşturmuştur (Ungerer, 2007). Burada öncelikle orta güç konumundaki bir devletin kimliğini ve beklentilerini belirlemek gerekir.

Manicom ve Reeves (2014: 28) Realist geleneğin orta güçleri uluslararası sistemdeki bağımsız aktörler olarak ele almakta başarısız olduğunu ve onları büyük güçler ve uluslararası politikadaki rolleriyle kıyaslayarak tanımladığını ileri sürer. Öte yandan Konstrüktivizme göre orta güçlerin hem uluslararası hem de bölgesel düzeydeki belirli konularda değişimi etkileme yeteneğiyle davranışlarını açıklamaya temel teşkil eden ve geleneksel olarak tanımlanan belirli bir kimlikleri vardır. Bu kimliklerin özellikleri şöyledir: çok taraflılık yönelimi, arabuluculuğun veya barış inşası faaliyetlerinin benimsenmesi, niş diplomasi arayışı, normların ve kurumların inşasında yansıtılan iyi bir uluslararası vatandaşlığa yatkınlık ve normlara uyma ve koruma eğilimi. Bu tür özelliklerin dış politika eylemlerine yansıtılabilmesi için maddi gücün gerekliliğini yadsınmamakla beraber orta güçler kendilerini çoğunlukla 'düşünsel bileşenler' çerçevesinde tanımlar ve benimsedikleri dış politika rollerinde 'düşünsel inançları' yansıtır. Bu nedenle "orta güçlerin genel

olarak üç karakteristik özelliği bulunur: maddi yetenek, davranışsal faktör ve düşünsel bileşen” (Manicom ve Reeves, 2014: 32-33).

Avustralya orta güç kimliğini güvenli bir yakın bölge, istikrarlı, açık, kapsayıcı ve gelişen bir Hint-Pasifik bölgesi ve kurallara dayalı bir küresel düzeni hedefleyen çıkarları çerçevesinde tasarlamıştır (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2016). Bu çıkarlar Avustralya'nın davranışını “devletler arasındaki ilişkilerin uluslararası hukuk ve diğer kurallar ve normlar tarafından yönetildiği uluslararası bir düzeni” savunan ve korumayı amaçlayan bir güç olarak şekillendirmektedir (Commonwealth of Australia Department of Foreign Affairs and Trade [DFAT], 2017: 11). Hint-Pasifik yaklaşımına Savunma Beyaz Kitaplarında yer veren Avustralya Japonya ve Hindistan'la demokratik değerleri paylaştığını ve kurallara dayalı düzeni sürdürmek için ABD ve ‘benzer düşünen ülkelerle’ birlikte çalışma kararlılığını vurgular. ‘Benzer düşünen ülkeler’ vurgusu Japonya’da olduğu gibi Avustralya’da da görülür ancak Çin’i ‘dışlayıcı’ çerçevede kullanan Japonya’nın aksine Avustralya için bu ifadenin arkasında başka bir amaç ya da başka bir niyet bulunur. Gilley ve O’Neil’in (2014: 3) sözleriyle

Uluslararası politikada etkili aktörler olarak orta güçler Çin’in yükselişinin geliştiği yolu yeniden şekillendirme ve yeniden yönlendirme potansiyeline sahiptir (...) Maddi güç yeteneklerinden dolayı Çin’in tercihlerine karşı çıkma konusunda daha yeteneklidir ancak tek taraflı olarak Çin’i dengelemekte büyük güçlerden daha az yeteneklidir, orta güçler benzer fikirlere sahip güçlerle koalisyonlar oluşturmaya vurgu yaparak usta diplomatik araçlara güvenirliler.

Geleneksel bir orta güç olan Avustralya kendi çıkarlarına hizmet eden kurallara dayalı düzeni sürdürmenin bir yolu olarak Hint-Pasifik fikrini ilerletmek için onun stratejik koşullarından yararlanmaktadır. Carr ve Baldino’nun (2015: 30) belirttiği gibi Avustralya kendini “Hint-Pasifik bölgesinde çatışma önleme ve kriz yönetimi yoluyla belirli norm türlerinin ortaya çıkmasında kritik bir rol oynayabilen” bir ‘norm girişimcisi’ olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda Hint-Pasifik’i kendi ‘norm girişimciliğini’ icra etmesi için bir platform olarak görür (He, 2018: 159). Avustralya’nın Beyaz Kitapları dikkate alındığında ‘normlar temelinde’ daha bağımsız ve etkili bir dış politika oluşturma niyeti ortaya konulurken ABD ve Çin’le ilişkiler derinlemesine düşünülmektedir. ABD ittifakı Avustralya’nın güvenliğinin ve stratejik ve savunma planlamasının merkezinde olmaya devam etmektedir. Aynı zamanda ekonomik büyümesini besleyen Çin’le Kapsamlı Stratejik Ortaklığın güçlendirilmesi Avustralya’nın “Çin’in gücünü, istikrarı artıracak, uluslararası hukuku güçlendirecek ve küçük ülkelerin çıkarlarına ve onları barış içinde takip etme haklarına saygı duyacak şekilde kullanmaya” teşvik etme stratejisi için önemlidir (Commonwealth of Australia DFAT, 2017: 39). Bu nedenle Avustralya’nın Hint-Pasifik yaklaşımı Çin’i ‘dışlayıcı’ değil aksine ‘kapsayıcı’ bir karaktere sahiptir.

Ancak bu tür geleneksel orta güç diplomasisinde (niş diplomasisi) kritik bir nokta söz konusudur. Konstrüktivist yaklaşımla çıkarlar kısmen kimliklerin bir sonucu olduğu için

Avustralya Çin'in güçlü bir etki kapasitesine sahip önemli bir jeopolitik oyuncu olarak rolü konusunda kaygı da duymaktadır. Avustralya'nın liberal bir orta güç olarak kimliği, bölgeyi kendi kimliğiyle yeniden şekillendirme niyetinde olan otoriter bir büyük güç olarak Çin'in kimlik özellikleriyle çatışmaktadır. Dolayısıyla Avustralya'nın Hint-Pasifik fikrini benimsemesinin esas önemi burada ortaya çıkar: Beyaz Kitap'ta (Commonwealth of Australia DFAT, 2017: 7) vurgulandığı üzere "benzer düşünen ortaklarla iş birliği, zorlayıcı gücün kullanımını sınırlama ve açık küresel ekonomiyi ve kurallara dayalı uluslararası düzeni destekleme yönündeki kolektif çabalar için giderek daha önemli hale gelmektedir". Bu bağlamda paylaşılan kimliklerin ortak çıkarları ve dolayısıyla ortak eylemleri oluşturduğu göz önüne alındığında Avustralya bölgesel düzenin şeklini etkileyebilecek dört büyük demokrasi olan Hindistan, Japonya, Endonezya ve Güney Kore'nin yanı sıra aynı zamanda Güneydoğu Asya ve Yeni Zelanda ile olumlu ve aktif ikili ve çok taraflı ilişkilere öncelik vermektedir. Ancak burada özellikle Hindistan ve Japonya ilişkileri daha önemlidir çünkü bu güçlerin bölgedeki düzene yön verme potansiyeli daha çoktur.

Burada amaç ABD-Çin rekabetinin risklerinden korunmak (hedging) olsa da Avustralya'nın aynı düzeyde önemseydiği diğer faktör Hint-Pasifik anlatısının stratejik getirilerinden yararlanarak Çin'in yükselişine yön vermeye, ABD'nin katılımını desteklemeye ve bölgedeki benzer düşünen ülkeleri bir araya getirmeye çalışarak kendi 'norm girişimcisi' rolünü aktif orta güç diplomasisi sayesinde hayata geçirmektir. Dolayısıyla Avustralya'nın dış politika davranışı Realist görüşün ileri süreceği üzere salt Güç Dengesi yaklaşımıyla açıklanamaz, aynı zamanda normlar ve kimlik oluşturma politikaları da dahil olmak üzere 'düşünsel güçler' tarafından şekillendirilir. Bu nedenle ABD müttefiki olmasına karşın Çin'e yönelik 'kapsayıcı' bir yöntem izlemektedir.

Öte yandan Avustralya Hint-Pasifik'te 'norm girişimcisi' olarak hizmet edebilecek olsa da bölgede normların zayıf bir zemini vardır. He'nin (2018: 160) anlatımıyla Avustralya "kum üzerine bir kale inşa edemez". Ancak Acharya'nın (2001) dikkat çektiği üzere Güneydoğu Asya bölgesel düzenindeki normların ve kimliğin bölgesel politikanın merkezinde olduğu dikkate alındığında ASEAN'ın Asya Pasifik'te bölgesel güvenliği yönetmede ortak norm ve ilke olarak benzersiz bir 'ASEAN yöntemi' geliştirdiği doğrudur. Bu nedenle Sezar'ın hakkını Sezar'a teslim etmek gerekir. Buna karşın ASEAN örneğinin Hint-Pasifik bölgesine uyarlanacağını düşünmek gerçekçi olmaz. Üstelik özellikle GÇD anlaşmazlıkları üzerine ASEAN yöntemi eleştirilerle doludur (Jones ve Smith, 2007). Sonuç olarak Avustralya gelecekteki çok kutuplu dünyayı şekillendirme çabası olan Hint-Pasifik anlatısında önemli bir rol oynamak istese de ABD, Çin ve Hindistan çerçevesinde Hint-Pasifik'in geleceği Realist görüşlerle daha çok desteklenmektedir ancak yine de Konstrüktivist bir okuma Japonya ve Avustralya ekseninde daha geniş bakış açısı kazandırma bağlamında önemlidir.

Konstrüktivist okuma arayışıyla dikkat çekilebilecek bir diğer konu olarak Hindistan-Çin ilişkilerinde jeopolitik rekabet, güvenlik ikilemi, dengeleme gibi baskın Realist varsayımlar

görülürken Hindistan'ın 'ikircikli' yaklaşımında perde arkasının nasıl yorumlanabileceğidir. Burada önce ABD ve Çin'i resmetmek önemlidir. Geleneksel Konstrüktivist yaklaşım kimliklerin devlet davranışlarını nasıl oluşturduğuna yönelik anlayış geliştirmekle beraber aynı zamanda devletlerin sosyal davranışlarının ve normlarının da devlet kimliklerini ve çıkarlarını nasıl oluşturduğunu anlamaya çalışmaktır. Yükselen bir güç olarak Çin'in mevcut sistemle ve hegemon güç olan ABD'yle etkileşimi, hegemon güce karşı tercihleri ve tepkileri üzerinde hem nedensel hem de kurucu etkiler oluşturur. Konstrüktivistlerin açıkladığı gibi etki olumlu ya da olumsuz olabilir. Dolayısıyla barışçı rekabet ve yükselen, hegemon ve büyük güçler arasında bir arada yaşama olasılığı her birinin kimliğine ve her iki tarafın diğerini nasıl algılayıp nasıl yorumladığına bağlı olacaktır. 19. yüzyılın başında İngilizlerin ABD'ye karşı 'yatıştırma politikası' (appeasement policy) benimsediğinde durum böyle olmuştur. İngilizler bir arada yaşama olasılığının öncelikle güvensizlik ve güvence ihtiyacı tarafından motive edildiğini ancak sonrasında güvensizlik hedeflerinin oldukça sınırlı olduğunun farkına varmıştır (Rock, 2000: 25-48). Hegemon güç ortaya çıkan herhangi bir gücü 'düşman' olarak görürse ve bir 'çevreleme politikası' (containment policy) benimserse bu durum kendi kendini gerçekleştiren bir kehanet haline gelir çünkü karşılığında yükselen güç iddialı bir strateji almaya zorlanır. Görece zayıf olanın tercihlerini ve ulusal çıkarlarını temelden şekillendiren hegemon gücün davranışı ve stratejisidir.

Burada Hindistan için durum iki ucu keskin bir kılıçtır. Konstrüktivizm sistemin anarşik yapısının aktörlerce oluşturulduğunu ileri sürer (Wendt, 1992: 391-425). Alexander Wendt'e (1994: 387-388) göre dostların anarşisi düşmanların anarşisinden farklı bir anlam taşır. Realistler için maddi yetenek ve güvenlik kaygılarıyla motive edilen çıkarlar düzlemindeki 'anarşi' anlayışına karşın 'Üç Anarşi Kültürü'nü (Three Cultures of Anarchy) geliştiren Alexander Wendt (1999: 246-312) için 'düşünsel faktörlerden' oluşan anarşi 'değişime açık' bir yapıdır. Wendt'in 'Hobbesçu' (düşman), 'Lockecu' (rakip) ve 'Kantçı' (dost) olmak üzere üçlü bir yapıda modellediği anarşi kültüründe ilk dönem klasik Realistlerin varsayımında olduğu gibi Hobbesçu kültür birbirlerini 'düşman' olarak algılayan devletlerin uluslararası ilişkilerde bencilce çıkarlarını belirlediği 'doğa halidir' ve dolayısıyla çatışmanın sınırı yoktur. Lockecu anarşi kültürü biraz daha iyimserdir ve 'rekabet' içinde bulunan devletlerin 'iş birliği' yapabildiği ve çıkarlar için sınırlı çatışmaları tercih ettiği bir sistemdir. Kantçı anarşi kültüründe ise devletler birbirlerini 'dost' olarak görür ve ortak çıkarlar için birlikte hareket eder.

Realist görüş çerçevesinde hızla gelişen bölgesel güç (Çin) Hint-Pasifik güvenliğine uzun vadeli bir tehlike oluşturacaktır. Yükselen bir gücün kapsamlı güçleri bir araya gelerek genişledikçe ulusal çıkarları ve uluslararası statü arzusu da artar. Devletler zenginleştikçe ve güçlendikçe yeni yetenekleriyle orantılı olarak yalnızca dünya çapında daha fazla politik etki (bölge üzerinde kontrol, diğer devletlerin davranışları ve dünya ekonomisi) aramakla kalmaz, ayrıca çıkarlarını genişletmek ve gerekirse kurulu düzeni kökten değiştirmek veya tamamen yıkmak için büyük ölçekli hegemonik savaşlar yürütme konusunda daha yeteneklidir. Dolayısıyla

Realist bir görüş gelecekteki Çin hegemonyasının yerel kurumsal kusurlar ve dış baskı nedeniyle güç kullanma eğiliminin güçlü bir olasılık olduğuna yönelik varsayımlar geliştirmektedir (Roy, 1994). Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) sözleriyle

Ekim 2017'de 19. Komünist Parti Kongresi'nin belirttiği gibi [Çin] 'merkez sahneyi işgal etmek' istemektedir. Asya ve ötesindeki iddialılığı Hindistan dahil birçok ülkeyi sarsmıştır. Şimdiye kadarki eğilimler Çin'in Çin merkezli (Sinocentric) bir dünya düzenini başlatmak için küresel ve bölgesel düzeylerde ABD liderliğine meydan okuduğunu gösterir. Senkaku adaları, Güney Çin Denizi, Tayvan, Pasifik ve Hint Okyanuslarındaki durum bu süreci gösterir. Huawei olayı buna işaret eder. Evrensel ortak varlıklar yarışması bu eğilimi gösterir. Kuşkusuz pragmatik bir ülke olarak Çin bu yarışmanın sonucuna bağlı olarak B Planına geçebilir.

Burada Alexander Wendt'in anarşi kültürü dikkate alındığında yükselen güç Çin ve hegemon güç ABD'nin mevcut Lockeçu anarşiden Hobbesçu anarşiye geçişi olasıdır. İki güç arasında sıkışmakta olan bir diğer yükselen güç olarak Hindistan'ın bunu dikkate alarak bir dış politika davranışı geliştirmesinin hayati önemi vardır. Hint-Pasifik anlatısı bir yandan Hindistan'ın dünyadaki büyük bir güç haline gelmesi için büyük bir fırsat sunmakta ancak öte yandan Hindistan hazır olsun ya da olmasın Çin'in meydan okumasıyla yüzleşmek için diğer devletler tarafından cepheye itilmektedir. Bu bağlamda 'ikircikli' davranış kalıbı ortaya çıkan Hindistan'ın dış politika davranışı Realistlerce şöyledir: ABD-Çin rekabeti ve gelecekteki potansiyel düşmanlığı arasında kalan Hindistan bu rekabetin ve Çin'in yükselişinin belirsiz risklerine karşı 'korunma' (hedging) stratejisi izlemekte ve açık 'ittifak' ilişkileri geliştirmek yerine 'yumuşak veya dolaylı dengeleme' stratejileri çerçevesinde hareket etmektedir. Bir başka Realist yorum olarak Hindistan'ın 'peşine takılma' (bandwagoning)⁸ stratejisini takip etmesidir. Ancak tüm bu davranış seçimleri uzun vadede sürdürülemez ve Hindistan gerçek bir 'dış dengeleme' yani 'ittifak oluşumu' (alliance formation) senaryosuna dahil olacaktır. Realist yaklaşımın son varsayımı dışında Hindistan'ın izlediği stratejilere yönelik varsayımlar doğru olmakla beraber Hindistan'ın davranışına Konstruktivist yaklaşım ne der? Öncelikle Hindistan'ın Çin'i nasıl konumlandığına bakmak daha yararlı olur. Hindistan'da Çin'e yönelik üç söylem vardır:

- 1) Çin'i 'düşman' olarak gören 'Çin tehdidi' söylemi: Çin'in Hindistan'ı 'kuşatmaya' çalıştığını ileri sürer ve Hindistan'ın da 'karşı-kuşatma' politikası izlemesini önerir

⁸ Yapısal Güç Dengesi teorisyenlerinin genel eğilimi devletlerin Peşine Takılma stratejisinden çok genellikle Dengeleme stratejisini izledikleri yönündedir. Kenneth Waltz'a (1979: 126) göre Peşine Takılma "daha güçlü koalisyona katılmak", Dengeleme ise "zayıf tarafla ittifak yapmaktır". Stephen Walt'a (1985: 4; 1987: 17) göre Peşine Takılma "tehdide kaynağıyla iş birliği yapmak, Dengeleme ise "tehdide karşı diğerleriyle ittifak kurmaktır". Mearsheimer'a (2001: 163) göre Peşine Takılma düşman büyük güçlere karşı tek başına duran küçük güçler tarafından kullanılmaktadır. Yapısal Realistlerde genel kanı devletlerin Peşine Takılma stratejisinden çok dengeleme seçimini kullandıkları yönündedir. Öte yandan ittifak seçimlerinde tehlike kadar kazancın ve korku kadar isteğin de motive edici olduğunu savunan ve 'Çıkar Dengesi' (Balance of Interest) teorisini ortaya atan Neoklasik Realist Randall Schweller (1994) maliyetli olduğu için mecbur kalmadıkça devletlerin dengelemeyle uğraşmayacağını, kazanç beklentisiyle yapılan Peşine Takılma stratejisinin daha yaygın olduğunu ileri sürmüştür. Kısacası tartışmalı da olsa Peşine Takılma stratejisi temelde savunma harcamalarını minimum düzeyde tutarak güvenliği maksimize etme anlayışı üzerine kuruludur ve genel olarak Dengeleme seçeneği olmayan zayıf devletlerin stratejisi olarak görülür.

(Kanwal, 1999; Nalapat, 2005; Malik, 2006; Chellaney, 2008; Rehman, 2009; Singh, 2010; Jawli, 2016).

- 2) 'Chindia' söylemi: Çin'in Hindistan için 'önemli bir ortak' olduğunu ve 'dost' olunması gerektiğini savunur. Bu nedenle Hindistan'ın Çin politikası 'yakın iş birliği' olmalıdır (Ramesh, 2005; Bajpai, 2013).
- 3) Çin'in hem 'kaygı' hem de 'fırsat' oluşturduğu söylemi (ikircikli söylem): Hem 'fırsatları' değerlendirmek için 'kapsayıcı' bir politika izlenmeli hem de 'kaygı duyulan belirsizliklere' karşı önlem alınmalı ya da 'korunma' (hedging) stratejisi yürütülmelidir.

Hükümet düzleminde Hindistan'ın benimsediği söylem üçüncüsüdür.⁹ Bu söylemin varsayımı Çin'in şu an için tehdit algısı uyandırmadığı ancak tehdit oluşturma potansiyeline karşı hazırlıklı olunması, dolayısıyla Çin hamlelerine karşı Hindistan'ın da karşı-önlem alması ya da karşı-denge gözetmesi ve aynı zamanda Çin'le ilişkilerin kontrol edilmesi veya normalleştirilmesi gerektiğidir. Burada 'karşı-denge' ifadesi salt klasik Realist yaklaşımla anlaşılmalıdır. Örneğin, söylemsel olarak Çin tarafından 'çevrelenme' algısının yansıtılması veya açıktan ifade edilmesi ya da Çin'in bir 'düşman' olarak temsil edilmesi Hindistan'ın Çin politikasına 'çevreleme' stratejisini yerleştirmesi ve 'ittifak oluşumu' gibi yöntemlerle ilgilenmesi anlamına gelir. Ancak Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) ifade ettiği üzere

Çin'in politikaları her ikisi de yakın zamana kadar birbirlerine karşı angajman politikaları izledikleri için Hindistan'ı tam olarak çevrelememektedir. Asya'da iki büyük ve eşzamanlı olarak yükselen ülke olarak her ikisi de birbirlerine karşı her türlü düşmanlığın maliyetli ve ters etki yarattığının farkındadır.

Dolayısıyla Hindistan'ın yansıttığı yaklaşım Çin'i çevrelemek değil, Çin'in saldırgan ve yayılcı bir dış politika benimsemesini önlemektir. Bunu yaparak Hint-Pasifik'te iş birliğine dayalı bir güvenlik mimarisinin temellerini atmak ve çok kutuplu bir dünyada söz sahibi olan bir devlet 'statüsünü' elde etmek amaçlanır.

Geleneksel Konstrüktivist yaklaşımdan hareketle devlet kimliklerinin devlet davranışlarında belirleyici olduğu hatırlanmalıdır. Bu konu Hindistan Dış Politikası'nda ayrıntılı tartışılmakla beraber Hindistan'ın ABD, Japonya, Avustralya ve diğer bölge ülkeleri ve büyük güçlerle stratejik ilişkiler geliştirmesine karşın 'ittifak oluşumuna' kapı aralayacak herhangi bir durumdan kaçınması ve Çin duyarlılıklarını önemsemesi devlet kimliğinde kökleşmiş üç özellikten ileri gelir: 'Uygarlık istisnacılığı', 'Raj deneyimi' ve 'Bağlantısızlık geleneği'. Başka bir anlatımla Hint liderlerinin ve ayrıca Hint toplumunun inancında veya Hindistan kimliğinde liderlik ve üstünlük algısı baskın bir özelliktir ve devlet davranışında bağımsız hareket etme alışkanlığı bulunur. Bu bağlamda Hindistan'ın dış ilişkilerinde en temel stratejik iki kaygısı vardır: bağımsız ya da özerk manevra

⁹ Burada amaç söylemsel olarak Hindistan hükümeti tarafından benimsenen çerçevenin ortaya konmasıdır. Hindistan'ın dış politika davranışı ilerleyen bölümlerde tartışılmıştır.

yeteneğini kaybetmek ve 'eşit olmayan' bir 'statü' muamelesi görmek. Hindistan için 'statü' tarihten bu yana hep önemli olmuştur. Bu sadece 'maddi güç' bakımından değil, aynı zamanda 'manevi doyum' açısından önemlidir. Öte yandan Hint diplomasisinin genel anlamda 'yumuşak huylu' bir karakteri bulunur. Bugün kimliğinde bulunan bu tür özellikler çerçevesinde Hindistan kendi çıkarlarını ve çıkarları paralelinde dış ilişkilerini belirlemektedir. Çıkarlarında Çin'i kışkırtmama, Çin'in yükselişini dengeleme, ABD'nin sunduğu savunma fırsatlarından yararlanma ve Çin'in ekonomik yükselişinin fırsatlarını değerlendirme gibi stratejik hesaplar olsa da aynı zamanda bu tür stratejik 'araçların' önemli bir nihai 'amacı' vardır. Bu amaç 'Hindistan kimliğine özlem duyduğu dünya liderlerinden biri olma statüsünü' kazandırmaktır çünkü bu Hindistan için 'tarihten gelen bir inanç' konusudur ve böylece duygusal anlamda tamamlanmış hissedecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TEMEL DİNAMİKLERİ EKSENİNDE HİNT-PASİFİK TARTIŞMALARI

2.1. Çin Faktörü: Batı'ya İlerleyiş: 'Barışçı Yükseliş'ten 'Çin Rüyası'na

Napolyon Bonapart 200 yıl önce “Bırakın Çin uyusun, uyandığında dünyayı sarsacaktır” demiştir. 21. yüzyıl Çin'in uyandığı bir dönem olarak tarihe geçecektir. Öyle ki yaşanan süreçte dengelerin altüst olduğuna tanıklık edilmektedir. ABD'li siyaset bilimci Graham Allison (2017) Napolyon'un anılan ifadeleriyle başlangıç yaptığı kitabında zamanın süper gücü ABD ile 21. yüzyılda ABD gücünün sorgulanmasına yol açan Çin arasında olası bir 'Thucydides tuzağı' yaşanabileceğinin uyarısını yapar. Tarihte yükselen güç ile yerleşik güç arasındaki kaçınılmaz savaşa işaret eden Thucydides tuzağını bugün ABD ile Çin'in yaşayabileceğine ilişkin düşünceler giderek artmaktadır. Nitekim Gurpreet Khurana'ya (kişisel görüşme, 28.8.2020) göre

Çin üretim ve bilgi teknolojisi gibi güçlü olduğu belirli alanlarda ABD hegemonyasına şimdiden meydan okumaya başlamıştır. Aynı zamanda askeri teknolojideki geniş uçurumu kapatmaya ve nihayetinde küresel bir hegemon olmak için ABD üzerinde kapsamlı bir üstünlük sağlamaya çalışmaktadır. ABD-Çin mücadelesi açıkça Thucydides Tuzağı'nı resmeder.

Japonya'yı 2010'da geçerek dünyanın ABD'den sonra ikinci büyük ekonomisi olan Çin (Barboza, 2010) 2013'te ABD'yi geçerek dünyanın en büyük ticaret ülkesi konumuna erişmiştir (Monaghan, 2014). Ayrıca Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Dünya Ekonomik Görünümü Veri Tabanı (WEO Database) Ekim 2014 göstergesine göre Satın Alma Gücü Paritesi (PPP) bakımından ABD'yi ardında bırakarak dünyanın en büyük ekonomisi olmuştur. Ekonomik gelişimine paralel olarak her yıl bütçesinin ortalama %10'undan fazlasını askeri gücü için ayıran Çin'in askeri ve donanma kapasitesi de hızla gelişmektedir. Çin'in askeri gelişimi ABD'nin üstünlüğüne ve bölgeye erişimine ket vuracak şekilde dizayn edildiği izlenimini vermektedir (Auslin, 2011: 148). Dolayısıyla Çin'in bölgede artan ekonomik ve askeri güç projeksiyonu başta ABD tarafından kuşkuyla karşılanmaktadır. ABD'nin 2010'dan itibaren bölgeye yönelik geliştirdiği 'Asya'yı Mihver Alma' (Pivot to Asia) veya 'Asya'yı Yeniden Dengeleme' (Rebalance to Asia) stratejilerinin temelinde Çin'e karşı duyulan stratejik kuşku yer alır. Nitekim 'Mihver' veya nispeten daha yumuşak bir kavram olan 'Yeniden Dengeleme' stratejisi ABD'nin Orta Doğu ilgisinin giderek yön değiştirmesi ve Asya-Pasifik'teki güç boşluğunun Çin tarafından hızla doldurulması bağlamında oluşturulmuştur (Ahlawat ve Gopal, 2017: 13). Çin'in bölgede artan güç projeksiyonunu dengeleme ekseninde sözü edilen ABD politikalarının bir üst versiyonu olarak 'Hint-Pasifik' stratejisi gündeme gelmiştir. Donald Trump'ın 2017 tarihli Ulusal Güvenlik Strateji

(NSS) belgesiyle yeniden canlanan Hint-Pasifik kavramı 2019'da 'strateji belgesi' olarak vücut bulmuştur. Bu eksende ABD bölgedeki geleneksel müttefikleriyle olduğu kadar başta Hindistan olmak üzere stratejik önemi bulunan diğer bölge ülkeleriyle de askeri iş birliğini geliştirmektedir.

Aslında Çin Soğuk Savaş döneminde izlediği izolasyon politikasından 1978'de başa geçen Deng Xiaoping'in başlattığı reform ve açılım dönemiyle birlikte ayrılarak küresel kapitalist sisteme ekonomik ve politik entegrasyon sürecini başlattığında sistemde iddialı bir aktör olarak algılanmamıştır. Ancak ne var ki Çin'in dış ticaret ve yatırıma yönelik benimsediği açık kapı politikası ile ekonomik reformlarının başarılı işleyişi sayesinde 1980'lerin sonlarından itibaren yükselen ekonomisine paralel olarak sistemik bir güç olabileceği ve dolayısıyla ABD'nin hegemonyasına tehdit oluşturabileceği söylemleri gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra Çin'in 2000'lerle birlikte gerçekleştirdiği ekonomik atılımları ile izlediği proaktif politikalarla sistemde iyiden iyiye tehlike çanları çalmaya başlamıştır. Gerçek şu ki Sovyet askeri üslerinin Cam Rahn Körfezi'nden ve ABD askeri üslerinin Subic Körfezi'nden çekilmesiyle Asya'da yeni bir 'güç boşluğu' üzerine yaygın bir algı oluşurken Çin bir sonraki Asya lideri olarak adım atmak için ciddi bir çaba göstermeye başlamıştır. Söz konusu iddialı hedef ekseninde bir yandan ekonomik ve askeri güç projeksiyon yeteneklerini güçlendirmek için 'ikiz politika' (twin policy) benimserken diğer yandan büyük güçlerle 'barış arayışı' (seeking peace) politikasına vurgu yapmıştır (Gupta ve Balakrishnan, 2010: 203-204). Batı'dan yükselmeye başlayan 'Çin tehdidi' (Chinese threat) teorisine karşı Devlet Başkanı Hu Jintao'nun çalışma arkadaşı Zheng Bijian (2005) tarafından 2002'de ortaya atılan 'Barışçı Yükseliş' retoriği ile Çin'in 'yayılmacılık' ve 'meydan okuma' gibi amaçlarının bulunmadığı ve 'hegemonya' arayışında olmadığı, aksine iç kalkınmasına odaklandığı ve sistemik tehdit oluşturmadığı ifade edilmiştir. Gelişimini engelleyebilecek olası reaksiyonlardan kaçınma amacıyla ortaya attığı 'Barışçı Yükseliş' retoriğiyle Çin barış ve istikrara katkı sunacak bir kalkınma içinde olduğunu ve dolayısıyla Barışçı Yükselişin 'Barışçı Kalkınmaya' (Peaceful Development) işaret ettiğini ileri sürmüştür. Ancak 2012'de göreve gelen Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in Barışçı Yükseliş retoriğini 'Çin Rüyası' (Chinese Dream) olarak formüle etmesi Batı nazarında Çin'i yeniden bir 'Orta Krallık' (Middle Kingdom) konumuna getirme çağrısı olarak algılanmasına yol açmıştır (Moore, 2013; Hein, 2018).

19. yüzyılın sonlarına dek süren 2.000 yıllık bir dönemde 'Orta Krallık' kimliğiyle tanınan Çin ilk devlet yapılanmasından bu yana uluslararası ilişkilerinde hiyerarşik bir haraç ilişkisi algısıyla hareket etmiştir. 'Çin Dünya Düzeni' adı verilen bu dönemde kurduğu 'Çin merkezli' (Sinocentric) bölgesel hegemonya düzeniyle dış ilişkilerini yönlendiren Çin 'Haraç Sistemi' (Tributary System) olarak bilinen uluslararası bir ticaret sistemi geliştirmiştir. Bölge devletleri sundukları vergi ve hediyelerle Çin'in üstünlüğünü tanımış ve karşılığında ticaret yapabilme hakkı elde etmiştir. Çin'in üstünlüğünü tanıyan devletler aynı zamanda onun kültürel değerlerini, normlarını ve kurallarını benimsemiştir. Çin'in amacı kendinden zayıf olan devletleri sömürmek ya da işgal etmek değil, 'kültürel' hegemonyasını aşmaktır. Dolayısıyla bu dönemde önemli olan

Çin'in hiyerarşik yapıyla oluşturduğu 'kültürel yayılım' ve 'ekonomik karşılıklı bağımlılıktır' (Fairbank ve Teng, 1941; Fairbank, 1968; Fairbank ve Goldman, 2006). Geleneksel Çin'in kurduğu bu düzen bir anlamda modern zamanın 'yumuşak güç' özelliklerini yansıtır. Bu nedenle bugün Çin'in 'Barışçı Yükseliş' ve 'Çin Rüyası' gibi retorikler eşliğinde gelişen ve bölge devletlerine 'ekonomik karşılıklı bağımlılık' oluşturan dış politika davranışı geleneksel Çin zamanıyla özdeşleştirilerek 'Yeni Haraç Sistemi' şeklinde ifade edilmektedir (Pan ve Lo, 2017).

Öte yandan tarihteki önemli bir ayrıntı Batı'dan yükselen kapitalist sömürgeciliğin Çin'e ulaşması ve Japonya'nın modernleşerek haraç sisteminden kopuşu ile Çin'in 'Orta Krallık' statüsünün son bulması ve bu sürecin Çin hafızasında 'aşağılanma dönemi' olarak kazınmasıdır (Hamashita, 2003: 17-50; Perdue, 2003: 51-77; Arrighi vd. 2003: 259-333). Aktarılan arka plan Çin'in bugünkü 'Barışçı Yükseliş' ve 'Çin Rüyası' retoriklerine güçlü bir dayanak sunar. Barışçı Kalkınma ile eş tutulan Barışçı Yükseliş Çin'in iç işlerinde aşağılanma döneminin bir telafisi olarak okunmaktayken dış işlerinde ilk etapta bir 'Çin tehdidi' teorisinden çok özellikle ABD'yle ilişkilerde bir 'fırsat' olarak lanse edilmiştir. Bu fırsatın dayanağı ise 'Çin karakterinde bağımsız bir sosyalizmin' inşa edilmesi ve küresel ekonomiye uyum sağlanmasıyla birlikte diğer ülkelerle karşılıklı faydalı ilişkiler geliştirileceği, dolayısıyla küresel ekonomiye olumlu anlamda katkıda bulunulacağıdır (Zheng, 2005). Bu doğrultuda lanse edilen 'kazan-kazan' politikasının bir çıktısı olarak 'Batı'ya İlerleyiş' (March West) söylemi gündeme gelmiştir.

Çin'in önemli akademisyenlerinden Wang Jisi (2014: 129-134) dönemin ABD Başkanı Barack Obama'yla ABD'nin stratejik odağının 'Doğu'ya yönelmesinin Doğu Asya'da Çin-ABD ilişkilerinde 'sıfır toplamlı oyun tehdidi' oluşturduğunu ve bu nedenle 'Batı'ya İlerleyişin' stratejik bir gereklilik olduğunu savunmuştur. Buna karşın ABD merkezli Booz Allen Hamilton danışmanlık şirketindeki bir grup uzman tarafından ABD Savunma Bakanlığı için 2005'te hazırlanan bir raporda Çin'in Hint Okyanusu bölgesinde potansiyel etkisini belirten 'İnci Dizisi Teorisi' (String of Pearls Theory) ortaya konmuştur. Ancak Çin'in Batı'ya İlerleyişi ABD tarafından 'İnci Dizisi' olarak nitelendirilmiş olsa da anılan kavramı kullanmayan Çin 'Deniz İpek Yolu' (Maritime Silk Road) söylemiyle Batı'ya ilerleyiş stratejisini daha da ileri taşımıştır (Tiezzi, 2014). 'Deniz İpek Yolu' ayrıca Çin'in 'İnci Dizisi' teorisine bir kalkan oluşturarak Gwadar ve deniz ipek yolu boyunca diğer deniz altyapı projelerine katılımını meşrulaştırmasına yardımcı olmaktadır (Sakhuja, 2014: 7).

ABD teorisine konu olan 'İnci Dizisi' GÇD'den Umman Körfezi'ne ve Afrika'nın güneydoğusuyla Madagaskar arasında bulunan Mozambik Kanalı'na kadar uzanır. Önemli 'geçit noktaları' (choke points) Malakka, Hürmüz ve Bab'ül Mendep Boğazları olmakla beraber potansiyel 'incileri' Myanmar (Kyaukphyu ve Sittwe limanları ve Coco Adaları), Bangladeş (Chittagong limanı), Sri Lanka (Hambantota ve Colombo limanları), Maldivler (Marao mercanadası-denizaltı üssü), Tayland (Kra Isthmus), Pakistan (Gwadar limanı) ve Cibuti (askeri üs)

olarak sıralanabilir. Çin'in 'incileri' ekseninde Tayland'ın Kra Kanalı, Çin Devlet Başkanı Hu Jintao tarafından 2003'te ortaya atılan 'Malakka İkilemi'nin bypass edilmesinde Çin'e oldukça stratejik bir alternatif sunmaktadır (Scott, 2008: 6). Kra alternatifinin yanı sıra Myanmar'daki Kyaukphyu limanından Çin'in Yunnan eyaletine giden ve Çin'i Hint Okyanusu'ndaki Bengal Körfezi'ne doğrudan bağlayan gaz boru hattı projesi de Malakka İkileminin aşılmasında rol oynayan stratejik bir 'incidir' (Surendran, 2014: 15). Malakka İkilemi Çin'in Malakka Boğazı'na yönelik bağımlılığına karşın Boğaz'da etkinliğinin olmamasını ifade eder. Holslag'ın (2009: 31-32) aktardığı üzere Çin petrolünün Malakka Boğazı'na aşırı bağımlılığı Çin'in enerji güvenliğini bir Malakka İkilemiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Örneğin, herhangi bir kazanın yaşanması ya da boğazın yabancı güçler tarafından (Burada ağırlıklı olarak ABD ve Japonya kastedilmektedir.) engellenmesi durumunda Çin ciddi bir enerji güvenliği sorunu yaşayacaktır.

Tayland ve Myanmar 'incilerinin' yanı sıra Pakistan'ın Gwadar limanı da Malakka İkileminde Çin için büyük kolaylık sağlayacaktır. Güney, Orta ve Batı Asya'yı birbirine bağlayan ve uluslararası deniz taşımacılığı ile petrol ticaret yollarının kesişim noktasında yer alan Gwadar limanı Çin için Umman Denizi ve Hint Okyanusu'nda güçlü bir stratejik dayanak noktasıdır. Jeopolitik açıdan denize erişimi zor ve pahalı olan Çin'in anakarası kıyı bölgelerinden en az 5.000 km uzaklıktadır. Dolayısıyla büyük ölçüde Basra Körfezi'nden gelen petrole bağımlı olan Çin'in enerji tedarik zincirleri çok uzun bir yoldan geçerek Malakka Boğazı'ndan Çin'in doğu kıyısındaki Şanghai limanına ulaştıktan sonra karadan binlerce kilometre batı eyaletlerine taşınması gerekir (Conrad, 2017: 56-57). Ancak Pakistan'ın Gwadar limanı hem Malakka Boğazı'na hem de Çin'in Şanghai limanına güzel bir alternatif sunar. Nitekim Şanghai limanı Çin'in kuzeybatı eyaleti Xinjiang'daki Kaşgar iline 4.500 km iken buraya en yakın mesafede bulunan Gwadar limanı ise 2.800 km uzunluğundadır. Gwadar limanı Çin için kara mesafesini 2.800 km, deniz mesafesini 2.500 km kısaltacaktır. Bu doğrultuda planlanan 'Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru' (China-Pakistan Economic Corridor-CPEC) Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in 'Kuşak ve Yol Girişimi'nin en önemli bileşenidir. Kaşgar'dan Gwadar'a kesintisiz bağlantı sağlayacak olan ortalama 3.000 km'lik Koridor karayolu, demiryolu, fiber bağlantı, sanayi bölgeleri, münhasır ekonomik bölgeler ve enerji boru hatları gibi çok boyutlu bir projeyi ifade eder. Ayrıca Conrad'ın (2017: 57) anlatımıyla "Gwadar potansiyel olarak Çin'e kendi enerji tedarik yolları üzerindeki Amerikan üstünlüğüne meydan okumak için askeri amaçlarla kullanılacak stratejik bir 'eksen' sağlayacaktır".

Khalid vd.'nin (2017: 34) ifade ettiği gibi Çin'in Almanya, Japonya, AB ve Rusya gibi Soğuk Savaş ekonomik güçlerinin çoğunu bypass ederek ABD'den sonra ikinci büyük ekonomi olarak ortaya çıkması "Çin'i büyümesini sürdürmek için daha fazla petrol ve gaz arayan en büyük iki avcıdan biri haline getirmiştir". Bu bağlamda Hint Okyanusu'nun deniz yolları Çin'in yaşam kaynağıdır. ABD'nin 2000'lerin başlarında ortaya attığı 'İnci Dizisi' teorisine konu olan stratejinin itici gücü de Çin'in gelişimi için kritik olan Hint Okyanusu'nun enerji ve ticaret yollarını güvence

altına alma gereksinimidir. 1985'te dünyanın en büyük petrol ihracatçısı olan ancak 2003'te dünyanın ikinci büyük petrol alıcısı olarak Japonya'yı geçen Çin (Gupta ve Balakrishnan, 2010: 204), 2009'da görülen %52'lik bir oranla petrol tüketiminin yarısından fazlasını ithal eder duruma gelmiştir (Xiao, 2010). Rajan'ın (2014: 8) belirttiği üzere Çin'in önceliği Körfez'den GÇD'ye uzanan 'Deniz Ulaşım Yolları'nı güvence altına alarak daima enerji güvenliği çıkarlarını korumak olacaktır. Khurana'ya (2008: 2) göre Çin'in artan enerji gereksinimi doğrultusunda gerçekleştirdiği açılımların ekonomik boyutunun yanı sıra askeri bir niteliği de bulunur çünkü 1990'ların başlarında Çin Deniz Kuvvetleri'nin raporlarında belirtildiği üzere enerji ve ticaret güvenliği askeri önlemlerin alınmasını beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla 'İnci Dizisi' teorisi limanlara ve havaalanlarına erişimi artırma, özel diplomatik ilişkiler geliştirme ve askeri güçleri modernleştirme çabalarıyla Çin'in yükselen jeopolitik etkisinin tezahürünü açıklamaktadır (Gupta ve Balakrishnan, 2010: 205). Bu doğrultuda Çin'in Hint Okyanusu'nda edindiği deniz üsleri ekonomik çıkarlarına hizmet ederken aynı zamanda bölgedeki stratejik varlığını artırmaktadır. Çin'in stratejik bir yer kazanmak ve bölgede diplomatik bir profil oluşturmak için Bangladeş, Nepal, Pakistan ve Sri Lanka gibi bölgenin küçük ekonomilerine yatırım yapması, bölgeyi Çin'in kendi 'arka bahçesine' dönüştürmektedir (Niazi, 2005a:6).

Şekil 5: Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ve İnci Dizisi

Kaynak: Lin, 2011: 2.

ABD'nin 'İnci Dizisi' teorisine konu olan ve Çin'in 'Batı'ya İlerleyiş' stratejisini yansıtan 'Deniz İpek Yolu'yla birlikte antik 'İpek Yolu'nu yeniden hayata döndürme girişimleri başarıya ulaştığı zaman Çin hegemonik emellerini gerçekleştirmiş olacaktır. 'Deniz İpek Yolu' Çin'in denizlerdeki varlığını yansıtırken 'İpek Yolu Ekonomik Kuşağı' (Silk Road Economic Belt) ise Çin hegemonya arayışının kara ayağını oluşturur. Bugün bir bütün olarak 'Bir Kuşak Bir Yol' (One Belt One Road-OBOR) ya da 'Kuşak ve Yol' (Belt and Road-BRI) olarak ifade edilen modern İpek Yolu projesi Xi Jinping'in 'Çin Rüyası'dır. Xi Jinping ilk olarak Eylül 2013 tarihli Orta Asya ziyaretleri sırasında Kazakistan'daki Nazarbayev Üniversitesi'ne hitap ederken 'Yeni İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nı önermiştir. Xi'nin öne sürdüğü 'Kuşak' projesi eski İpek Yolu olarak kullanılan Avrasya ülkeleri arasındaki karşılıklı bağlantıyı ve ekonomik iş birliğini geliştirmeyi amaçlar (Xie, 2015). Xi bir sonraki ay Endonezya Parlamentosu'ndaki konuşmasında ekonomik kuşağın tamamlayıcısı olan '21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu' fikrini gündeme getirmiştir (Leverett ve Wu, 2016: 125). 'Kuşak' projesi gibi sözü geçen 'Yol' tasarısı da Güneydoğu Asya'dan geçen ve Hint Okyanusu ile Afrika'nın doğu kıyılarına uzanan altyapı yatırımları sayesinde ekonomik bütünleşme ve iş birliğini ilerletmeye odaklanmaktadır (Xie, 2015). Dolayısıyla Kuşak ve Yol Girişimi'nin 'Kuşak' bölümü Çin, Orta Asya, Batı Asya, Rusya ve Avrupa'yı karadan birbirine bağlayacak bir rotayı; 'Yol' bölümü Çin'i GÇD ve Hint Okyanusu üzerinden Akdeniz'e bağlayacak Deniz Ulaşım Yolunu ifade eder. Projenin 'kara temelindeki Kuşak parçası' Xinjiang üzerinden Kazakistan, Rusya ve Kuzey Avrupa ile Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, İran, Türkiye, Güney Avrupa'ya kuzey ve güney ekseninde; 'deniz temelindeki Yol parçası' Çin'den Güneydoğu Asya ve Hint Okyanusu üzerinden Akdeniz'e doğu ve batı ekseninde bir bağlantı sağlayacaktır (Leverett ve Wu, 2016: 126). Benzeri görülmemiş hegemonik bir proje olan Kuşak ve Yol Girişimi Çin'in 'Batı'ya ilerleyişini' yansıtmakla beraber (Xie, 2015; Zhao, 2015: 98) aynı zamanda ABD'nin dengeleme stratejileri karşısında Çin stratejilerini işlevsel hale getirmektedir (Leverett ve Wu, 2016: 129). Nitekim 'Barışçı Yükselişle' başlayan ve 'Çin Rüyası'yla yeni bir boyut kazanan Çin'in Batı'ya İlerleyişi gün geçtikçe ABD gücüne 'meydan okuyacak' pozisyona ulaşmaktadır.

2.2. Hint-Pasifik'e Yönelik Genel Tartışmalar

Hint-Pasifik kavramını doğuran başat parametre hiç kuşkusuz küresel güç dağılımında gözlemlenen değişimdir. Bu çerçevede kavram özelinde öne çıkan en temel üç aktör ABD, Çin ve Hindistan'dır. Çin'in yükselen görüntüsü karşısında ABD hegemonyasının tehlikeye girmesi ve beraberinde Hindistan'ın yükselişte olması kavramı şekillendiren en temel dinamiklerdir. Çin her ne kadar yükselişini 'Barışçı Yükseliş' retoriğiyle lanse ediyor olsa da Çin'in yükselişi karşısında görece düşüş yaşayan ABD söz konusu 'Güç Geçişini' ciddi anlamda dengeleme gereksinimi duymaktadır. Bu bağlamda daha önce Asya-Pasifik ideasıyla kurulan ABD'nin bölgesel düzeni Hint-Pasifik'le revize edilmektedir. Kuşkusuz buradaki en temel dayanak ABD'nin Çin'i bölgesel anlamda Hindistan üzerinden dengelemeyi amaçlamasıdır. Bunun yanı sıra Asya-Pasifik düzeninin

geleneksel ABD ittifakı kapsamındaki Japonya ve Avustralya Hint-Pasifik kavramsallaştırmasında devreye giren diğer önemli aktörlerdir.

10 yıldır gerek hükümet düzeyinde gerekse akademik forumlarda cereyan eden ve Hint Okyanusu ile Asya-Pasifik dinamiklerine farklı perspektiflerle bölgesel boyut kazandıran Hint-Pasifik tartışmaları genel anlamda iki odak üzerine yoğunlaşmaktadır. İlki, ABD ve onun Asya-Pasifik bölgesindeki geleneksel müttefiklerinden Japonya ve Avustralya ile Hint Okyanusu bölgesinde merkezi konumdaki Hindistan'ı aynı çatı altında toplayan 'Quad' oluşumudur. İkincisi, ABD, Çin ve Hindistan'ı simgeleyen 'stratejik üçgen' retoriğidir.

2.2.1. Quad: Dörtlü Güvenlik Mimarisi?

Türkçede 'Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun İngilizce karşılığı olan 'Quadrilateral Security Dialogue' ifadesinin kısa ve kalıplaşmış bir anlatımı olarak kullanılan Quad, dört ülkenin bölge meseleleri hakkında görüş alışverişinde bulunmak, ortak ve senkronize politikalar geliştirebilmek ve aralarındaki iş birliğini artırmak amacıyla icra ettikleri toplantıları sembolize etmektedir. Üzerinde konuşulan dört ülke aynı zamanda temel Hint-Pasifik dinamikleri ABD, Hindistan, Japonya ve Avustralya'dır. Quad oluşumunu hazırlayan etkenler dikkate alındığında üç temel dayanak ön plana çıkar: İlk olarak oluşumda yer alan dört ülke arasında hâlihazırda gelişen ikili ve üçlü diyaloglar ve deniz tatbikatları söz konusu ülkeleri ortak paydada buluşturmaktadır. İkincisi, dört ülke ortak stratejik coğrafyayı paylaşmaktadır. Son olarak her dört aktör paylaştıkları ortak stratejik coğrafyada Çin'in yükselişine ve Orta Doğu, Afrika, Doğu ve Güneydoğu Asya'daki Deniz Ulaşım Yolları'ndan sağlanan ticaret ve enerji akışına yönelik potansiyel tehditlere yönelik benzer kaygılar duymaktadır (Lee, 2016: 24-28).

Quad'ın kökeni 2004'te Hint Okyanusu'nda cereyan eden yıkıcı tsunaminin akabinde dört ülkenin bir araya gelip yaşanan afetin zararlarını azaltmayı koordine etmesidir. Quad şimdiye dek 2007, 2017 ve 2019 yılları olmak üzere üç kez toplanmıştır. Dört ülkenin ilk toplantısı anılan koordinasyonu sağlamak amacıyla Mayıs 2007'de ASEAN Bölgesel Forum'u (ARF) sırasında yapılmıştır. Ancak ne var ki akabinde adı geçen toplantı Çin'in güçlü eleştirileri ve hatta diplomatik girişimiyle karşılaşmıştır. Söze konu toplantıya paralel olarak dört Quad ülkesi ve Singapur'un katılımıyla Eylül 2007'de gerçekleştirilen MALABAR askeri deniz tatbikatı Çin'e karşı hem diplomatik hem de askeri anlamda verilen bir 'sinyal' olarak algılanmıştır (Yadav, 2017: 1). Çin yönetimi Quad toplantısını kendine karşı yeni başlayan bir ittifak oluşumu olarak yorumlamış ve dört ülkeye bir uyarı manifestosu yayımlayarak katılımcı ülkelerin amaçlarını açıklamasını istemiştir. Çin çevresinde Quad ABD'nin öncülük ettiği bir proje, ittifak, demokrasi eksenli, güvenlik elması veya Çin'i çevrelemenin bir yolu olarak tanımlanmıştır (Madan, 2017; Saha, 2018: 3). Bu nedenle Shinzo Abe'nin girişimleriyle gerçekleşen ilk Quad diyalogu Çin'le

özellikle ekonomik alanda iyi ilişkiler geliştiren ve bu bağı güçlendirmek isteyen Avustralya'nın çekimser tavrı nedeniyle kesintiye uğramıştır. Quad oluşumunda ayrıca ikircikli bir tutum sergileyen Hindistan'ın da sözü geçen kesintide payı vardır. Örneğin, 2015'ten itibaren Avustralya MALABAR tatbikatlarına yeniden katılma talebinde bulunuyor olsa da Hindistan Avustralya'yı bu tatbikatların dışında tutmaktadır.

Bunun yanı sıra ikinci Quad toplantısı 2017'de ASEAN ve EAS sırasında yeniden gündeme gelmiştir. Bu noktada Donald Trump'la birlikte Hint-Pasifik anlatısının yeniden popülerleşmesinin önemli katkısı bulunmaktadır. Benzer biçimde 2013'ten itibaren Xi Jinping'le birlikte Çin'in güç projeksiyonunun daha da artması ile dört Quad ülkesinin artan Çin etkisine karşın gösterdiği tepkisel eğilimin büyük payı vardır (Rej, 2018). 10 yıl aradan sonra gerçekleşen ikinci toplantıda taraflar 'özgür ve açık Hint-Pasifik' ile ASEAN'ın merkezi konumuna olan desteklerini açıklamıştır. Akabinde üçüncü ve şimdilik son toplantı ise 2019'da BM'nin 24 Eylül tarihli 74. Genel Kurulu Genel Görüşmeleri sırasında vücuda gelmiştir. Taraflar bu toplantıda da özgür, açık ve kapsayıcı bir Hint-Pasifik'i sürdürme ve destekleme üzerine yoğunlaştıklarını ifade etmiştir. Ancak aktarılan Quad toplantıları akabinde yapılan açıklamalar ortak resmi bir bildiri olarak sunulmamıştır. Dolayısıyla bu toplantıların henüz devlet ya da hükümet düzeyinde resmi bir karakteri bulunmamaktadır.

Quad diyaloglarının ilk ikisi diplomatlar düzeyinde ve resmi olmayan (track-two) ya da yarı resmi (track one and a half) denilebilecek bir nitelikte icra edilmiştir. Bunun beraberinde her ne kadar 2019'da yapılan üçüncü toplantının dışişleri bakanları düzeyinde gerçekleşmesi onun boyutunu değiştirdiği yönünde bir izlenim bıraksa da Quad hala "gayriresmi bir danışma mekanizmasıdır" (Gurpreet Khurana ile kişisel görüşme, 28.8.2020). Başka deyişle Quad toplantıları dört devletin hükümetleri arasında toplantı tarihi ve tartışılacak konular üzerine herhangi bir planlama yapılmadan, mevcut ASEAN, EAS ya da BM gibi çok taraflı kurumların bünyesinde icra edilen toplantılar sırasında spontane bir biçimde gerçekleştirilen diyaloglar ya da fikir alışverişleri düzleminde düşünülebilir. Dolayısıyla Quad diyaloglarının dört ülke çerçevesinde kurumsallaşmış bir niteliği bulunmamaktadır. Raja Mohan'ın (kişisel görüşme, 10.9.2020) ifade ettiği üzere "Quad dört ülkenin ortak çıkarlarının diplomatik bir ifadesidir. Ancak ortaya çıkan işbirliği çoğunlukla ikili düzeyde gerçekleşmektedir".

Buradan hareketle Quad oluşumunun şu an için bir ön ittifak ya da Çin'i çevrelemenin bir aracı olmasından çok kurallara dayalı bölgesel düzeni destekleyen benzer düşüncelere sahip devletler arasında daha iyi bir politika koordinasyonu inşa etme amacına ulaşılabilmesi için tartışma ve bilgi alışverişine olanak sağlayan bir 'forum' karakterinde gelişme gösterdiği görülür (Hall, 2018: 12-15). Ancak temelde savunma iş birliği üzerine gerçekleşen Quad diyaloglarının Hint-Pasifik'te istikrar sağlayıcı bir güçten çok provokatif bir gelişme olarak görülme eğilimi daha yaygındır. Nitekim Çin'in önemli yayın organlarından *Global Times* Quad'ın bir 'Asya-NATO'

oluşumu yoluyla Çin etkisine karşı koymayı amaçlayan bir ittifak zihniyetini yansıttığını defalarca dile getirmiştir. Bu noktada Quad'ın sürdürülebilir ve işlevsel olması için genel anlamda şu ilkeler etrafında temellendirilmesi gerekir (Carafano, 2015):

- 1) Diyalog sadece iki meseleye odaklanmalı: ortak alanların (hava, denizler, uzay ve siber uzay) özgürlüğünü güvence altına almak ve bölgesel anlaşmazlıkları çözmek için ortak bir yaklaşım oluşturmak,
- 2) Diyalog bir diyalog olarak kalmalı: Resmi bir stratejiye ve ittifaka gerek yoktur. Çin'i çevreleme ve dengeleme gibi kavramlar hiçbir taraf için olumlu bir etki yaratmaz.
- 3) Quad dışlayıcı bir kulüp gibi davranmamalı: Asya'nın tüm barışçı ülkelerinin eşit söz hakkı olmalı ve herhangi bir aktör tarafından dikte edilmeksizin kendi rotalarını belirleme hakkı bulunmalıdır. Bunun yanında Asya'daki diğer diyalog ve iş birliği forumlarını tamamlayıcı olmalıdır.
- 4) Quad'ın en önemli amacı şu olmalı: Söz konusu forum Hint-Pasifik'in tüm ülkelerine liberal ve kurallara dayalı bir düzeni teşvik ederek bölgede istikrarlı ve güvenli bir atmosferin desteklenmesine katkıda bulunmalıdır.

2.2.2. Stratejik Üçgen: Üç Stratejinin Çakışması?

Hint-Pasifik tartışmalarında üç temel sacayağı olarak gücü azalan ABD ile güçleri artan Çin ve Hindistan'ın güç değişimlerine verdiği tepkiler ekseninde oluşan bir 'stratejik üçgen' (strategic triangle) kavramı ön plana çıkmaktadır. Raja Mohan'a (2012: 10) göre Çin ve Hindistan'ın 2007-2008 mali krizi takiben ABD'nin görelî düşüşü karşısında ekonomik ve deniz gücü olarak yükselmesi Hint-Pasifik bölgesinde üçlü bir stratejik dinamiği ortaya çıkarmıştır. Bölgesel düzlemde Hindistan ve Çin 'güvenlik ikilemine' kilitlenmiş durumdayken (Malik, 2012a: 349) Hindistan'ı Çin karşısında 'doğal dengeleyici' olarak gören ABD ise kaçınılmaz bir biçimde 'uzaktan dengeleyici' rolünü üstlenmektedir (Malik, 2012a: 359). Artan güç projeksiyonları paralelinde Hindistan'ın 'Doğu'ya ve Çin'in 'Batı'ya yönelik açılımları iki ülkenin bölge üzerinde nüfuz yarışını tetiklemektedir. Öte yandan Çin karşısında azalan güç projeksiyonuna paralel olarak ABD Asya-Pasifik bölgesindeki etkisini devam ettirmek ve Hint Okyanusu'nda Hindistan etkisini desteklemek amacıyla Hindistan-Çin rekabetinde Hindistan tarafında yer almaktadır (Bayram ve Arafat, 2018: 93). Hindistan ise hem Çin hem de ABD'yle olan ilişkilerinde belli oranda kaldıraç ve bir ölçüde kırılabilirlik sağlayarak belirgin bir 'salıncak ülke' (swing state) olarak hareket etmektedir (Rehman, 2009: 125-126). Stratejik üçgeni şekillendiren üç büyük gücün diğer bölge güçlerini etkileme potansiyeliyle beraber bölgedeki jeopolitik eğilimleri de büyük ölçüde etkileyen söze konu üçlü Hint-Pasifik'teki güvenlik senaryosunun kilit belirleyicileridir (Lou, 2012). Bu noktada Soğuk Savaş döneminin ABD-Çin-Sovyet üçgeninin yerini alan ABD-Çin-Hindistan üçlü ilişkisinin artan önemi dikkat çekmektedir (Malik, 2012: 357). Üçlü ilişkiyi Realist prizmadan ele

alan mevcut literatür çoğunlukla üç oyuncu arasındaki hassas güç dengesine odaklanmaktadır (Antara Ghosal Singh, 2016: 164-166).

Mohan Malik'in (2011: 375) tanımından hareketle "Üç büyük güç birbirleri için yeterince önemli olduğunda ve her biri diğer ikisinin kendisine karşı iş birliği yapmasından korktuğunda ve bu tür bir iş birliğine karşı koymak için önlemler aldığı anda stratejik bir üçgen oluşur". Bir başka tanımdan hareketle stratejik üçgen üç büyük gücün birbiriyle ilişkili olduğu ve herhangi ikisi arasındaki ilişkide yaşanan herhangi bir değişikliğin üçüncü tarafın çıkarlarını önemli ölçüde etkilediği bir durumdur (Chatterjee, 2011). Hindistan, Çin ve ABD arasındaki değişen ilişkiyi açıklayan stratejik üçgende ABD'nin yükselen Çin'e karşı Hindistan'la iş birliği yaptığı görülmekle beraber ABD öncülüğünde tek kutuplu dünya düzenine karşı Hindistan ve Çin'in çok kutuplu bir dünya için iş birliği çabaları da dikkat çekmektedir (Antara Ghosal Singh, 2016: 164). Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra Hindistan Çin'le gerilimi azaltmaya çalışan ve aynı zamanda ABD'yle stratejik ilişki geliştiren yeni bir strateji izlemektedir. Benzer olarak Çin Hindistan'la ilişkilerini geliştirmeye çalışırken ABD'yle ilişkilerinde istikrarı sürdürmeye çalışmıştır (Schmidt, 2014: 208).

Çin bölgedeki iddialı yükselişi, büyüklüğü, tarihi, coğrafi yakınlığı, gücü ve daha da önemlisi 'Orta Krallık sendromu' ile haraç temelli devlet sistemi geleneği nedeniyle Asya ülkeleri arasında rahatsızlık yaratmaktadır. Bölge ülkeleri Çin'le ekonomik bağlardan faydalanmak isterken birkaç ülke dışında (özellikle Pakistan ve Kuzey Kore) çoğu Asya ülkesi Çin tarafından domine edilen bir Asya'da yaşamak istememektedir. Bunun yerine mevcut güvenlik ittifaklarını korumaya ve büyük güçlerle açık bir ittifaktan kaçınmak için kendilerine daha fazla özgürlük alanı tanıyabilecek karmaşık bir diplomasi ve 'riskten korunma' (hedging) stratejisi izlemeye çalışmaktadır. Bu noktada hegemon statüsüne devam eden ABD ile bölgede Çin dışında yükselen diğer bir aktör Hindistan birçok ülke için tercih edilen 'dengeleyici' konumundadır. Çok kutupluluğa yönelen uluslararası sistemle birlikte Çin'in çok sayıda çözülmemiş toprak ve deniz sınırı sorunlarının ortaya çıkması bölge ülkelerinin Çin önceliğini kabul etmek yerine onu dengeleme ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Malik, 2012: 346). Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) ileri sürdüğü üzere "Çin merkezli bir dünya düzeni hiyerarşik olduğu ve demokratik olmadığı için birçok ülke tarafından kabul edilemez". Dolayısıyla Çin yükselişi tarafından tetiklenen güç kaymasının yaşandığı günümüz uluslararası sistemde neredeyse tüm Asya ülkeleri iç dengeleme (ekonomik ve askeri gücü artırma) ve dış dengeleme (ortaklıklar kurma ve ittifakları güçlendirme) stratejileriyle güç, tehdit ve çıkar dengesini işlevsel kılmanın mücadelesi içindedir (Waltz, 1979; Walt, 1987; Schweller, 1994; Malik, 2012: 347).

Çin'in yükselişinin 'Çin tehdidi teorisini' beraberinde getirmesine paralel olarak söze konu teori Çin'i kaçınılmaz bir tehdit ya da ABD hegemonik gücüne bir 'meydan okuyucu' olarak lanse eder. Çin ise 2003'ten itibaren Zheng Bijian tarafından ileri sürülen 'Barışçı Yükseliş' retoriğini

kullanmaya başlamış, bunu 2004’le birlikte ‘Barışçı Kalkınma’, 2005’ten bu yana ‘Uyumlu Dünya’ ve 2013’ten itibaren Xi Jinping’le birlikte ‘Çin Rüyası’ retorikleri izlemiştir. Ancak buna karşın Çin’in 2008’de deniz savaş gemilerinin Somali’ye gönderilmesi yoluyla Hint Okyanusu’na yayılması ve ‘İnci Dizisi’ teorisinin gündeme gelmesine yol açan Gwadar (Pakistan), Hambantota (Sri Lanka), Chittagong (Bangladeş) ve Kyaukphyu (Myanmar) başta olmak üzere deniz üssü kullanımına ilişkin limanlara sahip olması ABD ve bölge ülkelerinde büyük kaygı uyandırmıştır. Bu nedenle Çin’in İnci Dizisi stratejisi bölgede önemli bir güvenlik sorunu olarak ifade edilirken söz konusu stratejiyi ‘Kuşak ve Yol’ projesinin bir parçası olarak lanse eden Çin ise istikrarlı ekonomik gelişimi için Malakka Boğazı üzerinden enerji akışını güvence altına almayı hedeflediğinin altını çizmektedir (Kim, 2013: 194-195,200). Bunun yanı sıra Çin tarafından çizilen ve GÇD’nin %80-90’ını kapsayan ‘Dokuz Çizgi Hattı’ (Nine-Dash Line) ile Çin’in belirtilen bölge üzerinde ‘tartışılmaz egemenliğini’ ve ‘tarihsel haklarını’ gündeme getirmesiyle beraber bölgedeki yayılımı ve yapay adalar inşa ederek bu adalar üzerinde üsler kurması kıyıdaş devletler arasında GÇD’nin paylaşımına ve statüsüne ilişkin gerginliğe neden olurken uluslararası deniz taşımacılığı bakımından jeostratejik öneme sahip GÇD’nin uluslararası sular olarak kalmasını isteyen bölge dışı devletlerin söze konu gerilime karışması ise ciddi bir çatışma potansiyeli yaratmaktadır (Bayram ve Arafat, 2018: 83-87;Schreer, 2019: 503).

Bu noktada ABD’nin Asya’ya dönmesinin Hindistan-ABD ilişkilerinin güçlenmesinde önemli bir payı vardır. Bunun beraberinde iki ülkenin bölgede dolaşım özgürlüğü, demokrasi ve insan hakları gibi küresel normların korunması ve pekiştirilmesi üzerine inşa edilen yaklaşımları arasında kayda değer bir sinerji görülmüştür (Muni, 2012: 7). Ancak Hindistan’ın ABD’yle ilişkisi ‘ittifak’ değil, ‘ortaklığa’ dayanmaktadır. Bunun yanı sıra Hindistan’ın ABD liderliğindeki demokratik Asya-Pasifik ittifakı içinde kalıcı bir rol oynayıp oynamayacağı Çin’in eylemlerine ABD’dekinden daha fazla bağlıdır (Malik, 2011: 404-406; Schmidt, 2014: 217). Ayrıca her ne kadar ABD ve Hindistan Çin’i dengeleme konusunda ortak paydada buluşuyor olsa da ABD kendi denge stratejisi için Hindistan’ı kullanmayı hedeflerken Hindistan ise herhangi bir ‘ittifak’ ya da ‘kutuplaşma’ zemini yaratmadan kendi manevra özgürlüğü dâhilinde ‘çoklu ortaklıklar’ yöntemiyle bir denge gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Aynı zamanda ABD’yle gelişen ilişkilerine önem veren Hindistan’ın dengeleme yönteminde genel anlamda bir yandan Çin’in önderlik ettiği ekonomik entegrasyonun diğer yandan ABD’nin sunduğu stratejik entegrasyonun çekiciliğinden kaynaklanan büyük politika ikilemlerinin oluştuğu, özelde ise ABD’yle ‘Peşine Takılma’ ya da ‘Stratejik Özerklik’ stratejileri konusunda bir ikilemin meydana geldiği düşüncesi oluşsa da (Ollapally, 2016) Hindistan’ın izlediği denge yöntemleri her dinamiğin aynı potada eritildiği bir skalayı yansıtır.

Hindistan’ın Çin faktörüne yönelik stratejileri son bölümün konusu olmakla birlikte dengeleme yöntemlerinde Hindistan’ın kendi yükselişi eksenindeki atılımları büyük önem taşımaktadır. Bu noktada Çin karakterindeki Hint-Pasifik’i yansıtan İnci Dizisi teorisi ile Çin’in Kuşak ve Yol Girişimi’ne karşı Hint-Pasifik’in Hint karakterindeki yansımada öne çıkan temel

öncelik ise Hindistan'ın en önemli politika çıktılarından biri olan 'Doğu'ya Bakış/Doğu'ya Hareket' açılımıdır. İki Asya devinin gelişimleri ekseninde Barack Obama'nın Avustralya Parlamentosu'ndaki 17 Kasım 2011 tarihli konuşmasında ABD'nin Asya-Pasifik bölgesini birinci öncelik haline getirdiğini açıklaması üzerine Asya'ya yönelen ABD odağının ve akabinde geliştirilen 'Mihver/Yeniden Dengeleme' politikasının Donald Trump'la beraber 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' stratejisiyle sürdürüldüğü görülmektedir. Dolayısıyla bölge özelinde vücuda gelen gerek 'stratejik üçgen' gerekse 'Hint-Pasifik' kavramları Hindistan'ın Doğu'ya Bakış/Hareket, Çin'in İnci Dizisi/Kuşak ve Yol (Batı'ya İlerleyiş), ABD'nin Mihver/Yeniden Dengeleme/Hint-Pasifik stratejilerinin çakışmasıdır (Bayram ve Arafat, 2018). Üç stratejinin çakışması ise Hint-Pasifik bölgesinde 'Yeni Büyük Oyun' (New Great Game) olarak adlandırılmaktadır (Mullen ve Poplin, 2015).

2.3. Temel Dinamiklerin Hint-Pasifik Yorumu

Temel dört aktör arasında kavrama en net çizgiyi çizen ABD Hint-Pasifik'i doğrudan bir strateji olarak ele almaktadır. İlk etapta 'Mihver', sonrasında 'Yeniden Dengeleme' olarak lanse edilen ABD stratejilerinin geldiği son nokta 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' stratejisi olmuştur. Barack Obama yönetimiyle başlayan 'Asya'yı Mihver Alma' politikası daha sonra 'Asya'nın Yeniden Dengelenmesi' şeklinde ifade edilmiş, ancak günümüzde Donald Trump'la birlikte 'Hint-Pasifik' söylemi kabul görmeye başlamıştır.

Trump yönetimiyle beraber başlangıçta Obama hükümeti tarafından sürdürülen Çin'in eşsiz bir ABD ortağı olarak kabul edilebileceği fikri (G-2) ortadan kalkmış, aksine ABD'nin Çin'le 'jeopolitik bir rekabet' içinde bulunduğu savunulmaya başlamıştır (Auslin, 2018: 12). Çin yönetimi şimdiye dek yükselişini bir 'meydan okuma' olarak ifade etmemiş olsa da artan ekonomik gücünü diplomatik, politik ve özellikle askeri anlamda taçlandırıyor olması ve ayrıca 'Kuşak ve Yol' olarak kavramsallaştırılan iddialı girişimi ABD nazarında Çin'in ABD hegemonyasına meydan okuması olarak algılanmaktadır. Buradan hareketle Çin tarafından gerçekleştirilen Doğu ve Güney Çin Denizlerindeki sivil/askeri yapılanma, bölge ülkeleriyle askeri iş birlikleri, doğrudan Hint Okyanusu'na açılan Myanmar, Bangladeş ve Pakistan'la ilişkilerin geliştirilmesi gibi hamleler ABD için 'Çin tehdidi' algısını yaratmaktadır. Tarihsel olarak bölge ülkeleriyle geliştirilmiş ABD düzenine karşın GÇD başta olmak üzere ASEAN bölgesindeki sorunlarını ABD'nin geleneksel müttefikleriyle doğrudan görüşerek ve ikili anlaşmalar imzalayarak aşmaya çalışan, Cibuti'de ilk denizasıırı üssünü kuran ve Sri Lanka'nın en önemli limanlarından birini satın alan Çin uluslararası platformda ABD'nin başlıca rakibi olarak öne çıkmıştır.

Bu bağlamda ABD yönünü tekrar Asya'ya çevirmiştir. Asya-Pasifik fikriyle kurduğu ittifak sistemini ve bölgede ABD çıkarlarına uygun hale getirilmiş hegemonik düzeni Çin'in başat rol oynadığı konjonktürel değişimler nedeniyle Hint-Pasifik çatısı altında yeniden yapılandırması söz

konusudur. Mevcut Asya-Pasifik ittifaklarını güçlendirmek ve genişletmek ve ayrıca bölgesel düzenin Hint Okyanusu yönünde yeniden revize edilmesiyle ABD-Hindistan ortaklığını geliştirmek ABD politikalarının odak noktasındadır. Her şeyden önce ABD'nin müttefikleri bölgedeki olumlu güç dengesini korumaya yardımcı olmak için vazgeçilmezdir. Bu noktada Japonya ABD'nin en sadık müttefiki olmaya devam etmektedir. Japonya ve Avustralya'yla birlikte çalışan ABD ayrıca Hindistan ve liberal politik sistemlere sahip veya liberalizme eğilimli Güneydoğu Asya ülkeleriyle daha yakın ilişkiler geliştirmeyi önemle sürdürmektedir. Bu devletlerle resmi ittifaklar çok gerekli olmasa da ne kadar uygulanabilir bir çıkar topluluğu olursa ABD'nin 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi'ni sürdürme çabaları için politik ve hatta güvenlik desteği bulması da bir o kadar olanaklı bir hal alacaktır (Auslin, 2018: 15-16). Ayrıca nasıl ki Kuzey Kore'ye karşı savunma duruşunu sürdürmek için Güney Kore özelinde ABD desteği önemli görülüyor ise GÇD'de bulunması nedeniyle Çin'e karşı doğal ve stratejik üs oluşturan Tayvan'la bağların güçlendirilmesi de ABD'nin Çin karşısındaki sağlam duruşunu koruyabilmesi açısından dikkatle gözetilen bir durumdur (Auslin, 2018: 16).

Öte taraftan Çin Obama'yla başlayan ve Trump'la gelişmekte olan ABD politikalarını kendine yönelik 'çevreleme' stratejisinin bir parçası olarak görmektedir. Daha da önemlisi Asya'nın ABD nezdinde yeniden dengelenmesinin bir sonucu olarak bölgede ortaya çıkan rekabet Hint-Pasifik bölgesini iki bloğa bölmeye başlamıştır. Bu bloklar şöyle ifade edilir: birincisi, Hindistan, Japonya, Avustralya, Güney Kore, Filipinler ve Tayvan gibi başlıca liberal demokrasilerden oluşan denizci milletlerin grubu; ikincisi, Kuzey Kore, Laos, Kamboçya ve Pakistan gibi Çin'in çevresine bitişik görece fakir ve otoriter ülkelerden oluşan kıta milletleri grubu (Kawamura, 2014: 65-66). Bloklaşmaların tarihte iki kez dünya savaşına ve ayrıca Soğuk Savaş'a yol açtığı acı bir gerçektir. Bu nedenle Hint-Pasifik'te kutuplaşmaların yaşanmasına neden olabilecek yaklaşımlardan kaçınılan bir tutum geliştirilmesi hayati önem taşır. Hint-Pasifik'te ABD, Çin ve Hindistan'ın ortak ekonomik ve güvenlik çıkarlarını geliştirmek için birlikte çalışması gerekir. Öte yandan hem ABD hem de Hindistan Çin'in hakim olduğu bir Hint-Pasifik düzeni istememektedir. Aynı zamanda Hindistan'ın Çin'in çabalarını dengelemek veya bunlara karşı koymak isteyen ABD'nin bir müttefiki olması da olası değildir. Her iki ülkenin de ortak amacı Hint Okyanusu bölgesinde istikrarlı bir güç dengesi inşa etmektir (Kawamura, 2014: 60). Ancak pratikte söz konusu teorinin uygulanması için geliştirilen eylem ve söylemlerde iki ülke arasında birtakım farklılıklar görülür. Diğer deyişle Hindistan ABD perspektifinden gelişen Hint-Pasifik anlatısını farklı bir biçimde yorumlamaya çalışmaktadır.

Japonya ise ilk etapta 'genişletilmiş Asya' olarak adlandırdığı Hint-Pasifik'i söylemsel olarak en erken sahiplenen ülke olmuştur. Üstelik kavram doğrudan Japonya başbakanının söyleminde kendisine yer bulmuştur. Hindistan'la derinleşen ikili ilişkileri ekseninde geliştirdiği Hint-Pasifik yaklaşımı ABD çizgisine paralel bir ilerleme kaydetmektedir. ABD ittifakı şemsiyesi altında ve demokratik kimliğine vurgu yaparak özellikle Hindistan ve Avustralya başta olmak üzere benzer

değerleri paylaşan ülkelerle geliştirdiği iş birlikleri çerçevesinde Japonya'nın Hint-Pasifik yaklaşımı 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi/Vizyonu' olarak lanse edilmektedir.

ABD'nin Hint-Pasifik yorumu ile aynı ismi taşıyan stratejinin vücuda gelebilmesinde Japonya'nın anayasal revizelerinin payı önemlidir. Anayasası uyarınca pasifist bir dış politika izlemek zorunda olan Japonya ABD onayı olmak kaydıyla yasal birtakım rötüşler sağlayabilmiş olsa da bu durum Shinzo Abe yönetimiyle çok daha aktif bir hal almaya başlamıştır. Dolayısıyla 'pasifizmden proaktif pasifizme' gibi söylemlerin görüldüğü Japon dış politikasında ABD ittifakının güçlendirilmesi ve kapsamının genişletilmesi ile Hint-Pasifik'teki diğer ülkelerle savunma ve güvenlik odaklı iş birliklerinin oluşturulması veya var olan ilişkilerin derinleştirilmesi yönündeki atılımlar ön plana çıkmaktadır. Söz konusu açılımların yansması ise kendisine 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' retoriğiyle yer bulmaktadır. Bu çerçevede Japonya'nın önemle üzerinde durduğu noktalar bölgesel bağlantının sağlanması ve geliştirilmesi ile barış ve istikrarın sağlanması ve korunması olarak lanse edilmektedir.

Burada önemli olan şu sorunun sorulmasıdır: Son zamanlarda aktif hatta proaktif bir çizgide dönuşen Japon dış politikasının ve gelişen Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonunun temel motivasyonu nedir? Japonya için Çin'le gelişen ekonomik ve ticaret ilişkileri önemli olsa da Çin'in bölgedeki artan varlığı, çoğu Hint-Pasifik devletinde de görüldüğü üzere kendisi için bir 'tehdit algısı' yaratmaktadır. Çin'in yükselen profili karşısında görece azalan ABD etkisi ABD'nin güvenlik şemsiyesi altında bulunan Japonya için dikkatle kontrol altına alınmaya çalışılan bir konudur. Bunun bir çıktısı olarak 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' söyleminin 2007 sonrasında geliştiği ve 2018'den itibaren resmi belgelerde bir 'vizyon' olarak tanımlanmaya başladığı dikkat çekicidir. Nitekim bu tarihe dek bir 'strateji' olarak ele alınan Japonya'nın Hint-Pasifik yorumunda farkındalık yaratması beklenen nüans ile Çin'in 'çevrelenmesi' olarak görülebilecek herhangi bir yaklaşımın, özellikle ASEAN ülkelerinin temkinli kalma ihtimalinin, dolayısıyla bölge devletlerinde oluşabilecek Çin'e yönelik provokasyon algısının önüne geçilmesi düşünülse de (Miller, 2019: 73; Koga, 2019: 23-24) Japonya'nın Özgür ve Açık Hint-Pasifik'le gerçekleştirmeye çalıştığı ABD çizgisine paralel olarak Çin'i bölgede dengelemektir.

Öte yandan Hint-Pasifik'i en çok sahiplenmiş hatta kavramı bir hükümet dokümanıya ilk kez taçlandırmış bir ülke olarak Avustralya'nın kavrama yaklaşımını 'Hint/Pasifik' olarak sembolize etmek mümkündür. İki okyanuslu coğrafyasının getirmiş olduğu karakteristik özelliği ülkenin iki okyanuslu Hint-Pasifik yaklaşımına yansır. 'Hint/Pasifik' ifadesi orta ölçekte bir güç olan Avustralya için Hint ve Pasifik dinamiklerinin farklı boyutlarda ele alındığına, dolayısıyla ülkenin sahip olduğu sınırlı güç projeksiyonuna gönderme yapar (Ferguson 2007b: 21-22; Bruni, 2012; Phillips, 2016; Graham, 2019: 39-40). Buna göre Avustralya için Hint-Pasifik tüm Asya-Pasifik bölgesi ile tüm Hint Okyanusu bölgesini bir bütün olarak düşünmek yerine ABD ile Doğu Asya

odağının devam etmesi ve Hint Okyanusu bölgesi çerçevesinde de ASEAN ülkeleri ve Hindistan'la ilişkilerin geliştirilmesi çok daha mantıklı görülmektedir.

Avustralya için ABD ittifak ortaklığı ile Çin stratejik ortaklığı başta olmak üzere Asya-Pasifik dinamikleri birincil önemdedir. Ayrıca Doğu Asya özelinde Çin'le olduğu kadar Japonya ve Güney Kore'yle yürütülen ilişkiler ülke için kilit önemdedir. Buna ek olarak Endonezya, Malezya ve Singapur başta olmak üzere Güneydoğu Asya ve Hindistan başta olmak üzere Hint Okyanusu faktörü de Avustralya'nın stratejik önemde gördüğü aktörlerdir. Avustralya'nın dış politika önceliklerini Flitton (2013) 'altı+iki+N' şeklinde formüle etmiştir. Buna göre 'altı' Avustralya için hayati önemde olan altı ülkeyle yani ABD, Çin, Japonya, Güney Kore, Endonezya ve Hindistan'la geliştirilen ikili ilişkileri ifade eder. Formüldeki 'iki' Avustralya'nın en fazla enerji harcadığı çok taraflı toplantılara yani Doğu Asya Zirvesi (EAS) ile Grup 20'ye (G20) gönderme yapar. Son olarak 'N' (Neighbourhood/Komşuluk) ise ülkenin Güney Pasifik ve kısmen Güneydoğu Asya ile komşuluk ilişkilerini sembolize eder.

Hint-Pasifik özelinde Avustralya ABD ve Japonya'nın yaklaşımlarına kıyasla ülkesinin en büyük ticaret ortağı konumundaki Çin'le geliştirdiği ticari bağlara başat bir önem yükler. Avustralya nazarında Hint-Pasifik kavramının Çin tarafından onu bölgeden dışlayan ve ABD ile Hindistan'ın bölgedeki rolünü artıran bir gelişme olarak yorumlandığı olasılığı dikkate alınmaktadır. Ülkenin bakış açısından hareketle algılanan bir ABD Hint-Pasifik koalisyonunun oluşturulması Avustralya'nın en büyük ticaret ortağını yabancılaştırabilir ve istikrarı artırmak yerine azaltabilir (Bisley ve Phillips, 2012; Rumley vd. 2012; Tyler ve Shearman, 2014: 44). Bu çerçevede Avustralya yönetimi Hint-Pasifik kavramının dengeleme olarak yansıtılmaması sorumluluğuyla hareket etmektedir. ABD ile Çin arasındaki olası istikrarsızlıkla başa çıkacak mekanizmaların geliştirilmesine katkı sağlanmasının önemini savunan Avustralya'ya göre Hint-Pasifik kavramı Çin'i dışlamak zorunda değildir. ABD ve Japonya tarafından ağırlıklı olarak Çin'in bölgede dengelenmesine yönelik geliştirilen 'dışlayıcı' Hint-Pasifik stratejilerine karşı Avustralya ise geleneksel müttefiki ve birincil stratejik ortağı ABD ile kilit önemdeki ekonomik ve ticaret ortağı Çin'i kendi ulusal çıkarları açısından bir arada düşünen 'kapsayıcı' bir yorumlama getirir. Başka anlatımla Çin'i bölgede dengeleyen ABD ve Japonya'nın stratejilerine karşı Avustralya'nın kendi perspektifinden ABD ve Çin ortaklıklarını bir arada tutan 'stratejik çıkar dengesi' söz konusudur. Avustralya Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı ABD ve Hint-Pasifik Strateji Bölümü Başkanışmanı Philip Green'in (2019) söylemleri ekseninde Avustralya hükümeti için Çin'in hızlı ekonomik büyümesi bölge genelinde önemli bir güç ve etkiyken ABD ise askeri ve yumuşak güçte önemli bir liderdir. Benzer olarak Avustralya Savunma Bakanı Linda Reynolds'ın 31 Mayıs-2 Haziran 2019 tarihli 18. Asya Güvenlik Zirvesi (Shangri-La Diyalogu) konuşmasından hareketle Avustralya'nın ABD ve Çin'i bir arada tutan Hint-Pasifik yaklaşımını görmek mümkündür:

Bölgedeki ABD liderliği 70 yıl boyunca ekonomik büyümeyi, ayrıca güvenlik ve refahı artıran normları ve ilkeleri destekledi. Bölgede Amerikan katılımının devam etmesi herkesin yararınadır. Aynı şekilde Japonya, Hindistan ve Endonezya gibi önemli roller oynayan diğer güçlerle birlikte Çin'in bölgede barışı ve istikrarı şekillendirmeye yardımcı olduğunu görmek istiyoruz.

Son olarak Hint-Pasifik'in kilit aktörü Hindistan kavramı en özgün yorumlayan dinamiktir. Hindistan'ın perspektifinden Hint-Pasifik ülkenin 2000'lerden itibaren Hint Dış Politikası'nın en önemli ürünü olan 'Doğu'ya Bakış Politikası'nın (Look East Policy) güncel versiyonunun yani 'Doğu'ya Hareket Politikası'nın (Act East Policy) 'doğal' bir sonucu olarak görülebilir. 1990'larla beraber alan olarak ticaret ve bölge olarak Güneydoğu Asya (ASEAN) odaklı geliştirilen Doğu'ya Bakış politikası çerçevesinde Hindistan öncelikle Soğuk Savaş konjonktürünün getirisi olan bölgesel izolasyon probleminin üstesinden gelmiştir. Ardından 2000'lerle birlikte anılan politikanın kapsamı boyut olarak ticaretten daha geniş ekonomi ve güvenlik konularını ve coğrafya olarak ASEAN merkez olmak üzere Hint-Pasifik bölgesini odak alarak genişlemeye başlamış ve 2014'te başbakanlık koltuğuna oturan Narendra Modi'yle birlikte Doğu'ya Hareket adı altında güncellenmiştir. Sözü edilen revize neticesinde 2000'lerin başından itibaren Hint politikasında başlayan genişlemeye paralel olarak Hint-Pasifik kavramı olgunlaşmaya ve Hindistan da bu kavramı kendi ekonomik, politik ve diplomatik yansımalarının 'doğal bir uzantısı' biçiminde sunmaya başlamıştır. Diğer deyişle Hindistan'ın dünyayla angajmanının temel taşı Hint-Pasifik, Hint-Pasifik bölgesiyle angajmanının temel taşı ise Doğu'ya Hareket politikasıdır.

Doğu'ya Hareket politikasıyla Hindistan Güneydoğu ve Doğu Asya'yla geleneksel ilişkilerini derinleştirmek ve Malakka Boğazı'nın ötesinde çıkarlarını ve varlığını artırmak gibi bir dizi güç projeksiyonu bileşenlerini hayata geçirmektedir. Bu bağlamda Doğu'ya Hareket politikası Hindistan'ın doğuya yönelik angajmanının güvenlikleştirilmesini temsil eder ve Hint-Pasifik bölgesini kapsayan daha geniş bir alanı yansıtır. Bunun anlamı özgür, açık ve kapsayıcı bir Hint-Pasifik vücuda getirerek bölgede uygun koşullarda bir 'güç dengesi' sağlamaktır (Dhruva Jaishankar, 2019: 5). Dışişleri Bakanı Subrahmanyam Jaishankar'ın (2019) söylemleriyle Hindistan'ın Hint-Pasifik yorumu çok kutupluluğa dayanmakta ve bir gücü başka bir güçle birlik olarak çevrelemeyi amaçlamamaktadır. Hindistan'ın yaklaşımı bölgesel istikrarın sağlanmasıyla iç ekonomik yeniden yapılanmasını ilerletmeye ve 'Bağlantısızlık' geleneğinin temel dış politika ilkesi olmaya devam etmesiyle beraber bölgeyle bağların güçlendirilerek Doğu'ya Hareket politikasını daha işlevsel kılmaya ve mesele odaklı bölgesel yönetim mekanizmaları ile önemli ticaret ve yatırım bağlantılarını geliştirmeye odaklanmaktadır (Chacko, 2012).

Hint-Pasifik'i strateji olarak niteleyen ve çoğunlukla 'dışlayıcı' bir perspektif sunan ABD ve Japonya'nın aksine Hindistan kendisi de Çin tehdidi algılıyor ve denge mekanizması kurmak için çeşitli atılımlar gerçekleştiriyorsa da Çin'in duyarlılıklarını dikkate alarak kışkırtıcı politikalardan uzak durmaya ve bölgede kendi gelişimini besleyecek 'kapsayıcı' bir mimari oluşturmaya

çalışmaktadır. Bu çerçevede Hindistan ABD, Japonya, Avustralya gibi temel Hint-Pasifik dinamikleriyle ve İngiltere, Fransa, İsrail gibi diğer devletlerle stratejik ilişkiler geliştirmekle beraber Çin ilişkilerini olgunlaştırmaya ve kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda başta ABD olmak üzere ‘stratejik ortaklıklarını’ özellikle geleneksel Rus ortaklığı üzerinden kendi Stratejik Özerklik anlayışı çizgisinde dengelemeye çalışmaktadır. Doğu’ya Hareket politikasının odağındaki ASEAN ülkeleriyle bağlarını güçlendirme uğraşına devam eden Hindistan yönetimi kendi yükselen profilini destekleyen Hint-Pasifik kavramına olumlu yaklaşmakla beraber kavramın olası negatif etkilerini hesaba katarak ona özgün bir yorum getirmekte ve Çin’i provoke eden Quad gibi kampaşma eğilimlerine yoğunlaşmak yerine her aktörle farklı düzeylerde ikili stratejik ilişkiler geliştirmekte ve Hint-Pasifik’i kendi açıklamalarının ‘doğal’ çıktısı olarak lanse etmektedir. Hint hükümeti nezdinde Narendra Modi’nin Afrika’nın kıyılarından Amerika’ya uzanan Hint-Pasifik vizyonunun ilk referans kaynağı olarak 1 Haziran 2018 tarihli Shangri-La Diyalogu’ndaki açılış konuşması önemlidir. Bunun beraberinde Hindistan’ın Dışişleri Bakanlığı tarafından 14 Nisan 2019 tarihinde yeni bir ‘Hint-Pasifik Dairesi’nin kurulması Hint Dışişleri Bakanlığı’nı Modi’nin Hint-Pasifik vizyonuyla bürokratik olarak uyumlaştırması bakımından ayrıca önemlidir (Thakker, 2019).

2.3.1. ABD: Asya’ya Dönüş: ‘Mihver’den ‘Hint-Pasifik’e Denge Stratejisi

Campbell ve Ratner’ın (2014: 106) belirttiği gibi “21. yüzyılın tarihi büyük ölçüde Asya-Pasifik’te yazılacaktır”. ABD’nin stratejik yaklaşımında Avrupa ve Orta Doğu’dan Asya-Pasifik’e bir kayma görülürken Soğuk Savaş boyunca Sovyetler’e yönelik dengeleme stratejilerinin yerini Çin’i hedef alan denge arayışlarının alması Campbell ve Ratner tarafından sözü edilen öngörünün somut bir göstergesidir. Söz konusu denge arayışlarının birer çıktısı olarak ilk etapta ‘Asya Mihveri’ ve ardından ‘Asya’yı Yeniden Dengeleme’ şeklinde ifade edilen stratejik hamleler ‘Hint-Pasifik’ kavramıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Anılan üç hamlede Çin’i dengeleme stratejilerinin dönüşüme uğramış versiyonlarıdır. Asya-Pasifik kavramından Asya’nın çıkarılıp yerine Hint-Pasifik kavramsallaştırmasının yapılması ‘Asya yüzyılı’ gibi retoriklerin gündeme geldiği yeni yüzyılın yıldızı olarak dikkati çeken Çin’in ‘ötekileştirilmesiyle’ yakından ilgilidir (Cai, 2014: 110). Asya’daki iddialı yükselişi ekseninde bölgedeki güç boşluğunun Çin tarafından hızla doldurulmaya başlaması ABD’nin tekrar Asya’ya yönelmesinin en önemli itici gücüdür.

Dışişleri Bakanı Hillary Clinton (2009) Tayland’ın başkenti Bangkok’tan ‘ABD’nin (Asya’ya) geri döndüğü’ mesajını 2009’da net bir biçimde iletmiştir. Bu çerçevede “Pasifik’teki Hint donanması ile çalışmalarımızı genişletiyoruz çünkü Hint-Pasifik havzasının küresel ticaret için ne kadar önemli olduğunu biliyoruz” ifadeleriyle Clinton (2010) ilk kez ABD’den Hint-Pasifik kavramını kullanan üst düzey bir yetkili olmuştur. Bunun beraberinde Barack Obama’nın Avustralya Parlamentosu’ndaki Kasım 2011 tarihli konuşması kapsamında aşağıda yer alan ifadeleri ABD’nin stratejik odağının Asya’ya yöneldiğinin ilk izlerini taşımaktadır:

ABD dikkatini Asya-Pasifik bölgesine çeviriyor. (...) Dünyanın en hızlı büyüyen bölgesi olan ve küresel ekonominin yarısından fazlasına ev sahipliği yapan Asya-Pasifik en önemli önceliğime ulaşmak için kritik öneme sahip ve Amerikan halkı için iş ve fırsat yaratıyor. (...) Bu nedenle başkan olarak bilinçli ve stratejik bir karar verdim. Pasifik ülkesi olarak Amerika Birleşik Devletleri bölgenin ve geleceğin şekillendirilmesinde temel ilkeleri koruyarak müttefiklerimiz ve arkadaşlarımızla yakın iş birliği içinde daha büyük ve uzun vadeli bir rol oynayacak.

Ekim 2011’de *Foreign Policy* dergisinde Hillary Clinton (2011a) tarafından kaleme alınan ‘Amerika’nın Pasifik Yüzyılı’ makalesi Obama’nın Mihver ya da Yeniden Dengeleme olarak adlandırılan Asya politikasının bir manifestosu olarak algılanmıştır (Xie, 2015). Asya-Pasifik’in dünya politikasının ağırlık merkezi olmaya başladığı ve bölgedeki barış ve güvenliğin sürdürülmesinin küresel anlamda giderek daha da önem kazandığı ifade edilen makalede bölgenin ABD’nin geleceğiyle bağlantısına değinilmiştir. Aynı makalede bölgeye yönelik ABD çalışmaları ise ikili güvenlik ittifaklarının güçlendirilmesi, Çin de dâhil olmak üzere ortaya çıkan güçlerle ilişkilerin derinleştirilmesi, bölgesel çok taraflı kurumlarla ilişki kurulması, ticaret ve yatırımın genişletilmesi, geniş tabanlı bir askeri varlığın oluşturulması ve demokrasi ile insan haklarının geliştirilmesi olarak sıralanmıştır. ABD’nin Asya-Pasifik’e dönüşünün dayanak noktaları olarak Japonya, Avustralya, Güney Kore, Filipinler ve Tayland’ın ifade edildiği makalede Hint ve Pasifik Okyanusları arasındaki artan bağlantıya vurgu yapılmıştır. Bunun yanında Hint Okyanusu üzerinden Malakka Boğazı ile Pasifik’e uzanan bölgenin dünyanın en canlı ticaret ve enerji rotalarını içermesine işaret edilerek çizilen Hint-Pasifik tablosunda bölge istikrarı için Hindistan’ın kilit önemde görüldüğünün altı çizilmiştir. Öyle ki Obama’nın daha önceki “Hindistan ile ABD arasındaki ilişkilerin 21. yüzyılın belirleyici ortaklıklarından biri olacağı” ifadesi Clinton tarafından tekrar vurgulanmıştır.

Yeniden dengelemek için mihver aldığı Asya’ya yönelik geliştirilen Hint-Pasifik stratejisiyle Soğuk Savaş döneminde kurduğu ‘Merkez ve Bağlantı Sistemi’ne (Hub-and-Spokes ya da San Francisco Sistemi) tekrar yoğunlaşan ABD söz konusu sistemini özellikle Hindistan dâhilinde daha da geliştirmeyi amaçlamaktadır. Diğer deyişle geleneksel müttefikleriyle güvenlik ve savunma işbirliklerini daha da derinleştirmeye odaklanan ABD Hindistan’a ayrı bir değer yüklemektedir. Donald Trump’ın Aralık 2017 tarihli ‘Ulusal Güvenlik Strateji’ belgesinde de “Hindistan’ın başlıca küresel güç ve güçlü bir stratejik ve savunma ortağı olarak ortaya çıkmasını memnuniyetle karşılıyoruz” ifadelerine yer verilmiştir. Trump yönetimiyle birlikte Hindistan’la stratejik ortaklığın derinleştirileceği, aynı zamanda Hindistan’ın Hint Okyanusu güvenliğindeki ve genişletilmiş bölge (Hint-Pasifik) genelindeki liderlik rolünün destekleneceği vurgulanmıştır. Hindistan’ın ayrıca bölgedeki ekonomik, siyasi ve askeri ilişkilerinin destekleneceğinin altı çizilmiştir. “Hindistan’ın batı kıyısından ABD’nin batı kıyılarına uzanan” bir bölge olarak tanımlanan Hint-Pasifik’in aynı zamanda “dünya düzeninin özgür ve baskıcı vizyonları arasındaki jeopolitik rekabetin yaşandığı” ve “dünyanın en kalabalık ve ekonomik olarak en dinamik bölümünü temsil ettiği” belirtilen

belgede ABD'nin bölgedeki varlığını ortadan kaldırmaya çalışmakla suçlanan Çin ABD gücüne, etkisine ve çıkarlarına 'meydan okuyan' rakip ve 'revizyonist' devlet kategorisinde yer almıştır (The White House, 2017b).

ABD'nin Ulusal Güvenlik Strateji belgesinden bir ay sonra Pentagon tarafından hazırlanan ve 'Ulusal Savunma Strateji' belgesinde de stratejik çevrenin sınırları Hint-Pasifik olarak çizilirken Çin ise stratejik rakip olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Çin'in ekonomik yükselişini ve askeri modernizasyonunu sürdürürken yakın gelecekte Hint-Pasifik bölgesel hegemonyasını, uzun vadede ise küresel üstünlüğe erişmek için ABD'nin yerini almayı amaçladığı ileri sürülmüştür (U.S. Department of Defense, 2018). Savunma Bakanlığı yayımladığı strateji belgesinden yaklaşık 4 ay sonrasında Pasifik Komutanlığı'nın ismini Hint-Pasifik Komutanlığı olarak değiştirmiştir. Bununla birlikte Pentagon stratejilerinin temel bir çıktısı olarak ABD Donanması'nın Atlantik ve Pasifik'teki %50'ye %50 dengesinin değişmesi ve 2020'den itibaren %40'ı Atlantik'te kalmak üzere %60'ının Hint-Pasifik'te yer alması söz konusudur (Kawamura, 2014: 56; Permal, 2014: 63).

Son olarak Pentagon 1 Haziran 2019'da doğrudan bir 'Hint-Pasifik Strateji Raporu' yayımlamıştır. Çin'in yine 'revizyonist' bir güç olarak nitelendiği söz konusu raporda ABD'nin Hint-Pasifik stratejisinin en ayrıntılı betimi sunulmaktadır. "Hint-Pasifik, Savunma Bakanlığı'nın öncelikli alanıdır" cümlesiyle başlayan 55 sayfalık raporda ABD'nin bölgedeki istikrar ve refah konusundaki kararlılığının altı çizilmektedir. Trump'ın 2017'de duyurduğu 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' vizyonunun ilkeleri ise raporda Pentagon tarafından şu şekilde sıralanmıştır (U.S. Department of Defense, 2019: 3-4):

- 1) Bütün ulusların egemenliğine ve bağımsızlığına saygı göstermek,
- 2) Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü,
- 3) Şeffaflığa dayanan serbest, adil ve karşılıklı ticaret,
- 4) Dolaşım özgürlüğü dahil olmak üzere uluslararası kurallara ve normlara bağlılık.

Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından "bölgede sürdürülebilir büyümeyi ve bağlantıyı teşvik eden vizyon" olarak lanse edilen Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonuyla "bağımsız ülkelerin hem çıkarlarını koruyabilecekleri hem de uluslararası pazarda adil rekabet edebilecekleri bölgesel bir düzenin amaçlandığı" belirtilirken söze konu vizyonun "hiçbir devletin Hint-Pasifik'e hakim olamayacağını veya olmaması gerektiğini kabul eden bir vizyon" olduğu vurgusu da yapılmaktadır. Nitekim "Çin'in ekonomik, politik ve askeri yükselişi 21. yüzyılın belirleyici unsurlarından biridir" ifadesine yer verilen raporda söz konusu ülkenin ekonomik güç enstrümanını bölgedeki ülkelerin özerkliğini zayıflatacak şekilde kullandığı, serbest ticaret akışını tehlikeye attığı, bölgedeki devletlerin egemenliğini tehdit ettiği ve bölgesel istikrara zarar verdiği ileri sürülmekle beraber bu tür faaliyetlerin Özgür ve Açık Hint-Pasifik ilkeleriyle tutarsız olduğu belirtilmektedir. Ayrıca ABD'nin Hint-Pasifik stratejisinin önemli bir parçası olarak Çin'i bölgede barışı ve istikrarı

koruyan davranışlarda bulunmaya teşvik etmek amacıyla yapıcı ve sonuç odaklı bir ilişkinin sürdürülmeye çalışılacağına altı çizilmektedir (U.S. Department of Defense, 2019: 4,7,8,10).

Öte yandan Donald Trump ABD'nin Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonunu ilk olarak 3-15 Kasım 2017'deki Asya gezisinde ilan etmiştir. Tarihi bir gezi olarak nitelenen ve Hawaii'den Japonya, Güney Kore, Çin, Vietnam ve Filipinler'i içeren 12 günlük Asya gezisi ABD yönetiminin Hint-Pasifik bölgesine bağlılığını gösterme ve ABD'nin ittifaklarıyla ortaklıklarını güçlendirme amacını taşımaktadır (The White House, 2017a). Trump (2017) sözü edilen gezinin dördüncü ayağı Vietnam'da bulunduğu sırada 'Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Forumu'nun Liderler Zirvesi'ndeki (APEC CEO Summit) konuşmasıyla Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonunu açıklamış ve "Hint-Pasifik Rüyası" olarak ifade ettiği söz konusu vizyonu şöyle özetlemiştir:

Karşılıklı saygı ve karşılıklı yarar temelinde anlaşacağız. Bağımsızlığınıza ve egemenliğinize saygı duyacağız. Sizlerin güçlü, refah ve kendine güvenen [birer aktör] olmanızı istiyoruz. Gerçek ve kalıcı değer ortaklıklarıyla birlikte gelişip, birlikte büyüyeceğiz.

ABD'nin Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonu genel olarak 6 parametreye dayandırılabilir (Kawamura, 2014: 62-63):

- 1) Bölge genelinde güvenlik ittifaklarının güçlendirilmesi ve modernize edilmesi,
- 2) Bölgedeki ortaklıkları derinleştirmek ve yeni ortaklıklar geliştirmek,
- 3) Bölgesel iş birliğini desteklemek için bölge kurumlarına daha derin katılım sağlamak,
- 4) Anlaşmazlıkların barışçı çözümü ile insan haklarına ve uluslararası hukuka bağlılık,
- 5) Çin ile istikrarlı, üretken ve yapıcı ilişkiler kurmaya çalışmak,
- 6) Ortak refahı sürdürebilecek bölgesel ekonomik mimari oluşturulmasına yardım etmek.

Günümüzde dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin'in 2030'dan önce ABD'yi geçeceğine inanılmaktadır. Ancak her iki ülkenin de Hint-Pasifik liderliği için ortaklaşa işbirliği yapmayı kabul edeceğini hayal etmek çok zordur. Öngörülebilir gelecek için ABD-Çin ilişkileri işbirliği ve yüzleşme arasında gidip gelmeye devam edecektir (Kawamura, 2014: 65). ABD'nin söylem ve belgelerinde ABD dış politikasının ilgi odağının Asya'ya kaydırılmasına ve Çin'in stratejik bir rakip ve 'revizyonist' bir devlet olarak lanse edilmesine paralel olarak açıklanan Özgür ve Açık Hint-Pasifik vizyonu hem Çin'in ekonomik yükselişini hem de yükselişiyle gerçekleştirdiği stratejik açılımlarını dengelemeye yönelik kaygı ve çabaları resmeder. Asya-Pasifik sınırları dışında olan Hint Okyanusu bölgesinin ticaret ve enerji bağlamında Asya-Pasifik'le bir bütün oluşturmaya başlaması çerçevesinde birbirinden farklı olarak algılanan iki stratejik bölgeyi jeoekonomi temelinde bütünselleştirme çabaları Hint-Pasifik madalyonunun görünen yüzüdür. Madalyonun öteki yüzünde ise farklı boyutlarla da olsa bölgede tehdit olarak algılanan Çin'in dengelenmesi yer alır. Bu dengelemeyi sağlayacak mekanizma Hindistan yükselişi ile ABD'nin açıkça görüldüğü üzere bu yükselişi desteklemesidir.

Ancak ABD'nin dengeleme yaklaşımını yansıtan Hint-Pasifik tablosu üç farklı açıdan problemlidir. İlk olarak Hindistan stratejik kültürü ve dış politika yapısı gereği Çin karşısında doğrudan bir denge unsuru olarak ön plana çıkmakta tereddütlüdür. Bu noktada Hindistan'ın Bağlantısızlar geleneğinin büyük etkisi bulunur. Aynı zamanda Çin'in Hindistan için önemli bir ticaret ortağı olması ve daha da önemlisi iki ülkenin coğrafi yakınlığından hareketle doğrudan Çin karşıtı bir ittifak oluşumunun içine girmesi Hindistan'ın zararınadır. Nitekim Hindistan bölgedeki güvenlik iş birliği konusunda Çin'in tepkilerine hatta onun attığı her adıma karşı duyarlıdır (Zhu, 2017). Üstelik bölgenin yeni ismi her ne kadar Hindistan için daha uygun gibi görünse de ABD'yle birlikte Çin'in tipik bir Hint-Pasifik gücü olacağı oldukça güçlü bir olasılıktır (Medcalf, 2013a).

İkinci olarak ABD'nin Hint-Pasifik vurgusuna karşın Hint Okyanusu üzerinden tanımladığı bir stratejik önceliği bulunmamakta ve özellikle Kuzeydoğu ile Güneydoğu Asya olmak üzere stratejik önceliğini Asya-Pasifik üzerinden tanımlamayı sürdürmektedir (Green ve Shearer, 2012: 184-186). Bununla birlikte oldukça geniş sınırlar çizen Hint-Pasifik'in Çin'in etkisini azaltma ihtimali olduğu gibi ABD'nin de liderliğini baltalama olasılığı söz konusudur. Bisley ve Phillips'in (2013: 112) sözleriyle "Daha büyük olan daima daha iyi değildir, geniş stratejik vizyonun maliyeti hayati çıkarlara odaklanma kaybıdır". Burada Hint-Pasifik vizyonunun ABD çerçevesinde net bir tablo çizdiği söylenemez. Örneğin, Asya'daki mevcut ittifak sisteminin stratejik önemini yanı sıra ABD'nin her fırsatta söylemine yansıttığı Pasifik devleti karakterinden hareketle Hint-Pasifik kavramının 'Hint-Asya-Pasifik' ve 'Hint-Pasifik-Asya' gibi kullanımlarıyla da karşılaşılmaktadır. ABD için Hint-Pasifik stratejisi 'Hint-(Asya)-Pasifik' şeklinde ifade edilebilir. 'Hint' vurgusuyla Asya-Pasifik bölgesine Hindistan dahil edilmekte, '(Asya)' kullanımıyla ABD'nin öncelikli ilgi alanı Asya-Pasifik olmaya devam etmekte ve aynı zamanda söz konusu ülkenin Pasifik niteliği sürdürülmektedir. Hint prizmasından ABD'nin çizmiş olduğu Hint-Pasifik tablosuna bakıldığında Hindistan için hem yararlı hem de zararlı bir durum ortaya çıkar. Hindistan'ın dünya çapında büyük bir güç olması için bulunmaz bir fırsat olasılığını sunması açısından yararlı ancak onu Çin karşıtı blok oluşumuna zorlama olasılığını bulundurması açısından zararlıdır.

Son olarak çalışmanın ilk bölümünde tartışıldığı üzere Hint-Pasifik devletleri arasında Çin'e karşı ortak veya aynı boyutta bir tehdit algısının bulunmaması ABD'nin Hint-Pasifik yaklaşımında problem yaratan başka bir konudur. Ayrıca Hint-Pasifik anlatısıyla ilgili ortak bir kanıdan söz edilmesi de oldukça zordur. ABD'nin yaklaşımı dışlayıcıdır, doğrudan Çin karşıtı dengeleme ve askeri ittifakı öngören bir niteliğe sahiptir. Diğer deyişle ABD için Hint-Pasifik stratejisi Soğuk Savaş dönemindeki ittifak sisteminin Çin aleyhine genişletilmesinin bir aracı olarak görülür. Ancak bu noktada Japonya dışında ABD yaklaşımına tam anlamıyla sıcak bakan bir Hint-Pasifik aktöründen söz etmek şu an için mümkün değildir.

2.3.2. Japonya: Shinzo Abe'nin Hint-Pasifik 'Stratejisi' ya da 'Vizyonu'?

Shinzo Abe 2006'da başbakan olarak seçilen ancak bir sonraki yıl istifasını sunan ve Aralık 2012'de yeniden başbakanlık koltuğuna oturan ve 2017'deki erken seçimlerde statüsünü koruyan bir lider olarak aynı zamanda yakın dönem Japon tarihi için dönüm noktasıdır. Japonya için büyük bir yenilgiyi ifade eden ve 7 yıllık (1945-1952) işgal sürecine kapı açan 2. Dünya Savaşı'nın sonrasında işgal gücü ABD tarafından düzenlenen ve 1947'de yürürlüğe giren Anayasası ile Japonya Shinzo Abe dönemine dek 'pasifist' bir dış politika izlemek durumunda kalmıştır. 'Barış Anayasası' olarak da anılan Japon Anayasası'nın pasifist ve kendine özgü yapısı onun 9. maddesinden ileri gelir. Japonya'nın askeri güç bakımından deyim yerindeyse elini kolunu bağlayan madde şu şekildedir (Constitution of Japan, 1947):

Adalet ve düzene dayalı bir uluslararası barışa içtenlikle gönül veren Japon halkı; savaşı ulusal egemenlik hakkı, tehdidi ve güç kullanımını da uluslararası çatışmaların çözüm aracı olarak görmekten sonsuza kadar vazgeçmektedir. Yukarıdaki paragrafta belirlenen amaca ulaşmak için kara, deniz, hava güçlerine ya da diğer potansiyel savaş kaynaklarına asla sahip olmayacaktır. Devlete hiçbir zaman savaşma hakkı tanınmayacaktır.

Barış Anayasası uyarınca silahsızlandırılan ve askeri gücü yasaklanan Japonya'nın Amerikan güvenlik şemsiyesi altında sürdürdüğü pasif ve aynı zamanda çoğunlukla ABD politikalarına paralel dış politikasının Shinzo Abe'yle birlikte radikal bir değişime uğradığı görülür. Ülkesini yeniden 'büyük güç' kategorisine ekleme amacı taşıyan Abe 1951'de imzalanan ve 1960'ta revize edilen günümüzün ABD-Japonya ittifakının temeli niteliğindeki 'Karşılıklı İş Birliği ve Güvenlik Antlaşması' (Treaty of Mutual Cooperation and Security) belgesinin yenilenmesini sağlamıştır. Japon Parlamentosu (Diet) tarafından Eylül 2015'te onaylanan ve Mart 2016'da yürürlüğe giren 'Barış ve Güvenlik Yasası' (Legislation for Peace and Security) ile Abe hükümeti Japonya Anayasası'nın dokuzuncu maddesini 'resmi' olarak yeniden yorumlamıştır (Ministry of Foreign Affairs [MoFA] of Japan, 2014; 2016; Japan Ministry of Defense). Buna göre 'ortak' öz savunmaya izin veren ve farklı coğrafyalara asker göndermesine olanak tanıyan söz konusu düzenleme ile Japonya'nın bölgede güvenlik ilişkilerini derinleştirmeye başlamasının ve buna paralel olarak Japonya için Hint-Pasifik stratejisinin de yolu açılmıştır.

Gerçekte Japon Anayasası konjonktürel gerekliliklerden ötürü Abe döneminden önce de ABD'nin desteğiyle sınırlı birtakım düzenlemelerden geçmiştir. Örneğin, Kore Savaşı sırasında ABD'ye destek sağlaması için ABD'nin talimatıyla Japon hükümetince 1950'de kurulan 'Ulusal Polis Gücü' (Keisatsu Yobitai) ile ardından söz konusu koruma biriminin 1952'de 'Ulusal Güvenlik Gücü' (Hoantai) olarak genişletilmesi, aynı zamanda 1947 Anayasası'nın getirdiği askeri güç yasağının esnetilebilmesi adına elverişli ortamı hazırlayan ilk gelişme olmuştur. Nitekim Kore Savaşı'nın akabinde ABD'yle 1954'te imzalanan 'Karşılıklı Savunma Yardım Antlaşması' gereğince Japonya'ya 'bireysel' öz savunma hakkı tanınarak Ulusal Güvenlik Gücü de 'Öz

Savunma Güçleri' (Jieitai) olarak yeniden düzenlenmiştir. Soğuk Savaş sonrasında ise 1992'de çıkarılan bir yasayla Japon Öz Savunma Güçleri'nin BM Barış Gücü operasyonlarına katılmasının önü açılmıştır. ABD'de yaşanan 11 Eylül 2001 (9/11) terör saldırılarının ardından Japon yönetimince çıkarılan 'Anti-Terörizm Özel Önlemler Yasası' sayesinde Öz Savunma Güçleri'nin terör karşıtı operasyonlara katılımına olanak sağlanarak Hint Okyanusu'na gönderilmesine kapı açılmıştır (MoFA of Japan, 2005; Japan Ministry of Defense). Son olarak 2003'te Irak'a insani yardım amacıyla çıkarılan özel önlemler yasasıyla Japon Anayasası'nın dokuzuncu maddesi yeniden yorumlanarak Öz Savunma Güçleri'nin BM operasyonlarıyla sınırlı olan rolünün genişletilmesine katkı sağlanmıştır.

Ancak kısaca aktarılan bu değişimlerin doruk noktası Abe yönetimiyle yaşanmaktadır. Yükselen Çin'in uyandırdığı tehdit algısı ile sistemik güç dağılımının değişen yapısına paralel bir biçimde yeniden hız kazanan güç rekabeti ve bu nedenle ABD'nin Asya'ya dönüşü ABD-Japonya ittifakının güçlendirilmesi için söz konusu ittifakın yeniden yorumlanmasında bir lokomotif görevi görmüştür. Amerikan güçleriyle Japon Öz Savunma Güçleri'nin askeri iş birliğine yön vermesi amacıyla ilk olarak 1978'de kurulan, sonrasında 1997'de revize edilen 'ABD-Japonya Savunma Kılavuzu' (US-Japan Defense Guidelines) Nisan 2015'te Obama ve Abe yönetimince yeniden güncellenmiştir. Yine bu eksende Japonya ASEAN ülkeleri ile özellikle Hindistan ve ayrıca Avustralya, Güney Kore ve Filipinler başta olmak üzere Hint-Pasifik devletleriyle ilişkilerini güçlendirmeye başlamış ve bölgede gerçekleştirilen ikili ve çok taraflı askeri tatbikatlar artırılmıştır. Japonya'nın askeri tatbikatlara katılımını olanaklı kılan ise ifade edildiği üzere Abe hükümetinin dokuzuncu maddede sağladığı 'ortak' öz savunmaya elverişli 'resmi' yorumlama değişikliğidir. Bu noktadan hareketle Japonya Hint-Pasifik stratejisi çerçevesinde Hindistan ile ABD arasında 1992'den beri Hint Okyanusu'nda icra edilen MALABAR askeri tatbikatlarına 2015'ten itibaren 'kalıcı ortak' statüsüyle katılım sağlamaya başlamıştır.

Japonya'nın Hint-Pasifik stratejisi ilk olarak Abe'nin Hindistan Parlamentosu'ndaki 22 Ağustos 2007 tarihli 'İki Deniz'in Birleşmesi' isimli konuşmasına dayanır. Bu konuşmasında Pasifik ve Hint Okyanuslarını 'genişletilmiş Asya' için özgürlük ve refah denizleri haline getirmeyi teklif etmiştir. Ayrıca Japonya ABD, Avustralya ve Hindistan gibi 'demokrasilerin' bir araya getirilmesinde temel değerleri paylaşmanın önemine dikkati çekmiştir. Ardından Aralık 2012'de Shinzo Abe Pasifik ve Hint Okyanuslarını güvence altına almak için Japonya, ABD, Avustralya ve Hindistan'dan oluşan yeni bir güvenlik koalisyonu önermek üzere 'Asya'nın Demokratik Güvenlik Elması' başlıklı bir makale kaleme almıştır. Söz konusu makale ile Japon demokratik kimliğini ön plana çıkaran Abe özgürlük, yasalar tarafından yönetilme, insan hakları ve piyasa ekonomileri gibi ortak ve evrensel değerleri paylaşan tüm demokrasilerin birlikte çalışması gerektiğini ileri sürmüştür. Japonya ile Hindistan, Avustralya ve ABD'nin Hawaii Eyaleti'nin harita üzerinde bir çizgiyle bir araya getirilmesi üzerine ortaya çıkan elmas şeklinden hareketle bu ülkelerin Hint Okyanusu'ndan Batı Pasifik'e uzanan ortak deniz çevresini korumak için bir 'Demokratik

Güvenlik Elması' oluşturması gerektiğini savunmuştur. Bunun yanında Aralık 2015 tarihli Hindistan ziyareti neticesinde mevkidaşı Narendra Modi ile "Hindistan ve Japonya'nın 2025 Vizyonu" temalı ortak bir bildiri yayımlayarak Hint-Pasifik bölgesinde barış ve refahı artırmak adına Hindistan ile 'Özel Stratejik ve Küresel Ortaklık' kurmuştur. Her iki lider Hint-Pasifik bölgesinde açık ve kurallara dayalı bir düzenin önemine dikkati çekmiştir (Government of India Ministry of External Affairs [GoI-MEA], 2015a; MoFA of Japan, 2015).

Shinzo Abe ülkesinin 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' stratejisini resmi olarak ilk kez 27 Ağustos 2016'da Kenya'da altıncısı düzenlenen 'Tokyo Uluslararası Afrika Kalkınma Konferansı'ndaki (TICAD VI) açılış konuşması sırasında ilan etmiştir:

Dünyaya istikrar ve refahı getirecek olan, özgür ve açık iki okyanus ile iki kıtanın birleşmesiyle ortaya çıkan muazzam canlılıktan başka bir şey değildir. Japonya Pasifik ve Hint Okyanusları ile Asya ve Afrika'nın birleşimiyle oluşan söz konusu bölgenin refahı getirecek, baskı ve zorlamadan arınacak, özgürlüğe, hukukun üstünlüğüne ve piyasa ekonomisine değer verecek bir bölgeye dönüştürülmesi sorumluluğunu üstlenir.

Ardından Narendra Modi'nin Kasım 2016 tarihli Tokyo ziyareti sırasında iki ülke tarafından yayımlanan ortak bir bildiri ile Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisi yeniden dile getirilmiştir. Söz konusu belgede (GoI-MEA, 2016) özgür ve açık bir Hint-Pasifik'in tüm bölge için hayati önemine dikkat çekilerek Asya ve Afrika arasındaki bağlantının geliştirilmesi gerektiğinin vurgusu yapılmıştır. Ertesi yıl Japonya Dışişleri Bakanlığı'nca yayımlanan bir belge ile Japon hükümetinin resmi politikası olarak lanse edilen Hint-Pasifik stratejisi bağlamında Japonya'nın bölge çapında istikrar ve refahı sağlayabilmek için Asya'dan Afrika'ya olan bağlantıyı geliştireceği ifade edilmiştir. Anılan strateji belgesinden hareketle iki kıta (Asya, Afrika) ve iki okyanus (Pasifik, Hint) kombinasyonundan oluşan ve 'diplomasi' ile 'barışa proaktif katkı' sloganlarıyla vurgulanan Abe hükümetinin Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinde ABD ve Avustralya ile geliştirilen iş birlikleri gibi Hindistan'la da stratejik işbirliğinin pekiştirilmesi stratejiyi şekillendirecek bir yapı taşı olarak sunulmaktadır (MoFA of Japan, 2017: 2-4, 9-13).

Son olarak Haziran 2019'da Japon Dışişleri Bakanlığı'nca ülkenin Hint-Pasifik vizyonuna yönelik 16 sayfalık bir belge daha yayımlanmıştır. Söz konusu belge ile Japonya'nın Hint-Pasifik bölgesinde her zaman barış, istikrar ve kalkınmayı desteklediği ve her daim destekleyeceğinin altı çizilmiştir. Ayrıca ülkenin Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin üç temel sacayağı olduğu belirtilmiştir. Bunlar: hukukun üstünlüğü, gidişgeliş özgürlüğü ve serbest ticareti sağlamak, bölgede bağlantıyı artırarak ekonomik refah arayışında olmak ve barış ve istikrara bağlı kalmaktır (MoFA of Japan, 2019).

Japonya'nın dış politika verileri ile yayımlanan belgeleri ekseninde Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin merkezinde iki temel bileşenin olduğu görülür. Bu bileşenler bölgesel bağlantı

ve bölgede barış ve istikrarın sağlanmasıdır. Bölgesel bağlantının geliştirilebilmesi için Abe hükümeti Asya ve özellikle Afrika'da birçok liman geliştirme projesinde aktif olarak yer almaktadır. Hint-Pasifik'in baskın bir deniz karakteri olduğu gerçeğinden hareketle bölgesel bağlantıyı sağlayabilmek ve artırabilmek için kıyı bölgelerinde liman tesislerinin geliştirilmesi hayati önemdedir. Bu kapsamda Japonya Hindistan, Sri Lanka, Myanmar, Viet Nam, Kamboçya ve Endonezya gibi Güney ve Güneydoğu Asya ülkelerinde liman geliştirme projelerine destek vermektedir (Lach Huyen Port Project, 2013; Japan International Cooperation Agency [JICA], 2017; 2018). Benzer olarak Japon şirketlerinin birçoğu özellikle Etiyopya, Uganda, Kenya, Tanzania ve Mozambik olmak üzere Doğu ve Güney Afrika ülkelerinde önemli bir varlığa sahiptir (Pajon, 2017: 7). Bunun yanı sıra Japonya'nın İran'daki Chabahar limanının gelişimine katkıda bulunmak için Hindistan'la iş birliği yapması bölgesel bağlantı çerçevesinde dikkat çeken önemli bir hamledir (GoI-MEA, 2016; Gupta, 2016; Parashar, 2016; Sharma, 2016). Ayrıca Japonya'nın 'Delhi-Mumbai Endüstriyel Koridoru'nun gelişimi için Hindistan'a yardımı söz konusudur. Japon desteği aynı zamanda sözü edilen koridorun önemli bir parçası olan Mumbai'deki Dighi Limanı'nın gelişimini de içermektedir (Port Dighi, t.y).

Bölgesel bağlantının geliştirilmesi kapsamında Japonya'nın bir diğer girişimi 2016'dan itibaren 'Asya-Afrika Büyüme Koridoru' (Asia-Africa Growth Corridor-AAGC) çatısı altında Hindistan ile Asya ve Afrika'yı birbirine bağlama amacı güden bir bağlantı ve altyapı projesini geliştirmesidir. Söz konusu proje liberal değerlere dayalı düzenin bir parçası olarak Asya ile Afrika arasında kalkınma, bağlantı ve iş birliğini teşvik etmek için Hindistan ile Japonya arasında ortak çalışmaya dayalı bir vizyonu ifade eder (Panda, 2017: 1). Bu noktada 2017'de yayımlanan vizyon belgesine göre Asya-Afrika Büyüme Koridoru'nun odaklanacağı dört temel amaç bulunmaktadır: 1) kalkınma ve iş birliği, 2) kaliteli altyapı, dijital ve kurumsal bağlantı, 3) yetenek ve becerilerin artırılması ve 4) insandan insana ortaklıklar kurmak (Research and Information System for Developing Countries [RIS], 2017). Bu amaçlar çerçevesinde Asya-Afrika Büyüme Koridoru ile esas hedeflenen ise Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin hayata geçirilebilmesi için Asya ile Afrika arasında ve söz konusu kıtalar içindeki büyümeyi ve birbirine bağlılığı artırmaktır (RIS, 2017).

Japonya'nın Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin merkezinde yer alan ikinci bir bileşen olarak bölgede barış ve istikrarın sağlanması gerekliliği ülkenin 'barışa proaktif katkı' mottosuyla açıkça yansıtılır. Japonya'nın uluslararası barışı sağlama ve koruma operasyonlarına katılımı Shinzo Abe'nin 'proaktif pasifizm' söylemiyle de lanse edilmektedir (Maslow vd. 2016: 161). Aktarıldığı üzere her ne kadar Japon Anayasası'nın pasifist karakteri ülkenin askeri unsurlarını kullanma konusunda bir engel teşkil etmişse de Japonya son dönemlerde vücuda gelen yasal esnekliklerle barışa katkı sağlama imkanı bulabilmektedir. Bu çerçevede Aden Körfezi'nde gerçekleştirilen uluslararası korsanlıkla mücadele operasyonuna 2009'da Öz Savuma Güçleri'ni göndermiş (Pajon, 2017) ve 2011'de ilk denizaşırı üssünü Cibuti'de kurmuştur (Maslow vd. 2016:

10; Pajon, 2017). Bunun yanı sıra Japon Öz Savunma Güçleri Güney Sudan'da 2012-2017 tarihleri arasında barış misyonunda yer alarak BM Barışı Koruma Operasyonları'ndaki en uzun katılımını sağlamıştır (Pajon, 2017).

BM çatısı altında sağlanan barışı koruma operasyonları dışında Japonya Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisi çerçevesinde özellikle ABD ve Hindistan'la gerçekleştirdiği ikili ve üçlü askeri tatbikatlarla Hint Okyanusu'nda etkin olmaya başlamıştır. Amerikan ve Hint Donanmalarının 1992'den bu yana her yıl gerçekleştirdiği MALABAR tatbikatlarına 2015'ten itibaren Japonya'nın kalıcı olarak katılım sağlamasıyla birlikte ikili bir yapısı olan tatbikatlar üçlü bir karaktere evrilmiştir. Bunun dışında Japon Deniz Öz Savunma Güçleri 2012'den bu yana Hindistan'la birlikte JIMEX olarak anılan Japonya-Hindistan Deniz Tatbikatı'nı icra etmektedir. Şimdiye dek üç kez uygulanabilen JIMEX ilk olarak Ocak 2012'de Japon sahillerinde ve ikinci kez Aralık 2013'te Bengal Körfezi'nde yapılmış ve 5 yıllık bir aranın ardından üçüncüsü ise Ekim 2018'de yine Bengal Körfezi'nde yapılmıştır.

Japonya'nın Abe'yle birlikte son 15 yıldır 'güvenlik odaklı' aktifleşen dış politikası Anayasası'nı güncelleme girişimleri başta olmak üzere Amerikan ittifakının revize edilmesi, Hindistan ve diğer Hint-Pasifik devletleriyle savunma ilişkilerinin geliştirilmesi ve Asya-Afrika Büyüme Koridoru, barışa proaktif katılım ve Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisi gibi açıklamaları kendisini göstermektedir. Tüm bu eylemler Japonya'nın Hint-Pasifik yaklaşımını yansıtırken söz konusu yaklaşımın temelinde yatan ana motivasyon ise anılan ülkeyle tartışmalı noktaları bulunan Çin'in bölgedeki yükselen karakteri ve artan stratejik varlığı olarak okunmaktadır (Jain, 2009; Brewster, 2010a; Wilkins, 2011; Nagao, 2015; Garge, 2016; Kaura, 2016; Ishibashi, 2017; Springer, 2019; Koga, 2019: 23). Bilindiği üzere gerek GÇD üzerinde hak iddialarından ileri gelen anlaşmazlıklar gerekse DÇD'de bulunan ve Japonlar için Senkaku, Çinlilerce Diaoyu olarak ifade edilen adaların kime ait olduğu sorunsalı Japonya ve Çin için uzun soluklu mücadele nedenleridir. İki ülke arasında DÇD'ye yönelik egemenlik ihtilafları 2012 sonunda Senkaku/Diaoyu adaları nedeniyle yaşanan kriz örneğinde görüldüğü gibi önemli bir sorun alanı olarak varlığını korumakta, konu kimi zaman kriz düzeyine tırmanabilmektedir. Dolayısıyla Japonya her ne kadar ticaret ortaklığı geliştirmekle de anılan uyuşmazlıklardan hareketle Çin'in bölgede artan etkisinden rahatsızdır. Bu noktada Japonya'nın Hint-Pasifik yorumu açıkça Çin'in dengelenmesi üzerine kuruludur. Başka anlatımla Japonya'nın Hint-Pasifik eylemlerinin çoğu Çin'in bölgedeki güç projeksiyonuna, özellikle Kuşak ve Yol Girişimi'ne bir cevap niteliğindedir. ABD'nin Hint-Pasifik çizgisine paralel bir anlayış geliştiren Japonya da Hindistan'ı bölgede doğal bir dengeleyici olarak görmekte ve Amerikan ittifakıyla birlikte Hindistan'la stratejik ilişkilerini geliştirmektedir. Ayrıca bu kapsama Avustralya'yı eklemeyerek dördü bir demokratik güvenlik mimarisi oluşturmayı istemektedir. Bu bağlamda çoğunlukla Japonya'nın itici güç olarak öne çıktığı ve Quad olarak ifade edilen dördü bir güvenlik mimarisi tartışmaları gündeme gelmektedir.

Japonya ABD'nin bölgesel güvenlik rolünü benzer düşüncelere sahip diğer demokrasilerle desteklemeye çalışmaktadır. Dolayısıyla onun için Özgür ve Açık Hint-Pasifik stratejisinin en önemli boyutu ABD-Japonya iş birliğinin kapsamını genişleterek bölgedeki Amerikan askeri varlığını korumak ve güçlendirmektir (Satake, 2019: 78). Bunun yanı sıra erken dönem Japon stratejisine nazaran son zamanlarda Özgür ve Açık Hint-Pasifik yaklaşımındaki Güneydoğu Asya odağı dikkat çekmektedir. Nitekim Abe'nin ilk dönem Hint-Pasifik stratejisinde Quad odağı ön plana çıkmaktayken daha sonra Quad vurgusunun yerini ASEAN almaya başlamıştır. Ancak burada Japonya'nın Quad yapılanmasından vazgeçtiği çıkarımının yapılması yanlış olur. Japonya'nın Hint-Pasifik stratejisi bölgedeki benzer düşünceleri paylaşan büyük demokrasilere her daim büyük önem yükler. Bununla birlikte stratejinin kalbi olarak ifade edilen ASEAN ülkeleriyle ilişkilerin derinleştirilmesi önemli görülmeye başlamıştır. Ayrıca bu bağlamda 'strateji' sözcüğünün 'sıfır toplamlı bir imaja' gönderme yapması ve bazı ASEAN ülkelerinde kaygıya neden olmasından dolayı Japonya'nın bu sözcük yerine 'vizyon' ifadesini kullanarak nüans değişikliğine gittiğinin daha önce altı çizilmiştir.

2.3.3. Avustralya: İki Okyanuslu Ülkenin İki Okyanuslu 'Hint/Pasifik' Çizgisi

Avustralya 1970'lerden önce kendini belirli bir İngiliz mirasına, daha genel anlamda Avrupa kültürüne sıkı sıkıya bağlı ve Amerikan ittifakı tarafından korunan 'beyaz' bir ülke olarak görmüştür. Dolayısıyla kendini bölge ülkelerinden ötekileştirerek özellikle Çin, Japonya ve Endonezya'ya yönelik olumsuz kimlik tanımlamaları geliştirmiştir (Ferguson, 2007a: 17). Ancak 1970'lerden itibaren Asya-Pasifik anlayışını benimsemiş ve stratejik coğrafyasını anılan bölge kapsamında dönüştürmüştür (Phillips, 2016: 9). Buna ek olarak hem Paul Keating (İşçi Partisi) hem de John Howard (Liberal-Ulusal Koalisyonu) hükümetleriyle birlikte özellikle 1990'lar boyunca Avustralya'nın ekonomik ve diplomatik çıkarlarının Asya-Pasifik bölgesine yakından bağlı olduğu gerçeği daha net anlaşılmaya başlamıştır. Bu anlayış değişikliği ise Avustralya politikalarının 'Asyalaştırılmasına' yol açmıştır. Bu anlamda Doğu ve ardından Güney Asya'yla diplomatik ve ekonomik bağlamda ilgilenilmesi gerekliliği kabul görmüş ve Avustralya'nın Asya meselelerine katılımı artmıştır (Ferguson, 2007a: 17-18). Beraberinde bağımsız bir devlet olarak yalnızca çok taraflı ilişkilere ve kurumlara odaklanan Avustralya 1997'den itibaren Howard hükümeti döneminde ikili ilişkilerin ilerletileceğinin sinyallerini vermeye başlamıştır. Söz konusu ikili ilişkilerle vurgulanan ülkeler ABD, Japonya, Çin ve Endonezya'dır (Commonwealth of Australia DFAT, 1997). Nitekim bugün gelinen noktada Çin, Japonya, Güney Kore ve ABD Avustralya'nın başlıca ticaret ortakları olarak önem kazanmıştır.

İlk etapta Doğu Asya angajmanına odaklanan Avustralya dış politikasının yönü 2000'lerle birlikte kısmen değişime uğramıştır. Her ne kadar Doğu Asya'ya yönelik politikalar geliştirilmeye çalışılsa da Avustralya'da da Güney Asya'nın ve özellikle Hindistan'ın 1991'den itibaren artan önemi konusunda bir farkındalık yaşanmaya başlamıştır. Bunun ötesinde 2000'lerden itibaren ülke

ABD'nin stratejileriyle paralel bir biçimde ortak çıkar koalisyenlerini kurma fikrini benimsemiştir (Ferguson, 2007a: 3). Genel anlamda 2000'lerle yeniden yapılandırılan Avustralya dış politika faaliyetlerinin kilit alanları şu şekilde sıralanabilir (Ferguson, 2007b: 20-21):

- 1) Bağımsız bir özgüven ve küresel politikalar oluşturma yeteneğini geliştirirken aynı zamanda ABD'yle stratejik ve diplomatik bağları sürdürme ve artırma çabası,
- 2) Çok taraflı ve ikili anlaşmalarla desteklenen ve Çin'le Japonya'ya özel olarak odaklanan ancak aynı zamanda ABD ilişkilerini de dengeleyen bir duruş ile Doğu Asya ve kısmen Güney Asya'yla ticaret ilişkilerini derinleştirme gayreti,
- 3) Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC), ASEAN Bölgesel Forumu (ARF), Doğu Asya Zirvesi (EAS) ve Asya-Pasifik Temiz Kalkınma ve İklim Ortaklığı (AP6) gibi çok taraflı kuruluşlara katılım ile dış politika hedeflerini ilerletmek adına anılan kuruluşların etkin kullanımı,
- 4) Pragmatik bir biçimde ekonomik ve güvenlik çıkarlarından ayrıştırılarak insan haklarına ve demokratik reformlara sözlü destek (örneğin, Çin'in çok taraflı mecralarda kınanması desteklenmemekle birlikte mevcut ekonomik ve güvenlik ilişkileri özellikle dikkate alınarak Çin'le bu konularda sürdürülecek pragmatik diyalog),
- 5) Hint Okyanusu bölgesi, Orta Doğu ve Avrupa Birliği'nde küresel bir diplomatik ve ticaret varlığını korumak için ekstra çabalar,
- 6) Uluslararası zorluklarla başa çıkmak için bölgesel iş birliği kurma çabaları.

İki büyük okyanusa (Pasifik ve Hint) bakan ve karakteristik Avrupa kültürünün yanında coğrafi anlamda Asya-Pasifik karakteri de bulunan bir ülke olarak uzun süredir Çin ve Japonya özelinde kuzeyi ve ABD özelinde doğusuyla ilgilenen Avustralya'nın son zamanlarda Güneydoğu Asya'yla Hindistan özelinde batıya yönelik politikalar geliştirdiği görülür. Avustralya'nın batıya bakışı ilk olarak ülkenin 2009 tarihli 'Savunma Beyaz Kitabı' (Defence White Paper) ile belirginlik gösterir. Söz konusu Beyaz Kitap Hint Okyanusu'nu ulusal öneme sahip önemli bir alan olarak tanımlamıştır (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2009). Bu belgeden hareketle Avustralya için Güneydoğu Asya odak bölgesi olmakla birlikte Hint Okyanusu bölgesindeki diğer alanlar da ülkenin büyüyen stratejik savunma algısına eklenmiştir. Dolayısıyla anılan Beyaz Kitap'la birlikte ülkenin ana çıkarlarını Asya-Pasifik'le sınırlandırma eğiliminin son bulduğu görülmektedir.

Avustralya'nın Beyaz Kitapları ekseninde 2009'daki belgede 'genişletilmiş Asya-Pasifik' olarak adlandırılan bölge 2012 tarihli belge ile 'Hint-Pasifik' olarak lanse edilmeye başlamıştır (Commonwealth of Australia Department of Prime Minister and Cabinet, 2012). Ancak söze konu belgede yalnızca iki kez yer verilen Hint-Pasifik kavramının Avustralya hükümeti nazarında tam olarak kabul görmesi esasen ülkenin 2013 tarihli Savunma Beyaz Kitabı'yla mümkün olmuştur. Dolayısıyla bu belge Hint-Pasifik'in Avustralya nezdinde 'resmi' düzeyde sahiplenildiğinin ilk

kanıtı olarak kabul görmektedir. Ayrıca anılan belge ile Avustralya Hint-Pasifik kavramını ilk kez hükümet dokümanı ile taçlandıran bir ülke olarak kavramsallaştırmada ön plana çıkmıştır. Ülkenin 2013 Savunma Beyaz Kitabı'nda "Hint ve Pasifik Okyanuslarını Güneydoğu Asya ile birbirine bağlayan stratejik bir yay" olarak betimlenen 'Hint-Pasifik stratejik alanı' Avustralya'nın Asya-Pasifik'in ardından kendisini konumlandığı yeni bir bölge olarak kabul edilmiştir (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2013: 2,7). Ardından Avustralya hükümeti 2017'de yayımladığı 'Dış Politika Beyaz Kitabı'nda Avustralya vizyonundaki Hint-Pasifik sınırlarını net olarak çizmiştir. Söz konusu belgede Hint-Pasifik "Hindistan, Kuzey Asya ve ABD dahil olmak üzere Hint Okyanusu'nun doğusundan Güneydoğu Asya'yla bağlantılı bir biçimde Pasifik Okyanusu'na kadar uzanan bir bölge" olarak tanımlanmaktadır (Commonwealth of Australia DFAT, 2017: 1). Aktarılan tanımdan hareketle Avustralya'nın Hint-Pasifik anlayışı ilk etapta 'Hint/Pasifik' olarak gelişmiştir. Bunun nedeni sınırlı güç projeksiyonu nedeniyle kendi sorumluluk alanını Hint Okyanusu'nun batısına kadar genişletmekten kaçınarak Hindistan'ı aktif bir Pasifik politika aktörü haline getirmeyi amaçlamasıdır. Avustralya'nın sınırlı güç projeksiyonu gerek sınırlı Hint tanımlamasında (Graham, 2019: 39-40) gerekse söze konu ülke tarafından Hint Okyanusu'yla Asya-Pasifik bölgelerinin tam anlamıyla bütünleşmediğinin ve Hint-Pasifik yaklaşımının öncelik durumuna göre geliştirildiğinin göstergesi olan 'Hint/Pasifik' ifadesinde önemli bir parametredir.

Öte yandan Avustralya'nın Hint-Pasifik kavramına yabancı olmadığı bilinir. Ülkenin dış politika tartışmaları için 1950 ile 1970'ler arasında Hint-Pasifik kavramının sınırlı bir biçimde kullanıldığı görülmüştür. Ancak yaklaşık 30 yıl boyunca Avustralya'nın literatüründe yer edinemeyen kavram 2005'te ASEAN ülkelerinin dışişleri bakanları tarafından Hindistan, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın Doğu Asya Zirvesi'ne katılabileceği kabul edilerek Doğu Asya tanımının coğrafi sınırlarının ötesine çekilmesine karar verilmesi üzerine Richardson'ın (2005) bu gelişmeden yola çıkarak kaleme aldığı "birleşik bir Hint-Pasifik bölgesini" sembolize eden çalışmasıyla Avustralya nezdinde yeniden gündeme alınmıştır (Tyler ve Samantha, 2014: 42). Sonrasında dönemin Savunma Bakanı Stephen Smith ile Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı yetkilisi Peter Varghese'in katkılarıyla birlikte Hint-Pasifik kavramı Avustralya dış politika söyleminde yaygınlaşmaya başlamıştır. Varghese'in (2012: 2) "Bugün Asya-Pasifik yerine Hint-Pasifik'i Avustralya güvenliğinin potası olarak düşünmek daha mantıklıdır" ifadesiyle Smith'in (2012: 5) "Bu yüzyılda bazılarınca şimdi Hint-Pasifik olarak adlandırılan Asya-Pasifik ile Hint Okyanusu kıyıları dünyanın stratejik ağırlık merkezi haline gelecektir" söylemi 2012'yle birlikte kavramın hükümet düzeyinde güncel bir tartışma konusu olarak ortaya çıktığını yansıtır. Akabinde ülkenin dört önemli stratejik çıkarından birini "istikrarlı bir Hint-Pasifik" ve Savunma Gücü'nün dört ana görevinden birini ise "Hint-Pasifik'teki olası askeri durumlara katkıda bulunma kapasitesinin artırılması" olarak belirleyen 2013 Savunma Beyaz Kitabı'yla kavram hükümet dokümanı üzerinde benimsenmiştir (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2013: 25,31).

Hint-Pasifik kavramının Avustralya’da yeniden ortaya çıkmasında iç faktörler olarak Batı Avustralya eyaletinin ekonomik ve stratejik olarak kalkınması ve kuzey ile batı okyanuslarına odaklanması, dış faktörler olarak Hint ve Pasifik Okyanuslarındaki artan ekonomik ve stratejik bağlantılar ile bölgenin ekonomik dönüşümü ve ABD’nin politikacıları tarafından kavramın artan kullanımı yer alır (Tyler ve Samantha, 2014: 37,39-42; Commonwealth of Australia Department of Defence, 2016; Adamson, 2018a). Avustralya ABD’yle ittifakını ve Çin’le ekonomik ilişkisini dengede tutmaya çalıştığı için hassas bir stratejik konumdadır ve ABD ile Çin ilişkilerinde kendi kurduğu dengeyi bozmak istememektedir (Tyler ve Samantha, 2014: 38). Söz konusu her iki ülke de Avustralya için önemli ortaklar olarak görülür. Bu nedenle Avustralya yönetimi Hint-Pasifik’in istikrarı ve refahı için ABD’nin bölgedeki ekonomik ve güvenlik işlerine derin katılımını desteklemekte, aynı zamanda karşılıklı çıkarlar için hayati önemde görülen Çin ilişkilerini güçlendirmeye devam etmektedir (Adamson, 2018a; 2018b; 2018c; 2019). Avustralya’nın Hint-Pasifik yaklaşımında terazinin bir tarafına ülkenin dış politikasının temel taşı olarak görülen Amerikan ortaklığı, öteki tarafına ülke çıkarları için kilit önemde görülen Çin ortaklığı konularak Hint-Pasifik ülkeye çok önemli fırsatlar sunan dinamik bir bölge olarak lanse edilmektedir. Beraberinde ‘Özel Stratejik Ortağı’ Japonya’yla Endonezya başta olmak üzere Avustralya’nın kilit ticaret yolları üzerindeki ASEAN ülkeleri ve Hindistan’la ilişkilerine özel önem yüklenir. ‘2+2’ olarak belirtilen ve Çin, ABD, Japonya, Güney Kore, Hindistan gibi ülkelerle geliştirilen ikili ilişkiler, ASEAN-Avustralya Özel Zirve toplantıları, Avustralya-Hindistan-Endonezya ile Avustralya-Japonya-Hindistan üçlü diyalogları ve Quad görüşmeleri, Avustralya’nın Hint-Pasifik’teki odak noktalarıdır (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2016; Commonwealth of Australia DFAT, 2017; Adamson, 2018a; 2018b; 2018c; 2019; Green, 2019).

Son olarak aktarılan bu bilgiler ile Avustralya hükümetinin yayımladığı veriler çerçevesinde Avustralya’nın ‘barışçı Hint-Pasifik’ vizyonundaki temel ilkeleri şöyle özetlenebilir (Commonwealth of Australia Department of Defence, 2016; Commonwealth of Australia DFAT, 2017; Adamson, 2018a; 2018b; 2018c; 2019; Green, 2019; Reynolds, 2019):

- 1) Avustralya’nın Hint-Pasifik yaklaşımının ‘merkezinde’ yer alan ABD ittifakının genişletilmesi ve derinleştirilmesi,
- 2) Bölgesel ve küresel güvenliği destekleme sorumluluğunu paylaşma konusunda büyük bir kapasitesi bulunan Çin’le her iki ülkenin yararına olan kapsamlı stratejik ortaklığın kararlı bir biçimde geliştirilmesi,
- 3) İkili ve çoklu ilişkiler aracılığıyla ABD’ye ek olarak Japonya, Endonezya, Hindistan ve Güney Kore gibi bölgenin büyük demokrasileriyle daha yakından çalışılması,
- 4) ASEAN merkezli bölgesel bir mimarinin kurulması,
- 5) Hint-Pasifik’te istikrarı destekleyen uluslararası hukukun dikkate alınması,
- 6) Bölgede refahı artıran serbest piyasa değerlerinin gözetilmesi,
- 7) Tüm bölge ekonomilerini kapsayıcı bir ekonomik entegrasyonun sağlanması,

- 8) Gidiş geliş ve uçuş serbestliğinin savunulması,
- 9) Küçük devletlerin haklarının korunması,
- 10) Egemenliğe saygı duyulması,
- 11) Özgür, kapsayıcı, istikrarlı ve kurallara dayalı bir düzenin oluşturulması.

Görüldüğü üzere Avustralya'nın Hint-Pasifik yaklaşımında 'jeoekonomiye' daha fazla önem verilmekte ve dolayısıyla ülkenin Hint-Pasifik önceliği yalnızca 'güvenlik tehdidi' üzerinden geliştirilmemektedir. Başka bir anlatımla Avustralya'nın Hint-Pasifik vizyonu Asya'nın ekonomik fırsatlarından yararlanma arayışı içinde pragmatik olarak tanımlanmaktadır (Graham, 2019: 38). Bir diğer söylemle Avustralya'nın Hint-Pasifik yaklaşımı esasen onun 'orta güç' durumundan ileri gelen 'norm girişimcisi' ideasıyla beslenmektedir.

2.3.4. Hindistan: Doğu'ya Bakış Politikası'ndan 'Doğal' Hint-Pasifik Anlayışına

Yaklaşık 200 yıl boyunca İngilizler için Britanya İmparatorluğu'nun önemli bir parçası olan Hindistan 'Raj' olarak anılan İngiliz yönetiminden 15 Ağustos 1947'de tüm bağımlıyı kopararak bağımsız bir aktör statüsüyle küresel sisteme katıldığında karşılaştığı iki kutuplu düzen karşısında bloklara alternatif sunan 'Bağlantısızlar Hareketi'nin (Non-Aligned Movement/NAM) kurucuları arasında yer almıştır. Dolayısıyla Soğuk Savaş dönemi boyunca Hindistan'ın dış politika anlayışı 'Bağlantısızlık Politikası' (Non-Alignment Policy) üzerine inşa edilmiştir. Bunun yanı sıra 'Pasifik Devleti' olan ve kendini 'Asya gücü' olarak tanımlayamayan ABD'nin Soğuk Savaş yıllarında Doğu Asya'ya katılımını meşrulaştıran Asya-Pasifik fikri (Dirlik, 1998: 15-36; McDougall, 2016: 6) Hint Okyanusu bölgesini dışarıda bırakan bir bölgesel düzeni ifade eder. Dolayısıyla gerek benimsediği Bağlantısızlık politikası gerekse dahil olmadığı Asya-Pasifik fikriyle Hindistan 1990'lara dek kendi bölgesinde hapsolmuştur. Ancak 1990'lar hem Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte bölgesel ve küresel anlamda hem de Hindistan'ın ekonomik reformları ve konjonktürel değişimlere karşı geliştirdiği politik tepkileriyle birlikte ülke özelinde büyük bir dönüm noktasına işaret eder. Uluslararası sistemdeki kırılma noktası Hindistan özelinde dikkate alındığında ülkenin geliştirmiş olduğu 'Doğu'ya Bakış Politikası'nı (Look East Policy) irdelemek gerekir. Nitekim söze konu politika ülkenin küresel stratejik ortamı değiştiren Soğuk Savaş'ın bitişine verdiği en net cevaptır (Sikri, 2009: 134).

Hindistan'ın 1991'den itibaren ekonomik açılımlarına paralel olarak geliştirdiği Doğu'ya Bakış politikası her şeyden önce ülkenin kendisine göre doğusunda kalan Asya-Pasifik bölgesinden izole yapısını kurtarmanın bir yolu olarak görülmüştür. Bunun beraberinde söz konusu politikayla ticaret olanaklarının genişletilmesi yalnızca ülkenin artan iş nüfusu için yurt içi istihdam sağlayacağından dolayı değil, aynı zamanda hükümetin çok ihtiyaç duyulan altyapıyı geliştirme kapasitesini artıracığı için ülke geleceğinin anahtarı olarak görülmüştür (Lee, 2015: 74). Bu politika çerçevesinde Hindistan 1990'larla birlikte özellikle Güneydoğu Asya ülkeleriyle ekonomik

ve ticari ilişkilerini geliştirmeyi amaç edinmiştir. Yaklaşık 10 yıllık bir süreçte Hindistan'ın özellikle bölgedeki ticaret ilişkilerinin gelişimine odaklanan Doğu'ya Bakış politikası 2000'lerden itibaren kapsamını daha da genişletmiştir. Bu nedenle söz konusu politikanın 1990'lardaki süreci literatürde yaygın bir biçimde ilk evre, 2000'lerin başlangıcı ise ikinci evre olarak kategorize edilir. Politikanın üçüncü ve son evresi ise 2014'te başbakan olan Narendra Modi ile 'Doğu'ya Hareket Politikası' (Act East Policy) adı altında geliştiği kabul görmektedir.

Hint politikalarında Asya-Pasifik yöneliminin şu konular üzerinde yoğunlaştığı görülür: bölgenin herhangi bir güç tarafından kontrol edilmesinin önlenmesi, ekonomi ve enerji güvenliğinin sağlanması, Deniz Ulaşım Yolları başta olmak üzere doğal kaynakların ve paylaşılan evrensel ortak alanların korunması, demokrasi ve özgür toplum değerlerinin teşvik edilmesi, terörle mücadelenin sürdürülmesi, doğal afetlerde yardım ve güvenliğin sağlanması, iklim değişikliğinin kontrol edilmesi ve bölgedeki Hint diasporasının güvence altına alınması (Sharma, 2014: 56). Dolayısıyla Doğu'ya Bakış politikasının en genel tanımı Hindistan'ın Asya-Pasifik aktörleriyle kapsamlı ekonomik, politik, diplomatik, savunma ve güvenlik ilişkileri geliştirme çabaları olarak ifade edilebilir. Söze konu politikanın en temel motivasyonları ise şu şekilde sıralanabilir: Hindistan'da başlayan ekonomik reform ile liberalleşme çabaları, ülkenin sorunlu kuzeydoğu bölgesini geliştirme girişimleri, Güney Asya'da bölgesel iş birliği ile serbest ticaretin yetersizliği, Çin'in yükselişi, Güneydoğu Asya ülkelerinin ekonomik başarısı ve bölgesel bir serbest ticaret kulübüne henüz üye olmamış tek büyük ülke olan Hindistan'ın dünyayla daha fazla bütünleşme isteği (Sikri, 2009: 132-137,140-142; Jain, 2011: 217; Haokip, 2011: 233).

Dönemin Hindistan Dışişleri Bakanı Yashwant Sinha (2003) Harvard Üniversitesi'ndeki 'Asya'da Yeniden Yükselen Hindistan' isimli konuşmasında Doğu'ya Bakış politikasını şöyle tarif etmiştir:

Hindistan'ın "Doğu'ya Bakış" politikasının ilk evresi ASEAN merkezli olmuş ve öncelikle ticaret ve yatırım bağlantılarına odaklanmıştır. Ancak politikanın yeni aşaması, merkezinde yine ASEAN olmak üzere Avustralya'dan Doğu Asya'ya uzanan geniş bir "Doğu" tanımıyla karakterize edilir. Yeni aşama ayrıca ticaretten, deniz yollarını korumak ve terörle mücadele faaliyetlerini koordine etmek için ortak çabaları içeren daha geniş ekonomik ve güvenlik konularına geçişin bir göstergesidir.

Başlangıçta ekonomiye dayanan Doğu'ya Bakış politikası özellikle 1990'ların sonlarından bu yana güvenliğe odaklanan yeni bir boyut kazanmıştır (Rehman, 2009: 130). Yashwant Sinha'nın yukarıdaki ifadelerinden hareketle politikanın 1990'larda coğrafi olarak Güneydoğu Asya, kapsam olarak ticaret odaklı geliştiği, ancak 2000'lerle beraber politikanın gerek coğrafi gerekse odaklandığı konular bazında genişletildiği görülmektedir. Politikanın ana odak noktası yine Güneydoğu Asya olmakla beraber coğrafi olarak Hint Okyanusu bölgesinin dışına çıkılarak 'Doğu'nun kapsamına Doğu Asya'dan Avustralya'ya uzanan Batı Pasifik bölgesi de dâhil edilmiştir. Odaklanılan konular kapsamında ticaretin ötesinde daha geniş ekonomik ve güvenlik

sorunlarıyla ilgilenilmeye başlanmıştır. Ülkenin Doğu'ya Bakış politikasında izlediği en önemli güvenlik hedeflerinden biri ise bölgedeki temel ticari çıkarlarını savunmak için benzer düşüncelere sahip devletlerle daha yakın stratejik ilişkiler geliştirmektir. Bu bağlamda Hindistan Basra Körfezi, Hint Okyanusu, Güney ve Doğu Çin Denizleri üzerinde sağlanan ticari taşımacılığın korunması, ortak deniz alanlarının ve Deniz Ulaşım Yollarının serbestliğine yönelik uluslararası normların desteklenmesi ve uyuşmazlıkların barışçı çözümü için BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde (UNCLOS) yer alan ilkelere uyulması konularında ASEAN, Japonya ve Güney Kore'yle ortak duruş geliştirmektedir (Lee, 2015: 85).

Doğu'ya Bakış politikasıyla Hindistan bölge üzerinde kendi güç projeksiyonunu geliştirmeyi planlarken aynı zamanda ortak güvenliğin ve bölgesel istikrarın sağlanması, korunması ve artırılması adına bölgede ortak, kapsayıcı ve kurallara dayalı bir güvenlik mimarisi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu noktada Doğu'ya Bakış politikası bir ekonomi politikasından ya da bir dış politikadan çok daha fazlasını ifade eder. Hindistan'ın hem dünya vizyonunda hem de küresel ekonomideki rolünde stratejik bir değişimin simgesidir (Jain, 2011: 217). Ülkenin politika algısındaki stratejik değişim eski Başbakan Manmohan Singh (2005a) tarafından 2005'te ASEAN bünyesindeki özel liderler diyalogunda ifade edilmiştir: "Doğu'ya Bakış Politikası yalnızca bir dış ekonomi politikası değil, aynı zamanda Hindistan'ın dünya görüşünde ve gelişen küresel ekonomideki konumunda yaşanan stratejik bir değişimin işaretidir".

Doğu'ya Bakış politikası Mayıs 2014'te Narendra Modi'yle birlikte Doğu'ya Hareket olarak yeniden adlandırılmıştır. Burada 'Bakış'ı 'Hareket'le değiştirmek ülkenin güvenlik, bağlantı ve bölgesel entegrasyona çok daha fazla öncelik vererek bölgeye yönelik proaktif, pragmatik ve eylem odaklı bir yaklaşım izleyeceği anlamına gelir (GoI-MEA, 2014-2015: vi). Doğu'ya Hareket politikası Modi tarafından göreve geldikten 6 ay sonra yani Kasım 2014'teki 12. ASEAN-Hindistan Zirvesi'nin açılış konuşmasında "Hindistan'da yeni bir ekonomik gelişme, sanayileşme ve ticaret dönemi başlamıştır. Hindistan'ın 'Doğu'ya Bakış Politikası' 'Doğu'ya Hareket Politikası'na dönüşmüştür" ifadeleriyle resmi olarak açıklanmıştır (GoI-MEA, 2014-2015: xvi). Gerçekte Doğu'ya Hareket ifadesinin esin kaynağı Hillary Clinton'dır. Clinton (2011b) Temmuz 2011'deki Hindistan ziyareti sırasında söz konusu ülkeye "yalnızca Doğu'ya bakmayı değil, aynı zamanda Doğu'ya katılma ve hareket etme" çağrısında bulunmuştur.

Politikanın üçüncü evresi olarak görülen Doğu'ya Hareket süreci aynı zamanda Avustralya'dan Çin'e uzanan genişletilmiş bir 'Doğu' tanımıyla karakterize edilir. Ancak aktarıldığı üzere Doğu vizyonunun genişletilmesinin esasen 2000'lerin başlarıyla beraber Doğu'ya Bakış çatısı altında vücuda geldiği bilinmektedir. Dolayısıyla Doğu'ya Hareket politikasının stratejik coğrafyası temelinde 'genişletilmiş Doğu' tanımının karşılığı olarak 'Hint-Pasifik' kavramının yer aldığını söylemek daha doğru olur. Benzer bir biçimde Hindistan'ın genişleyen Doğu vizyonuyla birlikte Japonya ve Avustralya gibi coğrafi olarak Hindistan'ın daha uzak

doğusunda kalan ülkelerle bağların geliştirilmesi ülkenin Doğu'ya Bakış politikasının büyümekte olan Pasifik yönelimiyle başlamıştır. Ancak bu noktada Hindistan'ın 1990'lardan bu yana devinim halinde olan Doğu politikasının Doğu'ya Hareket adlandırılmasıyla proaktifleştiği ve aynı zamanda Doğu'ya Hareket politikasının stratejik çalışma alanıyla Hint-Pasifik kavramının örtüştüğü dikkate alındığında ülkenin Japonya ve Avustralya'yla ilişkilerinde belirgin bir derinleşme sürecinin son zamanlarda ivme kazandığını söylemek yanlış olmaz. Doğu'ya Hareket politikası Doğu'ya Bakış politikasının bir uzantısıdır ve her iki adlandırma bugün aynı anlama gelir.

Modi'nin Eylül 2014 tarihli Japonya gezisi sırasında iki ülke tarafından Hint-Japon ilişkilerinde 'yeni bir çağın açıldığının' ilan edilmesi ile stratejik ve ekonomik bağları güçlendirmek adına ikili ilişkilerin 'Özel Stratejik ve Küresel Ortaklık' tanımıyla güncellenmesi Hindistan'ın Doğu'ya Hareket politikası kapsamında Japonya'yla derinleşen ilişkilerini kanıtlar niteliktedir. Nitekim Modi ve Abe hükümetlerince imzalanan 'Tokyo Deklarasyonu'nda Hindistan'ın Doğu'ya Hareket politikasının temelinde Japonya'nın olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir (GoI-MEA, 2014). Avustralya'yla ilgili olarak Raja Mohan (2014) "Avustralya'nın Hindistan'ın doğu stratejisinin merkezine ve güney Pasifik'in Hindistan'ın politik radarına eklenmesiyle" Modi'nin Doğu'ya Hareket politikasının daha da genişlediğini savunmaktadır. Söze konu genişleme aynı zamanda Hindistan'ın Doğu'ya Bakış/Doğu'ya Hareket politikasına paralel gelişme kaydeden bölgedeki Hint-Pasifik eğilimini de yansıtır.

Hindistan'ın Doğu'ya Hareket politikasının yeni stratejik coğrafyası olarak Hint-Pasifik'i kapsamı Hindistan ve ABD arasında artan stratejik işbirliğiyle örtüşür (Pardesi, 2011; Gupta, 2012; Tellis, 2012a). Bunun yanında Barack Obama'nın Ocak 2015 tarihli Hindistan ziyareti sırasında iki ülke tarafından yapılan ortak açıklamada Hindistan'ın Doğu'ya Hareket politikasının ABD'nin Asya'yı Yeniden Dengeleme politikasıyla örtüştüğü belirtilmiştir (GoI-MEA, 2015b). Dahası iki politikanın stratejik yakınsaklığına ABD'nin aynı yıl yayımlanan 'Asya-Pasifik Deniz Güvenliği Strateji' belgesinde yer verilmiştir (U.S. Department of Defense, 2015: 28). Söz konusu stratejik uyum Narendra Modi'nin anılan ziyaret sırasında düzenlenen Hint-Amerikan İş Zirvesi'ndeki ifadelerine de yansımıştır:

En büyük iki demokrasi olarak değerlerimiz ve ortak çıkarlarımız adına birbirimizin başarısında temel bir paya sahibiz. Kendi başımıza çalışarak ortak çıkarlarımızı hala ilerletebiliriz. Ancak birlikte çalışırsak daha büyük başarılar elde edebiliriz. Ortaklığımız ülkemizdeki refahımız ve ülke dışındaki ekonomik liderliğimiz için hayati öneme sahip olacaktır. (...) Çok uzun zamandır Hindistan ve ABD Avrupa ve Atlantik'te birbirlerine bakıyorlar. Doğu'ya doğru baktığımda ABD'nin batı kıyılarını görüyorum. Bu bize aynı geniş bölgeye ait olduğumuzu söylüyor. (...) İlişkilerimiz bölgenin rotasını şekillendirmede vazgeçilmez olacaktır. (...) Oldukça basit, Hindistan ve ABD'nin el ele vermesi dünyayı herkes için daha iyi bir yer haline getirecek.

Obama'nın Hindistan ziyareti dikkate alındığında söze konu temaslar sırasında açıklanan 'Asya-Pasifik ve Hint Okyanusu Bölgesi için ABD-Hindistan Ortak Stratejik Vizyonu' (GoI-MEA,

2015c) kapsamında değinilen ikili stratejik uyum özellikle deniz alanındaki gelişmeler ekseninde belirgindir. Nitekim adı geçen ortak vizyonda deniz güvenliğini korumanın ve bölge genelinde özellikle GÇD’de dolaşım ve uçuş serbestliğinin önemi üzerine özel bir atıfta bulunulmuştur. Deniz alanındaki kurallara dayalı bir düzene olan ortak bağlılık çoğu zaman diğer bölgesel deniz kuvvetleriyle koordineli olarak birleşik deniz tatbikatları ve devriyelerinin yürütülmesinde de yansıtılmaktadır. Bu noktada Amerikan ve Hint donanmalarınca 1992’den (1998’de askıya alındı, 2002’de yeniden başladı) 2015’e dek her yıl ikili olarak yürütülen, bu tarihten itibaren Japonya’nın katılımıyla üçlü olarak devam eden MALABAR tatbikatları oldukça önemlidir. Ayrıca 1995’ten bu yana yılaşırı ve çok taraflı olarak Hindistan’ın Uzak Doğu Deniz Komutanlığı (FENC) tarafından düzenlenen MILAN tatbikatları Hindistan Donanması’nın Hint Okyanusu’ndaki aktif varlığının önemli bir bileşenidir. Hindistan Deniz Kuvvetleri ayrıca bölgedeki en tartışmalı sular olan GÇD’de Amerikan, Japon ve Filipin güçlerince 2019 yılının Mayıs ayında ilk kez düzenlenen ortak tatbikata katılmıştır.

Hindistan’ın Doğu’ya Hareket politikasının temel özelliği olarak ön plana çıkan en önemli hedeflerden biri deniz yollarının korunmasıdır (Chaturvedy, 2015: 366). Hindistan’ın ekonomik büyümesine paralel olarak ticaret ve kaynaklara erişim bakımından ülke için Deniz Ulaşım Yollarının önemi artmaktadır. Bu nedenle bölgedeki söze konu yolların açıklığı ile güvenliği kendisi için temel bir öncelik haline gelmektedir (Tyler ve Bhutoria, 2015: 229). Bu çerçevede Hint Donanması’nın bölgedeki varlığı aktif bir biçimde ilerleme kaydetmektedir. MALABAR ve MILAN gibi çok taraflı sürdürülen askeri deniz tatbikatlarının dışında Hindistan Deniz Güçleri’nin yürüttüğü ikili tatbikatlar da Hindistan’ın Doğu’ya Hareket politikası ekseninde oldukça önemlidir. Söz konusu ikili tatbikatlar kapsamında 1994’ten bu yana Singapur Cumhuriyet Donanması’yla yürütülen SIMBEX Hint Donanması’nın bölgedeki en uzun soluklu tatbikatlar serisi olma özelliğini taşır. ASEAN ülkelerinin ABD, Rusya, Çin, Japonya, Güney Kore, Avustralya, Yeni Zelanda ve Hindistan olmak üzere sekiz diyalog ortağıyla düzenlediği ADMM Plus tatbikatlarına düzenli olarak katılım sağlayan Hint Donanması ayrıca ASEAN ülkelerinden Endonezya (Samudra Shakti), Malezya (Samudra Laksamana), Myanmar (IMNEX) ve Viet Nam (IN-VPN BLAT EX) deniz güçleriyle 2018’den itibaren ikili tatbikatlar başlatmıştır. Bunun yanı sıra 2019’da Hindistan, Singapur ve Tayland donanmaları birlikte ilk üçlü tatbikatını (SITMEX) gerçekleştirmiştir. Bunun da ötesinde Japon Deniz Öz Savunma Güçleri’yle birlikte 2012’de başlatılan JIMEX ve 2015’ten itibaren Avustralya Kraliyet Donanması’yla yılaşırı düzenlenen AUSINDEX tatbikatları Hint Donanması’nın genişleyen Hint-Pasifik sularındaki görünürlüğünü artırmada önemli birer kaldıraç görevi görmektedir. Son olarak bölge dışı büyük güçlerle sergilenen tatbikat girişimleri de Hindistan’ın bölgedeki aktif rolünü pekişmektedir. Bu çerçevede 2001’den bu yana Fransa ile VARUNA (Esasen 1993’ten beri yapılmakta olan söz konusu ikili tatbikat 2001’de VARUNA adını almıştır), 2003’ten beri Rusya ile INDRA ve 2004’ten bu yana Birleşik Krallık ile KONKAN tatbikatları icra edilmektedir.

Aktarıldığı üzere Hindistan'ın 1990'larla gelişen Doğu'ya Bakış politikası ülkenin dünya vizyonundaki stratejik dönüşümünü simgeler. Daha da önemlisi 2010'larla birlikte 'Bakış'ın 'Hareket'le revize edilmesi yalnızca Doğu'ya Bakış politikasının devamı değil, aynı zamanda ülkenin stratejik zihniyetinde ve dolayısıyla dış politikasında görülen değişimin sahada vücut bulduğu anlamına gelir. Hindistan'ın 'deniz zihniyeti' kendi bölgesel sınırlarının ötesine geçerek daha geniş bir bölgede faaliyet gösterme anlayışına dönüşmüştür. Şu ana dek Hindistan'ın ulusal güvenlik stratejisini şekillendiren temel zihniyet deniz güvenliği gereksinimiyle kara sularının ve ada topraklarının güvence altına alınması için Hint Okyanusu'na odaklanmıştır. Bununla birlikte ülkenin stratejik deniz düşüncesinin temelinde yer alan en önemli bileşen olarak Hint Okyanusu'nda bölge dışı güçlerin varlığına karşı olduğu bilinir. Ancak yükselen bir güç olarak Hindistan Deniz Ulaşım Yolları'nın uluslararası ticaret için açık ve serbest tutulması gibi evrensel varlıklar hakkında daha fazla kaygı duymaya başlamış ve buna bağlı olarak deniz stratejisini değiştirmiştir (Mann, 2017: 12-13). Bu doğrultuda Narendra Modi'nin 2015 Mauritius ziyareti sırasında barışçı ve istikrarlı bir deniz ortamı sağlamak adına 'Bölgedeki Herkes için Güvenlik ve Büyüme' (Security and Growth for All in the Region-SAGAR) vizyonunu açıklayarak Hint Okyanusu bölgesini başat bir politika önceliği haline getirmesi önemli bir adımdır. Hintçede okyanus anlamına gelen 'sagar' sözcüğüyle ifade edilen söz konusu politika Hindistan'ın denizler üzerindeki özellikle Hint Okyanusu bölgesindeki jeopolitik, stratejik ve ekonomik çıkarlarını aktif olarak sürdürmeye ve ilerletmeye dayanmaktadır (Bhatt, 2018: 67).

Hindistan'ın değişen deniz stratejinin temel tetikleyicisi Doğu'ya Bakış/Hareket politikası olmakla beraber adı geçen politikayı ortaya çıkaran faktörler ile ülkenin deniz zihniyetinin değişimine neden olan parametreler paralellik gösterir. Bu çerçevede öne çıkan nedenler olarak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beraber Hindistan'ın Soğuk Savaş zihniyetinin değişmesi, buna bağlı olarak ABD başta olmak üzere Batı'yla ilişkilerin ilerlemesi, Hint Okyanusu'ndaki dış oyuncuların varlığına karşı çıkmak yerine Hindistan'ın ortak deniz tatbikatları ile bölge dışı aktörleri Okyanus'a dahil etmesi, Hindistan'ın ekonomik büyüme stratejisindeki değişime bağlı olarak bölgede ticaret ve enerji taşımacılığı için önemli olan su yollarının ülke nazarında farkındalığının ve değerinin artması ve Çin faktörü sayılabilir (Mann, 2017: 12-13). Hindistan'ın 1990'larla başlayan stratejik düşünce değişimi ve Doğu'ya Bakış/Hareket politikasıyla birlikte Hint Donanması proaktif bir rol oynamaya başlamıştır. Örneğin, daha önce aktarılan tatbikatlarla beraber, 2005'te Bengal Körfezi ve Andaman Denizi kıyısındaki tsunamiden sonra doğal afetlerden etkilenen ülkelere geniş çapta insani yardım sağlanması, Hint Okyanusu donanmalarının ortak kaygılarını ele almak için 2008'de 'Hint Okyanusu Deniz Sempozyumu' (IONS) girişiminin başlatılması, 2008'den beri Okyanus ticaretini korsan saldırılarına karşı korumak için atılan adımlar ve bölgesel düzeni ve yasal aktiviteleri desteklemek amacıyla gerçekleştirilen düzenli devriyeler, Hindistan Donanması'nın Hint-Pasifik'teki varlığını artıran bileşenlerdir (Indian Navy, 2015: 5-6).

Hindistan'ın çeşitli politika açılımlarıyla ve Hint Donanması'nın operasyonel faaliyetleriyle varlığını genişlettiği bir bölge olarak Hint-Pasifik Hindistan'ın Doğu'ya Bakış/Hareket politikasıyla tamamen uyumludur (Singh vd. 2018: 46). Dolayısıyla Hindistan'ın bölgesel bağlantı konusundaki önceki anlatılarının bir devamıdır (Bajpae, 2014: 96). Ülkenin eski Dışişleri Sekreteri Shyam Saran'ın (2011) belirttiği gibi Hint-Pasifik'in "Hint ve Pasifik Okyanuslarını birbirine bağlayan kesintisiz bir okyanus alanı" oluşturması, Hindistan'ın Doğu'ya Bakış politikasına "mantıklı bir gerekçe" sağlamaktadır. Özellikle Hindistan'ın ABD'yle deniz ilişkisi Hindistan'ın Hint-Pasifik ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmesi için bir katalizör olmuştur (Singh vd. 2018: 48). Hindistan ve ABD arasındaki yaklaşma olumlu bir gelişme olmakla beraber çelişkili bir nosyonun ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Geleneksel bir kara gücü olan Hindistan'ın Hint-Pasifik bölgesinde ABD'yle iş birliği yaparak deniz alanında istikrarlı bir güç dengesini koruyabildiği görülmüştür (Montgomery, 2013: 96). Nitekim Doğu'ya Bakış/Hareket politikası kapsamında ülkenin deniz güçlerinin gelişimi söz konusudur. Hint Donanması'nın gelişimi noktasında atılan önemli adımlar Hindistan Deniz Kuvvetleri tarafından 2004'te ilk kez bir 'Deniz Doktrini'nin (Indian Maritime Doctrine 2004) ve 2007'de ilk 'Deniz Askeri Strateji' (Freedom to Use the Seas: India's Maritime Military Strategy) belgesinin yayımlanmasıdır (Indian Navy, 2009: 6). Bunun yanında ülkenin deniz alanında olumlu bir güç olarak tanınması esasen 2004'te bölgede gerçekleşen oldukça yıkıcı bir tsunaminin ardından Hint Donanması'nın Endonezya, Tayland ve Malezya halklarına yardım sağlamak için en büyük barış misyonunu üstlendiği dönemde artış göstermiştir (Ladwig, 2009: 96).

ABD ve Japonya başta olmak üzere bölge ülkeleri Hindistan'ın bölgedeki 'güvenlik sağlayıcısı' rolünü memnuniyetle karşılamaktadır. Bu bağlamda ilk kez 2009'da dönemin ABD Savunma Bakanı Robert Gates tarafından 8. Asya Güvenlik Zirvesi'ndeki (Shangri-La Diyalogu) konuşmasında kullanılan 'Net Security Provider' kavramı ile ABD nazarında Hindistan'ın Hint Okyanusu ve ötesinde bölgesel bir 'güvenlik sağlayıcısı' olarak kabul gördüğü belirtilmiştir (Mukherjee, 2014: 1). Bölgedeki stratejik ve ekonomik çıkarların örtüşmesi göz önüne alındığında ABD Hindistan'ı Asya-Pasifik stratejisine bağlamak için güçlü adımlar atmaktadır. ABD'nin resmi söylemlerinde yer aldığı üzere Hindistan'ın Doğu'ya Hareket politikası ABD'nin Asya-Pasifik'i Yeniden Dengeleme politikasının tamamlayıcısı olarak görülmüştür (Carter ve Parrikar, 2015). ABD politikasındaki Çin'in dengelenmesi boyutu dikkate alındığında ise 1990'ların sonlarından bu yana Hindistan'ın ABD'yle ilişkisinin niteliğini kökten değiştirmesine paralel olarak iki ülke Çin'in yükselişinin barışçı doğasıyla ilgili ortak kuşku üzerine stratejik bir ortaklık geliştirmiştir (Rehman, 2009: 125). Bu noktada Doğu'ya Bakış politikası da Çin'in bölgedeki ekonomik hegemonyasını dengelemek için bir araç olarak görülmüştür (Batabyal, 2006). Gerçekte de söz konusu politikanın iki temel itici gücü bulunmaktadır: Güneydoğu Asya'nın hızla büyüyen devletlerinin pazarlarına ve başkentlerine erişmek ve bölgede Çin'in büyüyen ekonomik, politik ve askeri etkisiyle başa çıkabilmek (Ganguly, 2003/2004: 44).

Bölgedeki Çin yükselişi Asya devletlerini bir araya getirmekte ve söz konusu yükselişe karşı yumuşak bir denge sağlamak amacıyla onları Hindistan'la yakın ilişkiler geliştirmek için motive etmektedir. Hindistan'ın bölgedeki anlaşmazlıklara yönelik bölgesel düzenin belirlenmiş ilkelerini diplomatik olarak savunmaya istekli olması, onun retoriklerin ötesine geçmekte istekli olduğunu göstermektedir. Ancak öte taraftan ülkenin stratejik kültüründe ve Stratejik Özerklik tercihinde bu tür bir amaç için ne derece güvenilir bir ortak olacağı ikilemi ise bölge ülkeleri nazarında bir soru işareti olarak kalmaktadır. Hindistan'ın geleneksel Bağlantısız duruşunun 'realist' bir uyarlaması olan Stratejik Özerklik kavramı Hindistan'ın hem dış politika karar alma süreçlerinde ve alınan kararların uygulanmasında bağımsızlığını korumayı hem de ABD'yle derinleşen ilişkilerinde kendi stratejik değerlerini ve askeri varlıklarını gözetmeyi amaçlayan bir 'bağımlılık kontrol stratejisi' olarak tanımlanabilir (Bommakanti, 2009; Monsonis, 2010: 612). Bu nedenle Hindistan'ın özellikle Amerikan ortaklığında stratejik bir manevra alanı açmaya çalıştığı görülür. Nitekim ABD'nin Hindistan'la artan diyalogu Çin'e 'Çin karşıtı bir eksen' yarattığı izlenimini vererek Hindistan-Çin normalleşme sürecini baltalama potansiyeline sahiptir (Rehman, 2009: 139). Hindistan için kutuplaşmalara yol açacak ya da Çin'i kışkırtacak herhangi bir koalisyon veya askeri ittifak fikri uzaktır. Bunun yerine Hindistan başta ABD ve Japonya olmak üzere Hint-Pasifik dinamikleriyle ayrı ayrı ortaklıklar geliştirmektedir. Bu ortaklıklar ekseninde Hindistan'la ABD'nin Asya'daki gelişmeleri ele almak için birlikte çalışmaya başlamasına paralel gelişen Hindistan-ABD stratejik iş birliği hem genel anlamda hem de Hindistan için Hint-Pasifik yönelimini geliştirmektedir (Muni, 2011: 4).

Hindistan Hint-Pasifik kavramını kabul eden ve resmi sözlüğüne dahil eden birkaç ülkeden biri olmuştur (Menon, 2012). Hint-Pasifik kavramının ülke nezdinde ilk kez resmi bir dokümanda yer alması ise Hindistan Deniz Kuvvetleri'nin Ekim 2015 tarihli strateji belgesiyle söz konusu olmuştur (Indian Navy, 2015). Obama'nın Ocak 2015'teki Delhi ziyareti sırasında yayımlanan 'Ortak Stratejik Vizyon' Narendra Modi hükümetinin Hint-Pasifik görüşünün önemli bir ilanı niteliğindedir (Tyler ve Bhutoria, 2015: 229). Söz konusu vizyon belgesinde Hindistan özellikle GÇD'de deniz güvenliğini korumanın ve bölge çapında gidiş geliş ve uçuş özgürlüğünü sağlamanın önemini vurgulayarak kendisinin Hint-Pasifik hedeflerini normatif anlamda açıkça belirtmiştir (GoI-MEA, 2015c). Ayrıca Modi'nin Haziran 2017'deki Washington ziyareti kapsamında 'Ortaklık Yoluyla Refah' isimli ortak açıklamayla Narendra Modi ile Donald Trump tarafından iki ülkenin ortak Hint-Pasifik ilkeleri belirtilmiştir (GoI-MEA, 2017). Akabinde Kasım 2017'de Trump ve Haziran 2018'de Modi tarafından Hint-Pasifik kavramının iki ülke nezdinde sahiplenildiğinin güçlü bir yansıması görülmüştür. Nitekim söz konusu tarihte Hindistan ilk kez dünya bağlantısının merkezine Hint-Pasifik'i konumlandırmıştır (Chaudhury, 2018). Ancak Modi'nin (2018) Shangri-La Diyalogu'ndaki açılış konuşması Hindistan'ın Hint-Pasifik duruşunda daha önemli bir yere sahiptir. Bu konuşma metni Hindistan'ın Hint-Pasifik vizyonunun en güçlü bir biçimde yansıtıldığı ilk kanıttır (Chaudhury, 2019: 26). Modi'nin konuşmasından hareketle

Hindistan'ın Hint-Pasifik yaklaşımının Chaudhury'nin (2019: 26-27) altını çizdiği temel dört boyutu vardır:

- 1) İlk olarak, Narendra Modi Hint-Pasifik'i coğrafi olarak 'Afrika kıyılarından Amerika kıtasına uzanan' bir bölge olarak tanımlamıştır.
- 2) İkincisi, Hindistan'ın Hint-Pasifik politikasının 'özgür, açık ve kapsayıcı' olduğunu açıklamıştır.
- 3) Üçüncüsü, ortaklıkların paylaşılan değerler ve çıkarlar temelinde geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır.
- 4) Dördüncüsü, Hindistan'ın Hint-Pasifik angajmanının merkezinde 'ASEAN'ın olduğunu net bir biçimde ifade etmiştir.

Ancak her şeyden önemlisi Modi'nin konuşmasında Hint-Pasifik'le ilgili kurduğu tek bir cümle ülkenin kavrama yönelik yaklaşımında oldukça net ve özgün bir duruşun yansıtılması bakımından dikkat çekicidir: "Hint-Pasifik 'doğal' bir bölgedir". Söze konu ifadesiyle birlikte Modi ülkesinin 'doğal Hint-Pasifik' anlayışına şu ifadelerle açıklık getirmiştir:

Hindistan Hint-Pasifik bölgesini ne bir strateji ya da sınırlı üyelerin bir kulübü olarak ne de egemenlik kurmayı amaçlayan bir gruplaşma olarak görmektedir. Ve hiçbir biçimde [kavramsal olarak Hint-Pasifik kullanımının] herhangi bir ülkeye yönelik olduğunu düşünmüyoruz. Böyle bir coğrafi tanım olamaz. Bu nedenle Hindistan'ın Hint-Pasifik bölgesiyle ilgili vizyonu olumludur ve birçok ilkesi vardır.

Narendra Modi'nin konuşmasında devam eden ifadelerinden hareketle Hindistan'ın Hint-Pasifik vizyonunda 7 temel ilke bulunur:

- 1) Özgür, açık, kapsayıcı bir bölge: "Hint-Pasifik hepimizi ortak bir ilerleme ve refah arayışı içinde tutan özgür, açık, kapsayıcı bir bölge anlamına geliyor. Bu coğrafyadaki bütün ulusları ve aynı zamanda pay sahibi olan diğerlerini içerir".
- 2) Bölgenin merkezi Güneydoğu Asya (ASEAN): "ASEAN bölgenin her daim merkezi olmuştur ve olacaktır. Bu bölgede barış ve güvenlik mimarisi için iş birliği yapmayı amaçladığımızdan dolayı Hindistan'ı daima yönlendirecek olan vizyon budur".
- 3) Bölge için kurallara dayalı bir düzen: "Böyle bir düzen, büyüklüğüne ve gücüne bakılmaksızın bütün ulusların eşitliği kadar egemenliğine ve toprak bütünlüğüne de inanmalıdır. Bu kurallar ve normlar azınlığın gücüne değil, herkesin rızasına dayanmalıdır".
- 4) Uluslararası hukuk uyarınca ortak kullanım alanlarına eşit erişim hakkı: "Hepimiz bu kanunla yaşamayı kabul ettiğimizde deniz yollarımız refahın yolları ve barışın koridorları olacak".

- 5) Korumacılık değil, küreselleşme: “Hindistan açık ve istikrarlı bir uluslararası ticaret rejiminin savunucusudur. Hint-Pasifik bölgesinde kurallara dayalı, açık, dengeli ve istikrarlı bir ticaret ortamını destekleyeceğiz”.
- 6) Bağlantı hayati önemdedir: “Yalnızca altyapı oluşturmamalı, ayrıca güven köprüleri de kurmalıyız. (...) Bölgedeki bağlantı girişimleri stratejik rekabeti değil, ticareti teşvik etmelidir”.
- 7) Büyük güç rekabeti değil, iş birliği: “Rekabet Asyası hepimizin gelişmesini engelleyecek, iş birliği Asyası bu yüzyılı şekillendirecek. (...) Rekabet normaldir, ancak çekişmeler çatışmalara dönüşmemelidir, farklılıkların anlaşmazlığa dönüşmesine izin verilmemelidir”.

Hint-Pasifik kavramı Asya'nın geleceğindeki hayati Hindistan rolünü ön plana çıkarmakla beraber (Dobell, 2018) ülkenin yükselişini tanımakta ve aynı zamanda Güney ve Güneydoğu Asya'nın stratejik meselelerinde Hindistan'ın merkezi statüsünü onamaktadır (Singh, 2018: 4). Hindistan nezdinde Hint-Pasifik kavramının kabul görmesi iki şeye işaret eder: 1991'de benimsenen Doğu'ya Bakış politikasının mantıklı bir uzantısı olan Hint-Pasifik bölgesinde daha aktif bir rol oynama isteği ile söz konusu bölgenin değişen realitesinin tanınması (Tyler ve Bhutoria, 2015: 227). Hindistan için Hint-Pasifik bölgesi hem Hint Okyanusu'ndaki ticaret ve kalkınma güvenliği hem de Doğu'ya Hareket politikasının bir parçası olarak Pasifik ekonomilerine deniz bağlantısı için çok önemlidir (Bhatt, 2018: 60-61). Öte yandan ABD ve Japonya'nın aksine Hindistan kavrama büyük bir ilgi duymamaktadır. Ayrıca Çin'in duyarlılıklarına özen göstererek kavrama yönelik sınırlı bir duruş sergilemeye çalışmaktadır. Doğu'ya Bakış/Doğu'ya Hareket politikaları nedeniyle Hindistan için Hint-Pasifik yeni veya heyecan verici bir kavram değildir (Zhu, 2017). Bu nedenle Hindistan nezdinde Hint-Pasifik oluşumuna çoğunlukla düşünce kuruluşu (think-tank) ve gayriresmi diplomasi (track-two) düzeyinde bir sahiplenme görülürken Hint hükümetinin daha ölçülü yaklaştığı söylenebilir. Özellikle ABD ve Japonya gibi doğrudan bir Hint-Pasifik 'stratejisi' geliştirmekten kaçındığı görülür. Buradaki en önemli nokta ise Hindistan'ın hem Çin'i karşısına almaktan hem de 'dışlayıcı' Amerikan yaklaşımının doğrudan bir parçası olarak kendisini ABD-Çin rekabeti tuzağına düşürmekten uzak durmaya çalışmasıdır. Öyle ki Modi'nin (2018) söylemlerinden hareketle Hindistan'ın ABD'yle ilerleyen ilişkileri dikkate alınmakla beraber hem Rusya üzerinden 'Stratejik Özerklik' geleneği vurgulanmakta hem de 'olumlu' Çin yaklaşımının altı çizilmektedir:

Hindistan'ın Rusya'yla stratejik ortaklığının özel ve ayrıcalıklı hale gelmesi Stratejik Özerliğimizin bir ölçüsüdür. (...) Aynı zamanda Hindistan'ın ABD'yle küresel stratejik ortaklığı tarihin tereddütlerinin üstesinden geldi ve ilişkimizin olağanüstü genişliğini derinleştirmeye devam ediyor. (...) Bu ortaklığın önemli bir ayağı açık, istikrarlı, güvenli ve gelişen bir Hint-Pasifik bölgesi hakkındaki ortak vizyonumuzdur. (...) Hindistan'ın başka hiçbir ilişkisi Çin'le olan ilişkilerimiz kadar fazla katmana sahip değil. Dünyanın en kalabalık iki ülkesiyiz ve en hızlı büyüyen başlıca ekonomiler arasındayız. İş birliğimiz genişliyor, ticaretimiz büyüyor ve sorunlarımızın üstesinden gelmek ve barışçı bir sınır sağlamak için olgunluk ve

bilgelik gösterdik. (...) Hindistan ve Çin'in birbirlerinin çıkarlarına duyarlı olarak güvenle ve inanca birlikte çalıştıklarında Asya'nın ve dünyanın daha iyi bir geleceğe sahip olacağına kesinlikle inanıyorum.

Hindistan için Hint-Pasifik kavramının kullanımı herhangi bir ülkeye karşı gruplaşma çabasını ifade etmemektedir. Bu noktada Modi'nin (2018) "Paylaşılan değerler ve çıkarlar temelinde ortaklıkların olması normaldir. Fakat dostluklarımız çevreleme ittifakları değildir. Bir bölünmenin bir tarafını veya diğer tarafını değil, prensiplerin ve değerlerin, barış ve ilerlemenin tarafını seçeriz" ifadeleri oldukça net bir tablo çizer. İttifak geçmişi bulunmayan, aksine Bağlantısızlık geleneğinin uzantısı niteliğindeki Stratejik Özerklik anlayışına bağlı kalmaya çalışan Hindistan potansiyel olarak Çin karşıtı bir kampa katılırsa, Hindistan'ın en büyük ticaret ortağıyla olan ilişkileri kuşkusuz kötüleşecek ve Asya daha istikrarsız hale gelecektir (Zhu, 2017). Gerçekte Hint-Pasifik kavramsal olarak Çin'i bypass edip yerini iki okyanus ile doldurmuştur (Dobell, 2018). Bu çerçevede Hint-Pasifik kullanımında Hindistan ASEAN odağına büyük önem vermekte ve her fırsatta gündeme getirmektedir. Hint-Pasifik bölgesinde ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'dan oluşan çekirdek bir grubu simgeleyen Quad oluşumuna temkinli yaklaşmaktadır. Dolayısıyla Hindistan'ın Hint-Pasifik yolu Quad'dan değil, ASEAN'dan geçmektedir.

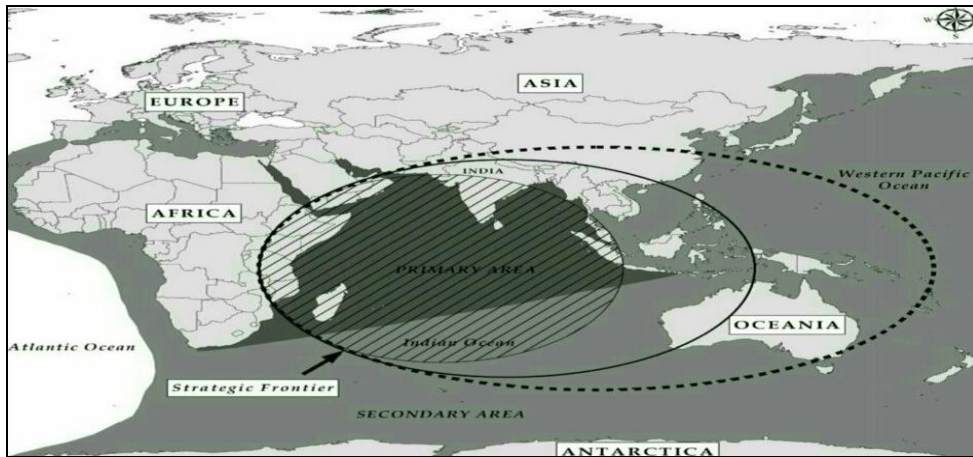
Son olarak Hindistan'ın Hint-Pasifik vizyonundaki bazı soru işaretlerine değinmek gerekir (Indian Navy, 2015; Modi, 2018; Chaudhury ve Estrada, 2018; Chaudhury, 2019: 27-30; Pant, 2019: 32; Joshy M. Paul, 2018):

- 1) Coğrafi öncelik karmaşası: Narendra Modi yönetimince Hindistan'ın dünyayla olan ilişkisinde Hint-Pasifik'i merkeze konumlandırma eğiliminin yanı sıra pratikte Hindistan Donanması'nın genişletilmiş Hint-Pasifik deniz alanını stratejik açıdan öncelikli bir alan olarak görmemesi söz konusudur. Hindistan'ın deniz strateji belgesi ülkenin ilgi alanlarını 'birincil' ve 'ikincil' alanlar olarak kategorize eder. Buna göre öncelikli deniz ilgi alanı Hint Okyanusu, ikincil alanı Malakka Boğazı'nın doğu kısmıdır. Diğer deyişle birincil alan olarak Hint-Pasifik'in Hint kısmının, ikincil alan olarak Pasifik kısmının belirlendiği pratikte açıktır. Narendra Modi'nin beş Hintçe sözcükten ve sözcüklerin baş harflerinden yola çıkarak *Sammaan* (saygı), *Samvad* (diyalog), *Sahyog* (iş birliği), *Shanti* (barış) ve *Samridhi* (refah) olmak üzere "beş S" temelinde lanse ettiği Hint-Pasifik politikası teoride önceliği olmayan çok geniş bir operasyonel alanı yansıtır.
- 2) Hint Okyanusu ile Hint-Pasifik'teki farklı operasyonel öncelikler: 'Arka bahçe' olarak görülen Hint Okyanusu MILAN tatbikatları, IONS toplantıları, SAGAR politikası gibi girişimlerden anlaşılacağı üzere ülkenin daha fazla önemsedığı ve ekonomik ve güvenlik gereksinimleriyle daha baskın bir etki alanı yaratmaya çalıştığı bir bölgedir. Hindistan tarihinin çoğunu şekillendiren Hint Okyanusu ülke geleceğinin anahtarı ve küresel ticaretin yaşam çizgisidir. Gerek Hindistan hükümeti gerekse Hindistan Donanması'nın Hint Okyanusu'nda güçlü bir operasyonel teşviki ve rolü bulunurken GÇD ya da Pasifik

Okyanusu üzerinde baskın bir rol arayışını görmek pek olanaklı değildir. Dolayısıyla bölgesel Çin girişimlerine ‘normatif’ olarak karşılık veren Hindistan Çin’in Hint Okyanusu’ndaki varlığıyla ‘stratejik’ anlamda mücadele içindedir.

- 3) Hint askeri ve deniz yeteneklerinin sınırlılığı: Güneydoğu Asya ülkeleriyle artan savunma, ekonomik ve diplomatik bağlantılara karşın operasyonel ve stratejik düzeyde Hindistan deniz gücünü Hint Okyanusu’nun ötesinde doğu yönünde genişletmeye hazır değildir. Dolayısıyla kısa vadede Hindistan’ın Hint-Pasifik ilişkisi Hint Okyanusu üzerindeki yani Malakka Boğazı’nın batısındaki temel stratejik odağı ekseninde büyük ölçüde diplomatik, ekonomik ve retorik kalacaktır. Nitekim Hindistan Hint-Pasifik’i kendi politikalarıyla uyumlu bir ‘süreklilik’ olarak sunarken ASEAN odağına verilen önem de Hint stratejik odağının Hint alt kıtasının doğusuyla sınırlandırılması anlamına gelmektedir. Dünyanın en büyük beşinci askeri harcamasına sahip Hindistan özellikle Hint Okyanusu’nda önde gelen bir güç olmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Hint hükümeti 2027’ye kadar 138 savaş gemisi ile 235 savaş uçağı gücünden, 212 savaş gemisi ve 458 uçağı olan bir filoyu sağlama hedefi belirlemiştir.
- 4) Quad oluşumunun geleceği: ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan’ı içine alan Quad kavramsallaştırması söz konusu ülkelerin şu ana dek üç kez gerçekleştirdikleri dörtlü güvenlik diyaloglarıdır. İlk olarak Shinzo Abe’nin önerisiyle 2007’de icra edilen dörtlü diyalog Çin’in tepkisi ve uyarısı neticesinde kesintiye uğramış ve 10 yıl aradan sonra literatürde Quad 2.0 veya Quad II olarak anılan ikinci bir görüşme ancak 2017’de gerçekleşebilmiştir. Üçüncü kez 2019’da meydana gelen dörtlü toplantılar serisinin Quad adı altında bir güvenlik ortaklığı olarak gelişmesinde büyük ölçüde Çin ve ABD eylemleri belirleyici olacaktır. Ayrıca Hindistan Quad’ı ‘operasyonelleştirmeye’ ya da ‘askeri’ hale getirmeye istekli değildir. Hindistan’ın Quad oluşumuna yüklediği anlam güvenlikten çok ekonomik ve altyapı projeleri ile ortaklıkları eksenindedir.

Şekil 6: Hindistan’ın Birincil ve İkincil Alanları ve Genişleyen Jeostratejik Sınırları

Kaynak: Khurana, 2017: 55.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HİNT DIŞ POLİTİKASI'NIN DÖNÜŞÜMÜ: 'KONJONKTÜREL BAĞLANTISIZLIK'

3.1. *Samudra Manthan*: Hint-Pasifik'te Hindistan-Çin 'Jeopolitik' Rekabeti

Samudra Manthan (Okyanusların Çalkalanması) hikayesi tanrılar (devalar) ve şeytanlar (asurular) arasında ölümsüzlük iksirinin (ambrosia/amrit) kontrolünü kazanma mücadelesiyle ilgilidir. Efsanedeki iktidar oyunu Yüce Tanrı (Lord) Vishnu tarafından şekillenir ve Hindu üçlemesinin (Büyük Üçlü-Trimurti) geri kalanı Brahma ve Shiva tarafından desteklenir. Hikaye tanrıların şeytanlarla bir savaşı kaybettikten sonra güçlerini geri kazanmak için Vishnu'ya gittiklerinde başlar. Vishnu onlara diplomatik bir yaklaşım benimsemelerini ve şeytanları ölümsüzlük iksiri için okyanusları çalkalayacak ortak bir girişime davet etmelerini önerir ve şeytanların iksiri reddetmelerini sağlayacağını vaat eder. Tanrılar ve şeytanlar okyanusları Mandhara dağıyla çalkalayacak kadar büyük bir ip aradıklarında Vishnu kendi boynunda süs olarak taktığı büyük yılan Vasuki'yi verir. Dağın suya batmasını durdurmak istediklerinde Vishnu Mandhara'nın yerleştirilebileceği büyük bir kaplumbağa olan Kurma avatarında kendini gösterir. Bu sayede Mandhara dağı kaplumbağa üzerine yerleştirilir, Vasuki ise dağın etrafına dolanır ve tanrılar ile şeytanlar yılanın zıt uçlarından tutarak okyanusları çalkalamaya başlar. Bu çalkantılar korkunç bir zehir ürettiğinde Vishnu tanrılara ve şeytanlara zehri içen ama yutmak yerine onu boğazında tutan Tanrı Shiva'nın yardımına başvurmalarını söyler. Büyük çalkantı ölümsüzlük iksirini ürettiğinde tanrılar ve şeytanlar iksir kabının kontrolü üzerinde savaşımaya başlar. Şeytanlar iksir kabı üzerinde kontrol sahibi olduğunda ve tanrılar Vishnu'nun desteğini aradığında Vishnu büyücü Mohini gibi görünür ve şeytanları iksir kabını teslim etmeleri için kandırarak kabın içindekini (iksiri) tanrılara dağıtır.

Raja Mohan'ın (2012) kitabından aktarılan yukarıdaki anekdot Hint mitolojisinin en popüler bölümlerinden biridir. Hindistan-Çin ilişkilerinin yaygın olarak fil ve ejderha metaforuyla işlenmesinin aksine rekabet düzlemindeki ikili ilişkileri *Samudra Manthan* efsanesiyle kaleme alan Mohan söze konu ilişkilerin Amerikan politikalarıyla şekillendiğini ortaya koymaktadır. Benzer olarak toprak sınırlarını kontrol etme konusundaki geleneksel takıntılardan uzak bir biçimde Hindistan ve Çin'in gelişmekte olan deniz yöneliminin temelden bir değişime işaret ettiğini belirterek bu değişimi 'tarihi' olarak niteleyen Mohan, Hindistan-Çin rekabetinin de Amerikan politikalarını şekillendirdiğini ifade etmektedir. Yükselen Çin'in ve gelişmekte olan Hindistan'ın

hiç görülmediği kadar denizlerde aktif olmaları nedeniyle Asya sularında gittikçe belirginleşen 'jeopolitik' rekabet ile hem rekabeti şekillendiren hem de rekabetten şekillenen ABD boyutunu kaleme aldığı kitabında Mohan, anılan üçlü ilişkiyi *Samudra Manthan* efsanesiyle ilişkilendirerek analiz etmiştir. Dolayısıyla ABD, Çin ve Hindistan arasında oluşan 'stratejik üçgen' durumuna işaret eden Mohan, Çin ve Hindistan'ın yükselişleri ile ABD'nin söze konu yükselişleri nasıl karşılayacağı arasında kaçınılmaz bir bağ kurarak Hindistan-Çin ilişkilerinde rekabetin kalıcı bir faktör olduğunu ve ikili ilişkilerdeki rekabet dinamiğinin 'güvenlik ikilemini' tetiklediğini ifade etmektedir. Ayrıca ikili ilişkilerin iki Asya deviyle sınırlı olmayıp tüm Hint-Pasifik'i ilgilendiren ve etkileyen jeopolitik bir gelişme olduğuna değinmektedir. Nitekim dünya gücü olmanın denizlerde güçlü olmaya bağlı olduğunu kanıtlayan dünya tarihinin arka planından hareketle, Büyük Britanya'nın 20. yüzyılın başlarında ABD'nin yükselişine adapte olmasıyla küresel deniz düzeninin yeni liderliğine doğru kesintisiz bir geçişin yaşandığı biliniyorken günümüzde ABD-Çin-Hindistan üçlüsünün nasıl bir tarih yazacağına dair soruların cevapları açık uçludur. Ancak söz konusu jeopolitik değişimde görece kazanımların Çin'in lehine olması ve Hindistan'ın yavaş büyüme oranları dolayısıyla yakın bir ekonomik tehdit olarak görülmemesi ABD'yi Çin yükselişini yönetmeye ve Hindistan kartını oynamaya yöneltmekle beraber, Hindistan'ın 'Stratejik Özerklik' ile bağımsız dış politika konusundaki kararlı duruşu ise ABD'nin istediği tarzdaki Hint ortaklığında zorluklara yol açmaktadır. Bu noktada 'Çin tehdidi' teorisiyle şekillenen Hindistan-ABD yakınlaşmasında esasen Hindistan'ın kendi bağımsız manevra alanını hayati derecede önemseyen tavrı ile inişler ve çıkışlar yaşanan Hindistan-Çin ikili ilişkileri önemli ölçüde belirleyici olmaktadır (Mohan, 2012). Sınır sorunlarıyla başlayan ve denizlerde devam eden 'çatışmacı rekabetin' şekillendirdiği Hindistan-Çin ilişkileri ise 'güvensizlik' temelinde inşa edilmiştir. Gerek ABD'nin Soğuk Savaş nedeniyle 1950 ve 1960'larda komünist Çin'e demokratik bir alternatif olarak Hindistan'a yardım etmesi gerekse Sovyetler Birliği'nin Çin'le olan kendi Soğuk Savaş'ı nedeniyle 1960ve 1970'lerde Hindistan'la iş birliği ilişkilerini derinleştirmesi, Hindistan ve Çin'in ikili ilişkilerindeki güvensizliği besleyen dış faktörler olmuştur (Mansingh, 1994: 286). Sınır anlaşmazlıklarının gölgesinde gelişen istikrarsız ikili ilişkilerdeki güvensizliğin belirleyiciliği ise iş birliğinden çok çatışmayı beslemiştir.

Tarihsel olarak 'güvensizlik' temeli üzerine kurulu olan Hindistan-Çin ilişkileri 1950'lerde ılımlı bir gelişme kaydederken 1960 ile 1970'lerde düşmanlığa ve 1980'lerde tekrar yakınlaşmaya doğru evrilmiş ve 1990'lardan itibaren jeopolitik rekabet düzleminde konjonktürel bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir (Jain, 2004: 253). Başlangıçta dostane görünen ikili ilişkiler işbirlikçi ve karşılıklı yarar sağlama potansiyeli taşımıştır. Hindistan'ın kurucu Başbakanı Jawaharlal Nehru Hindistan ve Çin'in diğer Güney Asya ülkeleriyle birlikte bir 'Doğu Federasyonu' oluşturma potansiyelini sık sık dile getirmiştir (4-9; Kenny, 2015: 4). Ayrıca Hindistan komünist olmayan ülkeler arasında Çin'i ilk tanıyan ülkelerden biridir. Çin'i Asya bölgesinde potansiyel bir ortak olarak gören Jawaharlal Nehru ile Çin Başbakanı Zhou Enlai arasındaki diplomatik etkileşimler, diplomatik ilişkilerin resmi olarak kurulduğu 1 Nisan 1950'den itibaren hız kazanmıştır. Öyle ki

Tibet sorununun patlak vermesine karşın 1954'te iki ülke 'Barış İçinde Bir Arada Yaşamının Beş İlkesi' (Five Principles of Peaceful Coexistence) çerçevesinde tarihi 'Panchsheel Anlaşması'nı imzalamıştır. Bunun beraberinde Soğuk Savaş atmosferi içinde yer alan iki ülke kendilerini kutup politikalarından uzak tutarak ve dekolonizasyon sonrası gelişmekte olan Asya ve Afrika devletlerinin yanında yer alarak Bağlantısızlar Hareketi'nin önemli destekçileri olmuş ve Çin Hindistan'ın daveti üzerine 1955'te 'Bandung Konferansı'na katılmıştır. Aktarılan gelişmelerden hareketle 1950'lerin başlarında oldukça ılımlı bir atmosferde gelişen iki ülke ilişkisi ortak kültürel tarihlerinin derinliğini yansıtan 'Hindi-Chini Bhai Bhai' (Hindistan ve Çin kardeştir.) ifadesiyle betimlenmektedir.

Ancak birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine karşılıklı saygı, karşılıklı saldırmazlık, birbirlerinin içişlerine karşılıklı müdahale etmeme, eşitlik ve karşılıklı yarar ile barış içinde bir arada yaşama ilkelerini içeren Panchsheel temelindeki ikili ilişkilerin gelişimi uzun süreli olmamış ve ilişkilerdeki ılımlı atmosfer yerini çatışma düzleminde rekabete bırakmıştır. Sınır sorunlarının gölgesinde gelişen iki ülke ilişkilerinde 'çatışmacı rekabeti' başlatan Tibet konusu 1950'lerin sonlarına doğru ilişkilerdeki Panchsheel havasını tamamen dağıtmıştır. Çin'in Tibet'teki Budistlere yönelik izlediği baskı politikalarının akabinde Hindistan'ın Budistlerin lideri Dalai Lama'ya¹⁰ kapılarını açması iki ülkenin barış içinde bir arada yaşama prensibinden uzaklaşmasının yalnızca ilk tetikleyicisidir. Çin Devlet Başkanı Mao Zedong liderliğinde Çin'in 1950'den itibaren başlayan Tibet'i 'özgürleştirme' kararı 1950'lerin sonunda ilhakla sonuçlanmış ve 1959'daki Tibet ayaklanmasını Çin Halk Kurtuluş Ordusu (PLA) sert bir biçimde bastırmıştır. Ancak Çin birlikleri Hindistan-Çin sınır bölgesinde bulunan Longjua'daki isyanları bastırıldığı sıralarda Hint Ordusu'yla da çatışma yaşamıştır. Bunun yanı sıra 1959'da Çin Ordusu tarafından tutuklanma kaygısı duyan Dalai Lama sığınma teklifi verilen Hindistan'a kaçmıştır. Ülkenin Himachal Pradesh devletinde yer alan Dharamsala bölgesinde beraberinde Hindistan'a kaçan binlerce Tibetli mülteci ile geçici hükümetini kurmuştur (Sharma vd. 2011: 125). Bu doğrultuda Dalai Lama'nın Hindistan'a sığınması iki ülke arasında hala bir gerilim nedeni olmaya devam etmektedir (Sidhu ve Yuan 2003: 9-21). Ne Tibetliler Çin'in Tibet'i fiili devralmasını kabul etmiştir (Garver, 2001: 32-78) ne de Hindistan Dalai Lama'ya sahip çıkmaktan vazgeçmiştir. Dolayısıyla Çin hala 'sürgündeki Tibet hükümetine' ev sahipliği yaptığından ötürü Hindistan'ın niyetinin Tibet'in bağımsızlığını geri kazanması olduğuna inanmaktadır (Malik, 2011: 157). Gerçekten de Çin'in 1958'de sınır bölgesindeki yabancı istihbarat servislerinin varlığını keşfetmesinin yanı sıra Hindistan-Tibet sınırındaki Tibet direniş savaşçılarına ait üslerin varlığını bilmesi, Çin'e Hindistan ve ABD'nin Tibet'i kendisinden ayırmaya çalıştığını düşündürmüştür (Malik, 2011: 130-1).

¹⁰ Lama Tibet Budizmi'nde ruhani lideri ifade eden bir kavramdır. Dalai Lama ise 1959'da Çin'in Tibet'i kontrolünden önce Tibet devletinin de başı olan otorite bakımından en üst düzeydeki ruhani lideri ifade eder. Burada sözü edilen isim 14. Dalai Lama Tenzin Gyatso'dur ve hala Hindistan'da kurduğu sürgündeki Tibet hükümetinin başıdır.

Tibet'i Çin'e ait bir otonom bölge olarak tanıdığı ve Tibet'le arasındaki mevcut tüm anlaşmaları geçersiz kıldığı Panchsheel Anlaşması'na karşın (Sharma vd. 2011: 124-5,141; Kenny, 2015: 4) Dalai Lama'ya sığınma hakkı veren Hindistan'ın Çin'le ilişkilerinde sınır sorunları büyük rol oynamaktadır. Büyük Britanya, Çin ve Tibet arasında müzakere edilmekle beraber Çin'in imzası bulunmayan 1914 Simla Antlaşması'nın çizdiği McMahon Hattı'yla Tibet'in statüsü İngilizler tarafından Çin ile Hindistan (Britanya Hindistanı) arasında etkili bir 'tampon bölge' oluşturacak şekilde belirlenmiştir. Bu dönemde devletin iç zayıflığı ile iç savaş ve Japon işgali gibi çeşitli sorunlarla uğraşmakta olan Çin Simla Antlaşması'na karşı çıkmak için gerçek anlamda bir çaba göstermeyerek Tibet'in fiilen bağımsız bir devlet statüsüyle kalmasını sağlamıştır (Malik, 2011: 128-9). Dolayısıyla Çin'in Tibet'i işgali öncesinde iki ülke birbirlerine uzaktan komşularken artık 1962'de kısa ama büyük çaplı bir savaşa yol açan 4.000 kilometrelik bir sınırı paylaşmaktadır (Malik, 2011: 145; 2012b: 74). Bunun yanı sıra iki ülke arasında kısırdöngü halinde devam eden irili ufaklı sayısız çatışmalara neden olan 'sınır paylaşamama sorunu' yakın dönemde ise 2017'de yaklaşık 2,5 ay (Doklam Krizi) ve 2020'de 4 aydan fazla süren (Ladakh Krizi) iki büyük krize yol açmıştır.

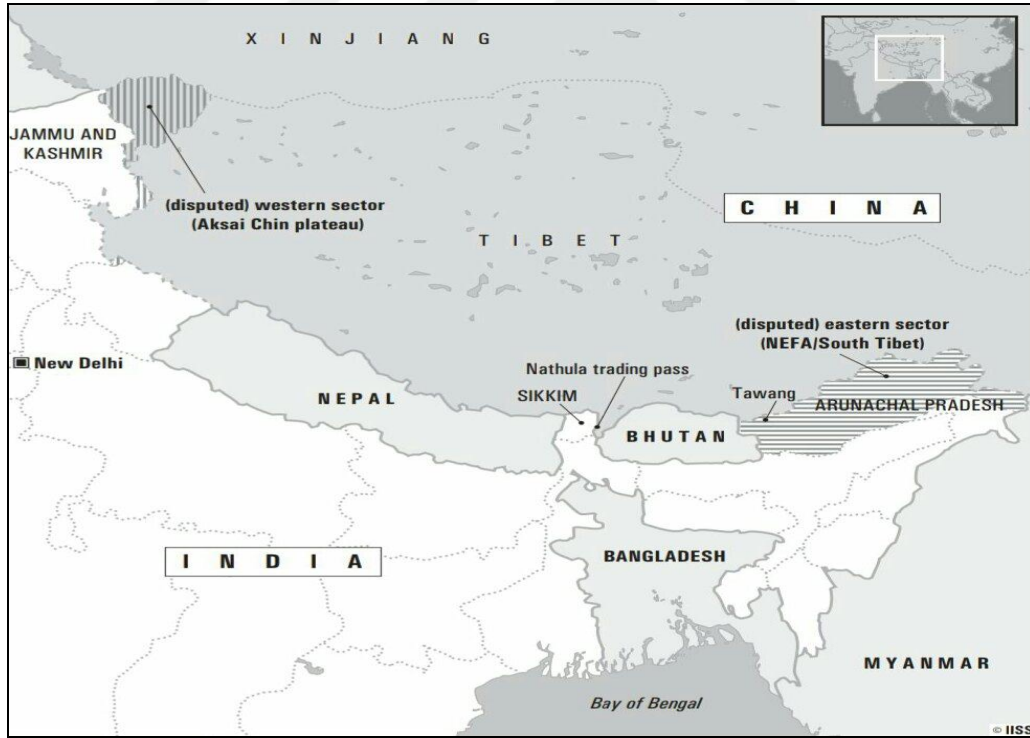
Bugün Hindistan kontrolündeki toprakları Çin kontrolündeki topraklardan ayıran sınır 'Fiili Kontrol Hattı' (Line of Actual Control-LAC)¹¹ olarak bilinmektedir. Ancak yalnızca bir kavramı ifade eden Fiili Kontrol Hattı ne iki ülke tarafından üzerinde anlaşmaya varılmış ne harita üzerinde tanımlanmış ne de zeminde sınırlandırılmış bir çizgidir. 4.057 km uzunluğunda olan Hindistan-Çin sınırı iki ülke tarafından karşılıklı olarak tanımlanmadığından ötürü Hindistan için 3.488 km, Çin için 2.000 km'dir. Fiili Kontrol Hattı üç sektöre ayrılmıştır: Doğu sektörü, Hindistan'ın Arunachal Pradesh ve Sikkim devletleri ile Çin'in Tibet Özerk Bölgesi; orta sektör, Hindistan'ın Himachal Pradesh ve Uttarakhand devletleri ile Çin'in Tibet Özerk Bölgesi; batı sektörü, Hindistan'ın Ladakh Birlik Toprağı ile Çin'in Xinjiang ve Tibet Özerk Bölgelerini sınırlamaktadır. Doğu sektöründe Arunachal Pradesh'in özellikle Tibet'le Bhutan'ı sınırlayan ve Budist kültürün baskın olduğu Tawang bölgesi başta olmak üzere tamamı üzerinde Çin'in hak talebi bulunmakla birlikte orta sektör Hindistan'ın Uttarakhand devletinin Barahoti ovaları dışında en az tartışmalı olan kesimdir. En büyük anlaşmazlıklar Fiili Kontrol Hattı'ndan ilk kez 1956'da bahseden Zhou Enlai'nin 7 Kasım 1959'da Jawaharlal Nehru'ya yazdığı iki mektupla vücut bulan batı sektöründedir (Singh, 2020). Zhou Enlai ilk mektubunda Fiili Kontrol Hattı'nı "doğudaki sözde McMahon Hattı ve batıdaki her iki tarafın fiili kontrolü uyguladığı çizgi" olarak tanımlamıştır (Menon, 2016: 13; Singh, 2020)¹². Ancak Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri ve eski Ulusal Güvenlik Danışmanı Shivshankar Menon'a (2016: 13) göre Çin tarafından Fiili Kontrol Hattı "ölçeklenmeyen haritalar üzerinde yalnızca genel anlamda tanımlanmıştır". Nitekim Çin'in 1962

¹¹ Fiili Kontrol Hattı kavramının Hindistan-Çin sınırının batı sektörünü (Ladakh) ifade etmek için dar anlamda kullanıldığı da görülür.

¹² Ayrıca bakınız: GoI-MEA (1959a; 1959b), White Paper I-II.

Savaşı'ndan sonra 1959'daki Fiili Kontrol Hattı'nın 20 km gerisine çekildiğini ifade ederek savaş sonrası Zhou Enlai Jawaharlal Nehru'ya başka bir mektupta Fiili Kontrol Hattı'nı yeniden tanımlamıştır. Buna göre “Doğu sektörü sözde McMahon Hattı ve batı ile orta sektörler Çin tarafından sürekli olarak belirtilen geleneksel alışılmış çizgiye denk gelmektedir” (Menon, 2016: 13)¹³. Ancak Hindistan hem 1959 hem de 1962'de Çin'in ortaya attığı Fiili Kontrol Hattı kavramını kabul etmemiştir. Shivshankar Menon'un (2016: 13) aktarımından hareketle Hindistan'ın itirazı Çin'in tanımladığı kavramın bir harita üzerinde birçok yönden birleştirilebilecek bağlantısız bir nokta serisinden oluşması ve Çin tanımının belirsizliğinin askeri güçle gerçekleri değiştirme çabalarını sürdürmesine açık kapı bırakması üzerinedir. Bu bağlamda Fiili Kontrol Hattı 1962 saldırısından elde edilen kazançları dâhil etmemeli ve Çin saldırısından önce 8 Eylül 1962'deki fiili pozisyona dayanmalıdır.¹⁴ Buna karşın Shivshankar Menon (2016: 14-18) Hindistan'ın yine de 1993'te Fiili Kontrol Hattı'nı tanımasının gerekçesini ise 1976'da sınır devriyelerini revize eden Çin Çalışma Grubu'nun kurulmasıyla 1980'lerin ortalarında Hindistan-Çin sınır devriyelerinin büyük çoğunlukla çatışmaya dönüşen temaslarının sıklaşmasına ve ayrıca 1990'ların başlarında değişen uluslararası şartlara dayandırmaktadır.

Şekil 7: Hindistan ve Çin'in Sorunlu Bölgeleri

Kaynak: Malone ve Mukherjee, 2010: 141.

¹³ Ayrıca bakınız: GoI-MEA (1963), White Paper VIII.

¹⁴ Ayrıca bakınız: GoI-MEA (1963), White Paper VIII.

Hindistan ve Çin arasında sınırın genelinde yaşanan uyuşmazlıkların özellikle 'batı sektöründe' düğümlenmesinin nedeni tarihteki İngiliz yönetimine dayanır. Hindistan İngilizlerden bağımsızlığını kazanırken kendi coğrafyası üzerinde Britanya İmparatorluğu'nun yapmış olduğu anlaşmaları devralmıştır. McMahon Hattı'ndaki Simla Antlaşması'nın Britanya Hindistanı tarafından imzalanmasıyla 1914'te doğu sınırının tanımlanmasına karşın Ladakh bölgesini kapsayan batı sınırı için belirli bir durum söz konusu değildir. Örneğin, tarihte Jammu ve Keşmir Prensiği'ne bağlı Ladakh bölgesinin bir parçası olan Aksai Chin, Britanya İmparatorluğu'nun bir parçası olmasına karşın Britanya Hindistanı'nın bir parçası olmamıştır. Ancak Çin'in Tibet'in kontrolünde kritik bir öneme sahip olan Aksai Chin platosunu kontrolü altına alması Hindistan tarafından hiçbir zaman kabul görmemiştir. Hindistan nazarında Aksai Chin hala kendi kontrolündeki Keşmir bölgesinde bulunan Ladakh Birlik Toprağı'nın bir parçası olarak görülmektedir. Öte yandan bugün Hindistan'ın kuzeydoğu devletlerinden biri olan Arunachal Pradesh bölgesi ile Çin'in Tibet Özerk Bölgesi arasındaki sınıra karşılık gelen McMahon Hattı da Çin tarafından kabul edilmemektedir. Çin için Arunachal Pradesh bu bölgede Hindistan'ın bir başka kuzeydoğu devleti olan Assam'ın bazı kısımlarıyla birlikte 'Güney Tibet' olarak görülmektedir (Singh, 2020). Hindistan'daki İngiliz yönetimi sırasında 'Kuzeydoğu Sınır Ajansı' (North-East Frontier Agency-NEFA) olarak bilinen Arunachal Pradesh ve ayrıca Ladakh bölgesi Çin'in nazarında Budist kültüründen ötürü Tibet kültürel bölgesinin bir parçasıdır (Sharma vd. 2011: 125). Benzer bir biçimde Tibet sınırında bulunan Sikkim'in 1975'e kadar bağımsız bir Himalaya Krallığı olarak Hindistan-Çin sınırının doğusunda bir tampon devlet konumundayken anılan tarihte gerçekleşen referandumla kuzeydoğu devletlerinden biri olarak Hindistan Birliği'nin bir parçası olması da Çin'in çok hoşnut olmadığı bir durumdur (Roychowdhury, 2017).

Çin'in 1950'lerin sonlarında iki ülke arasındaki sınırın hiçbir zaman resmi olarak tanımlanmadığı gerekçesiyle müzakere çağrısı yapmasına karşın Hindistan gerek doğuda McMahon Hattı'nın hukuki gerekçelerle doğru tanımlandığı gerekse batıdaki kısmın doğal ve tarihi gerekçeleri olduğu düşüncesiyle müzakere yapma gereği duymamıştır (Garver, 2001: 32-78; Sidhu ve Yuan, 2003: 9-21). Bunun yanında iki ülke arasında sınır anlaşmazlıkları üzerine gerilim arttıkça Hindistan'da Başbakan Jawaharlal Nehru'ya Çin'e daha sert bir yaklaşım getirmesi konusunda baskılar artmıştır. Nehru, 1954'te kuzey ve kuzeydoğu sınırlarıyla ilgili eski haritaların gözden geçirilerek gerekirse geçersiz kılınması ve anılan sınırları gösteren herhangi bir 'çizgiye' başvurmadan belirlenen sınırlarla yeniden basılması konusunda direktifler vermenin yanı sıra (Singh, 2020) Aksai Chin topraklarında Çin'in Tibet ile Xinjiang bölgelerinde bağlantıyı sağlamak için 1957'de inşasını tamamladığı yolu Hint birliklerinin keşfetmesi ve Çin'in 1958'de bu yolu kendi sınırları içinde gösteren haritalarla da doğrulaması üzerine yaşadığı hayal kırıklığını açıkça ifade etmiştir (Smith, 2013: 316). Akabinde Hindistan Parlamentosu'nun talebiyle Hint Ordusu tartışmalı sınır topraklarında 'Saldırı Politikası' (Forward Policy) ilan etmiştir (Holslag, 2010: 39; Malone ve Mukherjee, 2010: 140). Dolayısıyla hem ilişkilerdeki güvensizlik sorunu hem

Hindistan'ın 'yanlış hesaplamaları'¹⁵ hem de Çin'in yanlış değerlendirmeleri sonucunda iki ülke 1962'nin 20 Ekimi'nde başlayan ve 20 Kasım'nda sonlanan ve 'resmi olarak ilan edilmemiş' bir savaş vermiştir. Çin Halk Kurtuluş Ordusu sınırdaki Arunachal Pradesh ve Aksai Chin bölgelerine saldırmış ve her iki bölgeyi de tümüyle ele geçirmiştir. Büyük şok yaşayan Hindistan'ın ABD'den acil olarak askeri destek istemesi üzerine söz konusu talep hemen karşılık bulmuş ve ABD uçak gemisini Bengal Körfezi'ne yerleştirmiştir (Malone ve Mukherjee, 2010: 141). Bunun üzerine Çin'in 7 Kasım 1959'da Fiili Kontrol Hattı olarak tanımladığı çizginin 20 km gerisinde tek taraflı ateşkes ve geri çekilme ilan etmesiyle savaş sonlanmıştır (Menon, 2016: 12).

31 gün süren ancak oldukça şiddetli cereyan eden 1962 Savaşı ne zaman sonlanacağı belirsiz olan kalıcı bir Hindistan-Çin rekabeti başlatmıştır (Smith, 2013: 317). Savaş sırasında gelişen karşılıklı 'güvensizlik' Hint politika yapıcılarının ve halkın ruhuna nüfuz etmiş ve 1962 yenilgisi Hindistan'ın gelecekteki Çin politikalarını büyük ölçüde şekillendirmiştir (Nitya Singh, 2012: 143). Savaş sonrası 14 yıl askıya alınan diplomatik ilişkilerin yanı sıra söze konu yenilgi Hindistan'ın güçlü bir gelişmekte olan demokratik ülke saygınlığını oldukça sarsmıştır (Sharma vd. 2011: 125). Ayrıca Hindistan'ın 1962 yenilgisinden yalnızca 2 yıl sonra Çin'in nükleer bir güç olarak ortaya çıkması Hindistan'ı oldukça kaygılandırmış ve iki ülke arasındaki güvensizlik daha da körüklenmeye başlamıştır (Astarita, 2007: 550). Gerek Çin'in nükleerleşmesiyle kamçılanan güvensizlik gerekse Hint Ordusu'nda 1962 yenilgisinin etkisiyle oluşan 'aşağılanma' duygusu Hindistan'ın askeri yeniden yapılanmasında ve nükleer kapasitesini geliştirmesinde önemli birer faktördür (Smith, 2013: 317,324). Öyle ki 1998'de nükleer testlerini gerçekleştiren Hindistan Başbakanı Atal Bihari Vajpayee ABD Başkanı Bill Clinton'a bir mektup yazarak sınırlarında 1962'de kendilerine saldırmış olan bir nükleer gücün bulunması ve güvensizliğin devam etmesi nedeniyle nükleer güç olmaya gereksinim duyulduğunu ifade etmiştir (Scott, 2008:4).

Öte yandan Soğuk Savaş sonrası değişen jeopolitik dengelerle beraber 1988-1998 arasında Hindistan-Çin ilişkilerinde kayda değer bir gelişme görülmüştür. İkili ilişkilerdeki 'normalleşme' eğilimi 1980'lerde başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a girmesi beraberinde ABD'nin ve Çin'in Pakistan'a desteğini artırmaya yol açmış ve bu durum Hindistan'ı Çin'le ilişkilerinde normalleşmeye itmiştir. Paralel olarak Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a girmesiyle kendisinin çevrelendiğini düşünen Çin de Hindistan'la ilişkilerini normalleştirme eğilimine girmiştir. Ayrıca Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla beraber kadim destekçisini kaybeden ve kendi başına kalan Hindistan gerek ekonomik kalkınma gerekse dış ilişkiler üzerine daha aktif politikalar üretmek zorunda kalmıştır (Bayram, 2019a). Benzer bir biçimde Çin'in her ne kadar 1970'lerin sonlarından itibaren yani Hindistan'dan daha önce ekonomik kalkınma hamlelerine başlaması söz konusuysa da kendi yükselişleri için hala 'istikrarlı bir dış ortama'

¹⁵ Küresel konjonktürde Küba Füze Krizi'nin yaşandığı yani Soğuk Savaş'ın en sıcak olduğu bir süreçte dönemin Hint liderleri bir savaş olasılığını düşünmemiş ve Çin'in saldırı yapabileceğini hiç hesaplamamış, dolayısıyla yanlış hesaplamalar yapmışlardır.

ihtiyaç duyan ve stratejik anlamda ‘pragmatik’ bir yaklaşımı benimsemek zorunda olan her iki ülke de sınır anlaşmazlığı gibi ‘kronikleşmiş’ sorunları rafa kaldırmıştır (Bayram, 2020a). Söz konusu pragmatizm çerçevesinde Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi’nin Aralık 1988’deki Pekin ziyareti kurucu Başbakan Jawaharlal Nehru’nun 1954’teki ziyaretinden bu yana Hindistan’dan Çin’e 34 yıl içinde başbakan düzeyindeki ilk ziyaret olarak kayda geçmiştir. Anılan ziyaret çerçevesinde iki ülke arasında sınır sorunlarının müzakere edilebilmesi için ‘Ortak Çalışma Grubu’ (Joint Working Group-JWG) ile ‘Ortak Ekonomi Grubu’ (Joint Economic Group-JEG) olmak üzere iki önemli mekanizma kurulmuş ve iki ülke her alanda ikili ilişkileri geliştirmeyi kabul etmiştir (GoI-MEA, t.y). Başbakan Rajiv Gandhi ile Çin lideri Deng Xiaoping arasında ‘1988 uzlaşması’ olarak da anılan ziyaretin en önemli iki çıktısından biri olan ‘Ortak Ekonomi Grubu’nun çalışmaları ekseninde 1992’de Shipki-La ve 1993’te Lipulekh ticaret geçitleri yeniden açılmıştır. Böylelikle 1962 savaşı nedeniyle duran ve 1984’te ‘En Çok Gözetilen Ulus Anlaşması’nın (Most Favoured Nation Agreement) imzalanmasıyla yeniden başlayan ve 1990’ların başında ancak 2 milyon dolara ulaşabilen ikili ticaretin gelişebilmesinin önü açılmıştır (Mansingh, 2015: 44). Ziyaretin önemli çıktılarında bir diğeri olan ve sınır sorunlarına çözüm aramak için kurulan ‘Ortak Çalışma Grubu’nun başarılı işleyişi ise beraberinde 1993 ve 1996 anlaşmalarını getirmiştir (Bayram, 2020a).

Hindistan’ın eski Dışişleri Sekreteri ve eski Ulusal Güvenlik Danışmanı Jyotindra Nath Dixit (2001: 235) Hindistan Başbakanı Narasimha Rao’nun 7 Eylül 1993 tarihli Pekin ziyaretini ikili ilişkilerdeki 1988 uzlaşmasının ‘doruk noktası’ olarak nitelendirmektedir. 1988’de başlayan Hindistan-Çin ilişkilerindeki normalleşme 1993’te ‘Sınır Barış ve Huzur Anlaşması’nı (Border Peace and Tranquility Agreement)¹⁶ vücuda getirmiştir. Söz konusu anlaşmanın en önemli getirisi ise Fiili Kontrol Hattı’nın ‘kavramsal olarak’ Hindistan tarafından resmen tanınmasıdır. Ancak Fiili Kontrol Hattı’na yapılan atıf 1959 veya 1962’dekine değil, anlaşmanın imzalandığı zamandaki Fiili Kontrol Hattı’na atıfta bulunduğunu açıkça belirtmek için yetersiz kalmıştır. İki ülke Fiili Kontrol Hattı’nın bazı alanları üzerinde bulunan ‘görüş farklılıklarının’ Ortak Çalışma Grubu’yla ‘açıklığa’ kavuşturulması yönünde uzlaşmıştır (Saran, 2017: 141; Menon, 2016: 18-9; Singh, 2020). Bu doğrultuda yukarıda ismi geçen anlaşmayla iki ülke gerginliklerin üstesinden gelerek barış atmosferini sağlama ve çözülmesi zaman alacağından ötürü sınır sorunlarından kaçınma eğilimi göstermiştir. Sınır gerilimlerinin gelişen ikili ilişkileri önlemesini istemeyen iki ülke uzlaşılan konuları hayata geçirmek adına bilim, teknoloji, medya, çevre, kültür gibi farklı birçok alanda iş birliği anlaşmaları imzalamıştır (Dixit, 2001: 220-1). Politik ilişkilerde görülen ‘ılımlı hava’ aynı zamanda ticaret ilişkilerine de yansımış ve her ne kadar 1990’dan 1993’e kadar Hindistan’ın lehine olan ticaret dengesini Çin’in lehine çevirmiş olsa da iki ülke arasındaki 1994’ün ticaret hacmi

¹⁶ Resmi adı, Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hindistan-Çin Sınır Alanlarındaki Fiili Kontrol Hattı Boyunca Barış ve Huzurun Korunması Anlaşması’dır (Agreement Between the Government of the Republic of India and the Government of the People’s Republic of China on the Maintenance of Peace and Tranquility along the Line of Actual Control in the India-China Border Areas).

1993'e göre %32,4 artış göstermiştir (Dixit, 2001: 237). Bu noktada Jyotindra Nath Dixit (2001: 221-2), Çin'in 1980'lerin sonları ile 1990'larda Hindistan'a olan tutumunun ılımlaşmasını Çin lideri Deng Xiaoping'in öncekilerden farklı olarak daha rasyonel, objektif ve ılımlı olmasına ve ekonomisinin modernleşmesi ile iç politik düzenini yeniden yapılandırması için barışçı ve istikrarlı bir yakın çevre ihtiyacına dayandırmaktadır.

Gerçekten de 1988 uzlaşmasının ardından gelen 1993 anlaşması sayesinde Hindistan-Çin sınırında uzun bir görece barış ve sessizlik havası esmiş ve iki ülke ilişkilerindeki yakınlaşmada ciddi bir kaldıraç görevi görmüştür. Statükoyu koruma anlaşması da denilebilecek söze konu gelişme Hindistan ve Çin'in sınırdaki var olan durumu sürdürme konusundaki ikili uzlaşmayı resmileştirmiş ve her iki ülke de sınır sorununu çözmek için güç kullanımını resmen bırakmıştır. Bunun yanında Fiili Kontrol Hattı üzerine 1993 anlaşmasında belirsiz kalan görüş farklılıklarının açıklık kazanması için Çin Devlet Başkanı Xiang Zemin'in 29 Kasım 1996 tarihli Yeni Delhi ziyaretinde vücut bulan 'Askeri Güven Artırıcı Önlemler Anlaşması' (Agreement on Military Confidence-Building Measures)¹⁷ 1993'teki yakınlaşmanın doğrudan bir uzantısıdır (Menon, 2016: 19-20). Söz konusu anlaşmayla beraber sınırlarda silah kullanımının yasaklanması noktasında bir uzlaşma sağlanmıştır. Öte yandan 1990'lar Hindistan'ın hem ekonomik hem de askeri dönüşüm sürecinin başlangıcı olmasından hareketle bu dönemde Hindistan'ın bölgesel güvenlik algısını etkileyeceğinden dolayı Jyotindra Nath Dixit (2001: 223) ikili ilişkilerdeki ılımlı havanın engeli olarak Çin'in yükselen politik ve askeri gücüne işaret etmiştir. Beraberinde Mayıs 1998'de Hindistan'ın beş nükleer test gerçekleştirmesi ve ardından Hint-Amerikan ilişkilerinin gelişmeye başlaması Hindistan-Çin ilişkilerindeki yakınlaşmaya ket vurmuştur (Astarita, 2007: 550). Öyle ki Hindistan Başbakanı Atal Bihari Vajpayee'nin ABD Başkanı Bill Clinton'a yazdığı mektupta nükleer testleri açıkça Çin'den algılanan bir nükleer tehdide bağlaması Çin tarafından iki ülke ilişkilerindeki yakınlaşmaya 'ihanet' olarak değerlendirilmiştir (Garver, 2001). Buna karşın Hindistan'ın nükleer faaliyetlerini resmi olarak protesto eden ve ekonomik ambargo uygulayan Çin'in operasyonel anlamda bir önlem almamasıyla birlikte ikili ilişkilerde hızla bir 'güven inşa' çabaları görülmüştür (Sidhu ve Yuan, 2003; Guang, 2004). 'Nükleerleşme' gibi oldukça kritik bir 'güvenlik ikilemine' karşın ilişkilerde yeniden düşmanca bir atmosferin yaşanmamasında Çin'in Hindistan'ı tamamen ABD'ye itmeme düşüncesinin, dolayısıyla gelişmeye başlayan Hint-Amerikan ilişkilerinin itici güç olduğu ifade edilebilir. Bu noktada Hint-Amerikan ilişkilerinin Hindistan-Çin ilişkilerine hem olumsuz hem de olumlu olarak çift yönlü bir etkisinin olduğu söylenebilir.

¹⁷ Resmi adı, Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hindistan-Çin Sınır Alanlarındaki Fiili Kontrol Hattı Boyunca Askeri Alanda Güven Artırıcı Önlemler Anlaşması'dır (Agreement Between the Government of the Republic of India and the Government of the People's Republic of China on Confidence-Building Measures in the Military Field Along the Line of Actual Control in the India-China Border Areas).

Hindistan ve Çin'in güven inşa çabalarının lokomotifleri olarak gerçekleşen üst düzey ziyaretlerle beraber 1990'lı yılların sonlarından itibaren ikili ilişkilerde yeniden hızlı bir yapılanma görülmüştür. Öyle ki iki ülke arasındaki ticaretin 1998-2012 arasında 67 kat büyümesinin ve Çin'in Hindistan'ın mal ticaretindeki en büyük ticaret ortağı olmasının yanı sıra¹⁸ iki ülke 2007, 2008 ve 2013'te ortak askeri tatbikatlar dahi gerçekleştirmiştir (Menon, 2016: 21). İlişkilerdeki yeniden yapılanmanın ilk adımı olarak Hindistan'ın 1998 nükleer çalışmalarının mimarı olan Başbakan Atal Bihari Vajpayee'nin, Çin Başbakanı Wen Jiabao'nun daveti üzerine Haziran 2003 tarihli Pekin ziyaretiyle birlikte ticari, kültürel, bilgi ve deneyim alışverişini geliştirmek adına sınır müzakereleri hız kazanmıştır. Hindistan'ın 1965'te kurulan Tibet Özerk Bölgesi'ni Çin topraklarının bir parçası olarak resmen tanımasının yanı sıra Çin de Sikkim'i bağımsız bir devlet olarak görmekten vazgeçmiş ve bu bölgenin Hindistan'a ait olduğunu kabul etmiştir (GoI-MEA, 2003a; 2003b; Sharma vd. 2011:127). Ancak Çin'in Sikkim'i Hindistan topraklarının bir parçası olarak tanımasına karşın söze konu tanınma ziyaretin sonunda vücut bulan ortak bildirimde yansıtılmamıştır (Saran, 2017: 142).

Akabinde Wen Jiabao'nun Hindistan Başbakanı Manmohan Singh'in daveti üzerine Nisan 2005 tarihli Yeni Delhi ziyareti sırasında 'Barış ve Refah için Stratejik Ortaklık' (Strategic Partnership for Peace and Prosperity)¹⁹ üzerine anlaşılan iki taraf, 2006 yılını 'Hindistan-Çin dostluk yılı' (year of India-China friendship) ilan etmiştir. Her iki ülkenin 1993 ve 1996 anlaşmaları uyarınca sınır bölgelerinde barış ve huzurun sürdürülmesi için ortak çaba göstermeye devam edeceğini yinelemesinin yanı sıra, iki ülke arasında 'Askeri Güven Artırıcı Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Yöntemler Üzerine Protokol' (Protocol on Modalities for the Implementation of Military Confidence Building Measures)²⁰ imzalanmıştır. Söz konusu protokolle birlikte 'Sınır Sorununun Çözümüne İlişkin Politik Parametreler ve Yol Gösterici İlkeler Anlaşması'nın (Agreement on the Political Parameters and Guiding Principles for the Settlement of the Boundary Question) imzalanmasıyla sınır müzakerelerine politik anlamda bir yön çizilmiştir (GoI-MEA, 2005). Ayrıca ziyaretin önemli bir getirisi olarak iki ülke arasında önemli bir ticaret kapısı olan Sikkim'deki 'Nathu-La Geçidi' 2006'da yeniden ticarete açılmıştır. İki ülke ticaretinin hızla artmaya başlamasında Çin'in 2000'de Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) katılmasının payı büyük olmakla beraber Nathu-La geçidinin de açılmasıyla 2006'da 24 ve 2007'de 38 milyar doları bulan ikili ticaret 2008'de 50 ve 2010'da 60 milyar dolardan fazlaya ulaşmıştır (Malone ve Mukherjee, 2010: 144; Mansingh, 2015: 45).

¹⁸ Mal ve hizmet ticareti birlikte düşünülürse, ABD Hindistan için en büyük ticaret ortağıdır (Menon, 2016: 21).

¹⁹ Resmi adı, Hindistan-Çin Barış ve Refah için Stratejik ve İş Birliği Ortaklığı'dır (India-China Strategic and Cooperative Partnership for Peace and Prosperity).

²⁰ Resmi adı, Hindistan-Çin Sınır Alanlarındaki Fiili Kontrol Hattı Boyunca Askeri Alanda Güven Artırıcı Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Yöntemler Üzerine Protokol'dür (Protocol on Modalities for the Implementation of Confidence Building Measures in the Military Field along the Line of Actual Control in the India-China Border Areas).

İki ülke arasındaki üst düzey ziyaretler serisinin bir diğeri olan Başbakan Manmohan Singh'in Ocak 2008'deki Pekin ziyareti sırasında 'Hindistan ve Çin'in 21. Yüzyıl Ortak Vizyonu' (The Shared Vision of India and China for the 21st Century) ortaya çıkmıştır. Söz konusu belge ikili ilişkileri birbirlerinin isteklerine duyarlı ve güvene dayalı dostane ilişkiler olarak karakterize etmiştir. Manmohan Singh ile Wen Jiabao'nun temasları sırasında Hindistan'ın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne (BMGK) daimi üyeliği için isteklerini yinelemesinin yanı sıra Hindistan'ın Birleşmiş Milletler'de daha büyük bir rol oynama arzusunun Çin'in desteklediği ifade edilmiştir. Bunun yanında iki ülkenin liderlerince yapılan hemen her karşılıklı ziyarette olduğu gibi Hindistan'ın yine Çin'in 'Tek Çin Politikası'nı (One China Policy) tanıyan ilk ülkelerden olduğunun ve tanımaya da devam edeceğinin yinelenildiği belirtilmiştir. İki ülke arasında ayrıca tarım, altyapı ve geleneksel tıp gibi konularda çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır (GoI-MEA, 2008; Sharma vd. 2011: 127). Çin'in Sichuan eyaletinde Mayıs 2008'de meydana gelen deprem nedeniyle Hindistan'ın Çin'e gösterdiği yardım malzemesi ve sağlık ekibi desteği üzerine ılımlı yaklaşımların görüldüğü ikili ilişkilerde Ekim 2009'da iklim değişikliği üzerine varılan geniş çaplı bir anlaşma kilometre taşı olmuştur. Kopenhag'daki müzakereler sırasında imzalanan anlaşma Hindistan ve Çin'in iklim değişikliği üzerine 1997 Kyoto Protokolü'nün dışındaki ilk anlaşmasıdır. Söz konusu anlaşmayla iki ülke iklim değişikliğine ilişkin ortak çalışma grubunun kurulması ve gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere mali ve teknolojik destek sağlaması ile karbon emisyonunun (karbonun atmosfere salınması/karbon salınımı) %5 azaltılması noktalarında uzlaşmıştır (Chetan ve Patil, 2009; Sharma vd. 2011: 128). İklim değişikliğinin yanı sıra küresel ekonominin değişen ağırlık merkezi göz önünde bulundurularak finans kurumlarının yeniden yapılandırılmasını talep eden Hindistan ve Çin'in ikili ilişkilerinde küresel ticaret müzakerelerinde de görülmeye başlayan iş birliği havası, konu sınır toprakları olduğunda çıkmaza girmektedir (Pant, 2010: 15-36).

Çin'in 2009'da Hindistan'ın Jammu ve Keşmir ve 2011'de Arunachal Pradesh devletlerinin vatandaşlarına yönelik Hindistan egemenliği konusunda kuşkuya yol açacak bir 'özel vize' (stapled visa) uygulaması başlatmasıyla iki ülke arasındaki sınır sorunlarına yeni bir boyut olarak 'vize gerginliği' eklenmiştir. Aynı zamanda Çin 2009'da Arunachal Pradesh'teki altyapı projesi için Hindistan'ın Asya Kalkınma Bankası'ndan (Asian Development Bank-ADB) kredi almasına engel olmanın yanı sıra Hindistan'ın üst düzey siyasi ve askeri yetkililerinin Arunachal Pradesh ziyaretlerine itiraz etmektedir. Kumar'a (2017: 743) göre Çin'in gerek 2005 sonrasında Arunachal Pradesh için 'Güney Tibet' terminolojisini üretmesi gerekse yukarıda aktarılan hamleleri "Çin'in Jammu ve Keşmir ile Arunachal Pradesh üzerindeki Hint egemenliğinin sorgulanması için psikolojik bir oyun planı kabul ettiğinin" işaretidir. Bu noktada Kumar (2017:743) Hindistan'ın bilgi teknolojileri ve biyoteknoloji endüstrileri gibi konular üzerine performansını kıskanan Çin'in sınır anlaşmazlıklarının çözümünde 2005'ten bu yana katı bir tutum benimsediğini ileri sürmüştür. Ancak nedeni her ne olursa olsun iki ülke arasında bir yandan sınır problemleri gerek sahada gerek diplomatik yolla gerekse dolaylı birtakım hamlelerle her daim yaşansa da diğer yandan sayısız sınır

müzakereleri ve anlaşmaları söz konusu olmaktadır. Tersten ifade edilecek olursa, sayısız sınır müzakereleri icra eden ve sayısız anlaşmalar imzalayan iki ülke arasında sınır sürtüşmeleri hep dinamik kalmaktadır. 2012’de ‘Sınır İlişkilerinde İstişare ve Koordinasyon için Çalışma Mekanizmasının’ kurulmasının ardından 2013’te ‘Sınır Savunma İş Birliği Anlaşması’nı vücuda getiren iki ülke ilişkilerinde bir yandan liderlerin ekonomik kaygılarından beslenen iş birliği arayışları görülürken diğer yandan yine liderlerin sınır altyapı faaliyetlerini hızlandırmasının paralelinde 2017 ve 2020’de iki şiddetli sınır çatışması yaşanmıştır. ‘Güçlü dış politika’ (muscular foreign policy) ideasıyla özdeşleşen iki lider olarak 2013’te göreve gelen Xi Jinping ile 2014’te göreve gelen Narendra Modi’nin giderek iddialı bir hal alan dış politikalarında çeşitli çatışma sinyalleri görülse de (Bajpai, 2014; Das, 2014) ‘karşılıklı bağımlılık’ yaratan ekonomik ilişkiler aynı zamanda iki ülkeyi iş birlikçi bir ilişki yürütmeye yöneltmiştir (Bajpae, 2015: 114). Narendra Modi’nin Mayıs 2014’te göreve başlama törenine ‘sürgündeki Tibet hükümetinin’ başbakanı (Sikyong) Lobsang Sangay’ın davet edilmesi Çin tarafından diplomatik bir protestoyla karşılanmış olsa da (Bagchi, 2014) Modi’nin görevdeki ilk yılını tamamlamadan gerçekleştirdiği Çin ziyareti Hindistan’ın Çin’le olan ilişkisine verdiği önceliği göstermesi bakımından önemli bir adım olmuştur (Bajpae, 2015: 114). Bunun üzerine Xi’nin Eylül 2014’teki Hindistan ziyareti ve Modi’nin Mayıs 2015 tarihli Çin ziyareti sırasında sanayi bölgeleri ile demiryollarının geliştirilmesini içeren beş yıllık ekonomik ve ticari kalkınma planı dâhil olmak üzere çok sayıda anlaşma yapılmış ve Çin temasları sırasında Modi iki ülke arasındaki ticari bağları güçlendirmenin yanı sıra sınır gerilimlerini hafifletmeye çalışmıştır (Press Trust of India [PTI], 2014; Mallet ve Hornby, 2015). Öte yandan Çin’in Hindistan-Bhutan-Çin kavşağında yer alan Doklam bölgesindeki altyapı çalışmasının Hindistan tarafından sert tepkiyle karşılanması sonucunda iki ülke arasında Haziran-Ağustos 2017’de 73 gün süren ‘Doklam Krizi’ yaşanmıştır. 1988’den bu yana Himalayalar’daki görece sakinliğin bozulmasına yol açan Doklam krizi aynı zamanda iki ülke liderinin ‘yeni bir diplomasi örneği’ ortaya koymasına yol açmıştır.

‘Barış içinde bir arada olmanın’ çarelerini arayan iki lider 27-28 Nisan 2018’de Modi-Xi ‘Gayriresmi’ Zirveleri’nin (Modi-Xi Informal Summit) ilkinin Çin’in Wuhan şehrinde icra etmiştir (GoI-MEA, 2018a). ‘Wuhan Ruhu’ (Wuhan Spirit) olarak ifade edilen ilk zirvede Doklam krizinde zarar gören iki ülke arasındaki güveni yeniden inşa etmek ve sınır barışını korumak için çabalayan liderlerin pragmatist bir anlayışla ilişkilerdeki problemleri onarma ve iki ülke arasındaki gelişim potansiyeline odaklanarak daha yakın ticaret bağları geliştirme niyetleri görülmüştür. İki liderin ikinci gayriresmi zirvesi 11-12 Ekim 2019’da Hindistan’ın Chennai şehrinde gerçekleşmiştir. ‘Chennai Bağlantısı’ (Chennai Connect) olarak kavramsallaşan ikinci zirvede iki lider ülkeleri arasında üst düzey ekonomik ve ticari diyalog mekanizmasının kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Diplomatik ilişkilerin 70. yıldönümü olan 2020’yi ‘Hint-Çin Kültürel Yılı’ olarak ilan eden iki lider güvenlik ve savunmadan ticaret ve iklim değişikliğine kadar birçok alanda iş birliğini yoğunlaştırma sözleri vermiştir (GoI-MEA, 2019a). Hindistan tarafında ayrıca ikinci

zirvenin ‘Fiili Kontrol Hattı’na ‘açıklık’ getirilmesine katkıda bulunacağı yönünde bir beklenti olsa da (Chaudhury, 2019a) bu noktada herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Modi-Xi gayriresmi zirvelerine yönelik her ne kadar “Hindistan’ın dış politika seçimlerinin Çin tarafından stratejik bir ustalıklarla kontrol edildiği” yönünde kuşkulu yaklaşımlar söz konusuysa da (Sawhney, 2018) zirvelerin ‘her iki ülke davranışlarının ılımlaşmasında’ önemli bir rol oynadığı yadsınmaz (Pant, 2020a). Çin’in Kuşak ve Yol Girişimi’ne hala onay vermemesine karşın Hindistan’ın eskisi gibi şiddetle karşı çıktığını dile getirmemesi ve Modi’nin 2018 Shangri-La Diyalogu’nda Hint-Pasifik ve Quad gibi oluşumlara yönelik Çin duyarlılıklarını gözetken itinalı bir dil kullanması ve ayrıca daha önce 3 kez BM’de Çin vetosuna takılan Hindistan’ın Masood Azhar’ı küresel terörist listesine ekleme çabalarının 2019’da Çin’in onay vermesiyle karşılık bulması, Wuhan’ın ilişkilere getirdiği olumlu atmosfer sayesinde olmuştur (Bayram, 2019c). Ticaret ilişkileri bağlamında hala Hindistan’ın aleyhine olsa da 2017-2018 döneminde 63 milyar dolar olarak kaydedilen ikili ticaret dengesinin 2018-2019’da 53 ve 2019-2020’nin ilk 6 aylık diliminde 48 milyar dolara gerilemesiyle Hindistan’ın ticaret açığında görülen daralmada gayriresmi zirvelerin payı göz ardı edilmemelidir (Government of India Ministry of Commerce and Industry, 2018-19).

Öte yandan Modi ve Xi zirvelerinin iki ülke ilişkilerine olumlu katkıda bulunmasının yanı sıra sınırlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca her iki zirveden de somut bir çıktının elde edilmesi pek de söz konusu değildir. Ramachandran’ın (2019: 18) ifade ettiği gibi “gayriresmi zirveler tarafından harekete geçirilen ‘iş birlikçi ruhun’ etkisi sığ ve geçici” olmuştur. Liderlerin ikinci zirvesinden iki ay önce Narendra Modi’nin Jammu ve Keşmir topraklarının statüsünü değiştirme kararına karşın zirvede Keşmir konusunun hiç açılmaması dikkat çeken bir detay olsa da Çin’in Hindistan’ın tek taraflı Keşmir kararını BMGK’ya taşıması gayriresmi zirvelerin ikili ilişkilerdeki sınırlı etkisini gözler önüne sermiştir (Bayram, 2019c; Ramachandran, 2019: 15; Pant, 2020a). Benzer olarak Modi ve Xi Afganistan’da ortak ekonomik proje üzerinde birlikte çalışmaya karar vermiş olsalar da Afganistan konusunda Çin’in Pakistan’la ortak bir görüşe sahip olması ve Hindistan’la görüş farklılıklarının giderilememesinin yanı sıra Hindistan’ın Nükleer Tedarikçiler Grubu’na (Nuclear Suppliers Group-NSG) üyeliği konusunda Çin engelinin devam etmesi gayriresmi zirvelerin sınırlı etkisini kanıtlar niteliktedir (Ramachandran, 2019: 17-18). Ramachandran (2019: 17) bu noktada Çin’in Hindistan karşısındaki olumlu eylemlerini gayriresmi zirvelerin bir sonucu olarak görmemektedir. Çin’in ABD tarafından terör örgütü kabul edilen Pakistan merkezli JeM grubunun lideri Masood Azhar’ın BM’de kara listeye alınmasına yönelik sürdürdüğü veto kararından vazgeçmesini Ramachandran (2019: 17) ABD’nin Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru projelerine ve Pakistan’daki Çin vatandaşlarına saldıran Beluchistan Kurtuluş Ordusu’nu terör örgütü olarak belirlemesi yönündeki bir anlaşmanın parçası olabileceğini ifade etmektedir. Doklam krizinden sonra tartışmalı Hindistan-Çin sınırlarında görülen görece sakinliğin

nedenini ise Ramachandran (2019: 17) Hindistan ve Çin arasındaki ‘çıkarcı uyumuna’ dayandırarak “ABD’nin başlattığı ticaret savaşının baskısı altında olan Çin’in ve ülkedeki seçimlerle meşgul olan Modi’nin sınır gerginlikleri gibi dikkat dağıtıcı şeylerden kaçınmak istemelerinin bir sonucu” olduğunu altını çizmiştir. Ramachandran’ın (2019: 18) sözleriyle “gayri resmi zirveler iki ülke arasındaki buzları kırmak için yararlı olsa da Hindistan-Çin ilişkilerini ayakta tutacak kadar güçlü değildir” ve “ilişkilerdeki ciddi yapısal sorunlar ikili bağların düzgün gelişmesini önlemektedir”. 2020’nin Mayıs ayında patlak veren ve 1975’ten sonra 45 yıllık bir sürecin ardından ilk kez yeniden can kayıplarının yaşandığı ‘Ladakh Krizi’ bu durumu kanıtlar. Gerek Hindistan ve Çin’in sınırlarda hız kazanan altyapı çalışmaları gerek Çin’de başlayan ve hızla dünyaya yayılan yeni tip koronavirüs (KOVİD-19) salgınının gölgesinde ABD’nin Çin’i sıkıştırması gerekse Hindistan’ın 22 Mayıs’ta Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Yönetim Kurulu dönem başkanlığını devralması ve Tayvan’ın DSÖ’ye gözlemci olarak katılımının gündeme gelmesi ve en önemlisi Ağustos 2019’da Hindistan’ın Ladakh’ı doğrudan Hint hükümeti tarafından yönetilen bir birlik toprağına dönüştüren Jammu ve Keşmir kararı gibi bir dizi faktör, iki ülkeyi bir kez daha Himalayalar’da karşı karşıya getirmiştir (Bayram, 2020a; 2020b). Hindistan’da Modi’nin Çin’de Xi’nin sınırlardaki altyapı faaliyetlerini geliştirmesinin yanı sıra başta ABD faktörü olmak üzere küresel konjonktürdeki değişimlerin Hindistan ve Çin’i yeniden şiddetli bir sınır çatışmasına sürüklemesi iki ülke liderinin gayriresmi zirveler ekseninde yakınlaşma çabalarına karşın ikili ilişkilerin ne derece ‘kırılgan’ olduğunu önemli bir göstergesidir. ‘Güvensizlik’ atmosferiyle yoğrulan ikili ilişkilerin genel doğasında söz konusu olan kırılganlık Himalayalar ekseninde düşünülürse, sınır sorununun ‘kronik’ bir problem olduğu ve Hindistan-Çin sınır müzakereleri ile anlaşmalarının ‘günü kurtarmak’ adına icra edildiği ifade edilmelidir.

Bununla birlikte güvensizlikten beslenen ikili ilişkilerde sınır gerilimlerinin üst düzey ziyaretlerle aynı zamana denk geldiği dönemlerin görülmesi Çin’in Hindistan’a bir yandan zeytin dalı uzatırken diğer yandan sert bir tutum benimsediğinin, dolayısıyla ‘havuç ve sopa oyunu’ (carrot and stick game) oynadığının bir yansımasıdır. Örneğin, Nisan 2013’teki Depsang Vadisi olayı Çin Başbakanı Li’nin ziyaretinden önce gelirken Eylül 2014’teki Chumur bölgesindeki gerilimler Çin Devlet Başkanı Xi’nin ziyaretiyle çakışmıştır (Bajpae, 2015: 115). Paralel olarak iki ülke arasında son yaşanan Ladakh krizi örneğinde görüldüğü üzere bir yandan tarafların yükselen tansiyonu düşürmek için masaya oturmasının yanı sıra diğer yandan sınırlarda Çin ordusunun askeri tatbikatlar yapması ve her iki ülke ordusunun saldırgan duruşunu devam ettirmesi yine ‘havuç ve sopa’ taktiğine işaret etmektedir. Böylece Jammu ve Keşmir kararına karşı Hindistan’a sınırlarda bir ders veren Çin’in Hindistan’ı ABD’ye çok yaklaşmak yerine gelişmekte olan Çin merkezli uluslararası düzeni takip etmeye zorlamak amacıyla hem uzlaşmacı hem de agresif politikalar benimseyerek Hindistan’a karşı havuç ve sopa oyununu oynamaya devam ettiği görülmektedir (Tripathi, 2020). Tarihsel olarak Himalayalar’ın ayırdığı iki farklı alanda kendi alanlarının efendileri olan ve ‘güç paylaşımı’ konusunda deneyimi bulunmayan iki ülkenin yükselişleri ve kaygıları ekseninde stratejik derinliklerinin artması her iki devlet arasındaki

'stratejik alanı' azaltmış, böylece anlaşmazlık olasılığını artırmıştır (Bajpae, 2015: 116). Bunun yanı sıra Tripathi'nin (2020) anlatımıyla "Pakistan söz konusu olduğunda Hindistan'ın daha büyük misilleme yapmak için daha rahat hareket etme eğilimi görülürken Çin söz konusu olduğunda son derece dikkatli davranması" Hindistan'ın yüzleşmek zorunda olduğu bir durumdur. "Çin hala Hindistan'ın 1962 yenilgisini aldığı dönemdeki algıya sahiptir ve bu Çin'e her zaman Hint ordusu üzerinde psikolojik ve taktiksel bir üstünlük sağlamaktadır".

Buradan hareketle Hindistan ve Çin arasındaki ilişkilerde 1988 uzlaşmasıyla başlayan ve günümüze dek dönem dönem görülen yakınlığın 'yapay' bir niteliğinin olduğu görülür. Burada ayrıca her iki tarafın aktif olarak hangi alanları kontrol ettiğini açıkça belirten haritaların varlığından da hala söz edilemediğinin altı çizilmelidir. Çin bir yandan Hindistan ve Nehru hükümetini 1962 savaşının kışkırtıcısı olarak suçlarken (Kapur, 2016: 95) diğer yandan 1962 zaferinin ardından uzun bir süre 'tartışmasız üstünlüğün' tadını çıkarmıştır (Menon, 2016: 24). Bugün Çin Hindistan'ın en önemli ticaret ortağı ve Hindistan Çin'in Güney Asya'daki başlıca ticaret ortağı olsa da iki ülke 100 milyar dolar düzeyinde büyüyen ancak Çin'in Hindistan'a ihracatını destekleyen ve Hindistan'ın Çin'e ihracatını kısıtlayan dengesiz bir ticaret ilişkisi geliştirmiş ve Çin sınır uzlaşması üzerine sonuçsuz diplomatik görüşmelerle Hindistan'ı oyalamıştır (Kapur, 2016: 96). Hindistan'ın her iki taraftaki arazinin farklı olduğunu, Hint tarafına erişimin çok daha zor olduğunu ve bu nedenle matematiksel denkliğin olamayacağını açıklamaları üzerine 1993'te müzakere edilen ve 1996'da detaylandırılan iki ilke tam olarak ne açıklığa kavuşturulmuş ne de uygulanmıştır. Söz konusu ilkeler güven artırıcı önlemlerin 'karşılıklı ve eşit güvenlik' kavramına dayanması ile 'Fiili Kontrol Hattı' boyunca olan bölgelerdeki askeri güçlerin iki ülke arasındaki dostane ve iyi komşuluk ilişkileriyle uyumlu olarak minimum düzeyde tutulması' hükmüdür. Bunun yanı sıra 'Fiili Kontrol Hattı' kavramını kabul eden Hindistan'ın tüm çabalarına karşın ne 1993 ne de 1996 anlaşmaları ne de günümüze dek gelinen süreç söz konusu kavramı 'açıklığa' kavuşturmuştur (Menon, 2016: 20). Shivshankar Menon'un (2016: 29) ifade ettiği üzere "klasik Çin müzakere sözlüğünde Çin tanımlarının ve kavramlarının kabulü, rakip üzerine ahlaki ve psikolojik üstünlük kurmaktır. Bu nedenle Hint müzakerecilerin müzakerenin başlangıcında Fiili Kontrol Hattı kavramını kabul etmesi Çin için çok önemli olmuştur". Nitekim anılan kavram 1950'lerden 1980'lerin sonlarına kadar Çin'in istediği yerler dışındaki sınır bölgelerinin askerileşmesini önlemek için yararlanabileceği açık uçlu bir 'statüko' kavramını esnek bir biçimde kullanabilmesini sağlamıştır.

Çin 1980 ve 1990'larda sınır altyapısını önemli ölçüde geliştirirken Hindistan arayışını kapatmak için daha fazla çalışmak zorunda kalmıştır. Hindistan'ın sınırdaki altyapısını ve pozisyonunu güçlendirmesi ise 2005'lerden itibaren söz konusu olmuştur (Menon, 2016: 24-25). Ayrıca Hindistan bir yandan kendini güçlendirirken öte yandan hem bölge ülkelerine açılmış hem de büyük güçlerle 'stratejik ortaklıklar' kurmuştur. Dolayısıyla sınırdaki 'güç dengesinin' değişmeye başladığının farkında olan Çin için Hindistan'ın söz konusu hamleleri kaygı uyandırmaktadır.

Kapur (2016: 97) 1962'den 2000'lere dek Hindistan-Çin ilişkilerinin iki faktörle şekillendiğini belirtmiştir: Hindistan kendinde derin izler bırakan ve hala etkisi süren 1962 yenilgiyle Çin'den korkarak ve güven kaybı yaşayarak Çin'e karşı ne politik ne de diplomatik manevra alanı geliştirebilmiş ve Çinli liderler Hindistan'ın Asya politikalarında bir faktör olmaktan çıktığı algısını taşımıştır. Ancak bugün gelinen noktada tarihte hiç görülmeyen Hindistan-ABD 'ortaklığı' ve Hindistan'ın gelişimi Çin'in öncelikli kaygıları arasındadır. 'Kuşak ve Yol Girişimi' gibi 'hegemonik' bir projenin sahibi olan ve hızla yükselen Çin elbette küresel denklemde 'lider güç' olmak istemektedir ve bunu başarabilmesi için önce bölgede ya Hindistan'ı dizginlemesi ya da bypass etmesi gerekir (Bayram, 2020b). Nitekim Gurpreet Khurana'ya (kişisel görüşme, 28.8.2020) göre "Çin'in büyük hedefi başlangıçta Asya'daki Çin merkezli tek kutupluluk aracılığıyla ABD'nin küresel düzendeki üstünlüğüne meydan okumaktır. Bunun için Hindistan'ın stratejik kuşatması olarak söz edilen Hint Okyanusu bölgesindeki Hindistan etkisini ortadan kaldırması gerekir". Öte yandan gidişata göre bu oldukça zordur çünkü Hindistan Çin'den zayıf olduğunun ve tek başına olmaması gerektiğinin bilinciyle ne Çin'e karşı durmakta ne de Çin karşısında kendini tek bırakmakta, geleneksel çizgisini 'revize ederek' ABD başta olmak üzere 'stratejik ortaklıklar' geliştirmektedir (Bayram, 2020b).

Çin'in Pakistan'la ilişkisi, Tibet hakkındaki kuşkuları, Hindistan'la ilişkilerinde kaldıraç sağlama arzusu, Hint Okyanusu'na bağımlılığı ve Hint-Amerikan ikilisine yönelik kuşkuları başta olmak üzere 'öncelikli çıkarları', sınır sorununu Hindistan'la ilişkilerinde bir 'kaldıraç' olarak canlı tutmasını mümkün kılmakta ve iki ülkenin sınır uzlaşmasını olanaksız hale getirmektedir (Menon, 2016: 30). Hindistan'ın stratejik anlamda gelişen sınır altyapısı ve bölgenin stratejik önemi dolayısıyla sınır sorunu zaman zaman iki ülkenin 'güç gösterisi' için bir enstrüman haline gelmiştir. İki ülke tarafından geliştirilen ve geliştirilmekte olan altyapı projeleri sınırdaki tanımlanmamış 'gri alanlarda' (her iki ülkenin daimi varlığının olmadığı boşluklarda) gerginliği canlı tutmaktadır. Söz konusu gri alanlarda her iki ülkenin de farklı stratejik öncelikleri bulunmaktadır. Örneğin Hindistan Aksai Chin bölgesinde kontrol sahibi olmak istemektedir çünkü bu bölge Orta Asya bölgesine yakındır ve dış politikasının önemli kaygıları arasında yer alan Çin ile Pakistan bağlantısını bypass edebilecektir. Çin için Aksai Chin önemlidir çünkü bu bölge Çin'in Tibet ve Xinjiang bölgelerini Karakoram karayoluyla birbirine bağlamaktadır. Ayrıca Çin'i Pakistan'a bağlayan stratejik Karakoram karayolu Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin önemli bir parçası olan Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru kapsamında Pakistan'ın güneyindeki Gwadar limanı üzerinden Batı Asya'yla mal ve enerji taşımacılığında, dolayısıyla Çin'in Umman Denizi üzerinden Hint Okyanusu'na erişiminde kilit önemdedir (Sharma vd. 2016: 129-130).

Bölgesel nüfuz arayışı bağlamında Pakistan konusu ile Keşmir bölgesi üzerindeki çözülmemiş anlaşmazlık hem Hindistan hem de Çin'in daha derin ilişkiler kurma yeteneği için bir zorluk oluşturmaktadır (Astarita, 2007: 554). Hindistan'ın bölgesel barış için bir tehdit olduğu ve kontrol edilmesi gerektiği yönünde anlatılar geliştiren Çin'in Güney Asya politikası 1960'lardan

itibaren nükleer ve füze silahları ile teknoloji dâhil olmak üzere Pakistan'a askeri ve ekonomik destek sağlayarak Hindistan ile Pakistan arasındaki bölgesel güç dengesini korumak olmuştur (Kapur, 2016: 97). Bunun yanında Pakistan'ın kontrolü altında bulunan Keşmir'in Gilgit-Baltistan bölgesindeki Shaksgam Vadisi topraklarını kendi inisiyatifiyle 1963'te Çin'e devretmesiyle beraber Pakistan ve Çin ilişkilerindeki gelişim ivme kazanmıştır. Çin ve Pakistan'ın 'her koşulda ortaklık' (all-weather partnership) olarak ifade edilen ilişkilerine paralel olarak Çin'in Keşmir bölgesinde çeşitli altyapı projeleri ile Gwadar limanını geliştirmesi Hindistan'ın bölgedeki ticari ve stratejik çıkarlarına ters düşmektedir (Sharma vd. 2011: 135). Keşmir bölgesine yönelik temkinli ve hatta tarafsız yaklaşımından tamamen uzaklaşarak Pakistan'daki askeri varlığını artırması ve Xinjiang ile Gwadar'ı birbirine bağlayan altyapı planlaması gibi hamleler Çin'in bölgedeki çıkarlarını güvence altına almak için geliştirdiği stratejilerin Pakistan boyutudur (Pant, 2016: 366). Pakistan'ın yanı sıra Myanmar, Bangladeş, Sri Lanka ve Maldivler gibi Güney ve Güneydoğu Asya ülkeleriyle ekonomik ve stratejik bağlantılar kurarak enerji ve ticaret kaynaklarını geliştirmenin yanı sıra kaynak akışını sağladığı deniz yolları üzerinde kontrol sahibi olarak söz konusu akışı güvence altına almaya yönelik Çin'in Hint Okyanusu'ndaki varlık arayışı, 'kronik sınır sorunlarıyla' şekillenen Hindistan-Çin rekabetini 'karadan denize' genişletmektedir.

Tarihsel olarak donanmalarının askeri doktrinlerini ve stratejilerini oluşturmada ikincil bir rol oynadığı ve kara kuvvetlerinin geleneksel olarak ordularına hâkim olduğu 'kara güçleri' olarak görülen Hindistan ve Çin genellikle kara tabanlı operasyonlarda destekleyici bir rol oynaması için kıyı şeridini korumakla sınırlı bir bakıma ılımlı deniz stratejileri izlemiştir (Bajpae, 2015: 118). Ortak deniz sınırını paylaşmayan Hindistan ve Çin'in son zamanlarda artan deniz ve deniz aşırı ilgi alanlarına sahip büyük ekonomiler olarak ortaya çıkması iki ülkeyi denizlerde de karşı karşıya getirmektedir (Khurana, 2015: 20). Bu nedenle son zamanlarda Hindistan-Çin deniz rekabeti söylemi giderek yaygınlaşmıştır. Yoshihara'nın (2013: 92) anlatımıyla "[Hindistan ve Çin] denize doğru baktıkça, her iki güç de tüm Hint-Pasifik deniz alanında nüfuz ve avantaj için mücadele edecektir". Raja Mohan'ın (2012: 9) aktardığı üzere "[Hindistan ve Çin'in] deniz yeteneklerinin ve deniz ufkunun son yıllarda genişlemesi şimdiye kadar iç Asya topraklarında kendini ifade eden güvenlik ikilemini Hint ve Pasifik Okyanuslarının sularına genişletirken" iki Asya devi arasındaki ilişki "tüm Hint-Pasifik kıyı alanını kapsayan rekabetçi bir dinamik doğurmaya başlamıştır". Perkovich (Mohan, 2012: xii) için her iki ülkenin "güç üretme ve Deniz Ulaşım Yolları'nı daha uzaktaki sularda koruma kapasitesi geliştikçe, Hindistan Güney Çin Denizi ve Malakka Boğazı'nda yanlış bir pozisyonda yer alıyor gibi görünecekken Çin Hindistan'ın Bengal Körfezi ve Hint Okyanusu'ndaki etki alanını gasp ediyor gibi görünecektir". Dolayısıyla "Hint ve Pasifik Okyanuslarında büyüyen bir Çin-Hindistan güvenlik ikileminin" ortaya çıktığını tekrarlamaktadır. Bugün her ne kadar Çin Hindistan'ın en büyük ticaret ortağı olsa da Hindistan aleyhinde asimetrik bağlara sahip eşzamanlı yükselişin belirsizliğiyle birbirlerinin eylemlerini kendi çıkarlarına tehdit olarak algılayan iki ülke klasik 'güvenlik ikilemine' kilitlenmiştir (Pant, 2016). Hindistan-ABD ilişkilerindeki yakınlık Çin'in 'çevrelenme' veya 'kuşatılmışlık' duygusunu tetiklerken Çin'in

Pakistan'la olan yakın ilişkileri ve aynı zamanda Hint Okyanusu'ndaki artan varlığı ise Hindistan için bir 'tehdit algısı' algısı oluşturmaktadır. Ekonomik çıkarlarının yanı sıra algılanan güvenlik açığını kapatmak adına stratejik varlığını artırmak için Hint Okyanusu'ndaki 'kilit noktalarda' (chokepoints) 'deniz üsleri' kazanan Çin'in bölgedeki artan deniz varlığı, Hindistan'ın 'arka bahçesindeki' belirgin coğrafi avantajlarına karşın daha da savunmasız hissetmesine ve manevra yapma özgürlüğünü kısıtlamasına yol açmaktadır. Bu bağlamda 'arka bahçesi' olarak gördüğü Hint Okyanusu bölgesinde Çin'den algılanan kaygılar Hindistan'ın deniz stratejilerinde önemli birer katalizördür (Bayram, 2019b). Çin'in potansiyel düşman ülkelerin devriye gezdiği deniz yolları üzerinden ithal edilen kaynaklara bağımlılığından kaynaklanan stratejik güvenlik açıklarına atıfta bulunan 'Malakka ikilemi' ülkenin deniz stratejisini yönlendirirken (Bajpae, 2015: 118) Hindistan'ın Hint Okyanusu'nda artan Çin güç projeksiyonuna dair korkuları ve algıları Hint deniz duruşunu yönlendirmektedir (Pant, 2016: 368-369). Bajpae (2015: 122) için "her iki ülkedeki deniz söylemi, savunma amaçlı geleneksel deniz duruşundan uzaklaşırken deniz kontrolü ve rekabetçi deniz diplomasisine vurgu yaparak Mahan düşüncesini giderek daha fazla yansıtmaktadır".

Hindistan ve Çin'in ekonomik yükselişlerine paralel olarak enerji isteğinin artması aynı zamanda iki ülkenin Hint Okyanusu'na bağımlılığını artırmaktadır. Hint Okyanusu'nda Hindistan gerek coğrafi gerek askeri gerekse bölge ülkeleriyle güvenlik ilişkileri geliştirme noktalarında Çin'e nazaran daha avantajlıdır. Hindistan'la karşılaştırıldığında Hint Okyanusu'ndaki coğrafi dezavantajının yanı sıra Avrupa ve Orta Doğu'yla sağlanan enerji akışı ile ekonomik ticaretin Hint Okyanusu üzerinden gerçekleştirilme zorunluluğu Çin'in 'antik İpek Yolu'nu yeniden hayata döndürmesini gerekli kılmıştır (Brewster, 2015b). Çin'in bugün 'Kuşak ve Yol Girişimi' olarak lanse ettiği iddialı projenin iki bileşeninden birini oluşturan 'Deniz İpek Yolu' stratejisiyle Hint Okyanusu'nda artan Çin ayak izleri Hindistan'ın en büyük tehdit algısıdır. Bu doğrultuda Hindistan Hint Okyanusu'ndaki ABD güçlerinin varlığına yönelik tarihsel hassasiyetlerine karşın iki ülkenin örtüşen çıkarları nedeniyle gelişen Hint-Amerikan bağlarını kendisi için daha uygun bir stratejik ortam oluşturmak amacıyla kullanmaya çalışmaktadır (Pant, 2008: 19-38).

Çin'in Hint Okyanusu'nun yanı sıra GÇD'de varlığını genişletmesine paralel olarak Hindistan ayrıca ABD ve diğer bölge devletleriyle birlikte söz konusu çevrede varlık göstermeye başlamıştır (Pant, 2016: 373). Küresel ticaret ve enerji taşımacılığında kilit bir merkez konumundaki Hint-Pasifik bölgesinde en stratejik ve bir o kadar da sorunlu bir alan olan GÇD, güneybatıda Singapur ve Malakka Boğazı'ndan Hint Okyanusu'na, kuzeydoğuda Tayvan Boğazı'ndan Doğu Çin Denizi'ne uzanır. Pasifik Okyanusu'nu Hint Okyanusu'na ve Orta Doğu'ya Malakka Boğazı'yla bağlayan GÇD, enerji taşımacılığında Hürmüz Boğazı'ndan sonra en önemli ikinci geçiş rotası olan Malakka Boğazı ile Sunda ve Lombok boğazlarının bulunduğu ve küresel gemi taşımacılığının yarısından fazlasının geçtiği bir alan olarak dünyanın en önemli ticaret yollarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Dünya ticaretinin 1/3'ünün gerçekleştiği ve gerek

enerji gerekse deniz kaynakları bakımından oldukça zengin bir konumda bulunan GÇD'nin jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik önemi kadar problemi de çoktur. Çin'in ilk olarak 1947'de 2.000 yıllık tarihi geçmişine dayandırarak GÇD'nin %80-90'ı üzerinde kendi egemenliğini öngördüğü 'Dokuz Çizgi Hattı' (Nine-Dash Line) çizmesinin yanı sıra inşa ettiği yapay adalar üzerinde üsler kurarak bölgeyi askerileştirmesinin beraberinde kıyıdaş devletler arasında GÇD'nin paylaşımı ve statüsüne yönelik sorunlar baş göstermiştir. GÇD'nin öneminden ötürü ABD, Japonya ve Avustralya gibi bölge dışı diğer Hint-Pasifik devletleri de buranın uluslararası sular olarak kalması yönünde dolaşım özgürlüğünü savunarak bir anlamda söz konusu sorunlara dâhil olmaktadır (Bayram ve Arafat, 2018: 83-87). Bu noktada Hindistan için Hint-Pasifik ticaretinin %55'ini sağladığı bir alan olan GÇD, ekonomik yükselişinde bir 'geçit kapısı' niteliğindedir (Chaturvedy, 2015: 364,373). 'Doğu'ya Hareket' politikası ekseninde GÇD'nin kıyıdaş ülkelerinden Endonezya, Vietnam, Singapur, Malezya, Filipinler ve Malezya'yla ilişkilerini geliştiren Hindistan, GÇD üzerine 'gidiş-geliş özgürlüğü', 'anlaşmazlıkların barışçı çözümü' ve 'uluslararası kurallara uyma' olmak üzere üç temel görüşe sahiptir (Chaturvedy, 2015).

Hindistan'ın sınır ötesi sulara yönelik geleneksel duruşunu değiştirmesinin nedenlerini Raja Mohan (2012: 184-185) şu şekilde aktarmıştır: Hindistan Doğu Asya'yla artan ticaretine paralel olarak Batı Pasifik gibi kendi alanı dışındaki deniz yollarının önemini fark etmeye başlamış ve Batı Pasifik yoluyla gereksinimlerini karşılarken bölgenin büyük güçlerine olan bağımlılığını azaltmayı amaçlamıştır. Ayrıca Çin'in toprak iddialarını bölge devletlerine zorla onaylatma olasılığından hareketle GÇD'yi 'Çin gölüne' dönüştürme potansiyeli Hindistan'ı harekete geçiren bir başka faktördür. Dolayısıyla Hindistan ulusal çıkarlarını etkileyebilecek olası gelişmeleri daha yakından takip edebilmeyi arzulamanın yanı sıra Hint Deniz Kuvvetleri'nin 'caydırıcılık' gücünü artırmak amacıyla denizlerdeki varlığın ve ortaklığın geliştirilmesinin artık daha önemli olduğunu düşünmeye başlamıştır.

Jawli'nin (2016: 89) anlatımıyla "Hint Okyanusu'nun ismine karşın Hindistan'ın okyanusu olmadığını kanıtlayan bölgedeki Çin aktivitelerinden hareketle diğer ülkeler ve Hindistan'ın da GÇD'nin ismine karşın Çin'in denizi olmadığını savunabilme hakkı bulunmaktadır". Ancak Çin'in Hint Okyanusu'na yönelik 'stratejik' yaklaşımıyla karşılaştırıldığında Taylor'ın (2014: 102) ifade ettiği üzere Hindistan'ın GÇD yaklaşımı 'ekonomik' çıkarları önceleyen bir nitelik taşımaktadır. Bunun yanı sıra Hindistan'ın özelde ekonomik çıkarlar üzerine kurulu GÇD yaklaşımının Hint Okyanusu çerçevesinde stratejik bir niteliği olduğunun altı çizilmelidir (Bayram ve Arafat, 2018: 87). Çin'in GÇD'de artan nüfuzu aynı zamanda Hindistan'ın Hint Okyanusu çıkarlarına bir tehdit anlamına gelmektedir. GÇD'de olası bir Çin üstünlüğü, Çin Deniz Kuvvetleri'ni Hindistan'ın 'arka bahçesinin' yani Hint Okyanusu'nun stratejik giriş kapısı olan Malakka Boğazı'na getirecektir ve bu durum Hint çıkarları için önemli bir güvenlik kaygısıdır. Hindistan'ın GÇD'deki varlığı bir anlamda Hint Okyanusu'ndaki 'İnci Dizisi' olarak isimlendirilen stratejik Çin projelerini 'dengeleme yoludur' (Jawli, 2016: 88-89). Benzer olarak Hindistan'ın ABD ve Japonya'yla

gerçekleştirdiği MALABAR askeri tatbikatlar serisi Çin'in Hint Okyanusu'ndaki varlığını dengeleme yönteminin bir parçasını oluşturmaktadır (Bayram ve Arafat, 2018: 85). 'Denge stratejisinin' bir başka göstergesi ise Malakka Boğazı'nı gören ve Hindistan'ın Andaman ve Nikobar Komutanlığı'nı genişleten ve ayrıca Hindistan'ın eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Nirmal Verma'nın "Güneydoğu ve Doğu Asya'ya açılan pencere" olarak nitelediği "Hint Deniz Hava Üssü"nü (INS Baaz) 31 Temmuz 2012'de Büyük Nikobar Adası'ndaki Campbell Bay'da kurulmasıdır (Indian Navy, t.y.).

Hindistan'ın Çin dengesi çerçevesinde jeopolitik bir teori olan Çin'in 'İnci Dizisi'ne karşı Hindistan'ın 'Elmas Kolye' (Necklace of Diamonds) stratejisi vücut bulmaktadır. Hindistan'ın 'İnci Dizisi'ne yanıtının 'Elmas Kolye' olduğunu belirten Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri ve eski ABD Büyükelçisi Lalit Mansingh (2011; 2012: 6) söz konusu stratejiyi şöyle aktarmıştır:

İnci Dizisi doktrini için Hindistan'ın kendi doktrini olan Elmas Kolye vardır. Çinliler liman tesisleri inşa ederken Hint Okyanusu bölgesinin neredeyse tüm büyük güçleriyle deniz iş birliğini geliştiriyoruz. Bunlar Mauritius, Maldivler, Myanmar, Seyşeller, Umman, Mozambik, Güney Afrika, Vietnam, Singapur, Japonya ve Avustralya'dır. Hint Okyanusu bölgesinde önemli hiçbir aktörü dışarıda bıraktığımızı sanmıyorum. (...) Evrensel varlıkların gasp edilmesi kabul edilemez ve buna karşı koymak için tüm ülkeler bir araya gelerek proaktif olmalıyız... Hindistan'ın inci dizisine bir cevabı var mı? Bence cevabımız elmas kolye... Mavi su donanmasına sahip olmalıyız çünkü konuştuğumuz gibi davranmak zorundayız.

Hindistan'ın Madagaskar, Seyşeller, İran, Umman, Endonezya ve Singapur'da 'stratejik deniz üsleri' geliştirmesinin yanı sıra Mozambik, Mauritius, Maldivler, Viet Nam, Myanmar, Güney Kore, Japonya ve Avustralya gibi ülkelerle 'yakın savunma ilişkileri' kurmasıyla söz konusu ülkeler Çin'in 'incileri' karşısında Hindistan'ın 'elmasları' olarak görülmüştür. Hindistan 2006'da Doğu Afrika ülkesi Mozambik'in geniş kıyı şeridinde Hint Donanması'nın periyodik olarak devriye gezmesine olanak tanıyan bir savunma anlaşmasına sahip olmasının ardından kendi deniz ticaret yollarını korumak için bir diğer Doğu Afrika ülkesi Madagaskar'da 'yabancı topraklardaki ilk dinleme istasyonunu' 2007'de kurmuştur (Pubby, 2007). Madagaskar'ın kuzeyinde faaliyete geçen askeri dinleme üssünün amacı Hindistan'da bulunan Mumbai ve Kochi'deki benzer tesislerle bağlantı kurarak bölgede faaliyet gösteren yabancı donanmalar hakkında istihbarat toplamaktır (Gupta ve Balakrishnan, 2010: 208). Hindistan Deniz Kuvvetleri'nin olası deniz manevralarını kolaylaştıran söz konusu tesisin korsanlık ve terörist faaliyetleri denetleme kaygısı olsa da "asıl amacı Hint Okyanusu bölgesinde artan Çin etkisine karşı koymaktır" (Pubby, 2007). Gupta ve Balakrishnan'ın (2010: 208) deyişiyle "Çin'in Sri Lanka'daki Hambantota limanı inşasına Hindistan'ın yanıtı Madagaskar'daki kontrol merkezi olmuştur". Benzer bir biçimde Hindistan'ın 2015'te Doğu Afrika'nın iki ada ülkesi Seyşeller'in Assumption Adası ile Mauritius'un Agalega Adası'nda geliştirdiği ve kendisine askeri erişim olanağı sağlayan deniz üsleri, 'Deniz İpek Yolu' projesiyle Afrika kıtasındaki varlığını artıran Çin'e karşı stratejik öneme sahiptir. Beraberinde İran'ın Chabahar limanını inşa etmek için 2016'da

İran ve Afganistan'la bir anlaşma imzalayan Hindistan “Çin'in bölgede elini güçlendiren stratejik Gwadar limanı hamlesine Chabahar limanıyla karşılık vermiştir” (Pant, 2009a: 293; 2016: 372). Hindistan'ın Orta Asya'ya açılan kapısı olan Chabahar projesiyle Çin ve Pakistan bypass edilerek özelde Afganistan çevresinde nüfuz alanının genişletilmesi genelde bölgedeki güç projeksiyonunun artırılması planlanmıştır. Ayrıca her ne kadar Çin'in ‘Kuşak ve Yol Girişimi’nin gölgesinde kalsa da Hindistan'ın İran ve Rusya'yla birlikte 2000’de başlattığı ‘Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru Girişimi’ (International North-South Transport Corridor-INSTC) Çin nüfuzunu kıracak ve Pakistan’ı bypass edecek bir potansiyel taşıması bakımından Hindistan için stratejik önemdedir. 7.200 km uzunluğunda olan Koridor, Hindistan'ın İran üzerinden Orta Asya, Rusya ve Avrupa'ya kadar doğrudan ‘bağlantı’ kurmasına olanak tanıyan deniz, demir ve karayollarını içeren çoklu bir ağ sistemini ifade eder. Hindistan ile Rusya'nın başat rol oynadığı söze konu girişim her ne kadar yavaş ilerleme kaydetse de Çin'in ‘Kuşak ve Yol Girişimi’ne bölgede potansiyel bir ‘alternatif’ sunmaktadır.

Bölgedeki Çin nüfuzuna bir başka ‘karşı-önlem hamlesi’ olarak Başbakan Modi'nin 2018’de Umman, Singapur ve Endonezya'yla sağladığı anlaşmalarla Hindistan Çin'in iki önemli incisi olan Afrika'daki Cibuti ve Pakistan'daki Gwadar arasında yer alan Umman'ın Duqm limanına, Malakka Boğazı'ndan GÇD'ye geçişte önemli durak noktası olan Singapur'un Changi deniz üssüne ve Malakka Boğazı'nın girişinde bulunan Endonezya'nın Sabang limanına askeri erişim olanağı elde etmiştir (Javaid, 2020). Bununla birlikte 2006’da ‘ayrıcılık ortaklık’ ve 2016’da ‘savunma eylem planını’ vücuda getiren Hindistan ile Güney Asya'nın ada ülkesi Maldivler (Khalid vd. 2017: 30) Modi'nin Haziran 2019’da ikinci dönemindeki ilk yurtdışı ziyaretini gerçekleştirmesiyle tarihten gelen güçlü bağlarını tazelemiştir (GoI-MEA, 2019b). ‘Borç tuzağı diplomasisi’ (debt-trap diplomacy) olarak ifade edilen stratejik Çin etkisinin Maldivler’de hissedilmesine karşın 2018’de başa gelen Maldiv hükümetinin ‘Önce Hindistan’ politikasına (India-First Policy) yeniden sarılması Hindistan'ın ‘karşı denge’ şansını artırmaktadır. Öte yandan ‘borç tuzağı diplomasisinin’ en çok karşılık bulduğu Sri Lanka'daki Çin'in Hambantota ‘incisi’ karşısında Madagaskar’la ‘karşı önlem’ geliştirmiş olsa da Modi'nin Haziran 2015 tarihli Bangladeş ziyaretiyle Hindistan'ın Chittagong limanına doğrudan erişim sağlaması ise “Çin'in İnci Dizisi’nden bir Chittagong incisini kopardığı” yönünde bir algı geliştirmiştir (Khalid vd. 2017: 32).

Hint hükümetinin resmi politikası olan ‘Doğu’ya Bakış/Hareket’ ya da Hint stratejilerinin gayriresmi isimlendirmesi olan ‘Elmas Kolye’nin oldukça önemli olan bir diğer bileşeni ise Çin'in ‘yumuşak karnı’ Vietnam’la Hindistan'ın artan ilişkileridir. “Hindistan stratejik olarak Güneydoğu Asya'nın doğu kenarında konumlanan Vietnam’ı Çin'in güneye doğru genişlemesinin önündeki en büyük engel olarak görmektedir” (Rehman, 2009: 132). Hindistan ile Vietnam arasında 1994’te vücut bulan savunma anlaşması 2000’de stratejik tehdit algıları ile istihbarat paylaşımını içeren ortak bir iş birliği protokolü ile daha da güçlendirilmiştir. Hindistan ayrıca 2011’de Vietnam’la GÇD’de petrol arama faaliyetleri gerçekleştirebilmek için ortak petrol arama anlaşması

imzalamıştır (Bayram ve Arafat, 2018: 86). Bölgede deniz şeridi güvenliğini sağlama ve deniz korsanlığını önleme konusunda önemli payları olan Hindistan ve Vietnam'ın artan Çin kaygıları düzleminde ABD'yle ilişkilerini güçlendirme eğiliminde olması, iki ülke arasında 'güç dengesine' yönelik ortak bir yaklaşımı ortaya çıkarmaktadır. Vietnam'ın yanı sıra bölgede Güney Kore'yle savunma ilişkilerini geliştiren Hindistan'ın hem dışarıdan hem de içeriden yaygın eleştirilere karşın yönetimde uzun bir cunta geçmişi ve etkisi görülen Myanmar ile ekonomik ve askeri ilişkilerini artırması ayrıca önemlidir (Pant, 2016: 373-374). Soğuk Savaş döneminde Hindistan ile Çin arasında bir anlamda eşit mesafede durmayı başaran Myanmar'ın 1988'deki demokratik ayaklanmaları bastırdıktan sonra öncekinden daha fazla tecride zorlanmasıyla Çin'in burada askeri ve ekonomik varlığını hızla yoğunlaştırması Hindistan'ın korkularını tetiklemiştir. Bölgedeki Çin müdahalesini önlemek ve aynı zamanda kendi kuzeydoğu sınırlarındaki gerilla hareketlerinde Myanmar'ın bir sığınak haline gelmesini engellemek için Hindistan Myanmar'a olan ilgisini artırmıştır (Rehman, 2009: 133). "Çin nüfuzunun Myanmar'da genişlemesi Çinlilere deniz güçlerini Hindistan'ın deniz alanlarına yerleştirme ve sonunda Hindistan'ın doğu kanadını doğrudan tehdit etme potansiyeli" verdiği için Hindistan açısından özel bir endişe kaynağıdır (Kanwal, 1999: 1721). Güney Asya ile Güneydoğu Asya arasında bir 'kara köprüsü' konumunda olan Myanmar Hindistan'ın 'problemlili kuzeydoğusu' ile Çin'in güneyini ayıran 'hayati bir tampon bölge' oluşturduğu için 'stratejik bir alan' olarak görülmektedir (Rehman, 2009: 124). Rehman'a (2009: 124) göre Çin Myanmar nüfuzunu tamamlarsa ve Myanmar Çin'in bir 'vasal devleti' (client state, Çin'in Orta Krallık geleneğine işaret ediyor) haline gelirse Hindistan'ın 'kuşatması' veya 'çevrelenmesi' tamamlanacak ve üstesinden gilemeyecek bir 'güvenlik ikilemini' doğuracaktır. Ancak 2000'lerin başlarından bu yana Myanmar'ın Çin'e olan askeri bağımlılığını azaltmak için Hint Donanması'na yaklaşıma çalışması üzerine Hindistan Myanmar'da Çin nüfuzuna karşı hamle yapmaya ya da Holslag'ın (2009: 830,813) deyişiyile 'kısasa kısa oyunu' (tit-for-tat game) oynamaya başlamıştır.

Çin'in Pakistan üzerinde etkisini artırması ile Gwadar limanı avantajı ve Orta Asya çevresindeki güçlü nüfuzu karşısında İran kozunu kullanan ve İran ve Afganistan'la birlikte Chabahar limanı avantajını elde eden Hindistan, Çin'in artan Myanmar nüfuzu karşısında ise Myanmar'ın Sittwe limanının yeniden inşa edilmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Hindistan'ın 'Kaladan Çoklu Transit Ulaşım Projesi'nin (Kaladan Multi-Modal Transit Transport Project) bir parçası olan Sittwe Limanı inşası sayesinde elde ettiği altyapı kazanımlarının amacı kargo taşımacılığı için deniz, nehir ve karayolu ulaşım koridoru oluşturmaktır. Dolayısıyla söz konusu liman tamamen faaliyete geçtikten sonra proje yatırım ve ticareti teşvik edecek ve ayrıca Hindistan'ın kuzeydoğu bölgesine 'bağlantı' oluşturmak için alternatif yollar açacaktır (Chaudhury, 2019b). Nitekim Myanmar kıyısındaki Andaman Denizi'nin Çin için önemli bir enerji yaşam çizgisi olarak görülmesinin yanında, Hindistan'ın da enerji gereksinimini karşılamak için Myanmar'a ihtiyacı vardır (Pant, 2016: 374). Bu doğrultuda İran'ın Chabahar Limanı hamlesiyle 'ilk defa kendi toprakları dışında' bir liman işleten Hindistan, ASEAN ülkelerine giriş kapısı olarak

kendisi için stratejik ve ekonomik açıdan önemli bir ülke olan Myanmar'ın Sittwe limanındaki faaliyetleri devralmasıyla Çin'in Hint-Pasifik bölgesindeki 'Kuşak ve Yol Girişimi'nin dengelenmesi hedeflenmektedir (Chaudhury, 2019b).

Hindistan ve Çin arasındaki 'jeopolitik' rekabete konu olan ve Hindistan'ın 'karşı-önlem' hamlelerini ifade eden 'Elmas Kolye' stratejisi yalnızca okyanusları kapsamamaktadır (Sengupta, 2018). "Moğolistan Hindistan'ın Doğu'ya Hareket Politikası'nın ayrılmaz bir parçasıdır" diyen Narendra Modi Çin'in hemen 'arka bahçesinde' bulunan Moğolistan'ı ziyaret eden ilk Hindistan Başbakanı'dır. Modi'nin iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 60. yıldönümüne denk gelen ve ikili ilişkilerin 'stratejik ortaklığa' yükseltildiği 2015'teki tarihi ziyaretiyle birlikte Hindistan Moğolistan'ın ilk petrol rafinerisini inşa etmesi için 1 milyar dolarlık bir kredi desteği sunma kararı almıştır (GoI-MEA, 2018b). İnşasına 2018'de başlanan ve 2022'de tamamlanması öngörülen petrokimya rafinerisi Moğolistan'ın yakıt ihtiyaçlarını karşılaması ve Çin ile Rusya bağımlılığını sona erdirmesi bakımından oldukça önemlidir (Sengupta, 2018). Ayrıca Hindistan ile Moğolistan'ın ticaret ve enerji güvenliği konusunda ikili ilişkileri geliştirmek için doğrudan hava bağlantısı sağlayabileceği bir 'hava koridoru' kurma kararı alınmıştır (GoI-MEA, 2018b). Söz konusu koridor Hindistan'ın 2017'de Kabil, Kandahar, Yeni Delhi ve Mumbai arasında kargo uçuşları için Afganistan'la açtığı iki hava koridorunun ardından ikinci bir hava rotası olacaktır. Denize kıyısı bulunmayan bir diğer kara ülkesi Afganistan, Hindistan ve Çin çıkarlarının 'çakıştığı' bir başka 'alandır' ve her iki ülkenin de Afganistan'ın ulusal kalkınma projeleri için önemli yatırımları söz konusudur. Ancak Afganistan'ın istikrarsızlığı ve geleceği noktasında Hindistan ve Çin'in ortak kaygılar beslemesiyle çıkarların örtüştüğü bir durum söz konusu olsa da iki ülkenin görüş farklılıkları bulunmakta ve Çin'in Pakistan'la yakın ilişkileri ve Pakistan'ın Afganistan üzerindeki etkisi düşünüldüğünde Hindistan denklemin diğer tarafını İran ve Afganistan olarak eşitlemeye çalışmaktadır. Ticaret ve yatırım projeleri için İran'ın Chabahar limanı sayesinde Afganistan'a doğrudan bağlantı sağlayan Hindistan, Afganistan'ı karayolu, demiryolu ve hava bağlantıları ile enerji boru hatlarının geçtiği bölgesel bir ticaret merkezi olarak öngören 'Orta Asya'ya Bağlanış' (Connect Central Asia) politikası izlemektedir. Hindistan'ın 2012'de başlattığı söz konusu politika Çin'in 'Kuşak ve Yol Girişimi'nin kara bileşeni olan 'İpek Yolu Ekonomik Kuşağı' projesine yönelik bir 'karşı denge' stratejisi olarak gelişmektedir (Hu vd. 2014).

Shivshankar Menon'un (2016: 26) belirttiği gibi Çin bugün Xi'nin Kuşak ve Yol Girişimi, boru hatları, yollar, demiryolları, fiber optik kablolar ve Avrasya kara kütlesi ile Hint Okyanusu ve Batı Pasifik kıyıları boyunca limanlar gibi altyapı projeleri üzerinden sıfırdan yeni bir Asya düzeni inşa eden 'Çin rüyasını' takip etmektedir. Hindistan Silahlı Kuvvetleri'nden emekli Albay Gurmeet Kanwal'ın (1999: 1726) anlatımıyla "Çin'in yaygın ekonomik ve güvenlik çıkarlarına sahip büyük bir dünya gücü olarak ortaya çıkması kabul edilmesi gereken bir gerçektir ve Çin'i tecrit etme ya da kontrol etme girişimlerinin başarılı olması olası değildir". Dolayısıyla Hindistan'ın kendi ekonomik ve askeri gücünü geliştirerek ve bölge ülkeleriyle güçlü ilişkiler kurarak Çin'in gücünü

dengelemekten başka çaresi yoktur. Hint-Pasifik'te Hindistan ve Çin'in jeopolitik rekabeti çalkantılı zamanlar yaşamaktadır ve öngörülebilir gelecek için söz konusu karmaşık rekabet devam edecektir. Çatışma düzleminde gelişen ve devam eden Hindistan-Çin rekabeti dikkatli bir biçimde yönetilmedikçe iki ülkenin 'çakışan jeopolitik çıkarlarının' bölgesel ve küresel etkileri olabilir. Simon'un (2013) anlatımından hareketle hem kara hem de büyüyen deniz güçleri olarak Hindistan ve Çin'in 'hibrit' güçler olması hem Hindistan-Çin ikili ilişkilerindeki 'güvenlik ikilemini' hem de ikili ilişkilerinin ötesinde bölgesel ve küresel güvenlik konularını karmaşık bir hale getirmektedir. Malik'in (2004: 1,8) işaret ettiği gibi "genişleyen jeopolitik ufuklara" sahip olan iki Asya devi olarak "her ikisi de aynı bölgeye nüfuz etmek için mücadele etmektedir". Scott (2008: 1) jeopolitiğin burada "coğrafyanın uluslararası politikayı etkileme biçimi" olarak doğrudan klasik anlamda devreye girdiğini söylemektedir. Hindistan-Çin dinamiklerini anlamak için 'jeopolitik' önemlidir çünkü ikili ilişkilerdeki rekabet çok yönlü olmakla beraber rekabetin kökeni jeopolitiktir (Chand, 2019: 11) ve iki ülke çıkarlarında çakışan 'bölge ve konum' söz konusudur. İki ülke için de 'alan' önemlidir ve bu önemin yalnızca 'koşullu' değil aynı zamanda 'zorunluluk' ifade etmesi nedeniyle ikili arasında vücut bulan jeopolitik oyunda 'alsal ontoloji' söz konusu olmaktadır (Agnew ve Corbridge, 1995: 13-15).

Her ne kadar Thompson (2002: 507) Mackinder (Kalpgah-Heartland), Spykman (Kenar Kuşak-Rimland) ve Mahan'ın (Deniz Hâkimiyeti-Sea Power) alsal ontoloji eksenindeki jeopolitik görüşlerini 'eski moda' olarak nitelese de günümüz Hindistan-Çin ilişkileri için anılan paradigmalardan birtakım işlevsel enstrümanlarından söz edilebilir. Mackinder ve Spykman vizyonlarının Rus/Sovyet kaygılarıyla şekillenmesine karşın Mackinder'in (1904: 437) 'Sarı Tehlike' (Yellow Peril) ifadesiyle Çin'e işaret etmesine paralel olarak bugün Çin'in de benzer bir rol oynayabileceği düşünülmektedir (Scott, 2008: 3). Bunun yanı sıra Mahan'ın deniz yollarının kontrolü ile denizlerdeki güç projeksiyonuna olanak tanıyan 'Deniz Hâkimiyeti' teorisinden hareketle deniz/okyanus faktörlerinin günümüz Hindistan ve Çin ilişkilerinde önemli bir jeopolitik parametre olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Hindistan-Çin ilişkileri noktasında 'Mahan doktrininin hala Asya'da yaşadığı' yönünde önemli bir görüş birliği söz konusudur (Pugh, 1996; Holmes ve Yoshihara, 2005; Scott, 2006; Holmes ve Yoshihara, 2008; Rath, 2014; Mishra, 2015). Mahan (2007) için deniz savaşı ve denizde büyük savaşların kazanılması deniz gücünün nihai kaynaklarıdır. Bununla birlikte Kennedy'den (2014) hareketle deniz üstünlüğünü ve stratejik hareket özgürlüğünü korumak için deniz güçleri kıtasal ortamlarda hibrit güçlerle veya kara güçleriyle çatışmalı üstelik savaşmalıdır çünkü böyle bir durum deniz gücünün öneminin belirli jeopolitik koşullardan izole edilemeyeceği ve daima büyük stratejinin daha geniş çerçevesine yerleştirilmesi gerektiği anlamına gelir. Bu konuda aydınlatıcı çalışmalar yapan Mackinder (1904), Britanya deniz gelişimine ne kadar yatırım yapmış olursa olsun eğer tek bir güç kalpgahı kontrol edecek olsaydı, bu durumun Britanya'nın deniz ve küresel imparatorluğuna ölümcül bir tehdit oluşturmak için yeterli olacağını savunmuştur. Mahan ve Mackinder'in fikirleri arasında bir köprü kurarak deniz ve kara gücünü 'karşılıklı destekleyici güçler' olarak yani jeostratejide bir tür

‘etkileşimli ikili’ (interactive dyad) olarak kavramsallaştıran Corbett’e (2004: 14) göre “deniz stratejisinin en büyük kaygısı, bir savaş planında ordunun ve donanmanın karşılıklı ilişkilerini belirlemektir.”

Hindistan ve Çin’in deniz gücü eksenindeki dinamik dönüşümleri bir devletin kara ya da deniz gücü olarak statüsünün kalıcı veya değişmez olduğu fikrini tartışmalı hale getirmektedir. Çin’in ‘Kuşak ve Yol Girişimi’nin iki bileşeni olan ‘İpek Yolu Ekonomik Kuşağı’ ve ‘21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu’ kavramlarının eşzamanlı olarak ortaya konması bunu kanıtlar niteliktedir. Bu durum deniz Asyası’nın artan stratejik önemine karşın kıta Asyası’nın devam eden stratejik bağıntısı nedeniyle Asya’daki deniz gücünün ve kara gücünün ‘etkileşimli bir ikili’ olarak ortaya çıktığı daha geniş bölgesel bağlamı yansıtır (Simon, 2013). Deniz ve kara gücü arasındaki ‘etkileşimli ikili’ Hindistan-Çin ilişkisinde çatışmanın daha geniş bir coğrafi alana yayılarak bir alandaki ‘asimetrimin’ üstesinden gelinebileceği yatay gerginlik potansiyelini oluşturur. Örneğin Hindistan Himalaya sınırlarında baskıyla karşı karşıya kalırsa, Çin’in Hint Okyanusu bölgesindeki savunmasızlığını hedefleyerek ‘asimetrik’ bir deniz seçeneği kullanabilir ve böylece karadaki bazı dezavantajlarının üstesinden gelmeye çalışabilir (Zorawar Daulet Singh, 2013).

‘Etkileşimli ikili’ veya ‘hibrit güçler’ olarak Hindistan ile Çin’in gerek sularda gerekse Himalayalar’daki ‘çakışan çıkarlarının’ gölgesinde yaşanan ve öngörülebilir gelecekte yaşanacak olan jeopolitik rekabetin ‘Büyük Oyun’ (Great Game) ya da ‘Yeni Büyük Oyun’ (New Great Game) olarak nitelendirilmesi popüler olmaya başlamıştır (Scott, 2008; Lintner, 2012; Yoshihara, 2012; Stobdan, 2019). Benzer olarak ABD-Çin rekabeti için de kullanılan ‘Büyük Oyun’ anlatımı aynı zamanda ‘stratejik üçgen’ oluşturan Hindistan-Çin-ABD üçlüsünü de ifade eder (Bhattacharjee, 2014; Mullen ve Poplin, 2015; Mishra, 2015). 19. ve 20. Yüzyıllarda İngiliz ve Rus İmparatorlukları arasındaki jeopolitik rekabeti tanımlamak için üretilmiş bir kavram olan ‘Büyük Oyun’, sonrasında ‘Yeni Büyük Oyun’ olarak Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla güç boşluğunun ortaya çıktığı Orta Asya’daki ‘büyük güç rekabetine’ uyarlanmıştır (Menon, 2003; Fu, 2010; Laruelle vd. 2010; Kaushiki, 2013). İngiltere ve Rusya’nın 19. ve 20. yüzyıllarda Körfez’den Pasifik’e kadar Asya’nın büyük bir kısmında birbirlerine yönelik gerçekleştirdikleri stratejik manevralarla ortaya çıkan ‘Büyük Oyun’ 21. yüzyılda Hindistan ve Çin ikilisine uyarlanmaktadır (Menon, 2003). Kuşkusuz Hindistan’ın ‘alansal’ farkındalığı açısından tarihte Rusya’nın Orta Asya kontrolü üzerine Britanya Hindistanı’nda uyandırdığı tehdit ile günümüzde Çin’in gerek Xinjiang ve Tibet üzerindeki tutumu gerek eski Sovyet toprakları olan Orta Asya’daki artan etkisi gerekse Pakistan’la olan yakın toprak bağlantılarının yarattığı mevcut zorluklar arasında bazı benzerlikler görülebilir (Scott, 2008: 3). Ancak Edwards’ın (2003: 97) aktardığı üzere Hindistan ve Çin ilişkilerine yönelik kullanılan ‘Büyük Oyun’ kavramı 19. yüzyılın Büyük Oyunu’na denk bir biçimde kullanılır ya da algılanırsa ‘yanıltıcı bir analogi’ haline gelebilir. Scott’un (2008: 2) anlatımıyla 19. yüzyılın ‘Büyük Oyun’ anlayışında klasik emperyalizm, bölgesel ilhaklar ve gizli ajanların yer alması söz konusu olmuştur. Ancak yine de Scott’un (2008: 2) deyişiyle söz konusu

kavram “Hindistan-Çin ilişkisiyle bağlantılı olarak hala kullanışlıdır” çünkü Edwards (2003: 83) aynı zamanda kavramın “etki, güç, hegemonya ve çıkar” elde etmek amacıyla oluşan rekabet için kısa yol olarak kullanıldığını” ifade etmiştir. Burada Hindistan ile Çin’in ‘Yeni Büyük Oyunu’ ağırlıklı olarak Orta Asya, Güney Asya, Hint Okyanusu ve Güneydoğu Asya’da ‘etki, güç, hegemonya ve çıkar’ için yürüttüğü rekabeti ifade etmektedir (Scott, 2008: 2; Kenny, 2015: 2).

Bunun yanı sıra ‘Çin’in Büyük Oyununun Hindistan’ın çevrelenmesi üzerine kurulduğunu’ iddia eden görüşler bulunmaktadır (Nalapat, 2005; Griffin, 2006; Malik, 2006; Scott, 2008: 4). Hindistan için Çin’in kendisi ve ‘stratejik vekilleri’ yoluyla sağladığı güç projeksiyonunda algılanan ‘alansal tehdit’ dört boyutludur: Hindistan’ın kara sınırı, komşularıyla kara bağlantıları, Hint Okyanusu’ndaki deniz varlığı ve komşularıyla deniz bağlantıları (Bernier, 2003). 1947’de İngilizlerin ayrılmasından sonra Güney Asya’da ‘bölgesel koruyucu’ olarak ortaya çıkan Hindistan (Sahoo, 2013: 112) geleneksel olarak İngilizler gibi Himalayalar’ın başka bir bölgesel güç olan Çin’e karşı ‘savunma sınırı’ olarak hizmet edeceğini hesaplamıştır (Garver, 1991: 956). Eski uygarlıklarının ardılı olduklarını iddia eden iki önemli güç olarak Çin uygarlığı Doğu Asya’da etkili olmaya devam ederken Hint uygarlığı Güney Asya’ya yayılmıştır (Malik, 2001: 76). İki uygarlık arasında binlerce yıl ‘doğal bir engel’ oluşturan Himalayalar Hindistan ve Çin’in doğrudan temasını veya yüzleşmesini sınırlarken ‘tampon’ olarak Tibet’in varlığı iki ülkenin ‘ayrı alanlarda’ kalmasını sağlamıştır. Çin’in Tibet’i topraklarına katmasıyla 1950’de iki devlet sınırdaş komşular haline gelmiş (Malik, 2001: 77) böylece bir yandan ‘coğrafi yakınlık’ iki ülke için kaçınılmaz bir faktör olurken diğer yandan Tibet’in Çin tarafından kontrolü Hindistan’ın aniden kuzey sınırında güçlü Çin Halk Kurtuluş Ordusu’yla karşı karşıya kalmasına yol açmıştır (Garver, 2010: 84). Sınır sorunlarıyla başlayan iki ülkenin jeopolitik rekabetinde Çin’in kuzeyde Tibet’i ve ardından Xinjiang’ı kontrol altına almasıyla güçlenen Himalayalar nüfuzu güneyde Hint Okyanusu’yla devam etmektedir (Scott: 2008: 4-7). Stratejik planlar geliştiren ülkeler için ‘yol ve bağlantıların’ önemli konular olmasından hareketle Tibet üzerinden söz konusu olan ‘yol ve erişim konuları’ ‘klasik jeopolitiğin’ bir yansımasıdır (Aneja ve Kumar, 2006: 36,39). Bu doğrultuda Tibet ‘varsayımsal’ bir nokta değildir. Paralel olarak Hindistan için kuzeyden gelen kara tehdidi Çin’in Pakistan’la gelişen ilişkileri ekseninde stratejik Karakoram yoluna bağlanmasıyla beraber genişlemiştir (Scott, 2008: 5-6). Hindistan’a karşı Pakistan’ın sigortası olan Karakoram bağlantısı aynı zamanda Çin’i Güney Asya’da ‘önemli bir oyuncu’ haline getirmiştir (Rechard, 2006). Öte yandan Çin’in ‘mavi su filosu’ yönelimi ve Mahan teorisini yaşama geçirmesi onu Hint Okyanusu’na getirmiştir (Smita, 2005). Nitekim 1993’te Çinli General Zhao Nanqi’nin “Hint Okyanusu’nu yalnızca Hintlerin okyanusu olarak daha fazla kabul edemeyiz” anlatımıyla Çin’in Hint Okyanusu’na açılacağına işaretleri çok daha öncesinden verilmiştir (Nanda, 2002). Çin’in en önemli gereksinimlerinden olan enerji akışı için Güney ve Doğu Çin Denizlerinden Hint Okyanusu’na uzanan Hint-Pasifik’in Deniz Ulaşım Yolları üzerindeki bağlantı eksikliği ve güvenlik açığı dezavantajlarını avantaja çevirme girişimleri Raja Mohan (2005) için “Çin’in yeni oyunudur”. ‘Malakka ikileminin’ Tayland’daki Kra Kanalı’yla bypass edilmesi ise Scott (2008: 6)

için “Çin’in yeni oyunundaki deniz boyutunun başlangıç noktasıdır”. Benzer olarak Çin’in Myanmar’la gelişen bağlantıları sayesinde Andaman Denizi ve Bengal Körfezi’ne ulaşmasının yanı sıra Bangladeş, Sri Lanka, Maldivler ve hatta Seyşeller’e kadar açılması Hindistan’ın kaygılarını artırmaktadır. Chaturvedy’nin (2006) aktarımıyla Çin’in ‘İnci Dizisi’ olarak ifade edilen Hint Okyanusu’ndaki söz konusu açılımları çerçevesinde Mart 2007’de açılan ve ‘Pakistan sularındaki incisi’ olan Gwadar limanıyla birlikte deniz alanındaki ‘Büyük Stratejisi’ (Grand Strategy) daha da belirgin bir hal almıştır. Bu nedenle petrol zengini Körfez’in girişine bakan ve Çin gemileri için yanaşma tesisleri sunan Gwadar limanı “Çin’in Hint Okyanusu’ndaki deniz karakolu” olarak nitelendirilmektedir (Niazi, 2005b).

Tarihsel olarak Hindistan Güney Asya ülkeleri arasında stratejik iş birliğini kolaylaştırmaya çalışan, özellikle dış güçlerle ilişkilerine yön veren bir güvenlik çerçevesi oluşturmak isterken (Ayoob, 1991: 422) zorlu Pakistan ilişkilerinin buna izin vermemesi nedeniyle yakın çevresindeki ülkelerde ‘bölge polisi’ olarak hareket ederek Güney Asya’ya istikrar getirmeye çalışmıştır (Chand, 2019: 13). Nitekim kendi ekonomik büyümesini engelleyebileceği ve ulusal güvenliğine risk oluşturabileceği için yakın çevresindeki istikrarsızlık konusunda Hindistan’ın ciddi bir kaygıya sahip olduğu görülür (Behuria vd. 2012: 230). Ancak bölgesel güvenliğe koordineli bir yaklaşım getiremeyen Hindistan’ın ikili anlaşmaları Güney Asya komşularıyla başa çıkmak için bir araç olarak kullanmasıyla ortaya çıkan ikili yaklaşımı komşularını ‘denge alternatifi’ aramaya itmiş ve bu da Çin’e Hindistan’ın Güney Asya’daki ‘etkisini aşındırması’ için bir fırsat sağlamıştır.

Hindistan’ın baskınlığını ‘dengelemek’ isteyen bölge ülkeleri için ‘coğrafi yakınlığı’ ve Hindistan’la rekabeti dolayısıyla Çin’in ‘doğal bir seçenek’ olarak ortaya çıkması, Çin’in Güney Asya’daki Hindistan etkisini azaltma çabalarına ve Güney Asya devletlerinin Hindistan ile Çin arasındaki güç etkileşimi için ‘oyun alanı’ olarak ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Pakistan’ın Hindistan’a karşı Çin’den destek araması Çin’e Hindistan’ın etkisini ‘sınırlamak’ için bir temel sağlamıştır (Chand, 2019: 13,16). Öte yandan Çin’in ‘Kuşak ve Yol Girişimi’ Hindistan’ın komşularından geniş bir ilgi görmüş ve 14 Mayıs 2017’de Pekin’de düzenlenen Kuşak ve Yol Girişimi Forumu’nda Nepal, Bangladeş ve Sri Lanka söz konusu girişime katılımlarını onaylayan heyetler göndermişlerdir (Tiezzi, 2017). Çok sayıda küçük Güney Asya ülkesi Hindistan’ın bölgedeki üstünlüğüne karşı bir ‘dengeleyici’ olarak Çin’le daha yakın bağlar kurmaya çalışmıştır. Örneğin Nepal Çin’in ülke üzerindeki etkisini artırmasına izin vererek Hindistan’a bir kalkan oluşturma eğiliminde olmuştur. Tibet’in Nepal’le bağlantı kurmasıyla birlikte Çin Nepal’in altyapı gelişimine büyük yatırımlar yapmıştır (Raman, 2011: 136). Çin’in yeni kültür merkezleri açması, yardımlarını artırması, hava bağlantıları açması (Chaturvedy ve Malone, 2012: 307-308) ve ayrıca Tibet’teki Lhasa’dan Nepal’in sınır bölgesine demiryolu bağlantıları kurması (Garver, 2012: 401) Nepal’deki Çin varlığını artıran faktörler olmuştur. Benzer bir biçimde Bangladeş Chittagong’daki derin deniz limanını geliştirmek ve ülkeyi Çin’in Yunnan eyaletiyle bağlamak için Çin’den yardım istemiştir (Raman, 2011: 143). Çin ayrıca Hambantota’daki derin deniz limanı inşasıyla Sri Lanka

üzerinde ve Hint Okyanusu'nda Hindistan etkisini sınırlamıştır (Raman, 201: 138). Dolayısıyla Chand'ın (2019: 17) ifade ettiği gibi “[Güney Asya devletleri] rakip bir yarışmacı olarak arenaya girmesi için Hindistan'ın rakibine izin vermiştir”.

Öte yandan Güneydoğu Asya ülkeleri arasında da benzer bir eğilime tanıklık edilmiştir. Diğer deyişle Hindistan da ‘Çin’in kendi nüfuz bölgesindeki etkisini’ azaltmaya çalışmıştır. Hindistan ve Güneydoğu Asya arasındaki artan bağlantıda ticaret önemli bir faktör olmuş ve 1995’te ASEAN’ın tam diyalog ortağı haline gelen Hindistan 2010’dan itibaren ASEAN’la serbest ticaret alanı kurma fırsatı elde etmiştir. Böylece Güneydoğu Asya ülkeleri Hindistan’ın bölgeye katılımına izin vererek bölge ekonomileriyle daha fazla bütünleşmesini sağlamıştır. Güneydoğu Asya’daki devletlere yönelik öncelikli olarak ekonomik nedenlerle başlattığı Doğu’ya Bakış/Hareket politikası çerçevesinde Hindistan aynı zamanda Çin’in buradaki nüfuzunu ‘aşındırmak’ için ilişkiler kurmaya çalışmıştır (Chand, 2019: 14-15). Paralel olarak Çin’in yükselişiyle birlikte Güneydoğu Asya’daki hegemonya beklentileri bölgedeki devletleri ‘dış dengeleyiciler’ aramaya itmiştir. Bu bağlamda Doğu’ya Bakış/Hareket süreciyle Güney Asya’daki gelişmelere benzer bir biçimde Güneydoğu Asya’daki devletler de Çin’i baskın güç olarak ve Hindistan’ı olası bir ‘karşı ağırlık’ olarak görmüştür (Ladwig, 2009: 94; Sikri, 2009: 135).

Çin’in bölgedeki artan nüfuzu nedeniyle Singapur, Viet Nam ve Endonezya Hindistan’ın bölgedeki rolünün artmasında yardımcı olmuştur (Ladwig, 2009: 87). Singapur’un ayrıca Hindistan’la sıkı ilişkiler kurmaya çalışması, Hindistan’ın 2007’de Singapur’un hava kuvvetleri personeline eğitim vermek için Kalaikunda’daki hava üssünü kiralamasını sağlamıştır (Pardesi, 2010: 119). Bunun yanı sıra Hindistan’ın Myanmar’la gelişen ilişkileri ekseninde Myanmar üzerinden Tayland’a bağlanmasını sağlayacak ‘yol bağlantıları’ kurma projesi gündeme gelmiştir (Sikri, 2009: 133). Çin’in Güneydoğu Asya’daki hâkimiyetinden korkan ülkelerin ayrıca Hindistan’ı bölgeye dâhil etmek için ortak bir çaba başlatmasıyla bölgenin en büyük ve en güçlü devleti olan Endonezya’nın Malakka Boğazı’nda güvenliği korumak için Hindistan’ı kıyı ülkelerine yardıma davet etmesi söz konusu olmuş ve bu davet Malezya tarafından da desteklenmiştir (Pant, 2013a: 462). Diğer yönden geleneksel olarak Çin’le soğuk ilişkileri bulunan Viet Nam’ın ordusunu modernize etmek için Hint askeri yardımını istemesinin yanı sıra Hindistan’ın ayrıca Vietnam, Tayland ve Filipinler’le ikili askeri tatbikatları söz konusudur (Ladwig, 2009: 95). Böylelikle ‘Çin’in etki alanı’ olarak kabul edilen alanda Hindistan’ın söze konu eylemleri ‘İnci Dizisi’ne karşı ‘Elmas Kolye’ olarak yorumlanmıştır. Nitekim Hint Okyanusu’nda Çin’in kendi deniz kullanımı için limanlar inşa ederek Hindistan’a karşı koymak için vücuda getirdiği ‘inciler’ Hindistan için ‘güvenlik tehdidi’ oluşturmuştur (Ladwig, 2009: 89).

Ek olarak Doğu Asya’da Çin’le acı tarihsel deneyimler yaşayan Japonya da yükselişiyle kendi enerji güvenliğine yönelik tehdit oluşturmasından hareketle Çin’e bir ‘karşı ağırlık’ olarak Hindistan’la stratejik ilişkilerini yoğunlaştırmıştır. Kısacası Güneydoğu Asya ve Doğu Asya’da

böyle bir ortam Çin'in bölgesel bir güvenlik düzeni sağlamasını engellemiş ve Çin'in Hindistan'a karşı Güney Asya'da ve Hint Okyanusu'nda gerçekleştirdiği gibi Hindistan da Doğu ve Güneydoğu Asya'da kendini Çin'in üstünlüğüne bir 'alternatif' olarak sunmuştur. Diğer deyişle Çin'in Güney Asya'daki adımlarını Hindistan'ın Güneydoğu Asya'daki adımları takip etmiştir. İstisnai olarak Güney Asya'daki Bhutan ve Güneydoğu Asya'daki Kamboçya, Hindistan ve Çin'in ülkelerindeki baskın bölgesel gücün etkisini azaltmasına büyük ölçüde izin vermemiştir (Chand, 2019: 15,18).

Hindistan ve Çin arasında yaşanan 'Yeni Büyük Oyun' her iki ülkenin de birbirlerinin alanlarındaki ülkelerle stratejik ilişkilerin kullanılmasıyla şekillenmektedir. Orta Asya ile Güney Asya arasındaki tartışmalı bölgeye odaklanan 'kara odaklı' 19. yüzyılın 'orijinal Büyük Oyunu'nun aksine Hindistan ve Çin'in 'Yeni Büyük Oyunu'nun ayrıca Hint Okyanusu'nu kapsadığı, dolayısıyla 'hem kara hem de deniz odaklı' olduğu görülmektedir (Scott, 2008: 2; Kenny, 2015: 13). Aynı zamanda iki büyük emperyal güç arasında tek başına oynanan orijinal oyunun aksine Hindistan ve Çin'in oyununda bölgesel güçlerin yanı sıra ABD'nin etkisinden de söz etmek gerekir. Çin'le 'hayati bir güç rekabeti' veren ABD'nin Hindistan'la yakınlaşması 'tarihte ilk kez' tanklık edilen bir niteliğe sahiptir. Hindistan'ın ABD'yle 'yakın ortaklığı' Çin için önemli bir endişe kaynağıdır çünkü ABD'nin devam eden varlığı ve etkisi Çin'in Hint-Pasifik bölgesindeki kendi istekleri için 'en büyük tehdit' olarak kabul edilmektedir (Kenny, 2015: 13). Bajpae'nin (2015: 116) anlatımıyla bugün "Çin Hindistan'ın radarındadır ancak Hindistan aynı ölçüde Çin'in radarında değildir. Hindistan dış politika dikkatinin ve askeri kaynaklarının çoğunu Çin'e odaklarken" Çin'in başlıca stratejik kaygısı ABD'nin Hint-Pasifik'teki askeri varlığıyla ilgilidir. Dolayısıyla "her iki ülkenin 'tehdit algılarında' temel bir uyumsuzluk vardır". 'Tehdit algısına' Çin merceğinden bakıldığında Hindistan'ın ABD'yle geliştirdiği yakınlığın boyutu ABD'nin Çin'e karşı 'Hindistan kartını' kullanması için manevra alanının kapsamını tanımlarken aynı zamanda ABD'nin Hindistan'la birlikte Hint-Pasifik'teki artan varlığının ölçüsü de Çin'in 'tehdit algısının' derecesini belirlemektedir. Hindistan prizmasından yaklaşıldığında Çin Hindistan'ı ABD'ye ne kadar iterse, Hindistan ABD'ye o kadar gidecektir. Ancak burada Hindistan'ın 'kırmızı çizgisi' olan 'resmi askeri ittifak' ilişkisine 'dur' diyeceğinin önemle altı çizilmelidir. Raja Mohan'ın (kişisel görüşme, 10.9.2020) söylemiyle "Hindistan resmi bir ittifaka asla 'evet' demeyecektir çünkü Hindistan gibi büyük ülkeler hareket özgürlüğünü korumak ister". Açıkçası Gurpreet Khurana'nın (2018: 10) "Hint-Pasifik daima Çin'le mi ilgilidir? Evet, ancak kırmızı çizgiyi geçmeyelim" sözleri de doğrudan bu duruma işaret eder.

3.2. Hindistan ve Temel Hint-Pasifik Dinamiklerinin Etkileşimi

Hindistan'ın ABD, Japonya ve Avustralya'yla ilişkileri farklı nitelikler taşısa da söz konusu dört temel Hint-Pasifik aktörünün bulunduğu ortak nokta en temelde Çin faktörüdür. Her dört ülkenin Çin algısı ve Çin'e yönelik tutumu kendi koşulları ve Çin'le olan ilişkileri ekseninde farklı gelişimler gösterir. Ancak bununla birlikte her birinin ortak paydası Çin'in yükselişinin belirsizliği

karşısında genel anlamda kendilerini ve bölgedeki düzeni ya da statükoyu korumak veya diğer deyişle tek başına Çin'in hegemon olduğu bir bölgesel düzenin oluşmasını önlemektir. Bu noktada Hindistan'ın söze konu her üç ülkeyle de geliştirdiği ikili ilişkilerinin stratejik önemi bulunur. Ancak Japonya ve Avustralya'nın ABD'nin bölgedeki geleneksel müttefikleri olmasından hareketle her biriyle 'stratejik ortaklık' ilişkisi yürüten Hindistan'ın bu ülkelerle ikili ilişkilerini 'ittifak' arayışıyla değil, daha çok kendi stratejik manevra alanını gözetten bir eğilimle yakınlık kurduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda Hindistan'ın söz konusu ülkelerle ilişkilerini bir anlamda Çin faktörüne ilişkin bir tür korunma (hedging), yumuşak ve dolaylı dengeleme stratejilerini harmanlayan bir stratejik ortaklık pozisyonunda geliştirdiği görülür.

3.2.1. Hindistan-ABD İlişkileri: İş Birliği? Stratejik Ortaklık? İttifak?

Hindistan-ABD ilişkilerinin analizinden önce iki ülke ilişkilerinin 'niteliği' üzerine açıklık getirilmesi gerekir. İkili ilişkilerin niteliğine ilişkin burada aktarılan 'kavramsal anlam farkı' aynı zamanda bu çalışmada Hindistan'ın devlet davranışını ortaya koyan '21. Yüzyıl Hindistan Dış Politikası'nın karşılık bulduğu 'Konjonktürel Bağlantısızlık' (Conjunctural Non-Alignment-CNA) kavramsallaştırmasına da bir temel oluşturacaktır. Bugün Hindistan ve ABD ikili ilişkilerinin karakterine yönelik terminolojik bağlamda büyük bir algı karmaşası bulunmaktadır. Bunun başlıca nedeni Soğuk Savaş sonrası Uluslararası İlişkiler disiplindeki 'ittifak' (alliance) olgusunun 'yarı ittifak' (quasi-alliance)²¹, 'fiili ittifak' (virtual alliance)²², 'akıllı ittifak' (smart alliance) veya 'stratejik ittifak' (strategic alliance)²³ gibi çeşitli varyasyonlara uğraması ve daha da önemlisi devletler arasında farklı iş birliklerinin ortaya çıkmasıdır. Woodman'ın (1997: 81) çıkarımından hareketle 1990'ların başından bu yana "askeri güce dayanan resmi ittifak yapılarından belirli konularda geçici bir çıkar birlikteliklerine doğru bir değişim söz konusudur". Böylece 'stratejik ortaklık' gibi geleneksel askeri ittifak paradigmasına uymayan diğer iş birliği türlerinin gelişimi görülmüştür. (Wilkins, 2012: 54). Söz konusu devrimin bir sonucu olarak Tertrais'in (2004: 148) vurguladığı üzere "ittifak kavramı giderek artan bir stratejik yanlış anlaşılma kaynağı olabilir". Wilkins'in (2012: 54) anlatımıyla aslında "Uluslararası İlişkilerde devletler arasındaki ittifaklar ve diğer iş birlikleri anlayışımız her zaman kusurlu olmuştur" çünkü Uluslararası İlişkiler disiplini hala büyük ölçüde Dünya Savaşları ile Soğuk Savaş dönemleri gibi belirli tarihsel koşullarda

²¹ Cha'nın (1999) ABD, Japonya ve Güney Kore örnek olayı üzerinden isimlendirdiği üzere 'yarı ittifak' iki devletin müttefik olmadığı ancak üçüncü bir tarafı ortak bir müttefik olarak paylaştığı bir ittifak şeklidir.

²² Resmi bir ittifak antlaşmasının olmamasına karşın çıkarlar ve etkinin ilerlemesi için kritik öneme sahip devletlerin ortak stratejik anlayışla kurduğu iş birliklerini ifade etmek için çoğunlukla ABD-Japonya-Güney Kore ve ABD-Singapur ilişkileri ekseninde Cossa vd. (2009) tarafından üretilen 'fiili ittifak' kavramı teorik temelde gelişme sağlamamıştır ancak iş birliğinin birçok resmi ittifaktan daha güçlü özelliklerini gösteren bir örnek olarak ABD-İngiltere 'özel ilişkisi', ABD-Japonya-Avustralya Üçlü Stratejik Diyaloğu gibi ampirik durumlar için hala kullanışlıdır (Wilkins, 2012: 62).

²³ Sheen'in (2009) ABD ve Güney Kore ilişkileri için önerdiği 'akıllı ittifak' veya 'stratejik ittifak' modeli ortak değerler, karşılıklı güven ve barışın inşası temelinde hem sert hem de yumuşak yaklaşımların esnek bir kombinasyonuna dayanan ve iki ülkenin birbirlerinin farklılıklarını kabul ederek ve ortak çıkarlara odaklanarak geliştirmesi gerektiği stratejik iş birliği ortaklığı ya da diğer deyişle "en çok ihtiyaç duyulduğunda yardım elini temel alan dostluk" modelidir.

tasarlanmış ittifak ve iş birliği teorileriyle bağlantılıdır ve bu durum Soğuk Savaş sonrasındaki işbirlikleri üzerine anlayış geliştirmeyi kusurlu hale getirmektedir. Khanna'nın (2008: 324) ifade ettiği üzere artık "ittifaklar değil, iş birlikleri dünyasında" yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra Menon (2007) ABD ve Japonya'nın günümüzde bir anlamda revize olmaya başlayan ittifak ilişkisi gibi resmi askeri ittifaklardan daha esnek düzenlemelere doğru bir paradigma kayması olduğunu öne sürerek ABD'nin 'ittifakların sonunu' yaşayacağı bir döneme girildiğine inanmakta ancak aynı zamanda ittifakların katılaşabileceğini ve sonuç olarak sınırlanabileceğini eklemektedir.

'İttifak' (alliance) ve 'iş birliği' (alignment) kavramları genellikle 'eşanlımlı' olarak kullanılır ancak bu 'yanlıştır'. Örneğin, "İttifakların Kökenleri" (Origins of Alliances) başlıklı önemli eserinde Stephen Walt (1987: 1,12) ittifakı devletlerin birbirleriyle güvenlik temelinde bir iş birliği sağlamak için gerçekleştirdikleri resmi ya da gayriresmi düzenlemeler olarak tanımlayarak ittifak ile iş birliğini alternatifli olarak kullandığını belirtir. Ancak burada her iki kavramın anlam farkını ortaya koymak çok daha sağlıklıdır. Bu amaçla Modelski ve Snyder'ın tanımlarından yola çıkarak iki kavram arasındaki ayrım net bir biçimde ortaya konabilir. Modelski (1963: 774) ittifakı "askeri iş birliği" olarak ve iş birliğini "her türlü politik iş birliği" olarak tanımlar. İkisi arasındaki ayrım içinse şöyle bir dipnot düşer: ittifakta söz konusu olan iş birliği çoğunlukla uzun döneme, karşılıklı güvene, tek taraflı koruma garantisi veren büyük güç liderliğinin kabulüne yani bir bakıma baskın güce kontrolü bırakmaya ve eylemlerde güç ile statüye bağlı kısıtlamalara işaret eder ve ayrıca "ittifaklar savaşa dayanır". Ancak iş birliği daha kısa dönemlidir ve politik düzenlemeler için genel bir kavramdır yani bağlayıcılığı yoktur (Modelski, 1963: 774-775). Snyder'ın (1997: 4) tanımı ise daha nettir: "ittifaklar devletlerin belirli koşullarda kendi üyelikleri dışındaki devletlere karşı askeri güç kullanımı (veya kullanılmaması) için gerçekleştirdikleri resmi ortaklıklardır". Snyder'a (1997: 4,8) göre ittifakın getirdiği 'resmilik' gayriresmi iş birliklerinde bulunmayan karşılıklı yasal ve ahlaki zorunlulukları beraberinde getirir ve "ittifakın başlıca işlevi askeri bir gücü ortak bir düşmana karşı toplamaktır". Dolayısıyla bir ittifak ancak askeri iş birliğinin ortaya çıkacağı ihtimalleri açıkça belirten bir tür resmi 'antlaşmanın' sonucu olabilir ve bu durum ittifakları ortak çıkarlara dayanan karşılıklı iş birliklerinden ayırır. Snyder (1997: 6) iş birliğini ise "devletlerin gelecekteki etkileşimlerde diğer devletler tarafından desteklenip desteklenmeyeceği konusundaki beklentileri" olarak tanımlar ve bu noktada iş birliğindeki temel ilke aynı rakip tarafından tehdit edilen iki devletin söze konu rakibin güçlenmesini engelleme konusunda ortak bir çıkarı olduğu için birbirlerinden 'savunma yardımı' beklemeleridir.

İttifak "iş birliği türlerinin en göze çarpan ve en belirgin türü" olsa da (Wilkins, 2012: 59) iş birliği oluşturmanın ya da güçlendirmenin davranışsal araçlarından yalnızca bir tanesidir ve genellikle 'antlaşma' biçimindeki açık bir anlaşma ile ortaya çıkan veya 'resmileştirilen' bir iş birliği alt sınıfıdır (Snyder, 1997: 6,8). Ward'ın (1982: 7-8) aktardığı üzere "iş birliği resmi antlaşmalar ile gösterilmez ancak çeşitli davranışsal eylemlerle tanımlanır. Uluslararası politikanın salt askeri boyutuna odaklanmadığı için ittifaktan daha kapsamlı bir kavramdır. (...) İttifakla

karşılaştırıldığında iş birliğinin doğası çok yönlü ve çok boyutludur”. Wilkins’in (2012: 57,59,64) anlatımıyla tüm iş birliği türlerinin işbirlikçi güvenlik girişimleri olma özelliğini paylaşmasına karşın türler arasında önemli yapısal farklılıklar bulunur ve ittifaklar öngörülen bir tehdit ‘açıkça’ tanımlandığında ya da belirli bir tehdit ‘açıkça’ planlandığında ortaya çıkarken iş birliği ise ittifak, koalisyon, stratejik ortaklık ve benzeri gibi diğer tüm iş birliklerini kapsar. Dolayısıyla ‘iş birliği’ her türlü uluslararası politik ortaklıklara ya da birliktelilere atıfta bulunmak için kullanılan ‘genel bir kavram’ olarak kabul görülürken ‘ittifak’ ise üçüncü bir güçle ilgili ‘resmi ve bağlayıcı olan askeri bir birlikteliği’ ifade eder. Ayrıca ittifaklar kavramsal olarak savaşa dayandığından ‘kutuplaşmaları’ beraberinde getirir. Kısacası ittifak kavramı özü itibarıyla ‘iki taraflı güvence veren resmi bir antlaşmayla’ söz konusu olur.

Öte yandan iş birliği türlerine son eklenen ‘stratejik ortaklık’ (strategic partnership) kavramı Rusya ve ABD’nin Soğuk Savaş sonrası uzlaşmasını tanımlamak için üretilmiş ve Rusya ile Çin’in 1996’da yapılan güvenlik anlaşmalarının sonrasında ağırlıklı olarak Rusya’nın resmi söylemlerine yansıtılmasıyla gelişme kaydetmiştir. Ardından Japonya-Avustralya ve Hindistan-ABD gibi çeşitli ülkeler arasındaki güvenlik iş birliklerini tanımlamak için kullanılmaya başlamıştır (Wilkins, 2012: 67). Tertrais’e (2004: 136) göre stratejik ortaklık kavramı ‘güvenlik garantisi gerektirmeden’ çeşitli derecelerde güçlü askeri iş birliği hükümleriyle beraber ortak güvenlik çıkarlarının tanınmasını içerir. Wilkins’in (2012: 67) tanımladığı üzere “stratejik ortaklık ekonomik fırsatlardan birlikte yararlanmak ya da güvenlik sorunlarına tek başına elde edilebileceğinden daha etkili bir biçimde yanıt vermek için devletler (veya diğer aktörler) arasındaki yapısal iş birliğidir”. Subramanian (2012) ise daha kapsayıcı bir yaklaşım getirmiştir:

Stratejik ortaklıklar genellikle savunma veya güvenlikle ilgili konularla ilişkilidir ancak dünya genelindeki stratejik ortaklıkların araştırılması onların da savunmadan eğitim, sağlık ve tarıma ve oldukça yaygın olarak ticaret, yatırım ve bankacılık gibi ekonomik ilişkilere kadar ikili ilişkilerde geniş bir yelpazeyi kapsayan oldukça önemli bir şey olabileceğini göstermektedir.

Buradan hareketle stratejik ortaklıklar doğası gereği ‘gayriresmi ve çok boyutlu’ olma eğilimindedir. Ayrıca geleneksel güvenlik kaygılarının yanı sıra ağırlıklı olarak geleneksel olmayan güvenlik yönelimi bulunur. Genişletilmiş güvenlik yaklaşımı nedeniyle T. V. Paul’ün (2004) ‘yumuşak dengeleme’ (soft balancing) işlevlerini yansıtan ‘asimetrik dengeleme’ (asymmetric balancing) anlayışı ya da çok yönlü olduğu için Sheen’in (2009) sert ve yumuşak güvenlik iş birliğinin bileşiği olan ‘akıllı ittifak’ veya ‘stratejik ittifak’ kavramları 21. yüzyılın stratejik ortaklık modeline işaret eder (Wilkins, 2012: 68).

Bugün Hindistan’ın dış politikasına bakıldığında ‘stratejik ortaklıklarının’ listesi kabarıktır. Panda (2013) da bundan 7 yıl önce şöyle bir soru yönelterek söz konusu çeşitliliğe dikkat çekmiştir: “Hindistan’ın neden bu kadar çok ‘stratejik ortakları’ var ve müttfikleri yok? Hindistan neden onlara sadece ittifak demiyor?”. Aslında Panda daha bu soruyu sormadan 1 yıl öncesinde

Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri Kanwal Sibal (2012) tarafından oldukça net bir yanıt verilmiştir:

Uluslararası ilişkiler konusundaki geleneksel bakış açımız [Bağılantısızlık/Nonalignment] göz önüne alındığında Hindistan için ikili ilişkileri derinleştirerek ve karşılıklı çıkar konularında dış politikalarda yakınlaşmayı teşvik ederek başka bir ülkeyle daha uzun süreli bir ilişki kurma sorumluluğunun altını çizmek için 'stratejik ortaklık' kavramı politik olarak uygundur.

Yine Kanwal Sibal'ın (2012) anlatımıyla “Hindistan-ABD stratejik ortaklığı, kuşkusuz nasıl geliştiğine bağlı olarak, gelecekte Asya'daki stratejik ortamı şekillendirmesi beklendiği için en büyük dikkati çekmektedir”. Bununla beraber Sibal'ın da aralarında bulunduğu Yeni Delhi'deki Ulusal Güvenlik Araştırmaları Vakfı'ndan bir grup uzman tarafından yayınlanan bir raporda Hindistan'ın başlıca stratejik ortakları üzerine politik-diplomatik, savunma ve ekonomik iş birliği olmak üzere 3 değişken temelinde 90 puan üzerinden bir sıralama yapılmıştır. Her değişkenin 3 parametreye yani son 10 yılda işbirliğinin ne kadar önemli olduğu, iş birliğinin ne kadar sürdüğü ve gelecek için ne kadar potansiyel taşıdığına bağlı olarak değerlendirildiği çalışmada elde edilen sıralamaya göre Rusya 62 puanla 1. sırada yer alırken onu 58 puanla ABD izlemiştir (Kumar vd. 2011). Bu noktada Hindistan'ın stratejik ortaklıklarıyla ilgili hepsinin aynı düzeyde katılımı gerektirmesi yönünde yanlış bir kanıya dikkat çekilmelidir. Gerçekte Hindistan'daki dış politika topluluğu tarafından kabul gören bir hiyerarşi söz konusudur (Panda, 2013). Örneğin, Ocak 2004'te 'Stratejik Ortaklıkta İleri Adımlar' (Next Steps in Strategic Partnership-NSSP) adı verilen ikili bir programla birbirlerini 'stratejik ortak' olarak tanımlayan Hindistan ve ABD Şubat 2020'de ikili ilişkilerinde ulaşılan son düzeyi 'Kapsamlı Küresel Stratejik Ortaklık' (Comprehensive Global Strategic Partnership) olarak deklare etmiştir (GoI-MEA, 2020a). Son zamanlarda iki ülke arasındaki 'iş birliğinin' artan potansiyeli karşısında ikili bağın 'ittifak' ya da türevleri olarak nitelendirildiğine tanık olunmaktadır ancak bu yaklaşım yanlıştır. Güney Asya coğrafyasında uzmanlaşmış emekli ABD Büyükelçisi Schaffer'ın (2002: 33) sözleriyle Hindistan ve ABD arasındaki “ortaya çıkan ilişkinin modeli ittifak değil, seçici bir ortaklıktır”. Uluslararası İlişkilerde retorik önemlidir ve bu nedenle sağlıklı bir analizin ortaya konabilmesi için kullanılan kavramların neyi ifade ettiğine yönelik titiz bir yaklaşım büyük önem taşımaktadır. Bugün Hindistan'a resmi düzlemde bakıldığında 'ittifak' eğiliminin olmadığı görülür. Ayrıca geçmişte böyle bir deneyim hiç yaşamamış olan Hindistan için ne bugün ne de öngörülebilir gelecekte 'ittifak' yöneliminden söz edilebilecek yeterli bir veri bulunmamakta aksine geleneksel 'ittifak' karşıtlığını destekleyen birçok kanıt ortaya konabilmektedir. Bu konu spesifik olarak Hindistan Dış Politikası'nın tartışıldığı bölümde detaylandırılmakla beraber, Smith ve Kartha (2018) Hindistan-ABD arasındaki yakın ilişkilerin 'ittifak' düzeyine ulaşip ulaşamayacağı sorusuna yanıt aramış ve şöyle bir sonuca varmışlardır: “Küresel güç dengesi hem öngörülebilir hem de öngörülemez bir biçimde kaymaya devam etse de Hindistan için bağılantısızlık, bağımsızlık ve stratejik özerklik kolayca solmayan değerlerdir”. Bu bağlamda geçmişte her zaman iş birliği içinde olmayan iki ülke ilişkilerinin

günümüzdeki dikkat çeken evrimiyle birlikte ayrıca gelecekteki yönelimini anlamak için her konuda gerektiği üzere tarihsel hafızadan yola çıkılmalıdır.

Hindistan 1947’de bağımsızlığını kazandığında ABD Sovyetler Birliği ile Çin’e karşı mücadelesinde demokratik geleneklere ve İngiliz mirasından kalan normlara sahip yeni egemen ülkenin ‘doğal olarak’ kendi yanında yer alacağını varsaymış ve Hindistan’ın kurucu Başbakanı Jawaharlal Nehru ABD’nin Güney Asya’daki komünist genişlemesine karşı etkili görülmüştür (Smith ve Kartha, 2018: 442-443). Ancak ülkesi için ABD’nin dış politika amaçlarından bağımsız bir politik yol haritası çizen Nehru (1985a: 539-540) ilk olarak 1946’da yayımlanan ‘Hindistan’ın Keşfi’ (Discovery of India) isimli kitabında şöyle yazmaktadır:

Jeopolitik artık [Uluslararası İlişkiler] realistinin dayanak noktası haline geldi ve onun ‘heartland’ [kalpgah] ve ‘rimland’ [kenar kuşak] jargonu (...) Nazilerin yol gösterici ışığı oldu, onların dünya hâkimiyeti hayallerini ve hırslarını besledi ve onları felakete sürükledi. (...) Ve şimdi Amerika Birleşik Devletleri’ne de Profesör Spykman tarafından son beyanında kuşatılma tehlikesi altında oldukları, [Hindistan gibi] bir ‘rimland’ ulusuyla müttefik olmaları gerektiği söylendi. (...) Bütün bunlar çok akılcı ve realist görünmekle beraber eski genişleme ve imparatorluk politikasına ve güç dengesine dayandığı için son derece akıl dışıdır.

Ayrıca 1956’da BMGK konuşmasında paktlar ve ittifakları ‘tamamen yersiz’ olarak nitelendiren Nehru bunların herhangi bir ulusun gücüne katkıda bulunmadığını aksine düşmanlık yarattığını ve silahlanmaları artırmasıyla silahsızlanmayı zorlaştırdığını ifade etmiştir (Speech by Prime Minister, 1956). Genel olarak Nehru görev süresi boyunca özellikle ABD’nin müttefiki olmakla ilgilenmemiş aksine devlet politikalarında bağımsızlığı ve eylem özgürlüğünü seçmiştir. Üstelik çeşitli zamanlarda ABD hedefleri ve çıkarlarıyla doğrudan çelişen pozisyonları benimsemiştir. Örneğin, ABD’nin Asya-Pasifik ittifak sisteminin (Hub-and-Spokes) önemli bir bileşeni olan Japonya’da uzun süreli varlığına karşı çıkmış ya da zaman zaman Çin komünist hükümetini savunduğu görülmüştür (Smith ve Kartha, 2018: 443). ABD’nin Güney Asya stratejisini Pakistan’a dayandırma kararı ise Hindistan’ın kaygı duymasında önemli bir faktör olmuştur. Dahası ABD’nin Pakistan odağı onun ‘güvenilir olmadığının’ bir göstergesi olarak algılanmıştır. Bununla beraber Hindistan ile ABD arasında ideolojik olarak başlayan uzaklık stratejik bir hal almıştır (Malone ve Mukherjee, 2009: 1058).

Öte yandan ABD tarafından 1962 Hindistan-Çin savaşı Hindistan’la yakınlaşmak için bir fırsat olarak görülmüştür. ABD’nin Hindistan Büyükelçisi Chester Bowles 1963’te Başkan Lyndon Johnson’a yazdığı mektupta şu ifadelerle yer vermiştir (U.S. Office of the Historian, 1963):

Ekim 1962’de çoğumuzun umduğu fırsatla birdenbire karşılaştık-Hint hükümetinin ve insanların Asya politikasının yaşamıyla ilgili bazı temel gerçeklerini görmesini sağlayacak açık bir Çin Komünist eylemi yani Çin ve Hindistan’ın kaçınılmaz siyasi-ekonomik rekabeti ve yayılmacı Çin’in Hindistan için oluşturduğu tehlike.

Buna karşın Hindistan'ın Çin saldırısına direnmesine yardımcı olmak için ABD tarafından sağlanan askeri yardımın dışında ABD'nin Hindistan'la yakınlaşma yönelimi karşılık bulmamıştır. Üstelik 1971 Hindistan-Pakistan savaşı sırasında ABD Pakistan tarafında yer almış ve ayrıca Çin'e "Hindistan'ın Batı Pakistan ordusuna saldırmasını önlemek için (...) baskılar ve politik hareketlerin bir araya gelmesi" konusunda ABD'ye katılma çağrısında dahi bulunmuştur (U.S. Office of the Historian, 1971). Çağrışı yapan ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Henry Kissinger'in (1979: 913-914) 'Beyaz Saray Yılları' (White House Years) isimli kitabındaki anlatımıyla Hindistan'ın Sovyet silahları ve eğitimiyle olası kılınan Pakistan "saldırısı" tüm ABD müttefikleriyle "Çin ve dünyanın diğer istikrarsız bölgelerindeki çevreleme güçlerinin cesaretini kırmak için" Sovyetler'in bir güç oyunu olarak yorumlanmıştır. Çağrının yapıldığı sırada ayrıca şu ifadeler de dikkat çekicidir (U.S. Office of the Historian, 1971):

Doğu'daki Pakistan ordusu yok edildi. Batı'daki Pakistan ordusu (...) muhtemelen iki hafta içinde POL-gaz ve petrol- dediğimiz şeyden [Pakistan petrol alanından] kaçacak çünkü Karachi'deki petrol depolama alanı yok edildi. (...) Deniz gücümüzün ilerleyişi hala Malakka Boğazı'nın doğusundadır ve Boğaz'ı ne zaman geçecekleri Pazar akşamına kadar belli olmayacak. (...) Korkarız onu [Hindistan'ı] durdurmak için hiçbir şey yapılmazsa, Doğu Pakistan [Bugünkü Bangladeş] bir Bhutan ve Batı Pakistan bir Nepal olacak. Ve Sovyet yardımıyla Hindistan kendi enerjilerini başka bir yere yöneltmekte özgür olacak. (...) Pakistan'a daha fazla silah sağlamak ve durumu düzeltmek için zaman kazanmak önemlidir.

Sonrasında ABD Hindistan'ı Pakistan'a saldırmaktan caydırmak için "uzun yıllar Hindistan'daki ABD karşıtı pozisyonun simgesi haline gelecek bir eylem" olarak Hint Okyanusu'nda bir uçak gemisi konuşlandırmıştır (Smith ve Kartha, 2018: 444). O dönemde dünyada hem ABD hem de Çin'le müttefik olan tek ülke olarak Pakistan eşsiz bir pozisyondayken ABD'nin Pakistan'a olan desteği nedeniyle Sovyetler Birliği'ne yönelen Hindistan ise ABD'nin jeopolitik çıkarları için bir tehdit faktörü olmuştur (Starr, 2001: 116; Malone ve Mukherjee, 2009: 1058). Ancak Ayoob'un (1999: 63) aktarımıyla Soğuk Savaş döneminde güçlü Hindistan-Sovyet ilişkileri ideolojik yakınlığa ya da ortak ABD güvensizliğine değil, Sovyetler'in Hindistan'ın Güney Asya'daki önde gelen rolünü tanımaya istekli olması ve güvenlik ihtiyaçlarını belirlemesine saygı duymasıyla ilgilidir. Bu noktada ABD Hindistan'ın güvenlik sorunlarına ve Hindistan Yarımadası'nda yönetsel bir rol ve ayrıca büyüklüğü, nüfusu, ekonomisi ve teknolojik gücü ile orantılı uluslararası bir rol oynama isteklerine yeterince duyarlı olmamakla suçlanmıştır. Ayrıca 1970'lerden 1990'lara dek ABD'nin bölgesel ve uluslararası ilişkilerde Çin'le yakınlaşması Hindistan'ın ABD politikasında hayal kırıklığına katkıda bulunmuştur (Ayoob, 1999: 63). Öte yandan Hindistan'ın birçoğu ABD'den olmak üzere sivil amaçlı ithal ettiği nükleer malzemeleri silah yapımında kullandığını açığa çıkaran ilk nükleer silah testini gerçekleştirdiği 1974 yılı ABD için büyük sarsıntıya yol açmıştır. Hindistan'ın Pokhran Test Alanı'nda yaptığı ilk nükleer deneme (Pokhran 1, 'Smiling Buddha') 'barışçı' olarak lanse edilmesine karşın yalnızca Güney Asya'daki ABD etkisine değil, aynı zamanda küresel silahların yayılmasını önleme rejimine de bir darbe olmuştur. Ancak Afganistan'da söz konusu olan dolaylı süper güç çatışması Hindistan-ABD

ilişkinin gölgede bırakılmakla beraber Hindistan ve ABD bir kez daha kendilerini hayati bir küresel çatışmanın karşıt taraflarında bulmuştur (Malone ve Mukherjee, 2009: 1058). Nitekim 1979'da Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesiyle onun Hint Okyanusu bölgesine erişimini engelleme ihtiyacı hisseden ABD yine Sovyet baskısına karşı Pakistan'ı güçlendirmeye yönelmiştir. Buna karşılık Pakistan ise 1979'dan sonra Afganistan'daki Sovyet savaşı sırasında ABD'ye değerli istihbarat olanağı sağlamış ve ABD'nin Afgan mücahitlerine gönderdiği uçaksavar füzeleri için geçiş noktası olmuştur (Starr, 2001: 117).

Kısacası Hindistan'ın uzun soluklu bir sömürge dönemini atlatıp kendi bağımsızlığının tadını çıkaracağı dönem aynı zamanda kutup politikalarının başrol olduğu Soğuk Savaş atmosferine denk geldiği için Hindistan söze konu kutuplaşma hengâmesine kendini kaptırmamak adına özel bir çaba harcamış ve 'idealist' çizgide ilerleyen Nehru ekseninde 'Bağlantısızlık Hareketi'nin önemli bir önderi olmuştur. Dolayısıyla ABD'nin Hindistan'a 'yakınlaşma yönelimi' karşılık bulmamıştır. Bunun üzerine ABD'nin Soğuk Savaş dengelerini Hint Okyanusu bölgesinde gözetebilmesi için Pakistan'a yönelmesi ise Hindistan'ın ABD'ye yönelik 'güvensizlik' algısını ayrıca körüklemiştir. Nitekim Hindistan, "Hindistan ve Pakistan'a yönelik çelişen politikası nedeniyle ABD'yi bir ülkeyi diğerine karşı koruyan bir aktör olarak algılamıştır" (Panda, 1999: 118).

Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesi Hindistan-ABD ikili ilişkileri için de bir kapı aralamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Sovyet desteğini yanında hisseden Hindistan için söz konusu desteğin ortadan kalkmasının yanı sıra temelde sorunlu ilişkilerinin bulunduğu Çin'in de ekonomik anlamda artan görünürlüğünün aynı döneme denk gelmesi Hint liderlerince politik çizginin yeniden gözden geçirilmesine yol açmıştır. Nitekim Soğuk Savaş'ın sona ermesi kutup rekabetinin sonunu getirmekle beraber Hindistan'ın izlediği Bağlantısızlık felsefesini de aşındırmıştır çünkü Hindistan ekonomik anlamda yükseliş sağlayabilmesi için sistemik değişimle küresel hiyerarşide tek kutup olarak üstünlük kazanan ABD'nin desteğine ihtiyaç duymuştur (Pant, 2009b: 275). ABD prizmasından bakıldığında Hindistan'ın ekonomik reformlara başlamasıyla yükseliş potansiyelini açığa çıkarmasının yanı sıra Doğu Asya'daki mali kriz, iki Kore arasında müzakerelerin başlaması ve Japonya'daki uzun süreli ekonomik sıkıntı ile Çin'in yükselişi ABD'yi Asya dostluk ağını genişletmeye, bu bağlamda Hindistan'a odaklanmaya itmiştir (Schaffer, 2002: 32-34). Soğuk Savaş'ın son demlerine yaklaşıldığı bir dönemde ABD'nin ulusal güvenlik danışmanlığını yapmış ünlü bir stratejist olan Zbigniew Brzezinski'nin (1997: 205) 'Büyük Satranç Tahtası' (The Grand Chessboard) isimli eserinde Hindistan için yazdığı şu sözler önemlidir:

Şu anda Avrasya sahnesinde görece pasif bir oyuncu olmasına karşın Hindistan'ın potansiyel rolünün de vurgulanması gerekir. Hindistan jeopolitik olarak Çin-Pakistan koalisyonu tarafından sınırlanırken zayıf bir Rusya Hindistan'a Sovyetler Birliği tarafından bir zamanlar sağlanan politik desteği sunamaz. (...) Hindistan'ın başarısızlığı, (...) özellikle Çin'in jeopolitik üstünlüğe yükselişi göz önüne alındığında, Asya sahnesinde daha fazla dengeye katkıda bulunan bir gücü sahneden siler. Sonuç olarak Hindistan'ın (...) Amerikan ve Hint savunma toplulukları arasında daha doğrudan ikili bağlantıların teşvik edilmesinin zamanı gelmiştir.

ABD'nin aktarılan anlayışı ekseninde Hindistan Başbakanı Narasimha Rao'nun 1994 Washington ziyareti ilişkileri düzeltmek için önemli bir adım olmuş ve gerçekten de ziyaretten 1 yıl sonra iki ülke arasında savunma iş birliğinin tohumları atılmış ve 'Savunma İlişkileri Üzerine Kararlaştırılmış Belge' (Agreed Minute on Defense Relations) imzalanmıştır. Bunun yanı sıra Rao hükümetinin liberal reformları başlatmasıyla büyük kısmı Amerikan olan yabancı özel sermayeye ülke kapıları açılmıştır. Bu dönemde önemli ölçüde büyüyen Hindistan-ABD ikili ticareti nedeniyle ABD Hindistan'ın en büyük ticaret ortağı olmuştur (Panigrahi, 1996: 92). Ancak ekonomik ilişkilerin iki ülke bağlarının lokomotifleri olarak ön plana çıkmasına karşın bölgesel güvenlik ve nükleer konularda görüş farklılıklarının devam etmesi üzerine ikili ilişkiler 1990'larda rayına girmemiştir. Bir yandan Pakistan'a silah tedarikini sürdüren ABD diğer yandan Hindistan'a yerli entegre füze geliştirme programını bırakması yönünde baskı yapmaya devam etmiş, ayrıca bazı Rus silah sistemlerinin Hindistan'a satışını engellemekle beraber Hindistan'ın Amerikan yüksek teknolojisine erişimini kısıtlamıştır (Malone ve Mukherjee, 2009: 1062). Öte yandan "Hindistan nükleer silahlarla ne yapmak istediği konusunda kararsız kaldığı sürece ABD'nin Hindistan'ın nükleer silah gücü olmasını önlemek için her şeyi yapması doğaldır" ifadelerini kullanan Raja Mohan'ın (2003: 89) öne sürdüğü üzere Hindistan'ın 'Pokhran 2' testleri çelişkili bir biçimde iki ülke arasındaki nükleer anlaşmazlığın sona ermesinin başlangıcı olmuştur.

Mayıs 1998'de Pokhran'da 5 nükleer test gerçekleştiren Hindistan'ın 'nükleerleşme' gerekçesini Ayoob (1999: 64-66) Hindistan'ın Çin'le ilgili askeri modernizasyonu ve Pakistan desteği gibi çok yönlü endişeleri ve Kapsamlı Test Yasağı Antlaşması'nı (Comprehensive Test Ban Treaty-CTBT) imzalaması için Hindistan'a artan baskı olarak ifade etmiştir. Buna paralel T. V. Paul (2007: 854) ise şöyle açıklamaktadır: "Hindistan Çin'in nükleer kazanımından ve daha sonra Çin-Pakistan nükleer işbirliğinden kaynaklanan güvenlik kaygılarını ortadan kaldırmayan büyük güçler tarafından karşı karşıya bırakıldığı eşitsiz nükleer düzen ile mücadele ettikten sonra nükleer yolu seçmiştir". Bunun üzerine Hindistan yaklaşık 2 yıl boyunca ABD Başkanı Bill Clinton baskısıyla karşılaşsa da Ocak 2001'de göreve gelen George W. Bush'un Hindistan'ın 'nükleerleşmesine' yaklaşımı farklı olmuştur. Aslında 2000'lerin başlarında Bill Clinton'ın Yeni Delhi ziyareti Hindistan-ABD ilişkilerinin gelişmesi için kapı açmış olsa da politik başarı olarak nitelenen ziyaret ABD'nin 1974 Pokhran 1 denemesinden bu yana konu olan Hindistan üzerindeki yaptırımlarına ilişkin bir değişiklik getirmemiştir (Balachandran, 2007: 545). Ancak George W. Bush yönetiminde Hindistan'a uygulanan tüm yaptırımların kaldırılması söz konusu olmuş ve Hindistan ile ABD arasında 1998'den bu yana askıya alınan ikili savunma görüşmeleri yeniden başlamıştır. Bush'un Çin'i 'rakip' ilan etmesinin ve böylece Çin'e yönelik benzer düşünen devletler bulmaya yönelmesinin yanı sıra Hindistan ve ABD'yi yakınlaştıran ilk dinamik Çin konusu değil, daha çok terörizm faktörü olmuştur. New York ve Washington DC'de gerçekleşen 11 Eylül 2001 (9/11) terör saldırıları üzerine geçmişte terörist saldırılara maruz kalan Hindistan'ın terörle mücadele kampanyasını destekleyen ilk ülkelerden biri olması (Schaffer, 2002: 34) ikili

ilişkilerin gelişiminde önemli bir adım olmuştur. Dahası 3 ay sonra yani 13 Aralık 2001’de Hint Parlamentosu’nda yaşanan terörist saldırılar Hindistan-ABD yakınlaşmasına hız kazandırmıştır. Hindistan’daki sınır ötesi terörizmi engellemek için Pakistan’a baskı yapmaya başlayan ABD Hindistan ile Sri Lanka’daki iç savaşı sona erdirmek, Bangladeş’te politik istikrarı desteklemek ve Afganistan’ı yeniden yapılandırmak da dâhil olmak üzere bölgesel bir güvenlik diyalogu başlatmıştır (Malone ve Mukherjee, 2009: 1064).

Berberinde 2000’lerle birlikte özellikle Hint Okyanusu bölgesindeki artan varlığı nedeniyle Çin ABD’nin Asya’daki çıkarları için potansiyel bir zorluk olarak ve Hindistan ise Çin’e bir ‘karşı ağırlık’ ya da ‘dengeleyici güç’ olarak görülmeye başlamıştır (Jain, 2016: 2). Soğuk Savaş döneminde ikili ilişkilerde 3. taraf olarak çoğunlukla Pakistan yer alırken artık Çin yeni 3. taraf olarak ortaya çıkmış ancak bu kez üçgendeki Çin faktörü diğer iki tarafın yakınlaşmasına hizmet etmiştir. Nitekim ABD artık Çin’i kapsayan yeni bir ‘güç geçişi’ beklentisiyle karşı karşıyadır ve bununla başa çıkmak ABD dış politikası için en önemli konudur. Bunu göz önünde bulundurarak ABD Çin’in çevresi boyunca yer alan diğer devletlerin gücünü artırma stratejisine yatırım yapmaya yönelmiştir (Pant, 2009b: 275). Washington DC merkezli Carnegie Vakfı’nın başkan yardımcılığını yürüten George Perkovich (2005) ABD stratejisinin hükümet genelinde paylaşılabilen veya paylaşılamayan 6 temel dayanağı olduğunu ileri sürmüştür:

- 1) Çin’i onunla zararlı bir biçimde rekabet etmekten caydırmak için ABD Çin’in gücünü dengelemek amacıyla onun çevresindeki devletleri harekete geçirmelidir.
- 2) Hindistan demokrasiye bağlılığı da dâhil büyük içsel değerlere sahip yükselen bir güçtür ve küresel sistemde ABD’yle doğal bir ortaktır. ABD Hindistan’la ortaklık kurmalı ve onun uluslararası gücünü artırmalıdır. Daha güçlü ve kolektif bir Hindistan Çin’in Asya’daki gücünü dengeleyecektir.
- 3) Hindistan’ı kazanmak için ABD onun nükleer silahları ve balistik füze programları nedeniyle teknoloji işbirliğini engelleyen ulusal ve uluslararası yasaları ve kuralları değiştirmelidir. Ortaklığı güçlendirecek olan bu tür değişiklikler Çin’in stratejik gücünün dengelenmesi için Hindistan’ın stratejik yeteneklerini desteklemesine yardımcı olacaktır.
- 4) Hindistan’ın ekonomik büyümeyi artırmak ve sera gazı emisyon oranını azaltmak için nükleer enerji kullanımını artırması gerekecektir.
- 5) Hindistan hiçbir zaman ABD ya da liberal uluslararası sistem için tehdit oluşturmamıştır. Hindistan mücadele edilmesi gereken bir silahlanma tehdidi değil, silahlanma tehdidi olan teröristleri ve ‘haydut’ devletleri tecrit etmek için bir ortaktır.
- 6) Küresel nükleer silahların yayılmasını önleme rejimi kötü aktörler ile iyi aktörler arasında yeterince ayrımcılık yapmayan kurallara dayanmaktadır. Kurallara evrensel eşit uyum asla olmaz çünkü kötüler her zaman var olur ve hile yapar. Amaç ABD ve Hindistan gibi iyi aktörleri engellemek ya da onlara yük olmak değil, aksine kötü aktörleri ortadan kaldırmak ya da geçersiz kılmak için gücü bir noktada toplamak olmalıdır.

Nitekim nükleer doktrini ‘ilk kullanan olmama’ (no-first-use) prensibine dayanan Hindistan eşit olmayan uluslararası nükleer düzeni eleştirmekle beraber bu tür silahları veya malzemeleri diğer devletlere yaymaktan kaçınmıştır. Öte yandan uluslararası nükleer rejimin en önemli sorunlu yanı uluslararası sistemdeki güç geçişlerinin gerçekleşmeyeceğini ve P-5’in²⁴ sonsuza dek kalacağını varsaymasıdır. Ancak sert ve yumuşak güç kaynakları dikkate alındığında Hindistan belki de orta vadede büyük güç pozisyonu için tek adaydır. Hindistan’ın nükleer kapasitesi şu anda Asya’da gerçekleşen yumuşak dengeleme ve ön dengelemedeki stratejik denklemin bir parçasıdır. Çin’e bağımlı olmayan, ulusal ve askeri açıdan güçlü bir Hindistan ve Japonya ile ekonomik olarak çeşitlendirilmiş Güneydoğu Asya Çin’in bölgesel alt sisteme hâkim olma arzusunu azaltacaktır. Hindistan’ın nükleer caydırıcılığı ve Hint-Pasifik sularındaki artan deniz yetenekleri Çin askeri seçeneklerini önemli ölçüde kısıtlayabilir. Hindistan belki de herhangi bir nükleer şemsiye veya ittifak çerçevesi tarafından korunmayan tek büyük aday güçtür. Hindistan’ın kaygıları demokratik olmayan düşmanlar için endişelenen diğer demokratik büyük güçlerinkine benzer. Bu devletler için nükleer silahlar caydırıcı bir güç ve gelecekteki askeri zorluklara karşı bir sigortadır. Bununla beraber hüküm süren hegemon olarak ortaya çıkan uluslararası düzeni şekillendirmek ABD’nin yararına. Yeni bir büyük gücün düzene entegrasyonu uluslararası sistemde barışçı bir geçiş için değer taşımaktadır (T. V. Paul, 2007: 854,856-857,861).

Bu doğrultuda Hindistan ve ABD arasında gelişen ilişkilerin göstergesi olarak 2004’te ilan edilen ‘Stratejik Ortaklıkta İleri Adımlar’ (Next Steps in Strategic Partnership) potansiyel işbirliği alanında dört kilit alana odaklanmıştır: sivil nükleer faaliyetler, sivil uzay programları, yüksek teknoloji, ticaret ve füze savunması (U.S. Department of State Archive, 2004). Temmuz 2005’e gelindiğinde “ABD ve Hindistan dünyanın yarısıyla ayrılmış olsa da 21. yüzyıla girerken doğal ortaklarız” diyen George W. Bush (Foreign Policy Bulletin, 2009: 223-224) ile Hindistan Başbakanı Manmohan Singh tarafından kapsamlı bir girişimler listesi açıklanmıştır. Bunlar arasında en dikkat çeken Hindistan-ABD ilişkilerinde kilometre taşı olan ‘sivil nükleer iş birliği’ girişimidir. İki ülke ilişkilerindeki temel farklılıkların ortadan kaldırılması, Hindistan’ın ekonomik büyümesinin ve enerji güvenliğinin çevreye duyarlı bir biçimde ABD tarafından desteklenmesi ve küresel silahların yayılmasını önleme rejiminin güçlendirilmesi (U.S. Department of State Archive, 2001-2009) hedefleri ekseninde vücuda gelen ‘savunma çerçeve anlaşması’ iki ülke arasında nükleer ticarete olanak tanımıştır. Bununla birlikte iki ülkenin nükleer ticaret yapmalarını sağlamak için ABD iç hukukundaki değişikliğin yanı sıra Nükleer Tedarikçiler Grubu feragatnamesi ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (International Atomic Energy Agency-IAEA) ile Hindistan’a özgü bir koruma anlaşması da dâhil olmak üzere birkaç koşulun yerine getirilmesi gerekmiştir. Diğer deyişle iki liderin sivil nükleer girişimi başlatmasının ardından Bush’un Hindistan’ı ‘Nükleer

²⁴ Permanent-5 ya da P-5 ülkeleri BMGK’nın kalıcı üyeleri ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Çin ayrıca 1970’te yürürlüğe giren ‘Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması’ (NPT) kapsamında nükleer silahlara sahip olma hakkı tanınmış ülkelerdir.

Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması' (NPT) uyarınca P-5 ülkeleri gibi nükleer silahlı devlet statüsüyle resmi olarak tanınması olmadan nükleer silaha sahip devlet olarak fiilen tanıdığını resmileştirebilmesi için ABD Kongresi'nde bir dizi yasa düzenleme çalışmaları söz konusu olmuştur. Bu çerçevede Mart 2006'da 'Sivil Nükleer İş Birliği Anlaşması' imzalanmış ve Mayıs 2006'da Hindistan hükümeti tarafından askeri ve sivil tesislerini ayıran bir ayrılık planı açıklanmıştır. Ayrılma planının tamamlanması üzerine Hindistan 'Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması'na taraf olmadığı için Aralık 2006'da Bush tarafından imzalanan ve 123 Anlaşması'nın temel yasası olarak kabul edilen 'Hyde Yasası' Hindistan ile ABD arasındaki nükleer ticaret için yasal dayanak oluşturmuştur. Ardından Ağustos 2007'de '123 Anlaşması', Temmuz 2008'de Hindistan'a özgü bir 'Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Koruma Anlaşması' ve Eylül 2008'de 'Nükleer Tedarikçiler Grubu' kurallarından feragat edilmesi söz konusu olmuş ve 8 Ekim 2008'e gelindiğinde Bush Hindistan-ABD nükleer anlaşmasına ilişkin yasayı imzalamıştır (Rajagopalan, 2008). 'Stratejik ortaklığın' en önemli iki temel direği olan 2005 savunma çerçeve anlaşması ve 2008 sivil nükleer işbirliği anlaşması Soğuk Savaş sırasında yaygın olan Hindistan-ABD ilişkilerinin paradigmasını niteliksel olarak dönüştürmüştür. Savunma çerçeve anlaşması Soğuk Savaş sırasında gerilmiş olan iki ülke arasındaki savunma ve güvenlik ilişkilerini kolaylaştırırken sivil nükleer anlaşma ise Hindistan ve ABD arasındaki stratejik iş birliğini yani ABD'nin nükleer silahların yayılmasını önleme politikasını engelleyen stratejiyi ortadan kaldırmıştır (Mahapatra, 2013: 675).

George W. Bush yönetiminin Hindistan odağı ABD'ye uluslararası ilişkilerde ve Hint Okyanusu'nu kontrol etmede 'küçük ortak' olarak hizmet edecek potansiyeldeki Hindistan için ABD'yi destekleyebileceği bir rol geliştirme çabası olarak görülebilir (Vanaik, 2008). Ancak Hindistan'ın amacı oldukça farklı bir yöndedir. Hindistan başta ABD'yi terör ve nükleer füze savunması başta olmak üzere önemli girişimlerde destekleyerek kendi çıkarlarını ilerletmek için mümkün olduğunca çok diplomatik alan yakalamaya çalışmıştır. Atal Bihari Vajpayee hükümeti 'Çin tehdidini' 1998'de Hindistan'ın nükleer silah programının ana motivasyonlarından biri olarak göstermesine karşın Çin'le de bağlantı kurmaya çalışmış ve sorunları çözmenin yanı sıra yeni iş birliği yollarını keşfetmek için üst düzey bir diyalog geliştirmiştir. 2007'nin sonunda Hindistan Çin'le ilk ortak ordu eğitim tatbikatlarını gerçekleştirmiş ve Çin ilk Hindistan-Çin yıllık savunma diyaloguna ev sahipliği yapmıştır (Malone ve Mukherjee, 2009: 1069). Tarih Başbakan Manmohan Singh'in (2005b) "Hindistan bugün birçok rüyadan esinlenen bir yolculuğa çıkıyor. Amerika'nın yanımızda olmasından memnunuz. Birlikte başarabileceğimiz çok şey var" ifadelerini kaydetse de Hindistan'ın 'çok kutupluluk' arayışı ABD'yle daha yakın ilişkiler geliştirme çabalarıyla bir arada olmuştur. Hindistan kendini ABD'nin egemenliğine 'karşı ağırlık' olarak gören ülkelerle yakın ilişkiler kurmaya devam etmektedir. Bunlar arasında en önemlisi Hindistan'ın hala ithal askeri ekipmanlarının çoğunu satın aldığı Rusya'dır (Schaffer, 2002: 38-39). Ayrıca Hindistan ve ABD ortaklıklarını geliştirirken dahi birçok konuda farklı görüşlere sahip olmaya devam etmiştir. Örneğin, 2003'te Hindistan 'haksız' olarak nitelendirdiği ABD'nin Irak'a barış güçleri göndermesi

yönündeki talebini geri çevirmiştir. ABD'nin F-16 uçaklarını Pakistan'a aktarma kararı konusunda 'büyük hayal kırıklığını' dile getiren Hindistan öte yandan 3 Ocak 2003'te İran'la 'stratejik ortaklığını' ilan etmiştir (Kronstadt, 2003: 4-5). Nitekim Hindistan İran'la iyi bir tarihsel medeniyet bağlantısına sahipken nükleer silah programı nedeniyle İran'ı küresel düzeyde tecrit etmeye çalışan ve 'dışlanmış' bir devlet olarak kabul eden ABD zaman zaman Hindistan'ın bu ülkeyle ilişkilerini sınırlaması konusunda ısrarcı olmaktadır (Rani, 2012: 133). Benzer olarak 4 Ekim 2011'de Afganistan hükümetiyle 'stratejik ortaklık' anlaşması imzalayan Hindistan Afgan güvenlik güçlerini eğitmekte ve Afganistan barışı konusunda Taliban varlığına karşı çıkmaktadır. Buna karşın Taliban üzerinde fazla bir etkisi olmayan ABD bu noktada Pakistan desteğine ihtiyaç duymakta ancak Pakistan da Hindistan'ın Afgan barış sürecine dâhil edilmesine karşıt bir tavır ortaya koymaktadır (Mahapatra, 2013: 677). Dahası Hindistan ve ABD arasında çok büyük bir gelişme olan sivil nükleer anlaşma bile engeller ve kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Hindistan'ın 2010 tarihli 'Nükleer Zarardan Sivil Sorumluluk Yasası'ndan (Indian Civil Liability for Nuclear Damage Act) kaynaklanan sorunlar ABD şirketlerinin uzun bir süre (2015'te Modi yönetimi tartışmalı devlet destekli sigorta planını kabul edene kadar) Hindistan enerji pazarına girmesini engellemiştir. Benzer olarak Hindistan Nükleer Tedarikçiler Grubu'nun ilkelerine gönüllü olarak uyuyor olsa da yine de grubun bir üyesi olamamıştır (Jain, 2016: 3-5; Smith ve Kartha, 2018: 447).

Bunun yanı sıra Barack Obama'nın Ocak 2009'da ABD Başkanı olarak göreve başlamasının ardından Hindistan-ABD ilişkileri tamamen yeni bir yola girmiştir. Haziran 2010'da Hindistan ve ABD ilk 'Stratejik Diyalogu'nu başlatmış ve Kasım 2010'da Barack Obama 'vazgeçilmez bir stratejik ortak' olarak nitelendirdiği (The White House, 2010a) Hindistan'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Söze konu ziyaret sırasında kamuoyu yoklamalarında oldukça olumlu karşılanan (Pew Research Center, 2010) Obama'nın "Hindistan'ın büyük bir bölgesel ve küresel güç olarak ortaya çıkmasını memnuniyetle karşıladığını ve ülkesinin Hindistan'ın yükselişine, ekonomik refahına ve güvenliğine olan ilgisini beyan ettiğini" belirten ortak bir açıklama yayınlanmıştır (The White House, 2010b). 4 yıl içinde 3 kez görüşen liderler olarak Manmohan Singh ve Barack Obama 2013 Washington toplantısında "savunma ilişkisinin iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın temel direği olmaya devam ettiğini" ifade etmiştir (The White House, 2013). Aslında 2011 sonlarında Obama yönetimi tarafından 'Asya'ya dönüşü' simgeleyen 'Asya'yı Mihver Alma' (Pivot to Asya) stratejisinin ana hatlarıyla belirlenmesiyle (Manyin vd. 2012) Hindistan-ABD savunma ve güvenlik ortaklığı ekseninde Hindistan için bir rol belirlenmiştir. Daha sonra Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın 2012'de Yeni Delhi'ye yaptığı ziyaret çerçevesinde stratejik ortaklığın gözden geçirilmesi Hindistan'ın uzun dönemde 'potansiyel bir müttefik' olarak ABD tarafından seçildiği inancını güçlendirmiştir (Mishra, 2018: 7). Nitekim 2012'de Savunma Bakanlığı'nın "ABD Küresel Liderliğini Sürdürmek: 21. Yüzyıl Savunması için Öncelikler" (Sustaining US Global Leadership: Priorities for 21st Century Defence) başlıklı belge ABD ve Hindistan'ın Asya için paylaştıkları vizyonu nasıl düzenlemeleri gerektiğini açıkça belirtmiştir: "Amerika Birleşik

Devletleri aynı zamanda Hindistan'la onun bölgesel bir ekonomik dayanak olarak ve daha geniş Hint Okyanusu bölgesinde güvenlik sağlayıcısı olarak hizmet edebilme yeteneğini desteklemek için uzun vadeli bir stratejik ortaklığa yatırım yapmaktadır” (U.S. Department of Defense, 2012: 2).

2014'ten itibaren Narendra Modi'nin bölgesel ve küresel politikalarını proaktifleştirmesiyle ülkeyi deniz alanında daha da görünür hale getirmesi ve eşzamanlı olarak Çin'in Hint-Pasifik sularındaki iddialı yapısının artan bir biçimde devam etmesi paralel olarak Hindistan ve ABD ilişkilerindeki yakınlaşmayı pekiştirmiştir. Bunun üzerine iki ülkenin savunma ilişkilerinde deniz alanı ön plana çıkmaya başlamış ve Hint-Pasifik bölgesi Hindistan ve ABD'nin ortak deniz vizyonunda kaçınılmaz bir önem kazanmıştır. Deniz güvenliği konusunda iki ülke Hint Okyanusu'ndaki deniz yollarının ve Malakka Boğazı gibi transit noktaların güvenliğini sağlama konusunda ortak bir ilgiye sahiptir. Bu noktada Hindistan ve ABD'nin iki önemli örtüşen çıkarı söz konusudur: Asya'nın herhangi bir güç tarafından kontrol edilmesinin önlenmesi ve evrensel varlıkların, özellikle Deniz Ulaşım Yollarının korunması, dolayısıyla mevcut enerji kaynaklarına istikrarlı erişim sağlayarak enerji güvenliğini korumak. Aslında Hindistan ve ABD donanmaları arasındaki deniz ortaklığının artmasında önemli bir faktör olarak iki ülke tarafından 1992'den bu yana yürütülen ve 2015'le beraber Japonya'nın katılımıyla üçlü olarak devam eden MALABAR ortak deniz tatbikatları önemli bir yer tutmaktadır.

Öte yandan 1960'larda Hint Okyanusu Soğuk Savaş politikaları nedeniyle süper güç rekabetinin bir 'alanı' haline geldiğinde (Rais, 1986: 154) Hindistan çok farklı bir tutum benimsemiştir. Jawaharlal Nehru'nun stratejik doktrini Hint Okyanusu'ndaki büyük güçlerin dışlanmasına dayanmıştır. Bu nedenle Nehru'nun Hint Okyanusu'na yönelik yaklaşımı 'Hindistan'ın Monroe Doktrini' olarak anılmıştır. Ancak yine de başlangıçta kara merkezli bakış açısıyla Hindistan Hint Okyanusu'nun güvenlik ve ticaret için önemini fark etmemiştir (Kumar, 2000: 245). Bu durum eski Hint Donanma Komutanı Arun Prakash tarafından Hindistan'ın 'deniz körlüğü' (sea-blindness) olarak adlandırılmaktadır (2011: 7). O dönemlerde Hindistan'ın en büyük kaygısı İngilizlerin çekilmesiyle ortaya çıkan 'güç boşluğunun' ABD ya da Sovyetler Birliği gibi başka bir büyük güç tarafından doldurulma olasılığı olmuştur (Kumar, 2000: 241-276). Nitekim Hindistan'ın bu kaygısı 1971 Hindistan-Pakistan savaşında ABD'nin Hindistan'ı korkutmak için Yedinci Filosu'nu Bengal Körfezi'ne gönderdiğinde daha da artmıştır. Hindistan 1970'lerde Sri Lanka tarafından önerilen 'Hint Okyanusu Barış Bölgesi' önerisini desteklemiştir. “Barış bölgesi kavramı Bağlantısız devletlerin kara bölgelerinin, hava alanının ve kara sularının büyük güç çatışmalarına ve rekabetlerine kapatılmasını gerektiren 'Bağlantısızlık' kavramının doğasından ileri gelmektedir” (Kumar, 2000: 242). Dolayısıyla 1980'lerde ABD silahlarının Pakistan'a tedarik edilmesi, ABD güçlerinin büyük bir hava ve deniz üssü olan Diego Garcia'da kalıcı olarak bulunması ve Hindistan'ın Hint Okyanusu kıyı bölgelerine yönelik politikası, ikili ilişkilerdeki en önemli sorunları meydana getirmiştir. Ancak değişen dünya düzeni nedeniyle Soğuk Savaş dönemine kıyasla Hindistan ABD'nin Hint Okyanusu'ndaki varlığına karşı farklı bir tutum

benimsemiştir. Gelişmiş bir deniz düşüncesiyle Hindistan şimdi Hint Okyanusu'na odaklanmıştır. Hint Donanmasının hem bölgesel hem de bölgesel olmayan diğer ülkelerin donanmaları ile işbirliği stratejisi değişen Hint politikasının bir örneğidir. Dış politikasında Asya'ya öncelik vermeye başlayan ABD ayrıca Hindistan'ı Hint Okyanusu bölgesinde büyük bir 'güvenlik sağlayıcısı' olarak görmekte ve Barack Obama'yla gelişen 'Mihver' ya da 'Yeniden Dengeleme' ve sonrasında Donald Trump'la gelişen 'Hint-Pasifik' stratejilerinde Hindistan'ın bölgede önemli bir rol oynamasını beklemektedir.

Buradan hareketle Eylül 2014'te Modi'nin Washington ziyaretinin akabinde Ocak 2015'te ülkenin Cumhuriyet Bayramı Konuğu olarak Yeni Delhi'yi ziyaret eden Obama'nın ziyareti sırasında iki lider ABD'nin 'Yeniden Dengeleme' stratejisinin bir parçası olarak algılanan 'Asya-Pasifik ve Hint Okyanusu Bölgesi için ABD-Hindistan Ortak Stratejik Vizyonunu' imzalamıştır. Bunun yanı sıra Haziran 2015'te iki ülke 2005'te imza edilen savunma anlaşmalarını yenilemiş, ayrıca Haziran 2016'da Modi'nin Washington ziyareti sırasında yayınlanan ortak zirve bildirisinde Hindistan-ABD ilişkisine '21. Yüzyılda Kalıcı Küresel Ortaklar' (Enduring Global Partners in the 21st Century) adı verilmiştir (The White House, 2016). Ardından 8 Aralık 2016'da ABD Hindistan'la olan ilişki düzeyini stratejik ortaktan 'Büyük Savunma Ortağı'na (Major Defense Partner) yükseltmiştir. Hindistan'a özgü bir statü olarak nitelendirilen isimlendirme "Hindistan'la savunma ticaretinin ve teknoloji paylaşımının ABD'nin en yakın müttefiklerinin ve ortaklarınıninkine eşit düzeyde kolaylaştırılması için kaydedilen ilerlemeyi kurumsallaştırma ve geleceğe yönelik kalıcı işbirliğini sağlama" amacı taşımıştır (U.S. Department of Defense, 2016). Smith ve Kartha'nın (2018: 452) ifadelerinden hareketle söz konusu durum "Hindistan ve ABD'nin 'fiili ittifak ortaklığı' [virtual alliance] kurmasına izin verecek ancak ilişkiyi resmi bir ittifak olarak nitelendirmeyecek bir biçimde 'anlamsal bir kaçamak' sunmuştur". Bununla birlikte ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson 2017 tarihli Yeni Delhi ziyaretinde ABD ve Hindistan'ı Başbakan Modi'ye atfettiği bir niteleme olan 'doğal müttefikler' (natural allies) olarak karakterize etmiştir (U.S. Department of State, 2017).

Aktarılan her iki gelişme için ikili ilişkilerin resmi bir ittifaka evrilip evrilmeyeceği sorusu akıllara gelmiş olsa da Hindistan'ın en azından 'açık ve resmi' olarak ABD'yle ilişkisini yönlendiren bir 'dış tehdit' belirleme konusundaki isteksizliği bu sorunun yanıtını ortaya koymaktadır. Aslında olası referansın Çin olduğu yönündeki popüler algılara karşın ne Hindistan ne de ABD resmi olarak gelişen savunma ilişkilerini 'Çin tehdidi' üzerine temellendirmektedir (Smith ve Kartha, 2018: 452). Dahası Hindistan Çin'i 'çevreleme' fikrine 'resmen' karşı çıkmakta ve Çin'le istikrarlı bir ilişki kurmaya çalışmaktadır (Mahapatra, 2013: 677). Hem pan-Asyalılığın ideolojik mirasını hem de büyük bir komşuyla yüzleşmenin bedelini göz önünde bulunduran Hindistan'ın ısrarla Çin duyarlılıklarını gözetmesi (Raja Mohan ile kişisel görüşme, 10.9.2020) ve Çin'le ilişkilerinde diyalog ve uzlaşma mekanizmalarını açık tutması Çin'i oyunda tutma isteğini açık bir biçimde yansıtır. Dolayısıyla Hindistan-ABD ilişkilerini ittifaka evrilme sürecinde

zorlayacak ‘farklı bir denge anlayışı’ görülür. Bir diğer yönden Çin birçok nedenden ötürü ABD için daha önemli olmaya devam etmektedir. İlk olarak ABD ve Çin arasında Hindistan-ABD ticaretinden çok daha büyük bir ‘karşılıklı bağımlılık’ söz konusudur. İkinci olarak Çin’in BMGK’daki ‘kalıcı üyeliği’ nedeniyle kritik öneme sahip konulara ilişkin oyu ABD için vazgeçilmezdir. Üçüncü olarak ABD’nin Çin’e oldukça yüklü bir borcu bulunmaktadır ve bu da ABD’yi finansal ve psikolojik açıdan daha kötü hissettirmektedir. Dördüncü olarak nakit sıkıntısı yaşayan ABD üçüncü dünya ülkelerine büyük dış yardım ve hibelerin ödenmesinde Çin’le rekabet etmekte zorlanmaktadır (Jain, 2016: 5). Hindistan içinse Çin tehdit oluşturduğu kadar aynı zamanda ekonomik bir fırsattır. Hindistan’ın en büyük ticaret ortağıdır ve her biri diğerinde yeni ve büyüyen yatırım ilgilerine sahiptir (Lohman, 2013).

Bunun yanı sıra iki ülke için de ‘Çin faktörü’ paylaşılan bir faktör olsa da farklı merceklerle algılanmaktadır. ABD için coğrafi açıdan uzak bir stratejik rakip olan Çin’in yönetimi salt ikili bir sorun değil, ittifak ortaklarının güvenliğiyle de ilgilidir. Diğer yandan uzun süredir devam eden toprak anlaşmazlığı ve bölgesel nüfuzuna ket vuran Çin-Pakistan stratejik bağlantısı dikkate alındığında Hindistan için Çin faktörü ‘coğrafi yakınlık’ nedeniyle daha hassas bir biçimde kontrol edilmesi gerekir. Üstelik Çin görece ‘güçlü bir komşudur’ ve bu nedenle Hindistan Çin’i kışkırtmaya isteksizdir. Dolayısıyla ABD için Çin rekabeti küresel alan ve ABD’nin baskın bir bölgesel güvenlik sağlayıcısı olarak kaldığı statükoyu koruma arayışıyla ilgilidir. Hindistan içinse yükselen bir güç olarak büyük bir güç olan Çin’le rekabet bölgesel bağlamda daha önemlidir. Bu noktada iki ülkenin Çin yaklaşımındaki en büyük fark stratejik yönelimleridir. ABD yaklaşımı resmi ittifaklar ve ortaklıklar ağı aracılığıyla Asya-Pasifik bölgesinde baskın askeri güç olarak statükoyu ve kendi lehinde güç dengesini korumaya dayanmaktadır. Bu nedenle ABD stratejisi sert ve yumuşak dengelemenin bir karışımıdır. Ancak Hindistan ‘yükselen bir güç’ olarak kendisi için ‘daha fazla alan’ istemekle beraber ‘ittifak’ kavramı hala bir aforoz olarak kabul edilmekte ve egemenlik ile bölgecilik konuları stratejik bakış açısını daha çok beslemektedir. Ayrıca bölgesel sıkıntıları göz önüne alındığında Hindistan büyük ölçüde iç dengelemeye güvenmiştir. Gurpreet Khurana’nın (kişisel görüşme, 28.8.2020) sözleriyle “Hindistan’ın politikası çoğunlukla yumuşak dengelemeye dayanır. Bununla beraber kendine güveni arttıkça ve Çin’den gelen tehdit büyüdükçe Hindistan daha fazla iç dengeye yönelmektedir”. Özetle iki yaklaşım arasındaki temel fark Hindistan’ın ‘ittifaklar’ olmadan ‘eşitlikçi bir denge’ aramasıdır (Nadkarni, 2010). Bu doğrultuda Hindistan ‘ortaklık’ modelinin doğal yapısından gelen esnek temele dayanarak ittifaklaşmanın getirdiği ‘tuzağa düşürülme’ (entrapment) tehlikesinden kaçınmaktadır (Walt, 2009: 90). Hindistan’ın ABD’yle geliştirdiği ‘stratejik ortaklık’ ‘ittifak’ ya da ‘çevreleme’ stratejilerinden çok kapasite geliştirme ve yük paylaşımını amaçlar (Mahapatra, 2013: 680). Srikanth Kondapalli’nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) anlatımından hareketle

Kuşkusuz ABD-Hindistan ilişkileri özellikle savunma alanında önemli ölçüde büyüyor. Ancak Hindistan son zamanlarda 19. veya 20. yüzyıl ittifak sistemlerinden ziyade çıkar temelli

düzenlemeleri dile getirmektedir. Örneğin, güvenlik ve istikrar konularında Hindistan ABD'yle görüşürken çok kutupluluk ve gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarının korunması konusunda Rusya, Çin, Brezilya ve Güney Afrika ile anlaşmalar yapmıştır.

Ek olarak jeopolitik ortamın değişimine paralel olarak her ne kadar Modi hükümeti kendini resmi düzeyde Bağlantısızlık çizgisinde tanımlamasa da söze konu ilkeye bağlılık gerek devlet gerekse kamuoyu düzeyinde hala güçlüdür. Örneğin, Hindistan'ın emekli politikacıları ile analistlerinden oluşan bir grup bağımsız seçkinin bir araya gelip hazırladıkları 'Nonalignment 2.0' olarak bilinen bir strateji belgesiyle Bağlantısızlık ilkesi 'kavramsal olarak' güncellenerek "Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana Hindistan'ın uluslararası politikasının değerini ve sürekli hedefini tanımlamak" amacıyla 'Stratejik Özerklik' (Strategic Autonomy) olarak yeniden düzenlenmiştir (Khilnani vd. 2012: 6). Belgede Hindistan'ın ABD'yle karşılaştırıldığında Çin'le 'doğrudan' rekabetçi bir ilişkisi olduğu için şöyle bir uyarı yapılmaktadır: "ABD'nin olası bir ittifak ortağı olduğu sonucuna varmak cazip gelebilir. Ancak bu sonuç erken olacaktır". Ardından raporda bunun için 3 temel dezavantaj sıralanmaktadır: İlk olarak ABD-Çin ilişkilerinin düzelmesi ya da karmaşıklaşması durumunda olası ittifaklık ilişkisi Hindistan'ın ulusal çıkarlarına zarar verecektir. İkinci dezavantaj olarak Hindistan'ın ABD'yle olası müttefikliği ekseninde "Çin'in Hindistan'ın çıkarları için bir tehdit oluşturması halinde ABD'nin gerçekte nasıl tepki verebileceği tam olarak belli değildir". Söz konusu durumun bir diğer olumsuz tarafı "Hindistan Çin'i erken düşman edebilir". Ayrıca raporda şu kısım oldukça dikkat çekicidir: "Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihsel kaydı onunla resmi ittifaklar kuran güçlerin stratejik özerkliklerinin aşındırılmasını görme eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur. Müttefik olmaktan çok dost olmak hem Hindistan hem de ABD'ye daha iyi hizmet edebilir" (Khilnani vd. 2012: 32).

Bu noktadan hareketle iki ülke arasındaki savunma işbirliğinin en büyük başarılarından biri 'fiili bir ittifak peşinde olmadan' kayda değer ilerleme kaydetme yeteneğidir (National Bureau of Asian Research [NBR], 2010). Ancak söze konu başarının sürdürülebilirliğinin son zamanlarda test edilme olasılığı artmaktadır. Büyük ölçüde Barack Obama'yla görünürlük kazanan Hindistan-ABD 'stratejik ortaklığı' Ocak 2017'de başa geçen Donald Trump'la birlikte çok daha hızlı bir yükselişe geçmiştir. Daha da önemlisi Trump yönetimindeki ABD küresel barış ve güvenliği ilerletmede Hindistan-ABD ortaklığının önemini daha çok vurgulamaktadır. Bunun bir getirisi olarak Trump'ın 'şahin' dış politikası göz önüne alındığında ikili ilişkilerin geliştirilmesi için ABD tarafından Hindistan'dan daha büyük adımlar atması beklenmektedir. Buna paralel olarak Hint Okyanusu'nda ABD'den bu tür beklentiler Hindistan'ı Çin karşıtı bir pozisyonu daha açık bir biçimde benimsemeye itmektir. Hindistan'ın gelecekte böyle adımlar atmamak için gösterdiği özeni sürdüreceği söylenebilir. Ayrıca Hindistan'ın Hint Okyanusu'ndaki rolünde okyanus temelli 'Mavi Ekonomi'de bölgesel bir lider haline gelmesine odaklanan bir başka kayma daha olmuştur. Bu yaklaşım Hindistan'ın Hint Okyanusu bölgesindeki güvenlik kaygılarına paralel olarak deniz balıkçılığı, ekoloji ve denizde sürdürülebilir kalkınma gibi konuları gündeme getirmesine yol açmaktadır. Bu çabalarla Hindistan Hint-Pasifik ülkeleriyle ortaklığını geliştirmeyi ve özellikle

ABD ile ABD'nin bölgedeki güvenlik ortaklıklarının ağırlığını dengelemeyi amaçlamaktadır (Mishra, 2017a: 80). Öte yandan Hindistan ve ABD birbirine yaklaştıkça bölgesel kaygı ve karşı kaygı döngüsünden doğan jeopolitikten soyutlanamaz. Hint Okyanusu'ndaki güç kutuplaşması ABD'nin varlığıyla birlikte Çin ve Hindistan'ın güçlü katılımıyla uzak bir olasılık gibi görünse de Hint-Pasifik sularında söze konu 3 ülke başta olmak üzere çekirdek paydaşlar arasında potansiyel kutuplaşmayı doğuracak bir mücadelenin varlığı da yadsınamaz. Örneğin, “gelecekte ABD-Hindistan-Japonya güç ekseninin Çin-Pakistan bağına karşı düşmanca konumlandırılabilmesi ve Rusya'nın bölgesel ‘joker kart’ olarak devreye girebileceği bir mücadelenin” olmayacağına %100 garantisi verilemez (Mishra, 2017b: 69-70).

Nitekim artık Hindistan-ABD güvenlik ve savunma ilişkileri Çin'in yine kendi belirlediği ‘Dokuz Çizgi Hattı’nın da dışına taşan atılmalılığı nedeniyle Asya’da hızla değişen güç dengesini kontrol etmek için kritik bir bileşen haline gelmiştir (Mishra, 2017a: 76). Modi yönetiminin ‘Doğu’ya Bakış’ politikasını ‘Doğu’ya Hareket’ politikasıyla güncellemesi ve daha da önemlisi söze konu politikadaki artan başarısı Hindistan'ın bölgedeki görünürliğini artırmış ve bunun üzerine Asya-Pasifik yerine ‘Hint-Pasifik’ kavramını kullanmaya başlayan Donald Trump Obama'nın ‘Mihver/‘Yeniden Dengeleme’ politikasının iddialı bir uzantısı olarak ‘Hint-Pasifik’ stratejisini ortaya atmıştır. Trump yönetiminden üst düzey bir yetkilinin şu ifadesi önemlidir: “Bazı noktalarda Hint-Pasifik’ten söz ediyoruz çünkü bu ifade Hindistan’ın yükselişinin önemini yansıtmaktadır”. Bununla birlikte aynı yetkili Beyaz Saray’ın Hint-Pasifik ifadesini kullandığı resmi açıklamalarının ‘kesinlikle’ Çin’in nüfuzunu kontrol altına alma çabası olmadığını belirtmiştir (Nelson, 2017). Ancak Hint-Pasifik’te Hindistan ve ABD’nin deniz iş birliği önemli iki hedef çerçevesinde şekillenmektedir: Çin’in bölgesel deniz gücüne stratejik bir ‘karşı ağırlık’ oluşturmak ve Hindistan’ın kendi bölgesel hedeflerini daha da ileri taşımak. Bunun yanı sıra Hindistan ve ABD’nin deniz iş birliği Japonya ve Avustralya gibi Hint-Pasifik dinamiklerinin daha da yakınlaşması için bir kaldıraç sağlamış ve ‘Quad’ gibi oluşumlara kapı açmıştır (Mishra, 2017a: 76). Öte yandan algılananın aksine Hindistan-ABD ilişkilerinin Quad’ı ‘jeopolitik güç merkezine’ dönüştürecek düzeyde güçlü olduğunu söylemek çok iddialı bir retorik olur (Pande, 2018: 25). Nitekim 1960’lar ve 1970’lerde geleneksel ‘Asya-Pasifik ittifaklarıyla’ kurduğu düzene ve ‘Asya-Pasifik’ kavramıyla meşrulaştırdığı Doğu Asya katılımına (Dirlik, 1998: 15-36; McDougall, 2016: 6) paralel olarak 2010’larla beraber ‘Hint-Pasifik’ kavramıyla Hint Okyanusu’ndaki katılımını Hindistan üzerinden meşrulaştıran ABD’nin Hindistan’dan beklediği onu da bölgedeki geleneksel ittifaklarına eklemektir. Ancak ilişkilerinde ‘stratejik ortaklık’ modelinden memnun görünen Hindistan ABD’nin geleneksel askeri ittifak kategorisine uygun değildir ve ABD’nin güvenlik garantisini istememekte aksine kendini geleceğin ‘büyük gücü’ olarak görmektedir (Pande, 2018: 4,34). Kısacası ABD’nin ‘ittifak’ beklentisi Hindistan’dan karşılık bulmayacaktır çünkü iki taraflı güvence veren resmi bir askeri antlaşmayla kendini bağlamak Hindistan’ın en hayati ‘kırmızı çizgisidir’.

3.2.2. Japonya ve Avustralya ile İlişkiler: Korunma? Yumuşak Dengeleme?

Japonya'yla ilişkiler üç açıdan önemlidir: İlk olarak 'Hint-Pasifik' kavramının 'jeopolitik' düzlemde doğuşuna hizmet etmiştir. Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin Hint Parlamentosu'ndaki 'tarihi' konuşması Hint-Pasifik anlatısında bir başlangıcı temsil eder. İronik olarak anlatıyı yaygınlaştıran ise çoğunlukla Avustralyalı analistler olmuştur. Bugün Hint-Pasifik kavramı görünürde Hindistan'a, arka planda ABD'ye hizmet etmektedir. Belki de Gurpreet Khurana (2007) Hindistan'ın Japonya'yla gelişen ilişkilerine referans olması için Hint-Pasifik kavramını üretirken jeopolitiğin özellikle ABD açısından bu boyutlara taşınacağını hayal etmemiştir. Nitekim kavramı literatüre kazandıran Gurpreet Khurana'nın (kişisel görüşme, 28.8.2020) anlatımıyla

2006 sonlarında bu kavramı düşündüğümde onu asla Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkilendirmedim. Ama kesinlikle Japonya'yla ve Hindistan ve Japonya'nın Çin'e giderek daha iddialı bir hal alan davranışını yumuşatmak amacıyla ince baskılar uygulamak için Asya'nın deniz alanında birlikte yapabilecekleriyle bağlantılıydı. Bununla birlikte ABD'deki politik liderlik Çin'i dengelemek (ve hatta 'çevrelemek') için Hint-Pasifik kavramını daha agresif bir şekilde kullandı.

Ancak ABD'ye karşı yine de Hindistan için Hint-Pasifik kavramı büyük kolaylıklar sağlamaktadır çünkü Japonya'yla birlikte Avustralya gibi coğrafi olarak iki 'uzak' ülkeyle Hindistan'ın 'bağlantı' kurmasında ve daha da önemlisi söze konu ülkelerle beraber 'politik olarak genişletilmiş coğrafyadaki' diğer ülkelerle 'alansal' nüfuz oluşturmada önemli bir itici güçtür. Bu da Japonya'yla ilişkilerin bir diğer önemini ortaya koymaktadır. İlişkilerinde 'jeostratejik' çerçeve olarak Hint-Pasifik'in öne çıktığı Hindistan, Japonya ve Avustralya arasında herhangi bir stratejik çıkar çatışması olmamakla beraber üç ülke de ortak istikrar ve barış hedeflerini paylaşmakta, Asya'da kurumsallaşmış güvenlik düzeni aramakta ve farklı düzeylerde de olsa komşu devin hegemonya kaygısından dolayı onun büyüyen gücünü dengelemeye çalışmaktadır. Burada Hindistan'ın Japonya ilişkilerinin üçüncü önemli boyutu ortaya çıkmaktadır. Coğrafi olarak Hint Okyanusu bölgesinin dışında bulunan ve Çin'in diğer tarafındaki yani Doğu Asya'daki komşusu olan Japonya Hindistan'ın ABD dışında Çin'e karşı 'yumuşak dengeleme' stratejisini izleyebileceği en büyük potansiyele sahip aktördür çünkü Avustralya'ya oranla Japonya Hindistan'ın Çin kaygısını daha çok paylaşmaktadır. T. V. Paul'un (2004; 2018) 'önleyici strateji' olarak nitelediği ve ABD ile Hindistan'ın Çin'e karşı uyguladığını ileri sürdüğü 'yumuşak dengeleme' stratejisi devletlerin resmi ittifak kurmadan potansiyel tehdit durumunu, güvensizlik kaynağını veya artan gücü dengelemek için birbirleriyle sınırlı güvenlik anlayışları geliştirdiğinde ya da stratejik ortaklık ilişkileri kurduğunda ortaya çıkar. Yumuşak dengelemede devletler askeri araçlar yerine uluslararası kurumları, ikili ve çoklu diplomasiyi veya ekonomik yaptırım seçeneklerini kullanırlar. Paul'e göre yumuşak dengeleme genellikle sınırlı bir silah oluşumuna, geçici işbirliği uygulamalarına veya bölgesel ya da uluslararası kurumlarda iş birliğine dayanır ve bu politikalar güvenlik rekabeti yoğunlaştığında ve güçlü devlet tehdit ettiğinde daha açıktan yürütülebilir ve sert dengeleme stratejilerine dönüştürülebilir.

Bunun yanında Çin’le olan ekonomik bağımlılığı, genişleyen iç ekonomik sorunlar ve zaman zaman değişen stratejik öncelikler ABD’nin Asya’daki müttefiklerinin güvenliğini garanti etme yeteneğini azaltırken Japonya ve Avustralya gibi ülkeler başta Hindistan’a yönelerek iş birliği ilişkilerini çeşitlendirme hatta uzun vadeli stratejik ortaklık arayışına girmiştir (Paul, 2012: 31-32; Wilkins, 2012). Söz konusu ülkelerin Hindistan yönelimi kuşkusuz onun yükselişiyle de bağlantılı olmasının yanı sıra ABD’nin Asya’ya dönüş politikalarında ‘odak noktası’ olmasıyla da ilgilidir. Son zamanlarda yakın ‘iş birliği’ içinde olmalarına karşın Hindistan ve ABD’nin ‘müttefik’ olmadığını yinelemekle beraber ABD’nin bölgesel müttefik ve ortaklarıyla ilişkilerindeki ‘ittifak yönetiminde ikilem’ durumunun olduğu görülmektedir. Snyder (1997: 307) tarafından ‘ittifak güvenliği ikilemi’ olarak kavramsallaştırılan söz konusu durumda müttefikler iki korkuyla karşı karşıyadır: ‘terk edilme korkusu’(fear of abandonment) ve ‘tuzağa düşme korkusu’ (fear of entrapment). İttifak içindeki gerilimler ittifakın hedeflediği düşmanla olan ilişkiyi kolayca etkileyebileceğinden bu ikilem aynı zamanda “rakipler arasındaki güvenlik ikilemiyle yakından etkileşime girer” (Snyder, 1997: 192). Örneğin, geleneksel müttefikler olarak ABD, Japonya ve Avustralya’nın Hindistan’a yönelmeleri ya da bu dört ülkenin ikili ilişkiler kurmasına veya ‘üçlü’ diyaloglar geliştirmesine karşın dördünün bir arada bulunduğu ‘Quad’ oluşumu Çin’i daha çok alarma geçirmiş ve ‘güvenlik ikilemini’ tetiklemiştir.

Pant ve Joshi (2016) Hindistan’ın proaktif bir dış politika izleyerek ABD’nin Asya jeopolitiğinden geri çekilme olasılığına karşı bir ‘korunma stratejisi’ (hedging) uyguladığını ileri sürmektedir. Çin’in yükselişi ve ABD’nin görece gerilemesi nedeniyle ortaya çıkan potansiyel ‘güç geçişinden’ hareketle Japonya ve Avustralya da Çin’in Asya’da baskın bir güç haline gelme olasılığına karşı korunmak istemektedir. Güç geçişleri egemen hegemonyanın yükselen bir güç tarafından sorgulandığı ve sonuçlarının oldukça belirsiz olduğu stratejik değişim dönemleri olarak tanımlanır (Kugler ve Organski, 1989: 171-194). İktisat teorisi aynı zamanda piyasadaki belirsizlik ve oynaklığın ‘risk değişimi’ olarak açıklanan ve aktörlerin beklenmedik başarısızlıklara karşı sigortalanmak için farklı politikalara yatırım yaptıkları ‘riskten korunma’ (hedging) davranışını yönlendirdiğini ileri sürer (Pennings, 2003: 63-74). Güç geçişlerinin uluslararası sistemdeki benzer belirsizliği temsil ettiği göz önüne alındığında sistemdeki diğer devletler gelecekteki bu tür belirsizliklere karşı ‘korunma stratejileri’ benimsemektedir. Goh’un (2006) anlatımıyla devletler dengeleme, peşine takılmaya da tarafsızlık gibi daha açık alternatiflere karar veremediği bir durumdan kaçınmak veya beklenmedik durumları planlamak amacıyla bir tarafı ya da açık bir politik duruşu diğerine tercih etmeyi önleyen veya böyle bir seçim yapmaktan kaçınan bir orta konum geliştirirler. Buradan hareketle ‘riskten korunma stratejisi’ ortaya çıkar. Yine Goh’un (2006) ifade ettiği üzere riskten korunma stratejisi ‘iş birliği’ politikaları ile ‘dolaylı dengeleme’ politikalarının eş zamanlı olarak izlenmesinin bir çıktısıdır. Dolaylı politikalar ise devletlerin caydırıcılığını veya savunmasını güçlendirme yoluyla ya da hedef devletle ilişkiler bozulduğunda ona karşı kaldırılacak dönüştürülebilir üçüncü devletler veya kuruluşlarla diplomatik, ekonomik ve

politik ilişkiler kurarak hedef devletin kendilerini çevreleme yeteneğine karşı koymak için tasarlanmış politiklardır (Goh, 2006).

Buradan hareketle Hindistan, Japonya ve Avustralya ortaklığı Asya'daki potansiyel 'güç geçişinin' belirsiz veya olumsuz bir politik manzara olasılığına karşı güvenlik, ekonomik ve diplomatik alanlarda kırılganlıkları azaltmak için bir korunma stratejisi ya da dolaylı dengeleme politikası olarak görülebilir. Nitekim her üç ülke de öncelikle Çin'in etkisiyle değişen güç dengesinin yarattığı zorluklardan dolayı jeostratejik bir yaklaşma içindedir (Gurpreet Khurana ile kişisel görüşme, 28.8.2020). Bu nedenle Çin'in bölgedeki güç ve niyetleri ile gelecekteki ABD'nin Asya'daki güç dengesini korumaya olan bağlılığı hakkındaki belirsizlik Hindistan ile özellikle Japonya'nın stratejik düşüncesinde üst sıralarda yer almaktadır. Hızla gelişen bölgesel jeopolitik bu ülkeleri bölgedeki potansiyel 'güç geçişini' yönetmek için alternatif stratejiler geliştirmeye zorlamıştır. ABD'yle güvenlik ortaklıklarını sürdürmeye devam etseler de ABD'nin Çin'in artan gücünü dengeleyememesine karşı aktif olarak korunmaktadırlar. Riskten korunma stratejisi Hindistan, Japonya ve Avustralya'yı bir araya getirirken caydırıcılığını ve savunmasını güçlendirmek ve çeşitlendirmek amacıyla dolaylı dengeleme politikaları izleyen Hindistan için 'stratejik ortaklıklar' kurduğu Japonya ve Avustralya'da kendine 'alan açma' fırsatı sağlamıştır.

Yeni Delhi'deki Ulusal Güvenlik Araştırmaları Vakfı tarafından yayımlanan ve Hindistan'ın stratejik ortaklarının karşılaştırmalı olarak analiz edilerek 90 üzerinden puanlama metoduyla hiyerarşik sıralaması yapılan bir rapora göre bugün Hindistan'ın stratejik ortaklarından biri olan Japonya 34 puanla ilk 6 'Ortak' içindedir (Kumar vd. 2011). Avustralya'ya gelince, 2009'da 'Stratejik Ortaklık' statüsüne ulaşan Hindistan-Avustralya ikili ilişkileri 4 Haziran 2020 itibarıyla 'Kapsamlı Stratejik Ortaklık' (Comprehensive Strategic Partnership) düzeyine yükseltilmiştir (GoI-MEA, 2020b). Öte yandan gerek Japonya'nın 1905 Rus zaferinin Hindistan tarafından 'Asya'nın yeniden dirilişinin başlangıcı' olarak yorumlanmasıyla (Jaishankar, 2000) gerekse Hindistan'ın bağımsızlık hareketinin kilit liderlerinden birine Japonya'nın yardım elini uzatmasıyla olumlu tarihsel mirasa sahip (Ghosh, 2008: 284) iki ülke arasında neredeyse 1990'ların sonlarına dek yakın ilişkilerin kurulduğunu söylemek pek mümkün değildir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'nın kendine özgü 'pasifist' durumu nedeniyle geçmişte Hindistan-Japonya 'savunma bağları' hakkında söylenecek neredeyse hiçbir şey yoktur (Kumar vd. 2011: 10). Ancak Hindistan 2. Dünya Savaşı sonrasında Japonya'nın Barış Antlaşması (1952) imzaladığı ilk ülkelerden biridir (MoFA of Japan, 2020). Bununla beraber her ne kadar Japonya yatırım için özellikle 1970'lerle birlikte daha çok Çin'e odaklansa da Hindistan'la imzalanan Ticaret Anlaşması (1958) bu dönem boyunca iki ülke arasında dikkate değer bir başka ikili anlaşmadır (Wilkins, 2011: 135). Ayrıca 1949'da Jawaharlal Nehru'nun Tokyo'daki Ueno Hayvanat Bahçesi'ne bağışladığı fil hala savaşın yenilgisini üstünden atamamış Japonya ile Hindistan'ın yakın dönem ilişkilerinde bir anlamda ilk nişane olarak görülmektedir (MoFA of Japan, 2020). Bunun yanı sıra Soğuk Savaş döneminde Japonya Hindistan'ı önemli jeopolitik veya ekonomik sonuçlar doğurmayan bir ülke (Wilkins,

2011: 135) ya da Sovyet yanlısı olarak görürken Hindistan Japonya'yı bölgesel ve küresel konularda ABD çıkarlarını savunan ve kendi bağımsız politik ve diplomatik görüşü olmayan 'uydu devlet' olarak algılamıştır (Ghosh, 2008: 285).

Benzer bir biçimde Soğuk Savaş döneminde ABD ittifak sisteminin bir parçası olan Avustralya genel olarak Hindistan'ın stratejik etkisi üzerine çok az ilgi duymuş ve Avustralya'nın temel ulusal güvenlik konuları için önemli görülmemiştir. Avustralya ise Hindistan'ın temel stratejik çıkarları için büyük ölçüde çevresel bir faktör olarak görülmekle beraber ABD'nin 'küçük ortağı' olarak algılanmış ve bu bağlamda tezat pozisyonlar ya da görüş farklılıkları doğmuştur. Örneğin, İngiltere'nin güçlerini Süveyş'in doğusundan çekme kararını açıklaması üzerine ABD'nin Diego Garcia'da üs oluşturma kararını desteklemek Avustralya için oldukça doğal görünürken Hindistan için bu karar Hint Okyanusu'nu 'barış bölgesi' olarak ilan etme önerisine doğrudan bir tehdit olarak algılanmıştır (Dahiya, 2013: 63). Üstelik resmi bir 'Beyaz Avustralya' politikası ve büyük güce (ABD) bağlanmış bir dış politikaya sahip olan apartheid (Güney Afrika'daki beyaz olmayanlara yönelik 1994'e kadar resmi olan ırkçılık) savunucusu bir ülke, Hindistan'ın sömürgecilik ve ayrımcılık karşıtı ve Bağlantısızlık anlayışına tam anlamıyla bir antitez oluşturmuştur (Ranjan, 2016: 426). Bu nedenle ortak İngiliz sömürge mirası, İngiliz Uluslar Topluluğu (Commonwealth) üyeliği, Westminster parlamenter demokratik sistemi ve ortak kriket tutkusunun yanı sıra Hint Okyanusu'nda fiziksel olarak üstün bir konumu paylaşmalarına karşın Hindistan ve Avustralya hiçbir zaman yakın politik ya da stratejik ilişkiye sahip olmamıştır (Gopal ve Ahlawat, 2015: 206-207,210,212).

Ancak Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan Asya'nın güvenlik ortamındaki yapısal değişiklikler söze konu üç ülkeye Soğuk Savaş dönemine kıyasla çok daha stratejik manevra yeteneği kazandırmıştır. Wilkins'in (2011: 136) anlatımıyla belirsiz bir stratejik ortamla karşı karşıya kalan Japonya 'stratejik' anlamda kolayca Hindistan'a yönelmiştir. Nitekim Raja Mohan (2007: 2) "Doğu Asya'nın çoğundan farklı olarak Japonya'nın tarihine ya da milliyetçiliğine karşı Hindistan'ın kin taşımadığını, dahası belki de Japon dış politikasının çok kötü bir yönü olarak görülen 'Asyacı evresini' kutlamak isteyen dünyadaki tek ülke olduğunu" belirtmektedir. Avustralya perspektifinden bakıldığında bu eğilimin John Howard hükümetinin Avustralya-Hindistan ilişkisini etkileyen çok sayıda politika ve girişimi başlatmasıyla ortaya çıktığı görülebilir. Örneğin, Avustralya-Hindistan ilişkilerinin çok boyutlu bir tanıtımı olan ve Hindistan'la kültürel bağlantıların güçlendirilmesine vurgu yapan 1996 'Yeni Ufuklar' girişimi ya da 1997'nin 'Güney Asya Yılı' ilan edilmesi veya 1997 Avustralya Beyaz Kitabı'nın Hindistan ilişkilerini ağırlıklı olarak ticaret ve yatırım alanlarında geliştirmeye vurgu yapması (Gopal ve Ahlawat, 2015: 210).

2. Dünya Savaşı'nın getirdiği yenilgiyle uzun süre ABD işgaline maruz kalan ve 'pasifist' nitelikte düzenlenen anayasasıyla ABD'nin koruma şemsiyesi altına giren Japonya'nın güvenlik ve savunma gereksinimi bulunmamış ve dolayısıyla Soğuk Savaş boyunca ekonomik ve ticari alanlara

odaklanan bir ülke olmuştur. Çalışmada daha önce detaylarıyla aktarıldığı üzere Japonya Soğuk Savaş sonrası 'normalleşme' denilen bir sürece girmiş ve 'Barış Anayasası' üzerinde birtakım revizeler söz konusu olmuştur. Bu durum Japonya'nın ABD ittifakında yeniden yapılanmaya işaret ederken aynı zamanda başta ABD'nin bölgedeki bir diğer müttefiki Avustralya ve daha da önemlisi ittifak sistemi dışında bulunan Hindistan'la iş birliği üstelik 'stratejik ortaklık' ilişkilerine olanak tanımıştır (Wilkins, 2011). Bir yandan Japonya Soğuk Savaş döneminin 'ticaret devleti' olmaktan çıkarak Soğuk Savaş sonrası dönemde artan politik ve askeri potansiyele sahip bir 'normal devlet' olmaya doğru ilerlerken (Ghosh, 2008: 283) diğer yandan Hindistan 'Doğu'ya Bakış' politikasıyla bölgedeki 'stratejik' görünürlüğüne kazanmaya başlamıştır. Hindistan'ın artan profili karşısında 10 yıl içinde bir Japonya Başbakanı tarafından ülkeye ilk ziyaretin sembolü olarak Ağustos 2000'de Yeni Delhi'yi ziyaret eden Yoshiro Mori "21. yüzyıla girerken Hindistan'la çok çeşitli alanlarda çok yönlü bir iş birliği ilişkisi kurma ve bu ilişkiye '21. Yüzyılda Japonya ve Hindistan arasındaki Küresel Ortaklık' adını verme isteğini" ifade ederken (MoFA of Japan, 2000) aynı zamanda gelişen ikili ilişkilerin zeminini hazırlamıştır. Nitekim Japonya ilk kez ABD dışındaki bir ulusa atıfta bulunarak 'küresel ortaklık' kavramını kullanmıştır (Ghosh, 2008: 283). Bu noktada ayrıca 2000'lerle beraber ABD'nin Hindistan odağı onun bölgedeki en yakın müttefiki olan Japonya'nın bu ülkeye olan bakış açısını önemli ölçüde etkilemiştir. Hindistan-Japonya ilişkilerinde ABD faktörüne işaret eden Yoshiro Mori ABD'nin Hindistan'la ikili ilişkilerini ilerletme konusundaki ortak çabalarının Japonya'nın Hindistan algısında da bir değişikliğe yol açtığını belirtmiş ve üç ülke arasındaki ilişkilerin Asya'nın yükselen güvenlik mimarisi bağlamında hayati bir öneme sahip olduğuna inanmıştır (Ghosh, 2008: 285).

ABD'nin özellikle 2000'lerle birlikte Hindistan'a yönelmesi ve iki ülke arasında sivil nükleer anlaşmanın söz konusu olması ve kuşkusuz 9/11 terörist saldırılar ile Çin'in yükselişi gibi değişen koşullar Avustralya'nın da dikkatinden kaçmamıştır. ABD, Hindistan, Japonya ve Avustralya arasında artan güvenlik işbirliğini destekleyen en kritik jeopolitik zemin kuşkusuz Çin faktörüdür. Ancak Hindistan ve Avustralya arasındaki güvenlik ilişkisine olanak sağlayan başat faktör Hindistan'ın ana stratejik muhatap olarak rotasını çoğunlukla Rusya'dan ABD'ye değiştirmesidir (Thakur ve Sharma, 2018: 76). Hindistan ve Avustralya Ağustos 2001'de ilk stratejik diyalogunu başlatmıştır. Bunun üzerine iki ülkenin güvenlik ilişkilerini genişletmesi ve deniz güvenliği ile terörle mücadele başta olmak üzere bir dizi ortak bölgesel güvenlik sorunuyla başa çıkmak için iş birliği geliştirmesinin yolu açılmıştır (Gopal ve Ahlawat, 2015: 212). Ayrıca 2006'da John Howard hükümetinin Hindistan'a uranyum ihracatı sağlama kararı Hindistan-Avustralya ilişkilerinde önemli bir yer tutar. Nükleer enerji kullanmamakla beraber toplam uranyum rezervinde ilk sırada bulunan ve Kazakistan ile Kanada'nın ardından dünyanın 3. üreticisi olan ve ABD, AB, Japonya, Güney Kore, Çin ve Tayvan'a ihraç eden Avustralya'nın (World Nuclear Association, 2020a) Pokhran testlerinden sonra Hindistan'a uranyum sağlama yasağı Hindistan'ın uluslararası statüsüne saygı gösterilmemesi olarak algılanmıştır (Brewster, 2016: 10). Kasım 2009'a gelindiğinde Manmohan Singh ve Avustralya'da Hint Okyanusu perspektifini ilk başlatan isim olan Kevin Rudd

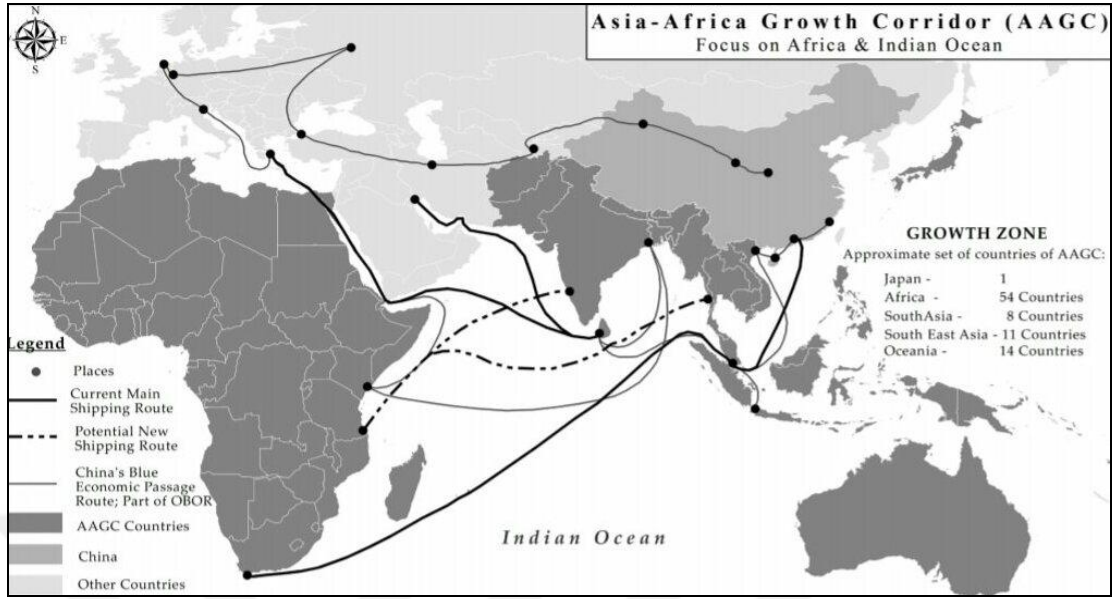
(Ranasinghe, 2010) hükümetlerinin Ortak Güvenlik İş Birliği Bildirisi'yle gelişmeye başlayan ve 'stratejik ortaklığa' yükseltilmiştir. Akabinde Eylül 2014'te Narendra Modi ve Tony Abbott yönetimleri arasındaki uranyum anlaşmasıyla hız kazanmış ve Kasım 2014'te Güvenlik İş Birliği Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır (Ranjan, 2015: 8). Narendra Modi'nin 16-18 Kasım 2014 tarihleri arasında yaptığı ziyaret 28 yıl içinde bir Hindistan Başbakanı tarafından Avustralya'ya yapılan ilk ziyaret olması bakımından oldukça önem taşımaktadır. Ziyaret sırasında imza edilen Güvenlik İş Birliği Çerçeve Anlaşması savunma, terörle mücadele, siber politika, silahsızlanma, nükleer silahların yayılmasını önleme ve deniz güvenliği alanlarında daha yakın iş birliği yapmayı amaçlamıştır (Udai Bhanu Singh, 2016: 113). Daha da önemlisi 4 Haziran 2020'de 'Sanal Zirve' gerçekleştiren Narendra Modi ile Scott Morrison ikili ilişkilerini 'Kapsamlı Stratejik Ortaklık' düzeyine yükseltmiş ve iki ülke arasında daha fazla savunma iş birliğinin önünü açacak ve büyük ölçekli ortak askeri tatbikatları kolaylaştıracak 'Karşılıklı Lojistik Destek Anlaşması' (Mutual Logistics Support Agreement) imzalamıştır. Böylelikle iki ülke birbirlerinin üslerine ve limanlarına karşılıklı erişim sağlayabilecektir. Dolayısıyla ABD, Japonya, Fransa ve Singapur'la da benzer lojistik anlaşmaları imzalamış olan Hindistan'ın Hint-Pasifik bölgesine 'stratejik bağlantısı' daha da derinleşmiştir. Zirve'nin bir diğer kilit noktası ise iki ülkenin 'Deniz İş Birliği için Ortak Vizyon' açıklamasıdır. İki lider arasında Çin faktöründen hiç söz edilmemiş olsa da (Prime Minister of Australia, 2020) açıklanan vizyonla iki ülke özgür, açık, kapsayıcı ve kurallara dayalı bir Hint-Pasifik bölgesine yönelik ortak görüşlerini ortaya koyarak bir anlamda Çin'e dolaylı bir mesaj vermiştir.

Japonya'ya gelince, Yoshiro Mori'nin 2000'de hazırladığı zeminden hareketle 2006'da 'Stratejik ve Küresel Ortaklık' kuran ve 2014'te bu ilişkiyi 'Özel Stratejik ve Küresel Ortaklık' düzeyine yükselten Hindistan ve Japonya'nın 2015'te 'özel' ortaklığını uzun vadeli, çok boyutlu ve eyleme yönelik bir ortaklığa dönüştürme kararının bir çıktısı olarak '2025 Vizyonu' ilan edilmiştir. Söz konusu vizyon iki ülkenin 'Hint-Pasifik bölgesi ve dünya barışı ve refahı için birlikte çalışması üzerine kurgulanmıştır (GoI-MEA, 2015a). 2025 Vizyonu ayrıca Hint-Pasifik bölgesinde Çin'in etkili bir güç olarak ortaya çıkmasıyla Hindistan ve Japonya'nın bir 'karşı stratejik anlayış sinerjisi' oluşturmak için tasarladığı bir stratejiyi ifade etmektedir (Chacko ve Panda, 2019: 68). Gerçekten de Narendra Modi ve Shinzo Abe liderliğinde iki ülke eşi benzeri görülmemiş bir ilerleme kaydetmektedir (Kaura, 2016: 18). 2025 Vizyonu'nun açıklandığı sırada Yeni Delhi'de bulunan Shinzo Abe ile Narendra Modi'nin ikili zirvesinde Modi iki ülke ilişkilerinin önemini şöyle ifade etmiştir: "Asya'nın ve birbirine bağlı okyanus bölgelerimizin şekillenmesinde bizimkinden daha derin bir etki yaratabilecek stratejik bir ortaklık düşünmüyorum" (GoI-MEA, 2015ç). Shinzo Abe ise çok daha öncesinden Hindistan-Japonya ilişkileri "dünyadaki en önemli ikili ilişki olacaktır" ifadeleriyle Hindistan'a verdiği önemi göstermiştir (Chennai Centre for China Studies, 2007). İki lider yakın bağlarından hareketle 2016'dan itibaren Hindistan'ın 'Doğu'ya Hareket' politikası ile Japonya'nın 'Özgür ve Açık Hint-Pasifik' vizyonunu koordine etme kararı almıştır (Kaura, 2016: 17-18; MoFA of Japan, 2020). Bunun üzerine 2017'de 'Doğu'ya Hareket Forumu'nu kuran iki ülke

‘Bengal Körfezi Çok Sektörlü Teknik ve Ekonomik İş Birliği Girişimi’ (BIMSTEC) ve ‘Bölgesel İş Birliği İçin Bangladeş-Çin-Hindistan-Myanmar Forumu’ (BCIM) gibi verimli olmayan bölgesel girişimlerin geliştirilmesini teşvik etmeyi amaçlamıştır. Böylece iki ülke ikili ortaklıklarını Hint-Pasifik’te ‘bölgesel bir ortaklığa’ dönüştürme yolunda ilerlemeye başlamıştır (Chacko ve Panda, 2019: 58,62-63). Akabinde 2018’de Modi ve Abe’nin “Hint Pasifik’in barış, istikrar ve refahı” için ortaya koyduğu ‘Ortak Vizyon’ egemenliği ve toprak bütünlüğünü koruyan, uluslararası hukuku destekleyen, barışçı çatışma çözümüne ve Hindistan’daki bağlantı ve kalkınma girişimlerinde işbirliğine öncelik veren ‘ASEAN merkezli’ bölgesel bir mimarinin çerçevesini oluşturmuştur (GoI-MEA, 2018c).

Japonya’nın Hindistan’la stratejik bağlarını geliştirme motivasyonu Çin’in yükselişi ve Kuzey Kore tehdidiyle ilgili karşılaştığı jeopolitik kaygılardır. Bu noktada Hindistan 2007’deki ‘Quad’ girişimi gibi Hint-Pasifik’teki çoğu Japon girişiminin önemli bir eksenini oluşturmuştur. Hindistan için Japonya’nın önemi öncelikle ekonomiktir. Hindistan’daki Japon yatırımı kapsamında büyük bir altyapı projesine Japonların katılımının muhtemelen en önemli örneği ‘Delhi-Mumbai Endüstriyel Koridoru’dur. Bunun yanı sıra Japonya Hindistan’ın Kuzeydoğu Bölgesi ve Andaman ve Nikobar Adaları gibi stratejik açıdan hassas bölgelere yatırım yapmasına izin verilen ‘tek ülkedir’ (Thankachan, 2018: 268). Japonya ayrıca Hindistan’ın büyük ticaret payını, geniş hizmet yelpazesini, yatırımları, fikri mülkiyet haklarını, gümrükleri ve diğer ticaretle ilgili konuları kapsayan ve 2011’de imzalanan ‘Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması’nı vücuda getirdiği birkaç ülkeden biridir. Hindistan ve Japonya arasındaki ticaret ve yatırım bağları tarihsel olarak zayıf olsa da son yıllarda yatırımların hızı artmış ve çeşitlenmiş hatta Çin ve ABD yatırımlarının önüne geçmiştir (Pani, 2018). Hindistan’daki Japon yatırımları özellikle endüstriyel koridor inşasında ve teknolojik sektörde belirgindir ve Japonya’nın düşük faizli kredileri Hindistan’ın büyük şehirlerinde metro sistemlerinin inşasını desteklemiştir. İki ülke arasında gelişen ekonomik iş birliği Modi ve Abe’nin Asya ve Afrika arasındaki ‘bağlantıyı’ geliştirme isteğini açıkladıkları 2016’dan bu yana bölgesel bir boyut kazanarak ‘Asya-Afrika Büyüme Koridoru’ (AAGC) girişimine kapı açmıştır (Chacko ve Panda, 2019: 61). Kalkınma ve işbirliği projeleri, altyapı ve kurumsal bağlantı, kapasite ve becerilerin geliştirilmesi ve insanlarla temasların geliştirilmesini içeren Koridor (Thankachan, 2018; Chacko ve Panda, 2019) iki ülke tarafından Çin’in bölgedeki ‘Kuşak ve Yol Girişimi’nin etkisine karşı oluşturulan bir ‘yumuşak dengelemeyi’ yansıtmaktadır. Öte yandan Çin projelerinde ortaya çıkan şeffaflık ve kalite eksikliği ile aynı zamanda kendi işgücünü kullanma yaklaşımına karşın yine de finansal yatırım ölçeği açısından Çin’e karşı koymak kolay değildir. Ayrıca Çin’den farklı olarak hem Hindistan hem de Japonya diğer ülkelerde altyapı oluşturma konusunda çok az deneyime sahiptir. Ancak söze konu Koridor Çin’in Kuşak ve Yol Girişimi karşısında hala büyük potansiyele sahip bir alternatif oluşturmaktadır (Thankachan, 2018: 269-271).

Şekil 8: Hindistan ve Japonya'nın Asya-Afrika Büyüme Koridoru

Kaynak: Panda, 2017: 3.

Japonya'nın Doğu Çin Denizi'nde Senkaku/Diaoyu Adaları üzerine Çin'le başı dertteyken Hindistan ise Hint Okyanusu'ndaki Çin adımlarından rahatsızdır. Dolayısıyla deniz güvenliği alanında iki ülkenin savunma iş birliği ilişkileri büyük bir potansiyele sahiptir çünkü her iki ülkenin ekonomileri büyük ölçüde deniz temelli taşımacılığa ve Basra Körfezi'nden petrol tedarikine bağımlıdır. Deniz Ulaşım Yolları'nın güvenliğini sağlamak bu nedenle her ikisi için de temel bir stratejik ilgi alanıdır. Japonya'nın petrol ihtiyacının %90'ı Basra Körfezi'nden gelmekte ve bu petrol Malakka Boğazı üzerinden taşınmakta ve böylece Hindistan'ın Hürmüz Boğazı ile Malakka Boğazı arasındaki merkezi konumu onu Japonya için stratejik olarak hayati kılmaktadır. Bunun yanı sıra Hint Donanması birçok Japon gemisinin korsanlar için hedef olduğu Hint Okyanusu'nda korsanlıkla mücadele operasyonlarının yürütülmesinde kritik bir öneme sahiptir (Ghosh, 2008: 287; Kaura, 2016: 23). Bu bağlamda 2009'dan itibaren ikili deniz güvenliği diyalogunu başlatan iki ülke 2012'yle birlikte JIMEX olarak isimlendirilen ilk ortak ikili deniz tatbikatlarına başlamıştır (Kaura, 2016: 23-24). Ayrıca 2007 ve 2009'da Hindistan ve ABD arasında ikili olarak yürütülen MALABAR deniz tatbikatlarına katılan Japonya Çin'in tepkileri üzerine süreklilik kazanmayan bu katılımını 2014'te Hindistan'ın davetiyle yeniden sağlamış ve 2015'le beraber MALABAR artık üçlü bir yapıya bürünmüştür. Söze konu tatbikatlara 2007'de katılım sağlayan bir diğer ülke olarak Avustralya 2015'le birlikte katılım talebinde bulunmaya başlasa da Çin duyarlılıklarını gözeterek Hindistan'ın tutumu buna izin vermemiştir. Buna karşın Haziran 2015'te Avustralya ve Japonya'yla 'üçlü diyalog' başlatan Hindistan Eylül 2015'ten itibaren Avustralya'yla AUSINDEX adı verilen ikili deniz tatbikatları gerçekleştirmeye başlamıştır.

Burada Hindistan'ın Japonya ile Avustralya yönelimlerinde farklılık görülmektedir. Diğer deyişle Hindistan, ABD, Japonya ve Avustralya yani 'Quad' ülkeleri ve ayrıca Singapur'un da davet edilmesiyle gerçekleşen 2007 MALABAR tatbikatı Çin'in tepkisini alınca, onu 'gruplaşma' fikriyle kışkırtmak istemeyen Hindistan daha sonra Avustralya'nın katılımına soğuk bakmıştır ancak Japonya'nın katılımı mümkün olmuştur. Bunun bir nedeni deniz alanında her ne kadar iki ülkenin örtüşen kaygı ve çıkarları olsa da Hindistan'ın ortak kaygılara yönelik Japonya'da gördüğü yönelimi Avustralya'da tam olarak görememesi olabilir. Örneğin, Çin'le ilgili paylaşılan kaygılar ilişkinin önemli bir itici gücü olsa da Hindistan ve Avustralya'nın Çin'in bölgesel güvenlikteki rolüne ilişkin algılarında önemli farklılıklar vardır ve olmaya devam edecektir. Hindistan'ın Çin hakkındaki görüşleri 1962 savaşı, süregelen sınır anlaşmazlıkları, Çin'in Pakistan'a verdiği destek ve Hint Okyanusu'nda artan rolünden kaynaklanmaktadır. Avustralya Çin'e olan uzaklığın lüksüne sahiptir ve bakış açısı ABD liderliğindeki bölgesel düzeni koruma kaygılarıyla daha fazla yönlendirilme eğilimindedir. Bu noktada bazı Avustralyalı analistler ABD'yle ilişkilerinde 'küçük ortak' hatta 'piyon' yerine 'eşit ortak' çizgisinde hareket etmeye çalışan Hindistan'ın ABD'nin Asya'daki stratejik üstünlüğünü korumaya çalışmadığını savunmaktadır. Ayrıca 'İnci Dizisi' hakkındaki iddialarda açıkça sessizliğini koruyan Avustralya bu konuda Hindistan'ın yaklaşımına kuşkuyla bakma üstelik abartılı bulma eğilimindedir. Avustralyalı uzmanlar ayrıca Çin'in Hint Okyanusu'ndaki varlığının Hindistan'ı 'kuşatmaya' yönelik olduğuna daha az inanma eğilimindeyken daha çok Çin'in Orta Doğu ve Avrupa'ya olan kilit ticaret yollarını koruma konusundaki meşru çıkarlarının bir ifadesi olarak görme yönelimine sahiptir (Brewster, 2010b: 560; 2016: 13).

İkinci bir neden olarak güvenlik işbirliği potansiyelinin tanınmasına karşın her birinin diğerinin güvenliğinde önemli bir unsur olduğu konusunda karşılıklı bir anlayış tam olarak oluşmamıştır ve Avustralya özellikle uranyum olmak üzere potansiyel bir enerji tedarikçisi olmanın dışında henüz Hindistan için 'vazgeçilmez bir ortak' haline gelmemiştir (Brewster, 2010b: 561). Orta güçte uzlaşmacı yumuşak diplomasi olan (Jain, 2016: 436) ve Hint Okyanusu devletleri arasında Hindistan'dan sonra en güçlü donanmaya sahip bir ülke olmasına karşın savunma güçlerinin görece küçük boyutu nedeniyle bölgesel yaklaşımlarında önceliklendirme zorunluluğu bulunan Avustralya'yla karşılaştırıldığında Hindistan'ın 'akran' güvenlik ortağı olarak Japonya'ya ilgisi daha çoktur (Brewster, 2016: 10-12). Avustralya'nın Hindistan'a Hindistan'ın Avustralya'ya duyduğundan daha fazla ihtiyaç duymasının yanı sıra (Panda, 2012: 150) Hindistan için uranyum, kömür ve altın üretiminde dünyanın ilkleri arasında yer alan Avustralya'dan bu ürünlerin ithalatı önemlidir (Dahiya, 2013: 63).

Avustralya perspektifinden bakıldığında Hint Okyanusu bölgesindeki deniz ortaklıkları Hindistan'la sınırlı değildir. Örneğin, bölgesel deniz güvenliği için önemli bir ortaklık olarak Hindistan'la ilişkileri değerli görmekle beraber 'mavi ekonomi' projesi kapsamında Seyşeller ve Mauritius gibi çeşitli ortaklık seçeneklerine de önem vermektedir (Garge, 2015: 238). Hindistan ve

Avustralya'nın 2011'de 'Kapsamlı Ekonomik İş Birliği Anlaşması'nı imzalamasına karşın ikili ticaret ilişkileri yeterli düzeye ulaşmamıştır (Das, 2017: 93). Avustralya'nın Hindistan'ın ekonomisini ticarete açması yönünde beklentisi bulunmakla birlikte tarihsel olarak serbest ticarete çok az ilgi gösteren ve ihracata dayalı ekonomi yerine iç pazarın geliştirilmesine odaklanan Hindistan Avustralya'nın kapsamlı bir ekonomik ilişki kurma isteğini karşılamamaktadır (Brewster, 2016: 3,10-11).

Ancak tüm bunlar deniz güvenliği konusunda Hindistan ve Avustralya'nın ortak bir ilgiye, çıkara ve kaygıya sahip olmadığı anlamına gelmemektedir. Çin faktörü temelinde kaygı düzeyleri farklı olmakla beraber Hint-Pasifik'te güç dengesinin korunması ve özellikle Malakka ve Lombok Boğazları ile Deniz Ulaşım Yollarının güvenliği her iki ülke için de aynı derecede hayati önem taşımaktadır. Ayrıca her iki ülkenin de Hint-Pasifik sularında geniş bir iş birliği alanı vardır. Örneğin, iki ülke çıkarlarının en belirgin olduğu alan Endonezya'dır. Avustralya Endonezya ile çevre adaları ulusal güvenliği için hayati düzeyde önemli görmektedir. 'Doğu'ya Bakış' politikasının temel taşı olan Endonezya'da önemli oranda Hint diasporasının bulunması ve buranın Andaman ve Nikobar adalarının güneyine olan coğrafi yakınlığı (90 deniz mili) ise Hindistan için önem taşır. Bunun yanında Hint Okyanusu'ndaki sadece yarısı üzerinde yaşam olan ve birçoğunun korsanlar ve kaçakçılar tarafından geçiş noktası olarak kullanıldığı ortalama 600 küçük ada her iki ülke için önemli güvensizlik kaynağıdır. Dolayısıyla her iki ülke de bölge istikrarının artırılmasına yönelik ortak bilgi paylaşımı temelinde iş birliğine yönelmektedir (Gopal ve Ahlawat, 2015: 212-213).

Öte yandan Hindistan'ın Japonya veya Avustralya'yla ortaklığının 'stratejik' içeriği hala oldukça sığdır (Kumar vd. 2011: 6). Örneğin, Japonya-Hindistan ortak güvenlik yaklaşımının Japonya-Avustralya ortak güvenlik yaklaşımıyla karşılaştırılması, özellikle Hindistan'ın Japonya ve Avustralya'yla ilişkilerini nasıl konumlandırmaya çalıştığına dair bir bakış açısı sağlar. Hindistan'ın olduğu yaklaşım daha genel ve yüzeyseldir ve ağırlıklı olarak Çin'e karşı duyarlılığın gözetildiği görülür. Avustralya'nın olduğu yaklaşım 'ortak güvenlik çıkarlarına' dayandırılırken Hindistan'ın olduğu yaklaşımda 'bölgesel güvenlik ortamının benzer algılarına' yönelik bir eğilim ön plana çıkar ya da Kuzey Kore'yle ilgili gerginliklerin barışçı çözümüne ilişkin karşılıklı iş birliği amacı taşıyan Avustralya'ninkinden farklı olarak Hindistan'ın belirli bir ülkeyi güvenlik kaygısı olarak ortaya koymamaktadır. Dahası Japonya-Avustralya yaklaşımında her iki ülkenin 'güvenlik zorluklarına ve tehditlerine' beraber yanıt vermesine yönelik koşullanma görülürken Hindistan'ın yer aldığı yaklaşımda onun kendi 'stratejik özerkliği' üzerindeki ısrarını yansıtan böyle bir 'zorluklar ve tehditler' (Çin'in yükselişi) görülmemektedir. Japonya'yla deniz yolları ve uzay teknolojisi gibi bazı işbirliği alanlarına yönelik eğilim daha ön plandadır (Jain, 2009: 9-10; Brewster, 2010a: 100).

3.3. Hindistan Ölçeğinde Hint-Pasifik Tartışmaları

Küresel önceliği sorgulanmaya başlayan ABD'nin Asya'nın değişen güç dengesini yönetme stratejisinin bir parçası olarak Hindistan'a özel bir ilgi göstermeye başlaması üzerine Hindistan'da ABD yaklaşımını bir yandan 'stratejik bir kaygı' ve diğer yandan 'stratejik bir fırsat' olarak gören iki farklı algı ortaya çıkmıştır. Hindistan'daki Geleneksel ve Aşırı Milliyetçiler ABD politikalarını stratejik kaygı algısıyla ele alırken Büyük Güç Realistleri ile Peşine Takılmacılar (Bandwagoners) stratejik fırsat olarak değerlendirmektedir (Ollapally ve Joshi, 2013; Joshi, 2015). Jawaharlal Nehru'nun dış politika felsefesini takip eden ve 'Nehrucular' olarak da bilinen Geleneksel Milliyetçiler ideolojik olarak büyük güç politikasındaki ittifaklara ve askeri paktlara karşıdır ve tarihsel olarak Bağlantısızlık fikrini desteklemektedir (Ollapally ve Rajagopalan, 2011; 2012). Bu nedenle Hindistan'ın hem ABD hem de Çin'den eşit uzaklıkta kalması ve 'Stratejik Özerklik' ilkesi ekseninde hareket etmesi gerektiğini savunur (Khilnani vd. 2012). Çin'e karşı açıktan dengeleme politikası içinde yer almanın Çin'in daha agresif olmasına yol açması ve Hindistan'ı taraf seçmeye ve dolayısıyla dış politika seçimlerini kısıtlaması ya da diğer deyişle düşüşte olan bir hegemonun Hindistan'ı kendi seçimi olmayan bir çatışmaya zorlaması olasılıklarından hareketle Geleneksel Milliyetçiler ABD politikalarına karşı stratejik kaygıyla yaklaşmaktadır. ABD'ye stratejik kaygı duyan bir diğer grup olarak Aşırı Milliyetçiler ya da Aşırı Realistler için Hindistan'ın dış politika reçetesi ABD'den stratejik bağımsızlığın gözetilmesidir. Onlar için Hindistan tamamen 'iç dengeleme' stratejisine odaklanmalı ve Çin'in dengelenmesi üzerine Japonya ile Vietnam gibi yerel Asya devletleriyle bir güç uyumu oluşturmalıdır (Ollapally ve Joshi, 2013; Joshi, 2015: 320-322).

Milliyetçilerin aksine Büyük Güç Realistleri ABD'nin Asya'ya dönüşünü bir fırsat olarak görmekte ve Hindistan'ın Bağlantısızlık politikasını gereksiz bulmaktadır. Hindistan'ın başlıca tehdidinin Çin olduğunu savunan Büyük Güç Realistleri Hindistan'ın iç dengeleme yöntemiyle Çin'i dengeleme kapasitesinin sınırlı olduğunu ve bu nedenle ABD'yle daha fazla etkileşime girmesi gerektiğini savunur. Ancak ABD'yle yakın bağları desteklerken Hindistan'ın devlet davranışı yöneliminde bir değeri olmadığı için ya da karşılık bulmayacağı için 'ittifak' kavramını kullanmamaya özen göstermektedir. Büyük Güç Realistleri gibi ABD'ye stratejik bir fırsat olarak bakan Peşine Takılmacılar için bölgesel güç dengesini korumanın yanı sıra maddi yönden ve saygınlık çerçevesinde algılanan diğer 'kazançlar' da ABD'yle yakın stratejik ortaklığın sürdürülmesinde önemli motivasyon kaynağıdır. ABD'nin hala dünyadaki en güçlü askeri güç olduğu fikrini savunan ve ekonomik düşüşünün üstesinden geleceğine inanan Peşine Takılmacılar Hindistan ve Çin arasında açık bir çıkar çatışması olduğunu ve Çin'in 'çevrelenmesi' noktasında ABD ile Hindistan'ın ortak hedefleri paylaştığını ileri sürerek özellikle askeri alanda Hindistan'ın ABD'yle daha yakın bir ortaklığın olmasını hatta 'ittifak' kurmasını istemektedir. Üstelik onlara göre Hindistan'ın yükselişi ABD'nin iyi niyetine bağlıdır çünkü ABD savunma alanında Hindistan'a ihtiyaç duyduğu ileri teknolojiyi sağlayabilecek tek ülkedir ve küresel politikada

BMGK gibi kurumlarda adaylığını destekleyerek Hindistan'ın yükselişine en iyi katkıyı sunacak pozisyonudur (Ollapally ve Joshi, 2013; Joshi, 2015: 321-323).

ABD'nin Asya'ya dönüş politikalarına yönelik tartışmalar paralel olarak Hint-Pasifik kavramı üzerine tartışmaları tetiklemiştir. Nitekim Hindistan'daki Hint-Pasifik tartışmalarının temel zemini ABD'nin güvenlik düzeni ve Hindistan'ı Asya politikalarının 'temel taşı' haline getirme çabaları karşısında Hint-Pasifik'in Hindistan için olası sonuçlarıdır (Tyler ve Bhutoria, 2015: 229). Buradan hareketle Chacko (2012; 2013) Hindistan ölçeğinde Hint-Pasifik kavramına üç farklı yaklaşım olduğunu ileri sürmektedir. Buna göre ilk yaklaşım Hindistan Dış Politikası yönünde bir 'değişiklik' getirme çabasıyla Hint-Pasifik kavramını benimser. İkinci yaklaşım kavramı benimsemenin gereksiz olduğunu ileri sürerek Hint-Pasifik kavramını reddeder. Üçüncü yaklaşım ise mevcut dış politika geleneklerini sürdürürken iç ekonomik kalkınmayı ilerletmek için uygun Hint-Pasifik bölgeselciliği üzerine bir zemin oluşturmaya çalışmaktadır.

Ollapally ve Rajagopalan'ın (2011) dış politika 'pragmatistleri' olarak adlandırdığı Hint-Pasifik bölgesi fikrini benimseyenler Hindistan'ın yerleşik dış politika geleneklerinden yani Bağlantısızlık ilkesinden vazgeçmesi gerektiğini düşünmektedir. Büyük Güç Realistlerinin görüşlerini paylaşan bu grup Çin'i stratejik bir tehdit olarak görmekte ve Hindistan'ı Çin'in büyüyen gücünü dengelemek için tasarlanmış 'karşı-hegemonik' bir bölgesel güvenlik mimarisinde konumlandırmaktadır (Chacko, 2012; 2013). Diğer yönden Ollapally ve Rajagopalan'ın (2011) dış politika 'milliyetçileri' olarak adlandırdığı Hint-Pasifik kavramını reddedenler kavramı potansiyel olarak Hindistan'ın dış politika çıkarlarına zararlı olarak görmektedir. Geleneksel Milliyetçiler çizgisinde görülen bu grup ABD çıkarlarıyla çok yakın bağlantı kurmanın Hindistan için risk anlamına geldiğini ve Bağlantısızlık geleneği ile bölgesel kurumlar aracılığıyla çok taraflı katılım normları üzerine yapılandırılmış 'kapsayıcı' bir düzenin Hindistan'ın stratejik hedeflerine ulaşmasının en iyi yolu olduğunu savunmaktadır (Chacko, 2012; 2013).

Üçüncü bir yaklaşım olarak Chacko'nun (2014) ifade ettiği milliyetçi ve pragmatist yaklaşımların melez bir versiyonu Hindistan hükümetinin resmi beyanlarında ve politikalarında görülmekte ve Hindistan'ın Hint-Pasifik fikrini benimsemesine karşın motivasyonları ABD, Japonya ve Avustralya hükümetlerinden farklılaşmaktadır. Hint-Pasifik'in 'çoğul, açık ve kapsayıcı' bir güvenlik mimarisi kurma bağlamında resmi hükümet açıklamalarında ortaya çıkması Hint-Pasifik fikrinin hem destekçilerinin hem de karşıtlarının bakış açılarını bir araya getirmekte ve dış politikadaki Stratejik Özerklik odağını korurken kavram ekonomik amaçlara ulaşmak için bir araç olarak kullanılmaktadır (Chacko, 2012; 2013). Açık güvenlik mimarisi fikri ABD, Japonya ve Avustralya'daki devlet aktörleri tarafından teşvik edilen bir fikirdir ancak kavramı kullanma motivasyonları farklı ve ulusal bağlama bağlı olma eğilimindedir (Tow ve Taylor, 2010). Hindistan bağlamında açık güvenlik mimarisi fikri Hindistan'ın yerleşik dış politika ilkelerini yani resmi söylemde Stratejik Özerklik olarak yeniden düzenlenmiş olan Bağlantısızlık ilkesini sürdürmesine

izin veren bir fikirdir. Hindistan'ın iç ekonomik kalkınması için kilit ticaret ve yatırım bağlantılarının kurulmasına yardımcı olur (Chacko, 2012: 4). Hindistan ASEAN ve EAS gibi bölgesel grupları ve uluslararası hukuk uyarınca dolaşım özgürlüğüne ve deniz uyuşmazlıklarının barışçı yollarla çözülmesine ilişkin normları desteklerken Hindistan'ın Hint-Pasifik odağı çok taraflı kurumlar ya da 'ittifaklar' üzerine inşa edilmiş tepeden inme bir yapı değildir. Aksine tek tek ülkelerle 'stratejik ortaklık' zemininde konu odaklı bölgesel iş birliği düzenlemeleriyle tabandan tepeye bir yaklaşımdır (Mathai, 2012). Diğer deyişle Hindistan dış politikasında ortaya çıkan Hint-Pasifik vizyonu tepeden inme kurumsallaşmış bir bölgesel güvenlik mimarisine karşın Stratejik Özerklik ilkesini koruyan ve yerel ekonomik yeniden yapılanma talepleri ile ekonomik kalkınması için potansiyel olarak yıkıcı olduğunu düşündüğü bölgesel zorlukları yansıtan aşağıdan yukarıya sorun odaklı bölgesel yönetim mekanizmaları oluşturmaya çalışmaktadır (Chacko, 2012: 5).

3.3.1. 'Süreklilik Yanlıları' ve 'Değişimciler'

Joshi'nin (2015: 323) ifade ettiği üzere Aşırı Milliyetçiler ile Peşine Takılımacıların dış politika üzerinde fazla bir etkisi bulunmazken gerçek tartışma Geleneksel Milliyetçiler ve Büyük Güç Realistleri arasında var olmaktadır. Bu noktada ayrıca Ollapally ve Rajagopalan (2011) Hindistan dış politikasının 'milliyetçi' ve 'pragmatist' olarak adlandırdıkları iki bakış açısıyla tartışıldığını savunmaktadır. Aşırı Milliyetçiler ve Peşine Takılımacılar Hindistan'ın dış politika tartışmalarında iki farklı uç noktayı temsil eder. Aşırı Milliyetçilerin savunduğu 'stratejik bağımsızlık' çok daha fazla iç kaynak gerektirir ve Hindistan Çin'i kendi başına dengeleyemez. 'Peşine takılma' yaklaşımı ise Hindistan'ın güvenlik konusunda ABD'ye aşırı bağımlılığına yol açacak ve dış politika karar alma süreçlerinde Hindistan'ın bağımsızlığı üzerine risk oluşturacaktır. Öte yandan Hindistan Dış Politikası her zaman 'idealist' ve 'realist' düşünce ve uygulama arasında bir mücadeleye tanık olmuştur. Geleneksel Milliyetçiler Soğuk Savaş döneminde Hindistan'ın dış politika söylemine egemen olurken son 20 yılda Hindistan ekonomisinin açılması, 1998 nükleer silah testleri ve Hindistan-ABD Nükleer Anlaşması gibi gelişmeler Büyük Güç Realistlerinin ya da pragmatistlerin görüşlerini yansıtmaktadır (Ollapally ve Rajagopalan, 2012; Joshi, 2015: 327-328).

Hindistan'ın dış politika tartışmalarında etkili olan iki grup içinde Milliyetçiler olarak ifade edilen ilk grup aynı zamanda Nehrucular, Bağlantısızlar, Gelenekselciler, İdealistler ya da Statükocular olarak görülmektedir. Bağlantısızlık geleneği ile eşitlikçi ve demokratik küresel yönetişime öncelik veren bu grup askeri güce yoğunlaşmaya karşı çıkarken aynı zamanda Hindistan Dış Politikası'nda 'süreklilik' aramaktadır (Chacko, 2014: 434). Dolayısıyla bu çalışmada 'Süreklilik Yanlıları' olarak kategorize edilen grup Hindistan'ın kuruluşundan bu yana Soğuk Savaş döneminde sürdürdüğü dış politika davranışından ayrılmaması gerektiğini ve Hindistan çıkarları için Hindistan'ı riske atmayacak olan geleneksel devlet davranışını sürdürmenin en iyisi olduğunu düşünmekte ve ABD politikalarına ya da Hint-Pasifik kavramına kuşkuyla yaklaşmaktadır. Örneğin, kavramın önemli karşıtlarından Shivshankar Menon (2013) güvenliğin

Asya'yı çevreleyen denizler ve okyanuslarla bağlantılı olduğunu kabul ederken Hint-Pasifik'in 'tek bir jeopolitik birim' olmadığını ve Hint Okyanusu, Batı Pasifik ve Çin yakınlarındaki denizler (GCD, Doğu Deniz veya Japon Denizi) olmak üzere hala üç ayrı bölgeden oluştuğunu belirtmiştir. Bhattacharya (2013) kavramın Çin'i kışkırttığını ifade ederken Gupta (2011) Hindistan tarafından kavramın benimsenmesinin Hindistan'ı ABD'nin Çin'i çevreleme çıkarlarıyla özdeşleştireceğini iddia etmiştir. Sukumar (2013) için Hindistan ve Çin'in Hint-Pasifik alanındaki rekabeti denizde çatışma ya da yayılmacılık üzerine yeterli kanıtların olmaması nedeniyle Batı perspektifinden körü körüne işlenen bir paradigmadır. Gnanagurunathan (2012) Hint-Pasifik fikrine karşı jeopolitik bir sınıflandırmanın diğer ülkelere Hindistan'ın niyetleri ve eylemleri hakkında yanlış bir sinyal gönderebileceği ve bölgede önemli bir paydaş olan Çin'in kavram hakkında kuşkuları olabileceği uyarısını yapmıştır. Bu nedenle Gnanagurunathan için Stratejik Özerklik Hindistan Dış Politikası'nın ayrılmaz bir parçasıdır ve Hindistan'ın çıkarları açısından en iyi olanı bölgesel forumlar ve bölgedeki ülkelerle çoklu iş birlikleridir.

Pragmatistler ya da Büyük Güç Realistleri olarak adlandırılan ikinci grup ise Hindistan'ın geleneksel dış politika çizgisini değiştirmesini savunduğu ve ABD'yle yakınlaşmayı desteklediği için aynı zamanda Batıcılar ya da Revizyonistler olarak görülmektedir. Yeni askeri ortaklıklara ve küresel yönetimle stratejik bir katılım sağlamaya daha eğilimli olan bu grup Hindistan Dış Politikası'nda önemli bir 'değişim' yaşanmasının gerekliliğini savunmaktadır. Bu nedenle Hindistan Dış Politikası'na 'düşünsel bir değişim' getirmek için Hint-Pasifik'in potansiyel olarak sunduğu bölgesel yapıyı desteklemektedir (Chacko, 2014: 435). Bu çalışmada 'Değişimciler' olarak kategorize edilen grup Hindistan'ın geleneksel Bağlantısız duruşundan vazgeçmesini ve Hindistan'ı ABD, Avustralya ve Japonya'yla daha yakından ilişkilendirmek için Hint-Pasifik kavramını kullanmasını istemektedir. Örneğin, Hint-Pasifik kavramının önemli savunucularından Raja Mohan (2006) Hindistan ve Çin'in yükselişiyle Asya'ya ve Hint ile Pasifik Okyanuslarına derinlemesine ulaşmalarının geleneksel jeopolitik kategorileri gözden geçirme ve Hint-Pasifik'i 'tek bir jeopolitik alan' olarak görme ihtiyacını ortaya çıkardığını savunmuştur. Raja Mohan'ın da katkıda bulunduğu bir rapor Bağlantısızlık ideolojisinin Hindistan'ın hızla küreselleşen ekonomisini ve genişleyen jeopolitik önemini gölgelediğini belirtmiştir (Singh vd. 2013). Singh ve Inderfurth'a (2011: 2) göre Hindistan, ABD ve Japonya'dan oluşan üç 'deniz demokrasisi' Hint-Pasifik zemininde ekonomi ve güvenlik mimarisinin oluşturulmasında öncü bir rol üstlenmelidir. Benzer şekilde Hindistan'ın geleneksel Bağlantısız duruşundan vazgeçmesini isteyen ve Çin'i stratejik bir tehdit olarak gören Chellaney (2011) Hindistan'ın ABD, Japonya ve Avustralya gibi bölge demokrasileriyle bölgesel bir mimari oluşturmasını istemektedir. Chellaney için ayrıca Hindistan ve Japonya enerji güvenliği ve Çin'in yükselişiyle ilgili benzer zorluklarla karşı karşıya oldukları için 'doğuştan müttefiklerdir' ve Hint-Pasifik bölgesinde barış ve istikrar için askeri iş birliklerini derinleştirmeleri gerekir.

Bugün Hindistan'ın dış politika davranışına bakıldığında Süreklilik Yanlıları ve Değişimcilerin görüşlerini sentezleyen melez bir anlayışın uygulaması görülür. Hint-Pasifik kavramını özellikle ABD, Japonya ve ASEAN'la bağlantılı konuşmalarda ve 'kapsayıcı' bir bölgesel mimari oluşturma konusunda kullanmaya başlayan Hindistan hükümetinin benimsediği Hint-Pasifik yaklaşımında ASEAN'ın 'açık, dengeli, kapsayıcı ve şeffaf bir bölgesel mimaride' merkez olarak alınması Süreklilik Yanlıları ile Değişimcilerin yaklaşımlarının hükümet nezdinde sentezlenmesinin bir yansımasıdır. Hint-Pasifik'i benimseyen ve bu noktada ABD'yle yakınlaşan Hindistan 'Bağılantısızlık' geleneğinin etkisiyle kendini ABD'nin 'Çin tehdidi' teorisi ekseninde Hint-Pasifik'e getirdiği 'Çin karşıtı' yorumdan ayırarak ASEAN'ı merkez alan kapsayıcı ve kendine özgü bir anlam yüklemeye çalışmaktadır. Hint-Pasifik kaçınılmaz olarak Hindistan'ın resmi politika sözlüğüne eklenmiştir. Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri ve eski ABD Büyükelçisi Nirupama Rao (2013) kavramın benimsenmesini şöyle açıklar: "Daha önce Asya-Pasifik kavramı Hindistan'ı dışlamıştır. Bugün Hint-Pasifik kavramı doğu dünyanın ayrılmaz bir parçası olarak alt kıtayı kapsamaktadır. Asya-Pasifik'in zihinsel haritasının değişmesinden ve ağırlık merkezinin Hindistan'ı içerecek şekilde batıya taşınmasından memnunuz". Bununla birlikte Hint-Pasifik kavramının benimsenmesi Hindistan'ı dış politikasının geleneksel dayanakları olan Bağılantısızlık ve Stratejik Özerklik normlarından ayırmamıştır (Chacko, 2014). Dahası Chacko'nun (2014) ileri sürdüğü üzere Çin 'koru' faktörü Hint düşüncesinde sanıldığı kadar şiddetli değildir. Bu görüş 'İnci Dizisi' teorisinin Hindistan'daki etkisini yitirdiğine ve Hindistan'ın kendi deniz yeteneklerine olan yenilenmiş güveni nedeniyle artık Hint Okyanusu bölgesinde Çin'in yayılımından korkmadığına inanan Holmes (2014) tarafından desteklenmiştir. Bu bağlamda Hindistan'ın Hint-Pasifik kavramını benimsemesi ve aynı zamanda geleneksel çizgisini koruması onu özellikle ABD yaklaşımından farklılaştırmakta ve kavramın potansiyel bir getirisi olan açık bir Çin odağından uzaklaştırmaktadır. Ayrıca Hint-Pasifik kavramının ortaya çıkışı bir bakıma Hindistan'ın 'Doğu'ya Bakış/Hareket' ve 'Genişletilmiş Komşuluk' politikaları tarafından üretilen bölgesel entegrasyonun bir ürünüdür ve Hint-Pasifik'in Hindistan'da benimsenmesi 'kapsayıcı' bölgesel mimari inşasına daha fazla odaklanmanın işaretidir. Dolayısıyla Doğu'ya Bakış/Hareket ve Genişletilmiş Komşuluk kavramlarında olduğu gibi Hint-Pasifik kavramının Hindistan'ın dış politikasında benimsenmesi hem 'değişim' hem de 'süreklilik' ile karakterize edilmiştir (Chacko, 2014: 449).

Stratejik Özerklik söz konusu olduğunda Revizyonist olarak görülen Narendra Modi (Mohan, 2015) hükümetiyle birlikte Hindistan Dış Politikası Geleneksel Milliyetçiler tarafından öngörülen 'Stratejik Özerklik' ile Büyük Güç Realistleri tarafından savunulan 'stratejik katılım' arasında kararsız kalmaktadır (Joshi, 2015: 327). Ancak Horimoto'nun (2015: 1) Hint Dış Politikası'nın 'genetik özelliği' olarak nitelediği Stratejik Özerklik doktriniyle iki kutuplu süper güç rekabetinden korunmanın bir yolu olarak tasarlanan ve Soğuk Savaş'ın bitişiyle geçerliğini kaybettiği düşünülen (örneğin Wilkins, 2012: 74) Bağılantısızlık geleneğinin Soğuk Savaş sonrası devam ettirilme çabası onun hala dış politika zemininde güçlü olduğunu gösterir. Bu nedenle Modi ve yönetiminin Hindistan'ın stratejik dünya görüşünün temellerini yeterince değiştirebilmesi ya da 'ittifak'

kurmaya izin verecek ölçüde değiştirebilmesi pek olası değildir (Mukherjee, 2018: 849).Gurpreet Khurana'nın (kişisel görüşme, 28.8.2020) anlatımıyla

Hindistan Dış Politikası'nın çekirdek temelleri aynı kalır ve Yeni Delhi'de kimin veya hangi siyasi partinin iktidarda olduğuna bakılmaksızın büyük bir olasılıkla devam eder. Kuşkusuz Hindistan Dış Politikası'nın bazı işlevsel unsurları dinamik küresel ve bölgesel jeopolitik ortama uyum sağlamak için zaman içinde gelişmiştir. Örneğin, Hindistan'ın eski 'Bağılantısızlık' politikası Soğuk Savaş'tan sonra 'Stratejik Özerklik' ve 'Bağımsız ve Çok-Yönlü' Dış Politika'ya evrilmiştir. Ancak Hindistan tarihsel ve kültürel değerleri ve bu tür askeri ittifakların doğası gereği istikrarı bozduğuna dair inancı nedeniyle resmi askeri ittifaklara girme konusunda her zaman çok isteksiz olmaya devam edecektir.

Öte yandan Hindistan'ın iki politik güç eksenini olan Geleneksel Milliyetçiler çizgisindeki laik Kongre ile Büyük Güç Realistlerine yakın duruş sergileyen Hindu milliyetçisi BJP arasında ideolojik farklılık olsa da iktidarda buldukları sırada dış politika uygulamalarında aşırılıkçılığa karşı doğal direniş sergileyen ve temkinli yaklaşan bir davranış kalıbı görülür (Joshi, 2015: 328). Bu nedenle ağırlıklı olarak ABD politikalarıyla şekillenen Hint-Pasifik kavramı Hindistan'ın resmi sözlüğüne milliyetçi ve pragmatist yaklaşımların melez bir yapısı olarak girmiş ve mevcut Hindistan Dış Politikası'nın tamamlayıcı bir uzantısı olmuştur (Chacko, 2014). Örneğin, Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri Shyam Saran (2011) Hint ve Pasifik Okyanuslarının birbiriyle bağlantılı bir alan oluşturduğu görüşünü benimsemiş ve Hint-Pasifik'i Hindistan'ın 'Doğu'ya Bakış' politikasının 'mantıklı bir sonucu' olduğunu ileri sürmüştür. Bu noktada Shyam Saran'ın da katkı sunduğu ve Hindistan'ın Bağılantısızlık çizgisini Stratejik Özerklik olarak güncelleyen 'Bağılantısızlık 2.0' raporu Hindistan'ın geleneksel çizgisi ile ekonomik kalkınma ve yükseliş ekseninde gerçekleştirdiği bir anlamda revizyonist olarak algılanan devlet davranışını harmanlayan bir yaklaşım geliştirme çabasıdır (Khilnani vd. 2012). Manmohan Singh hükümeti döneminde hazırlanan yarı resmi nitelikteki söz konusu rapora göre Hindistan'ın kendi iç gelişimi için stratejik alanını ve bağımsız alan kapasitesini geliştirme çabalarında Stratejik Özerklik politikası Hindistan'a dış dünyayla ilişkilerinde maksimum seçenekler sunmaktadır (Khilnani vd. 2012).

Manmohan Singh hükümeti döneminde Hindistan Bağılantısızlık ya da Stratejik Özerklik geleneğini ön plana çıkararak bir dış politika tercih etmiş ve kendini ABD'nin Asya politikalarından uzaklaştırmıştır. Bunun en önemli nedeni Barack Obama'nın görev süresinin başlarında Çin'le ortak bir anlayış geliştirme çabalarıyla ortaya çıkan 'G-2' algısının Hindistan Dış Politikası için çok fazla belirsizlik oluşturmasıdır. Bununla birlikte bir diğer neden olarak Kongre Partisi'nin geleneksel ABD karşıtlığının etkisi de yadsınamaz. Ancak Narendra Modi hükümetinin iktidara gelmesiyle Hindistan'ın dış politikası Büyük Güç Realistleri ya da pragmatistler veya Değişimciler olarak kategorize edilen görüşlerin pratiğini yansıtmaya başlamıştır. Modi hükümetinin ABD ve Japonya gibi ülkelerle olan etkileşimi Hindistan'ın bölgede büyüyen Çin gücünü dengeleme konusunda 'benzer düşünen' devletlerle iş birlikleri kurma eğiliminin güçlü bir yansıması olarak görülmektedir (Joshi, 2015: 328-329). Tellis'in (2016) anlatımından hareketle Narendra Modi

göreve geldiğinde Bağlantısızlık geleneğiyle sınırlanmayı reddederek Hindistan'ı stratejik çevresini şekillendirebilen bir 'lider güç' olarak görmüş ve 'büyük güç' olarak 'büyük hamleler' yapmayı hedeflemiştir. Raja Mohan'a (2017: 4) göre Çin konusunda Modi'nin bir yandan temel konularda kararlılık diğer yandan ilişkiyi genişletme iradesi gösteren yaklaşımı Hindistan'ın geleneksel Çin politikalarına farklılık getirmiştir. ABD noktasında Modi Hindistan'ın ABD'yle ilişki kurma konusundaki 'tarihi tereddütlerini' sonlandırmıştır. Raja Mohan (2017: 4) için bunun en önemli örneği, Modi'nin göreve geldiğinde uzun süredir askıda olan nükleer sorumluluk anlaşmazlığını çözerek nükleer anlaşmanın uygulanmasını tamamlamasıdır. Ayrıca Mohan (2017: 6) Modi'nin Hindistan'da çoğu kişinin korktuğu bir olasılık olan ABD'nin 'küçük ortağı' olma niyetinin olmadığını ileri sürmektedir. Mohan'a göre bunun üç önemli dayanağı vardır: İlk olarak önceki hükümetler büyük oynamakta tereddüt etmiş olsa da olağanüstü öz güveni olan Modi ile üst düzey dış politika danışmanları Hindistan'ın pazarlık gücünün sınırlarını zorlamakta kararlıdır. İkincisi, Çin'in hoşnutsuzluğundan çekinen Hindistan'ın dış politika yapıcılarının geçmişte ABD'yle seçeneklerini sınırlama eğilimindeyken bugün ABD'ye yaklaşmanın Hindistan'ın Çin'le müzakere kapasitesini geliştireceğine ilişkin var olan sezgisel varsayımdır. Üçüncü dayanak ise Modi'nin Çin'in yükselişi ile politik iddialılığına paralel olarak tek taraflılığına ilişkin artan bölgesel kaygılar ve ABD'nin uzun süredir devam eden üstünlüğünü koruma çabalarıyla Hindistan'ın jeopolitik önemini yükseltmek için nadir bir stratejik fırsatın oluştuğuna yönelik farkındalığıdır. Buradan hareketle Modi'nin 'değişimci' yönünün güçlü olmasının yanı sıra Hindistan'ın geleneksel dış politika temelini güçlü oluşu dikkate alındığında Hindistan'ın bugün hem 'süreklilik' hem de 'değişim' özelliklerini yansıtan dış politika 'dönüşümüne' ilişkin mevcut kanı daha sağlam bir zemine oturmaktadır.

3.4. Hindistan Dış Politikası'nın 'Sürekliliği' ve 'Düşünsel Değişimi'

'Bağlantısızlık 2.0' ya da bir anlamda Bağlantısızlığın 2. versiyonu olarak isimlendirilen bir strateji raporuyla Hindistan'ın günümüz 'konjonktüründeki' dış politika davranışını idealist-realist sentezle açıklama çabası olan 'Stratejik Özerklik' (Strategic Autonomy) kavramı veya literatürdeki çeşitli kaynaklarda görülen ve pragmatik, proaktif ve çeşitlendirilmiş yapısını harmanlama girişimi olan 'Çok Bağlantılılık' (Multi-Alignment)²⁵ kavramı Hindistan'ın dış politika davranışını ya da devlet kimliğini tam olarak karşılamamaktadır. Ayrıca ABD'yle bağlarını derinleştirmek isteyen küçük bir gruba karşın büyük bir kuşkucu grup, küçük bir Çin yanlısı lobi karşısında Çin'in yükselişinden kaygılanan büyük bir kesim, Rusya'yla geleneksel bağlarını ve Bağlantısızlar geleneğinden gelen dış politika temelini korumak isteyen güçlü bir kesim dikkate alındığında Hindistan'ın politika yapıcılarının ve kamuoyu ekseninde bir bütün olarak iç dinamiklerine hitap etme noktasında problemlidir. Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) sözleriyle

²⁵ Örneğin, bkz: Babu (2012), Hall (2016), Wojcieszki (2017).

Hindistan'ın dış politikası, yakın zamandaki ulusal ve sömürge karşıtı hareketini ve eşitlik ilkelerine sahip gelişmekte olan ülkelerle dayanışmayı, bir milyardan fazla insanı temsil eden ve onların özelemlerini yansıtan, uluslararası nezaket çerçevesinde bir yer arayan, bol kaynaklara sahip 3 milyon kilometrekarelik büyük bir kara parçası, engin Hint Okyanusu'ndaki coğrafi konum ve yeniden yükselen bir ülke, büyük ve devam eden bir uygarlık olarak tarihsel kimliğinden kaynaklanmaktadır. Yakın geçmişte bağlantısız harekete ve küreselleşmeye katılmış ve eşitlik, seçim özgürlüğü ve bağımsızlık için savaşmıştır. Dünyanın en büyük 5. ekonomisi statüsünü yansıtan, 5 trilyon dolarlık bir ekonomi olmayı hedeflemektedir.

Bu noktada Ollapally'nin (2011) ileri sürdüğü üzere Hindistan'ın dış politika seçimleri zaman içinde gelişen ve sömürge sonrası milliyetçilik, bölünme travması, uygarlık istisnailiği, laik demokrasi, İngiliz yönetiminin (Raj) mirasçısı ve büyük güç anlayışının bir karışımı olan devlet kimliğine atıfta bulunmadan anlaşılamaz. Burada devlet kimliği dış politika yapıcılarının ülkelerinin ne olduğu ve neyi temsil ettiğine yönelik algıları olarak görülebilir (Ashizawa, 2008).

Uluslararası İlişkilerde dış politikayı aktörlerin birbirleriyle ve sistemle olan sosyal etkileşimlerinin bir çıktısı olarak gören Geleneksel Konstrüktivist yaklaşımda politik eylemlerin önemli bir etkeni devletlerin kimliğidir ve kimlikler bir dereceye kadar uluslararası etkileşim tarafından üretilmektedir (Ruggie, 1998: 879). Sosyal etkileşimler ekseninde her aktör kendi kimliğini belirlemekte ve bu kimliğe uygun bir çıkar tanımı yaparak dış politikasını oluşturmaktadır (Wendt, 1992: 424). Öte yandan Eleştirel Konstrüktivistlere göre Geleneksel Konstrüktivist yaklaşım devlet kimliklerinin yalnızca uluslararası etkileşim yoluyla oluştuğunu varsayarak devleti “iç işleyişin devlet kimlikleri ile çıkarlarının oluşumuyla ilgisi olmayan bir kara kutu” olarak görmektedir. Bu bağlamda Eleştirel Konstrüktivistler kimliği söylemsel olarak değerlendirerek devletlerin ya da devlet yetkililerinin olayları ve eylemleri nasıl anladığını ve yorumladığını dikkate alır ve onların belirli bir kimlikle ve bu kimliğe ilişkin anlatılarla nasıl özdeşleştiklerine odaklanır (Weldes, 1996: 280). Dolayısıyla Geleneksel Konstrüktivizmin kimlik açıklaması belirli kimlikler üreten sosyal uygulamalara odaklanarak kimlikleri olası eylem nedenleri olarak ele alırken eleştirel konstrüktivizm kimliklerin etkilerini tanımlamak yerine devlet yetkililerinin dış politikaları meşrulaştırmak için kimliklerden nasıl yararlandığına odaklanır (Hobf, 1998: 183-184). Bu nedenle Uluslararası İlişkiler disiplindeki ‘ulusal çıkar’ gibi temel kavramların tarafsız olmadığı ancak “söylemsel olarak temsiller (ülkelerin veya halkların) ve dilsel faktörler (isimler, sıfatlar, metaforlar ve analogiler) yoluyla oluşturuldukları” varsayımına dayanmaktadır (Weldes, 1996; Buzan ve Hansen, 2009: 198-199). Konstrüktivizmin her iki versiyonu benzer temellere dayansa da geleneksel yaklaşım kimliğin devlet davranışı üzerindeki nedensel etkisine odaklanırken eleştirel fraksiyon dış politika yoluyla eylemsel kimlik üretimine odaklanarak kendilerini dış politikadan önce gelen ve dış politikayı şekillendiren verili bir devlet kimliğinin varlığını varsayan geleneksel yaklaşımdan ayırır ve dış politika yapıcılarının söylemsel uygulamaları aracılığıyla belirli kimliklerin nasıl üretildiğini, yeniden üretildiğini veya değiştirildiğini açıklamayı amaçlayarak bir anlamda Geleneksel Konstrüktivist yaklaşıma tamamlayıcı bir katkı sunar.

‘Çeşitliliğin birliğiyle üniter devlet’²⁶ olarak kurulan Hindistan’ın ‘uygarlık istisnacılığı’, ‘Raj mirasını’ devraldığı ve ‘dünyanın en büyük demokrasisi’ olduğuna ilişkin algısı bağlamında kimliğini formüle ederek bu kimliği benimsediği Bağlantısızlık değerlerine, normlarına ve ilkelerine dayandırması Hindistan için Bağlantısız geleneği salt bir politika aracından çok daha köklü bir değer haline getirmiştir. Sonrasında bu kimliği kendi yapısındaki ve uluslararası bağlamındaki değişiklikler ekseninde ‘lider güç’ veya ‘büyük güç’ söylemiyle bugününe uyarlamış ve gerçekte ‘yükselen bir güç’ olan Hindistan’ın Bağlantısız karakteri ‘çeşitlendirilmiş’ dış ilişkilerinde ya da ‘büyük güç ilişkilerinde’ stratejik veya pragmatik bir ‘ayrıcılık’ olarak kullanılmaya başlamıştır. Dolayısıyla Hindistan’ın güce dayalı olmaktan çok normatif olarak yönlendirilen kimliği dış politikada Bağlantısız geleneğe aşırı derecede önem vermekle birlikte Çin’in yükselişine ve ABD’nin yönelimine paralel olarak geleneksel normatif dış politika görünümüne meydan okuyan realist görüşün yükselişi Hindistan için Realizmin güç aşılayan proaktif politika duruşuyla geleneksel kimliğin harmanlandığı bir devlet kimliğini ön plana çıkarmıştır. Bugün Hindistan dış politika geleneğine sıkı sıkıya bağlı kalmaya çalışan ama aynı zamanda ‘konjonktür’ gereği bu geleneğini güncelleyen bir devlet davranışı ortaya koymaktadır. Bu nedenle Hindistan’ın günümüz dış politikasında ‘süreklilik’ ve ‘düşünsel değişim’ girift yapıdadır. Bunu anlamak için bugün 73 yaşında olan ülkenin hem bağımsızlık konjonktürüne hem öncesine hem de bugününe ve ayrıca gelecek beklentisine bakmak gerekir.

Hindistan 200 yıla yakın sömürge yönetiminin (Raj) ardından 15 Ağustos 1947’de bağımsız bir aktör olarak uluslararası sisteme katılmıştır. Güney Asya’daki bağımsızlığa dünya tarihindeki en büyük nüfusun yer değiştirmesine ve yüz binlerce kişinin ölümüne neden olan bir trajedi olarak alt kıtanın Hindistan Birliği (Indian Union) ve Pakistan olmak üzere iki egemenliğe bölünmesi eşlik etmiştir (Bose ve Jalal, 2004: 157). Bağımsızlık ayrıca karmaşık bir sistemle İngilizlere bağlı olan 550’den fazla²⁷ ‘prenslığın’ Britanya Hindistan İmparatorluğu’nun kalıntılarından ortaya çıkan yeni bağımsız iki devletten birine katılımını beraberinde getirmiş ve alt kıta topraklarının %40’ı ile nüfusunun neredeyse 1/4’ünü veya bölünmemiş Hindistan’ın neredeyse 2/5’ini oluşturan

²⁶ Kendini üniter olarak gören Hindistan aslında ne tam olarak bir üniter devlet ne de tam anlamıyla bir federal devlettir. Anayasası’nın 1. Maddesi’nde kendini “Devletler’in Birliği” olarak tanımlar. Bu nedenle genelde ‘yarı federal’ olarak tanımlanan ancak kendini daha çok üniter olarak gören Hindistan için en doğru tanımlama Anayasası’nda görüldüğü üzere onun ‘kendine özgü üniter-federal karışımı bir Birlik devleti’ olduğudur. Sanılanın aksine federal bir devlet olmadığından Hindistan’ı oluşturan ‘devletler’ için yaygın bir biçimde ulusal dile yerleşmiş olan ‘eyalet’ ifadesi de doğru değildir. Örneğin, kültürel homojenliği bulunan ABD’nin federal yönetimine karşı heterojen bir yapıya sahip olan Hindistan’da ‘Merkezi hükümet’ çok güçlüdür. Hindistan’ı oluşturan 28 devletin ‘kendi anayasaları’ ve ‘kendi bayrakları’ yoktur ve Hindistan’da ‘tek vatandaşlık’ vardır. Ayrıca Hint devletlerinin bir bakıma başbakanı olarak görev yapan seçilmiş politik liderleri (chief minister) dışında Hindistan Cumhurbaşkanı tarafından atanan ve devletlerin cumhurbaşkanı olarak nitelenebilecek ‘valileri’ (governor) bulunur. Cumhurbaşkanı ayrıca 8 Birlik Toprağı için vali yardımcılarını ya da yöneticileri atar ve Delhi Ulusal Başkent Bölgesi, Puducherry ve Jammu ve Keşmir Birlik Toprakları dışında diğer 5 Birlik Toprağı doğrudan Merkezi hükümet tarafından yönetilir (Bkz: Constitution of India, 1950).

²⁷ Yaygın bir biçimde sayıları 562 ya da 570 olarak ifade edilse de sınırların ve yönetimlerin çok akışkan ya da belirsiz olmasından dolayı prensliklerin bilinen veya üzerinde fikir birliği sağlanan net bir sayısı yoktur ve gerek erken dönem gerekse yakın dönem literatürde 400 ile 700 arasında pek çok sayı görülebilmekte ancak yaygın kanı 550’den fazla olduğu yönündedir.

'prenslüklerin' çoğu Hindistan Birliği'ne katılmıştır (Menon, 1956). Dolayısıyla Hindistan onlarca dil, yüzlerce lehçe ve pek çok gelenek ve dinlerle ve aynı zamanda din çeşitliliğinin bir getirisi olan ve Hint toplumunu daha da katmanlaştıran Varna (Kast) Sistemi'yle²⁸ doğmuştur. Bugün Hindistan'ın seçkinleri ve politik liderlerinin birçoğu Hint kültürünün bağdaştırıcı yönünü ve Hindistan'ın uğradığı işgal ve istilalarla dış dünyadan edindiği farklılıkları kendi koşullarında özümlediğini vurgulamaktadır. Örneğin, modern Hindistan'ın dilleri, mutfakları, giyim tarzları, ibadet yerleri, mimari tarzları ve müziği alt kıtanın İslam ve İslam öncesi geleneklerinin bir karışımıdır (Asher ve Talbot, 2006). Benzer bir biçimde politik ve askeri kurumları İngiliz sömürgeciliğinin bir sonucu olarak Batı fikirlerinin derin etkisini göstermektedir (Cohen, 2001a; Low, 2002). Hindistan için çok önemli isimlerden olan Nobel ödüllü şair ve yazar Rabindranath Tagore (1961: 170) ailesini "üç kültürün birleşimi: Hindu, Muhammed ve İngiliz" olarak tanımlarken Hindistan'ın eski Başbakanı Manmohan Singh (2007) ülkeyi "uygarlıkların birleşimi" olarak nitelendirmiştir. Kendini 'normal bir ulus devlet' olarak görmeyen ve potansiyel bir 'büyük güç' olarak algılayan Hindistan, kurucu Başbakan Jawaharlal Nehru'nun (1985a: 210) belirttiği üzere alt kıta içinde ve ötesinde insanlığa katkıda bulunan 'büyük bir uygarlık' olarak 'tanınmak' istemektedir. Nitekim 7. yüzyılda Çin edebiyatı Hindistan'ı 'Batı Cenneti' (Xi Tian) olarak adlandırmış (Sen, 2001: 23) ya da Hint kültürünün bölgedeki yayılımı nedeniyle Güneydoğu Asya 'Hintleşmiş' (Indianized) bir bölge olarak nitelendirilmiştir (Coedes, 1968). Ekonomik açıdan Hindistan (Çin'le birlikte) 18. yüzyıla kadar dünyanın GSYİH payında %24,4'lük bir oranla küresel ekonominin en dinamik merkezi olmuş (Maddison, 2003: 261) ancak sonrasında Babür İmparatorluğu'nun gerilemesi, İngiliz sömürgeciliği, sanayisizleşmesi ve ABD'nin ekonomik bir güç olarak yükselişi gibi nedenlerle görece düşüşe geçmiştir (Bagchi, 1976; Bayly, 1985).

1947'de açlık, yoksulluk ve hastalığın oldukça yaygın olduğu Hindistan'da bağımsızlık döneminde ortalama yaşam süresi 32 yıl ve okuryazarlık oranı %17 düzeylerinde görülmüştür (Brass, 1990; Dyson, 2004: 20,27). Politik, sosyal, ekonomik ve kalkınma zorlukları karşısında bağımsız Hindistan laik ve demokratik bir politik kimlik benimsemiştir (Brown, 1994). Bağımsızlığının ilk yıllarında isyanlar ve ayrılıkçı hareketlerle uğraşan Hindistan için yükselen dilsel alt-milliyetçiliği, hızla büyüyen nüfusu ve düşük performans gösteren ekonomisiyle üniter devlet olarak ülkenin çöküşü veya düşük okuryazarlık düzeyinde fakir bir ülke olarak demokrasinin ortadan kalkacağı ve Asya ile Afrika'daki sömürge sonrası devletler gibi askeri yönetime geçebileceği yönünde dış beklentiler oluşmuştur (Harrison, 1960). Jawaharlal Nehru liderliğinde bağımsız Hindistan'ın ihtiyatlı bir sosyalizmi benimsemesi düşük performans gösteren iç ekonominin oluşmasına ve yabancı yatırımcıların ilgisini kaybetmesine neden olmuştur. Hindistan'ın sosyalizm modeli çerçevesinde kontrollü ekonominin bir getirisi olan 'Raj izni' (licence-permit-quota Raj) sisteminin kötü ekonomik performansta büyük payı vardır. Hükümet

²⁸ Varna Sistemi Hinduizm'den türeyen soya bağlı sosyal sınıf ayrıımıdır. Hindistan'da 1975'te resmi olarak kaldırılmıştır ancak hala toplumsal düzeni şekillendiren güçlü bir faktördür.

kontrolünün çok güçlü olduğu bu sistemle Hindistan kalkınma için uluslararası ticarete değil, iç pazarlara odaklanmıştır. Örneğin, Hindistan'ın para birimi 'rupi'nin o dönem başka bir para birimine dönüştürülmesi söz konusu değildir ya da yüksek tarifeler ve ithalat lisansı gibi zorluklar yabancı malların pazara ulaşmasını engellemiştir. Ayrıca hükümet şirketlerin ne üreteceğine, üretim miktarına ve fiyatına karar vermiş ve bankaların kamulaştırılması, kısıtlayıcı ticaret uygulamaları yasası gibi pek çok düzenleme söz konusu olmuştur. Dolayısıyla nüfusundaki yıllık ortalama artışın %1,5 olmasına karşın Hindistan'ın ekonomisi 1980'lere kadar yılda %3,5 dolaylarında büyümüş ve bu bağlamda Hint ekonomist Raj Krishna Hindistan'ın genel ekonomik büyüme oranını alaycı bir biçimde 'Hindu büyüme hızı' olarak ifade etmiştir (Frankel, 2005). Politik açıdan Hindistan 200 yıllık sömürge statüsünden bölünerek çıkmasının ardından uluslararası sistemde yaşanmakta olan Soğuk Savaş koşullarının gerekliliğiyle Jawaharlal Nehru liderliğinde egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygının ve emperyalizme, sömürgeciliğe, güç kullanımına ve ittifak politikalarına karşıtlığın simgesi olan 'Bağılantısızlık' politikasını izleyerek dış ilişkilerindeki egemenliğini ya da özerkliğini korumaya çalışmıştır. Hindistan'ın politik çöküşüne yönelik dış beklentilerin yanı sıra ekonomik yetersizliği ve bağılantısız dış politikasıyla Hindistan bağımsız bir devlet olarak ilk yıllarında uluslararası sistemde önemsiz bir oyuncu profili çizmiştir.

Ancak aşılmaz gibi görünen zorluklarına karşın Hindistan üniter bir devlet olarak başarılı bir demokratik politik sistem ve laik bir anayasa çerçevesinde hayatta kalmayı sağlamış ve 1990'larda reformların başlatılmasıyla iyileşen bir ekonomik performans göstermiştir.²⁹ Hindistan kendisi için 'kıtlık ekonomisi' oluşturan 'Raj izni' sistemini 1991'de terk etmiş ve 1970'lerde ortaya çıkan ve 1994'te sona eren 'ödemeler dengesi krizinin' ardından ekonomisinde bir dizi yapısal değişiklik uygulayarak piyasa dostu politikaları benimsemeye başlamıştır. İngiliz yönetimi altında önemli ölçüde azalan ve bağımsız Hindistan'ın sosyalist yıllarında gerilemeye devam eden Hint ekonomisi 1991 reformlarından bu yana hızlı bir yükselişe geçmiştir. Hindistan'ın İngiliz sömürge yönetimi altındaki ekonomik gerilemesine atıfta bulunan eski Başbakan Manmohan Singh (2004; 2005c; 2005ç) "Hindistan Dış Politikası'nın küresel ekonomide kaybedilen alanı ve uluslararası nezaket çerçevesinde ekonomik statüyü geri kazanma arzusuyla şekillendiğini" ifade etmiştir. Ekonomik liberalleşme ekseninde Hindistan 1980-1991 döneminde yıllık ortalama %5,5 ve sonraki 10 yıl için yılda %6 dolaylarında bir büyüme oranı kaydetmiştir (Virmani, 2004). Son 20 yılda bu oran %7'lere çıkmış ve bugün Hindistan satın alma gücü paritesi bakımından 9,6 trilyon dolarlık ekonomisiyle Çin ve ABD'den sonra dünyanın en büyük 3. ekonomisi haline gelmiştir (World Bank, 2020).

²⁹ Ekonomik reformlar 1980'lerde de söz konusudur ancak kamu yatırımlarının ekonomik büyümeyi artırmasına ve kırsal yoksulluğun azalmasına karşın dolaysız vergilerden elde edilen gelirdeki düşüş ve artan kamu yatırımları ile askeri harcamaların bir sonucu olarak artan harcamalar, artan bütçe açıklarına ve kamu borcuna neden olmuştur. Bu durum 1990'larda yeni liberal ekonomik fikirlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır (Kohli, 2006: 1257; Alamgir, 2009: 98-101).

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından stratejik düşüncesinde 'realist' ve 'pragmatist' görüşlerin ağırlık kazandığı Hindistan bu yönde dış politikasını yeniden yapılandırarak ABD ve Çin de dâhil olmak üzere tüm büyük güçlerle ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır (Mohan, 2003). Hindistan'ın 1998'le beraber 'nükleerleşmesi' stratejik konumunu güçlendirmiş ve çoğu güç tarafından 'fiilen' nükleer silaha sahip bir devlet olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Ganguly, 2003). Bu noktada ABD'nin Çin bağlamında 'Asya'ya dönüşü' ve Hindistan'a 'özel ilgi' göstermeye başlamasının bir çıktısı olarak Hindistan-ABD Sivil Nükleer İş Birliği Anlaşması'nın ardından Hindistan'ın ABD'yle ilişkilerinde hızlı bir yükseliş yaşanmıştır. Ekonomik açıdan yükselen bir güç ve statü bakımından nükleer bir devlet olarak Hindistan devlet kimliğiyle dış politika eğiliminde yaşanan değişimler sayesinde yeni ortaya çıkan bir 'büyük güç' şeklinde tanımlanmaya başlamıştır (Cohen, 2001b; Nayar ve Paul, 2004). Konstrüktivist prizmadan dış politika yöneliminde bağımsız değişkenlerden birinin devlet kimliğinin olması belirtilmekle beraber Alexander Wendt'e (1992: 397) göre kimlikler ise role özgü anlayışlar ve benlikle ilgili beklentilerdir. Burada kimlikle dış politika oluşumunu ilişkilendirirken ulusal rol anlayışını dikkate almak avantaj sağlar. Rol teorisi yardımıyla ülkeler rol türlerine göre dengeleyici, tampon, arabulucu gibi kategorize edilir (Holsti, 1970: 252-256) ve ülkelerin rolleri bir dereceye kadar sahip olduğu devlet kimlikleri tarafından yönlendirilir. Bugün ABD'nin 'dengeleyici' aktör olarak özel önem gösterdiği Hindistan 'büyük uygarlık benliğiyle' ABD'nin kendisine biçtiği dengeleyici rolden çok daha fazla bir beklentiye sahiptir. Kendi perspektifinden bugünün 'büyük gücü' ve geleceğin 'süper gücü' olarak arzuladığı 'çok kutuplu' uluslararası düzende 'belirleyici aktör' algısıyla hem devlet kimliğine hem dış politikasına yön veren Hindistan aynı zamanda köklerindeki 'Bağlantısız' karakterin etkisiyle ABD başta olmak üzere dış ilişkilerinde hemen her büyük güçle 'eşit ortaklık' düzeyinde 'stratejik' ve 'bağımsız' yakınlıklar kurmaktadır. Bu noktada Hindistan'ın kimliği öncesine kıyasla daha dışa açık, güç projeksiyonu yönelimli ve proaktif bir dış politika yapısıyla 'konjonktürel' olarak bir 'düşünsel değişim' örneği ortaya koyarken aynı zamanda 'ittifaklar' gibi güçlü bağlayıcılığı bulunan ve salt askeri güç ya da diğer deyişle 'sert güç' odağı olan dış politika araçlarını kabul etmeyerek 'yumuşak güç' ağırlıklı, 'normatif' ve 'idealist' dış politikasıyla geleneksel 'sürekliliğini' yansıtmaktadır. Hindistan'ın 'ittifak' politikasına şiddetle karşı çıkması ayrıca ona çok kutuplu güçlendirici politikalar, ortaklıklarını çeşitlendirme, çevreleme ya da kuşatma türü politikalardan kaçınma ve ortaklık modelinin getirdiği esneklik sayesinde 'tuzağa düşmekten' korunma (Örneğin, ABD'nin Irak savaşına asker göndermeyi kabul etmemiştir.) gibi avantajlar sağlamaktadır.

Uluslararası sistemde askeri veya ekonomik araçları ya da diğer deyişle 'sert gücü' kullanmadan güç projeksiyonunu artırmanın yollarını arayan Hindistan'ın 'Bağlantısız' karakteri dış politika aracı olarak 'yumuşak güç' seçeneğine yönelmesini motive etmiştir. Joseph Nye'nin disipline kazandırdığı bir kavram olarak 'yumuşak güç' herhangi bir zorlamaya başvurmaksızın soyut ve olumlu bir etki yoluyla kendi isteğinin doğrultusunda başkalarının seçimlerini yönlendirme yeteneğidir. Dolayısıyla yumuşak güçte sahip olduklarımızdan çok neyi temsil

ettiğiniz daha ön plana çıkmaktadır. Örneğin, Çin'in yükselişi komünist rejiminin de etkisiyle kuşkucu bir yaklaşımla değerlendirilirken ve hatta çoğunlukla 'saldırgan' olarak algılanarak kaygıya yol açarken demokratik ve 'yumuşak huylu' ya da 'ılımlı' kimlikle algılanan Hindistan'ın yükselişi daha olumlu karşılanmaktadır. Nitekim Bollywood, yoga ve festivaller gibi kültürel değerlerini yoğun bir biçimde dışarıya servis eden, dış dünyada yaygın olarak bulunan diasporasını aktif olarak kullanan ve bunlarla birlikte diplomasi ve söylemleriyle 'yumuşak huyluluğunu' ve uluslararası kurumlara ve normlara odaklanarak 'barışçı' ve 'kapsayıcı' dış politika değerlerini aşıl原因 ve ayrıca bilgi ve uzay teknolojileri gibi teknolojik gelişime ağırlık veren Hindistan 'yumuşak güç' kaynaklarıyla 'caydırıcılık' gözetmeye daha fazla yönelmektedir. Bu açıdan Hint diasporası özellikle Hindistan'ın ikili ilişkiler geliştirmesinde önemli bir katalizör görevi görmektedir. ABD'deki Hint diasporasının Hindistan-ABD Sivil Nükleer Anlaşması için başarılı bir lobi faaliyeti yürütmesi buna güzel bir örnektir.

Yumuşak güç projeksiyonuna yönelmesinde önemli bir itici güç olan Bağlantısız karakter Hindistan'ın kimliğinde güçlü bir değer hatta Brewster'in (2015a: 223) belirttiği üzere 'kutsal bir değerdir' ve dış politikasının temel taşıdır. Burada Hindistan'ın benimsediği Bağlantısız kimliği salt 1945 sonrası uluslararası politik yapıya indirgemek yanlış ya da eksik bir okuma olur çünkü Hindistan'ın yönelimi aynı zamanda ülkenin ana hatlarıyla çizilen kimlik boyutları paralelinde tanımlanan benlik duygusuyla motive edilmiştir. Dolayısıyla bu yönelimin köklü yapısı Hindistan'ın bölgesel ve küresel güç konumundaki radikal değişikliklere karşın geleneksel kimliğine yönelik dış politika fikir birliğinin neden güçlü olmaya devam ettiğini açıklamaktadır (Ollapally, 2011: 211). Devlet kimliğinin dış politikaya uygulanması söylem analizi, normlar ve değerler gibi yorumlayıcı yöntemlerle mümkün olmaktadır. Ülkenin kurucu Başbakanı Jawaharlal Nehru (1985a: 420) "Hindistan herhangi bir ülke veya uluslar grubunun önemsiz bir taraftarı olamaz" sözleriyle Bağlantısız karakteri devlet kimliğine eklerken aynı zamanda 'Hindistan istisnailiğinden' kaynaklanan 'uygarlık statüsü' algısını da yansıtmıştır. Geçen 73 yılın ardından bugün değişimci, pragmatist ve proaktif yönü daha ön planda olan Başbakan Narendra Modi ise Bağlantısızlar Hareketi'nin Mayıs 2020 tarihli sanal zirvesindeki söylemleriyle ülkenin dış politikasında çoğunlukla 2000'lerle birlikte somut bir biçimde görülmeye başlayan 'düşünsel değişimin süreklilikle sentezlendiğini' ortaya koymaktadır (PTI, 2020):

İnsanlık on yıllardır en ciddi kriziyle karşı karşıyadır. Şu anda Bağlantısızlar Hareketi küresel dayanışmanın desteklenmesine yardımcı olabilir. Bağlantısızlar Hareketi çoğu zaman dünyanın ahlaki sesi olmuştur ve bu rolü korumak için kapsayıcı kalmalıdır. KOVİD-19 bize mevcut uluslararası sistemin sınırlarını gösterdi. KOVİD sonrası dünyada adalet, eşitlik ve insanlığa dayalı yeni bir küreselleşme modeline ihtiyacımız var. Bugünün dünyasını daha iyi temsil eden uluslararası kurumlara ihtiyacımız var. İnsan refahını artırmalıyız ve yalnızca ekonomik büyümeye odaklanmamalıyız. Hindistan uzun zamandır bu tür girişimleri desteklemektedir.

Bağlantısız duruşa uzak olarak algılanan Narendra Modi'nin 6 yıllık görev süresi boyunca ilk kez katıldığı Bağlantısızlar zirvesindeki söylemleri ülkenin 'normatif' kimliğinin 'sürekliliğini'

yansıtmasının yanı sıra söylemlerinde ‘realist’ bir ‘düşünsel değişim’ anlayışı da saklıdır. Her şeyden önce ‘Bağlantısız dünyaya’ ilk kez seslendiğinin yeniden altını çizmekle beraber günümüz koronavirüs (KOVİD-19) salgınının gölgesinde ABD ve Çin arasındaki rekabetle yeni bir ‘Soğuk Savaş’ın yaşandığı ve küresel bir liderlik boşluğunun oluştuğuna yönelik anlatıların yükselişine paralel olarak Hindistan’ın güç projeksiyonunu artırmak için bu durumdan yararlanmaya çalıştığı ve proaktif diplomasi uyguladığı ve dolayısıyla değişen dünyaya yönelik ‘pragmatik’ bir istek ortaya koyduğu görülmektedir (Malhotra, 2020; Pant, 2020b). Jawaharlal Nehru’nun ülkesi için Bağlantısız kimliği benimserken en önemli motivasyonu sömürge deneyiminin ve bölünme travmasının etkisiyle zayıf bir ülkenin dış ilişkilerinde egemenliğini ya da özerkliğini kaybetmemek olmuştur. Ancak iki süper gücün Soğuk Savaş verdiği ve diğer aktörlerin iki süper güç etrafında kümelendiği ve aynı zamanda dekolonizasyon sonrası ortaya çıkan ‘Üçüncü Dünya’ ülkelerinin dolaylı olarak sömürge etkisinde kaldığı ya da askeri darbeler ve yönetimlerle boğuştuğu bir ortamda ‘ittifak, güç kullanma, ABD ve Batı karşıtlığı’ temelinde gösterilen iradenin salt ‘normatif’, ‘idealist’ ve hatta ‘zayıflık’ olarak okunması yanlış olur. Dolayısıyla geleneksel ve yaygın bir biçimde ülkedeki ‘idealist’ anlayışın ve ‘pasif direnişin’ lideri Mahatma Gandhi veya antik dönem Hint liderlerinden Ashoka prizmasından okunan Bağlantısız eğilimin Kautilya³⁰ boyutu ya da diğer deyişle ‘pragmatist’ ve ‘realist’ yanı da vardır. Burada Miller ve Estrada (2017) Hindistan’ın dış politika pragmatizmini ‘yöntemsel pragmatizm’ (procedural pragmatism) olarak kavramsallaştırarak Hint liderlerinin hemen hepsinin pragmatist yaklaşımı olduğunu göstermeye çalışmıştır. Hindistan’ın yöntemsel pragmatizmini belirli bir politika sonucuna ulaşmak için bağlamsal ve politik olarak uygun olan tüm düşüncelerle ilişki kurma süreci olarak tanımlamış ve Hindistan Dış Politikası için pragmatizmin salt realist düşünce gibi belirli bir içeriği tamamen reddeden veya benimseyen özsel bir nitelik taşımasından çok politika yeniliği getirme sürecine odaklandığı için yöntemsel olduğunu ileri sürmüştür. Öte yandan Mitra’nın (2009: 20) ifade ettiği üzere İdealizmle özdeşleşen Nehru’nun ve ardılları olan kızı Indira Gandhi (1966-77, 1980-84) ve torunu Rajiv Gandhi’nin (1984-89) dış politika yaklaşımı ‘norm odaklı Realizm’ olmuştur.

Nehru’nun güç politikalarına karşı çıkararak uluslararası ilişkilerde ‘ahlakın’ güç kullanımından daha önemli bir rol oynadığı ‘idealist’ bir politika imajı yansıtmasının yanı sıra Bağlantısız duruş ekonomik ve askeri güç bakımından yeterli olana kadar Hindistan için kutuplaşma, silahlanma ve nükleer silahlar gibi Soğuk Savaş konjonktürünün ülkenin egemenliği, toprak bütünlüğü, güvenliği ve ulusal çıkarlarına yönelik tehlikelerinden koruyan bir kalkan olarak

³⁰ Çanakya ve Vişnugupta isimleriyle de anılan ya da Kautilya olarak da ifade edilen Kautilya, antik Hindistan’a M.Ö. 322-185 döneminde 137 yıl egemen olan ve Hindistan’ı tarihte ilk kez birleşik bir yapıya dönüştüren Maurya İmparatorluğu’nun kurucusu Çandragupta Maurya’nın başdanışmanı, başbakanı ve aynı zamanda hocası olarak bilinmektedir. Kautilya, M.Ö. 4. yüzyılda kaleme aldığı düşünülen ve devlet yönetimi, dış politika, diplomasi, askeri strateji ve politik ekonomi konularında teorik öğretiler sunan “Arthaşāstra” adlı eseriyle Machiavelli’nin öncülü ve realistlerin Thucydides’ten sonra referans verilen ikinci ismi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle Hindistan’ın stratejik düşüncesinde güç politikalarına ilişkin realpolitik strateji ve askeri dengeleme modeli için çoğunlukla Kautilya referans alınırken pasif direniş ya da şiddete başvurmama ve yumuşak güç projeksiyonu söz konusu olduğunda Maurya İmparatorluğu’nun 3. İmparatoru Ashoka’ya atıf yapılmaktadır (Bayram ve Arafat, 2018: 79; Bayram, 2020c).

bir anlamda ‘pragmatist’ yönleriyle ‘realist’ bir anlayışa sahip bir ‘güç dengesi’ politikasıdır (Bayram, 2020c). Nitekim Hindistan’ın dış politika anlayışı o dönemde sömürgeci yeni çıkmış güçsüz bir ülke olarak güçlü iki bloktan birine katılıp alt kademe bir pozisyon benimsemek yerine ‘Üçüncü Dünya’ içinde bir anlamda üçüncü bir bloğun lideri olmayı seçmiştir. Gerçekte Hindistan her zaman kendine bir ‘statü’ sunan ‘tanınmayı’ amaçlamış ve statü getiren devlet kimlikleri arayışında olmuştur. Burada Jawaharlal Nehru’nun (1985a: 56) 73 yıl önceki anlatımı önemlidir: “Hindistan, bugünkü konumunda, dünyada ikincil bir rol oynayamaz. Ya büyük bir anlam ifade edecek ya da hiçbir önemi olmayacak. Ne orta konum ilgimi çekti ne de herhangi bir ara pozisyonu akla yatkın buldum”. Bu istek Hindistan’ın neden uluslararası sistemde bir aktör olarak varlığının farklı dönemlerinde hem nükleer silah geliştirme hem de ahlaki ve idealist imaj oluşturma yolunu izlediğini açıklamaktadır. Nükleer silah seçimi büyük bir gücün kimliğiyle ve ahlaki güç seçimi ise küresel politikadaki ideolojik bir gücün kimliğiyle ilişkilendirilmiştir. Her iki kimlik de uluslararası sistem içinde bir tür statü olarak algılanmaktadır. Hindistan’ın dış politika davranışının temelinde statü kazandıran belirli bir kimliğe duyulan özlem yer almaktadır ve statü kazandıran kimlik seçimi ve bu kimliği yorumlama stratejisi maddi yeteneklerine ve yapısal konumuna göre değişmiştir (Sandeep Singh, 2014: 191-192). Burada yine Hindistan Dış Politikası’nda ‘sürekliliğin’ ve ‘düşünsel değişimin’ sentezlendiği argümanını destekleyen bir veri ortaya çıkmaktadır.

Kurucu önder olarak Bağlantısızlar Hareketi’yle Hindistan’ın ‘Üçüncü Dünya’ ülkelerinde söz konusu olan erken sömürge sonrası liderliği, alternatif bir uluslararası ilişkiler görüşü yani Bağlantısız duruşun formüle edilmesiyle vücuda gelmiştir. Çoğunlukla zayıf olmanın ve Soğuk Savaş risklerinden korunmanın gerekliliğiyle motive edilen bu durum aynı zamanda egemen uluslararası düşünceden radikal bir sapma ve dolayısıyla Hindistan gibi zayıf bir ülke için önemli bir başarı demektir. Burada devrimci bir kopuşa liderlik etme güveni Hindistan’ın ‘büyük uygarlık’ algısından kaynaklanmıştır (Ollapally, 2011: 208). Avrupa emperyalizmi sona ererken Nehru Asya milliyetçiliğinin ortaya çıkmasıyla tüm Asyalıların birleşmesini amaçlayan ‘Hindistan merkezli’ bir ‘Pan-Asya’ düzeni düşünmüştür. “Hindistan Hint Okyanusu bölgesinde, Güneydoğu Asya’da ve Orta Doğu’ya kadar ekonomik ve politik faaliyetin merkezi olarak gelişecek” söyleyişiyle Nehru (1985a: 536) Asya’nın yeniden canlanmasında Hindistan için öncü bir rol tasarlamıştır. Dolayısıyla büyük Asya medeniyetleri olarak Hindistan ve Çin’in Asya’daki yeni düzenin merkezinde olacağına yönelik inançla Nehru’nun öncelikle ‘Panchsheel’ veya ‘Barış İçinde Bir Arada Yaşamın Beş İlkesi’ üzerine Çin’e yönelmesi rastlantı değildir. Ayrıca bir anlamda Nehru’nun anlatısı Hindistan’ın 1991’de başlatılan (ve 2014’te ‘Doğu’ya Hareket’ ismini alan ve daha da önemlisi Hint-Pasifik anlatısının doğuşuna neden olan) ‘Doğu’ya Bakış’ politikasının öncül ifadeleridir (Ollapally, 2011: 214).

Benzer bir biçimde bugün Hindistan bölgesel ve hatta küresel bir statü veya liderlik arayışındadır. Ancak bu kez dış politikasının içe dönük ve ‘idealist’ yapısını ön plana çıkararak değil, günümüzün ‘değişen konjonktürü’ nedeniyle daha dışa dönük, proaktif ve ‘pragmatik’ olarak

'realist' yapısını ön plana çıkaran bir pozisyonda yapılandırmaktadır. Burada gözlemlenen durum realist görüşün Hindistan Dış Politikası'nda ya da Hindistan'ın stratejik düşüncesinde daha önce hiç olmadığı ve salt idealist yaklaşımla hareket ettiği algısından çok 'konjonktüre' göre hangi yönelimi ön plana çıkardığıdır. Bağımsızlığın ilk yıllarından 2000'lere dek görülen dış politika yapısında realist bir düşünce olmakla beraber idealist özellik daha ön planda tutulmuştur. Ancak 1990'lardan itibaren hem uluslararası sistemde hem de Hindistan'ın kendi iç sisteminde ekonomik ve politik koşulların değişimiyle beraber özellikle 2000'lerden itibaren somut olarak görülmeye başlayan bir yükseliş hikâyesi bulunmaktadır. Dolayısıyla bugün belli bir güce ve güvene erişmiş olan Hindistan için dış politika davranışında realist özellik daha açık bir biçimde yansıtılmaktadır. Bu durum yine Hindistan Dış Politikası'nda hem 'sürekliliği' hem de 'düşünsel değişimi' ortaya koymaktadır. Burada Hindistan'ın stratejik düşüncesinde ya da kimliğinde ve paralel olarak dış politika davranışında temelden bir 'dönüşüm' değil, 'süreklilikle harmanlanan değişimin getirdiği bir dönüşüm' söz konusudur. Bu noktada Miller ve Estrada'nın (2017) savından da hareketle beklenenin aksine Hindistan dış politika düşüncesinin idealizme olan bağlılık bir kenara atılarak ağırlıklı olarak güç ve çıkar mantığına dayalı salt Realizm temelinde radikal bir değişimden çok kurumsallaşmış yerleşik düşüncelere ve düşünsel çerçevelere saygı göstermeye devam eden bir değişim görülmektedir. Nitekim dış politika davranışındaki 'radikal değişiklikler' dış politikanın oluşumundaki temel düşüncelere meydan okunduğunda veya bu düşünceler yok edildiğinde meydana gelirken 'sürekliliğin var olduğu değişim' dış politikanın oluşumuna yönelik operasyonel düşüncelere meydan okunduğunda ancak temel düşünceler yankılanmaya devam ettiğinde ortaya çıkar (Chacko, 2014: 437).

Geleneksel Konstrüktivist görüşü temsil eden Legro'nun (2005: 21) dış politikadaki 'düşünsel değişimi' açıklamaya yönelik modelinde kolektif düşünceler, stratejik koşullar ve iç politika odağı bir aradadır. Legro'nun (2005, 24-48) modeline göre 'düşünsel değişim' baskın düşüncelere çeşitli sosyal beklentileri karşılamaya devam eden alternatif düşüncelerle başarılı bir biçimde meydan okunduğunda ortaya çıkarken 'süreklilik' alternatif düşünceler olmadığında, yeterince desteklenmediğinde veya baskın düşüncelere başarıyla meydan okunduktan sonra onlardan bekleneni başaramadığında oluşur. 'Süreklilik ile değişim' beklentiler, davranışlar ve olaylar arasındaki etkileşimde farklı konulardaki uygun davranış üzerine belirli inançlar güçlendirildiğinde veya dönüştürüldüğünde meydana gelir ve yeni dış politika düşünceleri önceden var olan baskın düşünceler ve bunların yaşanan olaylarla ilişkileri tarafından şekillendirilir (Legro, 2005: 21,4). Bununla birlikte Legro'nun (2005: 81) temel düşüncelere ilişkin 'retorik semboller' olarak indirgemeci bir yaklaşımı bulunmaktadır. Buna karşın Eleştirel Konstrüktivizmin temsilcilerinden Laffey ve Weldes'in (1997) yaklaşımıyla temel düşünceler devlet kimliğini destekleyen temsili uygulamaları üreten ve böylece devletin dış politika çıkarlarını şekillendiren 'sembolik teknolojiler' (symbolic technologies) olarak daha önemli bir yapısal rol oynarlar. Ayrıca düşünceleri 'sembolik teknolojiler' olarak kavramsallaştırmak onları bireysel olgulardan çok sosyal olgular olarak ve neo-pozitivist nedensel değişkenler olarak değil, oluşturucu uygulamaların ve

ilişkilerin faktörleri olarak ele alır. Bu nedenle temel düşünceler belirli operasyonel düşünceleri ve dolayısıyla belirli dış politika uygulamalarını ve seçimlerini olanaklı kılan ve diğerlerini olanaksız kılan temsillerin, ideolojik etkilerin ve uygulamaların kategorisini oluşturur (Laffey ve Weldes, 1997).

Bugün Hindistan'ın realist görüşü 'Çin faktöründen' önemli ölçüde beslenmektedir. Çin'in Hint Okyanusu'ndaki 'İnci Dizisi' olarak anılan stratejik faaliyetleri üzerine Hindistan'ı 'çevrelediği' yönünde realist bir algı oluşmuştur. Ancak realist yaklaşımın öngördüğü ya da beklediği üzere ABD'yle Çin'in 'çevrelenmesine' yönelik 'sert dengeleme' araçlarını kullanmak Hindistan için 'hayati bir durum söz konusu olmadığı sürece' bir politika seçeneği değildir. Burada aynı zamanda realist bir perspektifle 'tehdide odaklanmak' gerekir. Hindistan ve Çin'in ilişkilerini yönetmekte ne kadar başarılı oldukları Hindistan'ın geleneksel normatif dış politikasına ne ölçüde devam edebileceğini etkileyecektir. Ancak Hindistan'ın Çin'i dengeleme potansiyeli ve bu yöndeki alternatif üretimleri de önemlidir. Bu noktada Hindistan için ABD'yle ilişkiler çok önemli olsa da realist görüşün aşıldığı ya da ABD'nin beklediği üzere 'ittifak' benzeri ortaklıklardan kaçınılmaktadır. Hindistan'ın Bağlantısızlık kimliğini oluşturduğu dönemde iki bloktan birine bağlanmayarak bu sayede kendine manevra alanı açmasına benzer bir biçimde bugün aynı kimlikle ABD'yle ve diğer büyük güçlerle ilişkilerinde kendine esnek davranma payı bırakmaktadır. Nitekim o dönem iki kutup arasındaki rekabeti kullanarak bir anlamda güvenliğini sağlayan ve aynı zamanda ekonomik destek elde eden Hindistan bugün ABD ve Çin'in 'Thucydides tuzağına' sürüklenmek istememektedir. Örneğin, 1960'lar ve 1970'ler boyunca ABD, Çin ve Pakistan'dan gelen jeopolitik baskı Hindistan'ı ABD önderliğindeki 'emperyal Batı'dan uzak tutmuş ve Sovyetler Birliği'yle daha yakın bir ilişkiye yöneltmiştir. 1971'de imzalanan Barış, Dostluk ve İş Birliği Antlaşması'yla güven temelini oluşturduğu iki ülke arasında 1970'ler ve 1980'ler boyunca yakın bir ticaret ortaklığıyla stratejik bağlar daha da güçlendirilmiştir. O dönemde temelleri sağlam bir biçimde atılan Hindistan-Sovyet yakınlığı bugün Hindistan-Rusya ilişkilerinde kendini göstermeye devam etmektedir. Günümüzde ABD'ye daha yakın bir duruş sergileyen Hindistan için köklü Rusya bağları bir 'denge alternatifi' olarak hala önemini korumaktadır. Raja Mohan'ın (kişisel görüşme, 10.9.2020) söylemiyle "Çin'in iddiası ve ABD'nin öngörülemezliği Rusya'yı Hindistan hesabında önemli bir faktör haline getirmektedir". 'ABD yanlısı' olarak eleştirilen (Kaura, 2018: 52) Başbakan Narendra Modi'nin söylemleri Rusya'nın Hindistan için önemini açıkça ortaya koyar (Mahim Pratap Singh, 2014; Business Standard, 2014; Indian Express, 2017):

Ülkemizin en büyük dostu kim diye Hindistan'da yaşayan bir milyarı aşkın insandan kime sorsanız her insan, her çocuk Rusya olduğunu bilir. (...) Hindistan'ın Rusya'yla bağları kıyaslanamaz. (...) Hindistan-Rusya ilişkileri 1947'den bu yana hızla değişen bir dünyada değişmeyen tek şeydir. Zamanın testine dayanmış ve güçlendikçe güçlenmiştir. İlişkimizin dayanıklılığı eşitlik, güven ve karşılıklı yarar ilkelerine bağlı olma gerçeğine dayanmaktadır.

Soğuk Savaş döneminde Hindistan Bağlantısızlar Hareketi'nin lideri olarak ortaya çıksa da aynı zamanda Sovyetler Birliği'yle 'özel bir ilişki' geliştirmeye çalışmıştır. Sovyetler için Hindistan ilişkileri ABD ve Çin etkisini dengelemeyi amaçlamıştır. İkili ilişkiler geliştikçe, Sovyetler Birliği Hindistan'ın bölgesel ve uluslararası kaygılarını aşmasında 'yeri doldurulamaz bir karşı dengeleme gücü' sağlamıştır (Pant, 2013b: 1-2). Sovyetler Birliği çöküşüne kadar Hindistan'ın en büyük ticaret ortağı olmuş ve Sovyetler'in maddi ve uzmanlık desteği Hindistan'ın birçok yerel endüstrisinin temelini oluşturmuştur. Hindistan'a uçaktan tanklara kadar tüm askeri üretim hatlarını sağlamış ve Hindistan Donanması'nın gelişiminde önemli desteği olmuştur (Kaura, 2018: 48). Nitekim ABD ve Çin dengesi gözetilen Sovyetler o dönemde (ve Rusya olarak hala) Hindistan'ın askeri yeteneklerini güçlendirmeye ağırlık vermiştir (Srivastava, 2017: 83). 1980'lerde Sovyetler Birliği'nden nükleer enerjiyle çalışan bir denizaltı kiralaması Hindistan'ın Hint Okyanusu'nda 'büyük güç' olma isteğini yansıttığının yanı sıra iki ülke arasındaki benzersiz 'stratejik güvenin' bir göstergesidir (Basur ve Estrada, 2017: 59). Üstelik o dönem iki ülke arasındaki farklılıklar kamuoyuna dahi yansıtılmamıştır. Örneğin, Sovyetler'in 1979 Afganistan işgaline yönelik Hindistan hoşnutsuzluğunu Sovyetler'e 'perde arkasından' yansıtması da açıktan onu kınamaktan kaçınmıştır (Horn, 1983). İkili ilişkilerdeki yoğun etkileşim Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler'in dağılmasının ilk 10 yıllık sürecinde sekteye uğrasa da oluşturulan güven ve dostluk zemini devam etmiş ve Soğuk Savaş sonrası oluşan Rusya Federasyonu'yla ilişkiler yeniden yapılandırılmıştır. Örneğin, Rusya Hindistan'ın 1998'deki nükleer testlerine yönelik resmi eleştirilerini dile getirmesine karşın Hindistan'a yaptırım uygulamayı reddetmiştir. Bu noktada Rusya'nın en önemli motivasyonu 'çok kutupluluk' arayışıdır. Soğuk Savaş sonrasında ABD önderliğindeki tek kutupluluğa etkili bir dengeleme oluşturmak amacıyla Rusya ayrıca uluslararası güvenlikte istikrar sağlayıcı bir güç olarak Hindistan, Rusya ve Çin arasında bir 'stratejik üçgen' oluşturulmasını önermiş ancak Hindistan ve Çin arasındaki güven açığı buna engel olmuştur. Buna karşın uluslararası sistemde Rusya'nın başını çektiği 'çok kutupluluk' arayışı üç ülke arasında hala ortak nokta olmaya devam etmektedir.

Hindistan-Rusya ikili ilişkilerdeki yakınlaşma Vladimir Putin'in 2000'de Rusya Devlet Başkanı olması ve aynı tarihte 'stratejik ortaklığa' erişen iki ülke ilişkilerinin 2010'da 'özel ve ayrıcalıklı bir stratejik ortaklığa' yükseltilmesiyle daha da belirgin bir hal almıştır. İkili ilişkilerin en önemli ayağı savunma alanındaki ilişkilerdir ve bu konuda en önemlisi Rusya'nın 'denenmiş ve test edilmiş' bir ortak olmasıdır. Hindistan'ın savunma teçhizatının neredeyse yüzde 70'i Rus menşelidir (Sajjanhar, 2016). Rusya Hindistan'a gelişmiş savunma teçhizatı ve 'hassas askeri teknolojiler' sunmaktadır. İki ülke arasındaki sivil nükleer iş birliğinin ise ayrı bir önemi bulunmaktadır. Şu anda Hindistan'da nükleer santral inşa eden 'tek ülke' konumundaki Rusya Hindistan'ın Nükleer Tedarikçiler Grubu'na üyelik arayışını güçlü bir biçimde desteklemektedir (Haidar, 2017; Siddiqui, 2019; World Nuclear Association, 2020b). Ayrıca savunma alanında Rusya Hindistan'ın yüksek teknoloji transferi ve ortak üretim için kurumsallaşmış bir mekanizmaya sahip olduğu 'tek ülkedir' (Pant, 2013b: 7).

Bununla birlikte iki ülke arasındaki 'stratejik ortaklık' anlayışı büyük ölçüde savunma sektörü ve nükleer enerji projeleriyle sınırlıdır. Bu da Rusya'yla bağların Hindistan'ın diğer küresel güçlerle olan bağlarının gerisinde kaldığı anlamına gelmektedir. Bu noktada Hindistan'ın ABD'yle yakın etkileşimi ve ABD'yle Rusya arasındaki anlaşmazlık Hindistan-Rusya ikili ilişkilerini etkilemektedir (Kaura, 2018: 51). Örneğin, Hindistan'ın ABD'yle artan savunma iş birliği Rusya'da kendi çıkarlarına zararlı olarak görülmektedir. Hindistan'ın 'süper güç' olma yolunda ilerlediğini belirten Rusya'nın eski Hindistan Büyükelçisi Alexander Kadakin Hindistan'ın stratejik ihtiyaçları için diğer ülkelerden askeri donanım aldığına kıskançlık hissetmediklerini ifade ederken aynı zamanda "Lütfen nükleer denizaltı kiralayabilecek bir ülke belirtin" sorusunu yükselterek Hindistan-Rusya ortaklığının 'özel ve ayrıcalıklı' yanını vurgulama ihtiyacı hissetmiştir (Pandey, 2016). Kadakin'in yaptığı vurgu bir başka üst düzey Rus yetkilisi Sergei Chemezov tarafından daha açık bir biçimde belirtilmiştir. Hindistan'ın ABD'yle büyüyen bağlarına karşın Rusya'nın her zaman Hindistan'ın stratejik ortağı olacağını ifade eden Chemezov'un (PTI, 2017a) "[Hindistan'a] Rusya dışında kimsenin vermeyeceği savunma ürünleri ve teknolojileri var" söyleyişinde ABD'yle karşılaştırıldığında Rusya'nın 'güvenilirliğine' yapılan atıf açıktır. Bu noktada Hindistan'ın 'stratejik' silahlar için hala Rusya'ya güvendiğini ileri süren Pant (2013b: 8) tarafından Rusya'nın uçak gemileri ve nükleer denizaltılar dâhil olmak üzere stratejik nitelikteki savunma teknolojilerini Hindistan'la paylaşmaya istekli olan 'tek devlet' olduğu belirtilmektedir.

Öte yandan Rusya'nın Çin'le stratejik koordinasyonu, Pakistan'la artan yakınlığı ve ayrıca Taliban'la iletişim kanallarını açması Hindistan için kaygı oluşturmuştur. Rusya'nın Taliban'dan daha büyük bir tehdit olarak gördüğü IŞİD'in Afganistan'daki yükselişine karşın Taliban politikasını değiştirme yönündeki eğilimi iyi ve kötü terörizm arasında hiçbir ayırım olmadığını savunmaya devam eden Hindistan'ın stratejik düşüncesiyle farklılık doğurmuştur. Hindistan ve Rusya arasındaki bu tür farklılıklar ABD'nin Hindistan'ın Afganistan'daki varlığının artmasını desteklemesi zemininde ortaya çıkmıştır. Rusya'nın Taliban eğilimi Hindistan'ın görüşlerinden çok Çin ve Pakistan'ın yaklaşımına daha yakındır. Bu noktada Rusya Taliban gruplarını kontrol altında tutabileceğine inandığından Pakistan'la bir yakınlık gözetmiştir. Ancak Afganistan Ordusu'na silah sağlayan ama aynı zamanda Taliban'la iletişim kanallarını açık tutan Rusya'nın Taliban politikası Afganistan'ın genel istikrar ve güvenliği hedefini tehdit etmeyen 'taktiksel' bir değişikliğe işaret eder (Joshi ve Sharma, 2017: 42-43). Terör örgütü olarak gördüğü bir grupla temasa geçmeyerek 'ahlaki' zemini ısrarla korumaya çalışan Hindistan'ın resmi olarak Taliban'la ilişki kurması olanak dâhilinde görülmesi de ABD'nin 2021'ekadar askerlerinin çoğunu Afganistan'dan çekme kararı karşısında Hindistan için hala Afganistan'daki varlığının sürdürülebilirliği konusunda bir reçete söz konusu değildir (Tourangbam ve Dwivedi, 2020). Bu bağlamda Joshi ve Sharma'ya (2017: 43) göre Hindistan Rusya'nın Taliban'la diyalogundan faydalanma yolunu seçebilir.

Ayrıca Rusya'nın Pakistan yönelimini Hindistan'ın eski Dışişleri Sekreteri Kanwal Sibal (2016: 300-301) "ABD'ye geniş bir jeopolitik çerçevede karşı koyma stratejisinin" ve "yeni Hindistan-ABD stratejik denklemlerine ilişkin kuşkularını belirtmesinin" bir uzantısı olduğunu ileri sürmüştür. Vladimir Putin liderliğinde Rusya jeopolitik ilişkisini sürdürmek ve ABD ile Çin ekseninde iki kutuplu bir düzenin ortaya çıkmasını önlemek amacıyla ABD'nin taktik kararsızlığını algıladığı her yerde boşluğu doldurmak için çaba göstermektedir. Rusya'nın bu bağlamda Çin ve Pakistan'a yönelen tavrı Hindistan'la ilişkilerinde yeni bir 'güven testine' yol açacak potansiyeldedir. Ancak bunu öngören Vladimir Putin'in (PTI, 2017b) Rusya'nın Pakistan ve diğer ülkelerle artan bağlarının 'güvene dayalı' Hindistan-Rusya ilişkilerini etkilemeyeceğini vurgulamak için Rusya'nın füze teknolojisi de dâhil hassas alanlarda böylesine derin bir iş birliği yürüttüğü başka hiçbir ülke olmadığının altını çizmesi önemlidir. Nitekim Rusya-Pakistan savunma ilişkisinde önemli sınırlamalar söz konusudur. Örneğin, Hindistan dünyanın en büyük 2. silah ithalatçısıdır ve Hindistan'ın en büyük silah tedarikçisi olarak Rusya böyle bir büyük pazarı kaybetmeyi göze alamaz (Roche, 2020). Üstelik Hindistan-Rusya arasındaki silah anlaşmaları teknoloji transferini de kapsamaktadır. Bir diğer faktör olarak Pakistan'ın Çin için en büyük silah pazarı olmasıdır. Çin Pakistan savunma pazarında bir rakibinin çıkmasına sıcak bakmayacaktır. Pakistan ayrıca yardım ve silah konusunda ABD'ye bağımlıdır. ABD-Rusya ilişkilerindeki düşüş eğilimi göz önüne alındığında Pakistan'ın Rusya'yla hamleleri konusunda temkinli olması gerekebilir (Joshi ve Sharma, 2017: 40).

Rusya Pakistan'a yakınlaşarak Hindistan'ı ABD'ye çok yaklaşmaması konusunda uyarıyor olabilir ancak bu durum aynı zamanda ters bir etki de ortaya çıkarmaktadır. ABD-Rusya arasındaki rekabet Rusya-Çin ilişkilerini beslemekle beraber Rusya'nın Çin'e ve Pakistan'a yönelmesi Hindistan'ı potansiyel stratejik kırılganlıklarını gidermek için ABD'yle daha yakın bağlar aramaya itmektedir. Bunun yanında hızla yükselen bir Çin potansiyel bir stratejik rakip doğurduğundan Rusya'nın da ihtiyatla yaklaştığı bir konudur. Ayrıca Hindistan ve Rusya'nın stratejik manevra alanını azaltacak bir potansiyel taşıyan ABD-Çin ikili iş birliğinin ortaya çıkma olasılığı Hindistan-Rusya ikili ilişkilerinin önemini artırmaktadır. Belirsiz ve akışkan bir uluslararası ortamda Hindistan ile Rusya arasındaki güçlü bağlar Hindistan için hala temel bir değerdir. ABD Hindistan'a yaklaştıkça Hindistan bölgesel güç dengesini korumak için ABD ile uzun yıllar ulusal çıkarlarına hizmet eden Rusya ilişkileri arasında bir denge gözetmeye çalışmaktadır (Kaura, 2018: 52-56). Bu denge Hindistan'da kamuoyu düzleminde de görülmektedir. Örneğin, 2017'de yapılan bir Pew Araştırma Merkezi anketi ABD'nin %49 (Obama döneminde bu oran %70'leri bulmuştur.) Rusya'nın %47 oranında olumlu bir imaja sahip olduğunu ortaya koymuştur (Stokes vd. 2017).

Bunun yanı sıra Rusya'nın Aralık 2016'da Çin'in 'Kuşak ve Yol Girişimi'ni destekleme niyetini açıkça belirtmesi ve aynı zamanda Avrasya Ekonomik Birliği (Eurasian Economic Union-EEU) projesini buna bağlamayı önermesi Hindistan-Rusya ilişkilerinde önemli bir 'fay hattıdır'. Rusya Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ni Hint Okyanusu'ndaki jeopolitik varlığının bir anahtarı

olarak görmektedir. Buna karşın Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru çatısı altında şekillenen Rusya, Çin ve Pakistan üçlüsü Hindistan'ın hiç hoşuna gitmeyecek bir durumdur. (Srivastava, 2017: 86). Öte yandan Rusya için Çin'in dâhil edilmesi söz konusu olsa da 'kapsayıcı' dış politika tezini savunan Hindistan'ın Rusya'yla ortak çalıştığı Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru projesi bir anlamda Çin'i de oyunun içinde tutan 'kapsayıcı karşı-denge' oluşturma bağlamında önemlidir. Hint Okyanusu'nda ayrıca Hindistan ve Rusya'nın ikili olarak yürüttüğü askeri tatbikatlar (INDRA) Hindistan'ın deniz stratejilerindeki çeşitliliği için önem taşır. Hindistan Rusya'yı istikrarlı, kapsayıcı, dengeli ve çok kutuplu bir dünyaya ulaşmada önemli ortaklardan biri olarak görmektedir. Dolayısıyla ikili arasında bazı konularda oluşan görüş ya da algı farklılıklarına karşın Hindistan ve Rusya'nın 'düşmanlık' ya da 'rekabet' geçmişi olmadığına ve Hindistan'ın ABD yakınlığında ve Çin ilişkilerinin kontrolünde Rusya'yı hala 'dengeleyici' bir konumda tutmasına dikkat çekilmelidir. Gurpreet Khurana'nın (kişisel görüşme, 28.8.2020) belirttiği gibi "Rusya'yla ilişkiler Hindistan'ın bağımsız ve çok-yönlü dış politikasının önemli bir unsurudur. Rusya Hindistan'ın ABD'ye aşırı stratejik bağımlılığını önleyecek önemli bir savunma teknolojisi kaynağı olarak Hindistan için ayrıca önemlidir". Örneğin, ABD'nin tüm karşıtlığına karşın Hindistan Ekim 2018'de Rusya'yla 5 adet S-400 Hava Savunma Füze Sistemi tedarikine ilişkin sözleşme imzalamıştır. Dahası Çin'le 2020 Ladakh sınır krizinin patlak vermesiyle ABD'nin ara buluculuk çağrısının Çin tarafından reddedilmesi üzerine Hindistan sessiz kalmış ve böylece Hindistan-Çin gerginliğinin azaltılması noktasında Çin'in de iyi ilişkilere sahip olduğu Rusya'nın 'sessiz diplomasisi' (quiet/silent diplomacy) devreye girmiştir. Bu noktada ayrıca Hindistan Savunma Bakanı Rajnath Singh'in hızlandırma talebiyle 2021 için planlanan ilk S-400 teslimatının 2020 sonunda yapılmasına ilişkin karar ve 33 yeni savaş uçağı alımının Hint hükümetince onanması Hindistan'ın ABD yerine Rusya kartını oynaması ve Çin'e yönelik Rusya üzerinden savunma hamlesi yapması bağlamında dikkate değerdir. Bu da Hindistan'ın dış politikasında 'değişimler' yaşansa da 'sürekliliğin' devam ettiğine yönelik başka bir veriyi ortaya koymaktadır.

Ancak tartışılan konu şudur: Rusya hızla yükselen Çin karşısında yeterli bir 'dengeleyici' olabilir mi? Hindistan'daki pek çok kişi ABD'yi tek alternatif olarak görmektedir (Pant, 2013b: 14). Bu noktada Hindistan için en can alıcı konu Çin'in Güney Asya'yla birlikte Hint Okyanusu'na açılımdır. Hindistan'ın geleneksel ve stratejik düşüncesinde kendi 'arka bahçesi' olan bu bölgelerde kendi 'üstünlüğü' ve 'kontrolü' olmalıdır ve herhangi bir 'dış güç' Hindistan'ın iş birliği bulunmadan ya da diğer deyişle 'onayı' olmadan 'stratejik varlık' gözetmemelidir. Hindistan'ın stratejik düşüncesinde 'Raj' geleneğinin ve 'Monroe Doktrini'nin etkisi devam etmektedir. Burada Hindistan'ın dış politika anlayışındaki 'süreklilik' ve 'düşünsel değişim' üzerine bir başka veri ortaya çıkar. 'Dünya barışına' inanan Jawaharlal Nehru her ne kadar 'idealist' dış politika yönelimini ön planda tutsa da dünya görüşünde komşularla güvenlik iş birliği konusundaki yaklaşımına açıkça yansıyan güçlü bir 'realist' eğilim söz konusudur. Bağımsızlık sonrası Hindistan'ın yakın çevresinde 'güvenlik sağlayıcısı' rolünü üstlenmesi ve zamanla ekonomik ve askeri açıdan güçlendikçe bu rolü yakın çevresinden daha geniş bir uygulama alanına yayması Raj

mirasının sürdürüldüğüne yönelik güçlü kanıtlardır (Mohan, 2013). Tanınmış Hindistan tarihçisi Embree'nin (1989: 117-120) söylediği üzere Büyük Britanya'nın nihai kontrolüne karşın Hindistan hükümetinin alt kıtada fiziksel bölgenin kontrol mekanizması olarak rol almasının etkisiyle Raj diplomasisi “modern Hindistan için biçimlendirici bir miras” olmuştur. Geçmişten gelen bu uygulama Hindistan'ın ayrıca Hint Okyanusu bölgesinde ortaya çıkan ‘güvenlik sağlayıcısı’ rolünü de açıklamaktadır. Ancak Hindistan'ın liderleri bölgedeki ve komşuları üzerindeki özel konumunu savunabilmek için İngiliz İmparatorluk örneğini değil, ABD'nin ‘Monroe Doktrini’ni örnek almıştır çünkü Monroe Doktrini sömürge sonrası bir dünyada ideolojik olarak daha anlamlı bir dayanak oluşturmuştur (Brewster, 2015a: 227). Gerçekte Monroe Doktrini ABD'nin 1823'te Başkan Monroe tarafından Amerika'daki Avrupalı güçlerin yeni sömürge iddialarını reddetmenin bir yolu olarak ifade edilen bir dizi ilke olmakla beraber Avrupalıları Amerika kıtasından ve deniz alanından uzak tutmak için ABD'yi ‘uluslararası polis gücü’ olarak Amerikan ülkeleri üzerinde ayrıcalıklı bir konuma getirecek şekilde genişletilmiştir. ‘Hindistan'ın Monroe Doktrini’ onun bölgesel güvenliğin koruyucusu olarak özel bir role sahip olduğu Güney Asya'nın tek bir stratejik birim olarak ifadesidir (Brewster, 2015a: 226). Nitekim Raj döneminde Hindistan'ın şu anki komşularının neredeyse tamamı Britanya Hindistan'ı tarafından yönetilmiş ya da Britanya Hindistan'ıyla koruyucu bir ilişki içinde olmuştur.

Hindistan'ın stratejik düşüncesinde Raj perspektifine dayanan ‘Hindistan'ın Monroe Doktrini’ önemli bir yere sahiptir. Ancak Hindistan için doktrinin erken dönem uygulaması ‘kara odaklı’ olmuştur. Nitekim Hindistan'a yönelik askeri tehditler karadan, özellikle Hindistan'ın kuzeybatısından algılandığı için Hint stratejik düşüncesi tarihsel olarak güçlü bir kıtasal odağa sahiptir. 20. yüzyılda Hindistan'a yönelik askeri tehditler kuzeydoğudan Japonya (1941-45), kuzeybatıdan Pakistan (1947 ve sonrası) ve kuzeyden Çin (1962 ve sonrası) olmak üzere hep kara kaynaklıdır. Ayrıca Hindistan'ın batı ve kuzey sınırlarındaki tehditler ve ağırlıklı olarak bu bölgelerdeki iç isyanlar Hint Ordusu'na Hint askeri teşkilatı içinde tartışmasız baskın bir konum kazandırmıştır. Dolayısıyla geleneksel ‘kara gücü’ olan Hindistan önce Pakistan odaklı ve sonrasında Çin odaklı gelişen karasal stratejik düşüncesiyle bir ‘deniz körlüğü’ yaşamıştır. Karasal bir yönelimle bağımsızlığın ardından Jawaharlal Nehru üç Himalaya Krallığı'nın kendilerini Hindistan'dan ayırma eğilimini engellemiş ve Raj tarafından imzalanan önceki anlaşmalara paralel olarak 1949'da (2007'de revize edildi.) Bhutan ve 1950'de Nepal ve Sikkim (1975'te de Hindistan'a bağlanmıştır.) ile Hindistan'ın ‘üstünlük ve koruyucu statüsünü’ teyit eden anlaşmalar imzalamıştır. Böylelikle Raj yönetiminde doğrudan İngilizlere bağlanmayarak kuzey sınırlarda ‘tampon’ görevi gören Bhutan ve Nepal benzer bir biçimde modern Hindistan için özellikle Tibet ‘tamponunu’ topraklarına katan Çin'le arasında önemli tampon görevi görmektedir. Ayrıca Nehru'nun barış antlaşmaları için ilk olarak Afganistan (1950), İran (1950), Myanmar (1951) ve Endonezya'ya (1951) yönelmesi Hindistan'ın Raj etki sınırının bir parçası olan ‘genişletilmiş çevresiyle’ daha güçlü bir ilişki arayışını yansıtmakla beraber kuzey sınırlarında birleşik ve güçlü bir Çin'in ortaya çıkması, miras alınan güvenlik sisteminin kurulmasını çoğunlukla engellemiştir.

Diğer deyişle Çin'in Hindistan'ın komşularıyla ilişkilerini iyileştirme arayışı ve Hindistan-Çin ilişkilerinin bozulması Hindistan'ın manevra alanını kısıtlamıştır (Mohan, 2013: 9-14).

Raja Mohan (2004-05: 127) Monroe Doktrini'nin Hint varyasyonunun "Hindistan stratejik topluluğundaki birçok kişi için bir inanç maddesi" olduğunu ileri sürmektedir. Asya devletlerinin kendilerini dış saldırılardan korumak için Monroe doktrini benimsemeleri gerektiğini savunan Jawaharlal Nehru (1961: 113-115; 1985b: 133) ABD'nin Monroe Doktrini'ne dayandırarak 1961'de Portekiz'in Goa kolonisini ele geçirmek için Hindistan'ın askeri güç kullanmasının haklılığını savunmuştur. 1971'de Doğu Pakistan'ın (şimdiki Bangladeş) bağımsızlık sürecine askeri destek veren ve 1973'te yine askeri müdahale uygulayarak Sikkim'i 1975'te Hindistan Birliği'ne dâhil eden Indira Gandhi Hindistan'ın Tamil isyancılarını eğitip silahlandırdığı ve sonrasında Sri Lanka'ya askeri müdahale ettiği 1980'lerin başında Hindistan'ın müdahalesini haklı çıkarmak için Monroe Doktrini'ni daha da ileri taşımıştır. Bunu 'Indira Doktrini' olarak adlandıran Gupta (1983) Doktrin'in kapsamını şöyle özetlemiştir: herhangi bir Güney Asya ülkesindeki bir çatışmada Hindistan karşıtı bir durum olduğunda Hindistan'ın dış müdahaleye izin vermemesi, hiçbir Güney Asya hükümetinin Hindistan karşıtı bir eğilimle dışarıdan yardım istememesi ve dışarıdan yardıma ihtiyaç duyan hiçbir Güney Asya ülkesinin Hindistan'ı bu tür taleplerin dışında bırakmamasıdır. Ancak Indira Gandhi'nin ülke içinde yükselen Sikh ayrılıkçı hareket sonucu suikaste uğramasıyla başa geçen oğlu Rajiv Gandhi'nin Raj geleneğini ya da diğer deyişle Indira veya Monroe Doktrini'ni aynı ölçüde sürdürmesi annesiyle aynı kaderi paylaşmasına yol açmıştır. Nitekim Hindistan'ın 1987 ile 1990 yılları arasında savaştığı Sri Lanka etnik gruplarına bir 'Hint Barışı' (Pax Indica) dayatma girişimi Hint Ordusunun yenilgisine ve Rajiv Gandhi'nin Tamil isyancıları tarafından suikastına neden olmuştur. Ancak bazen 'Rajiv Doktrini' olarak da anılan Indira veya Monroe Doktrini'nin güçlü bir biçimde uygulanmaya devam etmesinin sonucunda söz konusu olan Sri Lanka'daki yenilgi deneyimi ve Hindistan'ın askeri müdahalelerle yakın çevresinde oluşturduğu bölgesel kabadayılık imajı Rajiv Gandhi'nin ardından Başbakan olan Inder Kumar Gujral'ın 'Gujral Doktrini'ni ilan etmesiyle değiştirilmeye çalışılmıştır. Hindistan'ın komşularına güven vermeyi amaçlayan Gujral Doktrini Hindistan tarafından bölgesel ilişkilerde hegemonya yaklaşımından ayrılarak daha ölçülü bir yaklaşımın benimsendiği anlamına gelmektedir. Gujral Doktrini'nin bölgedeki 'Önce Komşuluk' (Neighbourhood First) olarak adlandırılan politika ekseninde proaktif diplomasiyi simgeleyen versiyonu ise 2014'le beraber 'Modi Doktrini' olarak ifade edilmiştir (Bayram ve Arafat, 2018: 80).

'Hindistan'ın Monroe Doktrini'nin deniz odaklı uygulaması 1970'lerin başlarında İngiliz Kraliyet Donanması'nın Hint Okyanusu'ndan çekilmesiyle oluşan ve ABD tarafından doldurulması gereken 'güç boşluğu teorisinin' ortaya çıkmasıyla şekillenmeye başlamıştır. Hint Okyanusu'ndaki bölge dışı güçlerin askeri varlığını gayri meşru olarak gören Hindistan bu teoriyi reddetmiş ve Hint Okyanusu için ortaya atılan 'Barış Bölgesi' teziyle uzun yıllar ABD'nin Hint Okyanusu'ndaki askeri varlığına karşı çıkmıştır. Bugün Hindistan benzer bir biçimde Çin'in varlığından rahatsız

olmaktadır. Bu nedenle Aralık 2014'te Hindistan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Ajit Doval Hint Okyanusu'nda büyük güç rekabetinin tırmanmasını ya da askeri varlıklarının yayılımını önlemek için yeniden bir 'Barış Bölgesi' ilanının gerekliliğine vurgu yapmıştır (Srinivasan, 2014). Öte yandan Hindistan'ın Monroe Doktrini genel anlamda 'Bağılantısızlık' savunuculuğuyla çelişmiş olsa da Hindistan tarafından bölgede veya komşuları üzerinde algılanan 'dış güçlerin' müdahalelerine ya da etkisine karşı kaçınılmaz bir yanıt olarak gerekçelendirilmektedir. Nitekim Hindistan'daki birçok stratejik düşünür Hindistan'ın Monroe Doktrini'ni büyük güçlerin bölgedeki 'meşru olmayan müdahalelerine' karşı bir 'savunma' olarak Bağılantısızlık çerçevesiyle uyumlu olduğunu ileri sürmektedir (Brewster, 2015a: 227). Ayrıca Hindistan'ın en azından Güney Asya'nın ötesinde askeri güç kullanmaya ilişkin soğuk yaklaşımı Bağılantısızlığın Hindistan'ın stratejik görüşündeki etkisini yansıtmaktadır. Bu noktada Hindistan'ın stratejik kültürünü 'savunmacı' olarak nitelendiren Tanham (1992: 23-24,52-56) Hindistan'ın 'yayılmacı askeri geleneğe' sahip olmadığını belirtmiştir. Cohen ve Dasgupta (2010: 1-28) ise Hindistan'ın çatışmadan kaçınmayı ve savunmacı bir yaklaşımı aşıl原因an politik kültüründen türetilmiş bir 'stratejik ılımlılık' kültürüne sahip olduğunu ifade etmiştir. Buradan hareketle Holmes vd. (2009) Hindistan-Çin-ABD 'stratejik üçgeni' düzleminde 21. yüzyıl Hindistan deniz stratejisinin Hint Okyanusu'nda 'Polis' (Constable) taktiği ile 'Bedavacı' (Free Rider) pozisyon arasında bir orta tutum benimseyeceğini ileri sürmüştür. Böylece polis taktiğiyle hayati ulusal çıkarların söz konusu olduğu yerlerde Monroe Doktrini takip edilecek ancak gücünü genişletme gereği duyulduğu noktalarda ılımlı davranılarak bedavacılık (free riding) stratejisine başvurulacak ve bu bağlamda ABD'nin yardımı gözetilecektir.

Burada 'düşmanımın düşmanı dostumdur' zemininde Hindistan için jeopolitik 'çember teorisini' ortaya atan Kautilyan görüşün (Bayram, 2020c) ve "[Hint Okyanusu] Hindistan için yaşamsal önemde bir denizdir. (...) Bu nedenle Hint Okyanusu tamamen Hint olarak kalmalıdır" diyen Panikkar'ın (1945: 84) yeniden önem kazandığı görülmektedir. Hindistan'ın belki de en önemli jeopolitik düşüncü olan ve Hindistan'ın güvenliğinin ancak Hint Okyanusu'nun kontrolüyle garanti edilebileceğini iddia eden Panikkar'ın (1945) fikirleri bağımsızlık sonrası Hindistan'ın stratejik söyleminde göz ardı edilse de son yıllarda bu jeostratejik gelenek Hint Okyanusu bölgesine ilişkin Hint stratejik söyleminde ön plana çıkmaya başlamıştır (Mohan, 2013). Panikkar'ın (1945: 95) işaret ettiği üzere "Hint Donanması'nın birincil sorumluluğu Singapur, Seylan [Sri Lanka], Mauritius ve Sokotra [Aden] ile oluşturulan çelik çemberi korumaktır". Nitekim bugün Hint Deniz Kuvvetleri'nin 'birincil alanını' (Indian Navy, 2015) ifade eden çelik çember aynı zamanda Raj geleneğinin bir yansımasıdır (Bayram, 2020ç: 80). Savunma Bakanlığı'nın son yıllık raporu Hindistan'ın güvenlik kaygılarının Maldivler de dâhil olmak üzere Hint Okyanusu Bölgesi'ndeki (IOR) komşu kıyı ülkeleriyle yakından bağlantılı olduğunu belirtmekle beraber Hindistan'ın doğuda Malakka Boğazı ve GÇD üzerinden Pasifik'e bağlandığını ifade etmiştir. Ayrıca rapor Hindistan'ın Hint-Pasifik bölgesinde kalıcı çıkarlara sahip olduğunu ve Hindistan'ın Hint-Pasifik bölgesi vizyonununun 1 Haziran 2018'deki Shangri-La Diyalogu sırasında

Başbakan Narendra Modi tarafından özetlendiğini yeniden vurgulamıştır. Buna göre ülkenin Hint-Pasifik vizyonu “Herkesi ortak bir ilerleme ve refah arayışı içinde kucaklayan, özgür, açık, kapsayıcı bir Hint-Pasifik bölgesi anlamına gelir. Bu bölgedeki tüm ulusları ve ötesindeki diğer paydaş ülkeleri de içerir ve ASEAN bu vizyonun merkezinde yer alır” (Government of India Ministry of Defence [GoI-MoD], 2018-19).

Afrika'nın doğusu ya da Asya'nın batısından Pasifik'in batısına uzanan jeopolitik bir bölge olarak Hint-Pasifik kavramı özellikle Hindistan'ın Asya-Pasifik'te olası bir güvenlik rolünü meşrulaştırma konusundaki etkileri nedeniyle bazı Hint deniz düşünürleri arasında popüler bir söylem haline gelmiştir. Bununla birlikte Hint hükümeti kavramı kendi politik açılımlarının ‘doğal’ bir uzantısı olarak lanse etmiş ancak ağırlıklı olarak ABD prizmasından formüle edilen kavram aynı zamanda daha önce aktarıldığı üzere ülke içinde birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Trump hükümetinin Hint-Pasifik fikri açıktan Çin’e karşı-denge stratejisi olarak yansımakla beraber bu bağlamda Hindistan’a özel bir yönelimin açıkça gösterilmesine karşın Modi yönetiminin ‘doğal uzantı’ vurgusu ve ‘ASEAN odağı’ Hindistan’ın Hint-Pasifik yaklaşımında aslında ‘amaç’ aynıyken geleneksel politika yapısı ve Çin duyarlılığı nedeniyle ‘araç ve yöntemin’ farklılaştırıldığına işaretidir. Nitekim Hindistan’ın Hint-Pasifik yönelimindeki en önemli iki beklentisi kendi yükselişini beslemek ve Çin yükselişi karşısında elini güçlü tutmaktır (Bayram, 2020ç: 81). Başbakan Narendra Modi ABD’nin *Wall Street* Dergisi’yle 2016’da yaptığı bir röportajda Hindistan’ın ABD’yle birlikte Çin’e karşı herhangi bir grubun parçası olup olmayacağı üzerine sorulan bir soruya ilişkin Hindistan’ın ‘Bağlantısızlık’ politikasının bir miras olduğunu ve yürürlükte olduğunu ve onu değiştirmek için bir neden olmadığını söylemiştir. Bağlantısızlık ya da stratejik özerklik Hindistan’ın stratejik düşüncesinde kökleşmiştir ve bununla birlikte ittifak karşıtlığı ve zorlayıcı sert güç araçlarına karşı diplomatik araçlara yönelik güçlü bir eğilim hala Hindistan’ın dış politika anlayışının ağırlık merkezini oluşturmaktadır (Brewster, 2015a: 226; Ollapally, 2018: 63). Bu nedenle Hindistan ABD yakınlığını önemsemekle beraber ilişkilerini çeşitlendirerek dış ilişkilerinde kendisi için denge ve özgür manevra alanı gözetmekte ve dış politika davranışında Rusya dostluğunu koruma, yumuşak güç yönelimini ön planda tutma ve en önemlisi Çin’i de ‘oyun içinde tutma’ amacıyla ‘kapsayıcı’ bir düzen isteme gibi geleneksel tavrını sürdürmektedir. Bu çerçevede ‘süreklilikten’ gelen anlayışla ABD veya Çin liderliğinde bir düzene karşı çıkmasına paralel olarak Rusya ve Çin’le birlikte çok kutupluluğu destekleyen söylem ve politikaları, uluslararası kurumlar aracılığıyla yürütülen çoklu veya ikili, üçlü diplomasi, Çin duyarlılığından hareketle yumuşak gücün ‘demokrasi’ aşıl原因 yapılanmalarına (Quad gibi) yönelik temkinli duruş Hindistan’ın geleneksel çizgisini yansıtmaktadır.

Kısacası bugün Hindistan’ın dış politika davranışı hem ‘sürekliliğin’ hem de ‘düşünsel değişimin’ bir ifadesidir. Çin faktörü temel alınmakla beraber ABD’de Bush ve ardından Obama dönemiyle başlayan Hindistan yönelimi Hindistan’da Manmohan Singh yönetimiyle somut bir hal alan ‘düşünsel değişimin’ örtüşmesiyle biçim kazanmıştır. Bugün iki ülkenin jeopolitik

yakınsaması ABD’de Trump yönetimi ve Hindistan’da Modi hükümetiyle bir ‘üst versiyonda’ devam ettirilmektedir. Bu noktada Chacko (2019) Konstrüktivist düzlemde gerçekleştirdiği bir analizle daha önce Ekonomi Bakanı, ardından Başbakan olan Manmohan Singh’in başını çektiği ‘Hindistan Ulusal Kongre Partisi’ (Congress) liderliğindeki ‘Birleşik İlerici İttifak’(United Progressive Alliance-UPA) hükümetinin ‘değişimci’ bir devlet kimliği ortaya koyduğunu ileri sürmüştür. Öte yandan bugün Narendra Modi’nin başını çektiği ‘Hindistan Halk Partisi’ (Bharatiya Janata Party-BJP) liderliğindeki ‘Ulusal Demokratik İttifak’ (National Democratic Alliance-NDA) hükümetinin dış politika davranışında ‘sürekliliğin’ yaşandığını vurgulamakla beraber Hindistan’ın bugünkü devlet kimliğini ‘tutkulu’ olarak ifade etmiştir. Hindistan’ın 1990’lardan itibaren Kongre yönetimiyle ekonomik ve politik açıdan yükseliş yaşamaya başlaması ve aynı zamanda donanması başta olmak üzere askeri yapılanmasını güçlendirmesi çerçevesinde dış politika davranışında ‘düşünsel değişim’ başlamıştır. 2000’lerle beraber bu ‘düşünsel değişimin’ bir ürünü olarak ‘Hint-Pasifik’ kavramının ortaya çıktığını ileri süren BJP yönetimiyle söz konusu ‘değişim’ daha proaktif veya Chacko’nun söyleyişiyle ‘tutkulu’ bir biçimde devam etmektedir. Ancak Hindistan iç politikasının iki atardamarı olan Kongre liderliğindeki sol kanat partiler koalisyonu UPA ile BJP liderliğindeki sağ kanat partiler koalisyonu NDA ekseninde şekillenen dış politika davranışında ‘süreklilik’ olgusu değişmemektedir ve ‘düşünsel değişim’ bu olguyla hayata geçirilmektedir. Örneğin, Hindistan’ın ‘pragmatist’ perspektifinden Güneydoğu Asya (ASEAN) Hindistan için politik, stratejik ve ekonomik anlamda fırsat sunan tek bölge olarak görüldüğünden dolayı ‘Doğu’ya Bakış’ politikası ortaya çıkmıştır (Naidu, 2004: 336). ‘Milliyetçi’ bakış açısıyla ‘Doğu’ya Bakış’ politikası Güneydoğu Asya ile Hindistan’ın ticaret, fikir ve kültürel yönlerden ‘geleneksel’ bağlarını modern bir bağlamda restore etme projesinin bir geri kazanımı olarak yorumlanmıştır (Ranganathan, 2011: 9). Öte yandan ‘pragmatistler’ için ‘Genişletilmiş Komşuluk’ anlayışı Hindistan’a 20. yüzyılın başındaki İngiliz Genel Valisi Lord Curzon’un Aden’den Malakka’ya uzanan bölgedeki Hint liderliği vizyonunu gerçekleştirmesi için bir fırsat sunmuştur (Mohan, 2006: 7). Buna karşılık milliyetçiler için ‘Genişletilmiş Komşuluk’ anlayışı ABD jeopolitiğinin ‘dar Asya’ görüşünden ayrılması ve iş birliği ile barışa dayalı bir ‘Asya’nın yeniden dirilişini’ aşıl原因an ‘tarihsel ve coğrafi bir Asya’nın benimsenmesiyle önem kazanmaktadır (Aiyar, 2011). Bugün Genişletilmiş Komşuluk anlayışıyla formüle edilen Doğu’ya Bakış ya da Doğu’ya Hareket politikasının bir ürünü olarak ortaya çıkan Hint-Pasifik düşüncesine ilişkin benzer tartışmalar yaşanmaktadır ve bugün Hindistan’ın devlet davranışında tüm bu görüşlerin bir sentezi ortaya konmaktadır. Dolayısıyla Hindistan’ın dış politika davranışı köklü bir dönüşüm değil, ‘süreklilikle değişimin girift doğasıyla beslenen bir dönüşümdür’.

3.4.1. ‘Konjonktürel Bağlantısızlık’ ve ‘Bağlantısız Dengeleme’

Hindistan ölçeğinde vücuda gelen Hint-Pasifik tartışmalarında dikkati çeken en önemli konu tartışmaların Hindistan’ın Bağlantısızlık geleneği etrafında düğümlenmesidir. Diğer deyişle tartışmalarda en sık atıfta bulunulan iki kavramdan biri Bağlantısızlık diğeri Bağlantısızlık

geleneğini sürdürmenin bir yolu olarak görülen Stratejik Özerklik ifadesidir. Xavier'e (2013: 252) göre paradoksal olarak Soğuk Savaş atmosferinin bir getirisi olan Bağlantısızlık ilkesi o dönemde tam anlamıyla takip edilmemesine karşın Soğuk Savaş sonrası Hindistan Dış Politikası'nın tartışmaları ekseninde Hint diplomasisini ülke içinde sınırlayan paradigmatik bir çıkmaz haline gelmiştir. Bu bağlamda Xavier (2013: 256) Bağlantısızlık fikri ile pratiği arasındaki tutarsızlıkları gösteren beş örneğe vurgu yapmaktadır. İlk örnek, Hindistan'ın sivil enerji alanında yavaş yavaş gelişen nükleer programının 1974 testinden (Pokhran-1) sonra aktif bir askeri programa dönüşmesidir. İkincisi, Hindistan Başbakanı Indira Gandhi'nin 1979'da Afganistan'daki Sovyet müdahalesine dolaylı olarak destek vermesidir. Xavier'e göre Hindistan müdahalesizlik ilkesini ve bağlantısız bir ülkeye karşı güç kullanmama ilkesini tamamen ihlal ederken Pakistan üzerinde daha fazla stratejik derinlik kazanmak ve böylelikle özerkliğini daha da sağlamlaştırmak için dost bir Afganistan'ın potansiyel faydaları daha cazip gelmiştir. Ayrıca Xavier'in anlatımıyla benzer kaygılar 1971'de Doğu Pakistan (Bangladeş'in Batı Pakistan'la bağımsızlık savaşına destek), 1987-1990'da Sri Lanka (Sinhala ve Tamil etnik grupları arasındaki iç savaşa gönderilen barış gücü) ve 1988'de Maldivler (hükümet darbesi girişimine karşı yürütülen Kaktüs Operasyonu) olmak üzere Hindistan'ın bölgedeki askeri müdahaleciliğini tetikleyen diğer üç örneği beraberinde getirmiştir.³¹ Rajagopalan (2016: 115) Hindistan'ın güvenlik tehditleri çok arttığında Bağlantısızlık ilkesini askıya aldığına ilişkin iki örneğin daha altını çizmiştir. İlki, 1962 Hindistan-Çin Savaşı sırasında Hindistan'ın ABD'den yardım istemesidir. İkincisi, algılanan ABD-Çin-Pakistan eksenine karşı koymak için Hindistan'ın realist bir yaklaşımla 1971'de Hint-Sovyet Barış, Dostluk ve İş Birliği Antlaşması'nı imzalamasıdır. Wilkins'in (2012: 74) ifade ettiği üzere Bağlantısızlık politikasının kendisi kısmen sorunludur çünkü Bağlantısızlar Hareketi'nin üyeleri bir anlamda süper güç bloklarına bağlanmışlardır. Bu noktada Hindistan söz konusu olduğunda en büyük eleştiri Sovyetler'e yönelik göstermiş olduğu yakın duruşu ve özellikle Sovyetler'den sağladığı silah ithalatı ve askeri envanteridir.

Hindistan'ın oldukça tartışmalı olan Bağlantısızlık pratiğinin yanı sıra bu geleneği günümüzde sürdürme çabasıyla ortaya atılan Stratejik Özerklik kavramı ayrı bir tartışmayı beraberinde getirmiştir. Tellis (2012b; 2012c) tarafından yazarlarının İdealizm ve Realizmin rakip görüşlerini uzlaştırmak için mücadele ettiği ileri sürülen 'Bağlantısızlık 2.0' raporu ciddi anlamda eleştirilmiştir. Tellis'e (2012b; 2012c) göre 'boş bir umut' ve 'imkânsız üstelik tehlikeli bir hayal' olarak görülen Stratejik Özerklik doktrini yanlış bir fikirdir ve Hindistan'ı savunmasız bırakacağından dolayı potansiyel olarak tehlikelidir. Bu bağlamda doktrin üç açıdan zayıftır:

³¹ Hindistan'ın sınırlarında yoğunlaşan göç dalgası gerekçesiyle gerçekleştirdiği Pakistan iç savaşına müdahalesinin başarıya ulaşmasının ardından kuvvetlerini hızla Bangladeş'ten geri çekmiş ve ne Pakistan ne de Bangladeş'ten toprak kazanımı gözetmiştir (Mansingh 1984: 633). Öte yandan Hindistan'ın Sri Lanka'ya askeri müdahalesi Sri Lanka hükümeti tarafından talep edilmiş ve hükümet ile ayrı bir devlet kurma arayışında olan Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (Liberation Tigers of Tamil Eelam-LTTE) militanları arasında imzalanan bir barış anlaşmasını uygulamak için barışı koruma görevi olarak başlamıştır. Benzer olarak Maldivler'e müdahale Maldiv hükümetine yönelik darbe girişimini önlemek için Hindistan hükümetinden acil askeri yardım çağrısında bulunan Maldiv hükümetinin isteği üzerine gerçekleşmiştir (Krishna, 1999).

Birincisi, Hindistan'ın sorunlu komşularla ve jeopolitik rekabetle karakterize edilen Hobbesçu bir dünyada yaşadığını kabul eden Hint politika yapımcıları tarafından tehlikeli çevrenin tanınmasına karşın doktrin Hindistan'ı klasik uluslararası politikadan farklılaştırarak diğer büyük güçler gibi davranmaktan kaçınmayı önermektedir. Ancak uluslararası rekabetin kısıtlamaları nedeniyle Hindistan'ın da aynı kaderi paylaşması kaçınılmazdır. Doktrinin savunucuları tarafından Hindistan'ın iç kalkınma ve demokratik başarılarıyla küresel statü ve nüfuz kazanmasını sağlayacağına olan aşırı 'idealist' inanç büyük güç rekabeti gerçeğiyle çelişmektedir. Büyük güç rekabeti devam ettiği sürece Hindistan'ın ulusal gücünü maksimize etmesi kaçınılmaz olmakla beraber maddi güç Hindistan 'istisnacılığının' gelişebileceği ideal bir uluslararası düzenin hayali arayışıyla gerçekleşemez. Ayrıca tarihsel örnekleri daha önce aktarıldığı üzere Hindistan'ın ulusal çıkarlarıyla ilkeleri çatıştığında somut kazanımlarını feda etmek yerine çıkarlarını korumaktan yana tavır alma olasılığı çok daha yüksektir. Çin'in etkisini azaltmak için Myanmar'ın cunta yönetimine karşı daha uzlaşmacı bir yaklaşım geliştirerek kendine iş birliği alanları açması bu ekseninde yeni bir örnektir (Tellis, 2012b; 2012c).

İkinci ve en sorunlu zayıflık olarak Stratejik Özerklik ekseninde diğer büyük güçlerle bağlantı kurmayı reddederek ülke egemenliğinin korunacağına yönelik inançtır. Diğer deyişle ülkenin egemenlik kaybının önlenmesinin Stratejik Özerklik doktrinine dayandırılmasıdır. Bu anlamda ilke araç olmaktan çok bir amaç haline gelmektedir. Diğer yönden 'sert seçimlerden kaçınmak' için bir araç olarak tanımlandığında da Hindistan'ın güvenlik çıkarlarına yönelik Çin ve Pakistan gibi potansiyel tehditleri kapsayan stratejik koşulları nedeniyle daha tehlikeli hale gelir. Ancak Hindistan stratejik zorluklarıyla bağımsız olarak başa çıkmak için ya da diğer deyişle 'iç dengeleme' yöntemini başarıyla uygulamak için yeterli bir donanıma sahip değildir. Bu noktada doktrinin üçüncü zayıflığı iç dengelemenin sağlanamadığı durumlarda dış dengelemenin zorunlu hale geldiğini kabul etmemesidir. Buna göre doktrinin ABD gibi ülkelerle 'stratejik ortaklıklardan' dahi kaçınmaya yönelik önerisi oldukça kusurludur (Tellis, 2012b; 2012c).

Tellis'in eleştirel örneklerinin yanı sıra daha da önemlisi ve belki de en problemlisi ya da en tartışmalı boyutu olarak Hindistan'ın kendini 'büyük güç' olarak gördüğü veya tanımladığı devlet kimliği üstelik 'süper güç' ideası ile aynı zamanda 'Stratejik Özerklik' kavramıyla dış ilişkilerinde 'zayıflığı çağrıştıran' bir 'özerklik' gözetme çabası ya da kaygısı başlı başına çelişkilidir. Dolayısıyla Stratejik Özerklik en başta 'kavramsal olarak' kusurludur. Öte yandan Bağlantısızlık kuruluşan gelen köklü ve güçlü bir gelenek olmakla beraber uygulama olarak tartışmalı ancak 'kavramsal olarak' değerlidir. Ayrıca Hindistan'ın bir yandan dış politika temeli dikkate alındığında geleneğe olan güçlü bir bağlılık, diğer yandan günümüz dış politika pratiği gözlemlendiğinde geleneğe aykırı olarak algılanan bir profil görülmektedir. İkilem gibi gözükken bu durum aslında 'konjonktürel' bir gerekliliktir. Bağlantısızlık geleneği teoride çekici ancak realitede ütopyadır. Her ne kadar Hindistan kimliğiyle yoğrulmuş olsa da 20. yüzyıl konjonktürünün etkisine bir tepki olarak doğan söz konusu geleneğin kendi konjonktüründe dahi kusurlu olmasının yanı sıra

orijinal haliyle ya da Stratejik Özerklik olarak uyarlanmış şekliyle 21. yüzyıl konjonktürünün etkisine elverişli bir tepki olarak düşünülmesi aktarıldığı üzere her açıdan sorunludur. Üstelik bugün 20. yüzyıldan çok daha farklı bir sistemik konjonktür ve çok daha farklı bir Hindistan söz konusudur. Ancak Hindistan için hala güçlü bir değer olan Bağlantısızlık ülke kimliğiyle özdeşleşmiş nadide bir kavramdır. Aktarılan kavramsal ve aynı zamanda ilkesel ve işlevsel olarak tüm sorunlu ve tartışmalı gerekçelerden hareketle bu çalışmada gerek mevcut açmazı aşmada yardımcı olacağına gerekse Hindistan'ın hem teoride hem de pratikte dış politika yapısını en iyi ya da en az tartışmalı şekilde tanımlayacağına olan inançla yeni bir kavramsallaştırma ortaya konmuştur.

Hindistan Dış Politikası'nın daha önce tartışıldığı özellikteki 'dönüşümü' ya da diğer deyişle '21. Yüzyıl Hindistan Dış Politikası' için bu çalışmada 'Konjonktürel Bağlantısızlık' (Conjunctural Non-Alignment-CNA) kavramı önerilmektedir. Kavramsallaştırmanın 'Bağlantısızlık' kavramını içermesi Hindistan'ın değerlerini göz ardı etmezken 'Konjonktürel' kavramı aynı zamanda Hindistan'a esneklik olanağı tanıyacaktır. Bu sayede ayrıca kavramın 'geçerlik' kaygısı da dikkate alınarak 'her koşulda' kullanışlı olduğu ileri sürülmektedir. Üstelik Hindistan'ın 'ittifak' duyarlılığı dikkate alınarak kavramsallaştırmada 'Bağlantısızlık' kavramının kalıcılığının herhangi bir açık oluşturmayacağı, aksine 'ittifak' yerine 'stratejik ortaklıklarla' bir 'dış dengeleme' davranış kalıbının oluşmasından hareketle bir yandan 'Bağlantısızlık' kavramıyla Hindistan'ın 'ittifak karşıtı ilkesel duruşu' vurgulanmakta, diğer yandan 'Konjonktürel' kavramı sayesinde 'yakın ortaklıkların' kurulması eğilimine mantıklı bir esneklik kazandırılmaktadır. Nitekim bugünün konjonktürü Hindistan için 20. yüzyılın konjonktüründen çok daha güçtür. En başta temelden 'güvensizlik' ve 'çatışmacı rekabet' düzleminde ikili ilişkileri bulunan en uzun sınır komşusu Çin'in bölgesel düzene, daha da önemlisi uluslararası düzene meydan okuma yolunda hızla yükselişi ve ayrıca Hindistan'ın 'düşmanlık' temelinde gelişen ilişkilerinin bulunduğu bir diğer komşusu Pakistan'a sağlanan Çin desteği Hindistan için stratejik güçlüktür. Bir anlamda kendi algısıyla en önemli iki potansiyel tehdidi olarak bir yanında hassas kuzeydoğusundaki iddialı Çin, öbür yanında anlayamadığı Pakistan arasında sıkışmış pozisyondaki Hindistan için salt 'iç dengelemeye' odaklanmanın yetersiz kalmasından dolayı 'dış dengeleme' ya da 'yumuşak/dolaylı dengeleme' veya 'korunma' gibi yöntemlerin senteziyle Çin'in dengelenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Nitekim Srikanth Kondapalli'nin (kişisel görüşme, 31.8.2020) söylediği gibi Çin faktörüyle "Asya ve ötesindeki jeostratejik durum karmaşıklaşırken, değişirken ve belirsizleşirken Hindistan'ın stratejisi katılım, dengeleme ve riskten korunmanın bir karışımı olacaktır". Ayrıca Hindistan-Çin rekabeti başlığında da tartışıldığı üzere ilişkilerin doğasında olumlu yönde köklü bir değişimin yaşanması olanaklı görülmemektedir. Dolayısıyla Hindistan için jeopolitik güçlük ya da Çin faktörü her daim söz konusu olacaktır. Benzer bir güçlük bu çalışma kapsamında yer almasa da Pakistan bağlamı için de geçerlidir.

Çin'in yükselen ekonomik ve askeri gücü yalnızca şu an hala dünyanın tek 'süper gücü' olan ABD için değil, her şeyden önce 'tehdit düzeyinin' önemli kriterlerden olan 'coğrafi yakınlık' (Walt, 1987) gerçeğiyle karşı karşıya kalan Hindistan için de büyük bir kaygı kaynağıdır. Uluslararası İlişkiler disiplindeki realist teoriler potansiyel tehditlere karşı devletlerin ya 'denge' ya da 'peşine takılma' stratejisi izlediğini ileri sürmektedir (Walt, 1985; 1987; Schweller, 1994). Bu açıdan bakıldığında Hindistan'ın Çin'e karşı bir dengeleme stratejisi izlediğini iddia etmek için çalışmada ortaya konduğu üzere yeterli veriler söz konusudur. Asya politikalarının bir parçası olarak Hindistan'ın 'Genişletilmiş Komşuluk' yaklaşımı ile 'Doğu'ya Bakış/Hareket' stratejisi ya da Hint Okyanusu'na yönelik 'SAGAR' doktrini ve bu açılımlar sayesinde Hindistan'ın Batı dünyasıyla ilişkilerinin iyileşmesi ve komşu bölgelerle ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi Hint-Pasifik bölgesinde artan Çin etkisine karşı koyma girişimlerinin bir yansıması olarak görülebilmektedir. Hindistan'ın kuzeydoğusunu geliştirmek ve Myanmar sınırı boyunca isyancı faaliyetleri sınırlamak gibi belirli yerel sorunlar tarafından motive edilen ve ekonomik liberalleşmesinin bir sonucu olarak bölgeyle ekonomik bağlarını genişletmeyi ve pekiştirmeyi amaçlayan Doğu'ya Bakış stratejisinin şekillenmesinde aynı zamanda Asya'da büyüyen Çin'in ekonomik ve askeri etkisi belirleyici bir faktör olmuştur. Hindistan'ın söz konusu açılımlarıyla güçlenen ve proaktifleşen karakteri ve ABD'nin Asya'ya dönüşü jeopolitik düzlemde Hint-Pasifik'in doğusuna yol açmış ve gerek Hindistan'ın ABD'yle ve ABD'nin geleneksel müttefiklerinden olan Japonya ve Avustralya gibi bölge ülkeleriyle yakınlaşması gerekse ortaya çıkan Hint-Pasifik vizyonu kaçınılmaz olarak Çin'in dengelenmesi etrafında şekillenmiştir. Bu durum aynı zamanda aktarıldığı üzere Hindistan iç politikasında birçok tartışmayı tetiklemiştir. Uluslararası İlişkilerdeki Realist teorilerce ortaya konan 'dengeleme' ya da 'dış dengeleme' yaklaşımlarının genel kabulünün 'ittifak oluşumu' olmasından ve ayrıca ittifak oluşumlarının zemininde ortak bir 'düşman' veya 'tehdit' faktörünün belirlenmesinden hareketle bugün Hindistan konu edildiğinde dengeleme stratejisi izlemesine karşın 'yöntemsel olarak' böyle bir yaklaşımın olmadığı yönünde birçok veri çalışmada tartışılmıştır. İttifaklar olmadan denge stratejilerinin geliştirilmesi, diğer deyişle denge stratejilerinde 'stratejik ortaklıkların' revaçta olması Hindistan denklemine düşünülürse, tartışmalı da olsa dış ilişkilerinde güçlü bir 'Bağlantısızlık' faktörünün etkisiyle 'ittifak arayışında' olmaması ve yerine 'hiyerarşik bir stratejik ortaklık' yöntemi uygulaması ancak yine de dengeleme stratejisinin her bir versiyonunu izlemeye çalışması üzerine bu çalışmada söz konusu durum 'Bağlantısız Dengeleme' (Non-Aligned Balancing-NAB) olarak kavramsallaştırılmıştır. Dolayısıyla hem 'sürekliliğin' hem de 'düşünsel değişimin' bir sentezi olması nedeniyle çalışmada 'Konjonktürel Bağlantısızlık' olarak tanımlanan 21. yüzyıl Hindistan Dış Politikası'nda görülen devlet davranışını en iyi tanımlayan kavramın 'Bağlantısız Dengeleme' olduğu ileri sürülmektedir.

Hindistan'ın odak noktasını karadan denize çevirmesinde ve ortaya çıkan Hint-Pasifik düşüncesine olan yaklaşımında diğer faktörler (yükselişle enerji ihtiyacının artması ve paralel olarak deniz yollarına yönelimin yoğunlaşması, küresel sistemik ve jeopolitik değişkenler vs.) göz

ardı edilmemekle beraber özellikle Çin önemli bir motivasyon kaynağıdır. Çin'in ekonomik yönden gelişmeye başlamasına paralel olarak Hindistan'ın başta ekonomik ve ticari temelde başlattığı 'Doğu'ya Bakış' politikası Çin'in 2000'lerle beraber 'sulardaki' aktivizmi nedeniyle savunma ve güvenlik çerçevesinde genişletilmiştir. Bununla beraber Çin'le paralel olarak deniz güçlerine daha da ağırlık veren ve donanmasını modernize etmeye başlayan Hindistan'ın bölgede ve özellikle 'deniz alanında' proaktif duruşunu simgeleyen 'Doğu'ya Hareket' stratejisi Doğu'ya Bakış'ın üçüncü evresi olarak ortaya konmuştur. Ayrıca 2015'te ilan edilen SAGAR girişimi Hint Okyanusu bölgesinde Hindistan'ın ilk olarak 2009'da ABD tarafından ortaya atılan 'güvenlik sağlayıcısı' rolü için bir zemin oluşturmuştur (Bayram, 2020ç: 82). Burada bir anlamda Hindistan'ın stratejik eğiliminde Çin faktörünün ne kadar etkili olduğu ortaya çıkmakta ve Çin söz konusu olduğunda Hindistan'ın özellikle Hint Okyanusu'na ilişkin stratejik görüşü dengeleme motivasyonu ile büyük ölçüde etkilenmektedir. Buna karşın çalışmada tartışılan Hindistan-Çin rekabetinde veya Hindistan'ın gerek dış politika söylem ve uygulamaları gerek Hint-Pasifik yaklaşımı gerekse ABD, Japonya ve Avustralya ilişkilerinde Çin faktörünün baskın olmasına karşın Çin'in 'tehdit' veya 'düşman' yerine 'rakip' olarak lanse edilmesi, aynı zamanda Çin'le ilişkilerin iyileştirilmesine ya da kontrolüne ilişkin çabalar ile 'kapsayıcı' dış politika vurgusu ve diğer ülkelerle, özellikle ABD'yle savunma ve güvenlik ilişkilerinde bağımsız manevraların gözetilmesi ile klasik 'kutuplaşma' veya 'kuşatma' politikalarından kaçınılması 'Bağılantısız bir dengelemenin' olduğuna yönelik güçlü verilerdir.

SONUÇ

Zihinsel haritalar dünyaya dair düşünceleri yönlendirir ve eylemler üzerinde gerçek bir etkisi bulunur. Çalışma boyunca Realist görüşlerin yardımıyla jeopolitik yönü tartışılan Hint-Pasifik kavramı güvenlik, ekonomik ve bölgesel konularda okyanusların ve denizlerin doğal bağlantısına dikkati çeken baskın bir deniz niteliğinin bulunduğu bölgenin stratejik ve jeopolitik önemini vurgulamak için kurgulanmıştır. Ancak bununla birlikte Hint Okyanusu ile Batı Pasifik bölgelerini tek bir kurgu olarak birleştiren Hint-Pasifik kavramı çalışmada ‘stratejik üçgen’ olarak tartışılan ABD, Çin ve Hindistan özelindeki değişimin nasıl yönetileceği konusuyla yakından ilgilidir. Hindistan çerçevesinde çalışmada ‘Değişimciler’ olarak sınıflandırılan Hint-Pasifik taraftarları bu kavramı bölgesel gerçekliğin geçerli bir tanımı olarak görmekte, ‘Süreklilik Yanlıları’ olarak sınıflandıran karşıtları ise kavramın ABD’nin stratejik çıkarlarına hizmet etmek için tasarlandığını ve Çin’in dışlanacağını düşünmektedir. Kavramın Hindistan için hem olumlu hem de olumsuz potansiyeli vardır. Diğer deyişle hem fırsat hem de tehlike demektir. Bu anlamda Hint-Pasifik üzerine orta yolu tercih eden Hindistan hükümeti bir yandan kavramı benimseyerek bölgede kendi güç algısını ön plana çıkaran Hint-Pasifik anlatısı üzerinden kendi çıkarlarına ulaşmaya çalışırken diğer yandan kavramın potansiyel tehlikelerinden korunmak için ABD ve Japonya örneğinde olduğu gibi doğrudan Hint-Pasifik üzerine strateji geliştirmemektedir. Bunun yerine oldukça mantıklı bir dayanak olan kendi ‘Doğu’ya Hareket’ politikası ekseninde dış politika davranışı ortaya koymaktadır. Bu sayede Çin ilişkilerinde ve aynı zamanda ABD ilişkilerinde belirli bir ölçü korunmaya çalışılmaktadır.

ABD’nin görece düşüşü karşısında Çin’in yükselişi ve çıkarlarının geleneksel alanların ötesine genişlemesi özellikle ABD için önemli bir ‘tehdit algısı’ oluşturmaktadır. Bu noktada Realist yaklaşımlar Hindistan’ın Çin’le eşzamanlı yükselişini algılanan tehdidin potansiyel frenleyicisi olarak görür. Hindistan’ın yükselişi kendi başına önemli bir gelişme olmakla beraber Çin yükselişinin ABD hegemonyasına meydan okuyucu bir potansiyel taşıması Hindistan’ın bölgedeki genişleyen etkisini daha da önemli hale getirmiştir. 1990’lardaki ekonomik reformları sayesinde ilerleme kaydetmeye başlayan Hindistan’ın bölgesel ticaret ilişkilerini geliştirmek amacıyla dış politikasında gerçekleştirdiği ‘Doğu’ya Bakış’ hamlesi ülke için çok önemli bir politika açılımı olmasına karşın Hindistan’ın dış politikasında yeterli aktifliği sağlayamamıştır. Bu noktada bir anlamda Hint-Pasifik kurgusu Hindistan’ı bölgesel politikalarında aktifleştirme çabası olarak ortaya çıkmıştır. Ancak Hindistan hükümetince ‘Doğu’ya Bakış’ politikasıyla sağlanan zemin üzerine 2014’te başlatılan ‘Doğu’ya Hareket’ açılımı Hindistan’ın bölgesel güç projeksiyonunda daha önemli bir yere sahiptir. Ekonomik ilişkilerin yanı sıra savunma ve güvenlik çerçevesinde de

bölge devletleriyle yakınlık kurmaya başlayan ülke ‘Doğu’ya Hareket’ politikasıyla son zamanlarda daha proaktif bir dış politika davranışı ortaya koymaktadır. Bu sayede ülkenin stratejik hesaplarında çok önemli bir yeri olan Güneydoğu Asya (ASEAN) ülkeleri ve ayrıca Japonya ve Avustralya’yla geliştirdiği ilişkiler Hindistan’ın potansiyel bir ‘dengeleyici güç’ olarak algılanmasının temelini oluşturmuştur.

Hindistan’a ‘özel ilgi’ göstermeye başlayan ABD ülkenin yükselişini ve bölgesel genişlemesini destekleyerek bölgesel hegemon rolünü ve kendi kurduğu küresel düzeni korumak için onu Çin’e karşı potansiyel ‘denge unsuru’ olarak kullanmaya çalışmaktadır. Hindistan-ABD ikili ilişkilerin gelişimi ABD Başkanı George W. Bush zamanında sağlanan sivil nükleer anlaşma sayesinde başlamıştır. ABD’nin Asya’yı Mihver Alma ve ardından Asya’yı Yeniden Dengeleme açıklamalarını gerçekleştiren Barack Obama döneminde Hindistan’a yönelim daha da artmıştır. Ancak ikili ilişkilerdeki yakınlaşmanın zirveye ulaşması Donald Trump yönetiminin Obama’yla başlayan Asya dengesine yönelik stratejileri bir üst versiyona taşımasıyla görülür. Bush yönetimiyle başlayan ve Obama ve Trump hükümetleriyle sürdürülen Hindistan yönelimi Çin’in ve ayrıca Hindistan’ın eşzamanlı yükselişleriyle söz konusu olmuştur. Trump yönetimiyle başlatılan ABD’nin Çin dengesi gözettiği ‘Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi’ Hindistan’ı kilit oyuncu konumuna taşımıştır. Hint Okyanusu’nda coğrafi avantajın yanı sıra Hindistan’ın bölgesel açıklamalarıyla jeopolitik nüfuzunun artması ve Hindistan Donanması’nın gelişimi bölgede Çin’e ciddi bir ‘karşı ağırlık’ oluşturmaktadır.

Benzer bir biçimde Japonya için Hindistan’la ilişkilerin jeostratejik bir önemi vardır. Çin’le aynı coğrafyayı paylaşan Japonya söze konu ülkeyle jeopolitik sorunlar yaşamaktadır. Dolayısıyla ABD’yle beraber Hint-Pasifik anlatısına en güçlü desteği sunan ve şimdilerde ‘vizyon’ olarak lanse ettiği ‘Özgür ve Açık Hint-Pasifik’ stratejisini geliştiren Japonya için Hindistan’la sağlanan yakınlık Çin’in bölgede potansiyel hegemonyasına bir karşı ağırlık niteliği taşır. Bu durum tam tersi için de geçerlidir. Diğer deyişle Hindistan’ın Japonya’yla gelişen ilişkileri ve aynı zamanda ASEAN bölgesinde nüfuzunu artırması Çin’in yükselişine karşı hem ‘korunma’ (hedging) hem de ‘denge’ bileşenlerini ortaya çıkarır.

ABD, Japonya ve Hindistan’a nazaran Çin kaygısını daha az düzeyde yaşayan Avustralya’nın ‘orta güç’ konumunda bir ülke olarak Hint-Pasifik’ten beklentisi bölgede kendi ‘norm girişimcisi’ rolünü gerçekleştirebilmektir. Ancak bununla birlikte bölgesel savunma ve güvenlik bağlamında ABD’nin bölgedeki katılımının sürekliliğini desteklemektedir. Diğer deyişle bölgesel statükonun Çin’in tek başına hegemonyasını sağladığı yeni bir düzenle değişmesini istememektedir. Bu durum Avustralya’yı da ABD, Japonya ve Hindistan’la ortak paydada buluşturmaktadır. Bugün ‘Quad’ olarak kavramsallaşan söze konu dört temel Hint-Pasifik aktörü izledikleri yöntem bağlamında ikili gruplara ayrıldığında Çin’e karşı ‘dışlayıcı’ bir yöntem izleyen ABD ve Japonya aynı çizgide görülürken Hindistan ve Avustralya’nın Çin dengesi yöntemi Çin’i de ‘kapsayıcı’ bir

pozisyonundadır. Öte yandan bölgesel ve hatta küresel bağlamda statükonun korunmasına ilişkin ABD ve Avustralya aynı düşünceye sahipken Hindistan ve Japonya'nın mevcut statükoda daha çok güç istediği görülür. Bu noktada özellikle Hindistan söz konusu olduğunda ironik olarak Çin'in revizyonist Hindistan'ın ise statükocu bir devlet olarak algılanmasına karşın Hindistan uluslararası sistemde 'çok kutupluluk' isteğini güçlü bir biçimde ortaya koyan ülkelerden biridir. Hindistan'ın esasen Çin karşısında statüko gözettiği yer kendi avantajının ve hatta üstünlüğünün bulunduğu Hint Okyanusu bölgesidir.

Bugün dört ülkeyi bir araya getiren en önemli parametre olan 'Çin faktörü' hem bölgesel hem de küresel düzende mevcut statükoyu değiştirecek veya bozacak bir potansiyelde hızla ilerlemektedir. Bu durum uluslararası sistemdeki tüm aktörleri etkiliyor olsa da bugün en büyük kaygıyı hatta tehdidi hem bölgesel hem de küresel düzeyde ABD ve bölgesel düzeyde Hindistan yaşamaktadır. Şu an için uluslararası sistemin tek süper gücü olan ve sistemdeki tek bölgesel hegemon olan ABD kendi pozisyonunu Çin'e karşı koruyabilmenin mücadelesi içindedir. Hint-Pasifik üzerine stratejiler geliştiren ABD Hindistan kartını ufuktaki Çin tehdidinin bertaraf edilmesi için kullanmaya çalışmaktadır. Bugün Çin ve ABD ikilisinde Thucydides'in M.Ö. 5. yüzyılda aktardığı yükselen güç ve yerleşik güç mücadelesinin güçlü yansımaları görülür. Thucydides tuzağı olarak adlandırılan bu durum bölgesel düzeyde statüko gözetken, küresel düzeyde çok kutupluluk arayan Hindistan için iki ucu keskin bir kılıçtır. Bir yandan dikkatle yönetmesi gereken Çin ilişkileri, diğer yandan dikkatle yönetmesi gereken ABD ilişkilerine sahiptir. İki ülke arasında yaşanan rekabetten zarar görmemek için adımlarını çok iyi hesaplayarak atmaya çalışmaktadır. Çok kutuplu bir uluslararası düzenin kurulmasını ve bu düzende söz sahibi olan büyük bir güç statüsünü isteyen Hindistan aynı zamanda söz konusu durumdan kendi payına olanı almaya çalışmaktadır.

Çin'le eşzamanlı yükselişi ve aynı coğrafyada iki komşu rakip olması, güvensizlik temelinde gelişen ikili ilişkilerdeki sorunlu alanların varlığı ve aralarında bulunan jeopolitik rekabetin aynı zamanda güvenlik ikilemini doğurması, ayrıca Çin'in daha güçlü oluşu bugün Hindistan'ın koşullarını oldukça zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda ABD'yle kurduğu yakınlık Çin'i kışkırtmak için yeterlidir. Ancak dış politika davranışında hem Çin bağlamında 'tehdit dengesi' hem de ABD ilişkilerinde 'bağımlılık kontrolü' gözetken Hindistan'ın bu noktada dış ilişkilerini 'çeşitlendirme' yoluna gittiği görülür. ABD veya herhangi bir güçle 'ittifak' ilişkisi kurmayacak bir devlet kimliğine sahip olan Hindistan 'çeşitlendirilmiş' ilişkilerini 'hijerarşik bir stratejik ortaklık' modeliyle kurgulamaktadır. Çin'le de stratejik ortaklık düzeyinde ilişkisi bulunur ancak ABD'yle kurduğu stratejik ortaklık ilişkisi daha üst düzeydedir. Bunun yanı sıra geleneksel dostu olan Rusya'yla yürüttüğü stratejik ortaklık ilişkisi ABD'den daha üst düzeydedir. Jeostratejik yakınlık kurduğu Japonya ve Avustralya'yla da stratejik ortaklıkları bulunur ancak Avustralya'ya kıyasla Japonya'yla gelişen stratejik ortaklık daha önemlidir.

Çalışmada Konstrüktivist yaklaşımlardan yardım alınarak tartışılan Hindistan Dış Politikası 1990'lardan başlayan ancak 2000'lerle somut bir görünüm kazanan 'düşünsel bir değişim' yaşamaktadır. Bunun yanında Hindistan'ın dış politika davranışı 'süreklilik' yönünde izler de taşır. Hindistan'ın 'düşünsel değişim' yaşadığı noktalar Soğuk Savaş dönemine kıyasla daha dışa açık, daha realist, daha pragmatist ve daha proaktif olmaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Ancak bu durum aynı zamanda Hindistan'ın devlet davranışında 'süreklilik' olgusunu da ifade eder. Başka anlatımla Soğuk Savaş döneminde 'normatif' ve 'idealist' yönü daha ön plana çıkan Hindistan'ın dış politika zemininde ve devlet kimliğinde 'realist' ve 'pragmatist' unsurlar hep var olmuştur. Benimsediği 'Bağılantısızlık' kimliği tartışmalı bir biçimde Hindistan'ın stratejik koşullarına ya da çıkarlarına göre formüle edilmiştir. Hindistan'ın dış politika davranışında hangi yönünü baskın bir biçimde ortaya çıkaracağı bağımsız değişken olarak 'konjonktürel koşullar' çerçevesinde belirlenmektedir.

Hindistan'ın daha eski dönemlerde yaşadığı istilalar sonucu dışarıdan gelen etkileri kendi kimliğinde özümsemesi, yakın dönemde tecrübe ettiği İngiliz yönetimi, diğer deyişle Raj mirası nedeniyle özellikle Hint Okyanusu bölgesinde kimliğine yerleştirdiği üstünlük veya liderlik statüsü, İngilizlere karşı yürüttüğü bağımsızlık mücadelesinin sonucunda bölünmeyle meydana gelen bağımsızlığı ve yaşadığı bölünme travması, özellikle sosyokültürel bağlamda birçok çeşitliliği Hint kimliğiyle yoğurması bugün Hindistan'ın devlet kimliğinde 'uygarlık istisnacılığı' ve 'büyük güç statüsü' inancını ve 'Bağılantısızlık' ya da 'Stratejik Özerklik' bağlılığını ortaya koymaktadır. Bugün ve geçmişten bu yana her zaman Hindistan'ın istikrarlı bir biçimde önemseydiği iki olgudan biri 'bağımsız manevra alanı', diğeri 'statü' isteğidir. Bu iki olgu Hindistan'ın dış ilişkilerinin ve devlet davranışının her alanında ortaya konmaktadır. Bugün 'çok kutupluluğun' en güçlü savunucularından olan Hindistan'ın dikkatle çeşitlendirdiği ve hiyerarşik olarak sınıflandırdığı stratejik ortaklıkları devlet kimliğinde her zaman koruduğu 'statü arayışına' ulaşmanın bir yöntemi olarak şekillendirilmektedir. Soğuk Savaş sonrası değişen 'konjonktürel koşullar' nedeniyle bu arayışı daha proaktif bir biçimde sürdürmektedir. Dolayısıyla bugün Hindistan Dış Politikası'nda yaşanan 'dönüşüm' Hindistan hükümeti tarafından 'süreklilikle düşünsel değişimin' sentezlenen karakteristiğiyle vücuda gelmektedir. Hükümet bağlamında Hindistan'ın dış politika araçları değişiklik gösterse de hükümetlerden bağımsız olarak korunan belirli bir dış politika zemini ve amaçları söz konusudur. Bunun için çalışmada 'Konjonktürel Bağılantısızlık' olarak tartışılan 21. yüzyıl Hindistan Dış Politikası 20. yüzyıla kıyasla büyük bir değişimi ya da köklü bir değişimi veya dönüşümü ifade etmemektedir. Bağılantısızlık Hindistan'ın devlet kimliğinde hükümetlerden ve koşullardan bağımsız olarak her zaman korunmakta olan veya en azından korunmaya çalışılan çok önemli bir değerdir. Ancak Bağılantısızlık 'konjonktürel' olarak yapılandırılmaktadır. Bu nedenle çalışmada önerilen 'Konjonktürel Bağılantısızlık' Hindistan'ın dış politika davranışını zamandan bağımsız olarak en iyi tanımlayan kavramdır.

Bugün Hindistan'ın dış politikası 'çok yönlü' bir karakterde ilerlemektedir. Tarihten bu yana tehdit algısı olarak 'kara odağı' ve yakın geçmişten bu yana 'Pakistan odağı' üzerine şekillendirdiği stratejik düşüncesi ve 'Sovyet odağı' üzerine yapılandığı dış ilişkileri bugün çoğunlukla 'deniz odaklı', 'Çin odaklı' ve ABD başta olmak üzere ve Rusya odağı korunmak üzere 'çeşitlendirme odaklı' bir yapıya dönüşmüştür. Buradan hareketle Hindistan ölçeğinde gerçekleşen Hint-Pasifik kavramı tartışmaları Hindistan'ın dış politika tartışmalarıyla özdeş bir biçimde sürdürülmektedir. 2014'ten bu yana Hindistan'ın dış politika yapıcısı olan Başbakan Narendra Modi liderliğindeki hükümet çok daha proaktif ve iddialı bir davranış kalıbı ortaya koymaktadır ve daha da önemlisi ABD'yle daha fazla yakınlaşma eğilimindedir. Bu nedenle ülke içinde yer alan ve çalışmada Süreklilik Yanlıları olarak ifade edilen Geleneksel Milliyetçi kesim hem ABD'ye bir bağımlılık oluşacağı hem de Çin'in provoke olacağı ya da düşman olacağı ve en önemlisi temel politika yapısının tamamen değişeceği kaygısıyla Modi yönetiminin dış politikasını ve paralel olarak Hint-Pasifik kavramını eleştirme eğilimindedir. Ancak çalışmada Değişimciler olarak kategorize edilen ülke içindeki Realist ve Pragmatist kesim aksine destekleyici tarafta yer almakta ve hatta Hint-Pasifik anlatısı ve ABD yakınlığı ekseninde daha da fazlasını beklemektedir. Öte yandan gerçekten de Hint-Pasifik özelinde düşünüldüğünde bugün Hindistan hükümetinin önceden beridir Hindistan'ın ortaya koyduğu dış politika davranışlarının 'doğal' bir uzantısı olarak algıladığı Hint-Pasifik yaklaşımında mantıklı bir dayanak söz konusudur. Dolayısıyla Hindistan'ın ne Süreklilik Yanlılarının kaygılarını ne de Değişimcilerin beklentilerini tümüyle uygulamaya niyeti vardır. Başka söylemle Hint-Pasifik kavramı Hindistan'ın çizgisinde çok fazla bir değişim yaratmamıştır.

Bugün Hindistan'ın en önemli tehdit algısını Çin faktörü şekillendirmektedir. Bu konuda Rusya'nın Çin'e daha yakın pozisyon alması ve ABD'nin daha çok Çin tehdit algısına yönelik davranış ortaya koyması savunma ve güvenlik bağlamında Hindistan'ı ABD'ye daha çok yaklaştırmaktadır. Ancak aynı zamanda Hindistan Çin'i de oyunun içinde tutacak bir pozisyon benimsediğinden ve Rusya'nın Hindistan'la test edilmiş geleneksel dostluğu bulunduğundan Hindistan-Rusya ilişkileri bir anlamda hem Hindistan-ABD ilişkilerinde potansiyel bir bağımlılığa karşı hem de Hindistan-Çin ilişkilerinde potansiyel bir çıkmaza karşı yumuşak bir denge mekanizması özelliği taşımaktadır. Öte yandan Hindistan'ın diğer ülkelerle çeşitlendirdiği ilişkiler aynı görevi görür. Nihayetinde Çin de dahil olmak üzere ABD, Rusya, Japonya, Avustralya ve diğer birçok devletle geliştirdiği çok yönlü ilişkiler Hindistan'ın 'ittifak oluşumuna' gerek duymadan kendi coğrafi avantajı bulunduğu Hint Okyanusu bölgesinde Çin'e karşı bu üstünlüğünü korumak ve çok kutuplu bir yapıya evrilme potansiyeli büyük olan uluslararası sistemde arzuladığı statüyü kazanmak için önemli birer dış politika hamlesidir. Bu sayede hem Çin faktörüne karşı yumuşak ve dolaylı bir dengeleme ve aynı zamanda korunma (hedging) stratejilerini izlerken hem de Çin faktörünün ve geliştirdiği ilişkilerin potansiyel fırsat getirilerinden yararlanmaktadır. Kısacası Hindistan bugün temelde Çin'in yükselişinin belirsizliği karşısında hem bu yükselişi kendisi için bir anlamda kontrol etmek hem de kendi stratejik çıkarlarına ulaşmak için hem askeri ve ekonomik gücünü yani iç dengeyi artırdığı hem de sert denge araçlarına yani ittifak türü

yapılanmalara başvurmadan dolaylı olarak yumuşak bir denge ve korunma gözettiği karmaşık bir yöntem uygulamaktadır. Çalışmada ‘Bağlantısız Dengeleme’ olarak kavramsallaştırılan tüm bu stratejilerin karışımında en önemli parametre Hindistan’ın Bağlantısız kimliğinden ileri gelir. Dolayısıyla hayati bir durum ortaya çıkmadıkça Hindistan mümkün olduğunca Çin duyarlılıklarını gözetken ve diğer ilişkilerinde bağımsız manevra alanını koruyan yapısını değiştirmeyecektir. Bununla beraber uluslararası sistemde kendi beklentilerine ulaşmak için sürdürdüğü proaktif ve pragmatik dış politikasını büyük bir olasılıkla artırarak devam ettirecektir. Bu doğrultuda sadece Hint Okyanusu bölgesi değil, aynı zamanda GÇD, Orta Asya ve Batı Asya/Orta Doğu başta olmak üzere dünyanın diğer bölgelerinde de sözlü ve eylemsel faaliyetleriyle daha aktif bir Hindistan varlığı ya da katılımı çok büyük bir olasılık dahilindedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Abe, Shinzo (2007), “Confluence of the Two Seas”, **Ministry of Foreign Affairs of Japan (MoFA of Japan)**, <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html> (20.4.2018).

_____ (2012), “Asia’s Democratic Security Diamond”, **Project Syndicate**, <https://www.project-syndicate.org/onpoint/a-strategic-alliance-for-japan-and-india-by-shinzo-abe?barrier=accesspaylog> (11.9.2018).

_____ (2013), “Japan is Back”, **Ministry of Foreign Affairs of Japan (MoFA of Japan)**, https://www.mofa.go.jp/announce/pm/abe/us_20130222en.html (17.8.2018).

_____ (2016), “Address by Prime Minister Shinzo Abe at the Opening Session of the Sixth Tokyo International Conference on African Development (TICAD VI)”, **Ministry of Foreign Affairs of Japan (MoFA of Japan)**, https://www.mofa.go.jp/afr/af2/page4e_000496.html#top (11.9.2018).

Acharya, Amitav (2001), **Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order**, Routledge, London.

Adamson, Frances (2018a), “Speech of Secretary of the Department of Foreign Affairs and Trade: The Indo-Pacific: A WA Perspective”, **Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade**, <https://dfat.gov.au/news/speeches/Pages/the-indo-pacific-a-wa-perspective.aspx> (20.8.2019).

_____ (2018b), “Speech of Secretary of the Department of Foreign Affairs and Trade: Shaping Australia’s Role in Indo-Pacific Security in the Next Decade”, **Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade**, <https://dfat.gov.au/news/speeches/Pages/shaping-australias-role-in-indo-pacific-security-in-the-next-decade.aspx> (20.8.2019).

_____ (2018c), “Speech of Secretary of the Department of Foreign Affairs and Trade: Australian Perspectives on the Indo-Pacific”, **Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade**, <https://dfat.gov.au/news/speeches/Pages/australian-perspectives-on-the-indo-pacific.aspx> (20.8.2019).

_____ (2019), “Speech of Secretary of the Department of Foreign Affairs and Trade: The Indo-Pacific: Australia’s Perspective”, **Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade**, <https://dfat.gov.au/news/speeches/Pages/the-indo-pacific-australias-perspective.aspx> (20.8.2019).

- Agnew, John ve Corbridge, Stuart (1995) **Mastering Space: Hegemony, Territory and International Political Economy**, Routledge, London.
- Ahlawat, Dalbir ve Gopal, Darvesh (2017), "Shifting Strategic Dynamics in the Indo-Pacific Region: Implications for Australia and India", D. Gopal ve Dalbir Ahlawat (Eds.), **India-Australia Relations: Evolving Polycentric World Order içinde** (12-32), Pentagon Press, New Delhi.
- Aiyar, Mani Shankar (2011), "Emerging India and Its Extended Neighbourhood", Manjeet Kripalani ve Neelam Deo (Eds.), **New Trends in the Management of Upheavals içinde** (23-29), Gateway House Quarterly Review, New Delhi.
- Alamgir, Jalal (2009), **India's Open-Economy Policy: Globalism, Rivalry, Continuity**, Routledge, Abingdon.
- Alexandrov, Maxym (2003), "The Concept of State Identity in International Relations: A Theoretical Analysis", **Journal of International Development and Cooperation**, 10(1), 33-46.
- Allison, Graham (2017), **Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?**, Houghton Mifflin Harcourt, Boston.
- Aneja, Urvashi ve Kumar, Atul (2006), "Tibet, Connectivity, Capabilities and Consequences", **Peace and Conflict (IPCS)**, 9(9), 36-45.
- Arrighi, Giovanni vd. (2003), "Historical Capitalism, East and West", Giovanni Arrighi vd. (Eds.), **The Resurgence of East Asia: 500, 150 and 50 year perspectives içinde** (259-333), Routledge, Abingdon.
- ASEAN (2019), "ASEAN Outlook on the INDO-PACIFIC", <https://www.asean2019.go.th/en/news/asean-outlook-on-the-indo-pacific/> (3.7.2019).
- Asher, Catherine B. ve Talbot, Cynthia (2006), **India before Europe**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Ashizawa, Kuniko (2008), "When Identity Matter: State Identity, Regional Institution Building and Japanese Foreign Policy", **International Studies Review**, 10(3), 571-598.
- Astarita, Claudia (2007), "China and India: Rivals or Partners?: An Analysis of the Background of the Interactions between the Two Major Emerging Asian Powers", **Transition Studies Review**, 14(3), 545-561.
- Auslin, Michael (2011), "The Struggle for Power in the Indo-Pacific", **Turkish Policy Quarterly**, 10(3), 145-151.
- _____ (2018), "The Question of American Strategy in the Indo-Pacific", **Hoover Institution Press**, 1-20.
- Ayooob, Mohammed (1991), "India as Regional Hegemon: External Opportunities and Internal Constraints", **International Journal**, 46(3), 420-448.
- _____ (1999), "Nuclear India and Indian-American Relations", **Orbis**, 43(1), 59-74.
- Babu, B. Ramesh (2012), "Nonalignment to Multialignment: India's Realignments in Search of a Grand Strategy", **World Affairs**, 16(2), 74-85.

- Bagchi, Amiya (1976), “De-industrialization in India in the Nineteenth Century: Some Theoretical Implications,” **Journal of Development Studies**, 12, 135-164.
- Bagchi, Indrani (2014), “Tibetan Leader at Modi’s Swearing in Irks China”, **The Times of India**, <https://timesofindia.indiatimes.com/india/Tibetan-leader-at-Modis-swearing-in-irks-China/articleshow/36080500.cms> (9.7.2020).
- Bajpae, Chietigj (2014), “Embedding India in Asia: Reaffirming the Indo-Pacific Concept”, **Journal of Defence Studies**, 8(4), 83-110.
- _____ (2015), “China-India Regional Dimensions of the Bilateral Relationship”, **Strategic Studies Quarterly**, 9(4), 108-145.
- Bajpai , Kanti (2013), “India-China: the Shadow of the Future”, **India Seminar**, india-seminar.com/2012/629/629_kanti_bajpai.htm (23.9.2019).
- Bajpai, Kanti Prasad (2014), “China-India Relations..If Narendra Modi Wins the Indian Elections”, **China-India Brief**, 27, <https://lkyspp.nus.edu.sg/research/publications/details/china-india-brief-27> (9.7.2020).
- Balachandran, Gopalan (2007), “Nuclear Realpolitik: The Prospects for Indo-US Relations”, **Australian Journal of International Affairs**, 61(4), 544-553.
- Barboza, David (2010), “China Passes Japan as Second-Largest Economy”, **The New York Times**, <https://www.nytimes.com/2010/08/16/business/global/16yuan.html> (2.9.2018).
- Basrur Rajesh ve Estrada, Kate Sullivan de (2017), **Rising India: Status and Power**, Routledge, Abingdon.
- Batabyal, Anindya (2006), “Balancing China in Asia: A Realist Assessment of India’s Look East Strategy”, **China Report**, 42(2), 179-197.
- Bayly, C. A. (1985), “State and Economy in India over Seven Hundred Years,” **The Economic History Review**, 38(4), 583-596.
- Bayram, Duygu Çağla ve Arafat, Mohammad (2018), “Hindistan-Çin-ABD Üçgeninde ‘Hint-Pasifik’ Kavramsallaştırması”, **Bölgesel Araştırmalar Dergisi**, 2(2), 69-102.
- Bayram, Duygu Çağla (2019a), “Hindistan’ın Hint-Pasifik Duruşu Amerikan Vizyonundan Çok Farklı”, **Anadolu Ajansı (AA)**, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/hindistan-in-hint-pasifik-durusu-amerikan-vizyonundan-cok-farkli/1665664> (10.6.2020).
- _____ (2019b), “Hindistan Deniz Stratejisinde İran Kozu”, **GASAM**, <https://gasam.org.tr/hindistan-deniz-stratejisinde-iran-kozu/> (23.6.2020).
- _____ (2019c), “Modi-Xi ‘Gayriresmi’ Zirveleri”, **GASAM**, <https://gasam.org.tr/modi-xi-gayriresmi-zirveleri/> (10.7.2020).
- _____ (2020a), “Hindistan-Çin Sınırında Gerilim Artıyor”, **Anadolu Ajansı (AA)**, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/hindistan-cin-sinirinda-gerilim-artiyor/1857485> (10.6.2020).
- _____ (2020b), “Hint-Çin Ladakh Krizi’nin Perde Arkası ve Muhtemel Senaryolar”, **Anadolu Ajansı (AA)**, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/hint-cin-ladakh-krizinin-perde-arkasi-ve-muhtemel-senaryolar/1889624> (3.7.2020).

- _____ (2020c), “Hint Dış Politikasının Stratejik Kökleri: Eklektik Yaklaşım”, Orhan Karaoğlu (Ed.), **Uluslararası İlişkiler Tahlilleri 2: Küresel ve Bölgesel Politikalara Akademik Bakış içinde** (79-102), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- _____ (2020ç), “Hindistan’ın Bölge Siyaseti”, **İNÜSAM Analiz Dergisi**, 1, 80-87.
- Beeson, Mark ve Lee-Brown, Troy (2017), “The Future of Asian Regionalism: Not What It Used to Be?”, **Asia & the Pacific Policy Studies**, 4(2), 195-206.
- Beeson, Mark (2018), “Institutionalizing the Indo-Pacific: the Challenges of Regional Cooperation”, **East Asia**, 35(2), 85-98.
- Behuria, Ashok K. vd. (2012), “Does India Have a Neighbourhood Policy?”, **Strategic Analysis**, 36(2), 229-246.
- Bernier, Justin (2003), “Asia’s Shifting Strategic Landscape: China’s Strategic Proxies”, **Orbis**, 47(4), 629-643.
- Bhatt, Pooja (2018), “Evolving Dynamics in the Indo-Pacific: Deliberating India’s Position”, **Journal of Indo-Pacific Affairs**, 1(1), 53-78.
- Bhattacharya, Pinaki (2013), “Indo-Pacific Theatre Spilling Over to Ladakh?”, **Millennium Post**, http://www.millenniumpost.in/indo-pacific-theatre-spilling-over-to-ladakh-26732?infinite_scroll=1 (26.7.2020).
- Bhattacharjee, Aparupa (Ed.) (2014), **The Maritime Great Game: India, China, US & the Indian Ocean**, Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS), New Delhi.
- Bisley, Nick ve Phillips, Andrew (2012), “The Indo-Pacific: What does it actually mean?”, **East Asia Forum**, <https://www.eastasiaforum.org/2012/10/06/the-indo-pacific-what-does-it-actually-mean/> (18.4.2018).
- _____ (2013), “Rebalance To Where?: US Strategic Geography in Asia”, **Survival**, 55(5), 95-114.
- Bommakanti, Kartik (2009), “India’s Strategic Autonomy Dilemma and the Rapprochement with the United States”, **Institute for Defence Studies and Analyses (IDSA)**, https://idsa.in/event/IndiavsUS_gmonsonis_200309 (5.8.2018).
- Bose, Sugata ve Jalal, Ayesha (2004), **Modern South Asia: History, Culture, Political Economy**, Routledge, New York.
- Bouchard, Christian ve Crumplin, William (2010), “Neglected No Longer: the Indian Ocean at the Forefront of World Geopolitics and Global Geostrategy”, **Journal of the Indian Ocean Region**, 6(1), 26-51.
- Brass, Paul R. (1990), **The Politics of India since Independence**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Brewster, David (2010a), “The India-Japan Security Relationship: An Enduring Security Partnership?”, **Asian Security**, 6(2), 95-120.
- _____ (2010b), “Australia and India: the Indian Ocean and the Limits of Strategic Convergence”, **Australian Journal of International Affairs**, 64(5), 549-565.

- _____ (2015a), “Indian Strategic Thinking about the Indian Ocean: Striving Towards Strategic Leadership”, **India Review**, 14(2), 221-237.
- _____ (2015b), “An Indian Ocean Dilemma: Sino-Indian Rivalry and China’s Strategic Vulnerability in the Indian Ocean”, **Journal of the Indian Ocean Region**, 11(1), 48-59.
- _____ (2016), **Australia, India and the United States: the Challenge of Forging New Alignments in the Indo-Pacific**, United States Studies Centre, Sydney.
- Brown, Judith (1994), **Modern India: The Origins of an Asian Democracy**, Oxford University Press, New York.
- Bruni, John (2012), “Australia’s Proposed ‘Indo-Pacific’ Strategy: A Case of Biting off More Than It Can Chew?”, **SAGE International**, 1-5.
- Brzezinski, Zbigniew (1997), **The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives**, Basic Books, New York.
- Business Standard (2014), “India’s Ties with Russia Incomparable: Modi”, https://www.business-standard.com/article/news-ians/india-s-ties-with-russia-incomparable-modi-114121100664_1.html (27.7.2020).
- Buzan, Barry (1983), **People, States, and Fear: The National Security Problem in International Relations**, Wheatsheaf Books/Harvester Press, Brighton.
- _____ (2011), “The South Asian Security Complex in a Decentring World Order: Reconsidering Regions and Powers Ten Years On”, **International Studies**, 48(1), 1-19.
- Buzan, Barry ve Waeber, Ole (2003), **Regions and Powers: The Structure of International Security**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Buzan, Barry ve Hansen, Lene (2009), **The Evolution of International Security Studies**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Cai, Penghong (2014), “The Indo-Pacific, Its Geopolitical Implications for China”, Sandeep Dewan (Ed.), **Perspectives of the Indo-Pacific Region: Aspirations, Challenges and Strategy içinde** (106-114), United Service Institutions (USI)-Vij Books, New Delhi.
- Campbell, Kurt M. ve Ratner, Ely (2014), “Far Eastern Promises: Why Washington Should Focus on Asia”, **Foreign Affairs**, 93(3), 106-116.
- Carafano, James Jay (2015), “How to Push Back against an Aggressive China: Enter the Quad”, **The National Interest**, <https://nationalinterest.org/feature/how-push-back-against-aggressive-china-enter-the-quad-12192> (18.7.2018).
- Carr, Andrew ve Baldino, Daniel (2015), “An Indo-Pacific Norm Entrepreneur? Australia and Defence Diplomacy”, **Journal of the Indian Ocean Region**, 11(1), 30-47.
- Carter, Ash ve Parrikar, Manohar (2015), “Joint Press Briefing by Secretary Carter and Minister Parrikar in the Pentagon Briefing Room”, **U.S. Department of Defense**, <https://www.defense.gov/Newsroom/Transcripts/Transcript/Article/633703/joint-press-briefing-by-secretary-carter-and-minister-parrikar-in-the-pentagon/> (20.10.2018).
- Cha, Victor D. (1999), **Alignment Despite Antagonism: The US-Korea-Japan Security Triangle**, Stanford University Press, Stanford.

- Chacko, Priya (2012), "India and the Indo-Pacific: An Emerging Regional Vision", **Indo-Pacific Governance Research Centre (IPGRC)**, South Australia.
- _____ (2013), "India and the Indo-Pacific: Three Approaches", **The Strategist**, <https://www.aspistrategist.org.au/india-and-the-indo-pacific/> (25.7.2020).
- _____ (2014), "The Rise of the Indo-Pacific: Understanding Ideational Change and Continuity in India's Foreign Policy", **Australian Journal of International Affairs**, 68(4), 433-452.
- _____ (2019), "Constructivism and Indian Foreign Policy", Harsh V. Pant (Ed.), **New Directions in India's Foreign Policy: Theory and Praxis içinde** (48-66), Cambridge University Press, Cambridge.
- Chacko, Priya ve Willis, David (2018), "Pivoting to Indo-Pacific? The Limits of Indian and Indonesian Integration", **East Asia**, 35(2), 133-148.
- Chacko, Priya ve Panda, Jagannath (2019), "Regionalising India-Japan Relations in the Indo-Pacific", Kyle Springer (Ed.), **Implementing the Indo-Pacific: Japan's Region Building Initiatives içinde** (57-71), Perth USAsia Centre, West Australia.
- Chand, Bibek (2019), "Dynamics of Rivalry between Geographically Contiguous Regional Powers: The Case of Sino-Indian Competition", **Asian Politics and Policy**, 11(1), 1-22.
- Chaudhury, Rahul Roy ve Estrada, Kate Sullivan de (2018), "India, the Indo-Pacific and the Quad", **Survival**, 60(3), 181-194.
- Chaudhury, Rahul Roy (2018), "Modi Spells Out Free, Open, Inclusive Indo-Pacific Policy", **International Institute for Strategic Studies (IISS)**, <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2018/08/modi-free-open-inclusive> (25.10.2018).
- _____ (2019), "How India Views the Indo-Pacific", John Hemmings (Ed.), **Infrastructure, Ideas, and Strategy in the Indo-Pacific içinde** (25-31), The Henry Jackson Society, Millbank.
- Chaudhury, Dipanjan Roy (2019a), "Modi-Xi Summit Could Pave the Way for Launch of LAC Clarification Process", **The Economic Times**, <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/modi-xi-summit-could-pave-way-for-launch-of-lac-clarification-process/articleshow/71486077.cms> (10.7.2020).
- _____ (2019b), "India All Set to Take Over Ops in Myanmar's Sittwe Port After Chabahar", **The Economic Times**, <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-all-set-to-take-over-ops-in-myanmars-sittwe-port-after-chabahar/articleshow/67437859.cms> (26.6.2020).
- Chaturvedy, Rajeev Ranjan (2006), "Interpreting China's Grand Strategy at Gwadar", **Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS)**, 1939, http://www.ipcs.org/comm_select.php?articleNo=1939 (4.7.2020).
- _____ (2015), "South China Sea: India's Maritime Gateway to the Pacific", **Strategic Analysis**, 39(4), 360-377.

- Chaturvedy, Rajeev R. ve Malone, David M. (2012), "A Yam Between Two Boulders: Nepal's Foreign Policy Caught Between India and China," Sebastian von Einsiedel vd. (Eds.), **Nepal in Transition: From People's War to Fragile Peace içinde** (287-312), Cambridge University Press, New York.
- Chatterjee, Ananya (2011), "India-China-United States: The Post-Cold War Evolution of Strategic Triangle", **Political Perspectives**, 5(3), 74-95.
- Chellaney, Brahma (2008), "Dragon in India's Backyard: Chinese Navy Aims to Challenge India's Preeminence in Indian Ocean", **Asian Age**, [chellaney.net/2008/12/30/chinese-navy -aims-to-challenge-indias-preeminence-in-indian-ocean/](http://chellaney.net/2008/12/30/chinese-navy-aims-to-challenge-indias-preeminence-in-indian-ocean/) (25.8.2019).
- _____ (2011), "Asia's Natural Born Allies", **Project Syndicate**, <https://www.project-syndicate.org/commentary/asia-s-natural-born-allies?barrier=accesspaylog> (26.7.2020).
- Chennai Centre for China Studies (2007), "India and Japan: Impact of Relationship on China", www.c3sindia.org/archives/india-and-japan-impact-of-relationship-on-china/ (20.7.2020).
- Chetan, Chauhan ve Patil, Reshma (2009), "After 50 Years, India and China Smile, Shake Hands", **Hindustan Times**, hindustantimes.com/india/after-50-years-india-and-china-smile-shake-hands/story-IBYKHsdZt0Xat9ZKyF3aFP.html (11.6.2020).
- China Daily (2014), "In Quotes: Deng Xiaoping", chinadaily.com.cn/china/2014-08/20/content_18453523.htm (19.8.2019).
- Clinton, Hillary (2009), "Remarks with Thai Deputy Prime Minister Korbsak Sabhavas", **U.S. Department of State**, <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2009a/july/126271.htm> (17.7.2018).
- _____ (2010), "America's Engagement in the Asia-Pacific", **U.S. Department of State**, <https://20092017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2010/10/150141.htm> (18. 7.2018).
- _____ (2011a), "America's Pacific century", **Foreign Policy**, <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (17.7.2018).
- _____ (2011b), "Remarks on India and the United States: A Vision for the 21st Century", **U.S. Department of State**, <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2011/07/168840.htm> (17.7.2018).
- Coedes, George (1968), **The Indianized States of Southeast Asia**, University of Hawaii Press, Honolulu.
- Cohen, Stephen P. (2001a), **The Indian Army: Its Contribution to the Development of a Nation**, Oxford University Press, New Delhi.
- _____ (2001b), **India: Emerging Power**, Brookings Institution Press, Washington DC.
- Cohen Stephen P. ve Dasgupta, Sunil (2010), **Arming without Aiming: India's Military Modernization**, Brookings Institution Press, Washington DC.
- Commonwealth of Australia Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), (1997), **In the National Interest: Australia's Foreign and Trade Policy White Paper**, Canberra.
- _____ (2017), **2017 Foreign Policy White Paper: Opportunity, Security, Strength**, Canberra.

- Commonwealth of Australia Department of Defence (2009), **Defence White Paper 2009:Defending Australia in the Asia-Pacific Century: Force 2030**, Canberra.
- _____ (2013), **Defence White Paper 2013: Defending Australia and Its National Interests**, Canberra.
- _____ (2016), **2016 Defence White Paper**, Canberra.
- Commonwealth of Australia Department of Prime Minister and Cabinet (2012), **White Paper 2012:Australia in the Asian Century**, Canberra.
- Conrad, Portia (2017), “China’s Access to Gwadar Port: Strategic Implications and Options for India”, **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation**, 13(1), 55-62.
- Corbett, Julian S. (2004), **Principles of Maritime Strategy**, Dover Publications, Mineola.
- Cossa, Randalph A. vd. (2009), **The United States and the Asia-Pacific Region: Security Strategy for the Obama Administration**, Center for a New American Security, Washington DC.
- Dahiya, OmPrakash (2013), “India-Australia Maritime Cooperation: Challenges and the Way Ahead”, **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 9(1), 61-79.
- Das, Rup Narayan (2014), “Modi Faces Pressing Questions About India’s China Policy”, **The Jamestown Foundation**, <https://jamestown.org/program/modi-faces-pressing-questions-about-indias-china-policy/> (9.7.2020).
- Das, Shubhamitra (2017), “India’s Maritime Strategy and Emerging Relation with Australia”, **International Studies**, 52(1-4) 86-98.
- Dirlik, Arif (1998), “The Asia-Pacific Idea: Reality and Representation in the Invention of a Regional Structure”, Arif Dirlik (Ed.), **What Is in a Rim?: Critical Perspectives on the Pacific Region Idea içinde** (15-36), Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.
- Dixit, Jyotindra Nath (2001), **India’s Foreign Policy and Its Neighbours**, Gyan Publishing House, New Delhi.
- Dobell, Graeme (2018), “Indo-Pacific versus Asia-Pacific as Makinder Faces Mahan”, **The Strategist**, <https://www.aspistrategist.org.au/indo-pacific-versus-asia-pacific-as-makinder-faces-mahan/> (24.6.2018).
- Doran, Charles F. (2000), “Confronting the Principles of Power Cycle: Changing Systems Structure, Expectations, and War”, Manus I. Midlarsky (Ed.), **Handbook of War Studies II içinde** (332-368), University of Michigan Press, Michigan.
- Dutta, Sujit (1998), “China’s Emerging Power and Military Role: Implications for South Asia”, Jonathan Pollack ve Richard Yang (Eds.), **In China’s Shadow: Regional Perspectives on Chinese Foreign Policy and Military Development içinde** (91-114), RAND, Santa Monica.
- Dyson, Tim (2004), “India’s Population-The Past”, Tim Dyson vd. (Eds), **Twenty-First Century India: Population, Economy, Human Development, and the Environment**, Oxford University Press, New Delhi.

- Edwards, Matthew (2003), "The New Great Game and the New Great Gamers: Disciples of Kipling and Mackinder", **Central Asian Survey**, 22(1), 83-102.
- Embree, Ainslie T. (1989), "Imagining India: Essays on Indian History", **Oxford University Press**, New Delhi.
- Emmerson, Donald K. (2018), "In Search of the Real Indo-Pacific", **YaleGlobal Online**, yaleglobal.yale.edu/content/search-real-indo-pacific (7.7.2018).
- Evans, Graham ve Jeffrey Newnham (1998), **The Penguin Dictionary of International Relations**, Penguin Books, London.
- Fairbank, J. K. ve Teng, S. Y. (1941), "On The Ch'ing Tributary System", **Harvard Journal of Asiatic Studies**, 6(2), 135-246.
- Fairbank, John King (Ed.) (1968), **The Chinese World Order: Traditional China's Foreign Relations**, Harvard University Press, Cambridge.
- Fairbank, John King ve Goldman, Merle (2006), **China: A New History**, Harvard University Press, Cambridge.
- Ferguson, R. James (2007a), "Introduction: From Australasia to the 'Indo-Pacific' Region", **Australia and the Asia-Pacific**, 1-24, www.international-relations.com/wbip/ (27-7.2018).
- _____ (2007b), "Australian Foreign Policy: From Commonwealth Servant to Global Player?", **Australia and the Asia-Pacific**, 1-26, <http://www.international-relations.com/wbip/> (27.7.2018).
- Fierke, K. M. (2005), **Diplomatic Interventions: Conflict and Change in a Globalizing World**, Palgrave Macmillan, New York.
- _____ (2007), **Critical Approaches to International Security**, Polity Press, Cambridge.
- Flitton, Daniel (2013), "Chief Diplomat Spells out Australia's Rules of Engagement: A Simple Equation Outlines Our Nation's Place in the World", **The Age**, <https://www.theage.com.au/politics/federal/chief-diplomat-spells-out-australias-rules-of-engagement-20130128-2dgse.html> (19.4.2018).
- Foreign Policy Bulletin (2009), "Bush Signs Nuclear Energy Pact with India, Addresses Terrorist Attacks in Mumbai", **Cambridge University Press**, 19(1), 218-254.
- Frankel, Francine R. (2005), **India's Political Economy 1947-2004: The Gradual Revolution**, Oxford University Press, New York.
- Fu, Jen-Kun (2010), "Reassessing a 'New Great Game' Between India and China in Central Asia", **China and Eurasia Forum Quarterly**, 8(1), 17-22.
- Ganguly, Sumit (2003), "India's Pathway to Pokhran II: The Prospects and Sources of New Delhi's Nuclear Weapons Program", **International Security**, 23(4), 148-177.
- _____ (2003/2004), "India's Foreign Policy Grows Up", **World Policy Journal**, 20(4), 41-47.
- Garge, Ramanand (2015), "AUSINDEX Mid-Power Bonhomie in the Indo-Pacific", **Australian Journal of Maritime and Ocean Affairs**, 7(4), 231-240.

- _____ (2016), “The India-Japan Strategic Partnership: Evolving Synergy in the Indo-Pacific”, **Australian Journal of Maritime and Ocean Affairs**, 8(3), 257-266.
- Garver John W. (1991), “China-India Rivalry in Nepal: The Clash Over Chinese Arms Sales”, **Asian Survey**, 31(10), 956-975.
- _____ (2001), **Protracted Contest: Sino-Indian Rivalry in the Twentieth Century**, University of Washington Press, Seattle.
- _____ (2002), “Asymmetrical Indian and Chinese Threat Perceptions”, **Journal of Strategic Studies**, 25(4), 109-134,
- _____ (2010), “Evolution of India’s China policy”, Sumit Ganguly (Ed.), **India’s Foreign Policy: Retrospect and Prospect içinde** (83-105), Oxford University Press, New Delhi.
- _____ (2012), “The Diplomacy of a Rising China in South Asia,” **Orbis**, 56(3), 391-411.
- Ghosh, Madhuchanda (2008), “India and Japan’s Growing Synergy: From a Political to a Strategic Focus”, **Asian Survey**, 48(2), 282-302.
- Gilley, Bruce ve O’Neil, Andrew (2014), “China’s Rise through the Prism of Middle Powers”, Bruce Gilley ve Andrew O’Neil (Eds.), **Middle Powers and the Rise of China içinde** (1-22), Georgetown University Press, Washington DC.
- Gilpin, Robert (1981), **War and Change in World Politics**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Gnanagurunathan, D. (2012), “India and the Idea of the ‘Indo-Pacific’”, **East Asia Forum**, <https://www.eastasiaforum.org/2012/10/20/india-and-the-idea-of-the-indo-pacific/> (27.7.2020).
- Goh, Evelyn (2006), “Understanding ‘Hedging’ in Asia-Pacific Security”, http://blog.sina.com.cn/s/blog_4a847d7c01000550.html (19.7.2020).
- Gopal, Darvesh ve Ahlawat, Dalbir (2015), “Australia-India Strategic Relations: From Estrangement to Engagement”, **India Quarterly**, 71(3), 206-220.
- Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MEA) (1959a), **Notes, Memoranda and Letters Exchanged and Agreements Signed between the Governments of India and China**, White Paper I (1954-1959).
- _____ (1959b), **Notes, Memoranda and Letters Exchanged and Agreements Signed between the Governments of India and China**, White Paper II (September - November 1959).
- _____ (1963), **Notes, Memoranda and Letters Exchanged and Agreements Exchanged between the Governments of India and China**, White Paper VIII (October 1962 - January 1963).
- _____ (2003a), “Declaration on Principles for Relations and Comprehensive Cooperation between the Republic of India and the People’s Republic of China”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/7679/Declaration_on_Principles_for_Relations_and_Comprehensive_Cooperation_Between_the_Republic_of_India_and_the_Peoples_Republic_of_China (9.6.2020).

- _____ (2003b), “Documents Signed between India and China during Prime Minister Vajpayee’s Visit to China”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/7692/Documents_signed_between_India_and_China_during_Prime_Minister_Vajpayees_visit_to_China (9.6.2020).
- _____ (2005), “Joint Statement of the Republic of India and the People’s Republic of China”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/6577/Joint_Statement_of_the_Republic_of_India_and_the_Peoples_Republic_of_China (9.6.2020).
- _____ (2008), “A Shared Vision for the 21st Century of the Republic of India and the People’s Republic of China”, <https://mea.gov.in/outgoing-visit-detail.htm?5145/A+Shared+Vision+for+the+21st+Century+of+the+Republic+of+India+and+the+Peoples+Republic+of+China#:~:text=The%20two%20sides%20recognize%20that,the%20world%20as%20a%20whole.> (11.6.2020).
- _____ (2014), “Tokyo Declaration for India-Japan Special Strategic and Global Partnership”, <https://mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/23965/> (7.10.2018).
- _____ (2014-2015), **Annual Report 2014-15**, Policy Planning and Research Division- Ministry of External Affairs, New Delhi.
- _____ (2015a), “Joint Statement on India and Japan Vision 2025: Special Strategic and Global Partnership Working Together for Peace and Prosperity of the Indo-Pacific Region and the World”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/26176/Joint_Statement_on_India_and_Japan_Vision_2025_Special_Strategic_and_Global_Partnership_Working_Together_for_Peace_and_Prosperty_of_the_IndoPacific_R (11.9.2018).
- _____ (2015b), “Joint Statement during the Visit of President of USA to India - Shared Effort; Progress for All”, <https://www.mea.gov.in/incoming-visit-detail.htm?24726/Joint+Statement+> (13.12.2018).
- _____ (2015c), “US-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/24728/US_India_Joint_Strategic_Vision_for_the_AsiaPacific_and_Indian_Ocean_Region (13.12.2018).
- _____ (2015ç), “Media Statement by Prime Minister with Japanese Prime Minister in New Delhi”, https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/26175/Media_Statement_by_Prime_Minister_with_Japanese_Prime_Minister_in_New_DelhiDecember_12_2015 (21.2.2020).
- _____ (2016), “India-Japan Joint Statement during the Visit of Prime Minister to Japan”, <https://mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/27599/IndiaJapan+Joint+Statement+during+the+visit+of+Prime+Minister+to+Japan> (11.9.2018).
- _____ (2017), “Joint Statement - United States and India: Prosperity Through Partnership”, <https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/28560/> (25.11.2018).
- _____ (t.y.), “Prime Ministerial Visits to China”, <https://mea.gov.in/photo-features.htm?895/Prime+Ministerial+Visits+to+China> (10.6.2020).

- _____ (2018a), “India-China Informal Summit at Wuhan”, https://mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/29853/IndiaChina_Informal_Summit_at_Wuhan (10.7.2020).
- _____ (2018b), “Visit of Home Minister to Mongolia”, https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/30005/Visit_of_Home_Minister_to_Mongolia_June_2124_2018 (11.7.2020).
- _____ (2018c), “India-Japan Vision Statement”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/30543/IndiaJapan_Vision_Statement (27.7.2019).
- _____ (2019a), “2nd India China Informal Summit”, https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/31938/2nd_IndiaChina_Informal_Summit (10.7.2020).
- _____ (2019b), “India-Maldives Joint Statement during the State Visit of Prime Minister to Maldives”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/31418/India_Maldives+Joint+Statement+during+the+State+Visit+of+Prime+Minister+to+Maldives#:~:text=Recalling%20his%20Government's%20policy%20of,of%20democratic%20and%20independent%20institutions. (11.7.2020).
- _____ (2020a), “Joint Statement: Vision and Principles for India-U.S. Comprehensive Global Strategic Partnership”, <https://mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/32421/Joint+Statement+Vision+and+Principles+for+IndiaUS+Comprehensive+Global+Strategic+Partnership> (19.7.2020).
- _____ (2020b), “Joint Statement on a Comprehensive Strategic Partnership between Republic of India and Australia”, https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/32729/Joint_Statement_on_a_Comprehensive_Strategic_Partnership_between_Republic_of_India_and_Australia#:~:text=The%20CSP%20is%20based%20on,major%20challenges%20like%20COVID%2D19. (21.7.2020).
- Government of India Ministry of Defence (GoI-MoD) (2018-19), **Annual Report 2018-19**, Department of Defence, New Delhi.
- Government of India Ministry of Commerce and Industry (2018-19), **2018-19 Annual Report**, Department of Commerce, New Delhi.
- Graham, Euan (2019), “Australia Whole-of-Government Indo-Pacific”, John Hemmings (Ed.), **Infrastructure, Ideas, and Strategy in the Indo-Pacific** *çinde* (38-43), The Henry Jackson Society, Millbank.
- Green, Michael J. ve Shearer, Andrew (2012), “Defining U.S. Indian Ocean Strategy”, **The Washington Quarterly**, 35(2), 175-189.
- Green, Philip (2019), “Speech of First Assistant Secretary of US and Indo-Pacific Strategy Division Department of Foreign Affairs and Trade: Australia-Japan-ASEAN: Strengthening the Core of the Indo-Pacific”, **Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade**, <https://dfat.gov.au/news/speeches/Pages/australia-japan-asean-strengthening-the-core-of-the-indo-pacific.aspx> (20.8.2019).

- Griffin, Christopher J. (2006), "Containment with Chinese Characteristics: Beijing Hedges against the Rise of India", **Asian Outlook**, 3, <https://www.aei.org/research-products/report/containment-with-chinese-characteristics/> (29.6.2020).
- Gupta, Bhabani Sen (1983), "The Indian Doctrine", **India Today**, indiatoday.in/magazine/cover-story/story/19830831-carnage-in-sri-lanka-spawns-indian-doctrine-of-regional-security-770977-2013-07-20 (29.7.2020).
- Gupta, Alok Kumar ve Balakrishnan, Ishwaraya (2010), "Sino-Sri Lankan Convergence: Threat Perceptions for India", **The Indian Journal of Political Science**, 71(1), 203-211.
- Gupta, Rukhmani (2011), "India Puts the Indo in Indo-Pacific", **Asia Times**, http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/ML08Df03.html. (6.8.2018).
- Gupta, Sourabh (2012), "The US Pivot and India's Look East", **East Asia Forum**, <https://www.easiaforum.org/2012/06/20/the-us-pivot-and-india-s-look-east/>(3.12.2018).
- Gupta, Kanchi (2016), "India-Japan Cooperation on Chabahar Could Be a Game-Changer for Asia", **The Wire**, <https://thewire.in/diplomacy/india-japan-cooperation-on-chabahar-could-be-a-game-changer-for-asia> (12.9.2018).
- Guruswamy, Mohan (2014), "Tradition Issues as the Fulcrum Shifts", Sandeep Dewan (Ed.), **Perspectives of the Indo-Pacific Region: Aspirations, Challenges and Strategy içinde** (115-120), United Service Institutions (USI)-Vij Books, New Delhi.
- Haidar, Suhasini (2017), "Back India's Entry into NSG, China Told", **The Hindu**, thehindu.com/news/national/back-indias-entry-into-nsg-china-told/article21284627.ece (27.7.2020).
- Hall, Ian (2016), "Multialignment and Indian Foreign Policy under Narendra Modi", **Round Table**, 105(3), 271-286.
- _____ (2018), "Meeting the Challenge: The Case for the Quad", Euan Graham vd. (Eds.), **Debating the Quad içinde** (12-15), Centre of Gravity Series-Strategic and Defence Studies Centre (SDSC), Australian National University (ANU).
- Hamashita, Takeshi (2003), "Tribute and Treaties: Maritime Asia and Treaty Port Networks in the Era of Negotiation, 1800-1900", Giovanni Arrighi vd. (Eds.), **The Resurgence of East Asia: 500, 150 and 50 year perspectives içinde** (17-50), Routledge, Abingdon.
- Haokip, Thongkhohal (2011), "India's Look East Policy: Domestic Concern or Foreign Apprehension", **FPRC Journal**, 8, 227-234.
- Harrison, Selig S. (1960), **India: The Most Dangerous Decades**, Princeton University Press, Princeton.
- Haushofer, Karl (1924), **Geopolitik des Pazifischen Ozeans**, Kurt Vowinkel Verlag, Berlin.
- He, Kai (2018), "Three Faces of the Indo-Pacific: Understanding the 'Indo-Pacific' from an IR Theory Perspective", **East Asia**, 35(2), 149-161.
- Heiduk, Felix ve Wacker, Gudrun (2020), **From Asia-Pacific to Indo-Pacific**, German Institute for International and Security Affairs (SWP), Berlin.
- Hein, Matthias von (2018), "Xi Jinping and the Chinese Dream", **Deutch Welle (DW)**, <https://www.dw.com/en/xi-jinping-and-the-chinese-dream/a-43685630> (2.9.2018).

- Herz, John H. (1950), "Idealist Internationalism and the Security Dilemma", **World Politics**, 2(2), 157-180.
- Hobbes, Thomas (1651), **Leviathan or the Matter, Forme, & Power of a Common-wealth Ecclesiasticall and Civill**, Andrew Crooke at the Green Dragon in St. Pauls Church-yard, London.
- Hobf, Ted (1998), "The Promise of Constructivism in International Relations Theory", **International Security**, 23(1), 171-200.
- Holmes, James R. ve Yoshihara, Toshi (2005), "The Influence of Mahan upon China's Maritime Strategy", **Comparative Strategy**, 24(1), 23-51.
- _____ (2008), **Chinese Naval Strategy in the 21st Century: The Turn to Mahan**, Routledge, London.
- Holmes, James R. vd. (2009), **Indian Naval Strategy in the Twenty-first Century**, Routledge, Abingdon.
- Holmes, James (2014), 'Does India Still Fear China's Growing Military Might?', **The National Interest**, <https://nationalinterest.org/feature/does-india-still-fear-chinas-growing-military-might-10731?page=2> (27.7.2020).
- Holslag, Jonathan (2009), "The Persistent Military Security Dilemma between China and India", **Journal of Strategic Studies**, 32(6), 811-840.
- _____ (2010), **China and India: Prospects for Peace**, Columbia University Press, New York.
- Holsti, K. J. (1970), "National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy", **International Studies Quarterly**, 14(3), 233-309.
- Horimoto, Takenori (2015), "Japan-India Rapprochement and Its Future Issues", **Japan Institute of International Affairs**, 1-20.
- Horn, Robert C. (1983), "Afghanistan and the Soviet-Indian Influence Relationship", **Asian Survey**, 23(3), 244-260.
- Hu, Shisheng vd. (2014), "A Roadmap for Sino-Indian Co-operation in Afghanistan", **Royal United Services Institute (RUSI)**, London.
- Hurd, Ian (2008), "Constructivism", Christian Reus-Smit ve Duncan Snidal (Eds.), **The Oxford Handbook of International Relations içinde** (298-316) Oxford University Press, Oxford.
- Indian Express (2017), "India, Russia are 'Natural Partners' in Fighting Terrorism: PM Narendra Modi", <https://indianexpress.com/article/india/india-russia-are-natural-partners-in-fighting-terrorism-pm-narendra-modi-4683050/> (28.7.2020).
- Indian Navy (2009), **Indian Maritime Doctrine 2015**, Integrated Headquarters, Ministry of Defence (Navy), Government of India, New Delhi.
- _____ (2015), **Ensuring Secure Seas: Indian Maritime Security Strategy**, Integrated Headquarters, Ministry of Defence (Navy), Government of India, New Delhi.
- _____ (t.y.), "New Naval Air Station 'INS Baaz' Commissioned by CNS", <https://www.indiannavy.nic.in/content/new-naval-air-station-ins-baaz-commissioned-cns> (16.8.2018).

- International Monetary Fund (IMF) (2014), “World Economic Outlook Database (WEO-Data)”, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/weodata/index.aspx> (2.9.2018).
- Ishibashi, Natsuyo (2017), “Japan’s policy toward India since 2000: for the sake of maintaining US leadership in East Asia”, **The Pacific Review**, 31(3), 1-18.
- Jain, B. M. (2004), “India-China Relations: Issues and Emerging Trends”, **The Round Table**, 93(374), 253-269.
- _____ (2016), “Upward Graph in Strategic Ties between India and the United States: Implications for Asian Security Architecture”, **Indian Journal of Asian Affairs**, 29(1/2), 1-16.
- Jain, Purnendra (2009), “Japan’s Expanding Security Networks: India and Australia”, **Indian Journal of Asian Affairs**, 22(1/2), 1-17.
- Jain, Rajendra K. (2011), “From Idealism to Pragmatism: India and Asian Regional Integration”, **Japanese Journal of Political Science**, 12(2), 213-231.
- Jaishankar, Subrahmanyam (2000), “India-Japan Relations after Pokhran II”, **India Seminar 487**, <https://www.india-seminar.com/2000/487/487%20jaishankar.htm#%20The%20author%20is> (21.7.2020).
- _____ (2019), “External Affairs Minister’s Conversation with Valdai Discussion Club, Moscow on 27 August 2019”, **Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MEA)**, <https://mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/31957/External+Affairs+Ministers+conversation+with+Valdai+Discussion+Club+Moscow+on+27+August+2019> (25. 10.2019).
- Jaishankar, Dhruva (2017), “Why 2017 Idea of the Year is the Indo-Pacific”, **Hindustan Times**, <https://www.hindustantimes.com/analysis/why-2017-idea-of-the-year-is-the-indo-pacific/story-A0fctWmn3s5Nc04PxZrCHO.html> (19.4.2018).
- _____ (2019), **Acting East: India in the Indo-Pacific**, Brookings India Impact Series, Brookings Institution India Center, New Delhi.
- Japan Ministry of Defense, “Fundamental Concepts of National Defense: Constitution and the Basis of Defense Policy”, http://www.mod.go.jp/e/d_act/d_policy/dp01.html (11.9.2018).
- _____ “Activities based on Anti-Terrorism Special Measures Law (December 2001 - October 2007)”, <https://www.mod.go.jp/e/data/refueling/> (11.9.2018).
- Japan International Cooperation Agency (JICA) (2017), “Press Releases, Signing of Japanese ODA Loan Agreement with Cambodia: Expanding Sihanoukville Port to Contribute to Improvements to the Logistics Environment of Cambodia”, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2017/170808_01.html (12.9.2018).
- _____ (2018), “Activities in Myanmar: Maps of JICA Major Projects in Myanmar”, <https://www.jica.go.jp/myanmar/english/activities/index.html> (12.9.2018).
- Javaid, Arfa (2020), “What is Necklace of Diamonds Strategy”, **Jagran Josh**, <https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/necklace-of-diamond-strategy-1592404137-1> (10.7.2020).
- Jawli, Nandini (2016), “South China Sea and India’s Geopolitical Interest”, **Indian Journal of Asian Affairs**, 29(1/2), 85-100.

- Jervis, Robert (1978), "Cooperation under the Security Dilemma", **World Politics**, 30(2), 167-214.
- Jisi, Wang (2014), "Marching Westwards: The Rebalancing of China's Geostrategy", Shao Binhong (Ed.), **The World in 2020 According to China: Chinese Foreign Policy Elites Discuss Emerging Trends in International Politics içinde** (129-136), Brill, Leiden.
- Jones, David Martin ve Smith, Michael L. R. (2007), "Making Process, Not Progress: ASEAN and the Evolving East Asian Regional Order", **International Security**, 32(1), 148-184.
- Joshi, Yogesh (2015), "Between 'Concern' and 'Opportunity': US Pivot to Asia and Foreign Policy Debate in India", **Journal of Asian Security and International Affairs**, 2(3), 314-337.
- Joshi, Nirmala ve Sharma, Raj Kumar (2017), "India-Russia Relations in a Changing Eurasian Perspective", **India Quarterly**, 73(1), 36-52.
- Kanwal, Gurmeet (1999), "China's Long March to World Power Status: Strategic Challenge for India", **Strategic Analysis**, 22(11), 1713-1728.
- Kaplan, Robert D. (2010), **South Asia's Geography of Conflict**, Center for a New American Security, Washington DC.
- _____ (2011), "The South China Sea Is the Future of Conflict", **Foreign Policy**, <https://foreignpolicy.com/2011/08/15/the-south-china-sea-is-the-future-of-conflict/> (18.8.2018).
- Kapur, Ashok (2016), "Can the Two Asian Giants Reach a Political Settlement?", **Asian Education and Development Studies**, 5(1), 94-108.
- Kaura, Vinay (2016), "India-Japan Relations and Asia's Emerging Geopolitics", **Indian Journal of Asian Affairs**, 29(1/2), 17-38.
- _____ (2018), "India's Changing Relationship with Russia", **RUSI Journal**, 163(1), 48-60.
- Kaushiki, Nishtha (2013), "The New Great Game and India's Connect Central Asia Policy: Strategic Perspectives and Challenges", **Journal of International and Area Studies**, 20(2), 83-100.
- Kawamura, Sumihiko (2014), "Pivot the Indo-Pacific: Towards Greater Stability or Great Power Rivalries", Sandeep Dewan (Ed.), **Perspectives of the Indo-Pacific Region: Aspirations, Challenges and Strategy içinde** (56-66), United Service Institutions-Vij Books, New Delhi.
- Kelly, Phil (2002), "Geopolitics of Paraguay: Pivotal Position within a Model of Geopolitics", **Historical Text Archive**, historicaltextarchive.com/sections_action_read_artid_416.html (20.8.2019).
- Kennedy, Paul M. (2014), "Mahan versus Mackinder: Two Interpretations of British Sea Power", **Journal of Military History (MGZ)**, 16(2), 39-66.
- Kenny, Colonel Stuart (2015), **China and India: A 'New Great Game' Founded on Historic Mistrust and Current Competition**, The Centre for Defence and Strategic Studies, Australia.
- Khalid, Ijaz vd. (2017), "Indian Response to Chinese String of Pearls Doctrine", **Global Political Review**, 2(1), 27-35.

- Khanna, Parag (2008), **The Second World: Empires and Influence in the New Global Order**, Random House, New York.
- Khilnani, Sunil vd. (2012), **Nonalignment 2.0: A Foreign and Strategic Policy for India in the Twenty First Century**, National Defence College and Centre for Policy Research, New Delhi.
- Khurana, Gurpreet S. (2007), “Security of Sea Lines: Prospects for India-Japan Cooperation”, **Strategic Analysis**, 31(1), 139-153.
- _____ (2008), “China’s ‘String of Pearls’ in the Indian Ocean and Its Security Implications”, **Strategic Analysis**, 32(1), 1-39.
- _____ (2015), “China, India and ‘Maritime Silk Road’: Seeking a Confluence”, **Maritime Affairs**, 11(1), 19-29.
- _____ (2016), **Porthole: Geopolitical, Strategic and Maritime Terms and Concepts**, Pentagon Press-National Maritime Foundation, New Delhi.
- _____ (2017), “High End in the Pacific: Envisioning the Upper Limits of India-US Naval Cooperation in Pacific-Asia”, **Journal of Defence Studies**, 11(4), 51-71.
- _____ (2018), **The Indo-Pacific Region: The Emerging Geopolitical and Security Environment**, Dictus Publishing, Riga.
- _____ (2019), “What is the Indo-Pacific? The New Geopolitics of the Asia-Centred Rim Land”, Axel Berkofsky ve Sergio Miracola (Eds.), **Geopolitics by Other Means: The Indo-Pacific Reality içinde** (13-31), Ledizioni LediPublishing-ISPI, Milano.
- Kim, Hankwon (2013), “The Implications of the Chinese ‘String of Pearls’ for the U.S. Return to Asia Policy: the U.S., China, and India in the Indian Ocean”, **J Glob Policy Gov**, 2, 193-204.
- Kissinger, Henry (1979), **White House Years**, Little, Brown and Company, Boston.
- Koga, Kei (2019), “Japan: Coming up with the Indo-Pacific Concept”, John Hemmings (Ed.), **Infrastructure, Ideas, and Strategy in the Indo-Pacific içinde** (20-24), The Henry Jackson Society, Millbank.
- Kohli, Atul (2006), “Politics of Economic Growth in India, 1980-2005: Part I: The 1980s”, **Economic and Political Weekly**, 41(13): 1251-1259.
- Krishna, Sankaran (1999), **Postcolonial Insecurities: India, Sri Lanka, and the Question of Nationhood**, University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Kronstadt, Alan (2003), “India: Chronology of Events”, **CRS Report for Congress**, Washington DC, <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metacrs4973/> (20.7.2020).
- Kugler, Jacek ve Organski, A. F. K. (1989), “The Power Transition: A Retrospective and Prospective Evaluation”, Manus I. Midlarsky (Ed.), **Handbook of War Studies içinde** (171-194), Routledge, Abingdon.
- Kumar, Kamal (2000), **Indian Ocean as a Zone of Peace: Problems and Prospects**, A.P.H. Publishing Corporation, New Delhi.
- Kumar, Satish vd. (2011), “India’s Strategic Partners: A Comparative Assessment”, **Foundation for National Security Research (FNSR)**, 1-15.

- Kumar, Arvind (2017), "Strategic Relations between India, US and the Hegemonic China", **International Journal of English Language, Literature in Humanities (IJELLH)**, 5(8), 735-764.
- Lach Huyen Port Project (2013), "Vietnam Ship Building News", <https://vietnamshipbuildingnews.com/2013/05/06/lach-huyen-port-project/> (12.9.2018).
- Ladwig, Walter C. (2009), "Delhi's Pacific Ambition: Naval Power, 'Look East', and India's Emerging Influence in the Asia-Pacific", **Asian Security**, 5(2), 87-113.
- Laffey, Mark ve Jutta Weldes (1997) "Beyond Belief: Ideas and Symbolic Technologies in the Study of International Relations", **European Journal of International Relations**, 3(2), 193-237.
- Laruelle, Marlene vd. (Eds.) (2010), **China and India in Central Asia: A New 'Great Game'?**, Palgrave Macmillan, New York.
- Lee, Lavina (2015), "India as a Nation of Consequence in Asia: The Potential and Limitations of India's 'Act East' Policy", **The Journal of East Asian Affairs**, 29(2), 67-104.
- _____ (2016), "Abe's Democratic Security Diamond and New Quadrilateral Initiative: An Australian Perspective", **The Journal of East Asian Affairs**, 30(2), 1-41.
- Legro, Jeffrey W. (2005), **Rethinking the World: Great Power Strategies and International Order**, Cornell University Press, Ithaca.
- Leverett, Flynt ve Wu, Bingbing (2016), "The New Silk Road and China's Evolving Grand Strategy", **The China Journal**, 77, 110-132.
- Levy, Jack S. (2008), "Power Transition Theory and the Rise of China", Robert S. Ross ve Zhu Feng (Eds.), **China's Ascent: Power, Security, and the Future of International Politics içinde** (11-33), Cornell University Press, Ithaca.
- Lee-Brown, Troy (2018), "Asia's Security Triangles: Maritime Minilateralism in the Indo-Pacific", **East Asia**, 35(2), 163-176.
- Lin, Christina (2011), **The New Silk Road: China's Energy Strategy in the Greater Middle East**, Washington Institute, Washington DC.
- Lintner, Bertil (2012), **Great Game East: India, China and the Struggle for Asia's Most Volatile Frontier**, Yale University Press, New Haven.
- Lohman, Walter (2013), "The Importance of Reality in US-India East Asia Cooperation", **The Heritage Foundation**, <https://www.heritage.org/testimony/the-importance-reality-us-india-east-asia-cooperation> (19.7.2020).
- Lou, Chunhao (2012), "US-India-China Relations in the Indian Ocean: A Chinese Perspective", **Strategic Analysis**, 36(4), 624-639.
- Low, D. A. (2002), "Pakistan and India: Political Legacies from the Colonial Past", **South Asia: Journal of South Asian Studies**, 25(2), 257-272.
- Mackinder, H. J. (1904), "The Geographical Pivot of History", **The Geographical Journal**, 23(4), 421-444.

- Madan, Tanvi (2017), “The Rise, Fall, and Rebirth of the Quad”, **War on the Rocks**, <https://warontherocks.com/2017/11/rise-fall-rebirth-quad/> (18.7.2018).
- Maddison, Angus (2003), **The World Economy: Historical Statistics**, OECD, Paris.
- Mahan, Alfred T. (2007), **The Influence of Sea Power Upon History: 1660-1783**, Cosimo Classics, New York.
- Mahapatra, Chintamani (2013), “India-US Strategic Dialogue: An Assessment”, **Strategic Analysis**, 37(6), 675-680.
- Malhotra, Shairee (2020), “Is Non-Alignment Back in Fashion in Modi’s India?”, **Fair Observer**, https://www.fairobserver.com/region/central_south_asia/is-non-alignment-back-in-fashion-in-modis-india/ (27.7.2020).
- Malik, Mohan (2001) “South Asia in China’s Foreign Relations”, **Pacifica Review: Peace, Security & Global Change**, 13(1), 73-90.
- _____ (2004), “India-China Relations: Giants Stir, Cooperate and Compete”, **Asia-Pacific Center for Security Studies**, 1-8.
- _____ (2006), “China’s Strategy of Containing India: Tensions Brew Between Burgeoning World Powers”, **Power and Interest News Report**, http://www.pinr.com/report.php?ac=view_printable&report_id=434&language_id=1 (28.6.2020).
- _____ (2011), **China and India: Great Power Rivals**, First Forum Press, Boulder.
- _____ (2012), “India Balances China”, **Asian Politics and Policy**, 4(3), 345-376.
- Malone, David M. ve Mukherjee, Rohan (2009), “India-US Relations: The Shock of the New”, **International Journal**, 64(4), 1057-1074.
- _____ (2010), “India and China: Conflict and Cooperation”, **Survival**, 52(1), 137-158.
- Mallet, Victor ve Hornby, Lucy (2015), “India and China Sign \$22bn in Deals during Modi Visit”, **Financial Times**, <https://www.ft.com/content/88de2eea-fc60-11e4-ae31-00144feabdc0> (9.7.2020).
- Manicom, James ve Reeves, Jeffrey (2014), “Locating Middle Powers in International Relations Theory and Power Transitions”, Bruce Gilley ve Andrew O’Neil (Eds.), **Middle Powers and the Rise of China içinde** (23-44), Georgetown University Press, Washington DC.
- Mansingh, Surjit (1984), **India’s Search for Power: Indira Gandhi’s Foreign Policy 1966-1982**, Sage, New Delhi.
- _____ (1994), “India-China Relations in the Post-Cold War Era”, **Asian Survey**, 34(3), 285-300.
- Mansingh, Lalit (2011), “India’s Regional Strategic Priorities”, **Australian Institute of International Affairs**, <http://www.internationalaffairs.org.au/resource/indias-regional-strategic-priorities/> (10.7.2020).
- _____ (2012), **India as a Global Power: Contending Worldviews from India**, Henry N. Nau ve Richard Fontaine (Eds.), Sigur Center for Asian Studies, Washington DC.
- Mann, Baljit Singh (2017), “Changing Dynamics of India’s Indian Ocean Policy”, **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 13(2), 11-22.

- Manyin vd. (2012), "Pivot to the Pacific? The Obama Administration's 'Rebalancing' Toward Asia", **CRS Report for Congress**, <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R42448.pdf> (21.7.2020).
- Maslow, Sebastian vd. (Eds.) (2016), **Risk State: Japan's Foreign Policy in an Age of Uncertainty**, Routledge, Abingdon.
- Mathai, Ranjan (2012), "Speech by FS at the Center for Strategic and International Studies on Building on Convergences: Deepening India-U.S. Strategic Partnership", **GoI-MEA**, mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/18274/Speech+by+FS+at+the+ (25.7.2020).
- McDougall, Derek (2016), **Asia-Pacific in World Politics**, Lynne Rienner Publishers, Boulder.
- Mearsheimer, John J. (1994/95), "A Realist Reply", **International Security**, 19(3), 82-93.
- _____ (2001), **The Tragedy of Great Power Politics**, W. W. Norton & Company, New York.
- _____ (2005), "Debate between Zbigniew Brzezinski and John Mearsheimer: Clash of the Titans", **China Rising: How the Asian Colossus is Changing Our World içinde** (46-50), Foreign Policy-Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC.
- _____ (2013), "Structural Realism", Tim Dunne vd. (Eds.), **International Relations Theories: Discipline and Diversity içinde** (77-93), Oxford University Press, Oxford.
- Medcalf, Rory vd. (2011), **Crisis and Confidence: Major Powers and Maritime Security in Indo-Pacific Asia**, Lowy Institute for International Policy, Sydney.
- Medcalf, Rory (2012a), "A Term Whose Time Has Come: The Indo-Pacific", **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2012/12/a-term-whose-time-has-come-the-indo-pacific/> (18.4.2018).
- _____ (2012b), **Pivoting the Map: Australia's Indo-Pacific System**, ANU Strategic and Defence Studies Centre, Canberra.
- _____ (2013a), "The Indo-Pacific: What's in a Name?" **The American Interest**, 9(2), <https://www.theamerican-interest.com/2013/10/10/the-indo-pacific-whats-in-a-name/> (19.4.2018).
- _____ (2013b), "The Indo-Pacific Pivot", **The Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/opinion/columns/the-indopacific-pivot/> (18.4.2018).
- Menon, V. P. (1956), **The Story of the Integration of the Indian States**, Orient Longmans, Bombay.
- Menon, Rajan (2003), "The New Great Game in Central Asia", **Survival**, 45(2), 187-204.
- _____ (2007), **The End of Alliances**, Oxford University Press, New York.
- Menon, Shivshankar (2012), "Speaking Notes at Workshop on Kautilya-Kautilya Today", **Institute of Defence Studies and Analyses (IDSA)**, https://idsa.in/keyspeeches/ShivshankarMenon_KautilyaToday (21.5.2018).
- _____ (2013), "NSA Releases Samudra Manthan", **Observer Research Foundation (ORF)**, <https://www.orfonline.org/research/nsa-releases-samudra-manthan/> (17.8.2018).
- _____ (2016), **Choices: Inside the Making of India's Foreign Policy**, Brookings Institution Press, Washington DC.

- Michel, David ve Passarelli, Ricky (2014), **Sea Change: Evolving Maritime Geopolitics in the Indo-Pacific Region**, Stimson Center, Washington DC.
- Miller, Manjari Chatterjee ve Estrada, Kate Sullivan De (2017), “Pragmatism in Indian Foreign Policy: How Ideas Constrain Modi”, **International Affairs**, 93(1), 27-49.
- Miller, Berkshire (2019), “Japan’s Changing Vision of a Free and Open Indo-Pacific”, **Global Asia**, 14(1), 70-73.
- Milliken, Jennifer (1999), “The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods”, **European Journal of International Relations**, 5(2), 225-254.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MoFA of Japan) (2000), “Japan-India Summit Meeting (Summary)”, https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0008/india_s.html (22.7.2020).
- _____ (2005), “Japan’s Efforts based on Anti-Terrorism Special Measures Law”, <https://www.mofa.go.jp/policy/terrorism/effort0510.html#2> (11.9.2018).
- _____ (2014), “Japan’s Security Policy: Cabinet Decision on Development of Seamless Security Legislation to Ensure Japan’s Survival and Protect its People”, https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page23e_000273.html (11.9.2018).
- _____ (2015), “Japan and India Vision 2025 Special Strategic and Global Partnership: Working Together for Peace and Prosperity of the Indo-Pacific Region and the World,” https://www.mofa.go.jp/s_sa/sw/in/page3e_000432.html (11.9.2018).
- _____ (2016), **Japan’s Legislation for Peace and Security: Seamless Responses for Peace and Security of Japan and the International Community**, The Government of Japan, Tokyo.
- _____ (2017), **Priority Policy for Development Cooperation: FY 2017**, International Cooperation Bureau (ICB), Tokyo.
- _____ (2019), **Towards Free and Open Indo-Pacific**, The Government of Japan, Tokyo.
- _____ (2020), “Japan-India Relations (Basic Data)”, <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/india/data.html#:~:text=The%20two%20Prime%20Ministers%20resolved,politica%20economic%20and%20strategic%20goals.> (21.7.2020).
- Mishra, Sylvia (2015), “Great Game in the Indian Ocean Region: Revising the Legacy of Mahan”, Sidda Goud ve Manisha Mookherjee (Eds.), **China in Indian Ocean Region içinde** (50-61), Allied Publishers, New Delhi.
- Mishra, Vivek (2017a), “Indo-US Security Cooperation: Implications for the Indian Ocean”, **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 13(1), 73-81.
- _____ (2017b), “India-US Maritime Cooperation: The Next Decade”, **Indian Foreign Affairs Journal**, 12(1), 60-73.
- _____ (2018), “India-US Defence Cooperation: Assessing Strategic Imperatives”, **Strategic Analysis**, 42(1), 1-14.
- Mitra, Subrata K. (2009), “Nuclear, Engaged, and Non-Aligned: Contradiction and Coherence in India’s Foreign Policy”, **India Quarterly**, 65(1), 15-35.

- Modi, Narendra (2014), "Opening Statement by Prime Minister at the 12th India-ASEAN Summit, Nay Pyi Taw, Myanmar", **Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MEA)**, <https://mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/24230/Opening+Statement+by+Prime+Minister+at+the+12th+IndiaASEAN+Summit+Nay+Pyi+Taw+Myanmar> (11.9.2018).
- _____ (2015), "Remarks by Prime Minister at the India-U.S. Business Summit", **Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MEA)**, <https://www.mea.gov.in/in-focus-article.htm?24733/Remarks+by+Prime+Minister+at+the+IndiaUS+Business+Summit+New+Delhi> (17.12.2018).
- _____ (2016), "Interview with Indian Prime Minister Narendra Modi", **The Wall Street Journal**, <blogs.wsj.com/indiarealtime/2016/05/26/read-an-edited-transcript-of-the-wall-street-journals-interview-with-indian-prime-minister-narendra-modi/> (29.7.2020).
- _____ (2018), "Text of Prime Minister's Keynote Address at Shangri La Dialogue", **Government of India Press Information Bureau (GoI-PIB)**, <http://pib.nic.in/newsite/PrintRelease.aspx?relid=179711> (9.9.2018).
- Modelski, George (1963), "The Study of Alliances: A Review", **The Journal of Conflict Resolution**, 7(4), 769-776.
- Mohan, C. Raja (2003), **Crossing the Rubicon: The Shaping of India's New Foreign Policy**, Viking Press, New Delhi.
- _____ (2004-05), "What If Pakistan Fails? India Isn't Worried ... Yet", **Washington Quarterly**, 28(1), 117-128.
- _____ (2005), "There is a New Game in Asia", **The Indian Express**, <http://archive.indianexpress.com/oldStory/71360/> (4.7.2020).
- _____ (2006), "India's New Foreign Policy Strategy", Draft Paper Presented at a Seminar in Beijing by China Reform Forum and the Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/files/Mohan.pdf> (23.7.2020).
- _____ (2007), "Japan and India: the Making of a New Alliance?", **S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS)**, Commentaries,91, 1-2.
- _____ (2012), **SAMUDRA MANTHAN: Sino-Indian Rivalry in the Indo-Pacific**, Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC.
- _____ (2013), "India's Regional Security Cooperation: The Nehru Raj Legacy", **Institute of South Asian Studies (ISAS)**, Working Paper,1-15.
- _____ (2014), "Not So Easy to Act East", **The Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/opinion/columns/not-so-easy-to-act-east/> (5.11.2018).
- _____ (2015), **Modi's World: Extending India's Sphere of Influence**, HarperCollins, New Delhi.
- _____ (2017), "India and the Resurrection of the Quad", **Institute of South Asian Studies (ISAS)**, 525, 1-6.

- Monaghan, Angela (2014), "China Surpasses US as World's Largest Trading Nation", **The Guardian**, <https://www.theguardian.com/business/2014/jan/10/china-surpasses-us-world-largest-trading-nation> (2.9.2018).
- Monsonis, Guillem (2010), "India's Strategic Autonomy and Rapprochement with the US", **Strategic Analysis**, 34(4), 611-624.
- Moore, Malcolm (2013), "Xi Jinping calls for a Chinese Dream", **The Telegraph**, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/9935609/Xi-Jinping-calls-for-a-Chinese-Dream.html> (2.9.2018).
- Morgenthau, Hans J. (1948), **Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace**, Alfred A. Knopf, New York.
- _____ (1993), **Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace**, McGraw-Hill, New York.
- Montgomery, Evan Braden (2013), "Competitive Strategies against Continental Powers: The Geopolitics of Sino-Indian-American Relations", **Journal of Strategic Studies**, 36(1), 76-100.
- Mukherjee, Anit (2014), "Policy Brief: India as a Net Security Provider: Concept and Impediments", **S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS)**, 1-7.
- Mukherjee, Mohan (2018), "Japan's Strategic Outreach to India and the Prospects of a Japan-India Alliance", **International Affairs**, 94(4), 835-859.
- Mullen, Rani D. ve Poplin, Cody (2015), "The New Great Game: A Battle for Access and Influence in the Indo-Pacific", **Foreign Affairs**, <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-09-29/new-great-game> (21.4.2018).
- Muni, S. D. (2011), "Obama's Asia-Pacific Doctrine: India's Options", **Institute of South Asian Studies (ISAS)**, 144, 1-8.
- _____ (2012), "Obama Administration's Pivot to Asia-Pacific and India's Role", **Institute of South Asian Studies (ISAS)**, 159, 1-13.
- Nadkarni, Vidya (2010), **Strategic Partnerships in Asia: Balancing without Alliances**, Routledge, London.
- Nagao, Satoru (2015), "Japan, the United States, and India as Key Balancers in Asia", **Center for Strategic & International Studies (CSIS)**, 1-14.
- Naidu, G. V. C. (2004), "Whither the Look East Policy: India and Southeast Asia", **Strategic Analysis**, 28(2): 331-346.
- Nalapat, M. D. (2005), "China's Great Game, Hearing on China's Growing Global Influence: Objectives and Strategies", **US-China Economic and Security Review Commission**, <https://www.uscc.gov/hearings/hearing-chinas-growing-global-influence-objectives-and-strategies> (29.6.2020).
- Nanda, Prakash (2002), "Strategic Significance of the Andamans", **Bharat Rakshak Monitor**, 5(3), <http://www.bharat-rakshak.com/MONITOR/ISSUE5-3/nanda.html> (4.7.2020).

- National Bureau of Asian Research (NBR) (2010), "The U.S.-India Defense Relationship", **NBR Workshop Report**, Seattle.
- Nayar, Baldev Raj ve Paul, T. V. (2004), **India in the World Order: Searching for Major-Power Status**, Cambridge University Press, New Delhi.
- Nehru, Jawaharlal (1961), **India's Foreign Policy: Selected Speeches, September 1946-April 1961**, Government of India, New Delhi.
- _____ (1985a), **The Discovery of India**, Oxford University Press, New Delhi.
- _____ (1985b), **Selected Works of Jawaharlal Nehru**, Volume 3, Series 2, Jawaharlal Nehru Memorial Fund, New Delhi.
- Nelson, Louis (2017), "In Asia, Trump Keeps Talking About Indo-Pacific", **Politico**, <https://www.politico.com/story/2017/11/07/trump-asia-indo-pacific-244657> (25.7.2018).
- New World Encyclopedia (t.y.), "British Raj", https://www.newworldencyclopedia.org/entry/British_Raj (31.7.2018).
- Niazi, Tarique (2005a), "China, India and the Future of South Asia", **Asia-Pacific Journal**, 3(8), 1-8.
- _____ (2005b), "Gwadar: China's Naval Outpost on the Indian Ocean", **China Brief**, 5(4), jamestown.org/program/gwadar-chinas-naval-outpost-on-the-indian-ocean/ (4.7. 2020).
- Obama, Barack (2010), "Remarks by the President to the Joint Session of the Indian Parliament in New Delhi, India", **The White House**, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/08/remarks-president-joint-session-indian-parliament-new-delhi-india>(19.7. 2018).
- _____ (2011), "Remarks By President Obama to the Australian Parliament", **The White House**, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament> (19.7.2018).
- Ollapally, Deepa M. ve Rajagopalan, Rajesh (2011), "The Pragmatist Challenge to Indian Foreign Policy", **Washington Quarterly**, 34(2), 145-162.
- _____ (2012), "India: Foreign Policy Perspectives of an Ambiguous Power", Henry R. Nau ve Deepa M. Ollapally (Eds.), **Worldviews of Aspiring Powers: Domestic Foreign Policy Debates in China, India, Iran, Japan and Russia içinde** (73-113), Oxford University Press, New York.
- Ollapally, Deepa M. ve Joshi, Yogesh (2013), "India Debates America's Rebalance to Asia", **Sigur Center for Asian Studies**, Policy Brief, 1-6.
- Ollapally, Deepa M. (2011), "India: The Ambivalent Power in Asia", **International Studies**, 48(3&4), 201-222.
- _____ (2016), "Understanding Indian Policy Dilemmas in the Indo-Pacific through and India-US-China Maritime Triangle Lens", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 12(1), 1-12.
- _____ (2018), "India and the International Order: Accommodation and Adjustment", **Ethics & International Affairs**,32(1), 61-74.
- Organski, A. F. K. (1958), **World Politics**, Alfred A. Knopf, New York.

- Organski, A. F. K. ve Kugler, Jacek (1980), **The War Ledger**, University of Chicago Press, Chicago.
- Pajon, Celine (2017), "Japan's Security Policy in Africa: The Dawn of a Strategic Approach?" **Asie Visions**, 93, 1-28.
- Pan, Chengxin (2014), "The 'Indo-Pacific' and Geopolitical Anxieties about China's Rise in the Asian Regional Order", **Australian Journal of International Affairs**, 68(4), 453-469.
- Pan, Su-Yan ve Lo, Joe Tin-Yau (2017), "Re-Conceptualizing China's Rise as a Global Power: a Neo-Tributary Perspective", **The Pacific Review**, 30(1), 1-25.
- Panda, Snehlata (1999), "India and the United States: Perceptions and Policy", **Strategic Analysis**, 23(1), 111-120.
- Panda, Rajaram (2012), "India and Australia: Security Dynamics in the Asia Pacific", **Asia-Pacific Review**, 19(1), 130-156.
- Panda, Ankit (2013), "Why Does India Have So Many 'Strategic Partners' and No Allies?", **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2013/11/why-does-india-have-so-many-strategic-partners-and-no-allies/> (18.7.2020).
- Panda, Jagannath (2017), "The Asia-Africa Growth Corridor: An India-Japan Arch in the Making?", **Focus Asia**, 21, 1-11.
- Pande, Aparna (2018), "Natural Allies? The India-US Relations from the Clinton Administration to the Trump Era", **Asie Visions**, 104, 1-34.
- Pandey, Vineeta (2016), "India in Talks for 2nd Nuke Sub Lease: Russian Envoy", **Daily Pioneer**, dailypioneer.com/2016/page1/india-in-talks-for-2nd-nuke--sub-lease-russian-envoy.html (27.7.2020).
- Pani, Priyanka (2018), "Japan Overtakes China, US in Investing in Indian Start-ups", **The Hindu Business Line**, <https://www.thehindubusinessline.com/news/japan-overtakes-china-us-in-investing-in-indian-start-ups/article24203723.ece> (22.7.2020).
- Panigrahi, P. K. (1996), "Indo-U.S. Relations: A Critical Analysis of the Arms Supply to Pakistan", **India Quarterly**, 52(3), 81-96.
- Panikkar, K. M. (1945), **India and the Indian Ocean: An Essay on the Influence of Sea Power on Indian History**, George Allen & Unwin, London.
- Pant, Harsh V. (2008), **Contemporary Debates in Indian Foreign and Security Policy: India Negotiates Its Rise in the International System**, Palgrave Macmillan, New York.
- _____ (2009a), "India in the Indian Ocean: Growing Mismatch between Ambitions and Capabilities", **Pacific Affairs**, 82(2), 279-297.
- _____ (2009b), "The US-India Nuclear Pact: Policy, Process, and Great Power Politics", **Asian Security**, 5(3), 273-295.
- _____ (2010) **The China Syndrome: Grappling with an Uneasy Relationship**, HarperCollins, New Delhi.
- _____ (2013a), "China on the Horizon: India's 'Look East' Policy Gathers Momentum", **Orbis**, 57(3), 453-466.

- _____ (2013b), “India-Russia Ties and India’s Strategic Culture: Dominance of a Realist Worldview”, **India Review**, 12(1), 1-19.
- _____ (2016), “Rising China in India’s Vicinity: A Rivalry Takes Shape in Asia”, **Cambridge Review of International Affairs**, 29(2), 364-381.
- _____ (2019), “India, BRI, and Delhi’s Indo-Pacific Strategy”, John Hemmings (Ed.), **Infrastructure, Ideas, and Strategy in the Indo-Pacific** *çinde* (32-37), The Henry Jackson Society, Millbank.
- _____ (2020a), “Wuhan Spirit or Chennai Connect, New Delhi Must Prepare to Secure Its Interests”, **Money Control**, <https://www.moneycontrol.com/news/politics/politics-Wuhan-spirit-or-chennai-connect-new-delhi-must-prepare-to-secure-its-interests-4530881.html> (10.7.2020).
- _____ (2020b), Modi’s Tryst with NAM”, **Observer Research Foundation (ORF)**, <https://www.orfonline.org/expert-speak/modi-tryst-nam-65841/> (27.7.2020).
- Pant, Harsh V. ve Joshi, Yogesh (2016), **The US Pivot and Indian Foreign Policy: Asia’s Evolving Balance of Power**, Palgrave Macmillan, London.
- Parashar, Sachin (2016), “Japan expresses interest in Chabahar, says no need to stay confined to India’s northeast”, **The Times of India**, <https://timesofindia.indiatimes.com/Japan-expresses-interest-in-Chabahar-says-no-need-to-stay-confined-to-Indias-northeast/articleshow/54159165.cms?>, (12.9.2018).
- Pardesi, Manjeet S. (2010), “Southeast Asia in Indian Foreign Policy: Positioning India as a Major Power in Asia”, Sumit Ganguly (Ed.), **India’s Foreign Policy: Retrospect and Prospect** *çinde* (106-131), Oxford University Press, New Delhi.
- _____ (2011), “India, US in East Asia: Emerging Strategic Partnership”, **Rajaratnam School of International Studies (RSIS)**, 54, 1-2.
- Paul, T. V. (2004), “Introduction: The Enduring Axioms of Balance of Power Theory and Their Contemporary Relevance”, T. V. Paul vd. (Eds.), **Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century** *çinde* (1-25), Stanford University Press, Stanford.
- _____ (2007), “The US-India Nuclear Accord: Implications for the Nonproliferation Regime”, **International Journal**, 62(4), 845-86.
- _____ (2018), **Restraining Great Powers: Soft Balancing From Empires to the Global Era**, Yale University Press, New Haven.
- Paul, Joshy M. (2012), “India-Japan Security Cooperation: A New Era of Partnership in Asia”, **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 8(1), 31-50.
- _____ (2018), “The Quad: Soft Balancing Mechanism in Asia”, **South Asian Voices**, <https://southasianvoices.org/soft-balancing-asia/> (18.7.2018).
- Pennings, M. E. (2003), “What Drives Actual Hedging Behaviour? Developing Risk Management Instruments”, Nigel Scott (Ed.), **Agribusiness and Commodity Risk: Strategies and Management** *çinde* (63-74), Risk Books, London.

- Perdue, Peter C. (2003), "A Frontier View of Chineseness", Giovanni Arrighi vd. (Eds.), **The Resurgence of East Asia: 500, 150 and 50 year perspectives içinde** (51-77), Routledge, Abingdon.
- Perkovich, George (2005), "Faulty Promises: The U.S.-India Nuclear Deal", **Carnegie Endowment for International Peace**, <https://carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=17419&prog=zgp&proj=znpp,zsa,zusr> (20.7.2020).
- Permal, Sumathy (2014), "Indo-Pacific Region: Perspectives from Southeast and East Asia", Rajiv K. Bhatia ve Vijay Sakhuja (Eds.), **Indo-Pacific Region: Political and Strategic Prospects içinde** (51-69), Indian Council of World Affairs (ICWA)-Vij Books, New Delhi.
- Pew Research Center (2010), "Obama and America Very Popular in India", <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2010/11/02/obama-and-america-very-popular-in-india/> (20.7.2020).
- _____ (2014), "Indians View the World", <https://www.pewresearch.org/global/2014/03/31/chapter-2-indians-view-the-world/> (20.7.2020).
- Phillips, Andrew (2016), **Strategy Report: From Hollywood to Bollywood?: Recasting Australia's Indo/Pacific strategic geography**, Australian Strategic Policy Institute, Barton.
- Pouliot, Vincent (2010), **International Security in Practice: The Politics of NATO-Russia Diplomacy**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Port Dighi (t.y.), "Infrastructure Leasing and Financial Services", <http://www.dighiport.in/innercontent.php?contentid=MTQ>, (12.9.2018).
- Prakash, Arun (2011), "Rise of the East: The Maritime Dimension", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 7(2), 1-13.
- Press Trust of India (PTI) (2014), "China President Xi's India Visit: China Set to Pump Billions of dollars in India; Outwit Japan", **Economic Times**, <https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/china-president-xis-india-visit-china-set-to-pump-billions-of-dollars-in-india-outwit-japan/articleshow/42460506.cms> (9.7.2020).
- _____ (2017a), "Russia only country that can supply certain defence products, tech to India: Top Russian official", **Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/india/russia-only-country-that-can-supply-certain-defence-products-tech-to-india-top-russian-official-4777217/> (29.7.2020).
- _____ (2017b), "Indo-Russia ties can't be diluted, no 'tight' military relations with Pak: Putin", Hindustan Times, <https://www.inkl.com/news/indo-russia-ties-can-t-be-diluted-no-tight-military-relations-with-pak-putin> (29.7.2020).
- _____ (2020), "World will need a new template of globalisation post COVID-19: PM Modi", **Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/india/modi-nam-covid-19-india-6393852/> (27.7.2020).
- Prime Minister of Australia (2020), "Virtual Summit with the Prime Minister of India", <https://www.pm.gov.au/media/virtual-summit-prime-minister-india> (21.7.2020).

- Pubby, Manu (2007), "India Activates First Listening Post on Foreign Soil: Radars in Madagascar", **Indian Express**, <http://archive.indianexpress.com/news/india-activates-first-listening-post-on-foreign-soil-radars-in-madagascar/205416/> (10.7.2020).
- Pugh, Michael (1996), "Is Mahan Still Alive?: State Naval Power in the International System", **Journal of Conflict Studies**, 26(2), 109-123.
- Rais, Rasul B. (1986), **The Indian Ocean and the Superpowers**, Croom Helm Publications, London.
- Rajagopalan, Rajeswari Pillai (2008), "Indo-US Nuclear Deal: Implications for India and the Global N-Regime", **Institute for Peace and Conflict Studies (IPCS)**, Special Report 62.
- _____ (2016), "U.S.-India Ties: Calibrating Collaboration Post-Non-Alignment", **Asian Politics & Policy**, 8(1), 107-118.
- Rajan, DS (2014), "China in the Indian Ocean: Competing Priorities", Aparupa Bhattacharjee (Ed.), **The Maritime Great Game: India, China, US & the Indian Ocean içinde** (7-9), Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS), New Delhi.
- Ramachandran, Sudha (2019), "India-China Relations: From the Wuhan Spirit to the Chennai Connect", **China Brief**, 19(19), 14-19.
- Raman, B. (2011), "China's Strategic Influence in South Asia", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 7(2), 134-141.
- Ramesh, Jairam (2005), **Making Sense of Chindia: Reflections on China and India**, India Research Press, New Delhi.
- Ranasinghe, Sergei DeSilva (2010), "Kim Beazley on the Strategic Importance of the Indian Ocean to Australia", **Future Directions International**, 1-6.
- Ranganathan, C. V. (2011), "Replies to Some Questions", Mahendra Gaur (Ed.), **India's Look East Policy içinde** (8-10), FPRC Journal, New Delhi.
- Rani, Sudesh (2012), "Indo-US Maritime Cooperation: Challenges and Prospects", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 8(2), 123-143.
- Ranjan, Vishal (2015), "Australia, India and Japan Trilateral: Breaking the Mould", **Observer Research Foundation (ORF)**, 79, 1-34.
- _____ (2016), "Australia and India in Asia: When 'Look West' Meets Act East", **Strategic Analysis**, 40(5), 425-439.
- Rao, Nirupama (2013), "America's 'Asian Pivot': the View from India", **Center for Contemporary South Asia**, <https://watson.brown.edu/southasia/news/2013/honorable-nirupama-rao-america-s-asian-pivot-view-india-full-text-available> (7.8.2018).
- Rath, Sibapada (2014), "Maritime Strategy of India and China: Influence of Alfred Thayer Mahan", **Naval War College Journal**, 26, 71-79.
- Rechard, Berenice Guyot (2006), "The Karakorum Highway: Opportunities and Threats", **Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS)**, 2094, <http://www.ipcs.org/focusthemsel.php?articleNo=2094> (4.7.2020).

- Rehman, Iskander (2009), "Keeping the Dragon at Bay: India's Counter-Containment of China in Asia", **Asian Security**, 5(2), 114-143.
- Rej, Abhijnan (2018), "Reclaiming the Indo-Pacific: A Political-Military Strategy for Quad 2.0", **Observer Research Foundation (ORF)**, Occasional Paper, 147, 1-41.
- Research and Information System for Developing Countries (RIS) (2017), **A Vision Document: Asia-Africa Growth Corridor: Partnership for Sustainable and Innovative Development**, New Delhi.
- Reynolds, Linda (2019), "Shangri-La Dialogue 2019" **Australian Government Department of Defence**, <https://www.minister.defence.gov.au/minister/lreynolds/speeches/shangri-la-dialogue-2019> (8.9.2019).
- Richardson, Michael (2005), "Australia-Southeast Asia relations and the East Asian Summit", **Australian Journal of International Affairs**, 59(3), 351-365.
- Roche, Elizabeth (2020), "India Was Second Largest-Arms Importer in 2015-19: Report", **Livemint**, <https://www.livemint.com/news/india/arms-imports-from-russia-decreased-in-2015-19-due-to-drop-in-india-sales-report-11583772984894.html> (29.7.2020).
- Rock, Stephen R. (2000), **Appeasement in International Politics**, The University Press of Kentucky, Lexington.
- Roy, Denny (1994), "Hegemon the Horizon: China's Threat to East Asian Security", **International Security**, 19(1), 149-168.
- Roychowdhury, Adrija (2017), "Sikkim's History: From Buffer State for British to a Referendum in favour of India", **The Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/research/sikkims-history-from-buffer-state-for-british-to-a-referendum-in-favour-of-india-4741222/> (12.6.2020).
- Ruggie, John Gerard (1998), "What Makes the World Hang Together? Neo-Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge", **International Organization**, 52(4), 855-885.
- Rumley, Dennis vd. (2012), "Securing the Indian Ocean? Competing Regional Security Constructions", **Journal of the Indian Ocean Region**, 8(1), 1-20.
- Saha, Premesha (2018), "The Quad in the Indo-Pacific: Why ASEAN Remains Cautious", **Observer Research Foundation (ORF)**, Issue Brief, 229, 1-12.
- Sahoo, Pravakar (2013), "The Growing Dominance of China in South Asia: An Indian Perspective", **International Trade Journal**, 27(2), 111-141.
- Sajjanhar, Ashok (2016), "Time to Rejuvenate the India-Russia Partnership", **IDSA**, https://idsa.in/idsacomment/rejuvenate-india-russia-partnership_asajjanhar_300516 (27.7.2020).
- Sakhuja, Vijay (2014), "The Maritime Silk Road and the Chinese Charm Offensive," Aparupa Bhattacharjee (Ed.), **The Maritime Great Game: India, China, US & the Indian Ocean içinde** (6-7), Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS), New Delhi.
- Saran, Shyam (2011), "Mapping the Indo-Pacific", **The Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/opinion/columns/mapping-the-indopacific/> (20.5.2018).

- _____ (2017), **How India Sees the World: Kautilya to the 21st Century**, Juggernaut Books, New Delhi.
- Satake, Tomohiko (2019), "Toward a Formal Alliance?: Japan-Australia Security Cooperation in the Indo-Pacific era", Kyle Springer (Ed.), **Implementing the Indo-Pacific: Japan's Region Building Initiatives içinde** (72-85), Pert USAsia Centre, Western Australia.
- Sawhney, Pravin (2018), "The Ghost of Wuhan Will Haunt India for Years", **The Wire**, <https://thewire.in/diplomacy/wuhan-summit-modi-xi-india-china> (10.7.2020).
- Sempa, Francis P. (2002), **Geopolitics: From the Cold War to the 21st Century**, Transaction Publishers, New Jersey.
- _____ (2015), "Karl Haushofer and the Rise of Monsoon Countries", **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2015/03/karl-haushofer-and-the-rise-of-the-monsoon-countries/> (23.7.2018).
- Sen, Tansen (2001), "In Search of Longevity and Good Karma: Chinese Diplomatic Missions to Middle India in the Seventh Century," **Journal of World History**, 12(1), 1-28.
- Sengupta, Hindol (2018), "Is India's 'Necklace of Diamonds Complete?', **Fortune India**, <https://www.fortuneindia.com/opinion/is-indias-necklace-of-diamonds-complete/102665> (11.7.2020).
- Schaffer, Teresita C. (2002), "Building a New Partnership with India", **Washington Quarterly**, 25(2), 31-44.
- Schreer, Benjamin (2019), "Toward Contested 'Spheres of Influence' in the Western Pacific: Rising China, Classical Geopolitics, and Asia-Pacific Stability", **Geopolitics**, 24(2), 503-522.
- Schmidt, Johannes Dragsbaek (2014), "The Asia-Pacific Strategic Triangle: Unentangling the India, China, US Relations on Conflict and Security in South Asia" **Journal of Asian Security and International Affairs**, 1(2), 203-222.
- Schweller, Randall L. (1994), "Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In", **International Security**, 19(1), 72-107.
- Scott, David (2006), "India's 'Grand Strategy' for the Indian Ocean: Mahanian Visions", **Asia-Pacific Review**, 13(2), 97-129.
- _____ (2008), "The Great Power 'Great Game' between India and China: 'The Logic of Geography'", **Geopolitics**, 13(1), 1-26.
- _____ (2013), "India's Aspirations and Strategy for the Indian Ocean – Securing the Waves", **Journal of Strategic Studies**, 36(4), 484-511.
- Sharma, Reetika vd. (2011), **India and the Dynamics of World Politics: A Book on Indian Foreign Policy, Related Events and International Organizations**, Dorling Kindersley, India.
- Sharma, Ashok (2014), "India's Expanding Foreign Policy in the Asia-Pacific Region: Implications and Prospects for the India-New Zealand Relationship", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 10(1), 54-74.

- Sharma, Raj Kumar (2016), “Iran Port Tie-up Marks Strategic Milestone for India and Japan: Chabahar project should make partners bigger players in Central Asia”, **Nikkei Asian Review**, <https://asia.nikkei.com/Politics/Iran-port-tie-up-marks-strategic-milestone-for-India-and-Japan>, (12.9.2018).
- Sheen, Seongho (2009), “A Smart Alliance in the Age of Complexity; ROK-U.S. Alliance in the 21st Century”, **East Asia Institute (EAI)**, MASI 02, 1-16.
- Sibal, Kanwal (2012), “Strategic Relations Suit India”, **India Today**, <https://www.indiatoday.in/opinion/kanwal-sibal/story/strategic-relations-suit-india-india-today-125309-2012-12-26> (18.7.2020).
- _____ (2016), “Challenges and Prospects of India’s Strategic Partnership with Russia”, **Indian Foreign Affairs Journal**, 11(4), 297-301.
- Siddiqui, Huma (2019), “India to Get Atomic Boost: Six More Nuclear Power Plants to Be Built by Russia”, **Financial Express**, <https://www.financialexpress.com/defence/india-to-get-atomic-boost-six-more-nuclear-power-plants-to-be-built-by-russia/1689080/> (27.7.2020).
- Sidhu, Waheguru Pal Singh ve Yuan, Jing-Dong (2003), **China and India: Cooperation or Conflict?**, Lynne Rienner Publishers, Boulder.
- Sikri, Rajiv (2009), “India’s ‘Look East’ Policy”, **Asia-Pacific Review**, 16(1), 131-145.
- Simon, Luis (2013), “Reaching Beyond the Indo-Pacific”, **Comparative Strategy**, 32(4), 331-353.
- Singh, Jaswant (2010), “The Great Game’s New Players”, **Project Syndicate**, project-syndicate.org/commentary/the-great-game-s-new-players?barrier=accesspaylog (21.7.2019).
- Singh, Manmohan (2004), “PM’s Address at the Indira Gandhi Conference: India: the Next Decade”, **GoI Archive, Former Prime Minister of India**, <https://archivepmo.nic.in/drmanmohansingh/speech-details.php?nodeid=42> (27.7.2020).
- _____ (2005a), “PM’s Keynote Address at Special Leaders Dialogue of ASEAN Business Advisory Council”, **Government of India Prime Minister’s Office National Informatics Centre (GoI-PMO-NIC)**, <https://archivepmo.nic.in/drmanmohansingh/speech-details.php?nodeid=238> (5.7.2018).
- _____ (2005b), “PM’s Addresses to Joint Session of the Congress”, **GoI Archive, Former Prime Minister of India**, <https://archivepmo.nic.in/drmanmohansingh/speech-details.php?nodeid=145> (21.7.2020).
- _____ (2005c), “Speech by Prime Minister Dr. Manmohan Singh at India Today Conclave, New Delhi”, **GoI-MEA**, <https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/2464/> (27.7.2020).
- _____ (2005ç), “Address by Prime Minister Dr. Manmohan Singh in acceptance of Honorary Degree from Oxford University”, **GoI-MEA**, <https://mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/2623/Address+by+Prime+Minister+Dr+Manmohan+Singh+in+acceptance+of+Honorary+Degree+from+Oxford+University> (27.7.2020).

- _____ (2007), “The Insular Outlook of Some Leaders Surprises Me”, **India Today**, <https://www.indiatoday.in/magazine/cover-story/story/20070409-manmohan-take-on-the-leaders-with-the-insular-outlook-748622-2007-04-09> (28.7.2020).
- _____ (2012), “Opening Statement by Prime Minister at Plenary Session of India-ASEAN Commemorative Summit”, **Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MoEA)**, <https://www.mea.gov.n/Speeches-Statements.htm?dtl/20981/> (10.9.2018).
- _____ (2013), “Prime Minister’s Address to Japan-India Association, Japan-India Parliamentary Friendship League and International Friendship Exchange Council”, **Government of India Press Information Bureau (GoI-PIB)**, <http://pib.nic.in/newsite/mbErel.aspx?relid=96257> (17.8.2018).
- Singh, Hemant K. ve Inderfurth, Karl F. (2011), “An Indo-Pacific Triangle of Consequence”, **Indian Council for Research on International Economic Relations (ICRIER)**, 1(2).
- Singh, Nitya (2012), “How to Tame Your Dragon: An Evaluation of India’s Foreign Policy Toward China”, **India Review**, 11(3), 139-160.
- Singh, Zorawar Daulet (2013), “China Strategy: Mackinder vs Mahan”, **Tribune India**, <https://www.tribuneindia.com/2013/20130426/edit.htm#top> (13.7.2020).
- Singh, Hemant Krishnan vd. (2013), **Asia’s Arc of Advantage: India, ASEAN and the US: Shaping Asian Architecture**, ICRIER, New Delhi.
- Singh, Sandeep (2014), “From a Sub-Continental Power to an Asia-Pacific Player: India’s Changing Identity”, **India Review**, 13(3), 187-211.
- Singh, Mahim Pratap (2014), “Committed to Deepen Indo-Russian Ties: Modi Tells Putin”, **The Hindu**, <https://www.thehindu.com/news/national/committed-to-deepen-indorussian-ties-modi-tells-putin/article6217890.ece> (27.7.2020).
- Singh, Antara Ghosal (2016), “India, China and the US: Strategic Convergence in the Indo-Pacific”, **Journal of the Indian Ocean Region**, 12(2), 161-176.
- Singh, Udai Bhanu (2016), “Australia’s 2016 Defence White Paper: An Indian Perspective”, **Journal of Defence Studies**, 10(2), 111-120.
- Singh, Abhijit (2018), “Implication of the Maritime Area of the Indo-Pacific and its Future: An Indian Perspective”, **Contemporary India Forum**, 38, 2-13.
- Singh, Abhijit vd. (2018), **The New India-US Partnership in the Indo-Pacific: Peace, Prosperity and Security**, Observer Research Foundation (ORF), New Delhi.
- Singh, Sushant (2020), “Line of Actual Control: Where It is Located, and Where India and China Differ”, **The Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/explained/line-of-actual-control-where-it-is-located-and-where-india-and-china-differ-6436436/> (8.6.2020).
- Sinha, Yashwant (2003), “Speech by External Affairs Minister Shri Yashwant Sinha at Harvard University”, **Government of India Ministry of External Affairs (GoI-MoEA)**, <https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/4744/> (19.8.2018).
- Smita (2005), “China’s Oceanic Offensive: India’s Policy Options”, **Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS)**, 1841, [ipcs.org/comm_select.php?articleNo=1841](https://www.ipcs.org/comm_select.php?articleNo=1841) (4.7. 2020).

- Smith, Stephen (2012), "Paper presented by Stephen Smith MP Minister for Defence to the Lowy Institute on the 2013 Defence White Paper", **Lowy Institute**, 1-25.
- Smith, Paul J. (2013), "The Tilting Triangle: Geopolitics of the China-India-Pakistan Relationship", **Comparative Strategy**, 32(4), 313-330.
- Smith, Paul ve Kartha, Tara (2018), "Strategic Partners or an Emerging Alliance?: India and the United States in an Era of Global Power Transition", **Comparative Strategy**, 37(5), 442-459.
- Srinivasan, Meera (2014), "Indian Ocean has to Remain a Zone of Peace: Ajit Doval", **The Hindu**, thehindu.com/news/international/south-asia/indian-ocean-has-to-remain-a-zone-of-peace-ajit-doval/article6651325.ece (29.7.2020).
- Srivastava, Nitika (2017), "Prospects for Russia-India Relations in the Indian Ocean Region", **Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India**, 13(1), 82-90.
- Snyder, Glenn H. (1997), **Alliance Politics**, Cornell University Press, Ithaca.
- Speech by Prime Minister Jawaharlal Nehru in the United Nations General Assembly, New York, December 20, 1956, <https://pminewyork.org/pdf/uploadpdf/46977lms11.pdf> (20.7. 2020).
- Springer, Kyle (Ed.) (2019), **Implementing the Indo-Pacific: Japan's Region Building Initiatives**, Perth USAsia Centre, Western Australia.
- Starr, Joel E. (2001), "Can the U.S. and India Be "Steadfast Friends"?", **Orbis**, 45(1), 111-121.
- Stobdan, Phunchok (2019), **The Great Game in the Buddhist Himalayas: India and China's Quest for Strategic Dominance**, Penguin Books, New Delhi.
- Stokes vd. (2017), "India and the World", **Pew Research Center**, <https://www.pewresearch.org/global/2017/11/15/india-and-the-world/> (29.7.2020).
- Subramanian, Nirupama (2012), "In the Promiscuous World of International Relations, Elements of a Strategic Partnership" **The Hindu**, thehindu.com/opinion/op-ed/In-the-promiscuous-world-of-international-relations-elements-of-a-strategic-partnership/article13368545.ece (18.7.2020).
- Sukumar, Arun Mohan (2013), "The Perils of Grand Narrative", **The Hindu**, thehindu.com/books/books-reviews/the-perils-of-grand-narrative/article4475744.ece (26.7.2020).
- Surendran, Shanta Maree (2014), "Bypassing the Malacca Strait: China Circumnavigating 'Risk-Prone' Conduit to Secure Energy Contingencies", Aparupa Bhattacharjee (Ed.), **The Maritime Great Game: India, China, US & the Indian Ocean** *çinde* (15-16), Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS), New Delhi.
- Tagore, Rabindranath (1961), **The Religion of Man**, 2nd Edition, (1st Edition: 1931) Beacon Press, Boston.
- Tammen, Ronald L. vd. (2000), **Power Transitions: Strategies for the 21st Century**, CQ Press SAGE, Washington DC.
- Tammen, Ronald L. vd. (2011), "Power Transition Theory", **TransResearch Consortium**, <https://static1.squarespace.com/static/576ef1a0be65941edd80fcf7/t/578d56e22e69cfbb1192c4cf/1468880611440/Power+Transition+Theory.pdf> (15.7.2019).

- _____ (2017), “Foundations of Power Transition Theory”, **Oxford Research Encyclopedia of Politics**, <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-296?print=pdf> (15.7.2019).
- Tanham, George (1992), **Indian Strategic Thought: An Interpretive Essay**, RAND, Santa Monica.
- Taylor, Brendon (2014), “The South China Sea is not a Flashpoint”, **The Washington Quarterly**, 37(1), 99-111.
- Tellis, Ashley J. (2012a), “Indian Ocean and U.S. Grand Strategy”, **Carnegie Endowment for International Peace**, <https://carnegieendowment.org/2012/01/17/indian-ocean-and-u.s.-grand-strategy-pub-47437> (7.11.2018).
- _____ (2012b), **Nonalignment Redux: The Perils of Old Wine in New Skins**, Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC.
- _____ (2012c), “Can India Revive Nonalignment?”, **Yale Global Online**, <https://yale.global.yale.edu/content/can-india-revive-nonalignment> (28.7.2020).
- _____ (2016), **India as a Leading Power**, Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC.
- Tertrais, Bruno (2004), “The Changing Nature of Military Alliances”, **The Washington Quarterly**, 27(2), 135-150.
- Thakker, Aman (2018), “5 Big Ideas for the Indian Foreign Ministry’s New Indo-Pacific Desk”, **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2019/05/5-big-ideas-for-the-indian-foreign-ministrys-new-indo-pacific-desk/> (25.10.2019).
- Thakur, Ramesh ve Sharma, Ashok (2018), “India in Australia’s Strategic Framing in the Indo-Pacific”, **Strategic Analysis**, 42(2), 69-83.
- Thankachan, Shahana (2018), “India-Japan Asia Africa Growth Corridor: An Assessment”, Pradeep Chauhan ve Gurpreet S Khurana (Eds.), **Maritime Perspectives 2017 içinde** (266-272), National Maritime Foundations-Alpha Graphics, New Delhi.
- The White House (2010a), “The U.S.-India Partnerships: Fact Sheets”, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/08/us-india-partnership-fact-sheets> (20.7.2020).
- _____ (2010b), “Joint Statement by President Obama and Prime Minister Singh of India”, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/11/08/joint-statement-president-obama-and-prime-minister-singh-india> (20.7.2020).
- _____ (2013), “Fact Sheet: The United States and India-Strategic and Global Partners”, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/09/27/fact-sheet-united-states-and-india-strategic-and-global-partners> (20.7.2020).
- _____ (2016), “Joint Statement: The United States and India: Enduring Global Partners in the 21st Century”, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/06/07/joint-statement-united-states-and-india-enduring-global-partners-21st> (20.7.2020).
- _____ (2017a), “Inside President Trump’s Trip to Asia”, <https://www.whitehouse.gov/articles/president-trumps-trip-asia/> (10.9.2018).

- _____ (2017b), **National Security Strategy of the United States of America**, Washington DC.
- Thompson, Joseph E. (2002), “Virtual Regime: A New Actor in the Geopolitical Arena”, **Political Science and Politics**, 35(3), 507-508.
- Tiezzi, Shannon (2014), “The Maritime Silk Road Vs. The String of Pearls”, **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2014/02/the-maritime-silk-road-vs-the-string-of-pearls/> (11.9.2018).
- _____ (2017), “Who is Actually Attending China’s Belt and Road Forum?” **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2017/05/who-is-actually-attending-chinas-belt-and-road-forum/> (14.7.2020).
- Tourangbam, Monish ve Dwivedi, Neha (2020), “Does India Have a New Playbook for a New Afghanistan?”, **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2020/06/does-india-have-a-new-playbook-for-a-new-afghanistan/> (29.7.2020).
- Tow, William T. ve Taylor, Brendan (2010), “What is Asian Security Architecture?” **Review of International Studies**, 36(1), 95-116.
- Tripathi, Sudhanshu (2020), “China’s Carrot and Stick Policy against India”, **The Dispatch**, <https://www.thedispatch.in/chinas-carrot-and-stick-policy-against-india/> (11.7.2020).
- Trump, Donald (2017), “Remarks by President Trump at APEC CEO Summit | Da Nang, Vietnam”, **The White House**, <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam/> (19.9.2018).
- Tyler, Melissa Conley ve Shearman, Samantha (2014), “Australia Re-Discovering the Indo-Pacific”, Rajiv K. Bhatia ve Vijay Sakhuja (Eds.), **Indo-Pacific Region: Political and Strategic Prospects içinde** (37-50), Indian Council of World Affairs (ICWA)-Vij Books, New Delhi.
- Tyler, Melissa Conley ve Bhutoria, Aakriti (2015), “Diverging Australian and Indian Views on the Indo-Pacific”, **Strategic Analysis**, 39(3), 225-236.
- U.S. Department of Defense (2012), **Sustaining US Global Leadership: Priorities for 21st Century Defence**, Washington DC.
- _____ (2015), **The Asia-Pacific Maritime Security Strategy: Achieving U.S. National Security Objectives in a Changing Environment**, Washington DC.
- _____ (2016), “Joint India-United States Statement on the Visit of Secretary of Defense Carter to India”, <https://www.defense.gov/Newsroom/Releases/Release/Article/1024228/joint-india-united-states-statement-on-the-visit-of-secretary-of-defense-carter/> (20.7.2020).
- _____ (2018), **Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America: Sharpening the American Military’s Competitive Edge**, Washington DC.
- _____ (2019), **Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships, and Promoting A Networked Region**, Washington DC.
- U.S. Office of the Historian (1963), “Letter from the Ambassador to India (Bowles) to President Johnson”, **Foreign Relations of the United States (1961-1963)**, Volume 19 (South Asia), Document 350, history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v19/d350 (19.7.2020).

- _____ (1971), "Memorandum of Conversation", **Foreign Relations of the United States (1969-1976)**, Volume 17 (China, 1969-1972), Document 176, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v17/d176> (19.7.2020).
- U.S. Department of State Archive (2004), "United States-India Joint Statement on Next Steps in Strategic Partnership", <https://2001-2009.state.gov/r/pa/prs/ps/2004/36290.htm> (20.7. 2020).
- _____ (2001-2009), "U.S.-India: Civil Nuclear Cooperation", <https://2001-2009.state.gov/p/sca/c17361.htm> (21.7.2020).
- U.S. Department of State (2017), "Press Availability with Indian External Affairs Minister Sushma Swaraj", <https://www.state.gov/press-availability-with-indian-external-affairs-minister-sushma-swaraj/> (20.7.2020).
- Ungerer, Carl (2007), "The 'Middle Power' Concept in Australian Foreign Policy", **Australian Journal of Politics and History**, 53(4), 538-551.
- Vanaik , Achin (2008), "Post Cold War Indian Foreign Policy", **India Seminar 581**, https://www.india-seminar.com/2008/581/581_achin_vanaik.htm (19.7.2020).
- Varghese, Peter (2012), "Address by H.E. Peter Varghese AO: Australia and India in the Asian Century", **Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS) Special Report**, 1-4.
- Virmani, Arvind (2004), **India's Economic Growth: from Socialist Rate of Growth to Bharatiya Rate of Growth**, ICRIER, New Delhi.
- Walt, Stephen M. (1985), "Alliance Formation and the Balance of World Power", **International Security**, 9(4), 3-43.
- _____ (1987), **The Origins of Alliances**, Cornell University Press, Ithaca.
- _____ (2009), "Alliances in a Unipolar World", **World Politics**, 61(1), 86-120.
- Waltz, Kenneth N. (1979), **Theory of International Politics**, Addison-Wesley Publishing Company, Boston.
- Ward, Michael Don (1982), **Research Gaps in Alliance Dynamics**, University of Denver, Denver.
- Weldes, Jutta (1996), "Constructing National Interests", **European Journal of International Relations**, 2(3), 275-318.
- Wendt, Alexander (1992), "Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics", **International Organization**, 46(2), 391-425.
- _____ (1994), "Collective Identity Formation and the International State", **The American Political Science Review**, 88(2), 384-396.
- _____ (1995), "Constructing International Politics" **International Security**, 20(1), 71-81.
- _____ (1999), **Social Theory of International Politics**, Cambridge University Press, Cambridge.
- Wilkins, Thomas S. (2011), "Japan's Alliance Diversification: A Comparative Analysis of the Indian and Australian Strategic Partnerships", **International Relations of the Asia-Pacific**, 11(1), 115-155.

- _____ (2012), “Alignment, not ‘Alliance’ – the Shifting Paradigm of International Security Cooperation: Toward a Conceptual Taxonomy of Alignment”, **Review of International Studies**, 38(1), 53-76.
- Wilson, Jeffrey D. (2017), “Investing in the Economic Architecture of the Indo-Pacific”, **Indo-Pacific Insight Series**, 8, 1-16.
- _____ (2018), “Rescaling to the Indo-Pacific: From Economic to Security-Driven Regionalism in Asia”, **East Asia**, 35(2), 177-196.
- Wojczewski, Thorsten (2017), “India’s Vision of World Order: Multi-Alignment, Exceptionalism and Peaceful Co-Existence”, **Global Affairs**, 3(2), 111-123.
- Woodman, Stewart (1997), “Beyond Armageddon? The Shape of Conflict in the Twenty-First Century”, Denny Roy (Ed.), **The New Security Agenda in the Asia-Pacific Region içinde** (76-98), Macmillan, London.
- World Bank (2020), “World Development Indicators Database”, https://databank.worldbank.org/data/download/GDP_PPP.pdf (28.7.2020).
- World Nuclear Association (2020a), “Australia’s Uranium”, <https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-a-f/australia.aspx> (23.7.2020).
- _____ (2020b), “Nuclear Power in India”, <https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-g-n/india.aspx> (27.7.2020).
- Xavier, Constantino (2013), “India’s Strategic Traditions and Options in the Indo-Pacific Security System”, **Nação e Defesa**, 134(5), 247-262.
- Xiao, Wan (2010), “China Depending More on Imported Oil”, **China Daily**, http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-01/20/content_9346446.htm (5.7.2020).
- Xie, Tao (2015), “Is This China’s Eurasian Century?”, **The Diplomat**, <https://thediplomat.com/2015/10/is-this-chinas-eurasian-century/> (13.9.2018).
- Yadav, Dinesh (2017), “Revival of Quadrilateral: A shift in India’s Policy towards China?”, **National Maritime Foundation (NMF)**, 1-3.
- Yoshihara, Toshi (2012), “Chinese Views of India in the Indian Ocean: A Geopolitical Perspective”, **Strategic Analysis**, 36(3), 489-500.
- _____ (2013), “The US Navy’s Indo-Pacific Challenge”, **Journal of the Indian Ocean Region**, 9(1), 90-103.
- Zhao, Minghao (2015), “March Westwards and a New Look on China’s Grand Strategy”, **Mediterranean Quarterly**, 26 (1), 97-116.
- Zheng, Bijian (2005), **China’s Peaceful Rise**, Brookings Institution Press, Washington DC.
- Zhu, Zhiqun (2017), “Is Indo-Pacific the ‘New’ Pivot?”, **The National Interest**, <https://nationalinterest.org/feature/indo-pacific-the-new-pivot-23321?nopaging=1> (3.5.2018).

ÖZGEÇMİŞ

Duygu Çağla BAYRAM, 8.3.1989 tarihinde Ankara İli Keçiören İlçesi'nde doğdu. 2003 yılında Melikşah İlköğretim Okulu'nu; 2007 yılında Sincan Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi'ni; 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü; 2016 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programını bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora programına başladı.

BAYRAM, bekar olup, İngilizce bilmektedir.